

BERLİN DÊRSİM 1937-38 KONFERANSI

VE

KÛRT SOYKIRIMLARI

Azad RONÎ

Weşanên Mezopotamya

Berlin Dêrsim 1937-38 Konferansı

ve

Kürt Soykırımları

Azad RONÎ

Bu kitabı, Batı Uygarlığı'nın Ortadoğu ileri karakolu olan uygarlık yıkıcı sistemin soykırım dayattığı Kürt halkının meşru savunma hakkını Zagros yücetilerinde savunan Zerdüşt çocuklarına ve Dêrsim soykırımında öldürülen onbinlerce insana adıyorum.

Weşanên Mezopotamya

Weřanên Mezopotamya

1. Birinci Baskı: 2012, Han-Verlag, Berlin
2. İkinci Baskı: 2013, Han-Verlag, Berlin
3. Üçüncü Baskı: 2015, Asur Yayınları, İstanbul
4. Dördüncü Baskı: 2017 Mezopotamya Yayınları, Neuss

Mizanpaj: Weřanên Mezopotamya

Kapak Resmi: Berlin Dêrsim Cemaatı arşivinden temin edilmiştir

Kapak Tasarımı: Özkan Artaş

CIP – Kurztitelaufnahme der Deutschen Bibliothek

Azad Ronî:

Berlin Dêrsim-1937-38-Konferansı ve Kürt Soykırımları

4. Auflage-Neuss/Deutschland: Mezopotamien Verlag

September 2017

ISBN: 978-3-945326-42-8

Herausgeber:

Mezopotamien Verlag und Vertrieb GmbH

Gladbacher str. 407 B

41460 Neuss/ Deutschland

Tel: +49 2131 4069093

Fax: +49 2131 1513171

Web: <http://www.pirtuk.eu>

e-mail: mezop@hotmail.de/ info@pirtuk.eu

İçindekiler

SUNUŞ	11
Gizli belge	26
Avrupa'nın mülteci sorunu	32
İŞİD planlı bir şekilde Ürdün'de hazırlandı	36
Georg Restle: Kim burada asıl Terörist?.....	42
İslam ülkelerinde diktatörler aranıyor	52
Batı ülkeleri kötü geleceklere yatırım yapıyor	54
İslam cennet vaad ettiği cihatçılar eliyle dünya halklarına katliamlar yapıyor	57
Giriş	65
Açılış konuşmaları	
Gıyasettin Sayan	71
Walter Momper	76

BİRİNCİ BÖLÜM

Birinci Dêrsim 1937-38 Konferansı	83
Prof. Dr. h.c. Ronald Mönch	85
İkinci Dêrsim 1937-38 Konferansı	109
1937-38'de Dêrsim'de neler oldu?.....	111
Ahmet Kahraman	111
Mehmet Bayrak: Dêrsim'in yakın tarihi	131
Özlem Çelik'in röportajı	143
Cengiz Çandar: Ayıptır, Zulümdür, Cinayettir.....	147
Munzur Çem: Dêrsim 1923-1938	150

İKİNCİ BÖLÜM

Haydar Işık: Dêrsim Soykırımı	179
C. Çandar: Türkiye katliamla yüzleşmek zorundadır ...	194
A. Ronî: Hakikatleri Araştırma Komisyonu ve Tarihi Bellek Yasası.....	198
A. Ronî: İspanya'da Yargıcı Baltasar Garzon- Türkiye'de Savcı Ferhat Sarıkaya.....	201
Haydar Işık: Sait Kırmızıtoprak	204
Abdullah Öcalan'ın Dêrsim analizi	207
K. Genç'in kaderi Rayber'in kaderine benziyor	209
Hasan Cemal: Resmi tarih buyurdu ki: Yalanda yaşayacaksın.....	213
Ş. Halis: Türk devleti İttihat Terakki'den bu yana yaptığı bütün katliak ve soykırımlarla yüzleşmek zorundadır.....	221
Muzaffer Ayata: Türkiye Soykırımı Batı'nın yardımlarıyla yürütüyor.....	228
Barry A. Fisher: Dêrsim Soykırım değerlendirmesi.....	235
Mesut Özcan: Belgelerin Işığında Dêrsim Katliamı	238
A. Ronî: Türkler her zaman tarihi gerçekleri çarpıtıyor ..	243
Dêrsim katliamında ölü sayısı	246

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Dêrsim soykırım tanıkları	
Soykırım tanığı Besime Arı	253
Soykırım tanığı Ali Başaran	253
Soykırım tanığı Gülizar Kaytan	254
A. Ronî: İnsan Avcıların Hikayesi	256
Ç. Demirel: „Dêrsim 38“ belgesel filmin yönetmeni	259
Soykırım tanığı Hüseyin Gök	260

Sıykırım tanığı Hediye Özel	266
Dêrsim 38 belgeselinde konuşan tanık askerler	270
Dêrsim Soykırım tanığı Haydar Kaya	273
Yalan makinesi: Türk basını	275
Milletvekili Yılmaz Kerimo'nun soru önergesi	279
Cumhuriyet Gazetesi'nin Dêrsim Arşivleri	281
Ömer Leventoğlu: Dêrsim Belgeleri	284
İngiliz Dışışleri Bakanlığı Arşivlerinde Dêrsim Soykırımı	287
Azad Ronî: İngiliz arşivlerin perde arkası	296

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tarihçi Dr. Nick Brauns.....	307
Milletvekili Dr. Christian Hanke.....	307
Avukat Eren Keskin	307
Sema Kaygusuz	308
Avukat Barry A. Fisher	308
Nihal Bayram-Ali Güler: Mağdurlardan zr dilenmeli..	310
Avukat Erdal Doğan: Dêrsim Soykırım.....	316
Prof. Dr. A. zer: Yaşanan Tarihi Gerçeklerin Bilinmesi...	328
A. R.: Konferansta genç bir kadın bomba gibi patladı..	338
A.R.: Yerli halklar neden kendi katillerine bu kadar aşık?	340
Türkiye'nin arkasında hangi gçler var.....	346
Platonik aşk	347
Berlin Dêrsim 38 Konferansı'nı dinledim, bu kitabı okudum kimliğim değişti.....	350
Kürtçe Farsca'dan çok daha eski bir dildir.....	354
Her tarafa savař ačan Kral Kyros kanla doyuruluyor.....	359
Berlin-Dêrsim 38 Konferansı Sonuç Bildirgesi.....	373
Berlin-Dêrsim 38 Konferans Kararları	375
Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin kararı	377

BEŞİNCİ BÖLÜM

Brüksel'de Dördüncü Dêrsim 38 Konferansı	381
GUE/NGL Group“ Başkanı Lothar Bisky	381
Tarihçi ve gazeteci Ayşe Hür	382
Oral Çalışlar	383
Gazeteci Nuray Mert	383
Avukat Barry A. Fischer.....	384
Prof. Mithat Sancar	384
Avukat Erdal Doğan	384
Dördüncü Dêrsim 38 Konferansı'nın sonuç bilgesi	385
Haydar Munzur: Alevilik öğretisi ve Dêrsim katliamı	387
Brüksel'de Beşinci Dêrsim 37-38 Konferansı.....	396
Dêrsim Katliamı: Tarihsel Perspektif ve Yaklaşım.....	398
Hukuksal Sorumlulukların Belirlenmesi ve İzlenmesi Gereken Yol.....	399
Barry A. Fisher: Türkiye yerli halklarla savaş halindedir..	400
Prof. Dr. Roland Mönch	401
Gerçeklerin ortaya çıkması ve Uzlaşmaya Doğru Siyasal Perspektifler.....	401
Türkiye'de Çoğulculuk, Azınlık Hakları ve Ayrımcılık: Kürt ve Aleviler.....	403
Mir Mehmet Fırat	403
Sebahat Tuncel.....	403
Ayfer Ber: Türkiye Yaptığı Soykırımlarla Yüzleşmek Zorundadır	405
Beşincisi Dêrsim 38 Konferansı'nın sonuç bildirgesi.....	417

ALTINCI BÖLÜM

BM.SoykırımSoykırımsuçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması

Sözleşmesi	421
A. Ronî: TC'nin insanlık suçlarını görmek istemeyen Batı	426
Soykırım Nedir?	428
Soykırımın zaman çizelgesi	430
A. Ronî: Dêrsim'de katliamlar yapılırken halkın önderi de idam ediliyordu	435
S.Rıza'yı astıklarında Atatürk de orda hazır bulunuyordu	438
Seyid Rıza'yı idam etme görevi Çağlayangil'e veriliyor	440
Türkiye Milli İstihbarat Teşkilatı'n gizli raporu	453
Dêrsim'e karakolların girmesiyle tecavüz olayları başlıyor.	460
A. R.: Dêrsim'e girme provokasyonları: Tecavüz olayları	462
Necip Fazıl Kısakürek: Doğu faciası Dêrsim	475
Özel savaş yürüten Teşkilat-ı Mahsusa amacına ulaştı ...	479
Dêrsim'de Kurulan Türk Yönetimi (Yıl 1918).....	481
Seyid Rıza'nın İngiltere Dışişleri Bakanlığına mektubu ...	490
Seyid Rıza'nın 75 yıl sonra ortaya çıkan mektupları	492
Habertürk'ün Mektuplar hakkındaki yorumu	497
Fikret Güneş: Dêrsim Generali	502

YEDİNCİ BÖLÜM

Dêrsim Konferansları hakkında çıkan yazılar	
Die Linke'nin kamuoyuna ve basına yaptığı açıklama	509
Hasan Cemal: Marağalarda fare gibi zehirlemek	513
Cengiz Çandar: Tertele Dêrsim	516
Ayşe Hür: Dêrsim'den kim sorumlu	520
Ahmet Altan: Dêrsim	530
Dêrsim katliamın resimleri	534
Kısaca geçen kısaltmalar	554
Yaralanan kaynaklar	556

SUNUŞ

Bu eser birçok bilim insanı, tarihçi, yazar, avukat, gazeteci ve soykırım tanıklarının katkıları sonucu bir araya getirilmiştir. Yaptığım yorum, araştırma ve değerlendirmelerdeki olası yanlışlıklar bana aittir. Başvurulan kaynaklar, sayfanın sonunda ve yararlanılan kaynaklar bölümünde belirtilmiştir. Koçgiri, Bingöl-Amed ve Ağrı-Zilan Kürt soykırımlarının çok önemli ve son aşaması olan Dêrsim soykırım konusu hakkında bana yardımcılarıyla ışık tutan Prof. Dr. Ronald Mönch, gazeteci-yazar Ahmet Kahraman, tarihçi-yazar Mehmet Bayrak, yazar Haydar Işık, Munzur Çem, gazeteci-yazar Hasan Cemal, Cengiz Çandar, gazeteci Nuray Mert, tarihçi-gazeteci Ayşe Nur, yazar-siyasetçi Muzaffer Ayata, yazar Mesut Özcan, tarihçi Dr. Nick Brauns, Milletvekili Dr. Christian Hanke, Berlin Eyalet Parlamentosu Üyesi Gıyasettin Sayan, Eyalet Parlamentosu Başkanı Sayın Walter Momper, Av. Erdal Doğan, Av. Eren Keskin, Av. Barry A. Fisher, Prof. Dr. Ahmet Özer'e ve soykırım tanıklarına teşekkürlerimi bildirmeyi borç bilirim.

Ayrıca Dêrsim Gesellschaft für Wiederaufbau e.V. Başkanı Haydar Işık, Föderation der Demokratischen Aleviten (FEDA) e.V. sözcüsü Haydar Munzur, Rat der Kurden und Kurdische Vereinigungen Berlin-Brandenburg Başkanı İsmail Parmaksız, YEK KOM e.V., Akademiya Tigris e.V. ve Berlin Dêrsim Cemaat Başkanı Kemal Uzundağ'ın arşivlerindeki belge, resim ve metinleri benden esirgemedikleri için kendilerine şükranlarımı ifade etmek isterim.

Dêrsim soykırımını beni çok etkilediği ve bu soykırımdan dünya kamuoyu haberdar olmadığı için Avrupa halklarının en azından Guernica kadar haberdar olmasını istiyordum. Alman arkadaşlarla Guernica katliamı hakkında konuştuğumuzda, ben

de Kürdistan'ın Dêrsim eyaletinde Guernica'nın on misli daha büyük bir katliamın yapıldığını söylediğimde şaşırıldılar. "Bizim haberimiz yok." dediler. Hazırladığım bu geniş arşivli araştırma kitabıyla Guernica'nın bir benzeri olan Dêrsim soykırımını Avrupalı okuyucuya sunmak istedim.

Avrupada "Berlin Dêrsim 1937-38 Konferansı ve Kürt Soykırımları" kitabının Türkçe 1. baskısı Mayıs 2012'de, 2. baskısı Haziran 2013'de yayınlandı. 3. baskısı Mayıs 2015'de Türkiye'de Asur Yayınları'nda yayınlandı. Almanca olan bir kısım metinlerini Türkçeye çevirdik. Türkçe olan metinleri de Bayan Dorothee-Charlotte Eren Almancaya çevirdi. Yayına hazırlanan Almancası Haziran 2017'de Mezopotamya Yayınları'ndan yayınlanacak.

Bazı okuyucular 'Sami tüccarlar' kavramını açıklamamı istediler. Başka bir kitabın konusu olduğu için dipnotta kısaca açıklamaya çalıştım. İlgiyle karşılanan bu kitabın merkez konusu 74 yıl sonra Berlin'de yapılan "Dêrsim 1937-38 Soykırım Konferansı" olmak üzere, Avrupada yapılan beş konferansın özetleri, sonuç bildireleri, bendeniz araştırmacı yazarın düzeltme ve yorumlarıyla birlikte verilmektedir. 4. baskısı gözden geçirilip genişletilmiş, diğer Kürt soykırımlarının da Dêrsim'le ilişkisinden dolayı yüzeysel bir şekilde değinilmiş, tarihe göndermeler yapılmıştır. Berlin Eyalet Parlamentosu Üyesi Gıyasettin Sayan ve Berlin Eyalet Parlamentosu Başkanı Walter Momper'in açılış konuşma metinleri, konferansta çekilen fotoğraflar, Dêrsim katliamının resimleri, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin kararı ve Brüksel'de yapılan 5. Konferansın özeti ve Dêrsim Soykırım Karşıtı İnisiyatifi Başkanı Ayfer Ber'in de konuşma metnini düzeltip ekleyerek belgelerle arşivlenmiştir.

**

4 Mayıs 1937 tarihinde Türk devletinin kurucu şefi Mustafa Kemal Atatürk başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, "Dêrsim, Cumhuriyet hükümeti için bir çıbanbaşdır. Bu çıban üzerinde kesin bir ameliyat yapmak, memleketin selameti için mutlaka lazımdır." diyerek İttihat Terakki zihniyetiyle, 'Gayet gizlidir' ibaresiyle bir karar almıştır. Hiçbiri Türk olmayan ve gözle görül-

meyen bir güce hizmet edebilmek amacıyla genleri Türk milliyetçiliği virüsü ile aşılannmış İttihat Terakki ve ardıllarının yerli halklar için 1909-1910 yıllarında Selanik'teki cemiyetin merkezinde geceler boyu görüşüp Sami tüccarlar'ının¹ tarihsel plan, program

1 “Sami tüccarlar kimdir? Beş bin yıllık tarih tezimin yeni bir kavramıdır. Sami tüccarlar, Sami halkların bir avuç elit zengin, saldırgan, çok gerici hanedan aileleridir. Bu kabile şeflerin beş bin yıllık geçmişleri vardır. Sami halklarına (İsrailoğulları ve Araplara) boyun eğdirip kendilerine muhtaç ettirerek yağma, talan ve sömürücü sistemlerini sürdürmede bir araç olarak kullanabilmek amacıyla katliam ve soykırımlar yaptıkları gibi, diğer dünya halklarına da, çeşitli ideolojilerle (Semavi dinleri, ırkçı-şoven Türk-İslam-Sentezi, Alman milliyetçiliği gibi ideolojilerle) beyinlerini yıkadıkları siyonist, cihatçı, son yüzyıllarda ise devşirme Türkler ve Naziler eliyle katliam ve soykırımlar yapanlardır. İnsanlığın ilk kayıtlı Sümer tarihini bilmeyen bunları tanıyamaz. Sümerlerin Mezopotamya'da erdemli bir uygarlık kurduğundan beri sürekli kral ve çeşitli devlet organizasyonları eliyle Aryen halkların oturduğu zengin bölgeleri işgal edip yağma, talan ve sömürücü sistemlerini çok değişik mitoloji, efsane, destan, felsefi, din ve milliyetçi ideolojiler üreterek sürdürenlerdir. M.Ö.2800 yıllarında zengin Mezopotamya bölgelerini yağmalayıp talan etmek amacıyla Arabistan çöllerinden üst üste başlatılan büyük saldırı göçlerine öncülük ettiler. Onların Aryen halkların yaşadıkları zengin ve erdemli kültürün olduğu bölgeleri yağmalayıp talan etmek amacıyla öncülük ettikleri göç saldırıları, mimarlığını yaptıkları semavi dinleriyle yürüttükleri tarihsel program, plan ve projeleri bugün Ortadoğuda büyük savaşlara dönüşerek tüm şiddetiyle hala devam etmektedir. Akad kralı Büyük Sargon Mezopotamya'yı çöle çeviren ilk Sami hanedanıdır. Aynı zamanda ticaret yollarını kendi ailesi ve kabilesinin çıkarları doğrultusunda denetim altına tutmaya çalışan bir Sami tüccar'dır. Sami tüccarlar, peygamber geleneğiyle getirdikleri semavi dinlerin mimar tanrılarıdır. Bu anlamda bunlara toplumların mühendisliğiyle uğraşan mimar tanrı da denilebilir. Ama hiçbir dine de inanmıyorlar. Semavi dinleri ticari, ekonomik ve politik çıkarları; “kutsal kitaplar”ını da tarihsel plan, proje ve programları için kullanırlar. Mantığa başvurmamayan saf insanların içtenlikle inandıkları Museviliğe, Hıristiyanlığa ve İslamiyete saygıları olmayan kötü tanrılarıdır bunlar.. Üç bin yıldan sonraki erdemli Sümer tarihine “karanlık çağ” deyip geçen Batı biliminsanları, Akad ve Asurlar döneminden beri -aşağı yukarı beş bin yıldan beri- varlığını sürdüren bu Sami tüccarlara, “Yahudi tüccarları” diyerek, Yahudileri günah keçisi olarak göstererek büyük bir hata ve yanlışlığın tuzağına düştüklerinin farkında değiller. Avrupadaki Yahudi düşmanlığın asıl kaynağı da bu yanlış bilgi hatasından doğuyor.” Daha fazla bilgi için lütfen, Azad Roni'nin “Batı'nın Uygarlık Yıkıcı İleri Karakolu Türkiye'nin Anadolu'daki Soykırımları ve Kürt Soykırımların Perde

ve projeleri çerçevesinde aldıkları bu kararlar² başta barbar Türk Silahlı Kuvvetleri olmak üzere -Irak Şam İslam Devleti (İŞİD) gibi organizasyona sahip- devletin bütün kurum ve araçlarıyla Kürdistan'ın birçok bölgesinde (Koçgiri, Bingöl-Amed, Ağrı-Zilan'da) olduğu gibi Dêrsim'de de yerli halklar katliamlarla yerlerinden sökülüp sürgün edilmiştir. İŞİD gibi soykırım, katliam, tecavüz, yağma, talan, hırsızlık yapmış ve insanların başlarını kesmiştir! Hatta Muhammed'in Mekke'deki genç şair Eşrefoğlu Kab'ın başını kesme zihniyetini takip eden ve kendisini daha çağdaş göstermek amacıyla halifelîği Diyanet İşleri Başkanlığına devredip örten -ki Diyanet İşleri Başkanlığı sayesinde İslam, Halifelik döneminden çok daha fazla devlet ve iktidar dini haline getirilmiştir- Ankara Hükümeti, Dêrsim'de kesilmiş insan başını getirene 2,50 lira ödül koymuştu. Alişer Efendi ve Seyid Rıza gibi önderlerin kesilmiş başını getiren hain Dêrsimlilere ise beş bin lira mükâfat vereceğini ilan etmişti. Dêrsim'de görev yapan Türk Generali Alpdoğan, "Allah yolunda şu Alişer ve Seyid Rıza'nın başını kesip getiren yok mu?" deyince, Rayber adında biri ortaya atıldı: "Ben varım!" dedi. Daha önce yapılan planlar, hazırlanan tuzaklar gereği Alişer Efendi'ye mağarada çok kolay yaklaşabilen

---

Arkası" kitabına bakın.

2 Hiçbirisi Türk olmayan; kendi tarihinden, kültüründen, dilinden koparıp beyinleri ırkçı-şoven Türk-İslam-Sentezi ideolojileriyle yıkanarak Türkleştirilen devşirme İttihat Terakkiciler, Türk pazarında yüksek maaşla toplumun mühendisliği ile uğraşan mimar tanrının kendilerine verdiği etnik temizleme görevi üzerine atalarının vahşi fikirlerini şöyle dile getiriyorlardı: «Türklerin Millet olabilmesi için; Rumların servet ve sermayelerine el konularak Ege bölgesinden sürülmeleri gerekir. Turana varmak ve birleşmek için yerleşik oldukları alanlarda Ermenilerin ellerindeki varlıkları alınarak temizlenmeleri gerekir. Homojen bir toplumun inşası gayesi ile Alevilerin de (Zerdüş ve Êzîdîlerin de) ne olursa olsun katliamlarla Müslümanlaştırılması gerekir. Geniş bir alanda yerleşik ve savaççı yapıya sahip olan Kürtlerin ise zamana yayılır şekilde Türk unsur içinde eritilmesi gerekir.» İşte bu kararlar hiçbir şüpheye yer vermeden yerli halklara „ya Türk ve Müslüman olacaksın ya da sürgün ve ölümden ölüm beğeneceksin“ diyordu. Bu açıkca bir etnik temizlikti. Türkiye, kurulduğu günden beri bütün gücüyle -Sami tüccarlar'ın tarihsel plan, proje ve programları çerçevesinde- bu etnik temizliği sürdürmektedir.

Rayber, Ališer Efendi ve Zarife Hanımı öldürüyor. Seyid Rıza'nın yeğeni Rayber, mağarada öldürdüğü insanların başlarını bıçakla kesip çuvala koyuyor. Kesik başları götürüp Elazığ'da söz verdiği Arnavut devşirme General Abdullah Alpdoğan'a verir, beş bin lira alır. Türk basını için kesilen başların resimlerinin çekildiği sıralarda, General Alpdoğan yemekte ağırladığı Rayber'e, "Senden daha çok kelle istiyorum." diyordu.

Osmanlı'nın son yıllarında derin Alman devleti gözetiminde, Sami tüccarlar'ının tarihsel program ve projeleri çerçevesinde, iktidara getirilen İttihat Terakki Cemiyeti, Hitler faşizmi için bilgi ve tecrübe kazanacak olan Alman subayların teşvikiyle³ Ermenilere, Pontus Rumlarına, Grek ve Süryanilere de aynı şekilde başları kesilerek soykırım uyguladı. Lozanda küresel güçler tarafından uluslararası devlet güvencesi verilen Batı'nın ileri karakolu uygarlık yıkıcı Türkiye'nin asıl tarihsel görevi ise kuzey Mezopotamya'nın geniş coğrafyasına yayılmış Kürtleri katliam, soykırım ve asimilasyon politikalarıyla yapay Türklük içinde eritip yok etmektir. Ermenilere, Rumlara, Süryani ve Kürtlere soykırım uygulayan Türkiye kuruluşundan beri insanlık suçu işleyerek bu görevini yerine getirmektedir. Bu etnik temizlik görevini yerine getirsin getirmesin, Osmanlı gibi hiçliğine dönme kaderi ve ta-

---

3 İsviçre'li tarihçi Chritoph Dinkel: „Türk Genelkurmay'ının başında görevli Alman subayları, Ermeni halkına karşı girişilen soykırımı sadece memnunlukla karşılamadılar, bazen de açıktan talep ettiler“ diye yazıyor. Sosyolog yazar İsmail Beşikçi: „Ermeni soykırımı, Alman İmparatorluğu'nun planlayarak Osmanlı'ya havale ettiği“ yazar. Bütün bu soykırım, katliam ve sürgünlerde Osmanlı ve Türkiye'ye devletlerine elinden geldiğince yardım eden derin Alman devletin arkasında Sami tüccarları vardı. Bugün Alman devletin Kürt soykırımlarını sürdüren Türkiye'nin yanında yer alması, kendi halkını IŞİD, Irak, İran ve Türkiye'nin soykırımlarından koruyan Kürt çocuklarına „terörist“ damgası yaptırmamasının gerçek nedeni de Sami tüccarlar'ın tarihsel projeleri çerçevesinde çalışıyor olmasından kaynaklanmaktadır. Alman devleti, Sami tüccarlar'ın tarihsel plan, proje ve programlarına kendisini öylesine kaptırmış ki, farkına bile olmadan gizli örgütleriyle birlikte onların programları çerçevesinde çalışarak Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nda kendi halkına ihanet etmiş, para gücüyle iktidara getirdikleri faşist deli Hitler ve kadrosunun baskısı altında Alman halkına Yahudi ve Roman soykırımlarını yaparak insanlık suçu işlemiştir.

rihin dönüşü olmayan bir zaman tüneline geçerek buharlaşıp kaybolmaktan kurtulamayacaktır.

Genlerine Türk milliyetçiliği virüsü kök salmış devşirme Türkler ve cihatçı-İslam virüsü kök salmış Araplar eliyle Ortadoğu'da sürdürülen Kürt soykırımlarına karşı kendi halkın meşru savunma hakkını Zagros yüceltilerinde kullanan Zerdüş çocuklarının tam da başarı kazandıkları, Kemalist Türkiye ve Irak ordularının yenilgiye uğradığı bir andan itibaren, Batı'nın tıpkı Sami tüccarlar'ın „Yeşil Kuşak Projesi“si çerçevesinde Afganistan'da Sovyetler Birliği'ne karşı „onlar Allahsız komünistlerdir, Allah ve İslam dini için komünistlere karşı savaşın“ deyip kullandıkları cihatçıları bu kez gerçek demokratik devrimin gerçekleştiği Rojava'da, Kobanê'de ve Şengal'da Kürtler üzerine saldırdılar: „Onlar Allahsızdır, Allah ve İslam dini için Kürtlere karşı savaşın, doğrudan cennete gidersiniz“ diyerek yarattıkları cihatçı canavarlar eliyle Kürtlerin katledilmelerini emrediyorlardı.

Gizli kanallardan para akıttıkları Fethullah Gülen, „Mili Görüş“ gibi İslami Cemaatlar da, „evlerine ateş sarın... Malları, kadın ve kızları size heleldir!“ diye dini fetvalar veriyorlardı. İşte böylesine büyük bir soykırım kısılcasına alınan ve Ortadoğu'da çağdışı gericiliğe, cihatçılığa, barbarlığa ve faşizme karşı savaşan tek güç Aryen halkı olan Kürtlere „terörist“ damgası yapıştırmaları, kapitalist Avrupa ülkelerinde Kürtlerin televizyonlarını, gazetelerini soykırım haberlerini verdiğiinden dolayı kapatmaları hiç kuşkusuz siyasi bir olaydır.

Nasıl oluyor da Kürtler, kendisine fiziki, siyasi, kültürel soykırım dayatarak yoketmeye çalışan NATO ülkesi barbar Türkiye'ye karşı meşru savunma haklarını kullandıkları için „terörist“ oluyorlar? Kürtler için soykırımcı, katliamcı, tecavüzcü, soyguncu, insan başını keserek insanlık suçu işleyen IŞİD, El Nusra, El Kaide neyse, soykırım yaparak insanlık suçu işleyen Türkiye de odur! İkisi de Kürtlere ve bütün yerli halklara soykırım uyguluyor. Uluslararası alanda prestiji düşmesin diye sınırları dışında yapamadığı katliamları, Hatay, Urfa, Antep'deki askeri kamplarda eğitim lojistik destek verdiği IŞİD'e yaptıran Türkiye, 1980 ve

1990'larda Kuzey Kürdistan'da kullandığı bu taşaronun adı Hizbulkontra ve JİTEM olduğu dönemlerde de Kürtlere aynen Şengal ve Kobanê'de yapılanlara benzer uygulamalar yapıyordu. O dönemlerde Kürtlere soykırım savaşı yönteminin bugünkünden tek farkı, devlet taşaron örgütlerine işlettiği cinayetleri, katliamları bilinçli olarak ortaya çıkarmayarak, „faili meçhul“ diyerek gizliyordu. Türk subaylarından oluşan JİTEM, öldürülecek Kürt işverenlerin, yazarların, aydınların, demokrak ve yurtseverlerin isimlerini verdiği Hizbul-Kontra, din adına insanları infaz ediyor, kafalarını kesiyor, satırla doğruyor ve asit kuyularına atılıyordu. Topluma öylesine bir İslamiyet korkusu, Müslüman olmayanlara karşı öylesine bir nefret söylemi aşıyorlardı ki, ramazan ayında oruç tutmayan insanları sokağın ortasında çok kolay kurşunlayıp öldürüyorlardı. Genç kadınları taşlayarak linç ediyorlardı. Başını örtmeyen, pantolon giyen, oruç tutmayan kadınların yüzüne sokak ortasında kezzap döküyorlardı. Ya da kaçırıp tecavüz ediyorlardı. Her türlü işkence yapıldıktan sonra satırla doğruyıp öldürüyorlardı. Türk devletin subaylarından oluşan gizli örgüt JİTEM ve MİT Kürdistan'daki soykırım savaşını geçmişte böyle yürütüyordu. Bugün ise uluslararası küresel güçlerle Kürtlere soykırım alanlarını genişleten Türkiye, subaylarıyla eğitip lojistik destek verdiği cihatçı El Nusra ve IŞİD ile aynı şeyi Batı ve Güney Kürdistan'da yapıyor.

Kürtler, kendisine soykırım uygulayan Saddam Hüseyin Irak'ına ve barbar Türkiye'ye karşı savaştıkları gibi, IŞİD, El Nusra, El Kaide'ye karşı da savaşan en ciddi güç. Kürtler Amerika'nın yanında Saddam Hüseyin Irak'ına ve IŞİD cihatçılarına karşı savaşınca, Batı ülkelerinde alkışlanan kahramanlar oluyor, ama ne yazık ki aynı IŞİD'i destekleyip eğiten ve aynı dinsel kodlara sahip NATO üyesi Türkiye'ye karşı savaştıklarında ise „terörist“ oluyor saçmalığına takılıyorlardı. Kürtler, soykırım yaparak insanlık suçu işleyen barbar Türkiye'nin, Batı'nın ileri karakolu olduğundan ve ekonomik çıkarlarından dolayı kendisine haksız yere „terörist“ dendiğini iyi biliyorlar. Ve bu utanç verici karalama propagandasının soykırımı dünya kamuoyunundan sakla-

maya ve Kürtleri kriminalize etmeye yönelik bir çalışma olduğunu da biliyorlar. Batılı politikacıların, ara sıra timsah gözyaşları dökdüklerine bakmayın. Hem devlet güvencesi verdikleri barbar Türkiye'nin, hem de Türkiye ve gizli servislerin yetiştirdikleri ci-hatçı-faşist El Kaide, El Nusra ve IŞİD çetelerini NATO ülkesi Türkiye, Katar, Suudi Arabistan üzerinden destekleyip silah vererek Sri Lanka modeli olarak ya da Hitler faşizmini İspanya'nın üzerine sürüp Gernika'ya bomba yağdırmaya, Sovyetler Birliği üzerine sürüp Stalingrad'ı kuşatmaya alıp sosyalist devrimi boğma çalışmalarında olduğu gibi Kürtlerin üstüne saldırarak, onların bugüne kadarki kazanımlarını ve Rojava demokratik devrimini boğmaya çalışmaları Batı'nın bu soykırımların yürütücülerinden biri olduklarını açıkça göstermektedir. Çünkü „Din, dil, ırk, inanç, mezhep ve cinsiyet ayrımının olmadığı, eşit ve ekolojik bir toplumda adalet, özgürlük ve demokrasinin tesisi için“ cümlesiyle başlayan Rojava Anayasası, kapitalist sisteme alternatif bir sistem olduğundan dolayı küresel güçlerin simşeklerini üzerine çekmekteydi. Oysa farklı etnik, dini gruplar ve cinsler arası eşitlik temelinde kurulan Demokratik Rojava Özerk Yönetimi Arap ve Türk barbarlığı içinde insanlığın tek umut ışığı oluyordu.

Kürt halk önderi Öcalan'ı 1998'da Suriye'ye baskı yaparak or-dan çıkardılar. Uçağını semalarında dolaştırdıkları hiçbir Avrupa ülkesi politik sığınma hakkını vermedi. Hava sahalarında dolaş-tırıp dolaştırıp demokrasinin olmadığı ve CIA'nin çırıt attığı Ken-ya'da tutukladılar. Ellerini, gözlerini bantlayıp metrelerce büyük Türk bayrakları arasında paketleyerek, siyasi bir komplo ile ileri karakolları Türkiye'ye teslim edilmemiş olsaydı; bugün NATO ülkesi Türkiye'nin subayları tarafından eğitilip silah vererek des-tekledikleri IŞİD ve El Nusra ile Şengal, Kobanê ve Rojava'da Kürt soykırım girişimi olmayacaktı. Belki de IŞİD, uluslararası komp-lonun bir devamıydı. Demek ki, Sami tüccarlar'ın dünya ekono-mik gücüyle dış politikalarını yönlendirdikleri Batı ülkeleri, tıpkı Kızılderililerin soykırımında olduğu gibi, Kürt soykırımların yü-rütücülerinden biridirler. Bu soykırımları Türkiye, Irak, İran ve IŞİD gibi taşeronlar eliyle işleseler de, insanlık suçu işlediklerin-

den hiçbir zaman kurtulamayacaklardır. Birçok Avrupalı insan, soykırım dayatılan Kürtlerin meşru savunma hakkını kullanan çocuklarına kendi devletlerinin „terörist“ damgası yapıştırma-
larının utanç verici olarak bulduklarını ve bunu anlamadıklarını söylemişlerdir bana. Çünkü insanlar Şengal’de ve Kobanê’de PKK’nın desteğiyle IŞİD’e karşı yaşam mücadelesi verdiğini görüyor. Artık Avrupa’nın CDU gibi sağcı partilerin politikacıları bile IŞİD’e karşı verdiği savaşta HPG, YPG ve YJA STAR gerillalarının desteklenmesi gerektiği yönünde çağrılar yapıyor. El Kaide, El Nusra ve IŞİD vahşetine karşı yalnız ve tek başına savaşan Kürt gerillaların kendi hükümetleri tarafından hala „terörist“ olarak damgalanmalarını anlamıyorlardı.

Aslında PKK gerilları Şengal’den onbinlerce Êzîdi ve diğer etnik-dini gruplara ait halkları katil IŞİD’in elinden kurtararak „terörist“ damgasını boşa çıkarmışlardı. Demek ki, „NATO ülkesi Türkiye ile savaşıyorlar“ diye „terörist“ damgasını vurup bizi yıllarca kandırdılar! Ama artık Kobane direnişiyle yalanları ortaya çıktı, kandıramıyorlar! IŞİD ve TÜRkiye’nin vahşetleriyle Kürtlerin orda kendilerini soykırımdan ve bütün insanlığın onurunu korumak için savaştıklarını iyice anladık. Ortadoğu’da cihatçı İslamcılara, faşist Türkiye’ye, diktatörlere ve çağdışı gericiliğe karşı savaşan Kürtleri şimdi daha iyi anlıyoruz. Defalarca soykırım işlemiş ve IŞİD, El Nusra, El Kaide gibi İslamcı cihatçılara lojistik destek veren bir ülkeyi neden Avrupa Birliği’ne alıyorlardı? Bu insanlar, kendi devletlerinin iradeleri dışında, ekonomik ve ticari çıkarlarını doğrudan siyasi alana taşıma imkanlarına sahip Sami tüccarlar’ın tarihsel programları çerçevesinde Ortadoğu’da soykırım dayatılan son Aryen halkın Zerdüş çocuklarına „terörist“ dediklerini bilmiyorlardı.

Krallar, imparatorluklar, ulus devletler dünyada meydana gelen milyonlarca olayların en güçlü reel aktörleri görünse de, asıl bunların evrensel politik mücadelelerini tarihsel programları (ekonomik, ticari, siyasi çıkarları) çerçevesinde belirleyen ve semavi din programlarının mimarları olan Sami tüccarlar’dı.

Batı ülkelerin ve modern kapitalist sistemin arkasında Sami

tüccarlar var. Sami tüccarlar, Batı ülkelerini ekonomik, siyasi ve finans merkezleriyle zorlayarak soykırımcı Türkiye ile suç ortaklığında birleştiriyorlar. Bunun koşullarını son beşyüzyıl içinde yavaş yavaş geliştirdikleri kapitalist sistem kurumları içinde çok kolay gerçekleştirebiliyorlar. Özelde derin Alman devlet organizasyonuna, genelde ise devlet organizasyonlarına Birinci ve İkinci Dünya Savaşları'nı yaptırarak; bu savaşlar ortamında tarihsel program ve projelerini Anadolu, Ortadoğu ve Avrupa'da pratiğe uygulayanlar da Sami tüccarlar'dı. Anadolu'da barbar devşirme-yabancı Türk yöneticileri eliyle yerli halklar olan Ermenilere, Pontus Rumlara, Süryani-Keldanilere ve Kürtlere soykırım yaparak, tıpkı Filistin'de kendilerine hizmet edecek bir siyonist devlet kurdukları gibi, kendilerine hizmet edecek olan yapay Türklüğü, yani siyonizmi, İsrail devletin bir önkoşulu ve güvencesi olarak Anadolu'ya yerleştirenler Sami tüccarlar'dı. Herkes İsrail devletini siyonist devlet olarak biliyor. Oysa Sami tüccarlar'ın semavi din programlarıyla beyinlerini yıkayıp vicdanlarını teslim alarak kullandıkları akademik kadroları olan siyonistler, kuruluşundan beri Ortadoğu'da bütün plan, program ve projelerini Truva Atı olarak kullandıkları Türkiye üzerinden pratiğe uygulamaktadırlar!..

Siyonist önderler 2004'de New York'ta devşirme-yabancı Türk Başbakan Gürcü Erdoğan'a „Cesaret Ödülü“ vererek, o gün bugündür „ben Türküm, ben Müslümanım“ diyerek halkı din ve Türklük kılıf altında yalan ve demogojilerle kandırıp dolandıran bu iktidardaki İmam Hatip mezunu, hırsız ve diktatör üzerinden projelerini pratiğe uygulamaktadırlar. Devşirme-yabancı yönetici ve İmam Hatip mezunu cahil biri olmazsa, örneğin Selahattin Demirtaş gibi yerli halktan, demokrat, aydın biri olsa mantığına başvurarak, „ben bu katliamları, cinayetleri neden kendi halkıma yapayım?“ diye kendini sorgular, başına getirildiği devlet eliyle kendi halkına katliam, soykırım yapmaz. Sami tüccarlar'ın Osmanlı ve Türkiye tarihinde Türk-İslam ideolojileriyle yetiştirip hizmetlerine soktukları devşirme-yabancı yöneticiler işte bu soruyu hiçbir zaman kendilerine sormazlar! Yerli halklar olan Ermenileri, Rumları, süryanileri,

Kürtleri katletmek, katlemediğini sürgün etmek, sürgünde de fişlemek, etkisiz hale getirmek üzerine kurgulanmış bir sistemde; onlar, kendi geçmiş kültürlerinden uzaklaştırılmış, Türklük pazarında yerli halklara katliam yaparak Türk ve İslam olduğunu kanıtlamaya çalışan kişiliksizlerdir. Böylece iktidarın nimetlerinden yemleniyorlar. Sistem bu algıyı, Türk-İslam ideolojilerin ekildiği çorak topraklarda öylesine derince bilinçaltlarına yerleştirmiştir ki, yerli halkları aşağılayarak dilini, kültürünü ve inanclarıyla alay ederek katliam ve soykırımlarını sürdürürler. Çünkü katliam ve soykırım yaptıkları yerli halklar kendi halkı değildi.

Uygarlık yıkıcı Türk Egemenlik Sistemi Selçuklu ve Osmanlı'dan beri -Türkiye de dahil- eğer bir şehirde katliam yapacaksa, önce o şehirin yerli valisini, emmiyet müdürünü değiştirir, oraya katliamı yapacak ve iyi organize edecek devşirme bir vali ve emmiyet müdürünü gönderir. Eğer bu katliamlar birçok şehiri kapsıyacak Ermeni, Pontus Rumları, Süryani ve Kürt soykırımlarıysa hükümetleri hatta devlet ismini dahi değiştirerek bu soykırımları yapacak İttihat Terakki ve Cumhuriyet dönemindeki hükümetlere yaptırırlar. İsmi Türk devleti, Türk hükümeti olsa da, barbar atalarının yolunda gideceklerini söylemek zorunda kalsalar da, iktidardakilerin hiçbirisi gerçek Türk değildir. Onlar ya Kafkasya ya Balkan göçmenleriydi; ya da kendi etnik kökenine düşman edilmiş kılıç artıkları devşirmelerdi. Yani Asimilados. Tarihlerini araştırdığınızda dikkat edin Osmanlı padişahların ve Türkiye yöneticilerin hiçbirisi Türk değildir. Hepsi sonradan İslamlaştırılıp Türkleştirilen ve ecdadlarının yolunda gideceklerini söyleyen Yavuz Sultan Selim, Mustafa Kemal ve R. Tayyip Erdoğan gibi devşirmelerdir. İşte Anadolu'yu önce İslamlaştırma, sonra da Türkleştirme projelerin asıl sırrı burada yatıyor!.. Türkleştirme projelerin asıl sahipleri olan Sami tüccarlar bu devşirme taşeron Türkler (İttihat Terakki ve ardılları) eliyle yerli halklara katliam ve soykırımlarını sürdürüyorlar. Evet, yanlış okumadınız; Anadolu'yu önce İslamlaştırmak, sonra da Türkleştirmek Türklerin projesi değildir! Ortadoğu'da devşirme Türkler eliyle vekalet savaşlarını yürürecektir Sami tüccarlar'ın projesidir!..

Napolyon'u Rusya'nın üzerine saldırtan, Osmanlı devlet organizasyonu eliyle Ermeni, Pontus Rum, Süryani, Kürt soykırımlarını yapan, Hitler devlet organizasyonu eliyle Alman halkına Yahudi-Roman soykırımını yaptıran, Türkiye devlet organizasyonu eliyle Kürt soykırımlarını devam ettiren, Hitler ordusunu Sovyetler Birliği'n, IŞİD'i ise Şengal, Kobanê ve Rojava'da Kürtlerin üzerine saldırtanlar da aynı küresel süper güçlerdi...

Sami tüccarlar, ekonomik ve ticari çıkarları için Amerika'yı 1492'de keşfettiklerinde, Avrupa'dan rahipler öncülüğünde götürdükleri Hıristiyan ordularla nasıl ki, o kıtada yaşayan yerli Kızılderilileri 300 yıl boyunca katliamlarla soykırımdan geçirdilerse; Arap Yarımadasında peygamberlik geleniğiyle inşa edilen İslamın çıkışıyla birlikte ganimetlere doymayan, cihat adına ölüp öldürerek cennete gidileceği vaad edilerek birer ölüm makinalarına dönüştürülen Arap orduları eliyle 300-400 yıl boyunca Kürdistan, Anadolu ve Afrika'da da aynı şekilde katliamlar yaparak kılıç zoruyla o bölgelerde yaşayan yerli halkarı soykırımdan geçirerek İslamlaştırdılar. İslam hep korku atmosferini yayarak, şiddet kullanarak yayıldı. İslamlaştırılmayan yerli halklar üzerinde hala devlet organizasyonları eliyle katliamlar ve soykırımlar sürmektedir... Koçgiri, Dersim, Ağrı-Zilan, Maraş, Halepçe, Şengal ve Kobanê katliam ve soykırımların son aşamalıdır. İslam hakimiyetinin olmadığı Batı ülkelerindeyse „Kültürlerarası Diyalog Projesi“ yoluyla İslam olduğundan başka gösteriliyor. „Çok iyi din“ deniliyor. Fethullah Gülen, Milli Görüş ve öbür İslam devletlerin din okullarında siyasi İslam propagandası yapılıyor, cihatçılar yetiştiriliyor ve fırsat buldukça şiddete başvurarak Paris, Brüksel ve Berlin katliamları gibi cinayetler işleniyor.

**

Çin ceddi yapılip, yağma ve talandan geçinme kapıları yüzlerine kapandıktan sonra Orta Asya steplerinden kopup yayılırken; mimar tanrının „uygarlık yıkıcı etmenleri“ olarak devlet güvenesi vermeleri ve gerici-skolastik İslam kültür rüzgarın ekildiği toprak iklimin fırtınaya dönüşen büyük deniz dalgalarını arkalarına vermesi üzerine Mezopotamya, Anadolu, Balkan ve kuzey

Afrika halkların üstünden bir kasırğa gibi geçerken, giremedikleri Dêrsim eyaletine Avrupalıların verdikleri uluslararası devlet güvencesi, modern savaş silahları ve Hitlerin savaş uçakları sayesinde kolaylıkla girdiler. Altı bin Kürt köyü, kentleri, kasabaları önce yağmalandı, sonra yakılıp yıkıldı. Hitler, Yahudileri gaz odalarında kimyasal gazlarla yok ediyordu. Onun öğretmeni Mustafa Kemal ise Kürtleri mağaralarda kimyasal gazlarla yok ediyordu. Kalabalık ailelerin birçoğu, bir tek kişi kalmamak üzere -kötü tanrının (Sami tüccarlar'ın) emirlerini yerine getiren M. Kemal'in kararlaştırdığı gibi- hepsi kökünden sökülüp temizlenerek yok edildiler. 90 ile 120 bin insan vahşice katledildi. Kadınlarına, kızlarına tecavüz edildi. Önderlerin ve birçok insanın barbarca başı kesildi. Binlerce kız ve erkek çocuk ailelerinden zorla çalındı, Türkleştirildi. Kendi halkına düşman ettirilerek asker olarak kullanıldı.

**

Diğer Kürt soykırımlarında olduğu gibi, Dêrsim Kürt soykırımı hakkında da Batı basınında bir tek kelime yazılmadı. Bugün de Batı basın ve medyası İsrail devletin 17 Temmuz 2014 tarihinde başlayan operasyonlarla Filistin halkı üzerine, Gazze'ye bomba yağdırdığını, Filistin çocuklarını öldürdüğünü ve Rusya'yı düşman gösteren olayları haftalarca başhaber olarak veriyor. Yani Birinci ve İkinci dünya savaşlarında olduğu gibi Yahudileri ve Rusya'yı dünya kamuoyuna düşman göstererek kendilerine muhtaç ettirmeyi çok iyi beceriyorlar. Bugün de Ortadoğu'da Kürtler ve Yahudiler İslamcılara, dolasıyla Arap ve Türklere düşman gösteriliyor... Batı gizli servislerin hala yürülükte olan „Yeşil Kuşak Projesi“ çerçevesinde yıllardır Usama bin Laden kamplarında ve Amerika, Kanada, Avrupa, Türkiye, Irak, Afganistan ve Afrika ülkelerinde 1500 taneden fazla İslam propagandası yapan okulları olan Fetullah Gülen Cemaatin ırkçı-şoven Türk-İslam ideolojileriyle yetiştirip çeşitli İslam devletleri tarafından silahlandırarak; özellikle ABD, Fransa, İngiltere ve Almanya'nın uçaklarla Ankara havaalanına gönderdikleri savaş silahlarını, oradan tren ve MİT'in yüzlerce TIR dolusu roket atar, füze, bomba ve mermi

cephanesini ulaştırarak, eşzamanlı olarak Rojava'da, Kobanê'de, Şengal'da Kürtlerin üzerine saldırtıp, sivil halka büyük katliamlar yapan, baş kesip insanlık onurunu ayaklar altına alan cihatçı IŞİD, El Kaide, El Nusra çete savaşlarını ve Türkiye'nin katliamlarını, soykırımlarını yazmıyorlar. Vahşet saçan cihatçı örgütlerin Sami tüccarlar'ın, ABD eliyle Soğuk Savaş döneminden beri İslam ülkelerinde ettikleri „Yeşil Kuşak Projesi“nin ürünü olduğunu, bu ürünü biçtiklerini de yazmıyorlar. Sami tüccarlar'ın hegemonyası altındaki Amerika, hem Türk-İslam propagandası yapan Gülen Cemmatın okullarına milyonlarca dolar yatırım yapıyor, onu ülkesinde ağırlayıp CIA'ya yakın oturmasını istiyor, hem İslam ülkelerine, „kendi ülkenizde İslam propagandası yapın“ deyip El Kaide, Hizbullah, El Nusra, IŞİD gibi oluşumların koşullarını yaratıyor, hem de bu örgütleri „terörist“ ilan edip onlarla savaştığını iddia ederek dünya kamuoyunu kaldırmaya çalışıyor.

ABD, hem Batı'nın çıkar bekkçiliğinde tetikçi ileri karakol olarak kullanılan Türkiye, Katar, Suudi Arabistan gibi bazı Sünni-İslam müttefikleriyle IŞİD'de silah temin ediyor, NATO ülkesi Türkiye subayları tarafından kamplarda eğitim veriyor, hem de barbar Türkiye ağzıyla bunu inkar ediyorlar. Kurulan uluslararası koalisyon güçleri çıkarlarına ters düşmeye başlayan ve kontrolden çıkan IŞİD'i hedefleyen hava bombardımanlarıyla ilk ay karargahları, boş mevzileri, rafineleri vurarak sokaktaki insanları ve dünya kamuoyunu kandırmaya çalışarak, IŞİD'in Şengal, Kobanê ve Rojava'da zafer kazanmasını bekliyorlardı. Radikal İslamcılara lojistik destek veren müttefiklerini koalisyon içine almaları ne kadar ciddiyetsiz olduklarını göstermekteydi. Nitekim bölgedeki gazeteciler ile YPG komutanlarına göre, „ABD ve koalisyon güçleri, bir ay boyunca ya IŞİD'in boşalttığı karargahları, boş arazileri, terk edilmiş petrol rafineleri ya da terk edilmiş arabaları vuruyor. Ancak Şengal ve Kobanê'de cihatçı-faşizan çeteler eliyle soykırım dayatılan Kürtlerin direnişine hiçbir katkısı olmuyor“ diyorlardı. Yani dünyanın gözleri önünde orda Kürtlere soykırım yapılıyordu. Onlar seyrediyorlardı.

Eğer Kürtler; bu El Nusra, El Kaide ve IŞİD vekalet savaşçı-

ları eliyle kendilerine dayatılan soykırımlara karşı büyük bir direniş sergiler ve onları Rojava, Kobanê, Şengal, Musul, Rakka ve Erfîn'de yenilgiye uğrattırlarsa; ilerde göreceğiz, bu kez Sami tüccarlar'ın Ortadoğuda vekalet savaşlarını IŞİD gibi yürüten ve her şeyi yaptırabilecekleri İmam Hatip mezunu R. Tayyip Erdoğan yönetimindeki faşist Türkiye'yi devreye sokacakları zaman da, onlar gene savaş ve insanlık suçlarını işleyenleri uzaktan seyretmeye devam edeceklerdi.

İnsanların başını kesen, kadın ve kızlara tecavüz eden IŞİD'in insanlık suçu işlediği kararın alındığı 02.10.2014 tarihindeki Birleşmiş Milletler Toplantısı'nda konuşan Arjantin Devlet Başkanı Cristina Fernandez, ABD Başkanı Barack Obama'nın yüzüne, "Terörizm canavarını yarattınız ve bu canavar şu an kontrolden çıktı... Arap Baharı'nı Tunus, Libya ve Mısır'da başlatarak radikal İslamcılarını kendi elinizle orada iktidara getirdiniz. Bölge haklarının özgürlüklerini gasp ettiniz. Bugün burada IŞİD'e karşı bir BM kararı çıkarmak üzere toplandık. Oysa IŞİD'in bazı BM Güvenlik Konseyi ülkelerinin gözetiminde dostları tarafından kurulup beslendiğini herkes görüyor..." diyerek ABD'nin dış politikasını açık ve cesur bir şekilde eleştirdiği sırada, Barack Obama'nın Fernandez'i, „Ben de biliyorum meslektaşım, ama bir anlayabilsen, ben sadece ABD'nin sembolik Başkanı'yım, ABD'yi asıl yönetenler merkez bankasını ellerinde bulunduran küresel süper güçlerdir. Böyle olmamış olsaydı benim Başkan olduğum ülkenin polisleri sokak ortasında siyahları kurşunlamazdı“ diye düşünceli bir şekilde dinlemesi dikkat çekiyordu.

Barbarlıkta sınır tanımayan Sami tüccarlar'ın taşaronu Türkiye, hem ateşkes sürecinde Kürtlerle müzakere taktiklerine başvurarak oyalayıp zaman kazanıyor, karakol inşa ediyor, Kürdistan coğrafyasını ve tarihini tahrip etme politikasıyla bir nehir üzerinde birçok baraj projesini gerçekleştiriyor, „ordu için güvenli yolların“ yapımına hız vererek savaş yatırımı yapıyor, „kamu düzeni koruma“ adı altında polise sokak ortasında seri cinayetler işleme yetkisini veriyor, hem de destekleyip tank, füze ve kimyasal silahlar da dahil her türlü savaş silahlarıyla donattığı IŞİD ve El

Nusra'yı bir Sri Lanka modeli olarak Güney ve Batı Kürdistan'da Kürtlerin üzerine saldırtıyordu. Eğer IŞİD Güney ve Batı Kürdistan'da gelişen demokratik devrimi önleyebilse, onlar da o an askeri keşif uçaklarıyla üzerinde uçtukları Medya savunma alanlarını bombalayacak ve Kuzey Kürdistan'ın işini Hüda-Par-Kontrası ile hal edecekleri planlarını yapıyorlardı. Nitekim „Kobanê ha düş-tü, ha düşecek“ diyerek bir hafta içinde Kobanê şehrin düşmesini bekleyen Türkiye, bir ay boyunca direnen şehir düşmeyince de, daha önce yapılan plan gereğince Medya savunma alanlarını bombalamaya başladı.

Kuzey Kürdistan'da ise gösteri yapan Kürtlerin üzerine ordu, polis, Türk-Gladio'su Hüda-Par ve IŞİD çeteleriyle saldırarak katliam yapıyordu. Kürdistan'da Kürtlere katliam yapan Türkiye'nin kendisi Sami tüccarlar'ın bir taşeronuydu. Ama bu taşeron bütün dünyanın gözleri önünde başka bir taşeron eliyle kendi sınırların ötesinde Batı ve Güney Kürdistan'da Kürtlere soykırım uyguluyor, demokratik kazanımlarını ellerinden almaya çalışıyordu. Ancak Türk devletin desteklediği El Nusra, El Kaide ve IŞİD çetelerine karşı Kürtlerin Kobanê'de 134 gün süren büyük tarih direnişi zaferle sonuçlanınca bunu başarmadıklarını net gördüler.

Gizli belge

İçişleri Bakanı Muammer Güler'in 15.03.2013 tarihinde Hatay Valiliğine (benzer belgenin Antep ve Urfa Valilerine) gönderdiği ve üzerinde 'GİZLİ' ibaresi bulunan belgede cihatçı çetelere nasıl lojistik destek verdiklerini kendileri şöyle ifade ediyor:

“GİZLİ

T.C.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Hatay Valiliği

Sayı: 21714546-47201 (81340) 224-5826/42438

15/03/2013

Konu: Bölgesel çıkarlarımız temelinde Suriye'de bölücü örgüt PKK uzantısı PYD güçlerine karşı desteklediğimiz El Nusra mü-

cahitlerine aşağıda belirlenen çerçevede desteğin sunulması, iliniz sınırları içinde kamu kurumlarına ait sosyal tesislerinde barındırılmaları.

GENELGE: 2013/12

Milli İstihbarat Teşkilatımız denetiminde çeşitli ũlkelerden getirilerek bölücü örgüt PKK uzantısı PYD'ye karşı savaştırılan, ağırlıkta Çeçen ve Tunusluların bulunduğu El Nusra'ya bağlı mücahitlerin, iliniz sınırları içinden Suriye'ye geçişlerinde, istihbarat görevlilerine gerekli desteğin sağlanarak, güvenliklerine ve konunun gizliliğine riayet edilmesi önem arz etmektedir.

Bu bağlamda;

Mücahitlerin ũlkemizin sınırlarından Suriye'ye geçişlerinde Hatay ilimiz stratejik bir konuma sahiptir. İslamcı gruplara lojistik desteğin aktarılması, eğitimleri ve yaralılarının tedavisi ve mücahitlerin geçişleri ağırlıklı olarak buradan yapılacaktır. Milli İstihbarat Teşkilatımız ve ilgili merciler bu konuda görevlendirilmiştir. Hatay valiliğimizle koordineli olarak çalışılacaktır.

Çeşitli sivil kurumlar tarafından karayolu veya havayolu ile ilinize gönderilen mücahitlerin büyük bir gizlilik içerisinde, konum itibariyle Diyanet İşleri misafirleri-bağlı kuruluşları MİT tarafından belirlenen kamu misafirhanelerinde konaklanmaları uygun görũlmüřtür.

Genelgenin uygulanması hususunda büyük bir titizlik gösterilerek, bu çalışmaların gizlilik içinde yürütũlmesi gerekmektedir.

Bilgi ve gereğini önemle arz ederim

Muammer Güler
İçişleri Bakanı"
İmza⁴

Ağustos 2016'da Alman Federal İçişleri Bakanlığı'nın, „Türkiye'nin Ortadoğu'daki radikal İslamcı grupların merkezi eylem platformuna dönüştüğü,“ Müslüman Kardeşler, Hamas ve El Nusra gibi gruplara destek vermekle itham eden 'gizli' ibareli raporu da basına sızmıştı.

Buna benzer birçok belge ve sınırda Türk askerlerin IŞİD çetelerine lojistik yardım eden ilişkilerini görüntüleyen birçok Televizyon kameralarına rağmen derşirme Türk yöneticileri dünya kamuoyunun lanetinden kurtulmak için çok iyi bildikleri yalan ve hilelere başvurarak, IŞİD, El Kaide ve El Nusra ile ilişkilerinin olmadığını, onlara yardım etmediklerini söylüyorlardı.

Belgede sözü edilen örgütün El Nusra olduğu söyleniyor. Ama unutmamak gerekir ki; Türkiye, önce El Nusra taşeron örgüt ile Rojava'da Kürtlere karşı savaşı başlattı. El Nusra, El Kaide Rojava'da, Serêkanîyê'de başarısız olunca, daha büyük savaş silahları, tank, füze, kimyasal silahlar ve Musul'u da planlı bir şekilde vererek, ismini de alenacele „İslam Devleti“ diye değiştirerek Şengal, Kobanê ve Rojava'da Kürtlere soykırım girişiminde bulundular. Herhalde devlet organizasyonu olunca uluslararası kapitalist hukuka göre tank, füze, ağır savaş silahları ve kimyasal silahlar da kullanma hakkına sahip olur düşüncesiyle El Nusra ve El Kaide'nin adını „İslam Devleti“ yaptılar. Tabii Türkiye gibi devlet sıfatı alırsa, hangi insanlık suçunu işlerse işlesin, hangi katliamı, hangi soykırımı yaparsa yapsın ne öbür devletler birşey diyebileceklerdi, ne de kimse „terörist“ diyemezdi diye düşündüler. Öyle ya, „koskoca devletim“ küstahlığına kapılan devlet ancak kendisinde katliam, soykırım, işkence yapma yetkisini görebilir. Öbür devletler içişlerine karışırsa, „benim yaptığımı sen de yapıyorsun, ne diye karışıyorsun işime? Senin yüzün benimkinden kara“ de-yip susturabilirlerdi.

MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ın ifadesine göre, Türkiye; El Nusra, El Kaide ve IŞİD'e 2 bin komyon dolusu silah ve mühimmat ver-

---

ammer Güler'in aynı tarihlerde ve benzer gizli belgeyi Gaziantep, Urfa ve Maraş valiliklerine gönderdiği, IŞİD'in bu kentlerde Türk devleti eliyle örgütlenmesinden anlaşılıyor.

miştir!..

CHP Genel Başkan Yardımcısı Bülent Tezcan, 21.07.2014 tarihinde Meclis'te Adana'da durdurulan MİT TIR'ların tutanaklarıyla ilgili yaptığı basın toplantısında şu çarpıcı açıklamalarda bulunuyordu:

«Adana'da durdurulan TIR'larla Suriye'de El Kaide terör örgütüne ve IŞİD'e silah ve mühimmat götürüldüğü, artık belgeleriyle ortaya çıktı. Tutanaklara göre durdurulan 3 TIR'da saçtan yapılmış ikişer sandık ve büyük sandıkların olduğu tespit edilmiş.

Birinci TIR'da neler çıkmış: Birinci sandığı açmışlar 25-30 adet füze ve roket. 30, 50 milimetre ebatlı füze ve roket hassas tapalaları. 40, 30, 15 santimetre ebatlı yaklaşık 15 ahşap sandık içerisinde her sandıkta 24 civarında bomba atar mühimmat; yani 15 sandıkta yaklaşık 300-450'ye yakın bomba atar mühimmat bulunmuş.

İkinci sandıkta 20-25 adet füze roket. 40, 30,15 santimetre ebatlarındaki ahşap sandık. 25-30 adet ahşap sandık. Bunların içinde 60 milimetre çapında havan mühimmatlarının bulunduğu tespit edilmiş ve 5-6 çuval içinde de uçaksavar mühimmatı bulunduğu tespit edilmiş. İkinci TIR'da neler var: İkinci TIR'ın tutanağı burada. İkinci TIR'da, 90-100 adet top mermisi. Üçüncü TIR'da, artık üçüncü TIR'da hiç arama yapamıyorlar. Sadece sandıkların kapağını kaldırebiliyorlar. Bunun da tutanağı mevcut. Üçüncü TIR'da çap ve miktarı tespit edilemeyen gelişigüzel konulmuş mühimmatlar olduğu tespit edilmiş.

TIR'lar Ankara Esenboğa Havaalanı'ndan yükleniliyor. 19 Ocak 2014 günü sabaha karşı saat 02.30'da Esenboğa Havaalanı'ndan yükleniyor ve yabancı uyruklu bir uçaktan yükleniyor. Ve yine şoförün beyanına göre TIR'lar Reyhanlı'ya götürülüyor. Reyhanlı'da sınıra kadar şoförler götürüyor. Sınırdan sonra şoförler TIR'ları MİT elemanlarına teslim ettiklerini ifade ediyorlar. MİT elemanları sınırdan geçirip Suriye'ye El Kaide ya da IŞİD militanlarına silahları teslim edip geliyor. Şoförler bunu daha önce de birkaç kez yaptıklarını söylüyorlar.

Sistemli bir şekilde MİT'in ve iktidarın kontrolünde bölgeye silah sevkiyatı yapıyor. Resmi belgelerle bölgede silahlı terör örgütlerine Türkiye'den Türk istihbarat birimlerinin desteği altında silah

ve mühimmat taşınmıştır!»

Bir gazetecinin 3 TIR'ın aranması sırasında yaşanan olaya ilişkin soruya ise Tezcan şöyle yanıt veriyordu:

«Savcılar aramaya başlarken bunların MİT görevlisi olduğunu bilmiyorlar. Aramadan sonra birinci TIR'daki silahlar ortaya çıkınca, direnmeye başlıyor, aratmak istemiyorlar, fiziki cebir şiddet kullanılarak arama yapanlara saldırıyor MİT görevlileri. Onlar da cebir şiddetle kontrol altına alıyor. Bunlar tutanakta yazılı...»

Sanki IŞİD'in başkomutanıymış gibi davranan Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, TIR'larda arama yaptıran savcı ve jandarmaya sert tepki göstererek, arama yapan savcılarını hemen görevden alması da, Türkiye'nin terör örgütüne verdiği lojistik desteğin önünde engel olanların başına neler geldiğinin göstergesidir!

**

Kürdistan Topluluklar Birliği (KCK) eylemsizlik kararı aldığı 10 Ekim 2015 günü, gene Türkiye Cumhuriyetinin Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) tarafından Ankara'da yapılan „Barış Yürüşü“nde, insanların toplanıp halay çektiği alanda etki gücü artırılmış iki IŞİD'li canlı bombayı gizlice patlatması sonucu 106 barış sever insan katledildi, 400 üzerinde barış sever insan yaralandı... Devlet yetkilileri, „Bizim karnımız bu tür şeylere tok; savaşa devam“ diyerek barışı ve eylemsizliği reddettiler. Sonradan Dünder ve Alagöz ailelerinden alınan DAN örneğinden parçalanmış cenazelerle uyuşması sonucu ortaya çıktı ki, MİT'in kontrolündeki IŞİD üyeleri iki canlı bombanın Yunus Emre Alagöz (Suruç'ta 33 kişiyi katleden tetikçi canlı bomba Şeyh Abdurrahman Alagöz'ün ağabeyi.) ile Ömer Deniz Dünder olduğu öğrenildi. NATO ülkesi Türkiye'nin eğitim besleyip silahlandığı IŞİD'in, MİT'in intihar saldırılarında kullanması için hazırladıkları listede isimleri bulunan bu şahısların Antep'ten Ford ve Citroen marka iki ayrı araçla Ankara'ya getirildikleri tespit edildi.

HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın Ankara katliamı üzerine aynı gün ilk tepkisi şöyle oldu:

“Saldırı, Diyarbakır ve Suruç katliamlarının tıpatıp benzeri ve devamı. Bilanço çok ağır. Katliam yerindeki arkadaşlarımı-

zın hepsi acı içinde. Yaralıları ve parçalanmış bedenleri taşımaya çalışıyorlar. Görüntüleri izleyin, polis patlamanın olduğu yere gaz bombaları atıyor. Patlamanın ardından olay yerine ilk olarak ambulans değil, çevik kuvvet ekipleri geliyor. Ambulanslara polis engel olmaya çalışıyor. Ancak acısı büyük ve kızgın kitlenin polisi oradan uzaklaştırması sonucu ambulanslar yaralıları hastaneye taşımaya başlamıştır. (iktidardaki diktatör Erdoğan'a hitaben) Senin emrindeki polislerin cenazeleri taşıyanlara gaz atıyor. Ağır yaralıları hastanelere ulaştıracak olan ambulanslara engel olmaya çalışıyor. Diyarbakır'da, Suruç'ta da benzerini yaptılar. Tablo çok ağır... Ölü sayısı artsın diye tesiri güçlü bomba patlatılmış. İstihbaratın imkânlarının bu kadar güçlü olduğu bir devlette bunun bilgisinin olmaması mümkün mü?"

Türk Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun Ankara katliamına ilişkin, „Elimizde liste var. Canlı bombaları biliyoruz. Ancak eylem yapmadan harekete geçemeyiz. Hukuk devletiyiz, suç işlemeden tutuklayamayız!“ açıklaması, hem suçun itiraf edilmesi, hem de kendileri gibi düşünmeyenleri ve kendilerine biat etmeyenleri „elimizdeki canlı bombalarla her yerde daha çok katliam yaparız“ diye tehdit etme mesajından başka bir şey değildi... Yani devşirme Türk yöneticileri Davutoğlu ve Erdoğan'ın açıklamaları, „Biz, IŞİD'i destekliyoruz, besliyoruz, büyütüyoruz, koruyoruz ve kul lanıyoruz. IŞİD, bizim açımızdan bir terör örgütü değildir. Şengal, Kobanê, Rojava savaşlarında, Amed, Suruç, Ankara, Paris, Brüksel ve sivil katliamlarda kullandığımız yararlı bir örgüttür.“ anlamına geliyordu.

Kurumsal faşizmin olduğu Türkiye'de; Mussolini, Hitler, Franco faşist sistemlerin kullandıkları yöntemler kullanılarak; PKK, HDP, tüm Kürtler, demokrat ve sosyalistlere „Siz bize iman ve itikat etmezseniz, askerimi, polisimi öldürürseniz, askeri hedeflerimi havaya uçurursanız, biz de tarihsel katliamlarımızın son halkaları olan Diyarbakır, Suruç ve Ankara'da olduğu gibi sivilleri katlederiz“ psikolojik savaş mesajı veriyorlar, tıpkı Hitler gibi. Hitler Almanyası da, işgal ettiği ülkelerin yurtseverleri tarafından kendi subaylarına ya da askeri binalarına karşı yaptıkları her sal-

dırımı, anında sokaktan geçen sivillerin arasından seçtikleri 50-100 ya da daha fazla kadın ve erkeği kurşuna dizerek yanıtlıyordu.

Avrupa'nın mülteci sorunu

Yıllardır Ortadoğuda Türk Egemenlik Sistemi ve cihatçı İslamcılarla savaş yürüten ABD ve Avrupa ülkeleri, bu savaşların sonuçları olarak Avrupa kapılarına dayanan milyonlarca göçmen mülteciyi durdurma görevini yerine getirmesi ya da sınır güvenliğini artırması için ileri karakolları Türkiye'ye 6 millar Euro vermeleri mülteci krizini çözmez! Kendi vatandaşlarıyla sürekli savaş halinde olan Türkiye, verilen bu paranın bir kuruşunu mültecilere vermez, onlar için harcamaz. Bu parayla savaşa yatırım yaparak kendi halkı ve mülteciler üzerinde şiddeti daha da artırır ve ilerde daha fazla mültecinin Avrupa kapılarına dayanmasını sağlayacaktır. Avrupa Birliği unutmasın ki, 2010 yılında Afrika'dan gelecek olan mülteci akınını durdurması için Libya diktatörü Kaddafi'ye de 50 milyon Euro rüşvet vermişlerdi. Ama bir yıl sonra Kaddafi devrildiğinde Afrika'dan daha fazla mülteci gelmeye başladı. Ve bu yetiştirdikleri Kaddafi-Saddam-Erdoğan gibi diktatörlerle „Batı Uygarlığı“n sınır güvenliğinin alınmayacağı ispatlanmasına rağmen, aynı hatayı Avrupa politikacıları sürekli ama sürekli tekrarlamaktadırlar.

Avrupa Birliği Komisyonu ekonomik ve politik çıkarları için kendi halkıyla sürekli savaş halinde olan Türkiye'yi „güvenli ülke“ ilan etmesi, „ilerleme raporları“ ile olduğundan başka göstermesi siyasi ve kamuoyunu kandırmaya yönelik açıklamalardır. Bakın, sadece 2015'te Diyarbakır, Suruç ve Ankara'da Hitler zihniyetiyle yüzlerce sivil insanları katleden, yüzlercesini yaralayan, katliam sırasında kitleye gaz sıkıp, copluyan, mağdurları suçlu statüsüne çekerek ellerine bulaşan kanı alelacele temizleme telaşıyla katliamların üstünü örtmeye çalışan, halkın iradesiyle seçilmiş 19 HDP Belediye Eş başkanlarını tutuklayıp cezaevine atan, siyasi soykırım operasyonlarıyla binlerce insanı zindanlara tıkayan, medyayı susturan, Twitter ve interneti kimse gerçeklere ulaşmanın diye kapatan, IŞİD gibi tarihi eserleri, gerçekleri tahrif eden,

Kürtlerin yaşadığı bölgelerde onlarca şehir ve kasabada günlerce sokağa çıkma yasağı ilan edip kapı ve pencerelerden başını uzatan çocuk ve ihtiyarları keskin nişancılarla katleden, Şehitlikleri, Kürtlerin mezarlarını, Cem Evleri'ni savaş uçaklarıyla bombalayan, Gıngım'da olduğu gibi öldürülen bir kadın gerillayı panzerin arkasına bağlayarak cenazesi çırılçıplak bir şekilde teşhir eden bir devletle yapılacak her türlü gizli çıkar pazarlıkları, Ortadoğu enerji kaynakların bekçiliği, savaş ve mülteci anlaşmaları; demokrasi, özgürlük, eşitlik, insan haklarına ve onuruna saygı temelinde kurulan Avrupa Birliği'n kuruluş amacına ters düşmektedir.

Avrupa politikacıları tutuldukları para hırsı, çıkar ilişkileri hastalığından dolayı (ki inşa edilen kapitalist sistem koşullarında para hırsıyla hangi yeryüzü tanrılarımızın beyinlerini yıkayıp vicdanlarını teslim aldıklarını bilmiyorlar. Çünkü paranın olmadığı bir dünyayı asla düşünemiyorlar. Para, insan hakları, hukuk ve vicdandan önce geliyor akıllarına.) farkında olmadan Ortadoğu'da Sami tüccarlar'ın tarihsel projelerini uygulama pesinde koşmaktadırlar. Bu yüzden IŞİD'i besleyip silahlandıran ve siyasi İslam ideolojisiyle eğiten Türkiye, Suudi Arabistan ve Katar gibi İslam ülkelerine sürekli –kimyasal silahlar da dahil- savaş silahları satıp para kazanıyorlar. Bu satılan silahların bir gün kendilerine mülteci akını ya da IŞİD'in Avrupa kentlerinde yapacağı katliamlarla geri döneceğini düşünmüyorlar. Dünyanın birçok yerini savaş alanına dönüştürdüğü, nice nice dünyaların yıkılıp yok olduğu umurlarında bile değil. Ve aynı savaşların 50-60 yıl sonra Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nı yaşamış olan Avrupa'ya geri dönebileceğini, dönerse kendilerinin de üçüncü dünya ülkelerine mülteci olarak göç edebileceklerini düşünmüyorlar, bilmiyorlar. Bilmek de istemiyorlar.

Eğer Avrupa kapılarına dayanan mülteci sorununu gerçekten çözmek istiyorsa; Ortadoğu'da Sami tüccarlar'ın tarihsel projeleri çerçevesinde Aryen halklarına karşı Osmanlı ve Türkiye'nin yarıda bıraktıkları etnik temizleme savaşlarını yeniden başlatan IŞİD, El Kaide, El Nusra cihatçı canavarlarını eğitip besleyip silah veren Türkiye, Suudi Arabistan ve Katar ülkelerine silah satmasın-

lar lütfen! Oralarda savaş olmazsa, yıllardır gayrimüslümanların (Hıristiyan, Êzîdi ve Zerdüş kökenli Alevilerin) başlarını kesen cihatçı İslam barbarların savaş ortamında yaşamamış olsalardı, inanın ki o güzelim insanlar, o güzelim topraklarını bırakıp Avrupa'ya gelmezlerdi.

**

Türk Silahlı Kuvvetleri'ne (TSK) ait F 16 savaş uçakları, Irak'ın hava sahasını 150 km. içeriye girip ihlal ederek, 01.08.2015 tarihinde Kandil alanlarındaki Zergele köyünü bombalayıp en az 6 ev yerlebir ederek, içlerinde bir hamile kadın olmak üzere 8 sivil öldürmesi, 15 kişi de yaralaması, siyasi soykırım operasyonlarıyla 1200 HDP'li seçmeni gözaltına alması ve polis kurşunuyla 5 silahsız sivil sokak ortasında öldürülmesinden çok iyi anlaşılıyor ki; Türkiye, dünya kamuoyunda teşhir edilen IŞİD terörünü bahane ederek, onun bulunduğu bölgeleri değil, IŞİD'e karşı amansız savaş yürüten PKK, HPG, YPG bulunduğu bölgeleri, Kürtlerin köylerini, şehirlerini bombalıyor. Başka bir ülkenin sınırlarını ihlal ederek sivil Kürt köylerini bombalayan Türkiye, savaş ve insanlık suçu işlemektedir. Her katliam ve soykırımda olduğu gibi bu katliama ait de Türk Genelkurmay karargahında hazırlanan yalan haber Türk basın ve medyasına, oradan da dünya basın ve medyasına servis ediliyordu. Yalan haber aynen şöyleydi: "TSK'ın bombaladığı yer, bir köy değil, PKK'nın eğitim kamplarıdır. 390 gerilla öldürüldü." Bu yalan haberlerle Batı ülkeleri ve kamuoyu kandırılıp dolandırılıyor; Pentagon'dan kahraman Türk askerleri için daha çok savaş masrafları alınıyor, daha çok savaş silahları hibe ediliyordu.

Zergele köyün katliamını 04.08.2015 tarihinde yerinde inceleyen HDP heyeti, "Yaptığımız incelemelerde, Türk Hükümetin söylediğinin tam tersine; Türk savaş uçakları, Zergele köyünde sivillere yönelik bir katliam gerçekleştirdiği kuşku götürmez bir gerçektir!" Birkaç gün sonra Uluslararası Af Örgütü heyeti de, "sivil alanların bombalandığını, köy sakinlerin öldürüldüğünü, sakatladığını, evlerin yıkılıp yerlebir edildiğini ve insanların dehşete düşürmelerine yol açtığını" açıklayarak HDP heyetini doğ-

ruladı.

Batı ülkeleri de, Sami tüccarlardan kredi alamama, ülkelerine sanayi yatırımların olmayacağı korkusuyla bu Kürt katliamlarını, soykırımlarını tıpkı Ermeni, Süryani, Rum soykırımları gibi görmemezden, bilmemezden geliyorlar. Zaten 95 yıllık Cumhuriyet tarihi hep “asiler, haydutlar, teröristlere karşı savaşıyorum” adı altında IŞİD’den farksız bir şekilde Kürt soykırımlarını yürütüyor, Anadolu’yu Hıristiyan, Zerdüşt, Êzîdi inancında olan halklardan temizliyorlar. Batı ise hep, “Türkiye, terör tehditine karşı kendisini korumak zorundadır!” zıhrına sarılarak hem savaş ve insanlık suçunu işleyen müttefiğini koruyor, hem dünya kamuoyunu kandırıyor, hem bu savaşı finanse ediyor. Böylece Ortadoğu’da jeopolitik, siyasi, ekonomik ve askeri stratejik çıkarlarının korunmasını üstlenmiş olan NATO üyesi ileri karakollarının her türlü katliamını, soykırımını gözmezden gelerek seyirci rolünü oynuyor. Bu yüzden Ortadoğu’nun en büyük terörist ülkesi olan Türkiye’nin; AB, ABD ve NATO’nun tam desteğine sahip olduğuna hiç şaşmayın. Çünkü IŞİD Ortadoğu’nun JİTEM’i, Türkiye ise Ortadoğu’nun NATO-Gladiusu’dur! Batı ülkelerin kendi uygarlıkları dışındaki savaşları destekleyen bu ikiyüzlü politikaları, Avrupa Birliği’nin kriterlerini, kültür ve insani değerlerini aşındırdığı için ilerde Batı halkların torunlarını utandıracaktır!

Gelgelelim 2,5 yıllık bir barış sürecinden sonra Kürtlere karşı yeniden savaş açmak ve Rojava’ya girme gerekçesini yaratmak için aynı dini kotlara sahip ve birlikte çalıştıkları IŞİD’e, Kobane’yi yeniden inşa etmek amacıyla Urfâ’nın Suruç ilçesine giden 300’den fazla sosyalist gençlere 20.07.2015’de barbarca katliam yaparak 32 genci öldürten ve kendi askerlerini vurdurtan çılgın devşirme Türkler; eğer dünya kamuoyunu “IŞİD’e karşı mücadele ettikleri” konusunda kandırıp yanıltabilirlerse; tonlarca bombayı Kürdistan dağlarına yağdırarak, Kürt halkını soykırımlardan korumaya çalışan gerillayı yokedeceklerine ve Rojava’ya kolayca girip tampon bölge oluşturacakları hesaplarını yapıyorlar. Böylece IŞİD canavarına işgal ettiremedikleri Kobanê ve Rojava’yı kendileri işgal etmeye çalışacaklar.

Çok iyi bildikleri yalanlara başvuran Türk Dışişleri Bakanı'nın şu yalanı Batı basın ve medyasında aynen servis edilip dünya kamuoyunu kandırılıp yanıltıyordu: "Türk Dışişleri Bakanı, IŞİD ile daha etkili mücadele edeceklerini söyledi." Oysa IŞİD ile mücadele etmiyorlardı. Etkili bir şekilde Kürtlere siyasi, politik, fiziki, ekonomik ve kültürel soykırım yapıyorlardı. Kürtler kendi insani doğal haklarını kazanmasınlar, özerklik elde etmesinler diye topyekün Kürtlerin köylerini, şehirlerini, mezarlarını, Medya Savunma Alanları'nı haftalardır günde 45-50 F 16 savaş uçaklarıyla 16 saat boyunca habire bombalıyorlardı. "Terörist PKK'nın eğitim kamplarını vurduk!" yalanlarıyla savaş masraflarını da Pentagon'dan alıyorlardı, devşirme Türkler.

Devşirme Osmanlı padişahların dalkavuklarına hiç inmayan Avrupalılar, nasıl oluyor da devşirme Türk yöneticilerin dakavukluğunu yapan Türk basın ve medyasına inanıyorlar? Osmanlı döneminde Anadolu'daki Hıristiyan halklara katliam yapıldığında, Hıristiyan rahipleri öldürüldüğünde Hıristiyan Avrupa halkları ayağa kalkıyordu. Bugün ise Türkiye aynı dini zihniyet ve Türk ırkçılığıyla Hıristiyan Ermeni, Rum, Süryani ve Kürt halklarına katliam yapıyor, rahipleri Türk-İslam ideolojisiyle eğittikleri şoven-ırkçı devşirmecilere öldürtüyor. Avrupalılar çıkarları için ses çıkarmıyor. Sami tüccarlar, kapitalist sistemde çıkarlarını aynılaştırdı: Para.

IŞİD planlı bir şekilde Ürdün'de hazırlandı

Türkiye'de yayınlanan Özgür Gündem Gazetesi, 04.07.2014 günü, IŞİD'in hangi uluslararası süper güçler tarafından, nerde, ne zaman ve hangi devlet organizasyonları tarafından planlanıp hayata geçirildiğine dair bir belge yayınladı.

Gazetede yayınlanan belgeye göre:

„Yer: Amman

Tarih: 1 Haziran 2014

Konu: Musul

Musul'u 'ele geçirerek' Ortadoğu'daki tüm dengeleri değiştiren IŞİD hamlesi, ABD, İsrail, Suudi Arabistan, Ürdün ve Türkiye'nin

bilgisiyle Amman'da planlandı. KDP ve Baasçıların da katıldığı gizli toplantı 1 Haziran'da yapıldı; 9 Haziran'da ise IŞİD çetesi Musul'u işgal etti.

KDP'nin bilgisi var!

Toplantıdan 4 gün önce Mesud Barzani, Amman'a gitti ve toplantının yapılması için ön ayak oldu.

İran Mesud Barzani'yi tehdit etti

Plandan sonradan haberdar olan İran, Ahmed Çelebi'yi Mesud Barzani'nin yanına gönderdi; IŞİD ve yanlılarından desteğini çekmesini istedi. İran, Barzani'yi desteğini çekmemesi halinde ise, 'pişman olacağını' belirterek tehdit etti.

Toplantıya katılanlar:

1. Ürdün İstihbarat Sorumlusu ve Kral Abdullah'ın Temsilcisi Salih Kelob (Daha önce Ürdün basın başkanlığını yapmış),

2. KDP adına Azad Berwari (IŞİD'in Kobani kuşatması sırasında Şam'a giderek Beşar Esad ile görüştüğü ortaya çıkmıştı) ve İstihbarat Sorumlusu Mesrur Barzani'nin Yardımcısı Cuma adındaki bir kişi,

3. Baas Partisi'nin birçok seksiyon örgütü,

4. Nakşibendi Hareketi adına İzzetin El Duri, (Saddam'ın ikinci adamı olarak biliniyor)

5. Cayş El Mücahiddin adına Amid Rukun ve Ebu Mahir,

6. Mele Kerakar'ın başında bulunduğu Ensar El İslam örgütü adına Seyfeddin adında bir şahıs,

7. Ceyş Ensar El Sune,

8. Cayş El Tayfa El Mansura (Bu örgüt ağırlıklı olarak Cezayir ve Mağribilerden oluşuyor)

9. Kefayip Sewra El İşrin (Şu anda Hewlêr'de büroları var),

10. Ceyş El İslami,

11. Şoraya Ensar El Tewhit,

12. İsmi bilinmeyen Libyalı bir şahıs, şu anda Musul'da olduğu söyleniyor.

IŞİD Ürdün'de hazırlandı!

Irak Şam İslam Devleti'nin (IŞİD) Musul'u ele geçirme, Bağdat'a doğru ilerleme, Şengal, Kobanê ve Rojava'da Kürtlerin üze-

rine saldırtma planının Ürdün'ün başkenti Amman'da yapıldığı ortaya çıktı. ABD, İsrail, Suudi Arabistan ve Türkiye'nin de içinde bulunduğu bazı devletlerin bilgisi dahilinde yapılan toplantıya Ortadoğu siyasetinde etkin olan çok sayıda İslami örgüt ve kişi katıldı. Saddam sonrası Irak'taki gelişmeler hegemon güçlerin istediği gibi gitmeyince ve istenilen düzeyde yürütülemez hale gelince IŞİD eliyle yeni bir müdahale kararı alındığı belirtilirken, planın içeriği ve orijinali, toplantıya katılan biri tarafından para karşılığında Iraklı yetkililere satıldı.

Belge ve bilgi satıldı

Amman'daki çok gizli toplantıya katılan bir şahıs, tüm belge ve bilgileri 4 milyon dolar karşılığında Iraklılara sattı. Uzun yıllardır Ortadoğu'da çalışan bir diplomatın orijinal nüshasını bize gösterdiği toplantı bilgileri, reel politik birçok ezberi bozacak nitelikte. Irak ve Suriye'ye müdahale planının Ürdün'ün başkenti Amman'da yapıldığını belirten deneyimli diplomat, söz konusu bu gizli toplantının 1 Haziran 2014 tarihinde gerçekleştiğini ve belgenin orijinal halinin bu toplantıya katılan bir şahıs tarafından 4 milyon dolar karşılığında Iraklılara satıldığı bilgisini verdi⁵

**

ABD, İngiltere, Fransa, Türkiye, Suudi Arabistan, Katar gizli servisleri tarafından oluşturulan Sri Lanka modeli IŞİD'in 3 Ağustos 2014'de Şengal'da Êzidi Kürtlere karşı başlatıp beş bin insanı öldürdükleri katliamı bir ay boyunca yazmadılar. Sri Lanka modeli, Türkiye'nin gizli örgütü MİT'in tetikçi olarak kullandığı Ömer Güney'in 09.01.2013 tarihinde Fransa'nın Paris kentinde üç devrimci Kürt kadını (Sakine Cansız, Fidan Doğan, Leyla Şaylemez) öldürmesiyle başlatılmıştı. O dönemde gerillaların toptan katledildiği Sri Lanka modeli Türkiye'nin gündemindeydi. Üzerinde çok konuşuluyordu. Türk basın ve medyası da, „Otuz-kırk PKK yöneticisini öldürün bu iş biter!“ diye yazıp çizerek uygarlık yıkıcı keskin dişlerini açıkça gösteriyorlardı. Fakat Paris katliamı ne kadar PKK kadrosu öldürülse, bu silahın kendilerine geri tepeceğine, PKK'nın daha fazla halklaşacağına, dünya kamu-

5 Özgür Gündem Gazetesi, 04.07.2014, İstanbul

yunun daha fazla Kürtlerin özgürlüğünden yana tavır alacağını gösterdiği için o yolu denemeden vazgeçerek başka kirli karanlık yollar denemeye çalıştılar...

Türkiye ve El Nusra Ağustos 2013'de Şam'ın Guta şehrinde kimyasal silah kullanarak Esad'ın üzerine yıktı. Ve ABD'nin NATO ülkeleriyle Suriye'ye savaş açmasını teşvik ettiler. Ortadoğu'yu bir ateş topuyla tutuşturacak savaş olsaydı, bu savaş ortamında kapitalist sisteme alternatif olan Rojava devrimi bertaraf edilecekti. Ama ABD halkın yüzde 70'si savaş istemiyordu. ABD askerleri de gazetelere ilan vererek, „El Kaide ile aynı cephede savaşmak istemiyoruz“ diyorlardı. Amerika askerleri El Kaide ile aynı cephede savaşmak istemiyordu ama Kobanê direnişinde görüldü ki NATO ülkesi Türkiye'nin askerleri, polisi MİT'i El Nusra ve IŞİD ile aynı cephede soykırım dayatılan Kürtlere karşı savaşıyordu. Okyanusun ötesindeki ülkede durum daha değişikti. Halk ve askerler istemese, tanrılar istese de savaş olmuyordu. Tam bu sırada, „Esad'ın kimyasal silah kullanmadığı“ askeri istihbarat bilgisi Amerika ve İngiltere hükümetlerine ulaşıyordu. Şam yakınlarında kimyasal silahı kullanan NATO ülkesi Türkiye idi! Fakat hükümetler, bu bilgiyi kamuoyu ile paylaşmadan ve politikalarında hiçbir değişikliğe başvurmadan başka taktiklere, başka senaryolara başvurdular. „Esad kimyasal silahlarını yok ederse, ABD'nin müdahalesinden kurtulur“ diyerek, birçok nedenden dolayı savaştan vazgeçmek zorunda kaldılar. ABD'nin Suriye savaşı olmayınca, Sami tüccarlar bu kez uluslararası devlet organizasyonları eliyle IŞİD senaryosunu geliştirdiler...

Elemanlarını kamplarda eğitip yetiştirdiği ve lojistik destek verdiği IŞİD ile Türk askerleri aynı cephede Kürtlere karşı soykırım uygularken; ABD Başkan Yardımcısı Joen Biden, 02.10.2014 tarihinde Harvard Ünivesitesi'nde yaptığı konuşmada açıkça, „Türkiye, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri gibi müttefiklerinin IŞİD'e her türlü yardımı yaptığını“ söyleyerek „Yeşil Kuşak Projesi“nin sonuçlarını itiraf ediyordu.

Nasıl ki, Kürt Özgürlük Hareketi'n ilk kurulduğu 1970 yıllarında devletle ilişkileri iyi olan Kuzey Kürdistan'daki işbirlikçi ağalar,

Türk İçişleri Bakanı'na: „Bize silah verin, para verin işte o zaman burda PKK sığınacak delik bulamaz!“ diyerek JİTEM ile Türk su-bayların denetiminde Hizbullah canavarını yaratıp Kürdistan'da 17500 insanı yargısızca katlettilerse; aynı şekilde JİTEM-Hizbul-lah-Kontrgerillasını Ortadoğu'ya yaymak için; Türkiye, Katar, Su-udi Arabistan gibi Sünni İslam ülkeleri Amerika'ya, „Siz bize silah verin, para verin Sünni İslam Arap milliyetçiliğiyle hem Esad'ın işini bitiririz, hem Rojava'daki özerkliği ortadan kaldırırız, hem de PKK'nın işini halledip Kürtlerin devlet kurmalarının önüne geçmiş olacağız!“ deyip onay alarak IŞİD canavarını yarattılar. Fakat ABD baktı ki onay verdiği müttefiklerin yarattığı canavar Esad rejimine yönelmiyor; Sami tüccarlar'ın taşeronu olan Tür-kiye'nin yol güzargahında yürüyerek sadece Şengal'de, Kobanê ve Rojava'da Aryen halkı olan Kürtlere soykırım girişiminde bulu-nuyor, petrol rafinerilerine yöneliyor, Amerikan ve İngiliz gazete-cilerini kameraların karşısında başlarını kesiyor... yasaklamakla başedemedikleri Kürt basın ve medyası bunu dünyaya yayıyor, bu durum da dünya kamuoyunda büyük tepkilere yol açtığını gö-rünce, müttefiklerinin elleriyle yarattıkları canavarın kontrolden çıktığını gördüler ve müdahale etmek zorunda kaldılar.

İşte bu yüzden önce Şengal ve Kobanê'de soykırım başarıyla sonuçlansın, Rojava'da demokratik devrim boğulsun diye bir süre sessiz kaldılar. Ancak HPG, YPG ve YJA STAR gerillaları Şengal dağlarına sığınan yüzbin insanın can güvenliğini aldıktan, Êzîdî Kürtlerini dağdan güvenli bir şekilde Rojava otonomi bölgesine geçirip kurtardıktan sonra ve Batı kamuoyunun tepkisiyle timsah gözyaşlarını dökerek azbiraz yazmaya başladılar. Hükümetleri de yardım sözü vermelerine rağmen „iyi Kürt, kötü Kürt“ ayrımı yaparak yardım etmediler. Türkiye'nin silah verip desteklediği Sünni Arap milliyetçilerin denetimindeki IŞİD'in Kürtlere uy-gulamak istediği soykırımı karşı engel olup, Şengal, Kobanê ve Rojava'da kahramanca savaşan HPG, YPG ve YJA STAR dünya kamuoyu tarafından desteklenip alkışlanıyordu.

Profesör Noam Chomsky, Güney Afrikalı Nobel Barış Ödülü sahibi Başpiskopos Desmond Tutu, Arjantinli Nobel Barış Ödülü

sahibi Adolfo Perez Esquivel gibi dünyanın seçkin biliminsanları ve binlerce aydın „1 Kasım (2014) Dünya Kobanê Günü“ ilan ettiler. 40 ülkede, dünyanın 216 büyük şehrinde o gün milyonlarca insan Kobanê ile dayanışma yürüşlerine katıldı. Yüreklarını Kürt halkın, Kobanê halkın yürekleriyle birleştirerek büyük direnişlerinin yanında olduklarını haykırdılar. IŞİD ve onu destekleyen ülkeleri insanlık vicdanında lenetlendiler. Soykırım dayatılan bir halkın meşru savunma hakkını kullanan Zerdüşt çocuklarına „terörist“ diyenlerin oyunlarını bozdular. Yukarda isimlerini andığımız Kürt gerilla örgütleri sadece Kürtleri değil, IŞİD ve Türkiye'nin tehditi altındaki Süryani, Ermeni, Rum gibi Hıristiyan azınlıkları, onların dini liderlerini ve misyonerlerini, yani hangi dini inanç ve etnik kimlikte olursa olsun, Asur tiranlığını tarihin karanlığına gömen Medler dönemindeki gibi tüm insanlığı kurtaran bir özgürlük hareketi olduğunu dünya kamuoyuna ispatlıyordu!

Kürtler tek başına IŞİD ve Türkiye terörizmine karşı savaşıyorlardı. Ama Batı'nın Ortadoğu'da ileri karakolu olan Türkiye'nin Kürtlere uyguladığı soykırım, katliam ve siyasi asimilasyon politikalarına karşı savaşan aynı HPG ve YJA STAR, soykırım dayatılan Kürt halkın özgürlüğü için onurluca savaştıkları için ABD ve Avrupa ülkeleri tarafından hala „terörist“ listesinde görülüyordu. Bu saçmalığın sebebi, finans merkezlerine görünmez biriple bağlanan Batı ülkelerinin kendi iradeleri dışında Ortadoğu'da Sami tüccarlar'ın tarihsel program ve projelerini yürütüyor olmasından kaynaklanıyordu.

**

ARD Televizyonu, 20.03.2017 tarihinde Tagesthemen-Kommentar/Monitor programında, Kürtlerin Frankurt şehrinde düzenledikleri görkemli Newroz gösterilerine geniş yer veriyordu. Barış içinde kendi Newroz bayramlarını Almanyada kutlayan Avukatsız, mazlum Kürtleri, Tagesthemen-Kommentar programında sunan sayın **Georg Restle**, onların haksızlığa uğradığını şu cümlelerle dünyaya anlatmaya çalışıyordu:

Kim burada asıl Terörist?

„Türkiye Cumhurbaşkanı ve taraftarları, Almanya’da yaşayan on binlerce Kùrt’ün barış içinde kendi hakları için gösteri yapmalarına ve içlerinden bir kısmının PKK lideri Öcalan resimlerini taşımalarından dolayı çok kızgınlar. Federal Almanya hükümetince “terör örgütünü destekleme” iddiasıyla suçlanıyor bu insanlar.

Şimdi burada bu soruyu sormak gerekiyor:

Kim burada aslında terörist?

18 yıldır katı ve sert koşullar altında Türkiye’de hapisanede bulunan PKK lideri mi, yoksa on binlerce muhalifi, Kürtlerin hakları için mücadele eden yasal siyasi parti HDP’lileri tutuklayıp cezaevine koyan Türkiye Cumhurbaşkanı mı?

Kim gerçekten terörist, yıllar önce ateşkes ilan edip PKK’nin bitirileceğini duyuran adam mı, yoksa Kürtlerin yaşadığı bölgelerde sivillere zarar gelip gelmediğini umursamadan ölümcül bir savaşın sürdürülmesine izin veren bir Cumhurbaşkanı mı?

BM’in raporuna göre 2015 Temmuz’undan bu yana 350 bin insan Türk ordusu tarafından göç etmek zorunda bırakıldı, evleri sistematik olarak yıkıldı. Binlercesi öldürüldü, kadınlar işkence gördü ve tecavüze uğradılar. Kim şimdi burada gerçek terörist?

Hayır, elbette PKK’yi de kimse tamamen barışçıl bir örgüt olarak nitelendiremez. Onlarında elinde kan izi olduğunu söylemek zorundayız. Ama çok uzun zamandır sadece PKK ile mücadele etmekten çıktı bu konu, tersine tüm muhalefetle mücadeleye dönüştü. Öğretmen, politikacı, gazeteci önemli değil Deniz Yücel gibi hepsi terörist oldukları iddiasıyla tutuklandı. Bu insanların tek suçu Türkiye’de her geçen gün biraz daha yok edilen demokrasiye karşı durmaları.

Bu yüzden Federal Almanya hükümeti artık Türkiye tarafından Almanya’da kimin terörist olduğunun dikta edilmesine izin vermeye bir son vermeli. Yoksa cesetler üzerinden bir diktatörlük rejimi kurulmaya çalışılan sistemin manevi destekçisi olmuş olur.“

„Kim gerçekten terörist?“ Kendi halkına dayatılan kölelik,

katliam ve soykırımlara karşı mücadele eden Zerdüşt çocukları, yani Kürt halkının askerleri olan PKK gerillaları mı, yoksa geçmişte işlediği Ermeni, Pontus Rumları, Grek, Süryani, Koçgiri, Bingöl-Amed, Ağrı-Zilan, Dêrsim soykırımları; 1990'larda dört bin Kürt köyünü önce yağmalayıp talan ederek, sonra yakıp yıkarak beş milyondan fazla Kürdü batı illerine ve Avrupa'ya göç ettirmek zorunda bırakan, 2015-16'da ise „vah siz misiniz özerkliği ve özgürlüğü isteyen“ deyip Cizre, Şırnak, İdil, Silopi, Nusaybin, Sur, Yüksekova, Varto gibi onlarca Kürt şehir ve köylerini tank, top, füze, keskin nişançılar ve savaş uçaklarıyla yerlebir ederek bir halkı topyekün soykırımdan geçirip yok etmeye çalışarak savaş ve insanlık suçu işleyen Türk devleti ve onun yöneticileri mi?

Devşirme Türklerin yürüttüğü vekalet savaşlarını durmak için son yirmi yıl içinde 9 kez ateşkes ilan edip Kürt sorununun barışçıl çözülmesini direten gerilla lideri ve soykırımdan geçirilen Ermenilerin tarihsel komşu halkı olan bir Aryen halkını soykırım uçurumunun kenarından kurtaran sayın Öcalan mı terörist, yoksa bu ateşkes ve barış süreçlerini ellerinin tersiyle iterek, Kürtlere askeri, psikolojik, siyasi ve ekonomik savaş dayatan ve halk tarafından seçilmiş 13 HDP'li Kürt milletvekillerini, 90 belediye eşbaşkanlarını ve binlerce Kürt siyasetçisini hiçbir hukuk kuralına uymadan korsanca Hitlervari zihniyetle cezaevine koyan ve sürekli soykırım suçu işleyen Türk devleti ve onun yöneticileri mi?

**

YPG/YPJ savaşçıları Şengal ve Kobanê'de barbar IŞİD çetelerine karşı tarihi bir direniş sergileyince, önce BBC, ardından öbürleri eksik de olsa Êzîdî Kürtleri ve Kobanê ile ilgili haberler verdiler. İslam Devleti'nin önünden kaçarak Şengal dağlarına sığınan onbinlerce Êzîdî Kürde, Türkiye'nin Dêrsim, Zilan, Koçgiri, Maraş, Sivas ve Saddam'ın Halepçe'de yapılan katliamların aynısı yapıldı. Birleşmiş Milletler'in raporuna göre: „Beş bin Êzîdî erkek IŞİD tarafından kaledildi. Altı ile yedi bin kadın ve çocuk kaçırıldı. Üçyüz elli bin Êzîdî Kürt yerinden yurdundan edildi...“

Sami tüccarlar, İslam devlet organizasyonları eliyle 1400 yıldan beri her 20-30-40-50 ya da 100 sene de bir böyle büyük katliam-

lar yapa yapa Zerdüşt ve Hıristiyan inancındaki Aryen halklarını bu coğrafyadan tarihsel plan, program ve projeleri çerçevesinde temizlediler. Mekanizma hep aynı biçimde işliyordu. Emevi, Abbasi, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerini geçelim. Yakın tarihine baktığımızda; nefret söylemiyle Kürtler, Ermeniler, Rumlar, Süryaniler, Yahudiler, Êzîdiler, Zerdüşt kökenli Aleviler, Afrika'nın yerli halkları „şeytanlaştırılıyor,“ öldürülüp temizlenmesi gereken kafirler ya da gavurlar olarak gösteriliyordu, beyinleri İslam ideolojisiyle yıkanıp vicdanları teslim alınmış Muhammed'in Müminlerine. İslam devletleri ve onların gizli örgütleri Müslümanların ibadet yerleri olan camileri ve Kuran derslerin verildiği din okulları eylem yerleri olarak seçiyor. Allah yolunda kendilerini kurban edecek olan cihatçıları bu çevrelerden topluyorlar. Cuma namazı için bir araya gelen insanlara hangi toplum hedef gösteriliyorsa o toplumun üzerine saldırtılıyorlardı.

02.07.1993 tarihinde Sivas'ta Alevilerin, Pir Sultan Abdal Kültür Derneği adına organize ettikleri etkinlik, Özel Harp Dairesi, MİT ve devletin paramiliter Nazi örgütü olan MHP Gençlik Derneği tarafından camilerden çıkan güruhuna hedef gösterilmiş, devlet güvenlik güçlerin gözleri önünde Madımak oteli ateşe verilerek yakılmış, çoğunluğu Alevi 34 yazar, ozan ve düşünür yakılarak katledilmişti.

Aralık 1978 tarihinde Maraş'da Aleviler bu güruhuna hedef gösterilmiş; yedi gün süren olaylarda ikibin Alevi evi yağmalanıp yakılmış, 1300 Alevi katledilmişti.

1934 yılındaki Trakya olaylarında -dört yıl sonra Hitlerin örnek alacağı- Yahudiler katliamdan geçirilmiş, malları dükkanları, evleri yağmalanmış, canını kurtararak soluğu İstanbul'da alanları İttihat Terakkiçiler Sami tüccarlar'ın tarihsel program, proje ve planları gereği, „yakında devletiniz kurulacak“ denilerek gemilere bindirip Filistine gönderilmişler! Ardından Hitler 1938'de Almanyada Yahudilere aynısını yapmıştır!

6/7 Eylül 1955'te Sami tüccarlar'ın Türkleştirme programları çerçevesinde Özel Harp Dairesi tarafından başta İstanbul olmak üzere, Ankara ve İzmir'de yaşayan Rumlar, Ermeniler ve Yahudi-

ler hedef gösterilmiş, insanlara evlerine zorla Türk bayrağı asma emredilmiş, asmayanların evleri, işyerleri tahrip edilip yağma ve talan edilmiş! 1896'ta Maraş'ta, 1915 ise Van'da Osmanlı devleti Hıristiyan Ermenileri hedef göstermiş, onbinlerce Ermeni katledilmiştir!

16 Mart 1988'de Irak devletine ait savaş uçakları kimyasal gaz bombaları attıkları Halepçe'de 5 bin Kürdü öldürdüler, 7 bin insanı da yaraladılar. Sadam Hüseyin rejimi tarafından yürütelen ve liderliğini Ali Hasan El Mucid'in yaptığı El-Enfal Hareketi, Aryen halkı olan Kürtleri Mezopotamya'dan temizleme operasyonuydu. Operasyonun adını Kuran'daki Enfal suresinden alması tesadüf değildi. Çünkü siyasal İslam 1400 yıldan beri Ortadoğu ve Afrika'da „İslamı yayıyoruz“ örtüsü altında yerli halklara karşı etnik temizlik yapıyordu. Enfal, Sami tüccarlar'ın din kılıfı altında -uygarlık yıkıcı etmen olarak kullandıkları Arap ve Türkler eliyle yerli halklardan gasp ettikleri „Kutsal savaş ganimetleri“ anlamına geliyordu. Kuran'ın 8. suresi ve bu sure'nin 69'uncu ayetinde; “Artık elde ettiğiniz ganimetten helâl ve hoş olarak yiyin” diyen savaş sever İslam tanrısının sözleri, Saddam Hüseyin ve kadrosunun Kürtlere katliam ve soykırım yapmak için, öbür İslam ülkeleri gibi iyi bir gerekçe oluyordu. İslamın çıkışından yüzyıllar sonra da, Sami tüccarlar'ın tarihsel programları olan Kuran'ın 8. suresine uyularak; Saddam, tam 8 Enfal hareketiyle Kürtlere saldırmış, başta kadın ve çocuklar olmak üzere Kürtlerin tüm mal varlıklarına “Kutsal savaş ganimetleri” olarak el koymuştur.

Enfal Operasyonu, 1986-1989 yılları arasında kara hareketleri, havadan bombalama, zorunlu göçler, idam mangaları ve kimyasal silah kullanarak yapılmıştır. Etnik soykırımla yıkılıp temizlenen Kürt köylerine Araplar getirip yerleştirilmiştir.

Akad devletin kralı ilk Sami tüccar Büyük Sargon da Mezopotamya'da devlet kurduğunda yıkıp yaktığı Aryen halkınların yerleşik köylerine Arap çöllerinden toplayıp getirdiği göçmen barbar Sami halklarını yerleştiriyordu. Demek ki Sami tüccarlar'ın, gerici Sami halklarını Mezopotamya ve Afrik'ya yaydırma politikaları yüzyıllardır sürüp gidiyordu. Hem Saddam'ın Enfal operasyonu

döneminde, hem de IŞİD'in Şengal ve Kobanêde soykırım girişiminde bulunmaları döneminde kaçırılan Kürt kadın ve kızları Arap Şeyhlerine satılmıştır. Aynı zihniyetle cihatçı Boko Haram örgütü 17.10.2014'te Nijerya'da yaşları 16 ile 18 yaşları arası 219 kız öğrenciyi kaçırap Arap Şeyhlerine satıyorlardı. 08.01.2015 tarihinde Nijerya'nın yıkılıp yakılarak yağmalanan Baga kasabası ve köylerinde 2 bin yerli Maiduguri'yi katleden Boko Haram örgütü, Sami tüccarlar'ın tarihsel programları çerçevesinde Ortadoğu'da olduğu gibi Afrika'da da çeşitli Arap ülkeleri ve cihatçı örgütler eliyle Arap gericiliğini -1400 yıldan beri yaptıkları gibi- din kılıfı altında hala tüm şiddetiyle yaymaya devam ediyorlardı.

İslamı eleştiren yazar Turan Dursun 04.09.1990 günü İstanbul'da öldürüldü. Türk-İslam ideolojisinin biçimlendirip yetiştirdiği İttihat Terakki zihniyetiyle kurulan Türkiye'nin kirli politikalarını eleştiren, karanlık sınırlarını ortaya çıkaran ve Ermeni soykırımıyla yüzleşmesini direten Hrand Dink 09.01.2007'de İstanbul'da Agos gazetesinin önünde polisler tarafından eline tabanca tutuşturulan ırkçı bir çocuk tarafından öldürülüyordu. 07.01.2015 günü Paris'de İslamı eleştiren ve Muhammed'in karikatürünü yayınlayan Charlie Hebdo mizah dergisinin yazışları toplantı halindeyken cihatçı İslamcılarının silahlı saldırısına uğradı. Fransa'nın en önemli karikatüristlerinden Jean Cabut, Georges Wolinski, Bernard Velhac ve 2009 yılından beri derginin Genel Yayın Yönetmeni olan Stéphane Charbonnier ile birlikte 12 kişiyi „Allahu Ekber“ diye tekbir getirerek öldürdüler. „Peygamberimizin öcünü aldık“ diye barbarca bağırıldılar.

Stéphane Charbonnier, 22 Ekim 2014 L'Humanité'de çıkan yazısında genelde Ortadoğu'da özelde Kobanêde IŞİD'e karşı verilen Kürt direnişinden övgüyle şöyle bahsediyordu:

«Kürt değilim, bir kelime Kürtçe bilmem, bir Kürt yazarın adını bile söyleyemem, Kürt kültürünü tanımam... Ama bugün ben Kürdüm, Kürt olarak düşünüyor, Kürtçe şarkı söylüyor, Kürt olarak ağlıyorum... Suriye'de kuşatılmış olan Kürtler yalnızca Kürtler değil, karanlığa karşı direnen insanlıktır. Hayatlarını, ailelerini, ülkelerini savunuyorlar. Ancak isteseler de istemeseler de

„İslam devleti“ne karşı tek kale onlar. Onlar hepimizi savunuyorlar. (...) Nasıl olur da boğaz kesenlere karşı sözde koalisyonun kimi üyeleri çeşitli sebeplerle bu boğaz kesenlerle stratejik, politik, ekonomik çıkarları paylaşırken güvenilir olabilir? Sinizme ve ölüme karşı, Kürt halkı var!»

İnşa edip programlarını hazırladıkları Semavi dinleriyle işgal edecekleri bölgelerde toplumlara algı yönetimi aşıl原因an Sami tüccarlar, günümüzde Türkiye ve Saddam Hüseyin Irak'ına yaptırmadıkları katliamları, Fethullah Gülen- Milli Görüş gibi İslami Cemmatın onlarca ülkede, global kurduğu okullarda İslam ideolojisiyle yetiştirilen gençlere gizli örgütlerin silah ve logistik destek vererek oluşturdukları (Türk-Glaio' su ya da yeni NATO-Gladio' su) El Kaide ve IŞİD' e yaptırıyorlardı. Bir zamanlar aynı katliam ve soykırımları İslam ideolojik algı yönetimiyle yönettikleri Emevi, Abbasi, Selçuklu ve Osmanlı devlet organizasyonları eliyle yapıyorlardı. Türk devlet organizasyonu eliyle Koçgiri, Bingöl-Amed, Ağrı-Zilan ve Dêrsim'de yaptılar. Evet, IŞİD, El Kaide ve Boko Haram örgütleri öylesine bir organizasyonlar ki, skolastik insanlık tarihinde Emevi, Abbasi, Selçuklu, Osmanlı ve Türkiye devlet organizasyonlarının ne kadar denenmiş kirli savaş, işgal, tecavüz, katliam, soykırım, vahşice insan başını kesip katletme yol ve yöntemlerin Türkiye, Katar, Suudi Arabistan devlet organizasyonlarının lojistik destekleriyle çok kısa zamanda pratiğe uygulanış şekilleridir!.. Yani tarihin çöplüğüne attığı ve atacak olan İslam devletlerinin bir bütün olarak toplamıdır!

20 ve 21. yüzyılda nerede ulusal kurtuluş hareketlerini, dünya devrimlerini önlemeye çalışıyorlarsa CIA ile birlikte çalışan Fethullah Gülen cemaat okulların ve camilerin bulunduğu Amerika, İngiltere, Fransa, Almanya, Suudi Arabistan, Türkiye, Pakistan, Afganistan, Tunus, Libya ve Çeçenistan gibi ülkelerden İslamcı cihatçıları oraya gönderiyorlar.⁶ Rojava, Şengal ve Kobanê'deki El

6 Türk devletinin organizatörlüğü, Sami tüccarlar'ın ise finans yardımlarıyla bilinçli bir şekilde teşvik edilip geliştirilen projeler çerçevesinde Fethullah Gülen ve Milli Görüş'ün camileri, İslam ilkelerine göre eğitim veren okulları ve çocuk yuvaları hakkında sonraki sayfalarda daha fazla bilgi vereceğiz.

Nusra, El Kaide, IŞİD saldırıları örneğinde görüldüğü gibi, yukarda saydığımız ülkelerden binlerce cihatçı önce NATO ülkesi Türkiye gönderildi. Orada Türk subayları tarafından askeri kamplarda yetiştirildikten sonra Irak ve Suriye'ye gönderildi. Yeni paramiliter taşeron güç ya da NATO-Gladio'su olarak Ortadoğu'da demokratik devrimi gerçekleştirmek isteyen Kürtlerin üzerine sürdüler...

Rojava, Kobanê ve Şengal'da katliam ve soykırım girişimleri yapıldı... Çocuklar açlıktan ve susuzluktan öldü. Kadınlar, kızlar IŞİD çetelerin eline geçmemek için kendilerini öldürdüler. Uçurumlardan aşağıya atıldılar. Kürtlerin güzel kadın ve kızlarını kaçırdılar, „ganimet“ diye esir pazarlarında Müslüman Şeyhlere sattılar. Ele geçenlere, İslamın son 1400 yıldan beri o bölgede gayrimüslimlere, din adı altında etnik temizlik yaptığı gibi, önce zorla namaz kıldırıldılar, sonra da başlarını kestiler. 1400 yıl önce Arap yarımadasına sıkışıp kalan, bir devletleri bile olmayan Araplar, savaş çağrıları yapan tek tanrı Allah, savaş sever Kuran ve Muhammed'in okuma yazma bilmeyen cahil kitleleri Allah uğruna elde kılıç ölenlere mükafat olarak cennetin güzelliklerini; altın tabaklar içinde onlara enfes yemekler ve seçilmiş meyveler sunan güzel kokulu Hurileri vaad ederek oluşturduğu baş kesen cihatçı ordular sayesinde, Sami tüccarlar bolca savaş ganimetlerine kondular.

Cennete gitmek için ölümü seven fedailer, ölüme aşık olan, ölümün peşinde koşan müminler yaratması ve uygarlık yıkıcı siyasi bir ideoloji olan İslama sahip olmalarıyla birlikte yüzyıllar boyu erdemli Aryen halkların topraklarında yürüttükleri cihatçı savaşlar sonuncunda, Arap çöllerinden, Ortadoğu'ya, Kafkasya'ya, oradan Afrika'ya kadar yayıldılar... Bugün 23 tane Arap devleti var. Tarihteki Emevi, Abbasi, Selçuklu, Osmanlı gibi İslam devletlerin varlıkları, İslam ideolojisi adına elinde kılıç at koşturdukları fetihlere borçludurlar. İslam ideolojisi bayrağı altında birçok kıtayı fetheden Araplar ve daha sonra İslam'ın ileri karakol görevini üstlenen devşirme Türkler, fethettikleri ülkelerin yerli halklarını her türlü şiddet uygulayıp hakimiyetleri altına alarak

din, hukuk, yargı, adalet, siyaset ve ekonomik olarak kendilerini Muhammed'in müminleri (ayrıcalıklı sınıf) olarak tesis etmişlerdir. İşgal ve İlhak ettikleri ülkelerin toprak mülkiyetini ellerine geçirmişler. Her tarafa İslamı ve egemen sınıfın çıkarını savunan din alimleri atamışlar. Eğitim üzerinde kontrol sahibi olan bu din alimleri, cemaat liderleri; toplumdaki din, etnik ve sınıf ayrımını kurumsallaştırmışlar. Böylece İslam toplumlarında yaşayan insanların beyin ile objeler arasında işleyen psikolojik algı koşullarını yaratarak büyük ölçüde cahil, bilinçsiz ve sadece batıl dini ritüellerce toplumsal davranışlarına yön verecek değerler sistemi oluşturmuşlardır.

Din kılıfı altında Sami tüccarlar'ın tarihsel program ve projeleri olarak Araplar sadece savaş sever Allah, Muhammed ve Kuran adına Müslüman olmayan yerli halkları öldürüp o geniş coğrafyaya yayılmakla kalmadılar, fetihçi-ilhakçı kişilik psikozuyla işgal ettikleri bölgelerde çalıp elde ettikleri zengin ganimetleri, güzel kadın ve kızları müslümanlar arasında paylaştılar. Uygarlıktan nasibini almayan bu barbarlar oraları kültür olarak çöle çevirdiler. O bölgelerde skolastik bir dönem yaratarak çok eski çağların gericiliğini yarattılar. Ve Sami tüccarlar yüzyıllardır işte bu eski çağ gericiliği, aklın düşmanı ve cehaletin savunucusu dini sistemle dünya devrimlerin ve insanlığın bir üst insan olma yolunda ilerlemenin önünde durmaya çalışıyorlar.

Semavi dinlerini araştıran teologlar, „Tanrı'nın seçkin kulları İsrailoğulları“ cümlesiyle karşılaşır ve öyle bilirler. Aslında Tari'nin (Sami tüccarlar'ın) İsrailoğulları'ndan sonraki daha da ayrıcalıklı ve uygarlık yıkıcı etmenleri (cihatçı) Araplar ve barbar Türklerdir. Öyle olmamış olsaydı, ayrıcalıklı Muhammedi'nin müminleri çok kısa bir zamanda dört kıtaya yayılmazlardı. Bugün 23 devletleri olmazdı. Hakimet kurdukları coğrafyada İsrailoğulların bir tek devletlerin olmasına ve 45 milyonluk Kürtlerin bir devlet kurmalarına tahamülleri yoktur. İsrailoğulların kaybolan 13. Kabilesi olarak saydıkları barbar Türkleri de, bin yılların başından beri Doğu'da dünyanın en iyi uygarlık yıkıcı etmenleri olarak kullanılmaktadırlar. Hangi halka kızarlarsa, hangi halkı yok

etmek istiyorlarsa onun üzerine saldırtıyorlar.

Ganimet peşinde koşan ve ticari avantajlar elde etmek amacıyla Sami tüccarlar'ın M.Ö. 2350 yıllarında çöl kabile reisi olan Büyük Sargon şahsında Mezopotamya'da Aryen halkı olan Sümerler'e karşı başlattıkları kültürlerarası savaş ve etnik temizlik; Asur hanedanı ve semavi din kılıflarıyla Emevi, Abbasi, Selçuklu, Osmanlı ve Türkiye devlet organizasyonları eliyle hep devam edegeldi. Siyasal İslam din kılıfı altında onlarca yerli halkın toprağını, malını mülkünü yağmalayıp talan ederek soykırımdan geçirip soyunu kuruttular. Soyunu kuruttukları o erdemli insanların topraklarını işgal ederek hakimiyetlik alanlarını genişlettiler. Dikkat ederseniz ganimet peşindeki kabile reislerin siyasal İslam idelojisine sahip olmasıyla birlikte Arap çöllerinden cennet vaad ettikleri cihatçı Arap ordularını toplayıp gelerek, yerli Aryen halkları olan Kürtlerin, Ermenilerin, Rumların ve Perslerin ülkelerini, şehirlerini, köylerini talan etmeyi kendinde hak gören işgalci zorbalardır! Kendi topraklarında özgürce yaşamak isteyen yerli halklar onlara göre cihatla kökünden temizlenmesi gereken gayrimüslimlerdir! İslam, algı yönetimiyle Müslümanları ne kadar gavur öldürürlerse peygamberin mükafat olarak vaad ettiği cenneti o kadar çok hak etmiş olacaklarına inandırmıştır.

Savaş sever Kuran'da kâfirleri öldüren Müslümana cennet bir ayetle şöyle vaat edilmiştir: "Şüphesiz Allah yolunda savaşıp öldüren ve öldürülen müminlerin canlarını ve mallarını -Tevrat, İncil ve Kuran'da söz verilmiş bir hak olarak- cennet karşılığında satın almıştır. Verdiği sözü, Allah'tan daha çok tutan kim vardır? Öyleyse yaptığınızı alışverişe sevinin! Bu büyük bir başarıdır." (Tevbe suresi, 111)

Sanki gerçekten kadınlara, kızlara zorla tecavüz eden tecavüzcü, işgalci, yağmacı, talancı **Al ilah**⁷ putu yolunda insanları vahşice

7 Araplar, çok tanrılı dönemde Kabe'de bulundurdıkları 360 tane puta tapıyorlardı. Bu putların en güçlüsü, en yükseğe konulan ve yörede en tanınmış olanı ay tanrısı Al-ilah idi. Araplar M.S. 622'de tek tanrı düşüncesine geçerken, Kabe'de bulunan 360 putun içinden o yörede Hıristiyanlar ve Museviler tarafından da bilinen Al-ilah putun ismini aldılar. Ortadaki „i“ harfi kalkmış, Al-ilah putu, Allah olmuştu. Araplar, Sümerlerin çarptırılıp değiştirilmiş kültür algısı-

boğazlayıp öldüren, insan başını kesip insanlık suçu işleyen cennete gidiyormuş gibi, okuma yazma bilmeyen, tarih bilinci olmayan, mantığa başvurmayan cahil Müslümanlar bu eski çağların algı yönetimine içtenlikle inanıyorlar.

Biliyoruz ki psikolojide algı, insan beyni ile objeler arasında işleyen üç aşamalı bir prosestir. Kuran, bu algı prosesini çok iyi bildiği için a) toplumsal olaylarda kitlelere doğru olmayan bir görüşü benimsetiyor, b) kitleyi manipüle ederek kandırıyor, c) cennet vaat edip kandırarak ölüm makinalarına dönüştürdüğü cihatçıları işgalci ordular olarak kullanıyor. Bu dünyada ise Müslüman kardeşlere; Zerdüş, Êzîdî, Hıristiyan inancındaki halkların yağmalanıp talan edilmiş, hırsızlanmış, şiddet kullanarak barbarca el konulmuş mal-mülklerini ganimetler diye vererek, ticaretle uğraşanlara ihaleler vererek vicdanlarını satın alıp vekalet savaşçıları olarak kullanıyor.

İslam dışında hiçbir dinde, „gayrimüslimleri öldür, bunun karşılığında cennete gidersin.“ demiyordu. „Gayrimüslimlerin mal mülkü sana helaldir.“ demiyordu. Zerdüş, Hıristiyan, Musevi ve Budizm dinlerinde düşkün, fakir, ihtiyar, çocuk, kadın, mazlum ve masunun kanını dökmek günah ve en büyük insanlık suçudur! Evlerini yakıp yıkmak, sana ait olmayan başkasının topırağına, emeğine, mal mülküne şiddet kullanarak sahip olmayı haram ve suç sayar.

Ama öbür dünyadan biri geri gelerek her şeyin İslam peygamberin vaad ettiği gibi olup olmadığını kanıtlamayacağından emin olan Kuran, barbarların bol olduğu, her şeyin yetişebildiği o

---

nın yüklendiği Allah putuna daha fazla kul köle oldular. Al-ilah putu için insan öldürmezken, Allah putu yolunda insanların başını kesip insanlık suçu işlemeye başladılar. Mekke’de M.S. 625’de kendisini eleştiren şair Eşref Oğlu Kab’in başını Allah yolunda kestiren İslam peygamberi, Sami tücarların programları ve ticari çıkarları çerçevesinde bu yolu başlatmış oluyordu. „Ne ekersen onu biçersin ya da rüzgar eken fırtına biçer“ diyen atasözleri var. İşte bu olaydan 55 yıl sonra (M.S.680) aynı Kureyş kabilesinden Muavi oğlu Yezid, iktidar kavgası olan halifelik için Muhammed’in torunu Hüseyin’in başını Kerbelâda kesip top oynadı... Muhammed’in müminleri hep Kürdistan’da, Anadolu’da, Afrika’da, Balkanlarda gayrimüslümanların başlarını keserek onun yolunda yürüdüler...

Arap mucizeler toprağında, okuma yazma bilmeyen saf insanları kolaylıkla bu nefret söylemine inandırabiliyor, insanlık suçuna ortak edebiliyordu. Peygamberin arkasında onun ôğretilerini hazırlayıp programlayan Sami tûccarları ve kabile reislerin olması onu şanslı duruma getiriyordu. Çünkü daha sonra müminlerine cennet vaad eden Kahire halifesi El-Hakim ve Alamut Kalesi'nde cennet vaad ederek fedailer ordusu yaratmaya çalışan Hasan Sabah, Muhammed kadar uzun vadeli başarılı olamadılar.

**

Dedeleri yüzyıllar önce kılınç zoruyla İslamlaştırılmış, doğar doğmaz kendilerini İslam dini ritüelleri koşullarında bulan ama İslamı gerçekten tanımayan, onun Sami tûccarlar'ın tarihsel programların bir parçası olduğunu anlamayan aydınlar ya da topluluklar, günümüzde insan kafasını kesen barbar İşİD ve EL Kaide çetelerin vahşetlerini görünce; ya „İslam buyusa, ben İslam değilim!“ diyerek gerçeği kabulleniyorlar, onunla yüzleşiyorlar, İslamdan uzaklaşmaya çalışıyorlar. Ya da her ne kadar „gerçek İslam bu değil, bunlar Müslüman değil...“ gibi egemen sınıfların kabullenemez söylemlerinde bulunarak gözönündeki gerçekleri görmek istemiyorlarsa da, sonuç olarak İşİD, bu bölgede yüzyıllar önce din kılıfı altında aynı katliamları, işgalleri yapan Emevi, Abbasi, Selçuklu, Osmanlı ve bugünkü Türkiye, İnan, Suudi Arabistan gibi İslami bir çıkıştır! Kendini İslam devleti olarak tanımlamakta ve bu isme uygun davranışlarda bulunmaktadır. Sünni İslam milliyetçiliğinin ekildiği bu topraklarda kitlelere, bütün İslam devlet organizasyonları gibi İslami propagandayla ulaşmakta, kadrolarını eylem merkezleri olan camilerin ve İslam dini derslerin verildiği okul çevrelerinden topluyorlar ve saf-cahil insanlara cennet vaad edip kandırarak cihatçı ordularını toplamaktadırlar.

İslam ÷lkelerinde diktatörler aranıyor

Dêrsim, Maraş, Halepçe, Sivas, şengal, Paris, Brüksel ve Nijerya'da devlet organizasyonları ve cihatçı İslamcılar eliyle katliam ve soykırımlar yapıldıkça, cinayetler işlendikçe; „radikal İslam yoktur. İslam bu değil“ diyenler, İslam'ın geçmiş tarihe bir bak-

sınlar! Akli başında hiç kimse yüzyıllardır tarihe yazılmış onca katliamları, onca soykırımları, onca cinayetleri İslam'ın dışında yorumlayamaz. Öyleyse İslam toplumlari, din kılıfı altında katliam ve soykırım yaptıkları halkların mal-mülklerini, „Kutsal Savaş Ganimetleri“ anlamına gelen savaş sever Kuran'ın El- Enfal sure'sini referans gösterip gasp eden kendi içindeki cihatla yüzleşmesi gerekir. Sami tüccarlar'ın tarihsel programlarından biri olan Kuran'nın birçok sure'sinde olduğu gibi, tek doğru din olarak gösterilen İslam olmayan, daha doğrusu kafir olarak görülen öbür dini inançlarda olan toplumların her şeylerine el koyma hakkının Müslümanlara ait olduğunu sağlayan El-Enfal sure'sinin 69'uncu ayetine göre, „Artık elde ettiğiniz ganimetten helal ve hoş olarak yiyin“ diyen savaş sever tanrının sözleri; İslam ülkeleri, onların diktatörleri ve çevrelerindeki kan emiciler tarafından her zaman katliamlar için öne sürülen gerekçeler oluyor.

Birkaç kişi dışında –ki onlar da Mekkeli genç sair Kab gibi öldürülüyor- okuma yazma bilmeyen karanlık çağların Arap Yarımadası'nda Sami tüccarlar'ın programları çerçevesinde ve peygamberlik geleniğiyle inşa edilen İslamın çıkından beri, devletler ve radikal İslami terör organizasyonları eliyle yapılan katliamları gözönünde bulundurarak, Hıristiyanlığın rönesans döneminde olduğu gibi onunla gerçek anlamda yüzleşmeleri gerekir. Muhammed'in, İslam'ı eleştireni, gayrimüslümanları öldür ve Sami tüccarlar'ın ticari çıkarlarına hizmet eden öğretileri terk edilmelidir. Bu anlamda İslam'ın gerçekten Hıristianlık gibi reforma şiddetle ihtiyacı vardır. İslam, tıpkı Hıristiyanlık ve Musevilik gibi kendisini eleştireni öldürmeyen, gayrimüslimleri öldürmeyen ve Sami tüccarlar'ın ticari çıkarlarına hizmet etmeyen bir yola girilmelidir.

Gel gör ki, okuma yazma oranının yüzde 50-60'lara varan, bir o kadarın hayatında bir tek kitap ve gazete okumadığı İslam ülkelerinde şu an bu mümkün değil. Mümkün olmadığı için Saddam Hüseyin, Kadafi ve R.T. Erdoğan gibi kitlelere siyasi İslam propagandası yaparak, ellerine aldıkları Kuran'ı etraflarında toplanan gruplarına gösterip, ne kadar Müslüman olduklarını göstererek yağma ve talandan vurgun vuran,

hırsızlık yapan diktatörler eksik olmuyor, el üstünde tutuluyorlardı. Şu an İslam ülkelerinde M. Kemal, Hitler, Mussolin, Franco, Saddam ve Erdoğan gibi diktatörler aranmaktadır!..

Batı ülkeleri kötü geleceklere yatırım yapıyorlar

Almanya, Fransa, İngiltere, Hollanda ve Amerika'dan 5800 İslamcı cihatçı Ortadoğu'da Türkiye, NATO-Gladio'su ve paramiliter güçler eliyle Kürtler'e ve Süryani'lere uygulanan soykırımda yerlerini aldılar. 11 Eylül'de görüldüğü gibi bu Allah yolunda kendilerini kurban edecek olan İslamcı cihatçılar yarın Batı medeniyetin de köküne kibrit çakacaklar! Eğer Almanya, Fransa, İngiltere ve Amerika gerçekten İslamcı cihatçıların NATO'nun lokal-sınırlı savaşlarına katılmasını istemiyorlarsa ve bu sorunu gerçekten kökten çözmeye çalışmak istiyorlarsa, o sorunu oluşturan koşulları ortadan kaldırmaları gerekiyor. Yani kendisini kültürlerarası diyalog, hoşgörü ve diyalog kılıfı altında göstererek İslamcı cihatçıları yetiştiren Fethullah Gülen ve Milli Görüş Cemaatın dinci-ırkçı-şoven, Sünni-İslam propagandası yapan okullarını Amerika ve Avrupada kapatmalıdırlar. IŞİD'e Avrupadan katılan cihatçıların nasıl ve nerede örgütlendiğini, nasıl ilişkiler kurulduğunu, bağların kimler tarafından kurulduğunu irdelediğimizde adresler hep Türk MİT'in organizasyonu altında çalışan camiler ve Kuran kursları oluyor. Diyanet İşleri Türk İslam Birliği'ne (DİTİB, Türkisch Islamische Union der Ansalt für Religion e.V. -Zentralmoschee/ Venloer Str.160 Ehrenfeld 50823 Köln) bağlı Avrupada yüzlerce cami var ve bunların hepsi de İslam Halifesinin büroları gibi çalıştığını bu ülkelerin gizli örgütleri bizden çok daha iyi biliyorlar. Ama nedense müdahale etmiyorlar. Alman ARD TV'nin IŞİD çetelerine ilişkin hazırladığı "Terrorkrieg im Internet - Die mörderische Strategie des 'Islamischen Staates'" adlı belgesele bakın lütfen. ([http://www.daserste.de/information/reportage_dokumentation / doku/sendung/exclusiv-im-ersten-terrorkrieg-im-internet-100.html](http://www.daserste.de/information/reportage_dokumentation/dokumentation/sendung/exclusiv-im-ersten-terrorkrieg-im-internet-100.html))

ARD TV de, IŞİD faaliyetlerinin Köln Ehrenfeld'de bulunan DİTİB Genel Merkezi'nden koordine edildiğini çok açık bir şekilde

şöyle ifade ediyor: “MİT Başkanı Hakan Fidan da TİKA adına bu camide toplantılar düzenliyordu. IŞİD, buradan koordine ediliyor. Burada çalışanlar, bunubiliyor. Amakimsekorkudan konuşmuyor.”

IŞİD’in 2014’de Kobane şehrine saldırması ve 1 Kasım Dünya Kobane Günü’nde yapılan yürüyüşlerde, YPG ve HPG gibi Kürt güçlerin İslamcı cihatçılara karşı verdikleri insanlık mücadelesini desteklemek amacıyla yurt dışında yapılan yürüyüşlerde, özellikle Almanya’nın Berlin, Hamburg ve Köln şehirlerinde bulunan bu camilerden çıkan cihatçı gençler kitlelere saldırmıştır! Alman polisi saldırganları gözaltına alacağına, yürüyüş yapan kitlelerin üzerine gaz bombalarını atmıştır!

Bu cami, Kuran kursları ve cemaat okullarında, „İslam ülkelerinde ve Avrupada hayat Kuran’a göre düzenlenmelidir... Evet, eğer İslam toplumuna hizmet ediyorsam kafirlere karşı şiddet kullanmaya hazırım“ diyerek yetiştirilen cihatçılar yarı paralel devlet ile hükümet çevrelerine de yerleştirilecekler. Basın bürolarında, parlamentolarda ve hükümet konaklarında cihatçıların bombaları patlarsa hiç şaşmayın. Körfez ülkeleri, Sami tüccarları ve daha başka gizli kanallardan gelen paralarla züğürt Fethullah Gülen adına kurulan 1500 İslami okul ve cami Sami tüccarlar’ın tarihsel „Yeşil Kuşak Projeleri“ çerçevesinde kurulmuştur. Onlara hizmet etmektedir.

Boşuna „Yeşil Kuşak Projesi“nden artakalan kadrolarla onlarca yıldır Milli Görüş ve Gülen Cemaati eliyle siyasal İslam’a yatırım yapmıyorlar. Kültürlerarası dialog platformu kılıfı altında kendilerini gizleyerek Batı halklarını kandırıp aldatan Gülen Cemaati’nin yurt dışında Sami tüccarlar tarafından finanse edilen basın, medya, banka, çocuk yuvaları ve 1500 tane okulu var. Batı devletleri tarafından da bir hayli mali destek alan bu çocuk yuvaları ve okullarda Türk-İslam ideolojileriyle okul çağındaki çocuk ve gençlerin beyinleri yıkıyor. Beyinleri yıkayıp vicdanları teslim alınarak yetiştirilen cihatçı vekalet savaşçıları, önce buldukları ülkenin devlet kadrolarına yerleştiriliyor. Bir nevi paralel devlet oluşturuluyor. Bugün yarın ya da onlarca yıl sonra üsteki Halifeden gelen fetvalar üzerine –nasıl ki Türkiye üzerinden El Nusra

ve IŞİD saflarına katılıp Kürtlere ve Esad rejimine karşı cihat savaşı verdilerse- kendilerini Batı kentlerinde Allah yolunda kitlelerin ortasında canlı bomba olarak patlatarak kurban edecek, Batı halklarına karşı savaş cephesi açacak olan cihatçılardır, bunlar.

Daha da önemlisi nasıl ki, Sami tüccarlar, 1850-1880’lerde onlarca ülkede (İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya, Rusya, Osmanlı gibi devletlerde) Musevi Cemaatlerine kurdukları okullarda Yahudiliğin inanç ilkelerinin yanısıra, ulus-devletlerin inşa edilme çağında her ülkenin özel koşullarına göre Avrupa merkezci milliyetçilikle yetiştirilen siyonist, mason, İttihat Terakki, Jöntürkler, Nazi kadroları kapitalist modernite sistemin birinci ve ikinci bunalımlarını aşmada kullandırsa; yani Birinci ve İkinci Dünya Savaşları’nda kullanıp insanlığın başına büyük belalar açtılsa; inanın ki aynı film tekrar baştan oynanıyor. Ama bu kez başka bir inanç ve başka kadrolarla başa sarılıyor: İşte bu (Gülen Cemaati ve Milli Görüş’ün) yurtdışındaki binlerce İslam Cemaat okullarında, çocuk yuvalarında, camilerde ve Türkiye’nin okullarında Türk-İslam ideolojileriyle yetiştirilip beyinleri yıkanan cihatçı kadrolar, onlarca ülkede hükümet çevrelerine yerleştiriliyor, yerleştirilecek; sürekli bunalımlar yaşayan ve şu an liberalizm politikalarıyla kapitalist modernite sistemin yaşadığı krizleri aşmada dünya zenginlerinin kurduğu sağcı partilerin paramiliter güçleri olarak üçüncü ve dördüncü dünya savaşlarında mutlaka kullanacaklar ve insanlığa korkunç acılar yaşatacaklar. Sami tüccarlar’ın gözlemlerini para ve ekonomik çıkarlarla bağladıkları Batı Hıristiyan ülkeleri bunun farkında değiller. Gerçekten Batı ülkelerin politikacıları, yeryüzü tanrılarımızın onlar eliyle dünya halklarına katliam ve soykırım yaptıklarının farkında değiller. Kültürlerarası dialog platformu üzerinden cahilliği eken bu cemaatların yuva (Kıta) ve okullarına yardım ederek, İslama finans ve endüstri çevrelerin önerileriyle yatırım yaparak kötü geleceklerine yatırım yapıyorlar.

Bugün Batı hükümetlerin çevrelerine yerleştiriler kadrolarla İslam ve NATO ülkesi Türkiye’nin lobisini yapanlar, onun yaptığı Kürt katliam ve soykırımlarını dünya kamuoyunun görmemesi için büyük bir çaba harcamaktadırlar.

Fethullah Gülen'in ikiz kardeşi ve aynı dini kodlara sahip El Kaide şefi Usama Bin Laden'nin yetiştirdiği cihatçı kurbanları CIA Afganistan'da Sovyetler Birliği'ne karşı kullandı.

Öldürülmeden önce, „Amerika, Bingazi'de El Kaide elemanlarının safında bana karşı savaşıyor, Afganistan'da ise El Kaide ile savaştığını söylüyor!“ diye tarihsel bir gerçeği dile getiren Libya'nın devrik lideri Kaddafi'nin Bingazi'deki cephanesini Hatay'da CIA ve M16'dan teslim alan Türkiye'nin gizli istihbarat örgütü MİT de, bu silahları TIR'larla gönderip verdiği El Kaide bağlantılı El Nusra ve IŞİD gibi cihatçı örgütleri Kürdistan ve Suriye savaşlarında vekalet savaşçıları olarak kullandı.

Bu konuları Amerikan Gazeteci-yazar Seymour M. Hersh, Kırmızı Çizgi ve Fare Hattı makalesinde iyi analiz ederek şunları yazıyor:

„Suriye'de rejim karşıtı El Kaide bağlantılı cihatçılara yardım eden Türkiye, Suudi Arabistan ve Katar'la, ABD'nin işbirliğinin boyutları henüz günışığına çıkarılmayı bekliyor. CIA'in Fare Hattı (Rat Line) olarak adlandırdığı Suriye'ye uzanan geriplan kanalının yaratılmasında Obama yönetimi, kendi rolünü hiç bir zaman aleni olarak kabul etmedi. 2012 başlarında izin verilen Fare/Hain Hattı, Libya'daki silah ve cephanenin, Türkiye'nin güneyindeki Suriye sınırından muhaliflere akıtılmasında kullanıldı. Suriye'de sonuçta silahları alanların çoğu El-kaide bağlantılı cihatçılardı.“

İslam cennet vaad ettiği cihatçılar eliyle dünya halklarına katliamlar yapıyor

İşte görüyoruz, Hasan Sabah'ın Alamut Kalesi'nde cennet vaad ederek kendi siyasi düşüncesi doğrultusunda barbar Türklere ve Abbasilere karşı kullandığı fedailer gibi, Allah yolunda kendilerini kurban etmek isteyen İslamcı cihatçıları Türkiye-Gladio'su ve Batı'nın gizli örgütleri'de, Rojava, Kobanê ve Şengal'de istedikleri gibi kullanıyorlar. Daha önce bu kurbanlık koyunları CIA Afganistan, İkiz Kulelerin yıkımında, Libya, Mısır ve Suriye'de kullandılar. Bugün Türk-İslam-Sentezi idolojisiyle beslenen Türk Egemenlik Sistemi ve İslam ideolojisiyle beslenen Arap Egemenlik

Sistemi eliyle aynı soykırımlar Aryen halkı olan Rumlar ve Ermeniler'den sonra Kürtlere karşı bütün şiddetiyle devam ediyor...

Örneğin 15 Ağustos 2014'te Koço köyünde zorla dayatılan Müslümanlığı kabul etmedikleri gerekçesiyle 600 Êzîdi Kürt erkeğini vahşice öldürdüler. Cihatçı çeteler tüm köylüleri topladıkları okulda önce üzerlerindeki para, altın, telefon ve kadınların kollarındaki bilezikler, parmaklarındaki yüzüklerine kadar ne varsa hepsini gasp ettiler. Sonra erkekleri gruplar halinde arabalara bindirdiler. Köyün dışında katlettiler. Bu katliamda dört kişi, üst üste yığılan cesetlerin altında kalarak yaralı kurtulabildi. Yağma ve talan edilen köyden kaçırılan kadın ve çocukların akıbeti ise bilinmiyordu. Kurtulanlar katliamı yapanların Türkçe konuştuğunu söylediler. Aynı katliamı Hardan köyünde 300, Kınıye köyünde 90 erkeği vahşice katlederek tekrarladılar.

**

İslam, çıkışından beri bu tür seri katliamlarla milyonlarca acılı olayı Kürtlere yaşattı. Çıktığından beri cennet vaad ettiği cihatçılar eliyle din kılıfı altında bölge halklarına katliamlar yapıyor. Evet İslam, kah Araplar eliyle, Araplar yorulunca da, kah Orta Asya'dan gelen barbar Türkler eliyle yüzyıllarca Ortadoğu, Kafkasya, Afrika ve Balkanlar'da dünya halklara katliamlar yaptı. M.S 635 yıllarında Kürtlerin yaşadığı coğrafyaya giren fetihçi-ilhakçı-işgalci Arap İslam orduları yerli halklara korkunç bir vahşet ve zulüm uyguladılar. 5 bin yıllık Êzîdi ve Zerdüst inanç ve kültürlerine ait herşeyi yok etmeye başladılar. Kürtler, İslamın baskısı altında Sümer uygarlığından beri yaşadıkları erdemli kültürlerini, hümanist Zerdüst dini inançlarını, dillerini geliştiremediler. Skolastik bir döneme girdiler. Ve ne zaman ki, din kılıfı altında şiddet kullanarak Kürtlerin hümanist Zerdüş kutsal ateşlerini ve kültürlerini söndürerek, savaş sever İslamı yurkardan zorla kafalarına sokup, beyinlerine gerici Arap tanrısının kültürünü yerleştirenince ülkelerini de ellerinden aldılar.

Zerdüst inancındaki halklara yapılan katliamları, tecavüzleri, esir alınan kız ve kadınların çığılığını bir ozanın M.S.669'da ceylan derisi üzerine yazdığı Kürtçe agıtta, İslam baskısı altında Dêrsim, Maraş, Şengal ve Kobanê'ye kadar uzanan katliamlar tarihlerini

anlatıyor...

Yüzyıllar boyu şiddet kullanarak, cenet vaad ederek, savaş ganimetlerinden pay vermeye çalışarak, peygamberin sülalesinden geldiğini söyleyip kandırmaya çalışarak giremedikleri Êzîdî inanç merkezlerinden biri olan Musul ve Şengal'da Irak-Saddam rejimi ve IŞİD eliyle, Zerdüşt inanç merkezlerinden biri olan Dêrsim eyaletinde ise Türkiye'nin kurucu şefi Yahudi Sabetaycılardan M. Kemal eliyle kapitalist bunalım çağında korkunç soykırımlar yaptılar. Çünkü Musul, Şengal ve Dêrsim eyaletleri eski Hin-Avrupa (Aryen) kültürünün temel taşlarından biriydi. İnsanlığın ilk cennet hikayesi, neolitik devrimi ve binlerce yıllık Zağros kültürün tercübe birikimiyle ovalarda Sümer uygarlığını yaratan bugünkü Kürtlerin ataları olan Gutiler, Subarular, Lulubiler, Lorlar'dan başlayarak, Hurriler, Kassitler, Urartular ve Medler'e kadar uzanan ortak tarihsel belleğinin en derin ve en güçlü sembolik coğrafya yerleriydi.

Sami tüccarlar'ın tarihsel programları olan Tevrat, İncil ve Kuran kökenlerini bu erdemli Sümer-Aryen kültüründen aldı. Ama gelgelelim peygamberlik geleneğiyle tanrıdan aldıklarını söyleyerek, ticari zihniyetle ihraç edip mirasladıkları Sümer kültürünü ve bu kültürü yaratan Aryen haklarını hep inkar ve imha etmeye çalıştılar. Tarihi kendilerinden (dört bin yıl gerilerde yaşayan Samilerden) başlatmak için düşmanlık duydukları Sümer-Aryen halklarına karşı dini öğretilerle beyinlerini yıkayıp vicdanlarını satın aldıkları vekalet savaşçıları eliyle yüzyıllardır ekonomik, siyasi ve askeri politikalarla kültür savaşlarını sürdürüyorlar. Bunun sonuncu olarak Kürdistan ve Anadolu'da vekalet savaşçıları eliyle çok büyük katliamlar ve soykırımlar yaptılar.

Kürtçe:

„Hûrmûzgan ruman
Atîran kujan
Hoşen şarêve gewrê gerêgan
zorkerî Areb kirdine Xabur
Gihane pale pêşê Şarizor
Jin û kenikan ve dil û beşinan
Merdî aza dilên ji ruye hevînan

Rewiştê Zerdeşt mayê bêdest
Bizika nakit Hûrmûz ve hîç kes“

M.S.669

Türkçe:

„Kutsal yerler yakıldı,
Kutsal ateşler söndü
Herkesten gizlerdi namlı büyükler
Zalim Araplar girdi ta Fırat'a dek
Köylerden tut da ta Şehrizur'a kadar
Esir alındı bütün kızlar ve kadınlar
Kendi kanında boğuldu özgür adamlar
Kimsesiz kaldı Zerdüşt'ün töresi, dini
Yüce Hürmüz affetmeyecek hiç birini.“

Kürdistan'da, Anadolu'da, Kafkasya'da, Afrika'da yaşanan İslam vahşet ve zulmü yüzyıllar önce “uygarlık yıkıcı Türk Ege-menlik Sistemi'n Osmanlı Devleti yüzü” ile Avrupa'ya da taşınmış; Balkan halklarına korkunç katliamlar yapmış, üçyüzyıl boyunca zorla İslamlaştırmaya çalışmıştı. Bütün bu cephelerde Sami tüccarlar'ın Aryen halkların zengin bölgelerini İslam dini ideolojisiyle işgal ve ilhak etme savaşları tüm şiddetiyle hala devam etmektedir. Yalnız her katliam ya da soykırım yapıldığında egemen sınıflar, „bu İslam değildir“ diye insanları kandırarak, Sami tüccarlar'ın tarihsel programları olan işgalcı-ilhakçı semavi dinlerin gerçeğiyle yüzleşmek istememektedirler.

**

Uluslararası süper güçler, en son model silahlarla donattıkları barbar IŞİD ve Türk çetelerini Şengal ve Kobanê'de Kürtlerin üzerine salarken birkaç hafta içinde, Kobanê ve Rojava'da demokratik devrimi boğacaklarını, sonuç alacaklarını sanıyorlardı. Ancak soykırım dayatılan Kürtler, Kobanê ve Şengal'de bir direniş destanı yazdılar. NATO ülkesi Türkiye'nin destekleyip silah vererek yurtlarına saldırdığı IŞİD çetelerini geriye püskürtünce çok güvendikleri Sri Lanka modeli de geçersiz oluyordu. Küresel güçlerin planları alt üst oldu. Bu sıralarda dünyanın birçok kentinde Kobanê ile dayanışma gösterilerinin yapıldığını ve bu

gösterilerde atılan sloganlar, ‘Terörist Türkiye!’ ‘Türkiye finanzia, ISIS bombardi!’ olduğunu, dünya kamuoyunun tarihi destan yazan Kobanê’ye kilitlendiğini gören Amerika ve Avrupa ülkeleri, kamuoyunun duyarlığını göz önünde bulundurarak kaybeden taraftan yana değil, kazanan taraftan yana tavır almak zorunda kaldılar. Çünkü Kürtlere soykırımın dayatıldığı bölgeler olan Şengal, Kobanê ve Rojava direnişleri dünya kamuoyunun gündemine oturmasıyla birlikte öylesine bir noktaya gelindi ki, karşısında duranlar ve IŞİD’de lojistik destek veren ülkeler insanlık vicdanında lanetleniyorlardı.

Amerika ve Avrupa ülkeleri bu lanetin üzerlerine yağmasını istemiyorlardı. Fakat Şengal ve Kobanê şehrindeki halkı soykırımdan kurtaran Kürt örgütlerini utangaç bir şekilde Sami tüccarlar’ın hegemonik baskısından dolayı ‘terörist’ listesinde tutmayı sürdürüyorlardı.

Bütün bu nedenlerden dolayı Batı medyası güncel olan bu Kürt katliamlarını hem bir ay gecikmeli yazdı hem de haber olarak vermeye başladığında da çarpıttı. Batı ülkelerin IŞİD’e karşı savaşan Kürtlere yardım edeceği, “Kürtlere silah verip vermeme tartışmaları” ve değişik senaryolarla herkesi kendisine muhtaç ettikten sonra kurtarıcı rolüne soyunan ABD’nin de “Êzîdîlerin soykırımı uğramasına göz yumamayız! Bekleyin, Amerika sizi kurtarmaya gelecek” medyatik propagandasını yaparak verdiler. Bir de Türkiye, sınıra yığılan binlerce insanın üzerine bir taraftan Türk ordusu gaz bombalarıyla saldırırken, diğer yandan sınıra yakın Kürt belediyelerin insancıl yardımlarını bile engellemeye çalıştılar.

Şengal’den göç yollarına düşen kardeşlerine yardım etmek için sınıra koşan ve Kobanê ile dayanışmak için sınırda nöbet bekleyen, birçok kentte demokratik haklarını kullanarak gösteri yapan Kürt halkına gaz bombaları ve kurşunlarla saldırdılar. Avrupada gösteri yapanların burnu kanamazken Türkiye’de gösteri yapan 49 kişi öldürüldü, yüzlercesini yaralandı. Binlercesini tutuklayıp cezaevine attı. Başka bir ülkede olmuş olsa, hükümet düşer, başbakan, cumhurbaşkanı istifa etmek zorunda kalırdı. Ama medeniyetten nasibini almayan Türkiye şiddet kullanmak

dışında bir şeyden anlamıyor. Diğer tarafta ise IŞİD'in katliam ve kurşun yağmuru altında bekleyen kitlenin kameralara yansıdığı Kobanê direniş günlerinde Türkiye ve Avrupa basını abartarak "Türkiye'nin, IŞİD'in zulmünden kaçan 1,5 milyon göçmen aldığı" manipölasyonunu yayınlıyorlardı.

"Birleşmiş Milletlerin Türkiye'ye ayırdığı göçmenler fonunun artması gerektiğini" söyleyerek, IŞİD'in ortağı ve Kürtlere soykırım uygulayan Sami tüccarlar'ının ileri karakolu Türkiye'nin finansal olarak desteklenmesi öneriliyordu. Yani bilerek Türkiye'nin katliamlarını, soykırımlarını yazmıyorlardı. Ortadoğu'da İslam'ı 'Yeşil Kuşak Projesi' çerçevesinde hortlatan ülkenin daha fazla finanse edilip desteklenmesini öneriyorlardı. Batı gizli servislerinin Türkiye, Katar, Suudi Arabistan üzerinden destekleyip silah verdiği cihatçı IŞİD katliamlarını doğru dürüst yazmadıkları gibi kamuoyunu bu tür aldatmaya dönük haberler veriyorlardı.

NATO'nun Libya saldırısı öncesinde, ortadan kaldırmak istedikleri Kaddafi'nin kendi halkını bombaladığını yazıyorlardı. Aslında Kaddafi'nin deyimıyla "Bingazi'de ABD safında kendisine karşı savaşan El Kaide çetelerini" bombalıyordu. Aynı zaman dilimi içinde Türkiye'nin İsrail'den daha çok çocuk öldürdüğünü; yani 285 Kürt çocuğunu öldürdüğünü, polise taş attıkları gerekçesiyle öldüremediği Kürt çocuklarını koyduğu Pozantı gibi cezaevlerinde kendi güvenlik kuvvetlerine tecavüz ettirdiğini, Kürtler üzerine Roboski, Şırnak, Birecik ve Kandil'de bomba yağdırarak katliam yaptığını, her gün -İsrail'in Gazze'de yaptığı gibi- onlarca insan öldürdüğünü, demokratik gösteri haklarını kullanan insanlara gaz bombalarıyla saldırıp çadırlarını yakıp yıkarak birkaçını öldürdüğünü, dört bin Kürt köyünü yaktığını, 17.500 yurtsever Kürdün devlet tarafından kaçırılıp katledildiğini, soykırımlara karşı mücadele veren Zerdüşt çocuklarına karşı kimyasal silah kullanarak insanlık suçu işlediğini, on binlerce siyasi tutukluyu cezaevinde tuttuğunu bilerek yazmıyorlar.

Bütün bu olaylar, Kürt soykırımları Batı basın ve medyası için haber olmuyor. Haber yapıp yazan Kürt basın ve medyasını da Avrupada bile olsa kapatıyorlar. Dolayısıyla zamana yayılarak

sürdürülen Kürt soykırımlarından dünya kamuoyunun fazla haberi yok. Mimar tanrı, Ermeni, Pontus Rumları ve Süryanilerden sonra, on bin yıldan beri o topraklarda yaşayan erdemli bir Aryen halkını daha sessiz sedasız **uygarlık yıkıcı bir etmenle** ortadan kaldırmaya çalışıyor...

İşte bu kitap, Koçgiri, Bingöl-Amed, Ağrı-Zilan Kürt soykırım zincirinin son halkası sayılan Dêrsim soykırımından, çeşitli ağz-lardan bir kesit sunuyor.

Azad Ronî,

Berlin, Mart 2017

Berlin Dêrsim 1937-38 Konferansı: Soldan sağa Walter Momper, Şerafettin Halis, M. Ayata

GİRİŞ

“Berlin Dêrsim 38 Konferansı’nı dinledim, bu kitabı okudum kimliğim değişti...” diyor genç bir kadın.

Her şeyden önce konferans komitesinin işleri iyi organize ettiği anlaşılıyordu. Kürtlerin Almanya’da yoğun olarak örgütlü oldukları ve içinde çalıştıkları Die Linke Partisi, ilk defa Berlin Eyalet Parlamentosu’nda Dêrsim Konferansı düzenliyordu. Konferansa gelen misafirlerin geliş gidişleri, otel rezervasyonundan araç teminine, havaalanı transferlerinden lokantalara ulaşma gibi her türlü uluslararası organizasyonda onlarca kişi görev almıştı. Ayrıca onlarca Kürt ailesi de Kürdistan’ın yöresel yemeklerini misafirlerine hazırlayıp sunacaklardı. Arabası olan bazı arkadaşlar da havaalanı ve Hauptbahnhof’dan gelecek olan misafirleri almaya gideceklerdi. Bunlar çeşitli ülke ve kentlerden konuşmacı olarak Berlin’e gelip konferansa katılacak olan misafirlerdi. Arabam olduğu için arkadaşlar Türk resmi ideolojinin kendi geçmiş kültüründen koparıp devşirdiği ve Dêrsim’i havadan bombaladığını söyleyen M. Kemal’in Ermeni asıllı manevi kızı Sabiha Gökçen⁸ adını verdikleri İstanbul havaalanından gelecek olan gazeteci-yazar Hasan Cemal ve Cengiz Çandar’ı Tegel Havaalanından almamı rica etmişlerdi. Ben de kabul etmiştim.

Tegel Havaalanına gittim. Arabayı 5. terminalin önünde park

---

8 Doç. Dr. Ali Seyyar’ın meşhur “Körler ve Sağırklar” kitabının Nebile Hanım bölümünde, sayfa 63-68’de; M. Kemal’in altıncı manevi kızı Nebile Hanım ile beraber olduktan sonra başka biriyle evlendirdiğini yazıyor. Düğününde kendisi ve İnönü bulunuyor. M. Kemal öldüğünde vasiyetnamesine, “Her yılki gibi manevi kızım Afet’e 800 lira, Sabiha Gökçen’e 600 lira, Ülku’ye 200 lira, Rukiye ile Nebile’ye şimdilik 100 lira verilecektir.” diye yazdırır.

edip içeriye giriyorum. 23 Kasım 2010 günü, saat 17.00'de uçak iniyor. Yarım saat erken gelmişim. Bekliyorum. Ara sıra dışarıya çıkıp arabaya bakıyorum. Yolcuların valizlerini alma salonuna geldiğini gördüm. Cengiz Çandar, valizleri bekleme salonunda uzaktan gözüme ilişti, gene kayboldu. Valizleri alıp çıkmaları biraz daha sürecekti. Bir dakikalığına kapının önündeki arabaya göz atıp geldim. Baktım; elinde orta boy bir valiz, üstünde küçük bir el çantası, kendi haline bırakılmış gür saçlarına biraz beyazlar karışmış, gözlüklü, Kafkasya insanlarına benzeyen ince, aydınlık yüzlü bir adam polis kontrolünden çıktı. Ortaya geldi, durdu. Yana kaymış el çantasını bavulunun üstünde düzeltirken, etrafına birilerini arıyormuş gibi bakıyordu. Hasan Cemal'e benziyordu. Gözlüğünden, aydınlık yüzünden tanıyordum ama 'Hasan Cemal olsa, Cengiz Çandar da yanında olurdu. Hani Cengiz Çandar? Cengiz Çandar yanında değilse demek ki o değil' diye düşünürken, Hasan Cemal bana bir bakış fırlatıp dışarıya yöneldi. Tam o sıra telefonum çaldı.

Konferansın hazırlığı yapan Yazar Haydar Işık telefonda:

"Azad, neredesin? Hasan Cemal, Cengiz Çandar seni 5. terminalin önünde bekliyorlar!"

"Ben de 5. terminalde içerdeyim. Onlar dışarda. Alıp geliyorum." dedim.

Demek ki arabaya bakmaya gittiğim an, Cengiz Çandar beni atlatmış dışarıya çıkmıştı. Dışarıya çıktım. Cengiz Çandar'ın yanında Hasan Cemal'e benzettiğim ağır başlı adam duruyordu. İşte şimdi tanımıştım Hasan Cemal'i, Cengiz Çandar'ı. Üç dilde, "Hun xer hatine, hoş geldiniz, Herzlichen Willkommen" dedikten sonra kucaklaştık. Alıp otellerine getirdim.

Haydar Işık, bizi **Dêrsim Konferansı**'na katılacak misafirlerin kaldığı Anhalterstraße'deki İbis Hotelinde bekliyordu. Hamburg'dan gelen yazar Ahmet Kahraman'ı da Hauptbahnhof'dan Tekin Kaya getirmişti. Amerika'dan gelen Avukat Barry A. Fisher'i arkadaşlar daha önce Tegel Havaalanından almışlardı. Konferansa katılacak olanların hepsi ordaydı. Bir yandan yarına hazırlık yapıyor, bir yandan yemekler servis ediliyordu.

**

24 Kasım 2010 günü Berlin’de lapa lapa kar yağıyordu. Hava soğuktu. Sıfırın altında beş derecedeydi. Sabahın erken saatlerinden itibaren yüzlerce Kürt ve Alman aydınları Niederkirchenstr’deki Abgeordnetenhaus’a koşturuyordu. Abgeordnetenhaus’un salon girişinde güvenlik kontrolü yapan güler yüzlü kadın ve erkek görevliler bugün Eyalet Parlamentosu’nda Dêrsim Konferansı’nın gündemde olduğunu biliyorlardı. Dolayısıyla bu kadar çok Kürdün akınına uğramaktan dolayı şaşkın değillerdi.

Die Linke’nin (Sol Parti) öncülüğünde düzenlenen ve Dêrsim’i Yeniden İnşa Cemiyeti, Demokratik Alevi Federasyonu, Almanya Kürt Dernekleri Federasyonu, Berlin-Brandenburg Kürt Derneği ve Akademiya Tigris’in desteklediği Üçüncü Dêrsim Konferansı’na, Berlin Eyalet Parlamentosu ev sahipliği yapıyordu. Doğu ile Batı’yı birbirine bağlayan ve 3,8 milyon nüfusuyla Almanya’nın en büyük kültür kenti olan Berlin’de 90 binin üzerinde sürgün Kürt yaşıyordu. Almanya genelinde ise resmi rakamlara göre 850-900 bin Kürdün yaşadığı söyleniyordu. Fakat Türkiye’nin kuruluşundan beri katliam ve siyasi asimilasyon politikalarıyla Türkleştirilen Kürtlerin bir kısmı -diğer Türkleştirilen halklar gibi- kendilerine sorulduğunda “Türküm” diyorlardı ya da Türk pasaportlu olduklarından dolayı Alman makamları Türk diye kayıtlara geçiriyordu. Bu somut durum göz önüne alındığında Kürtlerin Almanya’daki nüfusları bir milyon iki yüz binden fazla olduğu tahmin ediliyor.

Cermenler Aryen halkı olan Ermeni ve Kürt halkıyla Sümer Uygarlığından (5 bin yıldan) beri “Weihnachtsmann-Kaloxahan, Ostern-Newroz” bayramları gibi dilleri de Hint-Avrupa dil grubunda ve Hint-Avrupa kültürü sayılan tarihsel kültürel, tinsel ve dinsel bağları vardır. Binlerce yıl Hint-Avrupa koridorunda yaşayan Aryen halklarının kültürel, dinsel ve yaşam standartları Sümer uygarlığı zamanında da Sami halklarından üç-dört bin yıl daha ileri aşamadaydı. Yani Sami halkları geçmişte de bugün de Aryen halklarından kültürel olarak en az üç bin yıl gerilerde ya-

şıyorlardı. Dolayısıyla Sami tüccarlar'ının, başlangıçta Sasani ve Bizans İmparatorluğunun topraklarında oturan Aryen haklarının yaşadığı zengin bölgeleri, ganimet toplamak amacıyla ideolojik alt yapısını inşa ettiği ve 1400 yıldan beri kılıç zoruyla yaydıkları İslam'ın Ortadoğu'da yarattığı skolastik çağda, ne yazık ki Kürtler ve Ermeniler kendi kültürlerini geliştiremediler. Onların, Sümerler dönemindeki çok eski kültürleri, tinsel ve hümanist Zerdüşť öğretileri binlerce yıl Yunanistan üzerinden Avrupa'ya yayıldı. Avrupa halkları da kendilerine karanlık bir çağ yaşatan Hıristiyanlık dininde reform yaptıktan (Rönesans döneminden) sonra Zerdüşť kültürlerini bir adım ilerleterek sosyalizm aşamasına getirdiklerinin bilincinde oldukları için, Kürtler ve Ermeniler Avrupa kültürünü kendi kültürleri olarak görüyorlar.⁹ **Türkler** ve **Araplar** Hint-Avrupa kültürünü kendi kültürleri olarak görmüyorlardı. Onlar, toplumun mühendisliğiyle uğraşan mimar tanrının kültürleri, uygarlıkları ve başka halkları yok eden **uygar-**

9 Beş bin yıl önce Hindistan'dan Akdeniz'e, Zagroslardan Ege kıyılarına kadar uzanan alanda büyük bir uygarlık kurmuş olan Sümerler (M.Ö.5.000-M.Ö.2.000), dünyanın kültür ve inanç merkeziydi. Sümer kültüründen kökenini alan Helenizm ile Avrupa kültür ve demokrasini başlatan ve 2.500 yıl önceki Yunanistan ötesine gidemeyen ya da kültürlerini iki bin yıllık Hıristiyanlık dini ile eşdeğerde gören bazı bilim insanları hatalarını görmeyecek kadar günübirlik yaşıyorlar. Arkeologlar Sümer kültürünü ortaya çıkarmadan önce, bu günübirlik yaşayan bilim insanları Batı kültürünün temelini, Yunanlılara, dinini de -kökenini Sümer Uygarlığından alan- Tevrat ve İncil'e dayandırıyorlardı. Arkeolojik bulgular ve yazılı belgelerle Sümerlerin kültürü, yani Hint-Avrupa koridorunda yaşayan Aryen halkların kadim kültürü ve dili ortaya çıkınca, Batı kültürünün asıl kaynağının yüzyıllar boyu Mezopotamya'dan yayılan erdemli Aryen kültürü olduğu anlaşıldı. Helenizm, Musevilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlık sadece bu erdemli Aryen kültürünü gölgede bırakan sıvalarıydı. Sami tüccarlar'ının sırlı ellerinin değdiği bu sahte sıvaları kaldırdığımızda, önünüzde zaman tünelinin karanlığında kaybolup gitmiş, tapınak, saray, şehir ve eserleri kum ve toprakla örtülüp unutulmuş, gerçek, zengin bir dünya uzanıyordu önünüzde... Arap çöllerinden, tek tanrılı din ideolojisi verilerek, kutsal topraklar ve cennet vaat edilip getirilen Siyonist ve cihatçı orduların Aryen halklarının yaşadıkları zengin bölgeleri talan ederek ganimet toplama savaşları sırasında bu eserler, tapınaklar, saraylar, şehirler ve çeşitli renklerle bezenmiş mozaikler, vazolar, mücevherler, heykeller efsane havasına bürünüp kum ve toprakla örtülmüştü.

lık yıkıcı etmenler'di. Türklerin, Avrupa halklarıyla, dolayısıyla Cermen halklarıyla hiçbir kültürel bağları yoktu.

**

Mimar tanrının, “**uygarlık yıkıcı etmenleri**” olan cahil kitlelere cennet vaat ederek kandırdığı, ölüme severek giden cihatçı ordularla Emevi, Abbasi, Selçuklu, Osmanlı ve Türkiye aşamalarıyla sürekli yerli halklara katliam ve soykırımlar yapan tarihsel programlarını anlamadan Kürdistan, Anadolu ve Avrupa’da yapılan soykırımları kavrayabilmek mümkün değildir!

Süper güçlerin tarihsel plan, proje ve programları çerçevesinde yapay Türk devletinin Anadolu’ya yerleştirilmesi amacıyla yerli halklara nasıl katliam ve soykırımlar yapıldığını, “Batı’nın Uygarlık Yıkıcı İleri Karakolu Türkiye’nin Anadolu’daki Soykırımları ve Kürt Soykırımların Perde Arkası” kitabımızda açıkladığımız için burada tekrar değinme gereğini duymuyoruz.

Bu kitapta, uygarlık yıkıcı Türkiye’nin işlediği Ermeni, Süryani, Pontus Rumları, Koçgiri, Bingöl-Amed ve Ağrı-Zilan soykırım zincirinin sadece bir aşaması olan Dêrsim soykırımını işleyeceğiz.

Sürekli insan haklarını ihlal eden ve yerli haklarla savaş halinde olan, defalarca soykırım suçu işleyen Türkiye’nin durumunu yüzyıldan beri “Komisyon raporları” ve bugün de Avrupa Birliği’ne girmek için “ilerleme raporları”¹⁰ ile Batı halklarına olduğundan başka gösterip ikiyüzlü politikacıların savaş oyunlarını artık insanların anlaması gerektiği inancıyla yazıyoruz bu satırları.

İrkçı-şovenist Türk-İslam-Sentezinin ekildiği bu mucizeler toprağında her türlü kötülük, her türlü savaş hilesi, her türlü komplo, her türlü dalkavukluk yetişir. Yeri geldiğinde kelle kesen Osmanlı, yeri geldiğinde Türk olmadığı halde, ‘Bir Türk dünyaya bedeldir’ diyerek kitleleri Türk milliyetçiliğiyle kandırıp aldatan ırkçı Mustafa Kemal gibi bütün soykırımcılar, Yahudi Kenan Ev-

10 Batı politikacıları, yüzyıldan beri Türkiye’yi “Komisyon raporları” ya da “İlerleme raporları” ile Batı halklarına olduğundan başka gösterip enerji kaynaklarının güvenliği için ileri karakol olarak kullanmaktadırlar.

ren ve Gürcü Recep Tayyip Erdoğan gibi bütün diktatörler, Sırlı Süleyman Demirel gibi bütün budalalar ve 'Cennetin anahtarı bendedir' diyerek saf Müslüman kitlelerini kandırıp aldatan Çerkez Necmettin Erbakan gibi bütün yobazlar birer peygamber, pardon birer önder olabilirler! Çünkü burası katliamların ve soykırımların şenlik yeri... Burada katliam ve soykırım yapanlar, hiçbir zaman insanlık suçuyla suçlanmazlar...

Dêrsim'i 1937-38'de Gernika (Guernica) gibi aynı günlerde bombalayan savaş uçaklarını Türkiye Hitler Almanya'sından almıştı. Franco'nun yardımına koşan Hitler Almanya'sı aynı yıl, aynı ay, aynı günlerde ve aynı savaş uçaklarıyla Gernika'yı bombalıyordu.

İngiltere ve Fransa'nın Lozan'da devlet güvencesi verdiği Batı'nın ileri karakolu Türkiye'nin Rusya'dan aldığı tanklarla girdiği köy, kasaba, şehirlerini yakıp yıktığı ve Hitler Almanya'sından aldığı onlarca savaş uçağıyla köylerini, kasabalarını, şehir, dağ-taş, tarla, bahçe ve sivil insanların bombalandığı Dêrsim soykırımını elimizdeki arşivlerle mercek altına alalım...

Eyalet Parlamentosu Üyesi Gıyasettin Sayan

Açılış Konuşmaları

Gıyasettin Sayan

Berlin Eyalet Parlamentosunda tarihi bir gün yaşatan konferansın açılış konuşmasını, Sol Parti Berlin Eyalet Parlamentosu Üyesi Sayın Gıyasettin Sayan şu sözlerle yaptı:

“Berlin’deki Dêrsimli Mülteciler 1937/1938 Yıllarındaki ‘Katliamın Soykırım Olarak Tanınması’

24 Kasım 2010, Berlin Eyalet Parlamentosu binası, 311 numaralı salonda yapılan konferans

Bayanlar ve Baylar,

Eyalet Parlamentosu Başkanı Sayın Walter Momper,

Eyalet Meclisi ve Federal Parlamento’daki sevgili parlamenter meslektaşlarım,

Kürt, Alevi, Ermeni ve Türk derneklerinin sayın temsilcileri, Yakın ve uzak yerlerden gelen sevgili konuklarımız,

Değerli konuşmacılar, sevgili katılımcılar,

Bu tarihi binada, Berlin’deki Prusya Parlamento binasında, hepimizi içtenlikle selamlıyor, hoş geldiniz diyorum.

Ben, basit olmayan, aksine acil olan bir konuya, yani on binlerce insanın katledildiği Dêrsim’deki 1937-38 Soykırımı’na olan ilginizden dolayı mutluluğumu ifade etmek istiyorum.

Bayanlar ve baylar,

Özellikle Berlin Eyalet Meclisi Başkanı olan ve bunun akabinde bize hitap edecek olan Sayın Walter Momper’e hoş geldiniz diyorum.

Ben burada “Alman Kitapçılar Ödülü” sahibi ve büyük Kürt yazarı Yaşar Kemal’e Hoş geldiniz demek isterdim. Bu konu onun için çok önemlidir ve o son ana kadar buraya gelmek is-

tiyordu. Ne yazık ki, ameliyat geçirmiş ve seyahat edemez durumdadır. Buradan ben kendisine sizin ve benim adıma 'Geçmiş olsun' dileklerimi iletiyorum. O, konferansın başarılı olacağını ve çözüm yolunda önemli bir adım atılabileceğini umduğunu bize bildirdi.

Nobel ödüllü Alman yazar Günter Grass da ne yazık ki aynı şekilde sağlık sorunlarından dolayı konferansa katılamıyor. Ama bize, Sayın Momper'in konuşmasından sonra okunacak olan bir tebrik mesajı gönderdi. Berlin-Mitte Belediye Başkanı olan ve Dêrsim konusunu kararlılıkla savunan Sayın Hanke'ye ve Alevi din âlimi, Pir Rıza Yağmur'a hoş geldiniz diyorum. Ben, bu kadar çok ve değerli hukukçunun, yazarın tarihçinin ve diğer uzmanların davetimizi kabul etmelerinden dolayı büyük memnuniyet duyuyorum. Özellikle, sonradan bize hitap edecek olan soykırım tanıkları ve aileleri ile buluşmalarından dolayı onlara teşekkür ediyor, saygıyla önlerinde eğiliyorum.

Ben özellikle ABD'de, Los Angeles kentindeki Fleishman & Fisher Hukuk Bürosu'ndan gelen Sayın Barry Fisher'e hoş geldiniz diyorum. O, bu meyanda, Yahudi Soykırımı'nın Alman ve Avrupa kurbanları arasında iyi tanınmış, başarılı bir dava avukatıdır. Bunun yanında, yapılmış diğer soykırımların ve insanlığa karşı işlenen suçların bütün dünyadaki kurbanlarını da temsil ediyor. Bu vesileyle, uzun bir yolculuğu üzerinize almış olduğunuzdan ve tarihimizi ve geleceğimizi ele aldığınızdan dolayı size, Sayın Fisher, teşekkür etmek istiyorum.

Aynı şekilde, Türkiye'de Kùrt ve Dêrsim Sorununu kamu oyununda tartışılabilmesine yaptıkları büyük katkılarından dolayı insan hakları savunucusu avukat Eren Keskin'e, Kùrt siyasetçi Şerafettin Halis'e ve gazeteciler Hasan Cemal ve Cengiz Çandar'a çok teşekkür ediyor ve hoş geldiniz diyorum.

Ben, ataları Dêrsim Katliamında kısmen kurtulabilen Ermeni film yapımcısı Sayın Karnig Gregoryan'ı konuklarımız arasında ağırlamaktan büyük mutluluk duyuyorum. Sayın Gregoryan günün sonunda cömert bir şekilde kendi yapımı olan filmi 'BABA-MIN MAHKEMELERİ'ni gösterecek. Kaçırmayın!

Ve son olarak da yazar Ahmet Kahraman, Mehmet Bayrak, Munzur Cem, Haydar Işık, Profesör Ahmet Özer, avukat Erdal Doğan, Haydar Munzur ve tüm misafirlere hoş geldiniz diyorum!

Bütün bu seçkin davetlilerin kısa biyografilerini konferans dosyalarında bulabilirsiniz.

Bayanlar ve baylar,

Bundan 73 yıl önce, 1937/1938 yıllarında Türk ordusu tarafından Dêrsim’de yapılan soykırımın kabul edilmemesi ve bu konunun işlenmemesi, Dêrsim’de yaşayanlar ve Dêrsim’den göç edenler için, orada ve sürgünde, örneğin Almanya’da yaşayanlar, yani tümü için travmatik bir deneyimdir.

2010 yılı Türkiye’de ilk kez Dêrsim Sorununun geniş bir kamuoyuna ulaştığı bir yıl olmuştur. CHP -Türkiye Sosyal Demokratları- yönetim kurulu üyesi Örsan Öymen kamuoyunda şunları söyledi: “Kürt Sorununu, zamanında Dêrsim’de nasıl yapılmışsa, öyle çözmek gerekir.”

Böylece çağdaşımız olan bir kişi soykırım propagandası yapmış oldu! Bunu da tarihsel olarak meşru göstermeye çalıştı ve yeni bir soykırımı teşvik etmek istedi. Bugüne kadar da özür dilemiş değil. Onun partisi de buna sessiz kaldı.

Bu, en azından Başbakan Erdoğan ve Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ü, Türkiye’de iktidardaki AK Parti adına ilk kez halka, Dêrsim’de 50.000 insanın Türk devletinin o zamanki CHP-Hükümeti tarafından katledildiğini itiraf etmelerine sevk etti. Buna rağmen bunun edilmesi, tazminat ve barışma için şimdiye kadar herhangi bir şey yapılmadı.

Bayanlar ve baylar,

Böylece konferanstaki amacımız artık bu yöndeki adımları atmak olmalı. 73 yıl aradan sonra kamuoyu önünde nihayet adaletin yerleştiği ve tabuların kırıldığı bir sürecin başlaması zorunludur. Geriye kalanlar üzerinde de psikolojik bir travma yaratmış olan Dêrsim Katliamı kamuoyunun gündemine mutlaka taşınmalıdır. Almanya nasıl Yahudi soykırımıyla yüzleşti, gereğini yerine getirdiyse; Türkiye de Kürdistan’da yaptığı katliamlarla yüzleşmeli, gereğini yerine getirmelidir. Demokratikleşme ve ba-

rışın inşası ancak kirli geçmişle yüzleşilmesi, soykırımların gerçekleştiğini pratikte kabul edilmesi ve bundan ders alınmasıyla mümkün olabilir!

Türkiye bu sorumluluktan kaçamaz.

Dêrsim Sorununu adalete sevk etmeli, bu süreci başlatmalı, mağdurlara ve ailelerine haklarını teslim etmelidir. Ondandan öte, bunları öyle bir süreç içinde yapmalı ki azınlıklara karşı işlenen diğer insanlık suçları ve Ermeni Soykırımını da göz ardı etmeyip bunları da kapsasın. Biz bu karmaşık durumun farkında olmamıza rağmen, bugün Dêrsim Sorununu ortaya atmak istiyoruz. Bu, son konferans olmayacak!

Biz, bu başlangıç ve dört forumda gelecek için bir strateji ile ilgili olarak sorunun nedenlerini aydınlatmak istiyoruz. Kurtulanlar ve aileleri yaşadıkları ve hatırladıklarını tekrar gözümüzün önüne getiriyorlar.

* Tarihçiler, tarihi kanıtlar sağlayacaklar.

* Hukukçular, günümüzde olası ulusal ve uluslararası uygulamaları anlatacak ve tartışacaklar. Onlar bizimle birlikte uygulayabileceğimiz bir strateji geliştirmeliler. Özellikle Barry Fisher kendi uluslararası deneyimlerine dayanarak bize, uygulamak istediğimiz somut imkânları gösterecek. Politikacılar ve gazeteciler güncel tartışma dâhilinde -ki bu zaten konuyu gündeme taşıdı- gerçekleştirilebilir imkânları hakkındaki kendi değerlendirmelerini bize aktaracaklar.

Bayanlar ve baylar,

Türkiye'de iki yıldan fazla, Kürt Sorununun barışçıl bir çözümü ve şimdiye dek gizli kalmış suçların aydınlatılmasını hedefleyen yeni, geniş bir toplumsal tartışma oluştu. Bu, Dêrsim, Ermeni Soykırımı ve azınlık sorunlarıyla ilgili barışma süreçleri olmadan düşünülemez. Kim burada tarihi sorumluluktan ucuz bir şekilde sıyrılmak istiyorsa ve mağdur gruplarını birbirine düşürüp, onları bölmek istiyorsa, yanlış hesaplar yapıyor, çünkü:

Barış ve adaleti, ciddi ve kesinlikle acı verici barış ve kabul etme sürecini toplum içinde başarıyla bitirebilen ve bunu tüm mağdurlarıyla ve onların torunlarıyla yapabilen devlet, evet, sa-

dece böyle bir devlet ve yalnızca böyle bir toplum gelecekte onurlu, insancıl ve sorumlu bir beraber yaşam için gerekli olan sağlam bir temel kurma şansına sahiptir.

Ve bu -bayanlar ve baylar- kolay olmayacak, ama kaçınılmazdır. Gelin, işe koyulalım.

Gelin, önümüzdeki yolu düzeltmeye başlayalım. Hepimize, sonucunda bir karar ve toplu isteklerin olması gerekli verimli bir konferans diliyorum.

Berlin Eyalet Parlamento salonunda yapılan Dêrsim konferansı

Berlin Eyalet Parlamentosu Başkanı Walter Momper

Walter Momper

Alkışlarla kùrsùye gelen Berlin Eyalet Parlamentosu Başkanı Sayın **Walter Momper** “Berlin Dêrsim 1937-38 Konferansının açılış konuşmasını şöyle yaptı:

“Muhterem bayanlar ve baylar,

Sevgili meslektaşlarım ve Eyalet Meclisi Üyeleri,

Muhterem Sayan,

Burada, 1938 yılındaki Dêrsim mağdurlarının haklarının ta-

nınması ile ilgili, minnetle andığımız çalışmalar yapan ve burada birlikte hak ve gelecekteki barış için çözüm arayan sayın Kürt, Ermeni ve Alevi dernekleri temsilcileri,

Birçok acı çeken, üstelik haksız yere bu kadar uzun süre hak ve adalet için sabır ile beklemek zorunda kalan sayın Dêrsim Soykırımı kurtulanları ve onların torunları,

Sevgili konuklar-özellikle uzak yerlerden gelenler:

Hepinize içtenlikle bu konferansa hoş geldiniz diyorum ve umduğunuzu bulmanızı diliyorum!

Muhterem bayanlar ve baylar,

Berlin'de 1938 yılından bu yana on binlerce Dêrsimli mülteci yaşıyor; onlar ki, kötü insanların yapabileceği en korkunç şey başlarına gelmiştir: Soykırım.

Tespit edilen siyasi ve devlet teorisine göre ve askeri hazırlıklardan sonra yeni kurulmuş Türkiye Cumhuriyeti onları yok etmek niyeti ile 1938 yılında Dêrsim'de onlara saldırdı. Onların aile üyeleri, elit ve entelektüel liderleri vahşice öldürülmüş, gazla zehirlenmiş, diğerleri, genellikle eşleri ve kızları kaçırıldı, tecavüze uğradı ve sonsuza dek kayboldu.

Bayanlar ve baylar, ben sadece her zaman biz Almanların kendi ülkemizde ve Avrupada milyonlarca insana yaptığımız ve da-ima ondan sorumlu kaldığımız soykırımı düşünerek konuşabili-irim. Acınızı paylaştığımı ve buna mecbur olduğumu ifade etmek isterim.

Sizlerden birçoğu uzun yıllardan beri burada Berlin'de yaşıyor. Burada güvenli bir hayat sürebileceğinizi umuyorum. Yine de o zorla yaşanmış deneyimli anıların sizin için kolay kolay unutulamadığını ve -konferans başlığının söylemiyle- sizleri genellikle düşüncelerde huzursuz ettiğini seziyorum. Ve böylece bu düşünce ve anılarınız bizleri de huzursuz ediyor. Çünkü biz Berlinlilerin bir parçası olarak sizler her gün, katlanması güç olan bu acıyı içinizde taşıyorsunuz.

Bizler de sizler gibi bu acının hafifletileceğini umuyoruz. Bizler, sizlere karşı işlenen suçların kabul edilmesi, hak ve adalet talebinizde tamamen haklı olduğunuzu biliyoruz. Bunu sizlere ya-

pan devletin ve toplumun, hak ve barışma süreci olmadan hiçbir zaman huzurlu bir döneme asla giremeyeceğini de biliyoruz. Sizlere, özellikle farklı kimlikli grupları kapsayıcı bir birlikteliğiniz için kuvvet diliyorum, çünkü geçmiş unutulmanın sizler için, hele de bugün bile hala ayrımcılığa tabi tutulan azınlıklar için böyle bir süreci başlatmalarının ne kadar zor olduğunu biliyorum.

Burada büyük bir çaba gereklidir. Burada dürüstlüğünüz, birbirinizle barış içinde yaşamak, barışmak, birbirinizi dinlemek ve empati için, dayanışma ve pragmatizm için tüm yetenekleriniz gereklidir.

Bayanlar ve baylar,

* Soykırım hukuken zaman aşımına uğramaz.

* Soykırım bütün toplumun kolektif hafızasına derin kazınır.

* Soykırım acısını ne kurbanları, ne failleri ne de bütün insanlık hiçbir zaman atlatamaz.

Sadece hak ve barışma yaşama devam etmenin dar yolunu açabilir ve herkesin birbirleriyle derin ve müşterek bir barışa zemin hazırlayabilirler. Bu, utanç ve sessizliğin konuşmaya ve değerini takdir etmeye dönüştürülmesiyle sadece olur.

* Sizler, daha sonra hatırlayacaksınız.

* Sizler, siyasi iradenin oluşturulması ve barışma için teyit etme üzerinde görüşeceksiniz.

* Sizler, isteklerinizi açıkça dile getireceksiniz.

* Sizler, sonunda hukuki bir çözüm ve stratejiye yaklaşmak isteyeceksiniz.

Bayanlar ve baylar,

Sizlere çok başarılı, hak ve adalete ulaşabilmek için de gerekli olduğu kadar yeni fikirler ve kuvvet diliyorum.

Ben, bu sorunla ilgili toplumun bütün kesimlerini dikkate alabileceğinizi ve Türkiye'nin yerine getirmeye mecbur kalacağı şeylerin hazırlığını burada yapabileceğinizi umuyorum. Türkiye'deki yönetimin şimdiden bu yönde bazı açıklamalar yaptığını biliyorsunuz. Yine aynı şekilde Türk halkının bir kısmının, özellikle gençliğin, barışa ve tarihi işleyip, aydınlatmaya hazır olduğunu biliyorsunuz.

Bu ayın başlarında İstanbul'da yapılan WOMAN kadın sempozyumunda Türkiye başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, bu milenyumun eski anlaşmazlıkları çözmesi ve yenilerinin olmaması gerektiğini söyledi. Daha önceden de kamuoyu önünde Dêrsim katliamını adaletsiz olarak tanımlamıştı. Ben, üzerinde hepimizin buluşabileceği ve bir köprü inşa edebileceği yolu bulacağınızı umuyorum.

Öyle bir köprü ki,

* Haksızlık ve hak arasında,

* Geçmiş ve gelecek arasında,

* Birinci, ikinci ve daha sonraki nesiller arasında.

Ve ben, sizleri destekleyecek ve arabulucu olabilecek insanları bulmanızı diliyorum. Size temin etmek isterim ki, nerede bir fırsatımız olursa, meselenizi olumlu yönde dile getireceğiz ve bunu da memnuniyetle yapacağız.”

Eyalet Parlamentosu Başkanı **Sayın Walter Momper**, bir Yahudi atasözü ve Türkiye'nin asgari demokratikleşme şartlarını sıralayarak tarihi Berlin Dêrsim Konferansı'nı açılış konuşmasını şu sözlerle bitirdi:

“Yalnızca unutulmuşlar ölmüştür. Haklarında konuştuğlarımız canlıdır.” Dêrsim Katliamını bir soykırım olarak kabul edebiliriz. Kaldı ki sadece fiziki bir katliam gerçekleşmedi. Aynı zamanda Dêrsim'in kültürü, dili, tarihi ve etnik kimlikleri yok edilmek istenmiştir. Bundan dolayı toplu bir soykırımdır. Bu vahşeti tüm yönleriyle tartışmak gerekiyor.

Türkiye'den istediğimiz tek bir şey var. O da Anayasasında 'Herkes Türk'tür' maddesini kaldırıp Avrupa ülkeleri gibi bütün etnik ve dinsel azınlıkların haklarını yasal güvence altına almasıdır. Bunu yaparsa, hem Avrupa Birliği'ne girmenin şartlarından biri olan Kopenhag Kriterleri'ni yerine getirmiş olur; hem de Kürt Sorununu barışçıl koşullarla çözmüş olur.

Teşekkürler ve başarılar.”

Çok haklı şeyler söyleyen Momper'in dediği gibi sabahtan akşama kadar Berlin'de süren Dêrsim Konferansında Selçuklu ve Osmanlı'nın **uygarlık yıkıcı Türk Egemenlik Sistemi**'nin gelene-

ğini devralan Türkiye'nin İttihatçı zihniyet etiketlerle Anadolu ve Kürdistan'da girişip gerçekleştirdikleri Ermeni, Süryani-Keldani Pontus Rum, Koçgiri, Bingöl-Amed, Ağrı-Zilan gibi soykırımların sadece bir aşaması olan Dêrsim vahşeti bütün yönleriyle gün boyu bilim insanları, yazarlar, tarihçiler, araştırmacılar ve avukatlar tarafından tartışıldı. Tanıklar ise acılarını ve içine düşürüldükleri derin ruhi bunalımlarını dile getirdiler.

Konferansa Amerika'dan Avukat Barry A. Fisher gelmişti. Türkiye'den Avukat Eren Keskin, Av. Erdal Doğan, Prof. Ahmet Özer, BDP milletvekili Şerafettin Halis, gazeteci-yazar Hasan Cemal, Cengiz Çandar, yazar Sema Kaygusuz ve yazar Mesut Özcan katılmıştı. Almanyadan sol Parti Milletvekili Gıyasettin Sayan, Parlamento Başkanı Walter Momper, Dr. Christian Hanke, yazar Haydar Işık, tarihçi Mehmet Bayrak, yazar Munzur Çem, yazar-gazeteci Ahmet Kahraman gibi çok ciddi ve renkli simalar vardı. Soykırımın canlı tanıkları ise Gülizar Kaytan, Ali Başaran, Seyid Rıza'nın torunu Besime Arı'dan oluşuyordu...

Üçüncü Dêrsim Konferansı olan Berlin Konferansına geçmeden önce, Brüksel'de yapılan Birinci ve İkinci Dêrsim 1937-38 Konferansların kısa bir özetini vermek istiyorum.

BİRİNCİ BÖLÜM

Birinci Dêrsim 1937-38 Konferansı

Birinci Dêrsim 38 Konferansı 14 Kasım 2008 tarihinde Belçika'nın Brüksel'deki Avrupa Parlamentosu'nda yapılacağını öğrenen Dêrsim soykırımını inkâr edip üzerinde konuşulmasını yasaklayan, soykırımla ilgili yazılan kitapları, Dêrsim 38 belgesel filmlerini Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yasaklamaya çalışan Türk devleti; yurt dışında da soykırım tartışmalarını yasaklamak amacıyla Dış İşleri Bakanı Ali Babacan'ı konferansın yapılmaması için özel olarak Brüksel'e gönderdi. Ayrıca Avrupa ve Amerikada Türkiye'nin lobi çalışmalarını yürüten Türk Ordusuna bu Ermeni, Süryani, Pontus Rumları ve Kürt soykırımlarını yaptıran uluslararası süper güçler ve savaş lobileri, Türkiye'nin soykırım gerçekleri ortaya çıkmasını diye konferansın uluslararası platformlarda yapılmasını ellerinden geldiğince engellemeye çalıştılar.

Konferansı düzenleyenler, yalnız Kürtler olmuş olsaydı engellemeye çalışacaklardı. Ancak Avrupa Parlamentosu'ndaki Sol Grup (RUE/NGL) ev sahipliği yaptığından ve Avrupa kamuoyu desteği aldığından dolayı olacak ki, ne kadar uğraşılsa da engelleyemediler. Bu uluslararası gericiliğe karşı halkların birliğini güçlendiren solun Avrupadaki başarısıydı. Uygurluk yıkıcı Türk devletinin soykırım gerçeğine ışık tutan ilk Dêrsim 1937-38 Konferansı tarihçilerin, bilim insanlarının, araştırmacıların, yazarların, gazetecilerin, Sol Grup AP Milletvekilleri, AP Milletvekili Feleknas Uca ve yardımcısı Hülya Hanım'ın büyük katkıları, başta KNK olmak üzere birçok Kürt kurumun yardımları sonucu Avrupa Parlamentosu'nda gerçekleşti.

Yazar Haydar Işık'ın başkanlık ve moderatörlüğünde Brüksel'deki Avrupa Parlamentosu'nda yapılan ilk Dêrsim 38 konfe-

ransı, ‘70. Yılında Dêrsim 1937-38’ başlığıyla özellikle 70 yıl önce Dêrsim’de yaşanan soykırım gerçeği bilim insanları ve tarihçiler tarafından anlatıldı. Dêrsim soykırımının unutulmadığı ve sorumlu devletin yaşanan gerçeklerle Yahudi soykırımını yapan Almanya gibi yüzleşmesi gerektiğini dile getirdiler. Bu başarılı konferansla değişik bölgelerde ve değişik zamanlarda Kürtlere yapılan katliam ve soykırımların son halkası olan Dêrsim soykırımını birçok bilim insanı, tarihçi, yazar, araştırmacı ve gazetecilerin çabaları sonucu koyu karanlığa tutulan bir mum ışığıyla gün be gün büyüyerek gün yüzüne çıkarılmış oldu.

Konferansın sonuç bildirgesinde “Türkiye, kendi tarihiyle yüzleşmeli, soykırım mağdurlarına karşı uluslararası hukuktan doğan sorumluluklarını yerine getirmelidir. Devlet arşivleri açılmalıdır.” çağrıları yapıldı. Türkiye bu çağrıları duymadı. Bilim insanların, tarihçilerin, milletvekilleri ve araştırmacıların dile getirdikleri bu gerçeklerden, kendi vatandaşlarını yalanlarla uyutan ve korku mezarlığında yaşayan Türkiye’nin neden korktuğu daha iyi anlaşılıyordu: Hitler faşizmi gibi işlediği savaş ve insanlık suçlarının dünya kamuoyuna duyulmasını asla istemiyordu.

Avrupa Parlamentosu’nda gerçekleşen ve Roj TV çalışanları Baki Gül, Erdal Er’in zaman zaman canlı olarak yayınladıkları bu birinci Konferans saat 09.30’da başladı, saat 13.00’e kadar devam etti. Bu dört saatte çok şey konuşuldu, çok şey anlatıldı. Konferansa ait elimizde onlarca belge var. İyice anlaşıldı ki karanlıkta bırakılan bu soykırımla ilgili herkesin anlatacağı o kadar çok şeyi var. Her **Dêrsim 38 Konferansı** kendi başına bir kitap konusu olabilir. Fakat biz sadece birinci konferansa konuşmacı olarak katılan Prof. Dr. Ronald Mönch’in Almanca konuşmasını Türkçeye çevirip kitabımıza aldık.

Prof. Dr. Ronald Mönch’in ne diyor, birlikte okuyalım.

Prof. Dr. h.c. Ronald Mönch

Bremen Yüksek Okulu
Bremen Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi
13.11. 2008

Dêrsim 1938 - 70 Yıl Sonra

13.11. 2008'de Brüksel'de Yapılan Konuşma

Dêrsim Katliamı ve Uluslararası Hukuk

“Milletvekili Uca,
Sayın Işık,
Saygıdeğer Bayanlar ve Baylar,

Bu kongrenin katılımcıları olarak tarihi bir ana şahit oluyoruz. Yüzeysel olarak tarihi ele alıp bir soruna değineceğiz. Bakışlarımızı Kürt ve Türk tarihinin en karanlık saatlerinden birine geri çeviriyoruz. 1936-1938 yıllarındaki bölgesel Dêrsim Soykırımını Türkiye tarafından onun siyasi ve idari liderleri, silahlı kuvvetleri, Türk bilimi ve toplumunca, üzerinde uzlaşma sağlanmış uğursuz bir sessizlik içinde 70 yıl boyunca büyük ölçüde tabulaştırıldı. Ve çok nadir olarak ondan bahsedildiyse de olaylar ya inkâr edildi ya da küçümsendi, hatta haklı bile gösterildi. Buna rağmen olaylardan etkilenmiş bazı bireysel aktörlerin üzüntüleri sonraki anılarında sık sık anlamlı ve acı bir susma halinde kendini hissettiriyor.

1915-1917 Ermeni Soykırımı ile benzerliği açıktır.

1930-1935 ve 1936-1938 yılları arasında işlenmiş suçlar Türkiye Cumhuriyeti tarafından şimdiye kadar siyasi ve tarihsel bir

esrar perdesi ile örtbas edilmişti. Bu nedenle Dêrsim üzerindeki bu sis perdesini bizimle beraber kaldıracak olan bayan milletvekili Uca'ya teşekkür ediyorum.

Soykırımlar ve insanlığa karşı işlenen suçlar aniden ortaya çıkan trajediler değildir. Bunların bir ön aşaması, bir asıl olayı (katliamın kendisi) ve bir de olay sonrası aşaması bulunmaktadır. Esas soykırım olayını milletvekili Halis anlatacak, katliam sonrası olaylar üzerinde ise Bay Işık özellikle duracak. Bu nedenle konuşmamın ağırlığını olayın ön evresine, 'felaket öncesi felakete' yani Türkiye Cumhuriyeti'nin 1923-1935 arasındaki kuruluş yıllarına vereceğim. Daha sonra 1936-1938 yılları arasında vuku bulan asıl olaya kısaca değineceğim. Her iki aşama da bugünkü görüş açısıyla devletlerarası hukuka göre bitmiş ve geçmiş olarak değerlendirilmelidir. Göreceğimiz gibi bu, geriye dönük yasak bir eylem değildir. Bu çerçevede ben soykırımları teşkil eden esas karakteristik olaylardan sonraki 3. aşamaya kısaca değineceğim.

1. Ön aşama Dêrsim 1923-1935: Kürt Beyliği'nden 'felaket öncesi felaket'te insanlığa karşı işlenen suçlara sahne teşkil etmesi

a) Dêrsim

Kürdistan'ın tümü gibi Dêrsim de 2000 yıldan fazla Doğu ve Batı arasında bir kesişme noktası olarak, özellikle Anadolu'nun büyük imparatorlukları, İskender İmparatorluğu (bazı yazarlara göre Dêrsim kelimesi Yunancadaki Derxene'den geliyor) Roma, Bizans, büyük Arap İmparatorluğu, 15. yüzyıldan itibaren de Osmanlı İmparatorluğu ile İran'ın büyük imparatorlukları arasında bulunuyordu. Bir yandan savaş alanı, diğer yandan uzun vadeli siyasi olayların dışında, şehir kalabalığından uzak, barışçıl ve huzurlu olarak Dêrsim'in dağlık arazisi kendine has özerk dilleri ve aynı zamanda dillerin, dinlerin ve mezheplerin büyük ölçüde beraberliğini koruyabilmişti.

İnsanlarının büyük çoğunluğu bir İran dili olan ve Ku-

zey-Kürtçe, (aynı şekilde yine bir İran dili olan) Kurmanci ile yakından ilişkili olan ve aynı zamanda bir Kürt lehçesi olarak adlandırılan Zazaca konuşuyordu. Her iki dili de konuşanlar kendilerini Kürt olarak hissediyorlardı ve bugün de hissediyorlar. Fakat Dêrsim bölgesinde Ermeniler de yaşıyordu.

Kürtlerin çoğunluğu -hem Zazaca hem Kurmanci konuşanlar-Alevi mezhebine bağlıydı. Alevi dini yahut mezhebi Dêrsim'deki insanları İstanbul'daki Sünni Sultan'a veya Halife'ye karşı bir muhalefet durumuna getiriyordu. Fakat aynı zamanda dikkat çekici bir şekilde Alevi-Osmanlı Türkleri için bir köprü oluşturuyordu. Bugün bile bu Kemalist belirtiler altında hâlâ devam ediyor.

1514'den beri Osmanlı Kürdistanı'nda Babıali ile sözleşmeyle garanti altına alınan Kürt beyliklerinin, yani Kürt hükümetlerinin bölgesel özerkliği geçerliydi. Dêrsim bölgesinde taşıyan Çemişgezek Beyliği önemli bir yer tutuyordu.

Ek Bir İnceleme:

Dahası, dünya kamuoyu Osmanlı Kürdistanı'nın 19. yüzyılın ortasına kadar devam eden başarılı devletleşme süreci hakkında bilgi edinmeyi bile bugüne kadar reddediyor. Galip devletler Birinci Dünya Savaşı ertesini Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasından sonraki Kürdistan'ı kendi devletleşmesinden mahrum bırakmalarıyla, son Osmanlı iç sömürgeciliğinin oldubittisini ve Jön Türkçü İttihat ve Terakki Cemiyet'inin milliyetçi konumunu benimsemişlerdi. Bunun anlamı, Osmanlı için devletin temellerini oluşturan sözleşmelerin neredeyse bir yüzyıl boyunca devam eden ihlali idi.

b) Dêrsim Etnik Temizliği 1915-1917: Ermenilerin Öldürülmesi

Osmanlı İmparatorluğu 19. yüzyılda Kürt beyliklerinin kanlı fethi ile yani daha önce özerk olan çevrenin gittikçe küçülen Osmanlı İmparatorluğu'na katılması sürecinde, Balkanlar'ın elden gitmesiyle, 1915-1917 Ermeni Soykırımı'yla ve 1914-1918

yıllarında kaybedilen Birinci Dünya Savaşı'yla sona erdi. Ermeni Soykırımı Dêrsim'e de ulaşımtı. Fakat yüzyıllardan beri bölgede hakim olan hoşgörüyü oradaki Kùrtler katliamlara aktif olarak katılmadılar; aksine çok sayıda Ermeni, Kùrt ailelere sığındı. Ermenilere karşı uygulanan Jenosit karşısında Dêrsim'deki Kùrtlerin aldıkları tutumun bu onurlu özelliği Ermeniler tarafından da kabul ediliyor. Fakat ihtimaldir ki bu aynı zamanda İstanbul ve daha sonra Ankara'da intikam alma duygularına yol açtı.

20. yüzyılın bu ilk büyük soykırımın sonunda bölge buna rağmen büyük oranda etnik olarak 'Kùrt bölgesi' haline gelmiş oldu. Talat Paşa ve yönetimi tarafından hedeflenen "Anadolu'nun homojenizasyonu", Anadolu Rumlarının yerlerinden sürülmelelerinden sonra (yine aynı şekilde bugüne kadar yeterince dikkate alınmayan, insanlığa karşı işlenen suçun bir sonucu) Türkler ve Kùrtler arasında hâlâ mevcut kalan çelişkiyi, yani önemli ölçüde azaltılmış ve tehlikeli biçimde değiştirilmiş olan Anadolu'nun etnik-dilsel farklılığını, Talat Paşa'nın 1916 yılındaki "Ermeni sorununu giderilmiştir" saptamasından sonra daha kuvvetli biçimde belirgin hale getirdi.

Gerçi Kùrt beyliklerinin yıkılması 19. yüzyılın ortalarında devlet görevlileri açısından Babıalı'ye karşı yeni Kùrt bağlılıklarının (Kùrt şeyhleri şeklinde) temellerini attı. Ancak bölgede etkili herhangi bir Osmanlı-Türk hakimiyeti Türkiye Cumhuriyeti'nin 80 yıl önceki kuruluşuna kadar söz konusu değildi. Dêrsim hem dil açısından (Kurmanci ve Zazaca), hem de dini yönden (Alevi) özerk, bölgesel bir yerleşik "insan grubu" olarak da kesinlikle kimlikli ve büyük ölçüde kendi kendini yönetmiş olarak bağımsız kaldı.

c) Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yılları 1923-1935: Felaketten önceki felaket

Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlıların 600 yıldan fazla kendilerine yurt edindikleri küçücük bir ÷lke toprağına atılmış askeri bir zulüm Cumhuriyeti olarak kuruldu. Kadrosu büyük oranda sağlam, liderlikleri aynı, olağanüstü büyüklükte ve milliyetçi bir orduyla donatılmış, fakat gerçekte ise bugüne kadar bunun ağır

yükünü taşımaktadır. O ordu ki Osmanlı tarihini etkilediği gibi eski toprakların sadece gölgesini korumakla da görevliydi. Dışa doğru genişleme politikalarına katkıda bulunmaya fırsat bulamadı. Ayrıca birçok subay 1913 yılında kaybedilen Balkanlardan geliyordu, dolayısıyla bu yeni ‘güçlü adam’ Mustafa Kemal Paşa dahil olmak üzere pek çok Jön Türk için bir travma teşkil ediyordu.

1920 yılındaki Sevr Barış Antlaşması, Amerikan devlet başkanı Woodrow Wilson tarafından ilan edilen ‘ulusların kendi kaderini tayin etme hakkı’ ilkesini ilk olarak Kürtlerin lehine dikkate alınırken, Yunan ordusuna karşı elde edilen zaferle birlikte hemen bundan geri dönme safhası başladı. Türk müzakerecilerinin uğraşları sonucu 1923 Lozan Barış Antlaşması’nda artık Kürtlere yer yoktu.

Dêrsim’de öyle bir süreç başladı ki biz buna 1998 Roma Tüzüğü ve 2002 Federal Almanya Cumhuriyeti Devletlerarası Ceza Kanunu’nun terminolojisinde muhtemelen hâlâ Jenosit diyemeyeceğiz, fakat zaten en geç 1930’dan itibaren zorla sürgün etme şeklinde bugünün uluslararası ceza hukuku terminolojisinde yer alan insanlığa karşı suçu içeriyordu.

Dışarıdakilerin hiç dikkatini çekmeden Türkiye Cumhuriyeti tarihinde son Osmanlılığa ve Jön Türk aşamasına bağlı sabit bir değişmezlik kendini açıkça belli ettirmişti: Anadolu’nun kararlı bir şekilde gerekirse zorla Türkleştirilmesi. Bu zaten Ermeni Soykırımı, Pontus ve Ege Rumlarının katliamı ve yerlerinden sürülmesiyle 8 yıl içinde çok ‘iyi gelişmiş’ti. “Etnik yabancı unsurlar” olarak sadece (Hint-Avrupalı) Kürtler kalmıştı, ancak onlar yine de (her iki etnik temizlik eylemi sonucu azalan) Anadolu’nun toplam nüfusunun halen yaklaşık dörtte biri idi.

Kürtlerin zorla Türkleştirilmesi süreci 1925 yılındaki Doğu İslahat Kanunları, Doğu’yla ilgili reform ve eğitim için yasalar paketiyle başlamıştı.

Bu yasaların pratikte uygulanması ve bu yasaları da aşan bir yönetim uygulaması, Kürtleri ve kimliklerini hedefleyen ve gidecek artan bir baskıya yol açıyordu. Türk devlet iktidarı bu amaçla farklı enstrümanlar kullanıyordu ki bunların çoğu kısmen bugü-

ne kadar Kùrtlere karşı Türk politikasının tarihini belirliyor.

- Daha 11. yüzyılda Anadolu'nun Türk fethinden önce ortaya atılan ve Yunanlılara karşı 1921 / 1922'de yaptığı savaşta askere ihtiyaç duyduğunda Mustafa Kemal'in hep olumlu tasdik ettiği 'Kürdistan' ve 'Kùrtler' terimleri dilden çıkartılmış ve bugüne kadar geçerli olan 'Güneydoğu Anadolu' kavramıyla değiştirilmişlerdir.

- Farklı dil ve etnisitelere sahip birçok halkın yaşadığı bir ÷lke olma sıfatının anayasa metinlerinde ve siyasi yaşamda inkârı, saf Türklerin Türkiye'si için ideolojik ve -1982 anayasası da dâhil olmak üzere- anayasal bir temel oluşturdu.

- (Hint-Avrupalı) Kùrtler kötü Türkler olarak karikatürize edildi.

- Kùrtlerin bir İçişleri Bakanı tarafından (yaptırıma uğramaksızın!) 'köle' olarak tanımlamalarına izin verildi. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bile birçok Türk subayı Kùrtlerin insan olmadığını, dolayısıyla İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin, sivil ve siyasi haklara ilişkin Uluslararası Anlaşma'nın, küresel ve bölgesel insan haklarını korumanın diğer ayrılmaz parçalarının Kùrtler için geçerli olmadığını düşünüp öyle kabul ediyorlardı.

- Ulusal toprakların bağımsız karar verme yetkisi bulunmayan illere tahsisi: merkezîyetçi Fransa'nın bir model olarak alınması. (Ayrıca kendi hükümet modelinin örnek olarak devralınmasıyla Fransa kendini iltifatlı hissetti). Pratikte bu sadece Kùrtlerin yaşadığı illerdeki her türlü Kùrt siyasi ve kamu sorumluluğunun sonuydu.

- Yüzeysel bir laikleşme ve hilafetin kaldırılması, merkezden uzakta olanlar (Kùrtler) ile (Türk) merkezîyetçi devlet arasında (ulusal olmayan) karşılıklı sadakatın mevcut olan tek bağıni kopardı: Ankara ve Diyarbakır arasında artık hiçbir koruyucu ve makul bir beraberlik kalmamıştı.

- Kùrt beyliklerinin yıkılmasından sonra Babıali hükümeti tarafından daha 19. yüzyılda onların yerine göreve getirilenler genellikle din adamları idi. (Bu eski ve laik Kùrt beylerinin azledilmesini haklı göstermek için Osmanlı Türkiye'sinin 19. yüz-

yılda çok istediği modernleşme yalanlarını kanıtlıyor.) Nadir olarak ‘ulusalcı Kürtler’ olmalarına rağmen yine de onlar tabii Kürt idiler. Bir Kürt ulusu bilinci Kürtlere ancak çok geç, hem de her yeri kapsamadan ulaştı. Ancak yine de yeni Kürt liderleri Mustafa Kemal tarafından hızlı ve acımasız bir şekilde bertaraf edildiler. Ülkenin efendileri artık yalnız Türk dilini konuşanlar ve Ankara tarafından atanan Türk yöneticileriydi. Gerçi onlar -bugün diyebiliriz ki- resmi ve gayri resmi olarak cazip ek gelir elde etme bahanesi ile kandırılıp ister istemez Kürt Güneydoğusuna gönderilmişlerdi, fakat daima belirli bir süre için. Orada yaşayan insanlarla en ufak bir ilişki kurmamışlardı.

- Okul sistemi Türkleştirilmişti: Çeşitli ‘Dil Yasağı Kanunları’ her türlü Kürt medrese eğitimi geleneğini ve Kürt diline özen göstermeyi bitirmişti.

- Türkiye Cumhuriyeti aynı zamanda yazının Latinize edilmesi ve Türkçe dilinin bu yeni yazı üzerinde tek hak sahibi olma iddiası oluşturmasıyla Kürdistan’ı okul yazarsız bırakıp, dilsizleştirdi. (Bu da hakkında çok konuşulan Doğu Anadolu’nun modernleşmesine olağanüstü bir Türk katkısıydı.) Türk yorumuna göre Kürtçe diye bir dil olmadığı için Kürdistan kendini, herhangi Latinleştirilmiş bir Kürtçenin geleceği ihtimali olmadan, aniden tarihten kopmuş olarak buldu. Gelecek yalnızca Türkçede olabilirdi.

- Türkçe eğitim veren zorunlu yatılı okulların kurulmasıyla (Yatılı Bölge Okulları) Kürtlerden Türk yanlısı olan yeni bir Türk lider sınıfı yaratılmak isteniyordu. Bu da içeriği bakımından -az değişiklikle- eski Yeniçeriler geleneğine tekabül ediyordu.

- Batı Avrupa kadın hareketleri, Atatürk tarafından ‘Anadolu kadınının kurtuluşu’ iddiası konusunda bugün bile sık sık kandırılıyor. Örneğin genç bir Türk kızının Atatürk tarafından evlat edinilmesi ve yeni silah olan Hava Kuvvetleri’nde eğitilmesi gibi... (Ayrıca Hava Kuvvetleri pilotu olarak sonradan Dêrsim’de hava saldırılarında görevlendirildi). Gerçekte ise bu yeni politikayla artık iki kat marjinalleştirilen özellikle Kürt kadınları hedeflenmişti. Tanınmış Ermeni gazeteci Hrant Dink 2006 yılında

öldürülmesinden birkaç ay önce, manevi evlatlık edinilen bu kızın aslında yetim bir Ermeni çocuğu olduğunu, yine Yeniçeri gelenegine uygun olarak Türkleştirildiğini ortaya çıkarmıştı. Türk milliyetçileri tarafından ölümünden önce bu yayını nedeniyle de tehdit edilmişti.

- Başlangıçta ülkenin Kürt yörelerinin potansiyel liderlerini hedef alan, fakat sonraları, 1930'dan başlayarak kitlesel bir sürgüne dönüşen sistematik sürgün politikası artık Kürt kimliğini yok etmenin ayrılmaz bir parçası olmuştu. Bu sürgün politikası da eski geleneklere dayanıyordu.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yılları, Dêrsim dâhil Kürdistan'ın tamamı için, bugün artık felaketten önceki felaket olarak adlandırılan sinagogların yakılışı ve 9 Kasım 1938 tarihinde Almanyada Yahudi erkeklerinin dörtte birinin tutuklanmasına benziyordu. Fakat aslında bu, Osmanlı-Türk tarihinde yeni bir şey değildi. Ak-sine daha önceleri 19. yüzyıla damgasını vuran Osmanlı politikasının devam ettiğini ve artık tehlikeli bir hal aldığını gösteriyordu.

Kürt İsyanları olarak tanımlanan, 1925'den itibaren belirli aralıklarla merkezi hükümete karşı düzenli olmayan, tek tük, daha ziyade yerel, nadiren bölgesel bir dizi isyan bu politikaya yönelikti. Bu ayaklanmalar Türk baskılarını meşrulaştırmak için o zamanda olduğu gibi, bu güne kadar Türk tarafınca dikkate alınmıyordu. Bu görüş şekli neden ve sonuç arasındaki ilişkiyi yanlış tanımlıyor. Ankara tarafından başlatılan politika, bugünün değerlendirmesiyle insani bir adaletsizlik, ayaklanmalar ise Ankara'nın bilinçli olarak kışkırttığı ve sonuçlarını hesapladığı, Kürt kimliği üzerinde artan baskıların muhtemelen bir neticesiydi. Her defasında büyük bir askeri çaba harcamadan kanlı bir şekilde bastırılmış, liderleri nerdeyse yargılanmadan asılmış ya da vurulmuştu. 1924 ile 1935 yılları arasındaki bu kanlı on yılın, dolayısıyla Dêrsim olaylarının ön aşaması henüz yazılmamıştır.

Kürdistan'ın Türkiye kısmında cereyan eden bu olayları yorumlama iktidarı Ankara'nın elinde idi. Onun yeni ordu yönetimi ve devlet başkanı batı dünyasınca zaten müttefik (Almanya, Avusturya, Macaristan) ya da saygın bir düşman olarak (İngiltere,

Fransa) kişisel ve manevi olarak tanınmış idiler. Yeni Cumhurbaşkanlığı Kemal Atatürk Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı'nın batı cephesinde gösterdiği askeri başarılar nedeniyle Avrupa'nın başkentlerinde büyük saygı görüyordu. Savaş sonrası Avrupa'sında pek çok Avrupalı güçlü bir adamın özlemini duyuyorlardı ve zaten demokrasiye bu yüzden şüpheyle bakıyorlardı. O, bu köklü değişiklikler döneminde Anadolu'nun Mussolini'si olarak ve tek partili hükümetin verdiği güvenle, düzene ve otoriter bir devlet iktidarına olan özlemi karşılıyordu. Dıştan bakıldığında Avrupa'yı örnek alan modernleşme politikası, parçalanmış olan eski Avrupa'yı memnun ediyordu. Almanya, Birinci Dünya Savaşı'nda aldığı yenilgiden sonra bile başarılı olan, 'utanç verici bir barış'ı (Sevr Anlaşması) önce askeri, daha sonra diplomatik olarak revize eden bir orduya duyduğu saygının yanında, geri kalmış Doğu'yu (Alman uzmanlarının katkısıyla) Avrupa'ya göre modernleştirme niyetine anlayış gösteriyordu. Ayrıca Osmanlıların Ermeni Soykırımı'ndaki kendi sorumluluğunu bastırmıştı. Zaten multi-etnisiteli devletlerin önemi de azalmıştı. Anadolu'da süren iç durumdan, özerk Kürt beyliklerinin eski ihtişamı hakkında halkın hiçbir fikri yoktu. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ve Krallığı'nın çöküşünden bu yana çok etnisiteli devletler artık modern değildi ve Ankara ülkeyi demir bir yumrukla yönetiyordu. Bu nedenle sadece olumlu haberler dışarıya çıkıyordu. Hitler iktidara geldikten sonra bir kısmı siyasi, bir kısmı da ırksal nedenlerle Almanya İmparatorluğu'nda işini kaybeden Weimar elit kesiminden olanlar Türkiye'ye getirilmişti. Diğer nedenlerle beraber bu sonuç ortaya çıkıyor: Bugüne kadar Almanya'daki Sosyal Demokrat Parti'sinde Cumhuriyet Türkiye'sinin tarihsel suçlarını isteyerek bastıran esaslı bir tutum mevcuttur.

d) Türk Hükümeti'nin Dêrsim Kararları ve 9 Aralık 1948 tarihli Soykırım Suçu'nun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'ne ilişkin tavrı (Soykırım Sözleşmesi)

Soykırım Sözleşmesi'nin 2. maddesi (e) fıkrasına göre "bir gruba mensup çocukları zorla bir başka gruba nakletmek" 1948

Sözleşmesi anlamında soykırımdır. Tek şart, bunun milli, etnik, ırksal ya da dinsel bir grubu tamamen veya kısmen ortadan kaldırmak gibi bir amaçla yapılmış bir fiil olmasıdır.

“Etnik grup” olarak Dêrsim’de Kürtler

Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra Dêrsim’deki Kürtlerin ‘etnik’ tanımlanabilecek bir grup olduklarına dair aşağıdaki deliller yanında başkalarına gerek yoktur:

- a) Dilsel olarak hem Zazaca hem Kurmanci Türk Dili’nden farklıydı.
- b) Kendilerine ait tarihleri ve gelenekleri vardı.
- c) Alevi mezhebine tabi idiler.
- d) Hemen hemen kendi kapalı yerleşim alanlarında yaşıyorlardı.

Anayasada etnik homojen bir devlet olma yalanından (çok az içtenlikle) kurtulmak, resmi Türkiye’nin 80’den fazla yılını aldı. Bu etnik farklılaşmanın yoğunluğu ve dolaylı olarak devam eden Kürt etnik grubunun kimliği bunu gösteriyor. Bu etnik grubun bir özelliği, o zaman olduğu gibi bugün de Dêrsim’de Zazaca ve Kurmanci konuşanların Alevi mezhebinden olmalarıdır.

“Bu etnik grubu (kısmen) ortadan kaldırma amacı”

Eski sürgün politikası ve dil yasağı politikasının bir soykırım olarak sınıflandırılabilmesi, Türk hükümetinin bu etnik grubu tamamen veya kısmen ortadan kaldırma amacının kanıtlanmasına bağlıdır.

Daha 1930 yılında Dêrsim’in kuzeyinden 10.000 kişi Türkiye’nin batı bölgelerine sürgün edilmişti. Devlet tarafından kararlaştırılan ve uygulamaya konulan bu sürgün cezasının Kürt iç bölgelerinde uygulanan bir dizi sürgünlerle yakın ve sistematik bir bağlantısı vardı.

Bu sürgün cezası 1928-1932 yıllarındaki Ararat İsyanından beri geliştirilmiş ve kısa zaman sonra kanunca kabul edilmiş sözde Dêrsim Planı’nın zaten bir parçasıydı. 5 Mayıs 1932 tarihli ka-

nuna göre Dêrsim bölgesi sözde dördüncü bölgeye aitti ve tahliye edilmeliydi.

14 Haziran 1934 tarihinde 2510 numaralı sayılı kanun olan ‘Tunceli Kanunu’ yürürlüğe girdi. Yasayla yörenin ismi gelişigüzel değiştirildi. Tarihsel olarak 2000 yıldan fazla kanıtlanmış bulunan Dêrsim ismi yerine Türk dilinde yeni bir kelime olan ve Türk devletinin bugüne kadar zorla kabul ettirdiği Tunceli (muhtemelen bronz el ya da bronz ülke) girdi.

Tunceli Kanunu Dêrsim’de yaşayan tüm insanların sürgüne gönderilmelerine izin verdi. Bunun icrası için oradaki yerel askeri komutana tek başına yetki tanıdı. Gelecekte hiçbir şehirde % 10’dan fazla Kürt’ün yaşamasına izin verilmemeliydi.

Etnik-dinsel bir temizliğin hedefi bundan daha açık tarif edilemez.

Tüm bu tedbirlerin felsefesini ve hedefini 1935 yılının sonunda yayınlanan günlük gazete olan Tan şöyle açıklıyordu: “Türk, hem de Horasan’dan Timurlenk’ten kaçıp gelmiş saf Türk olan Dêrsim halkı Türk halkının geri kalanıyla kaynaşacak.”

Aynı zamanda Dêrsim bölgesinde, gelecek yeni Türk yerleşimciler için tahsis edilmesi gereken bölgeler planlanmıştı.

Bir bölge tamamen boşaltılmış olmalıydı.

Mustafa Kemal Atatürk Dêrsim için şunları söylemişti: “Dêrsim sorunu bizim iç işlerimizin en önemli konularından birisidir. Bu iç yarayı, bu iğrenç çıbanı her ne pahasına olursa olsun kesip atabilme ve bitirebilmesi için hükümete tam ve sınırsız bir yetkinin verilmesi lazım.”

(1) “Soykırım” kavramı 1948 Sözleşmesi’nde nispeten dar bir çerçevede formüle edildi. Dêrsim olayları ön aşamasının bu dar anlamda soykırım olduğu zaten şüphelidir. Sadece (e) fıkrası bu yönü gösteriyor.

(2) 1998 Roma Tüzüğü maddi hukuk kısmında soykırım unsurlarını genişletip daha belirgin bir şekilde ifade ediyor, insanlığa karşı işlenen suçlar soykırım türleriyle eşit tutuluyor.

(3) Bu nedenle 26.6.2002 tarihli Alman Devletlerarası Ceza Kanunu’nun 7. maddesi 1. fıkrası, 4 ve 10. bentleri, Soykırım Söz-

leşmesi'nden ve ona dayalı Alman Ceza Kanunu 220 maddesi-
nin eski cezai hükmünden daha belirgin ifadeler kullanıyor. Bu
kanun 1998 Roma Tüzüğü'nün yönetmeliğinde kabul edilmiştir.
'İnsanlığa Karşı Suçlar' başlığı altında şunları açıklıyor:

"Her kim yaygınlaştırılmış veya sistematik bir saldırı çerçeve-
sinde sivil nüfusa karşı 4. bir bölgede yasal ikamet eden bir kişiyi
sürerse ya da zorla başka bir yere naklederse, şöyle ki, uluslara-
rası hukukun herhangi genel bir kuralına aykırı olarak onu ül-
keden sınır dışı etme veya diğer zorlayıcı eylemler yoluyla başka
bir ülkeye veya başka bir bölgeye naklederse, 10. tanımlanabilir
bir gruba veya topluluğa siyasi, ırksal, milli, etnik, kültürel ya da
dini nedenlerle veya İnsan Hakları Genel Bildirgesi'ne göre kabul
edilemez olarak tanınan sebeplerle ve temel insan haklarını elin-
den alma veya bunları önemli miktarda kısıtlama yoluyla eziyet
ederse en az beş yıl hapisle cezalandırılır."

Alman Devletlerarası Ceza Kanunu'nun 5. maddesine göre
devletlerarası cezai suçlar zaman aşımına uğrayamaz.

Dêrsim olaylarının ön aşaması bile bugünün uluslararası hu-
kuk ve uluslararası ceza hukukuna göre 'insanlığa karşı işlenmiş
bir suç', dolayısıyla uluslararası kabul edilmiş bir suç teşkil ediyor-
du. İçerdiği suç miktarı itibariyle Nürnberg ve Tokyo Duruşmaları-
ndan beri soykırımla büyük ölçüde aynı benzerliği taşıyıp, ceza
hukuku ilkelerinin tüm belirsizliklerine rağmen zaten Nürnberg
Duruşmalarının maddi ceza hukukuna giriyordu.

Devlet içi güç kullanma tedbirlerinin geriye dönük takdir edilmesi

Roma Tüzüğü'nün meydana geliş şekli eski Yugoslavya, dola-
yısıyla özellikle Hırvatistan, Krajina ve Bosna savaşlarındaki etnik
temizliklere ve onlarla bağlantılı dehşet verici olaylara, yanı sıra
Ruandadaki sürgün ve katliamlara gönderme yapıyor. Roma Tü-
züğü'nün kabulünün hemen sonrasında Kosova'da meydana ge-
len olaylar, tüzüğün onaylanma sürecini ve Almanya dâhil olmak
üzere, her ülkede teker teker uluslararası ceza hukukunun oluşu-
munu hızlandırmıştır. Bununla beraber Dêrsim olaylarından an-

cak 60' yıl sonra yürürlüğe giren bir kanun kitabı olarak Alman Devletlerarası Ceza Kanunu ceza gerektiren fiilleri somutlaştırdı. Bu fiiller büyük ölçüde Nürnberg ve Tokyo Duruşmalarının yapılmasını sağlayan devletlerarası hukuki anlaşmalarda ve eski Yugoslavya için bir ceza mahkemesinin kurulması için alınan BM kararında yeni oluşturulmuş şeyler değil, ancak mevcut haklar olarak düzeltilerek yeniden yazılmıştı.

Ayrıca Soykırım Sözleşmesi'nin yahut bunu yerine getiren tek tek ülke yasalarının (Almanya için: Alman Ceza Kanunu, madde 220 a ve bugün için Alman Devletlerarası Ceza Kanunu) geriye dönük bir yaptırım gücüne sahip olup olmadıkları önemli değildir; zira Kürdistan'da ilk toplu sürgünden nerdeyse 80 yıl sonra yaptırım olarak adli bir kovuşturmanın yürütülmesi baştan beri zaten mümkün olmadığından, hadisenin tahakkuku siyasi ve tarihsel bir yeni değerlendirme hükmü için, daha doğrusu işlenen bu tarihsel haksızlığın manevi tazminatı hakkındaki fikirlerle sadece bir temel teşkil eder. (Eğer suç hakkında, (a) ya Roma Tüzüğü'nün yürürlüğe girmesinden sonra, 1. ya da Alman Ceza Hukuku'na göre (suçlar zaman aşımına uğrayamaz) hüküm verilmiş olsa ve şayet failer hala hayatta olmuş olsalardı, acaba olaylar ceza hukuku açısından nasıl değerlendirilmiş olacaktı?)

Yeni bir değerlendirme hükmü ve tazminat konuları ahlaki ve siyasi açıdan şu iki faktöre bağlıdır: Şayet bu suçlar Devletlerarası Ceza Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra işlenmiş olsa nasıl değerlendirilmiş olacaktı? Ve bu suçların daha önceki işlenmesinde hangi yasal ve ahlaki kriterler kabul edilmiş veya en azından tartışmaya açılmıştı?

(a) Mevcut yasalara göre kesin bir ceza davası sonucu olmaksızın şayet Dêrsim örneği için bugünün ceza hukuku kriterlerini örnek olarak ele alırsak, o zaman bu kovuşturma tam anlamıyla geriye dönük bir eylem değildir. Aksine cezai amacı olmayan, öncelikli olarak tam da eski Yunan tragedyasındaki anlamıyla toplumsal bir ruhsal arınmaya ve Türkiye'deki toplumsal ilişkilerin tarihsel olarak gecikmiş olan yeniden uygarlaşmasına hizmet eden hukuki bir değerlendirmedir.

(b) Birinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra resmi mahkeme, sözde İstanbul Mahkemeleri'nin dava konusu olan Ermeni Soykırımı ile ilgili işlemin tamamlanması ile bağlantılı kriterleri Dêrsim olayının ön aşaması için ölçü olarak ele alalım. Bu halde zoraki sürgünlerin, keyfi idamların ve tecavüz olaylarının, sadece İstanbul'un işgalinden yeni Türkiye'nin tekrar toparlanmasına kadar olan kısa geçiş aşamasında olsa bile savaş sonrası Türkiye'sinin hem mevcut kriterlerine hem de ceza hukukuna göre cezalandırılması gereken bir suç olarak kabul edildikleri en azından belli oluyor.

Dêrsim olayının ön aşamasından sorumlu asker ve politikacılar, Birinci Dünya Savaşı'nın cezai hüküm gerektiren suçlarla (bu aynı zamanda usul hukuku gibi maddi ceza hukuku ile ilgili sorunları da kapsıyordu) bağlantılı işlemlerin tamamlanmasına yönelik, Türklerin kendi içlerinde başlayan hamlenin kısa bir aşamasını yaşamışlardı (ve bu dava açma hamlesinin kasıtlı olarak kapanmasından sorumlu tutulmuşlardı). Bu şunu göstermektedir: Dêrsim olayının ön aşamasının değerlendirilmesi, o zamanın kriterlerine göre bile bireysel dava mahkemelerinin tüm eksikliklerine ve tesadüflerine rağmen öngörülemez paradigmanın bir değişimi olarak zamanı geçmiş kabul edilemez.

Ayrıca Ermeni Soykırımı'ndan birinci derecede sorumlu tutulan "eski yoldaşlar"ın Türkiye'yi terk etmek zorunda kalmış olmaları ve eski Osmanlı İçişleri Bakanı'nın bir Ermeni tarafından Berlin'de öldürülmesinden sonra Alman Reichs Mahkemesi'nin cinayet davasında Ermeni failin eyleminin sebepleri için önemli bir anlayış ifade etmiş olması Türkiye Cumhuriyeti yöneticilerinin gözünden kaçmamıştı.

Bugünkü tartışmalarda mevcut olan benzerlikler

Bu anlamda, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin kuruluşundan beri, giderek daha eskiye dayanan tarihsel olaylar da siyasi-ahlaki-hukuki olarak ele alınıyor:

- Ukrayna (Stalin kurbanlarının ülkesi) bu haftalarda Ukrayna nüfusunun soykırım olarak tanımlandığı, Stalin tarafından

büyük kıyımına uğratılmasının 75. yıl dönümünü anıyor. Buna karşılık Rusya, faillerin ardıl ülkesi, bu anmada ve hukuki-siyasi diye açıklanan resmi değerlendirmede Moskova'ya karşı siyasi bir provokasyon görüyor.

- İspanya, Franco rejiminin iç savaş sırasında ve iç savaştan sonra işlediği suçların ceza hukuku açısından işlenip tamamlanmasının zorunlu olup olmadığına dair soru hakkında bu haftalarda siyasi-hukuki bir tartışmanın içerisinde bulunuyor. Bunun teknik anlamda ceza hukukuna göre işlenip bitirilmesi mi söz konusu, yoksa ceza davası olmayan, bugünün çağdaş kriterlerine göre bir değerlendirmenin burada seçilmiş bir yöntemi mi sunuyor, sorusu kalıyor.

- Almanya, Herero kabilesi katliamının 100. yıl dönümünden beri (1904-2004) bir kaç yıl içerisinde, bugün 20. yüzyılın ilk soykırımı olarak nitelendirilen olayın vakıa tespitlerine ve hukuki değerlendirilmesine dair zengin bir literatür üretti.

- 1915-1917 Ermeni Soykırımı hız kesmeden hala tarihsel araştırmaların konusu olmaya devam ediyor.

- Görevi sırasında Başkan Bush, Amerika'nın kölelik (hem Amerika'da, hem Afrika'da) karşısındaki politik sorumluluğu ile ilgili, dolayısıyla 300 ile 150 yıl arasında geçmişte kalan olaylara dair çok dikkat çekici ifadeler kullandı.

- Bu Amerika'nın eski başkanlarının ve Kanada başbakanının Kuzey Amerikalı Kızılderili Soykırımı karşısındaki tutumlarıyla tamamen uyum içindeydi.

- Almanya mülteci örgütleri, yerlerinden sürülmelerinin tarihsel olarak daha adil değerlendirilmesi için hâlâ mücadele veriyorlar.

Tüm bunlar ve diğer birçok örnek derhal uygulanabilir bir cezai hukuk değer taşıyorlar, ancak çeşitli işlemlere sahiptirler. Bunları Dêsim olayından alınabilecek olası sonuçlar açısından aşağıda kısaca tanıtacağım.

Elbette şuna da dikkat çekmek gerekir: Genel hakim görüşe göre Devletlerarası Ceza Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden önce işlenen ve üzerlerinden uzun zaman geçmiş suçların cezalandırılması, ceza hukukunun getirdiği geriye dönüşlü hal yasa-

ğının ihlali olamaz. Çünkü hem Nürnberg ve Tokyo mahkûmiyetleri hem de Soykırım Sözleşmesi, soykırımın (insanlığa karşı işlenen suçlar da bununla aynı tutulmalı) 1948 Sözleşmesi yahut Nürnberg ve Tokyo Sözleşmeleri için yapıldığından değil, aksine daha Soykırım Sözleşmesi'nin yürürlüğe girmesi öncesinde zaten bir suç unsuru teşkil etmiş olmasından hareket ediyorlar:

Soykırım Sözleşmesi, Madde 1

Akit taraflar, ister barış ister savaş zamanında işlenmiş olsun, soykırımın uluslararası hukuka göre bir suç olduğunu onaylıyor, önlenmesini ve cezalandırılmasını taahhüt ediyorlar.

Ayrıca Türkiye Soykırım Sözleşmesi'ne hızla katılıp, onu 31.7.1950-12.1.1951 tarihleri arasında onayladı.

Özetlemek gerekirse:

- 1937/1938 olaylarından önce bile Türk devlet makamları tarafından Dêrsim'de yaşayan Kürtlere karşı sistematik ve iyi planlanmış bir baskı süreci başlatılmıştı. Bu 1948 Soykırım Sözleşmesi uyarınca muhtemelen soykırım olmasa da açıklamalarıyla tanınan en yeni Ulusal ve Devletlerarası Ceza Kanunu anlamında insanlığa karşı bir suç olarak kabul edilebilir.

- Devlet yetkilileri tarafından uzun zaman önce işlenmiş olan suçların bugünkü bir değerlendirmeye tabi tutulması, bu değerlendirmeyle bir ceza davası açma amacı gütmeyen de sırf bugün kesin belirlenmiş mevcut suç unsuru temelinde, devletin işlemediği adaletsizlik açısından hukuk devletlerinin bugün mevcut kültürel temelleriyle ilişkili bir eylemdir.

- 1930 yılındaki zorla göçertme ve Tunceli Kanunu ile Dêrsim Ayaklanmasından daha yıllar önce başlayan ve birbirini izleyen olaylar gösteriyor ki Türk tarafının defalarca öne sürdüğü olağanüstü durum ve daha önceki Kürt ayaklanması neticesinde devletin aldığı savunma önlemleri, kronolojik sıraya ve siyasal-tarihsel nedenselliklere göre tam tersine çevrildi.

Bireysel Sorumluluk

Ön aşamadan 1. ve 2. derecede sorumlu olan suçlular hemen bellidir:

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk,
Onun hükümet üyeleri,
Sorumlu komutanlar ve bölge valileri.

Bu failler bugünün kriterlerine göre insanlığa karşı işledikleri suçlar nedeniyle cezalandırılabilir. Elbette onlar ulusal mahkemelerin önünde Devletlerarası Ceza Kanunu'na göre hesap vermezlerdi. Çünkü bu, işlenmiş eski suçlar için geçerli değildir. (Sadece destekleyici rolündeki) Lahey Adalet Divanı önünde de herhangi bir hesap vermeleri mümkün olmazdı, çünkü bu mahkemenin yetki alanı ancak 1 Ağustos 2002'den bu yana işlenmiş olan suçlar için geçerlidir. Bir ceza davası, daha doğrusu sırf bu amaç için kurulmuş uluslararası bir mahkemede böyle bir dava, ancak Milletler Cemiyeti'nin böyle bir mahkemeyi Birleşmiş Milletler nezdinde kurdukları zaman görülebilirdi.

Daha sonraki Jenosit'in ön aşamasına bu sözünü geri alma neden?

1915-1917 yılları arasındaki Ermeni Soykırımını da Osmanlı-Ermeni ilişkilerine adeta öyle ön aşamasız bir şekilde girmiş bir trajedi olarak münferit bir olay değildi. Ondandan önce 30 yıl boyunca süren katliamlar oldu. Bu katliamlar Sultan Abdülhamit'in son döneminde sürekli bir hal alıp onun kurduğu Hamidiye Alayları tarafından da icra ediliyordu. Katliamlar aynı zamanda Jön Türk hükümetinin her düzeydeki politikalarının da sürekli bir haliydi. 1878 Berlin Kongresi'nin ön aşaması bile 19. yüzyılın son dönemlerinde Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Ermenilerin ne kadar kanlı baskılara maruz kaldığını gösteriyor.

2. Dêrsim 1936-1938: İnsanlığa Karşı Suçtan Soykırıma

Tunceli Kanunu'nun kabulünden üç yıl sonra Türk ordusu bu kanunun uygulanmasını sağlamakla görevlendirilip, 1936-1937 kışında da Dêrsim çevresinde mevzilendirildi.

Bu kuşatmayı önlemek için Dêrsim'deki klanlar tam donanımlı bir orduya karşı kendi asimetrik olanakları dahilinde fakat bir ha-

zırlık yapmadan, planlı yapılanması bulunmayan ve silahlı olmayan bir Kürt gerillasının sınırlı potansiyeline sahip olarak birleştiler.

1936/1937 kışın kısa başarılarından sonra Kürt direnişi 1937 yılının birkaç yaz ayı içerisinde hızla çöktü. 1937 sonbaharında Kürt liderler özel mahkemelerde kısa süren dava veya göstermelik mahkûmiyetten sonra idam edildiler; direnişçilerden geriye kalanlar da 1938 yılında ortadan kaldırıldı.

1937 yılındaki Dêrsim olayları yeterince belgelenmemiştir. Nitelik ve nicelikleri açısından bunlar sadece dolaylı olarak bir dizi dağınık ve heterojen kaynaklardan tespit edilebilir:

- Sağ olarak kurtulanlar kendi kişisel aile öykülerini konuşarak anlattılar, bazıları da bunları yayınladılar.
- Türk Silahlı Kuvvetleri ve yüksek düzeydeki kişiler de dahil olmak üzere sözde Sivil İdare'nin bazı üyeleri (sonraki) anılarında Dêrsim'deki faaliyetlerini kısmen düşündürücü şekilde bileerek geçıştirdiler, bir kısmı da (kendilerinin başkalarıyla yaşamış oldukları ve hatta icra ettikleri) devletin kitlesel katliamlarını ve Kürt nüfusun maruz kaldığı çok zalim muameleyi anlattılar.
- Olayların bir kısmı askeri arşivlerde belgelidir, fakat büyük bölümü ise kapalı şekilde gömülüdür. Belli ki bugüne kadar tüm arşivler erişilebilir değildir.
- Sivillere, özellikle kadınlara, çocuklara ve yaşlılara karşı yapılan toplu katliamlar ve yanlarında Srebrenica dehşetinin bir hiç kaldığı açık olan kitlesel tecavüzler garantili olarak meydana gelmiştir.
- Kürt nüfusu iki dalga halinde azaldı. İlk savaş hadisesi nedeniyle, hemen ardından da gerçekleştirilen kitlesel sürgünlerden dolayı.

Yasal Değerlendirme

Dêrsim 1936/1937, Soykırım Sözleşmesi, Roma Tüzüğü ve -birçok ulusal mevzuatlara örnek gösterilen- Alman Devletlerarası Ceza Kanunu'na göre bir bölgesel soykırımdı. Bu bölgesel soykırıma, insanlığa karşı işlenmiş sayısız suç eşlik etti.

Bu soykırım Ermeni Soykırımı'ndan sadece yirmi yıl sonra

gerçekleşti. Türk ordusu, jandarma ve yöneticiler Birinci Dünya Savaşı'nda kitle katliamlarını da öğrenmiş ve belli ki unutmuşlardı. Bu soykırımdan alıntılar (içtensizlikle yapılan) İstanbul Mahkemeleri'nde Sultan Hükümetinin de onayı ile Birinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında kovuşturulmuştu, ancak bu mahkemeler herhangi önleyici bir etkiye sahip değillerdi. 1915 yılında Suriye Çölü'ne yapılan tehcirin dışında Ermeni olayları raporlarında adı geçen zulümlerin aynılarını tüm (seyrek de olsalar) Dêrsim raporlarında bulabiliriz.

Ermeni Jenosidi'nin sadece kısa süreli, ama en azından 1919 yılında ve bir kez İstanbul Mahkemeleri'nde başlanılan işleme ve tamamlanma süreci, İtilaf Güçleri'nin göz yummasıyla Türkiye'de hızlı bir şekilde durduruldu. Sonuçta devletin işlediği kitlesel suçların cezasız kalması muhtemelen Dêrsim için sosyo-psikolojik bir koşul oluşturmuştu. Diğer yandan yukarıda işaret edildiği gibi kısa süren ve sadece parçalar halinde açılan ceza davaları da burada ceza hukuku açısından cezai suçların işlenmiş olduğunu göstermektedirler.

Kürt tarafında 70.000 ölü (çeşitli tahminlerin ortalaması) ve 30.000 sürgüne gönderilmiş kişinin olduğu tahmin edilmektedir. Ölüm, sakat kalma, işkence, aşağılama ve sürgün, maddi varlığın tahrip edilmesi, aynı zamanda bütün dini ve dilsel bağımsızlığın ortadan kaldırılması, Dêrsim'in tüm nüfusunu etkilemişti. Kürt ayaklanmasının bastırılmasında (Ankara'nın yorumlama şekli) Türk Silahlı Kuvvetleri'yle -Kürt tarihinde sık sık olduğu gibi- işbirliği yapmış olan aşiret ve klan üyeleri de sonunda Dêrsim'in geniş yıkımından aynı derecede etkilenmişlerdi.

Bireysel Sorumluluk

Kişisel sorumluluk için yukarıda söylenenler geçerlidir. Burada Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün yaşamının son günlerinde, Kürt liderleriyle hesaplaşmanın tam ortasında, bir dizi infazın arifesinde sözde barış kurulmuş olan bölgeyi ziyaret etmiş olması önemli değildir. Tüm ön aşama ve esas olay için önemli olan, merkeziyetçi-otoriter devlet anayasasının bütün devlet ve as-

keri liderlerin tüm sorumluluğu için sebepler göstermesidir.

Biraz değişlikle bu 1961-1989 yıllarında iki Almanya arasındaki duvar boyunca işlenen haksızlık karşısında politbüro üyelerinin ve Ulusal Halk Ordusu'ndaki yüksek kademelilerin kişisel sorumlulukları için sebep göstermiş olmalarına benziyor. Bu sorular Alman Federal Mahkemesi, Alman Federal Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarından sonra aydınlanmış olarak tanımlanabilir.

3. Olay Sonrası Aşaması 1938-2008 ve Geleceğe Bir Bakış

a) Nüfus Gelişimi

Dêrsim -bugün Tunceli- onlarca yıl aradan sonra bile etnik ve kültürel olarak bu katliamdan pek az toparlanabildi. Başka yerlerde nüfus patlaması yaşanırken, Türkiye'nin en az nüfuslu illerinden birisi olarak kaldı. Zazaca ve Kuzey-Kürtçe (Kurmanci) kültür ve eğitim dilleri olarak bugüne kadar yasaklıdır.

Dêrsim bölgesi Türk hükümeti tarafından ekonomik açıdan sistematik olarak geri bırakıldı. Buna karşılık narkotik hammadde ekimi Türk ordusunun gözetimi altında teşvik edildi. İstihdam artışı sadece Türk güvenlik güçlerinin alanında oldu. Yoğun bir karakol ve kışla ağı Dêrsim'i hâlâ 'tunç elde' tutuyor: "Tunceli." Olağanüstü sert cezalar, işkence ve keyfi kararlar o zaman olduğu gibi bugün de Dêrsim'de günlük yaşamı şekillendiriyor.

Halk, (1978 yılında kurulan) PKK'nin 1984'te aynı zamanda başlattığı silahlı mücadeleyle birlikte sürgüne gönderilmeyordu ve proletarize edilmeyordu ama köylerin devam eden sistematik tahripleri dâhil olmak üzere, sistematik olarak Türkiye'nin batısına ve yurt dışına göç etmeye zorlanıyordu. Nüfus sayısı 1985-2005 yılları arasında yarı yarıya inmiştir. Bu yüzden tarihsel açıdan ve etnik-dini yönden Dêrsimli olup da Avrupa ve Türkiye'nin batısında yaşayan insanların sayısı, Dêrsim'in içinde yaşayan insanların sayısından daha fazladır.

b) Susmak ve İnkâr

Türk hükümeti, Dêrsim’de 1935 yılına kadar işlediği, hesabını vermesi gereken bölgesel insanlık suçunu ve 1937/1938 yılında yapmış olduğu bölgesel Dêrsim Katliamı konusunu hiçbir zaman tartışmadı. Türk halkı da onu izleyerek konuyla hiçbir zaman yüzleşmedi, yüzleşmek zorunda kalmadı. Türk üniversitelerinde Dêrsim için araştırma yapılmadı. Büyük soykırımlar ve 20. yüzyılın büyük katliamları yanında Dêrsim gerçekten dikkate alınabilecek bir rol oynamadı. Hererolara, Ermenilere, Yahudilere, Sinti-Romalara ve Etiyopyalılara uygulanan soykırımlar, aynı zamanda Stalinist Sovyetler Birliği’nde, Japon Savaşı sırasında Çin’de, yine Maocu ve Mao sonrası Çin’de, Endonezya’da, Ruan-da’da, Sierra Leone’de, Darfur’da, Doğu Timor ve başka yerlerdeki ‘büyük katliamlar’ Dêrsim’i unutturdu. Dünya şimdiye kadar Türkiye’yi Dêrsim’le yüzleşmeye zorlamadı, dolayısıyla Türkiye Dêrsim’i inkâr etmeye bile ihtiyaç duymuyor.

Ermeni Soykırımı’na yaklaşımında ise durum farklıdır, çünkü bu, aynı zamanda sahip olduğu niteliğin, önemli noktalara odaklanmanın ve Ermeni, Avrupalı ve Amerikalı bilim insanlarının, son zamanlarda da bazı Türk bilim insanlarının bu konuda ısrar etmelerinin bir sonucudur. Aralarında Almanya’nın da (son zamanlarda yine Amerika) bulunduğu birçok hükümetin, Türkiye’ye karşı gösterdikleri haddinden fazla titizlik ve oportünizm bile Ermeni Soykırımının tanınmasını önleyemedi. Şöyle ki artık bu sadece Türk elçiliklerinin sözleşmeyle para karşılığında yazdırdıkları bazı kitaplarda inkâr ediliyor.

1991-2008 yılları arasındaki son dönem için hâlâ şu geçerlidir: Eski Yugoslavya’daki felaketlerin ve zulmün siyasi ve adli tarafının işlenip tamamlanması tartışmalara hakim oldu.

Avrupa Parlamentosu Binası’nda şunu da belirtmem gerekiyor: Bu yüce evin tanınmış Türk kökenli Alman milletvekilleri Öger ve Özdemir bile sözde ilerleme raporu tartışmasıyla bağlantılı olarak Ermeni Jenosidi konusunun işlenip tamamlanması hususunda Türkiye’nin sıkıntıya uğratılmaması için etkin biçimde ve tekrar tekrar uyarı yaptılar. Devletin Kemalist öncesi ve Kemalist dönemi suçlarının gizlenmesi ve örtbas edilmesi anlaşması

halen güncelliğini koruyor. Bundan, inkârcı Türkiye ile görünüşte omuz omuza vermeyi uygulayan Almanya Sosyal Demokrat Parti ile Yeşiller Parti'sine yönelik çok kritik sorular çıkarılabilir.

c) 21. yüzyılda Yeni Bir Fırsat

İnsanlığa karşı işlenen suçlar ve soykırımlar konusunda bugünün siyasi ve uluslararası hukuki tartışması aynı zamanda 1915-1938 yılları arasında cereyan eden Dêrsim olaylarının doğru değerlendirilmesi için yeni bir fırsat sunuyor.

Soykırım ve insanlığa karşı işlenen suçlar Roma Tüzüğü'yle ve özellikle bu anlaşmanın, çok uzak ve Milletler Cemiyeti'nin karmaşık uygulama kararları olmadan uygulanması mümkün olmayan Soykırım Sözleşmesi'nin yeri olarak yeni ulusal ceza hukuku kurallarına tatbik edilmesiyle, kolaylıkla uygulanabilir ceza hukukunun alanına indirildi. Değerlendirme için bunlar uygun bir tanıtım malzemesi oluşturuyorlar.

Bu kriterler direkt kullanım alanlarının da ötesinde etkilidir, çünkü mevcut olan bir değerler sistemini güncelleştirip daha belirgin hale getirdiler.

Bu tanıtım malzemesi, bu norm kriterleri, siyasi ve ahlaki olarak ulusal veya uluslararası mahkemelerin resmi cezalandırma işleminin de ötesinde bir etkiye sahiptirler.

Devletler hukuku normlar bütünü'nün tekrar hatırlanması ve üzerinden uzun zaman geçmiş olan Dêrsim olaylarının atlanması şu etkileri yaratır:

- Bugüne kadar gizlenmiş ve inkâr edilmiş olan suçların siyasi ve tarihi olarak yeniden düşünülmesini mecbur kılarlar.

- İnsan hakları ve devletlerarası hukuk açısından olayların doğru bir düzenlemesini sağlarlar.

- Henüz yapılmamış kapsamlı bir işleme ve tamamlanmaya önemli bir katkı yaparlar.

- Suçun tanınması ve Türk hükümetinin sorumluluğu kabulü aracılığıyla Kemalist ve Kemalist sonrası otoriter bir devlet ve toplumsal bir susma, bastırma ve inkâr etme tutumundan açık ve modern bir topluma geçişi sağlarlar.

- Çok etnisiteli bir ülke olan Türkiye'nin kontekste, esas itibariyle devlet hukukuna dayanan temel bir anayasal reform bağlamında yeni politik ve yasal, yani özgürlükçü belirtiler altında, Türkiye Kürdistan'ının bir bileşkeni olarak Dêrsim'in yeniden inşası için çok önemli olan şartı teşkil ederler.

Bu süreç her iki taraf için de acı vericidir. Ama orta vadeli olarak gerçekleri gizlemek ve tabulaştırmak, onları aydınlatmaktan daha fazla acıdır. Gerçeklerin önyargısız belirlenmesi ve bizim tarihsel gerçekler olarak tanımlayabileceğimiz şeylerin belirlenmesi kaçınılmazdır.

Fail yahut failer devletin devletlerarası hukuka göre işledikleri suçu hukuki ve toplumsal olarak yenmeleri ve mağdurların veya onların hayatta kalan yakınlarının bu sürece olan katkıları, geçmiş on yıllarda bol seçenekli, bol olanaklı geniş bir yelpaze yarattı. Örneğin Almanya'da olayları hukuki olarak işleme ve tamamlama, Güney Afrika'da da hakikatleri bulma komisyonları oluşturma gibi. Dêrsim'de hangi yöntem özellikle tavsiye edilir sorusunu zaman açısından inceleyemeyeceğim. Fakat belli ki 70-80 yıl sonrasında resmi-yargısal bir dava usulü söz konusu değildir. Türkiye örneğinde bir cezai hedef olmadan adli bir faaliyetin bu alana genişletilmesi durumunda bile, yargının bağımsızlığı konusunda büyük şüpheler bulunmaktadır.

Eski adının yeniden yerleştirilmesinden, hangi ekonomik ve sosyal programların özellikle uygun oldukları sorusuna kadar, Dêrsim'in yeniden inşası için hangi adımların uygun olduğu sorusunu da açık bırakmam gerekiyor.

Soruların olağanüstü karmaşıklığı nedeniyle uluslararası bir yaklaşım daha uygun olur.

Türkiye'deki Türk aydın elitinden bazı çevrelerin kendi geçmişleriyle yüzleşme arzusunda ve yolunda politikacılardan ve ordudan, aynı zamanda sık sık büyük ölçüde Kemalist ve Kemalist sonrası değerlendirmelere bağlı kalan Avrupa'daki Türk diasporasının temsilci liderlerinden daha ileri olduklarına dair bir izlenim hakimdir.

Mağdurlar ve onların hayatta kalan yakınları ise suskunlukla-

rını bıraktılar. Bugün öyle görünüyor ki Dêrsim bölgesinde insanlığa karşı işlenen suçtan 80 yıl ve bölgesel Dêrsim katliamından 70 yıl sonra yeni ve daha olumlu bir konu açmak mümkündür.

Bugün katıldığımız bu konferans bu yönde atılmış önemli bir adımdır. Düzenleyenlere, başta bayan milletvekili Uça'ya özel teşekkürlerimi sunuyorum. Başka bir konferansta, bu olaylar nasıl ve kimler tarafından işlenip tamamlanabilir sorusu daha detaylı incelenebilir.

Bayan başkan, bayanlar ve baylar, ilginiz için teşekkür ederim.

Prof. Dr. h.c. Ronald Mönch

İkinci Dêrsim 1937-38 Konferansı

19 Kasım 2009 tarihinde uluslararası alanda yapılan ikinci Dêrsim 1937-38 Konferansı “Dêrsim 1937-38, Aleviler-Yaşananlar ve Devletin Rolü” başlığı adı altında ve gene AP Sol Grup’un (RUE/NGL) ev sahipliği yaptığı Avrupa Parlamentosunda gerçekleşti. Konferansın bütün hazırlığını yapan Haydar Işık ise bir dergi çıkarma çalışmalarından dolayı Brüksel’e gidemedi.

Dêrsim’i Yeniden İnşa Cemiyeti, Demokratik Aleviler Federasyonu (FEDA) ve Avrupa Parlamentosu Sol Grup (GUE/NGL) tarafından organize edilen ve tarihçilerin, milletvekillerin, bilim insanların, yazarların, araştırmacı ve gazetecilerin katıldığı ikinci konferansın sonuç bildirgesinde, “Türkiye Cumhuriyeti Devleti soykırımla yüzleşmeli, jenosit mağdurlarına karşı uluslararası hukuktan doğan sorumluluklarını yerine getirmelidir” çağrılarını yenilendi.

Roj TV’de canlı yayınlanan konferansı, Kürtlere hâlâ Hitlerin Yahudilere yaptığı gibi, dünkü şiddetinden hiçbir şey kaybetmeyen soykırımı uygulayan Türkiye ne gördü, ne işitti. O, süper güçlerin kendisine “Kürtleri mezara gömün!” talimatlarını yerine getirmeye devam ediyordu.

Üçüncüsü Berlin’de gerçekleşen **Dêrsim 38 Konferansları** dizisi bu resmi ideoloji yalanlarıyla oluşturulan karanlığa ışık tutan projelerden sadece biriydi. Dêrsim’i Yeniden İnşa Cemiyeti Temsilcisi yazar Haydar Işık’ın büyük çabalarıyla **Dêrsim 1937-38 Konferansları** 2007 yılında uluslararası platformlara taşınmak üzere çalışmalar başlatıldı. Haydar Işık’ın Dêrsim’i Yeniden İnşa Cemiyeti ile başlattığı bu vakıf çalışmalarına, daha sonra siyasi partiler ve dernekler katıldı, büyüdü. Büyüdükçe insanlar Dêrsim 1937-38 soykırım gerçeğini daha iyi anlamak ve gün

yüzüne çıkarmak amacıyla bilim insanların, tarihçilerin, araştırmacıların, yazarların ve tanıkların yer alacağı konferanslar gündeme geldi. Yalanlar dünyasında yaşayan Türkiye, insanlığa karşı işlenmiş savaş ve insanlık suçu sayılan soykırım gerçeğini teşhir eden, zulüm ve vahşet politikalarını uluslararası platformlarda sergileyen Dêrsim 38 Konferanslarından sıtma tutmuş gibi tir tir titriyordu. O, Türkiye ve dünya kamu oyunundan habersiz bir şekilde ya da “şaki, eşkiya ve haydutlara karşı savaşıyorum.” yalanlarıyla örterek yapıp gizlediği bu soykırım tabusunun yıkılmasını istemiyordu.

İşte şimdi üçüncü **Dêrsim 1937-38 Konferansı**, Berlin Eyalet Parlamentosu'nda tarihe tanıklık ediyordu.

Ahmet Kahraman

1937-38 Dêrsim’de neler oldu?

Sol Parti Berlin Parlamentosu üyesi Gıyasettin Sayan ve Berlin Eyaleti Parlamentosu Başkanı Walter Momper’in açılış konuşmasından sonra; konferansın birinci bölümünde, “**1937-38’de Dêrsim’de neler oldu?**” başlığıyla Günay Darıcı’nın moderatörlüğünde yazar Ahmet Kahraman, Mehmet Bayrak ve Munzur Çam’ın soykırım olarak tanımladıkları katliamı genişçe analiz ettiler.

Moderatör Günay Darıcı’nın ilk söz verdiği **Ahmet Kahraman** şöyle konuştu:

“Değerli konuklar,

Öncelikle bu konferansı düzenleyen Sol Parti Milletvekili Sayın Gıyasettin Sayan’a,

Berlin Eyaleti Parlamentosu Başkanı Sayın Walter Momper’e,
Ve Dêrsim’i Yeniden İnşa Cemiyeti Başkanı Sayın Haydar Işık’a teşekkürlerimi ileterek sözlerime başlıyorum.

Dêrsim soykırımı, İttihatçılar tarafından daha önceden planlanmış, programlanmış Kürt soykırımlarından birisidir. Bir köyün yok edilmesi, bir kentin yok edilmesi de bir soykırımdır. İnsanlar diri diri yakılmış, mağaralarda zehirlenmiş, kurşunlara dizilmiş, sürgün edilmiş, köyler boşaltılıp yakılmış, geri kalanlara asimilasyon dayatılmıştır. Dêrsim’de isyan yoktur. Kürdistan’da isyan yoktur. Katliamlar vardır!

Bu konuyu bana ayrılan zaman içinde biraz açmak istiyorum. 1920’de Sivas’ın Koçgiri bölgesi, Ankara parlamentosuna gönderilecek temsilcileri, Atatürk’ün isteği dışında, özerklik temelinde kendileri seçince, “Bunlar bize karşı geliyorlar.” diyerek İttihatçı faşist zihniyetle “isyan”a bahane yapılmıştı. Hemen ardından, Karadeniz Bölgesinde eşkıyalık yapan, Rum ve Ermeni köylerine

katliam, talan seferleri düzenleyen, daha sonra Yarbay rütbesiyle Atatürke başmuhafız olan Çerkez Topal Osman çetesi ile İzmir yangınına çıkaran Sakallı Nurettin Paşa komutasındaki ordu Koçgiri'ye sevk edilmiş, kırım, talan ve hırsızlık başlamıştı.

Kemalistler, Lozan'da "TC'nin tapusunu" aldıktan hemen sonra ağız değiştirmiş, "Kürtlerin var olmadığına" karar vermiş, yasaıkları yürürlüğe koymuştu. Yalanlarla aldatılıp dolandırdıklarını, yüzüstü bırakıldıklarını gören Kürtler kaynamaya başlamış; o arada Şeyh Said'in öncülük etmesiyle "Azadi" örgütünün kuruluş ve teşkilatlanmasına başlanmıştı.

Şeyh Said bir ilki deniyor

Şeyh Said, Kürdistan tarihinde bir ilki deniyordu. Kürdistan'ın bütün aşiret ve katmanlarıyla, dini inançları bir araya toplayıp, bir çatı altında mücadeleye katmak istiyordu. Şeyh Said'in başaramadığı örgütlemeyi, yıllar sonra PKK gerçekleştirecekti.

T.C. rejiminin Kürdistan'daki işbirlikçi kol başlarından Mehmet Şerif Fırat'ın, "Doğu İlleri ve Varto Tarihi" adındaki kitabında yazdığına göre Şeyh Said'in ilk temas kurduğu kesimlerden biri de Alevilerdi. Şeyh, Mehmet Şerif Fırat ve akrabalarıyla da ilişki kurmuş, 1924 yılı yazında da destek almak amacıyla Dêrsim'e gitmişti.

Şeyh Said, Dêrsimlilerle Çarekanlı Mustafa Paşa'nın Axuya Senî yaylasında, buluşuyor ve birlik çağrısı yapıyordu. Fakat Seyid Rıza yoğun çaba göstermesine rağmen, aşiret liderlerin büyük çoğunluğunu ikna edemiyor. Ama Şeyh Said en azından Dêrsim'in tarafsız kalacağına dair söz alarak ayrılıyordu. Gariptir, Kürtlerin birliğine en hararetle karşı çıkan Kureyşanlı Seyid Hüseyin, daha sonra Seyid Rıza ile birlikte asılarak idam edilecekti.

Sıra Dêrsim'de

T.C. Şeyh Said ve arkadaşlarının çalışmalarından haberliydi. Şeyh'in bacanağı Vartolu Binbaşlı Kasım (Ataç) ifadesinde, "Ata-

türk'ün Erzurum'a gelişi sırasında, kendisiyle görüşüp, hareketlenmeleri ve Şeyh Said'in niyetini anlattım.” diyordu. Yine Vartolu olan Mehmet Şerif Fırat da adeta onunla yarışır gibi kitabında, “önce ben haberdar ettim” diye yazıyordu.

T.C. güçlerinin 1925 Şubat'ında Şeyh Said'in yoluna çıkıp yanındaki üç kişiyi tutuklamaya kalkışmasının amacı, aslında henüz olgunlaşmamış hareketi önceden patlatmak, güçsüz yakalayıp ezmektir. Bir bakıma amacına ulaştı da.

Çünkü silahlı güç tedarik ve birikimi ile örgütlenme henüz sıfır noktasındaydı. Şeyh Said yürümeye başlayınca dağınık kalabalıklar peşinden yürümüş, ilk hamlede göreceli başarılar elde edilmiş, ama Kürtler, Diyarbakır kuşatmasında yetersiz kalmıştı. Şeyh Said organize güçlerle başlamak üzere geri çekilmiş, ama işbirlikçi yakınları olan bacanağı Binbaşı Kasım ve damadı Şeyh Abdullah tarafından tuzağa çekilmiş, esir edilmiş; bundan sonra da kanlı öldürme ve yangın seferleriyle “tenkil” hareketi başlamıştı.

Dêrsim'de bu süreçte, geniş ölçüde hareketsiz kalmıştı. 1925 Haziran'ından 1930'lardaki katliamlara kadar sükûnetini korumuş, T.C. de ilişmemişti. Fakat Dêrsim sırasını bekliyordu. İran, Irak ve Suriye ile Rus sınırında başlayan kırım ve kan sesi Dêrsim sınırına dayanmıştı. Triumviranın üçüncü ayağı Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak'ın Atatürk'e verdiği rapor ve ikili görüşmeden sonra, Dêrsim katliamı süreci başlamıştı.

Atatürk, İnönü ve Bayar

1930'da Fevzi Çakmak'ın işaretiyle düğmeye basıldığında Atatürk çok rakı içiyordu; sarhoştur ama vücutça sapaşaglamdı. İsmet İnönü ve Şükrü Kaya'nın katliam ile sürgünlerin şemasını çizen, planını ayrıntılara döken raporlarını okurken de sağlıklıydı. Ölüm ile yakma ve yıkma şekilleri, o planlarda yazılıydı. Harfiyen uygulandı.

Atatürk, 1938'de Dêrsim'i bombalamak üzere havalanan Sabiha Gökçen'in ardından el sallayıp, “istikbal göklerde” derken de sağlıklıydı. “Dêrsim manevraları” adı altında taarruzları izler-

ken, Seyid Rıza'nın asılmasını emrederken de...

Kaldı ki Atatürk'e rağmen ve ondan habersiz ÷lkede bir dalın kıpırdaması mümkün değildi. İsmet İnönü'ye gelince, uygulanan planın A'sından, Z'ye kadarına sorumlusudur. Onaylayıcı ve denetleyici olarak...

Bu konuda eğer “hazır yürüten” biri aranacaksa o da Celal Bayar'dır. Bayar, başka sebeplerden gözden düşüp Atatürk tarafından görevden alınan İsmet İnönü'nün yerine geldiğinde kırımın ilk devresi olan 1937 programı bitmişti. O hazır bulunduğunu yürüttü. Hepsisi bu.

Seyit'in çırpınışı

Seyid Rıza ve Alişer karakol yapımlarına ilk karşı çıkan liderlendendi. Savaş yolları ve kışla inşatlarını görüyorlar, aşiret reislerini tedbirli olmaları için çırpınıyor, uyarıyorlardı. “Bunlarda oyun çoktur. Bu yollar sefer, binalar da kışla içindir.” Fakat “Dêrsim'de medeniyet yolları açılıyor, eğitim yuvaları inşa ediliyor.” propagandası devlet eliyle her yönüyle öylesine etkin bir şekilde yapılarak yürütölüyor, bu yalanlar öylesine yerleşiyor, öylesine kökleşiyor ki Seyid Rıza neredeyse kendi kendine konuşan adam konumunda kalıyor, sesini kimseye duyuramıyordu.

Hatta Seyid Rıza'yı yüzüne karşı kalkınma ve eğitim yatırımlarına gözdarlık etmekle suçlayanlar bile vardı. Çünkü o dönemin “Genel Valisi” konumundaki Cemal Bardakçı, daha sonra yok edilecek kimi aşiret reisleriyle sıkça içki sofrasında buluşuyor, içtikçe naralanıyordu:

“Bu yollar, dağlara medeniyet getirecek, binalar fabrika, okul olacak!” diyordu. Bardakçı bununla da kalmıyor, Atatürk'ün de Alevi, dolayısıyla Alevileri çok sevdiğini, yatırımların bu sevginin kanıtı olduğunu söylüyor, “şah” diyerek rakı bardağını havaya kaldırıyor, İsmet İnönü dahil aklına gelen her Türk milliyetçisini Alevi yapıyordu.

Dêrsimlilerin önemli bir bölümü yatırımlardan memnundu. Sonra öldürölen, aileleri yok edilen pek çok kişi, inşaat işlerinde çalışıyor, önde gelenler de taşeronluk yapıyordu. Taşerondan

biri de, 1937’de Seyid Rıza ile yan yana asılan Kureyşanlı Seyit Hüseyin’di. Seyit Hüseyin’i, yol inşaatındayken yakalayıp götürmüş, sonra asmışlardı.

Kırımın kan sesi

Yol, kışla inşaatları bitip askeri yığınak tamamlandıktan sonra, Elazığ’ın Vertetil köyündeki özel alanda konuşlanmış uçaklar, 21 Mart 1937 sabahı havalanıyor ve ilk hedef Seyid Rıza’nın Ağdat köyünü ve evini bombalıyorlardı. Tetik çekilmiş, Dêrsim’de panik başlamıştı.

Seyid Rıza, tek yapabileceğini yapmış; ailesiyle dağa çekilmiş, üstüne gelenlere karşı savunmaya geçmişti.

Burada bir parantez açmak istiyorum; “isyan” ya da başkaldırı, her türlü hazırlıklardan sonra, örgütlü olarak karşı harekete geçmek demektir. Örneğin PKK’nin 1984 Ağustos’unda attığı ilk kurşunla başlattığı hareket elbette bir başkaldırıdır. Ama başta söylediğim gibi Dêrsim’de isyan yoktur. Dêrsim’de başkaldırı hazırlığı bir yana, kokusu, adı bile yoktur. T.C., kırıma meşru örtü bulmak amacıyla “Dêrsim isyanı” etiketini mazlum ve masumların kanına iliştiirmiştir. Ama ölümden kaçanların, üstlerine gelen ölüm taburlarına karşı direnişi vardır. Bu meşru savunma da ele geçenlerin topluca katledildiğinin görülmesinden sonra başlamıştır.

‘Sel Seferleri’

Başbakan İsmet İnönü, kırıma “Sel Seferleri” adını vermişti. İnönü, 5 Mayıs 1937 tarihinde kırımı yönetmekle görevli General Abdullah Alpdoğan’a gönderdiği emirnamede, “Son zamanlarda Tunceli’nde meydana gelen olaylara ilişkin raporların Atatürk ve Çakmak’la birlikte” değerlendirildiğini söylüyor, ortak görüşü aktarıyordu. Atatürk’ün talimatını da içeren emirnamede köy bas-kınları ve sürgünlere dikkat çekildikten sonra, şöyle deniliyordu:

“Sadece taarruz hareketiyle yetindikçe, isyan ocakları daimi olarak yerinde bırakılmış olur. Bunun içindir ki silah kullanmış olanları ve kullananları yerinde ve sonuna kadar zarar vermeye-

cek hale getirmek, köyleri bir bütün olarak tahrip etmek ve aileleri uzaklaştırmak lüzumlu görünmüştür.”

Emir en yüksek yerden, kimin silah kullanıp kullanmadığı ise çavuş ve onbaşlıların takdirinde...

‘Kemal’in demir kuşları’ bombalıyor

Bir Dêrsimli uçakların hücumu şöyle anlatıyordu:

“Bir sabah, dağlar aniden gümbürdemeye başladı. Dağlar gazaba gelmiş gibi yerden şimşekler fıskırıyordu. Çocuklar bağıyor, kadınlar ‘vay başımıza gelenler’ diye inleyip, başlarını yoluyor, hayvanlar sağa, sola koşuyor, sığınacak delik arıyordu. Ben o zaman on yaşında bile değildim. Benden küçük üç kardeşim daha vardı. Babam ailemizi taşların, kayaların arasında sakladı. Orada ölüm şimşeklerinin durmasını bekledik. Uçaklara Kemal’in demir kuşları diyorduk. Çok ürperticiydi. Köye, evlere düşen bombalar kulakları sağır edecek gümbürtü çıkarıyor, evler toz bulutu arasında kayboluyordu. Bulutlar dağılınca evlerin yerinde olmadığını görüyorduk.”

Bir soykırımdır, başlatılmış...

O zaman, on bir yaşında olan Mehmet Kongotan anlatıyor:

“Bir kara dediler ki yukardan kırıp geliyorlar. Annem beni ve ağabeyimi köyden çıkardı. Gelmişler köye. Toplamışlar köylüleri, bizinkileri. Biz tepenin arkasındaydık. Oradan mitralyöz seslerini duyuyorduk. Bizim köyü ateşe verdiler. Konağımız büyüktü. Onu ateşe verdikleri zaman, beni ağlama tuttu. Köydekilerin hepsini öldürdüler. İnsanlar öldürüldükten sonra, köyde kimse kalmadı.”

Menez Akkaya anlatıyor:

“Ben o zaman genç kızdım. Bizim köye, askerler birkaç kere gelip, gittiler. Bize bir şey yapmadılar. Türkçe bilmediğimiz için ne dediklerini anlamıyorduk. Sonra, bir gün yine geldiler. Bütün köy halkını topladılar. Hepimizi değirmenin oraya götürdüler. Silahla-

rı toplayıp, bizi serbest bırakacaklarını söylüyorlardı. Ama bizi çay kıyısına götürüp, kurşunladılar. Biz üç kişi kurtulduk. Ben ağaca yapışmışım, öyle kurtuldum. Günlerce aç, susuz ölülerin yanında kaldık. Öyle olmuştu ki korku diye bir şey kalmamıştı.”

Bir soykırımdır, başlatılmış...

Diyap Ağa

Diyap Ağa, Dêrsim'in halk bilgelerinden biri, T.C.'nin ilk parlamentosunda, Kürdistan'ın Dêrsim mebusuydu. Diyap Ağa, uzun sakalı, başındaki sarığıyla Atatürk'le yan yana otomobil gezisinde çekilmiş fotoğrafıyla TC tarihinde yerini alıyor. Aynı fotoğrafı, geçenlerde El Cezire televizyonunun, Türk İstiklal marşının yazarı Arnavut Mehmet Akif Ersoy'a ilişkin bir programında da gördüm.

Fotoğrafın çekildiği sırada, “Düşmanla çarpışa çarpışa kurtarıldı.” denilen T.C. haritası, Britanya tarafından çizilmiş, Fransa tarafından onaylanmış, İsviçre'nin Lozan şehrinde toplanan konferansta da statüsü ve yönetim şekli konuşuluyor. Kürt sorunu, başlıca konulardan biriydi.

Topluca katlet, kurtulana madalya!

Bu süreçte Atatürk, Kürtlere özerklik verileceğini söylüyor, Kürt sevgisinin kanıtı olarak Diyap Ağa'yı zamanın lüks otomobile alıp birlikte fotoğraf çektiriyor. O fotoğraf da Avrupa sosyalistlerini, sosyal demokratlarını kandırmak için Lozana gitti mi bilmiyorum; ama vaatlere kanan, bugünkü “kanat önderi” ya da “sivil toplum örgütü” lideri tanımına denk düşen, o günün tanınmış Kürtleri de M. Kemal'in önerileriyle konferansa “Biz Türk kardeşlerimizden ayrılmayız.” telgrafları çekiyorlardı.

İşte böyle, M. Kemal'in sahte Kürt aşkı alevlendikçe, Dêrsimli Diyap Ağa'yı makam aracına bindirip gezdiriyor...

Diyap Ağa, 1935 yılında öldü. İki sene sonra, 1937'de M. Kemal başkomutan olarak vur emri verdiğiğinde, Diyap Ağa artık hayatta yok ama yeni doğmuş bebeği, parmakları kınalı geliniyle

oğulları, kızları, torunlarıyla bütün bir 40 kişilik ailesi kurşuna dizilerek soyu kurutuldu. Bir tek kızı Narê'nin, o zaman dokuz yaşında olan kızı Perihan, saklanmayı başardığı için kurtuluyor, o da "aile reisi" sıfatıyla sürgüne gönderiliyordu.

Perihan Hanım'a sordum:

"Kırım ve kan sesinin emrini veren Atatürk, sözde dedenle dosttu. Vefa duyup aileyi esirgemedi mi?"

"Aslında Atatürk, 1935 yılında iyilik edip dedemi uyarıyor, aileni al ve Fırat'ın batısına geç diyor. Ama dedem aldırıyor veya bizi kaçırmaya ömrü yetmiyor." cevabını verdi Perihan hanım.

"Peki, katliam yapan askerlerin başı Diyar Ağa'nın ailesi olduğu biliyor muydu?"

"Tabii, tabii..."

Donup kalmıştım. Kafamda, "en azından insana vefa duygusu, dostluk bağları" deyimleri uçuşmaya başladı. İçimden, "ey insanlık ört ki ölem" dedim. Suskun kaldım.

Ama o arada, Perihan Hanım'ın son söylediklerini duydum:

"Ama bizi yine de unutmadılar. Cumhuriyetin ellinci yılındaki törene beni de davet ettiler. Dedem adına düzenlenmiş madalyayı verdiler."

"Oyun içinde oyun, yakışır bunlara." dedim. "Topluca katlet, sonra kurtulabilene madalya tak."

Dêrsim'i 'vur' emri

T.C., üçlü bir saç ayağı (Triumvira), Cumhurbaşkanı Atatürk, Başbakan İnönü ve Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak tarafından "sıkı disiplin" içinde yönetiliyordu. Dêrsim'de başkaldırıya dair bir kıpırtı, havada bir koku bile yok, ama Triumvira'dan Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak 1930 yılında Dêrsim yöresine yaptığı geziden sonra, Atatürk'e sunduğu raporda Kürt tehlikesine işaret ediyor, tedbir alınmazsa Erzincan'ın Kürt şehri olacağını ihbar ediyordu.

Diktatör "iş sağlama alma" kararında olmalı ki "bölge sorumlusu" konumundaki Diyarbakır valisi Cemal Bardakçı'dan da rapor istenmişti. Fakat Bardakçı'nın raporu, tehlike diye ba-

ğıran Fevzi Çakmak'ı teyit etmiyordu. Bunun üzerine rejimin en ırkçı şeflerinden biri olarak bilinen İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, Dêrsim'e gidiyor; dönüşte Çakmak'ı onaylayan raporuna önlem olarak 1937'de uygulamaya konan kırım ve sürgün planlarını ekliyordu.

Başbakan İsmet İnönü ve Cumhurbaşkanı Atatürk'ün emriyle "ıslah" (yola getirmek) adı verilen terbiye etme ve yerinde susturma hazırlıklarına başlıyor, ama vuruştan önce Kürdistan gezisine çıkıyor, 1935 yılında Atatürk'e verdiği raporda, vur emrinin ayrıntılarına yer veriyordu. Triumvir'a'nın onayından sonra aynı yıl, Dêrsim'de "okul, fabrika ve medeniyet yolu" adı altında, kışlalar, ulaşım yollarının inşaatına başlanıyor, 1936 yılında askeri yığınak tamamlanıyor, 21 Mart (Newroz sabahı) Seyid Rıza'nın Tujik dağı eteklerindeki Ağdat köyü ve evi havadan bombalanarak kırımdan geçiliyordu.

Bütün hayatları yalan dolan olanlar, soykırıma geçmişlerdi. Soykırımın gerekçesi, yankısı yetmiş yıl süren kocaman bir yalandı: İsyandır...

'Ben Rıza'yım'

Osmanlı döneminde Kürdistan özerkti; Kürtler askerlik yapmıyorlardı. Osmanlı padişahını tahtından indiren İttihat ve Terakki'nin iktidarı, 1910 yılında askerliği mecburi kılmasına kadar Kürtlerin nüfus kütüğüne yazılma zorunlulukları yoktu. Onun için her Kürt gibi Seyid Rıza'nın doğum tarihi hakkında, kayıtlara geçmiş tek kesin bilgi, 1937 yılındaki sorgusu sırasında 83 yaşında olduğunu söylemesinden, 1854 yılında doğduğu anlaşılıyordu. Seyid Rıza, Dêrsim'in kuzey doğusundaki Kalmen Sor ve Lirtik bölgesinin merkezi Deri Ari köyünde yaşayan, hanedan bir aile geleneginden gelme Seyit İbrahim'in dört oğlundan en küçüğüydü.

Seyid Rıza'nın yakın dostu, Nuri Dêrsimi, Seyit İbrahim hakkında şunları yazıyor:

"Seyit İbrahim, Batı Dêrsim'in Hesenan aşiretinin kabile reisi, yani 'Ocak' sülalesinden sürüp gelen ve Kürtlerce en asil sayılan bir ailenin oğludur. Tarikat noktasında da en yüksek derece ola-

rak ‘Rehber’ mertebesine varmıştır. Onun için, kendisine ‘Seyit’ unvanı verilmiştir.”

Seyit İbrahim, halk tarafından seviliyor, saygı görüyordu. Bu nedenle, “Babo” lakabıyla çağrılıyordu. Seyid Rıza da babasına duyulan saygı ile “Lace Babo” (babanın oğlu) diye anılıyordu. Ortanın üstünde boyda, yakışıklıydı. İleri yaşlarda uzattığı sakalı, gürece göbeğine kadar uzanıyordu.

Okuma ve yazmasını bilenlerin parmakla gösterildiği Dêrsim’de Seyid Rıza, ilk derslerini babasından alarak, çağ ve çevrenin koşulları içinde “iyi” bir eğitim görmüştü. Tarih, felsefe okumuş, bilgi ile kişiliğinin karması, alçak gönüllü bilgelik olarak ortaya çıkmıştı.

Yakın dostu Nuri Dêrsimi, “Kürdistan Tarihinde Dêrsim” adındaki kitabında, portresini şöyle çiziyor:

“Ben fakir bir Rızo’yum’ derdi. Aşiret üyeleriyle sofraya oturur, güler, ikramda bulunur, yaşlılara saygı gösterir, küçüklere kardeş gibi davranır ve bütün Kürtlerin kardeş olduklarını tekrar ederdi.”

Kürtlerde hemen hemen herkesin bir lakabı vardır. Yüz yüze gerçek adıyla hitap edilse de ardında, kişi lakabıyla anılır. Bazen isme eklenen takı, vurgu da lakap olabiliyor: Mehemed Memo, Husen Huso, Hasan Heso olur.

“Rızo” derlerdi, onun adına. O da lakabını seviyor, kullanıyordu. Nitekim 1937 yılında “Atatürk seni görüşmeye çağırıyor.” entrikasıyla tuzağa çekilip gittiğinde Erzincan köprüsü başında bekleyen asker kim olduğunu sorduğunda, “Ben Rızo’yum” cevabını vermişti.

Seyit, ailenin en küçüğü olmasına rağmen, bilge kişiliği nedeniyle, babasının ölümünden sonra “aşiret seroku” (reis) olarak kabul görmüştü.

Nuri Dêrsimi, kibirden uzak “reisliğini” şöyle anlatıyor:

“Seyid Rıza, hem büyük bir Kürt, hem de yüksek ruhlu bir insandı. Kibir ve büyüklük gösterilerinden nefret ederdi. Aşiret üyeleri gibi giyinir ve onlardan farklı, ayrılacak hiçbir işaret taşımazdı. Alçak gönüllülüğü o kadar genişti ki hırs, kin, düşmanlık taşımazdı. Toplantılarda, bütün Kürtlerin bir aile ve ocak evladı,

mutluluk ve felaketlerinin de ortak olduğunu söylerdi.”

Dêrsim bir direniş kalesi

Seyit, dağlık Dêrsim’in koşulları içinde varlıklı sayılıyordu. Ama onun asıl varlığı, halkının sevgi ve saygısıydı.

Babasının yerine geçtikten sonra, aile ve aşiretler arasındaki anlaşmazlıklar karşısında takındığı bilgece uzlaşmacı tutum, adil kararlarıyla kısa zamanda tanınıp öne çıkmış, adı bütün Dêrsim’de duyulmuş, çok geçmeden de Osmanlı yönetimiyle sorunlarda, Dêrsim’in sözcüsü (reisi) haline gelmişti. 1900’lerin başında, artık Dêrsim denildiğinde muhatap oydu.

1789 yılındaki Fransa devriminden sonra başlayan “ulusalci” (milliyetçi) akımlar Kürdistan’da da yansımaları bulmuş, Osmanlı’dan kopup bağımsızlaşma kaynaması 1801 yılından silahlı başkaldırıya dönüşmüştü.

Daha sonraki süreçte Dêrsim de ulusal kurtuluş cephelelerinden biri haline gelmişti. Kemalistlerin ilk yapılanması, Türk ırkçılığının ortaya çıkışı olan yeraltı teşkilatlı İttihat ve Terakki Cemiyeti 1908 yılında bir darbeye Osmanlı hükümetini ele geçirdi, “Dêrsim’i dize getirme” başka bir deyişle “Dêrsim’i Fetih” taarruzları başlatmıştı. Birinde Hamidiye Alayları’nın da ileri sürüldüğü üç ayrı büyük seferde, kanlı çatışmalar olmuş, fakat İttihatçılar Seyid Rıza önderliğinde direnen Dêrsim’de tutunamamış, Hozat’ta Kürdistan bayrağı dalgalanmıştı.

Sağır İsmet İnönü Seyid Rıza’yı bando ile karşılıyor

İttihatçılar, fethedemediği Dêrsim’e, Birinci Dünya Savaşı sürecinde, “kardeşlik” söyleminin ardına gizlenip, entrika yoluyla yakınlık kurma, yardım alma çalışmalarına hız vermiş, merkezi bugünkü Bingöl’ün “Gazik” vadisinde bulunan ordunun Komutanı Ahmet İzzet Paşa, Seyid Rıza başkanlığındaki Dêrsim heyetini “dostluk ziyaretine” davet ediyordu.

Garip ama daha sonra Dêrsim soykırımını planlayıp, altına imza atacak ve Seyit’in kellesi peşine düşecek olan İsmet İnönü

ordunun kurmay başkanıydı. Seyit ve arkadaşları bando ile karşılanıyor, şereflerine ziyafetler düzenleniyor, bu arada Sağır İsmet, özel görüşmeler yapıyor, “Dêrsim’i Ruslara ve Ermeni tehlikesine karşı Müslüman Padişah Efendi Hazretleri’nin kardeş ordusunu yardıma” çağırıyordu. Sağır İsmet, Seyit ve arkadaşlarını uğurlarken, sarılıp hepsini teker teker öpüp armağanlar sunuyordu.

Dêrsim Generali Seyid Rıza

“Kürt İsyanları” adındaki kitabım için araştırmalar yaptığım süreçte, Seyit’in Fransa ve Britanya Dışişleri Bakanlıklarına yazdığı ve birer insanlık çılgılığını andıran mektupların altında “Dêrsim Generali Seyid Rıza” imzasını gördüğümde önce yadırgamıştım. Seyid Rıza gibi mütevazı bir kişiliğin kendi kendine unvanlar icat etmesi elbette şaşırtıcıydı. Fakat işin derinliğine inip gerçeği görünce, hakkındaki düşüncelerimden ötürü, anısından özür dilemiştim.

Dêrsim’in Ermeni ve Ruslarla saldırmazlık diyalogu vardı

Kemalistler dünyanın bildiğini, yaşadığını yok yerine koyup kendilerini saldırıya uğramış ve mazlum göstererek, Kemalistlerin Babası İttihat ve Terakki (Atatürk ve İnönü dahil, Kemal ve Kemalciler İttihatçıların B ve C takımındandı) Almanya’dan aldığı yirmi beş milyon Britanya altını karşılığında, Ruslara saldırı ile doğu cephesinde Birinci Dünya Savaşı’nı başlatmıştı. Fakat Osmanlı ordusu Sarıkamış’ta bitlenmiş, salgın hastalığa yakalanmış, geride kalan yüz yirmi bin kişilik ordunun doksan bini 21 Aralık’ı 22 Aralık 1915’e bağlayan gece soğuktan donarak; silah patlatmadan, durduğu yerde kırılan dünyanın ilk ordusu olmuş, sonra Ruslar, Kürdistan’ı işgale başlamıştı.

Ruslar Dêrsim’e girememiş, eteklerinde ordugâh kurmuşlardı. Dêrsim’in hem Ruslarla hem de soykırıma direnen Ermenilerle, saldırmazlık temelinde diyalogları vardı. Hatta Kürdistan’ın bu parçasının kurtarılması konusu bile tartışılmış, fakat Ermenilerin, “Dêrsim Ermenistan’a bağlı bir eyalet” tezinde direnmeleri

üzerine diyalog kesilmiş, bazı Ermeni unsurların köylere saldırmasıyla karşı karşıya gelmişlerdi.

‘Bugün sıra bizde, ama yarın size sıra gelecektir’

Erzincan, Rus ve Ermeni ortak gücünün işgalindeydi o sırada. İlişkilerin düşmanca tutuma dönüşmesi üzerine, Dêrsimliler Seyid Rıza'nın önderliğinde örgütleniyor, Osmanlı'ya karşı direnmek üzere Ruslardan aldıkları silahlarla Erzincan'ın üstüne yürüyor, kanlı çatışmalardan sonra şehri geri alıyorlardı.

Anlatılanlara göre, çatışmada ağır yara alan Ermeni Komutan Murat Paşa, “Seyid Rıza'yı bulun ve bana gelmesini rica edin.” diyordu. Murat Paşa, ziyaretçisini yerde yatar halde karşılıyor ve “Yanlıştı yaptınız.” diyordu. “Bugün sıra bizde ama yarın sıra size gelecektir.”

Yine anlatılanlara göre Seyit, bu sözü hayatı boyunca hiç unutmadı, yeri ve zamanı geldikçe de etrafına hatırlattı.

Erzincan'ın kurtarılmasından sonra, Osmanlı ordusunun komutanı Kazım Karabekir, Seyit'i ziyaret ediyor, generallik üniforması giydiriyor, unvanının belgesini sunuyordu. Seyit Dêrsim'e general üniformasıyla dönüyordu.

Dêrsim Generali'nin hikâyesi buydu.

Karabekir bu arada Çarekanlı Zeynel'i de çavuşluk rütbesiyle ödüllendiriyordu. Kürdistan mücadelesinde hayatını kaybeden Dr. Sait Kırmızıtoprak'ın amcası olan Zeynel çavuş, 1938'de T.C. tarafından katledilecekti.

Bugün ‘terörist’ diyenler o dönem ‘eşkiya’ diyordu

Dêrsim 21 Mart 1937 tarihinden beri yangın alanı, dağlarında insan feryatları burgaçlanıp yankılanıyor ama Türk basını emir ile komuta altında, dolayısıyla kamuoyu bu insanlık dramından habersizdi. Ta ki Başbakan İsmet İnönü, yaklaşık üç ay sonra, 14 Haziran 1937 günü parlamentoda, “Dêrsim’de özel iyileştirme programı” uygulandığını açıklayana kadar...

Başbakan, konuşmasında gerçeği söylemiyor, olayları çarpıtıp,

istediği kılıfa büründürerek anlatıyordu. İnönü'ye göre devlet, “yöreyi medenileştirme programı uygulamak istemiş, fakat bazı aşiret reisleri karşı çıkmaya başlamıştı.”

İnönü şöyle diyordu:

“Orada hükümet emrine karşı muhalefet olunca, önemli bir kuvvet toplayarak, bölgede ciddi bir tatbikat yapmak ve bırakmak mecburiyeti hâsıl olmuştur. Biz buna, ‘Sel Seferleri’ dedik. (...) Tunceli’de ıslahat programı olarak düşündüğümüz tedbirler, aralıksız devam etmektedir. Yol yapıyoruz. Okul yapıyoruz. Karakol yapıyoruz.”

Oysa “Medenileştirmede muhalefetle karşılaştık” sözü gibi, “Okul yapıyoruz” cümleleri de yalandı. Bir Kürt medeniyeti insanlarıyla birlikte kökü kazılarak yok ediliyordu. Çocuk bırakılmıyordu ki okula ihtiyaç olsun...

“Yabancı devletin yardımı” yalanı

Türk basını, tıpkı 1980’lerde Kürtlere karşı başlatılan yeni sindirme harekâtındaki gibiydi. 1980’lerde “teröristler” diyen basın, o dönemde “eşkiya” diyor ve yalan üreten fabrika gibi çalışıyordu.

Dönemin “sol” eğilimli gazetelerinden “Tan” 15 Haziran 1937 tarihindeki sayısında, kimsenin ne olduğunu bilmediği Tunceli’de, ordunun “zafere ulaştığını” müjdeliyordu. Gazete ne olmuş ve nasıl olmuş sorularını atlayarak, Türk ordusunun sadece “on üç şehit” ve on sekiz yaralı verdiğini yazıyordu.

Cumhuriyet gazetesi, aynı gün Başbakan İnönü’nün “orduyu teftiş için” Tunceli’ye gideceğini yazıyor, yine neler olduğunu saklı tutarak, 1980’lerde olduğu gibi “yabancı parmağına” işaret ediyor, güney sınırlarından sızan casusların, Dêrsim’i karıştırıp, medenileşmeye karşı kışkırttığını yazarak gerçeği çarpıtıyordu.

Zaferi haber veren manşetin alt cümlesi ise şöyleydi:

“Asiler, yabancı bir devletin yardımlarını bekliyorlarmış.”

Dêrsim kan içinde, ama gazete şöyle yazıyordu:

“Harekât, kan dökülmeden devam ediyor.

Seyit'in küçük ordusu

Bizim gazetenin iki gün önceki, "Seyid Rıza'dan hâlâ korkuyorlar!" manşeti, o dönem için de Seyit olduğunu açıklıyordu. Seyit'ten korkuyor, korkuları büyüktü. Çünkü Seyid Rıza Dêrsim, Dêrsim Seyid Rıza'ydı. Dêrsim'in fethi, onu yok etmede geçiyordu.

Onun için sayısız iz sürücü, kiralık katil de devlet güçlerinin hizmetinde, onun peşindeydi. Fakat dağlar sanki yarılmış, Seyit'i içine almış saklamış gibi izi bulunamıyordu.

Mayıs ayında, Seyit ve ailesinin Tujik dağında olduğu ihbar edilince, havadan uçaklar, yerden top ve tanklarla bombalanıyor, sonra binlerce askerle taarruza geçiliyor, ama sonuç alınmıyor, eli boş dönmek için dağı yangına veriyorlardı.

Muhbir ve iz sürücüleri birkaç gün sonra, doğru tespit yapmışlardı. Seyit ve ailesi Konaklar bölgesindeydi. Türk ordusu yerden ve havadan taarruz geçmişti. Seyit'in küçük ordusu eşi, oğulları, gelinleri, torunları ve birkaç dostundan ibaretti. Cesaret ve metanetle direnirken, Seyit'in çok değer verdiği savaşıllardan Bertênin oğlu Mustafa'nın başından vurulması moralleri bozmuştu. Ama Kureyşan aşiretinden Hüseyin'in biraz sonra yaptığı atışla bir uçağı düşürmesi moralleri yeniden yükseltmişti. Seyit'in küçük ordusu, gece çemberi yarıp çıkacaktı...

Seyit'in ordusu büyümüşü ama...

T.C., bildiriler dağıtarak "nifak tohumları eken" diye tanımladığı Seyit'in teslim edildiği takdirde, Dêrsim'e sükun geleceğini yayıyordu. Birçok kişi ve aşiret reisi de, bu iddianın doğruluğuna inanıyor, Seyit'in ele geçirilmesi için iş birliği yapıyordu.

Fakat 1937 yaz başlarında tüm ormanlar ateşe verilip katliama hız verilince, yalanın farkına varılmış, Kureyşan aşiretinin ardından, Bahtiyar aşireti de direnişe katılmıştı. Bir süre sonra Yukarı Abbasan, Karabal, Demenan, Yusufan, Heyderan aşiretleri de soykırıma karşı silaha sarılınca cephe genişlemiş, Seyit'in ordusu büyümüşü, çağın teknolojisini kullanan, üstün silah ve kalabalık

insan gücüne sahip düşmanı karşısında güçsüzdü.

Hitler rejimi bile yapamadı

Seyid Rıza, aşiretinin başında ateş hattında, fakat savaşın ağırlığı Kureyşan ve Bahtiyar aşireti cephelerindeydi. Bahtiyar aşiretinin önderi Şahin Bey, direniş alanında T.C. ordusunun korkulu rüyası haline gelmişti. T.C. ve işbirlikçisi Rayber, birçok ajan ve tetikçi, Seyid Rıza ve onun peşindeydi. Çünkü Şahin Bey'in başı için biçilen fiyat, Seyid Rıza'nınki kadar olmasa da değerliydi. Savaşın içindekilerden biri olan Nuri Dêrsimî'nin yazdığına göre Rayber, bir yolunu bulup Şahin Beyin koruması Pırço'nun oğlu Hıdır'a ulaşmış ve onu saf değiştirmeye razı etmişti. Şahin bey, bir gece iki saatliğine uyuyacağını söyleyerek uzanmış, fakat dalar dalmaz, muhafızı Hıdır onu vurmuş, başını kesip, Hozat'a götürmüş, komutana teslim etmiş, ödülünü alıp çıkarken, Şahin Bey'in kardeşi ve amca çocukları tarafından vurulmuştu.

Önderini kaybeden Bahtiyar aşiretinin direnişi kırılmış, kırımdan kurtulabilenler Seyid Rıza cephesine katılmıştı. Kuşatma altına alınan Seyid Rıza bölgesini terk etmiş, bu arada İlksor, Ali Baba ve Axpanoz vadisi mağaralarına sığınan, çoğunluğu savaşacak durumda olan kadın, çocuk ve ihtiyarlar olmak üzere binlerce kişi, dehşet verici eziyetlerle katledildiler. Dehşet verici çünkü Hitler rejiminin bile Yahudilere yapmadığını yaparak, mağara giriş ve çıkışları beton dökülerek, içerideki insanlar ölüme terk edildiler. Bazı mağaralar bombalanarak çökertildi. Dönemin polis şefi, daha sonra Süleyman Demirel hükümetlerinin Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil'in anlatımına göre, "Bazı mağaralara zehirli gaz sıkılarak içindekiler fare gibi topluca öldürüldü..."

Bu arada Türk ordusunun eline düşmektense, kendini uçurumlardan atan, nehir sularına atlayan kadınlarla, genç kızların akıbeti, hala birer efsane gibi anlatılmakta...

Seyit yakınlarını kaybediyor

T.C.'nin, 1984'te başlayan Kürt direnişinden sonra kara propa-

gandalarından başlıcası, kadını kullanıp gerilla liderlerini aşağılayarak gözden düşürme yöntemiydi. Aynı paslı silah Seyid Rıza ailesine karşı da kullanılmıştı.

Seyit'in eşi Besê, silah arkadaşı olarak, başından beri yanındaydı. Tipik bir Kürt kadın savaşı olarak, kocasının yanında siperlenmiş, kundağın ardına geçmişti.

Türk basını, sadece Seyit'i aşağılamak için Besê hakkında (ahlaki değerleri ne zaman oldu ki), insan aklı ve hayalini aşan aşk masalları uydurmada yarış halindeydi. Hatta Barbaros Baykara adındaki bir gazeteciye (!) roman bile yazdırdılar.

Seyid Rıza, Koçan aşireti bölgesindeki Uzunmeşe tepelerinde, top atışları ve uçakların bombardımanına tutulmuş, piyadeler tarafından kuşatılmıştı. Seyid Rıza'nın yönettiği çatışmada direnişçiler çemberi yarmış, Ovacık yönüne çekilmişti. Fakat Kozlu bölgesindeki çatışmada Seyid Rıza derin bir yara alıyor, eşi Besê, büyük oğlu Şeyh Hasan ve üç torununu kaybediyordu.

Seyit'in yüreğini yakan kayıp: Alîşêr

Seyit, ailesinden kayıpların derin sızısını yaşarken, onun Kürtlük ruhunun yarısı, kadim dostu, şair Alîşêr'in katliyle adeta çöküyordu.

Alîşêr'in katili, Seyit'in yeğeni, işbirlikçi Rayber'di. Rayber, "kelle ödülü" diye adlandırılan para için, amcasının izini sürerken, T.C. bir bildiriyle saf değiştirip, direnişçilere katıldığını duyurmuş, bunun üzerine Seyit, "Kanmayın, bu bir oyundur!" uyarısında bulunmuştu. Fakat Alîşêr, Seyit'in uyarısı, eşi Zarife Hanımın son ana kadar "yapma" yalvarmalarına rağmen, Kürtlerde kutsal olan kirvelik bağlarından dolayı kötülük yapamayacağını düşünerek, Rayber ve yanındaki üç kişiyi (Vanklı Efendi, Halborili Emir Ali ve İsmail Top) bulunduğu mağarada kabul ediyordu. Alîşêr'in sunduğu tütün tabakası elden ele dolaşırken, Rayber ve adamları silahlarını ateşliyor, Alîşêr'le Zarife Hanımı vuruyor kesik başlarını, soykırımın başkomutanı General Abdullah Alpdoğan'a götürüyor, Rayber karşılığında beş bin lira alıyordu.

Kadere bakın ki onca hizmetlerine rağmen yaranamıyor, 1938’de soykırım tamamlanması, Atatürk’ün deyimiyle “Mesele- nin hallin”den sonra, “Kendi halkına ihanet edenden bize hayır gelmez.” denilerek Rayber’in başına çuval geçirilerek öldürülü- yordu. Dersim’de çok yaygın olan Rayber ismi ise bir daha çocuk- lara verilmiyordu.

Seyit ‘görüşme’ diye gidiyordu

Seyid Rıza, eşi, oğlu, kızları, damat ve torunları dâhil, ailesin- den 47 kişiyi kaybetmenin derin üzüntüsü çekerken, bir yandan da canını almak için peşinde dolaşan kelle avcılarının eline düş- me kaygısı taşıyordu. Öte yanda, T.C.’nin “Seyid Rıza teslim olur- sa, ordu çekilir, katliam durur” propagandasının etkisinde kalan aşiretlerin baskısından bunalmışken, Erzincan Valisi barış çağrısı yapıyordu.

Valiye göre Seyid Rıza, Genel Komutan Alpdoğan’la görüşme masasına oturup, barış anlaşması imzaladığı takdirde, genel af ilan edilecek, kimsenin kılına dokunulmayacak, ayrıca Atatürk de Seyid Rıza’yı kabul edecekti.

Seyit, verilen söze güvenmediği halde, en azından insanların hayatı konusunda, omzuna yüklenen sorumluluktan kurtulmak üzere, kendini feda edercesine “peki” demek zorunda kalmıştır. Bir ata binip, yerine ulaşınca kadar tanınıp, herhangi bir kurşu- na hedef olmamak için yüzünü kapatmış, yola çıkmış, Erzincan köprüsünde nöbet bekleyen askerlerin sorusu üzerine, “Rıza der- ler adıma” cevabını vermişti.

Davetli esir oluyordu

Davet üzerine görüşmeye giden Seyit, köprü durağından son- ra verilen namus, şeref sözünün bir kere uçup gittiğini yaşayarak görüyor, ona esir muamelesi yapıyordu.

Genelkurmay Başkanlığı’ndan, Albay Reşat Hallı imzasıyla yayımladığı “İsyanlar” kitabında Seyit’in 10 Eylül 1937 tarihinde “teslim” olduğunu yazıyor. Türk gazeteleri, Genelkurmay Başkan-

lığının talimatıyla, 1984 başkaldırısının lideri Abdullah Öcalan'ı "terörist başı" ya da "bebek katili" diye nitelemesi benzeri, üç gün sonra, görüşme bahanesiyle tuzağa çekilen Seyit'i "sığındı", "teslim oldu" diye gösteriyor; onu "eşkiya" olarak niteliyordu.

Her şey düzmeceydi, mahkeme de...

Seyid Rıza, Erzincan'da tutuklanıp daha önce ya da sonra yakalanan arkadaşlarının bulunduğu Elazığ Cezaevi'ne konuyor, sonra her şeyin düzmece olduğu bir ortamda düzmece bir mahkeme tarafından idam ediliyordu.

İdam görevlisi, dönemin polis şefi, daha sonra Dışışleri Bakan'ı olan Çerkez İhsan Sabri Çağlayangil'di. Çağlayangil'in idama ilişkin, biri Mehmet Ali Birand'a, birini de bana, öteki de anı kitabında anlattığı üç ayrı açıklaması oldu. Ayrıntılar hariç, üç anlatım da benzerdir. Çağlayangil'in anlattığına göre, Elazığ'a gitmeye karar veren Atatürk, Dêrsimlilerin, af için kendisine başvuracağını öğrenince, "Böyle bir şeyi istemiyorum, halledin." demiş, kendisi idam için özel görevle gönderilmişti. Ancak, Elazığ'a varış tatil gününe rastlamış, buna rağmen mahkemeyi toplamış, 83 yaşında olan Seyit'in yaşı 58'e, indirilmiş, yaralı olarak yakalanan 17 yaşındaki oğlu Reşik Hüseyin yaşı da 21'e çıkarılarak idam kararı verilmişti. Sanıklar, Türkçe bilmediklerinden, idam kararını anlamamış, hatta "idam tunne" diye sevinerek, birbirine sarılmıştı. Ama gece yarısı idam sehpaları kurulmuş, Dêrsimli liderler sırayla asılmıştı. Cumhuriyet gazetesi, 16 Kasım 1937 tarihinde idamları, "Seyid Rıza ve altı avanesi idam edildi" başlığıyla veriyordu.

İdam edilenlerin sayısı da yanlıştı. O gece Elazığ'da yedi kişi ipe çekilmişti.

En ilginç, Seyit oğlu Reşik Hüseyin'i, Yusufan aşireti reisi Kamer de oğlu Fındık'ı idam sehpasında görmek istemediğini söyleyerek, önce kendilerinin idam edilmesini rica etmişlerdi. Fakat iki babaya evlatlarının idamı seyrettirilmiş, sonra asılmıştı.

Soykırım...

Liderlerin tesliminden sonra “kimsenin kılına dokunulmaya-
cağı” yolundaki namus sözü de uçmuş, havaya karışmıştı. Lider-
leri idam edilen Dêrsim’de, 1938 baharıyla birlikte, kırım, kan sesi
ve insan feryatları birbirine karışmaya başlamıştı. Köyler yakılıp
yıkılıyor, henüz anne demesini bilmeyen bebekten, yatalak ihti-
yara kadar insanlar, hayvan sürüleri gibi birbirine bağlanarak ya
da süngüler arasında toplanarak, topluca kurşuna diziliyor, ceset-
leri açıkta bırakılıyor, kurda kuşa yem ediliyordu.

İnsanlık ölmüş, vahşetin egemenliği kurulmuştu Dêrsim dağ-
larında. Dêrsimli Memik Ağa ve Dêrsim Tertelesi yazarı olan
Dêrsimli Haydar Işık, çocukluğunda gördüklerini şöyle anlatı-
yordu:

“Köyümüzün yaylası Düzgün Dağı’nın etekleri, insan kemik-
leri yatağıydı. Yaz boyu kemikleri toplar, gömerdik.”

Atatürk ve İnönü’nün “Sel Seferleri” diye adlandırdığı kırım-
da gösterdikleri “başarıyla” göz dolduran, terfi üstüne terfi alan
generaller de çıktı: Cevdet Sunay (Cumhurbaşkanı oldu), Orge-
neraller Ali Fethi Esener ve Ragıp Gümüşpala bunların en ünlü-
leriydi...

Başta söylediğim gibi Dêrsim’de yaşananlar; açıkça İttihatçılar
tarafından tasarlanmış, planlanmış soykırımdan biridir.

Sabırla dinlediğiniz için teşekkürler.

Berlin, 24.11.2010

Ahmet Kahraman

Dêrsim'in Yakın Tarihi

Mehmet Bayrak

Moderatör Günay Darıcı'nın ikinci konuşmacı olarak söz verdiği Mehmet Bayrak, yakın dönem Dêrsim Tarihi ve soykırımı genişçe analiz etme çabasına girişti:

“Değerli dinleyiciler,

Öncelikle bu konferansı düzenleyen Sol Parti Berlin Parlamantosü üyesi Sayın Gıyasettin Sayan'a, Berlin Eyaleti Parlamantosü Başkanı Sayın Walter Momper'e ve Dêrsim'i Yeniden Kalkınma Cemiyeti Başkanı Sayın Haydar Işık'a teşekkürlerimi ileterek sözlerime başlamak istiyorum:

Halkın deneyimlerinden süzülüp gelmiş bir özsöz vardır; “Bir musibet bin nasihatten iyidir” diye... Bu söz, CHP Genel Başkan Yardımcısı Onur Öymen'in, Kürt açılımına karşı grubu adına yaptığı bir Meclis konuşmasıyla bir kez daha çarpıcı biçimde doğrulandı.

Ne diyordu Öymen:

“Analar ağlamasın, deniliyor ama maalesef bu ülkede analar çok ağladı. Tarihimiz boyunca çok şehit verdik. Çanakkale Savaşı'nda 200 bin şehidimiz vardı, hepsinin anası ağladı. Kimse çıkıp, 'Bu savaşı bitirelim.' demedi. Kurtuluş Savaşı'nda, Şeyh Sait isyanında, Dêrsim isyanında, Kıbrıs'ta analar ağlamadı mı? Kimse 'Analar ağlamasın, mücadeleyi durduralım' dedi mi? İlk siz diyorsunuz. Çünkü sizin terörle mücadele cesaretiniz yok.”

Öymen, kendisini eleştirenlere karşı, “Atatürk'ün dediklerini savunmak suç mu?” diye kendisini şu sözlerle savunuyordu:

“Bu Atatürk'ün politikasıdır, ben bu politikayı savundum; bu sözlere karşı çıkanlar Atatürk'ün politikasına karşı çıkmış olurlar!”

Dêrsim Askeri Hareketi, Yunanistan'a karşı kazanılan savaşa benzetiliyor

Okuduğum fakültede, pedagoji dersleri veren amcası Hıfzır-rahman Raşit Öymen'in de Dêrsim katliamına yedek subay olarak katıldığını bu vesileyle öğrenmiş olduk. Aslında Öymen bir yönüyle haklıydı. Çünkü bu gerçekte Atatürk'ün politikasının ta kendisiydi... Çünkü 1937'de başlayıp 1938'de tamamlanan Dêrsim katliamının bitiminde, dönemin Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak, Atatürk'e gönderdiği müjdeleme ve bağlılık mesajında 26 Ağustos 1938'de tamamlanan Dêrsim askeri harekâtını, tam 16 yıl önce Yunanlılara karşı 26 Ağustos 1922'de kazanılan Büyük Zafer'e benzetiyor ve Mustafa Kemal de, kendisine şu cevabı veriyordu:

“Ordumuzun yüksek ve her vakit olduğu gibi milletin emniyetine cidden lâıyk kıymet ve kudretle dolu manevrasının çok istifadeli safhalar (faydalı yönler) göstererek bittiğini bildiren telgrafınızı aldım. Türk ordusunun yarattığı zaferin bu yıldönümü günlerinde kalbim orduya karşı takdir ve şükran hisleriyle doludur. Sizin ve tercümanı olduğunuz aziz silah arkadaşlarımla hakkımda gösterdikleri samimi ve asil duygular, o günlerdeki hatıralarımı canlandırdı, heyecanlarımı arttırdı. Başta siz olduğunuz halde cümlenize candan sevgi ve saygılarımı sunar, şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da daima artan kutlu başarılar dilerim. Kemal Atatürk.”¹¹

Aynı derginin aynı sayısında, dönemin Başbakanı Celal Bayar'ın da bir açıklaması yer alıyor. Bayar da, Dêrsim'deki askeri harekâta, Modern teçhizatıyla üç Kolordu ve iki Süvari Tümeni'nin katıldığını ve harekâti başarıyla tamamladığını ve kendisini “müftehir eden” görüşlerini Şefi Atatürk'e de arz ettiğini bildiriyordu...

1986 yılında şimdiki CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, ortak bir arkadaşımız üzerinden benden Dêrsim'le ilgili kaynak istemiş ve ben de kitaplığımıdaki konuyla ilgili tüm yayınları ken-

disine yollamıştım. Sonradan öğreniyoruz ki Kılıçdaroğlu, tam da o tarihlerde bir gazeteci arkadaşla birlikte Bursa'da, Seyid Rıza ve arkadaşlarının idamını organize eden dönemin Milli Emniyetçisi İhsan Sabri Çağlangil ile bir röportaj gerçekleştirmiş ve iki yıl öncesine kadar bu ilginç röportajı saklamış...

Çağlayangil, ne diyor bu röportajda: “Mağaralara iltica etmişlerdi. Ordu zehirli gaz kullandı, mağaraların kapısının içinden bunları fare gibi zehirledi. Yediden yetmişe o Dêrsim Kürtlerini kestiler.”

İşte, 72 yıldır kapanmayan bu yarayı bu vesileyle yeniden irdeleme gereğini duyduk, bir daha aynı yaralar açılmasın diye!”

Mehmet Bayrak, burada, önünde duran Dêrsim-KOÇGİRİ araştırma kitabını eline alıyor, konferansa katılan 250 kişiye, kitabın üzerinde kalın harflerle yazılmış Arapça kelimeleri göstererek anlatmaya devam ediyor:

“Dêrsim’in yakın dönem tarihini, tümü Arapça olan ve Dêrsim’le ilgili açık ya da gizli tüm belgelerde geçen Te'dip (edeblendirme, hizaya getirme), Tenkil (cezalandırma), Taqtil (katletme), Tehcir (göçürtme), Temsil (asimile etme), Temdin (medenileştirme), Tasfiye (ortadan kaldırma, etkisizleştirme) kavramlarıyla özetlemek mümkün.

Kürdistan'daki Dêrsim, Zilan, Ağrı ve benzeri katliamların İttihat ve Terakki dönemindeki etno dinsel arındırma, tek tipleştirme ve Türk-İslam Sentezi içinde eritme anlayışına dayanmaktadır. Katliam planlarının son derece ince bir şekilde daha önceden hazırlandığını ve bütün olasılıklar göz önüne alınarak uygulamaya konulduğunu araştırma yapan bütün tarihçilerin ortak fikridir. Bu katliam ve soykırım politikaları özellikle İttihat ve Terakki'nin iktidara gelmesinden, 1909'den sonra daha ağırlıklı bir şekilde devreye sokulmuştur. Bu anlamda Dêrsim Soykırım dönemini 7 uğursuz ‘T’ ile açıklamak mümkün: Te'dip, Tenkil, Taktıl, Tehcir, Temsil, Temdin ve Tasfiye...

Kürt halk hareketlerinin ulusal bir kimliğe büründüğü 19. yüzyıldan sonraki Kürt tarihini, hele hele 20. yüzyıldan itibaren İttihat Terakki hareketiyle başlayıp Kemalist yönetimlerce yeni

bir kılıfla devam ettirilen zoraki Türkleştirme sürecini bilmeyenler için genelde Kürdistan'da özelde Dêrsim'deki son gelişmeler yadırgatıcı, hatta şaşırtıcı olabilir. Oysa yaşamakta olduklarımızın hiçbiri sürpriz değildir. Buna tarihin tekrerrüü denmese bile Kürt sorununa ilişkin yarım kalmış gizli bir tasfiye planının, silahların gölgesinde yoğunlaştırılmış biçimde uygulanmaya konması denilebilir. Neden mi?

1- Dêrsim başta olmak üzere Alevi/Kürt topluluklarının baştan beri Osmanlı ve Safevilerle anlaşamadıkları biliniyor. Bu durum, Türk askeri çevrelerince bilindiği içindir ki 1937'de Askeri Mecmua eki olarak Genelkurmayca yayımlanan bir kitap 'Osmanlı Devrinde Dêrsim İsyânları' adını taşıyor ve burada üç büyük Dêrsim isyanı anlatılıyor.

2- 1919/21 yılları arasında, Kürdistan Teâli Cemiyeti gibi dönemin demokratik Kürt örgütlerinde yer alan Vet. Dr. Colikzâde Mehmet Nuri, Koçgiri konfederasyonunun liderlerinden Alişan Bey, kardeşi Haydar Bey ve Alişer Bey gibi aydınların önderliğinde Koçgiri halk hareketi gerçekleştiriliyor. Güneybatı Dêrsim olarak da adlandırılan Koçgiri bölgesi dışında Sarioğlu Hüseyin Hüsnü (eczacı), Dêrsimli Halil Bey (miralay), Dêrsimli Necip (doktor) ve Sarısaltıklı Dêrsimli Halil gibi birçok Dêrsimli Kürt aydını da o dönemde demokratik Kürt örgütlerinin aktif üyeleri idi.

3- Kemalist yönetim, Koçgiri'yi vurduktan sonra; Sünni Kürt aşiretlerin Koçgiri'ye destek vermemesini ve Şeyh Said hareketindeki dinsel parolaları iyi kullanarak, Dêrsimlileri 1925 hareketinden uzak tutmayı başardı. Dahası, hareket bastırıldıktan sonra ilk meclisin Dêrsim Mebusu Hasan Hayri Bey gibileri asılırken, yine aynı mecliste bulunan Diyar Ağa ve Mıço Ağa gibilerinden isyan aleyhtarı demeçler alınıyordu. Bununla da yetinilmiyor, 1926'da Elaziz Valisi Ali Cemal (Bardakçı) Bey ve Malatya Valisi Bozan Bey aracılığıyla 30'a yakın Dêrsim aşiret reisi Ankara'ya getiriliyor ve Mustafa Kemal'le görüştürülüyordu. Bu tarih, Alevi/Kürt kimliğinden ve değişimlere açık olmasından dolayı Dêrsim'in asimilasyona tabi tutulacak, giderek tasfiye edilecek öncelikli

yöre olarak seçildiği tarihtir. Dêrsim'i, diğer Kürt topluluklarından yalıtma ve zamanı geldiğinde dersini vererek tasfiye etme, bu gizli politikanın temelini oluşturuyor. Nitekim diğer hareketler bastırıldıktan kısa süre sonra sıra Dêrsim'e gelmiş ve 1926'da Ankara'ya çağrılan aşiret reislerinin hemen hemen tamamı 1937-38 olaylarında katledilmişlerdir.

1926'da Ankara'da Atatürk tarafından kabul edilen Dêrsim aşiret reislerinin adları ile tasfiye biçimleri şöyledir:

1. Abbasan aşireti reisi Miço Ağa, 1938'de Dêrsim'de kurşunlanarak **öldürüldü**.
2. Pezgoran aşireti reisi İbrahim Ağa, 1938'de yakılarak öldürüldü.
3. Karabal aşireti reisi Kangozade M. Ali Ağa, 1938'de öldürüldü.
4. Malatya Valisi Bozan Bey, Malatya adına toplantıya katılmıştır.
5. Elaziz Valisi Ali Cemal Bey Bardakçı.
6. Ferhedan aşiret reisi Cemşii Ağa, 1938'de öldürüldü.
7. Abbasan aşireti reislerinden İbrahim Ağa, 1938'de öldürüldü.
8. Yusufan **aşireti reisi Kamber Ağa, 1938'de Elaziz'de** öldürüldü.
9. Kırgan **aşireti reisi Zeynel Ağa, 1938'de Dêrsim'de** öldürüldü.
10. Karabal aşiret reislerinden Koco Ağa, 1938'de Dêrsim'de öldürüldü.
11. Albeyan aşiret reislerinden Koco Ağa, 1938'de Dêrsim'de öldürüldü.
12. Karabal aşiretinden emekli subay Haydar Efendi, 1938'de **İstanbul'a sürüldü**.
13. Beran aşireti reislerinden Hasan Efendi, 1938'de İstanbul'a sürüldü.
14. Seydan **aşiretinden** Dr. Nuri Dêrsimi, 1937'de Suriye'ye iltica etti.
15. Pevangan aşiret reisi Cafer Ağa, 1938'de Dêrsim'de öldürüldü.

16. Peyavangen aşiret reislerinden Süleyman Ağa, Antalya'ya sürüldü, orada öldü.

17. Bamasoran aşiret reisi Yusuf Ağa, 1936'da 30 kişi ile beraber çığ altında kalarak öldü.

18. Bahtiyaranaşiretreisi Yusuf Ağa, 1936'da 30 kişiyle beraber çığ altında kalarak öldü.

19. Alan aşiret reisi Ali Ağa, 1938'de Dêrsim'de öldürüldü.

20. Şadyan aşiret reisi Veli Haki Rejiki, Dêrsim'de kalmıştır.

21. Kırgan aşiret reislerinden Mustafa Ağa, 1938'de öldürüldü.

22. Soran aşiretinden Hıdır Ağa, 1938'de öldürüldü.

4- Kürdistan'ın diğer bölgeleri gibi Dêrsim'de mezraları ve köyleri yok edip halkı belli merkezlerde toplama, 1925'te hazırlanan Şark Islahat Planı'nın bir öngörüsüdür ve bu uygulama 1960 darbesinden sonra yeniden gündeme getirilmiştir.

1921'de Sakallı Nureddin Paşa'nın öncülüğünde, 140'ı aşkın Koçgiri köylerin yok edilmesi ve çok sayıda insanın katledilmesinden sonra; damadı Dêrsim kasabı General Abdullah Alpdoğan tarafından da çok daha kapsamlısı Dêrsim'de gerçekleştirilir.

1938 Dêrsim katliamı aşamasında, Tunceli Valiliği ve Kumandanlığınca Elazığ'da basılan bir kılavuzda köylerin ve ormanların nasıl yakılacağı bile belirlenmiştir. (Bu gizli kitapçığın künyesi şöyledir: Tunceli Bölgesinde Yapılan Eşkya Takibi Hareketleri, Köy Arama ve Silah Toplama İşleri Hakkında Kılavuz, 1938.)

Dêrsim'deki 400'ü aşkın köy ve mezranın bugün 300'den fazlası ya yakılmış ya da boşaltılarak tahrip edilmiştir. Yani devlet daha 1938'de bu uygulamanın yöntemine ilişkin kitapçık bile hazırlamıştı. Üstelik o zamanlar evlerin içine çalı çırpı toplanarak ateşe verilip yakılması öngörülmekteyken, günümüzde buna da ihtiyaç kalmamış ve lav silahlarıyla bu işlem alabildiğine kolaylaştırılmıştır.

5- Jandarma Umum Kumandanlığının, 1938 Dêrsim katliamından birkaç yıl önce (tahminen 1934'te) yayımladığı, gözetim altında 100 adet basılmış Dêrsim Raporu adlı bir gizli rapor vardır. Bu Dêrsim Raporu da Kürt kimliğinin yanı sıra Alevi kimliğine de değinilmekte ve şöyle denilmektedir:

“Yavuz Sultan Selim’in gazabı olmasaydı, bugün güzel Türkiye’imizde tek bir Sünni’ye tesadüf etmek imkânı belki de mümkün olamayacaktı. (...) Eğer Yavuz’un garazı Dêrsim’in yalçın dağları içine girebilmiş olsaydı, herhalde Dêrsim’i de bugün maddi ve manevi başka bir yol üzerinde görürdük.”¹²

Söz konusu Dêrsim Raporu kitabında 1860’lı yıllardan itibaren Dêrsim’e karşı düzenlenmiş askeri harekâtlar anlatılmakta ve bölgede yöneticilik yapmış çok sayıda asker ve sivil yöneticinin raporlarına yer verilmektedir. Dêrsim’e karşı yürütülecek askeri harekâtın esasları belirlendiği gibi Dêrsim vurulduktan sonra, geriye kalan aşiretlerden hangilerinin Batıda nerelere sürüleceğine ilişkin bir listeye de yer veriliyordu. Kitabın cep bölümünde de hem eski harekâtlara hem de yapılması planlanan harekâta ilişkin askeri planlar ve krokiler yer almaktadır. Bu plan ve krokiler bizzat Mustafa Kemal tarafından çizilmişti ki, halen Trabzon’daki Atatürk Köşkü’nde sergilenmektedir.

Bilindiği gibi 1925’ten sonra Kürt/Nakşibendi tekkelerinin yanı sıra Alevi tekkeleri de kapatılmış ancak 1927’de Bektaşî tekkeleri üzerindeki baskı göreceli olarak yumuşatılırken, Alevi/Kürt kimlikli Dêrsim ve çevresi dergâhları ve tekkeleri süresiz yasaklanmıştı. Bu yasaklanmanın yanı sıra başta Dêrsim bölgesi olmak üzere çoğunlukla Alevi/Kürt yerleşimlerine cami yapılmasına çalışılması herhalde yukarıdaki anlayışın bir ürünü olsa gerek.

Devletin Dêrsim ilgisi

Hakkı Naşid Uluğ gibi resmi ideoloji yanlısı muhbir yazar ve gazetecilerin “Derebeyi ve Dêrsim” ve “Tunceli Medeniyete Açılıyor” konulu resmi yayınları, çoğu Dêrsimlinin ve Türkiyeli aydınının belleğindedir. Bunlara Niyazi Ahmed Banoğlu gibi Dêrsim katliamında bizzat bulunmuş muhbir- gazetecilerin “Dêrsim İsyasının İçyüzü”, katliamı bizzat yöneten Jandarma Albay Nazmi Sevgen’in “Dêrsim ve Zazalar”, Şark İlleri Asayiş Müşaviri ve

12 Dêrsim Raporu, Orgeneral İzzettin Çalışlar’ın kitaplığından, İletişim Yayınları, 2010, 1. Baskı, s.50-51

Atatürk'ün danışmanlarından Hasan Reşit Tankut'un "Zazalar Hakkında Sosyolojik Tetkikler", halkbilimci Ferruh Arsuner'in "Tunceli-Dêrsim Halk Türküleri ve Pentatonik" gibi bilim dışı araştırmaları ile Barbaros Baykar'ın "Dêrsim" ve "Şirzi", Mustafa Yeşilova'nın "Kopo" gibi güdümlü roman çalışmalarını da eklemek gerekiyor.

1925 İsyânından sonra Diyarbakır Valiliği, Dêrsim katliamı döneminde Elazığ Valiliği yapmış olan Ali Cemal'in (Bardakçı) "Dêrsim'de Üç Yıl" konulu yayımlanmamış anıları da bulunursa, sanırım bu zincire ilginç bir halka daha eklenmiş olur... Yukarıda anılan ve 1998'de önce Kaynak Yayınları'nca yayımlanan ve daha sonra İletişim Yayınlarında Yayınlanan Dêrsim Raporu gizli kitâbındakilerin yanı sıra, elde edilebilen kimi açık ya da gizli resmi belgeler, Faik Bulut tarafından Belgelerle Dêrsim Raporları (İst. 1991) adıyla yayımlandı. Dêrsim'le ilgili hemen tamamı yayımlanmamış birçok gizli belgeye de biz Kürdoloji Belgelerinde yer verdik (1994). Konuya ilişkin bir başka yayın ise M. Kalman'ın Belge ve Tanıklarıyla Dêrsim Direnişleri (İst. 1995).

Bu belgelerin ortaya koyduğu temel gerçekliklerden biri, Alevi-Kürt kimliğinden dolayı Dêrsim'i önce Kürdistan'ın diğer kesimlerinden yalıtma, sırası gelince de hizaya getirme ve tasfiye etmedir. M. Kemal'in daha Diyarbakır'daki kolordu komutanlığı aşamasında, tümüyle Kürtlerden oluşturduğu Muhafız Taburu'nun komutanlığına getirdiği, 1923'te Kürt ulusal giysileriyle Meclis'e çağırıp Lozan'a telgraflar çektiirdiği Dêrsim Mebusu Hasan Hayri Bey'i 1925'te idam ettirmesi yine 1926'da Ankara'ya davet ederek görüştüğü Dêrsim aşiret reisleri heyetinin hemen hemen tümünü 1937-38'de katlettiirmesi; 1925 hareketinden başlayarak diğer Kürt hareketlerinden uzak tutmayı başardığı Dêrsim'i **son çıban** olarak görüp 1937/38'de vurması bunun birkaç örneğidir.

Biraz önce vurguladığımız gibi; İttihatçıların politikalarını devam ettiren Kemalist yönetim, daha 1930'lu yılların başlarında hazırladığı gizli Dêrsim Raporu'nda; kimi Osmanlı yöneticilerinin de görüşlerini dayanak yaparak Dêrsim katliamının altyapı-

sını hazırlarken, katliamdan sonra hangi aşiretlerin Batı illerinde hangi belde ve köylerde iskân edileceğine ilişkin bir listeye de yer veriyordu. Bazı muhbir-gazeteciler, çoban kılığında Dêrsim yöresinde gizli araştırmalar yaparken; kimi Elazığ Halkevi temsilcileri de, halk arasına karışarak, sözde etnolojik ve folklorik derleme yapma adına halkın malvarlığı, insan gücü ve silah sayısı konusunda da tespitler yapıyordu.

Mustafa Kemal'in, bu ön incelemelerin ardından, 1936'da ilk Meclis açılış konuşmasında yaptığı şu açıklama, bir askeri manevra bahanesiyle 1937 yılı sonlarında başlayacak katliamın adeta habercisidir:

“Aziz arkadaşlarım, iç işlerimizde en önemli bir safha varsa, o da Dêrsim sorunudur. İçte bulunan iş bu yarayı, bu korkunç çabanı temizleyip koparmak ve kökünden kesmek işi, her ne pahasına olursa olsun yapılmalı ve bu hususta en acil kararların alınması için, hükümete tam ve geniş yetkiler verilmelidir.”

Dêrsim katliamı devam ederken, Kemalist kalemler şu iddiada bulunuyorlardı:

“Şefkat ve merhamet gibi en yüksek insanlık duygusuyla hareket edilmemiş olsaydı, Dêrsim on beş günde tamamen yok edilebilirdi. (...) Son Dêrsim hadisesi, ordumuz için bir manevra, kötü düşünenler için bir ibret sahnesi olmuştur.”¹³

Üzerinde durulması gereken ilginç hususlardan biri, döneme ilişkin yazılı belgelere ve Atatürk'ün, Dêrsim'i bizzat bombalayan (Ermeni asıllı) manevi/pilot kızı Sabiha Gökçen'in açıklamalarına rağmen; bazı kesimlerin, hasta yatağında olduğu için Atatürk'ün bu katliamdan haberdar olmadığı yolundaki Türk istihbarat teşkilatı, vali ve Türk genelkurmayın yaydığı garip yalanlara inanması Türkleştirmenin ne kadar derinleştiğinin göstergesidir.

Oysa Atatürk, 1 Kasım 1938'de yani ölümünden yalnızca dokuz gün önce, Başbakanı Celal Bayar aracılığıyla Meclis'e gönderdiği mesajda, katliamın tamamlandığını şu sözlerle açıklamaktaydı. “Uzun yıllardan beri süregelen ve zaman zaman gergin bir şekil alan Tunceli'ndeki toplu haydutluk olayları belli bir program

içindeki çalışmalar sonucu kısa bir sürede ortadan kaldırılmış, bölgede bu gibi olaylar bir daha tekrarlanmamak üzere tarihe aktarılmıştır.”¹⁴

Mustafa Kemal,1926 yılında İsviçreli sanatçı ve gazeteci Emile Hilderbrand’a şu açıklamada bulunuyordu:

“Geçmişte, birçok durumlarda Kürdistan’a ve Anadolu’nun diğer iç bölgelerinde, Cumhuriyet’in iradesine karşı çıkmak eğilimi gösterdikleri zaman, onları demirden bir elle ezdim. Örneğin bir defasında önderlerinin altmışını şafakla birlikte astırdım. O unsur (Kürtler) dersini almıştır ve bir daha benimle kılıç ölçüştürmeye kalkışmayacaktır!”

Burada kastedilen hareket 1925’teki Kürt ulusal direniş hareketidir. Bu, 1923’te Kürtlerin reddi ve inkârı karşısında örgütlenmeye başlayan, 1924’te “Türk’ün süngüsünün görüldüğü yerde Kürtlük biter!” tehdidi karşısında kendini dışa vuran ve 1925’te gerçekleşen bir hareketti. M. Kemal’in üstteki demeci verdiği tarihte, yalnız onlarca lideri asılmamış; yüzlerce köy yok edilmiş, binlerce ev yıkılmış ve 15 bini aşkın insan katledilmişti. Mustafa Kemal’in ‘demirden eli, Dêrsim kasabı Abdullah Alpdoğan’da “Dêrsim’in tepesine inen tunç el”e dönüşmüştü. İşte, Dêrsim’in yerine “Tunceli” adı buradan geliyordu...

Şunu özellikle vurgulamamız gerekiyor ki 1937/38 Dêrsim olayı, bir isyan değil; gerçek anlamda bir katliam ve tasfiye hareketidir... Yukardan beri anlatılan acılı gerçek karşısında, büyük Kürt yurtseveri Mehmed Nuri Dêrsimi’nin şu sözünü bir kez daha hatırlatalım: “Yüzyıllardan beri hep yenildiğimiz, hep ezildiğimiz doğrudur. Ama en az bunun kadar doğru olan bir şey vardır ki o da direnişten asla vazgeçmediğimizdir!”

Şark Islahat Planı ve Dêrsim’in asimilasyonu

1925’de uygulamaya konulan gizli Şark Islahat Planı’nda Dêrsim’in durumu şöyle değerlendirilmektedir:

“Dêrsim’in diğer yörelerden farkı, hükümet görevlerinin di-

---

14 Hıdır Göktaş; Kürtler/İsyan-Tenkil, 1991, s.141

ğer yerlerden daha fazla bulunması, aralarındaki anlaşmazlıkların kendi silahlarıyla halledilmesi, reislerine daha bağlı olmaları Dêrsimlilerin hâlen Kürtçe konuşmalarına ve Alevilikten dolayı Kürtlük iddiasında bulunmalarına rağmen, çoğunluğunun Türkçeyi bilmesi ve konuşabilmesi önemli hususlardır. Dêrsimliler de diğer yerler halkı gibi çifteli ateşli silaha sahiptir. Özellikle şimdiye kadar Dêrsim’de kesin bir cezalandırmanın yapılmamış olması, 1916 harekâtının cezasız kalması bunlara daima güç vermektedir.¹⁵

Söz konusu Plana ilişkin gizli raporlarda, Alevilik sebebiyle Kürtlük iddiasında bulunan ve kendilerinin Horasan’dan geldiklerine inanan Dêrsim aşiretlerini asimile etmenin, diğer Kürtleri asimile etmekten daha kolay olduğu savunuluyor ve „özellikle Dêrsim, öncelikle ve ivedilikle yatılı bölge okulları açılmak suretiyle Kürtlüğe karışmaktan bir an önce kurtarılmalıdır.” deniliyor.

Planda ayrıca, “Dêrsimlilerin Dêrsim’den çıkmak isteyen kısımları Sivas’ın batısında gösterilecek yerlere nakledilebilirler.” görüşüne yer veriliyor. 1927 yılından başlayarak hükümetlere değişik periyodlarla Kürtler konusunda raporlar veren Prof. Hasan Reşit Tankut da 1960 darbesi sonrasında hükümete verdiği bir raporda Dêrsim’e Türk göçmenlerin yerleştirilmesinin uygun olmayacağını, en uygun çarenin Dêrsim’de Dêrsimlileri yerleştirmek yani Dêrsimlileri dağlardan ve perakende köycüklerden ovaya indirmek olduğunu söylüyor. Dêrsim’de küçük sanayinin geliştirilmesini ve okullaşmanın yaygınlaştırılmasını öneren raportör, “Dêrsimli çabuk uygarlaşır, yapı olarak uygardır; çabuk Türkleşir çünkü dili Türk fonetiğine uyar.” önerisinde bulunmaktadır.

Sonuç

Özetle, Kürdistan’ın diğer bölümlerinden sonra sıra yine Dêrsim’e gelmiş ve bu zoraki plan yine uygulanmaya çalışılmaktadır. Senaryo aynı senaryo, film aynı film; yalnızca araçlar gelişmiş ve aktörler değişmiş. Peki, nereye kadar devam edecek bu kirli ve

talihsiz oyun? Nerde gör÷lmüş zorla güzellik yaratıldığı?
İlginize teşekkürler

Berlin, 24.11.2010, Mehmet Bayrak”

Bayrak, konferansta bunları anlatırken ben devşirme Onur Öymen’in, Akşam gazetesinden Özlem Çelik ile yaptığı röportaj konuşmasında, Batı ve saldırgan Sami tüccarlar’ın tarihsel plan, proje ve programları çerçevesinde Türkleştirilip başka bir kişisiz kimlik verilerek çoraklaştırılan bu Anadolu topraklarında -henüz Hitler rejimi gibi dünya kamuoyuna teşhir edilmemiş- kurumsal faşizmin ve Kùrt soykırımların birinci derecede sorumlusu Mustafa Kemal’i de tıpkı Dêrsim katliamı gibi az biraz teşhir ettiğinin farkında olmadığını düşünüyordum. Özlem Çelik’in röportajını birlikte okuyalım.

Özlem Çelik'in röportajı

Gazeteci Özlem Çelik'in sorularını, Onur Öymen çok öfkeli bir şekilde şöyle yanıtlıyordu:

“Sayın Öymen, Meclis'te yaptığınız konuşmada 1937-38 yıllarında Dêrsim'de yaşananlarla ilgili sözleriniz birçok insanı üzdü. İsyarla başlayan ve 90 binden fazla insanın ölümüyle sonuçlanan olaylar...”

“Bakın, AKP demokratik açılım diyor ama bu konuda terör örgütü ile uzlaşmacı bir tutum içinde. Bütün bunları yaparken de Atatürk yaşasaydı o da böyle yapardı diyorlar. Atatürk ne demiş “Yurtta sulh cihanda sulh.” Bunu örnek gösteriyorlar. Ben de diyorum ki Atatürk şunu da söyledi: “Milletimizin topraklarına göz dikenlerin ve ülkemizi esir almak isteyenlerin amansız düşmanıyım.” Birçok iç ayaklanma olmuş, sadece Dêrsim değil. Din kökenli ayaklanmalar da var. Atatürk bu ayaklanmaların hiçbirine karşı pazarlık yöntemini seçmemiş. Şimdi ben Atatürk'ün Dêrsim'de yaptıklarını anlatırken Alevilere hakaret etmiş mi oluyorum? Biz bundan bahsediyoruz bize faşist diyorlar. Ben faşistsem Dêrsim isyanını bastıranlar neydi? Orada bir takım aşırılıklar yaşandıysa bunlar tekrarlınsın dedim mi? Beni, gaddarlık yapılsın demişim gibi gösteriyorlar. Öyle mi söylüyorsunuz? Bu işin yolu bellidir.”

“Atatürk de mi faşistti?”

“Efendim, Dêrsim'de 90 binden fazla insan öldürüldü. Masum insanlar da vardı aralarında. Tarih, canlı tanıklar böyle anlatıyor. Siz bunları yok mu sayıyorsunuz?”

“Bunu tarihçilere bırakalım. Dünyada bütün isyanlarda benzer dramlar yaşanmıştır. II. Dünya Savaşı'ndan bu yana iç savaşlar

ve isyanlarda ölen insan sayısı 18 milyondan fazladır. Biz sosyal demokrat bir partiyiz. Bir masum insan bile hayatını kaybettiyse Dêrsim’de büyük üzüntü duyarız. Benim dediğim, AKP’nin yöntemi, söyledikleri gibi Atatürk’ün yöntemi değildir. Ben mi bastırdım Dêrsim isyanını? O zaman Atatürk niye böyle davrandı? Celal Bayar Başbakan’dı. Fevzi Çakmak da Genelkurmay Başkanı. Onlar da mı faşistti?¹⁶ Biz kimseyi üzmemek için bildiklerimizi kendimize saklıyoruz. Kimseyi rencide etmemek için tarihi kurcalamıyoruz. Beni Hitler’e benzetmelerini kabul etmiyorum.”

“Dêrsim sırları bende kalacak.”

“Bildiklerimizi anlatmıyoruz” demekle neyi kastediyorsunuz? CHP’nin arşivlerinde Dêrsim isyanı ile ilgili kimsenin bilmediği bilgiler mi var?”

“Efendim, biz orada kimin ne yaptığını anlatmıyoruz. Atatürk ne dedi yaşananlarla ilgili, söylemiyoruz. Hiçbir şey bilmiyoruz anlamına gelmiyor bu. Biz bu kadar dikkatli davranacağız, bizi Alevi düşmanı ilan ederek bize karşı oyun oynayacaksınız!”

“Kimsenin bilmediği ama sizin bildiğiniz ne var Dêrsim isyanı ile ilgili?”

“Hayır, ben bildiklerimi söylemeyeceğim. İnsanlar beni arıyor, yaşananları niye söylemiyorsun, anlatsana diyorlar. Sen üç kuruluşluk siyasi menfaat sağlayacaksın diye beni nasıl hedef gösterirsin! Böyle önemli bir konu iç siyaset malzemesi yapılır mı?”

“Deniz Baykal Alevilerden özür dilemenizi ya da sözlerini-

---

16 Günaydın Öymen, onların faşist olduğunu yeni mi anladınız? İşte Avrupalı Türkologlar tarafından yaratılan ırkçı Türk milliyetçi ideolojisiyle beyinleri yıkanmış devşirme bir toplumda, Musollini ve Hitler’in öğretmeni faşist Mustafa Kemal’in devlet yaptırımlarıyla peygamber, pardon önder ilan edildiği bu diyarlarda, her faşist onun arkasına saklanarak kendisine destek arıyordu. Çünkü o, saldırgan Sami tüccarlar tarafından Anadolu’da oluşturulan yapay Türk devletin bütün zor aygıtları ve asimilasyona dayalı çarpık eğitim sistemiyle toplumun sembolü haline getirilmiştir. M. Kemal eşittir; devşirme ırkçı Türk demektir! Lozanda devlet güvencesi verilen bu İttihatçı mason zat, görevini kötüye kullanarak büyük insanlık suçu işlemiştir; Sami tüccarlar’ın bin yıllık projelerini, Osmanlı Padişahı Yavuz Sultan Selim’den çok daha hızlı bir şekilde hayata geçirecek yerli halkları soykırımdan geçirmiştir!

ze açıklık getirmenizi istedi mi?”

“Hayır. Sayın Genel Başkan da ‘Geçmişî kaşımayalım’ diyor. O benim ne söylediğimi, maksadımı gayet iyi biliyor. Ancak konuşmamdan dolayı incinenler olabilir diye düşündüm ve özür diledim. Bu ayıp bir şey değil ki! Birtakım insanlar eski hatıralarını yaşayıp üzüldülerse ben de üzülürüm. Peki niye kimse Şeyh Said isyanından bahsetmiyor? Orada da şehit vermedik mi? Analar ağlamadı mı? Tarih boyunca masum insanların canı yanmıştır, orada da yandı.”

“Dêrsim isyanı çok kanlı bastırılmadı mı sizce?”

“Bütün silahlı ayaklanmalarda çok sayıda masum insan öldürülmüştür. Sokaktan geçerken de çöp tenekesinde bomba patlıyor, masum insanlar ölüyor. Silahlı eylemi başlatanları değil de onu bastırınları suçlu sayarsanız tarihi yanlış değerlendirmiş olursunuz.”

“Yani kurunun yanında yaş da yanar mı diyorsunuz? Dêrsim’de ölen masum insanların başına gelenleri böyle mi değerlendireceğiz?”

Maalesef. Bakın ben NATO’da da büyükelçilik yaptım. Operasyonlarda “yan hasar” dediğimiz bir durum vardır. Bunun olmaması arzu edilir. Geçmişte bu kadar dikkatli davranabildik mi, bunu tarihçiler söylesin.”

“Partiniz içinde de çok sayıda Alevi kökenli isim var. Onların tepkisiyle karşılaştınız mı?”

“Hayır. Onlar benim nasıl bir insan olduğumu biliyorlar. Benim Madımak Oteli’nde saygı duruşunda bulunduğumu gördüler. Cemevlerine gittiğimi, aşure günlerine katıldığımı biliyorlar.”

“Dışişleri Müsteşarı olduğunuz dönemle ilgili 1996’da ‘Kardak bizimdir’ diyerek dönemin başbakanı Tansu Çiller’den bilgi sakladığınız ve onu yanlış yönlendirerek Türkiye’yi Yunanistan ile savaşın eşiğine getirdiğiniz iddialarına ne diyeceksiniz?”

“Başbakan’dan telgrafı saklamışım filan! Bunu ortaya atan gazeteci Güneri Civaoglu’ydu. O zaman da kendisine söyledim. “Bunu ispatlayın istifa edeceğim” dedim. Bunu yazamadı.”

“Peki Bonn Büyükelçisi iken Alman düşmanlığı yaptığınız iddiaları?”

“Solingen olayları sırasında ben Türk vatandaşlarımızı yatıştırmak için Almanlarla kol kola dört buçuk kilometre yürüdüm. Alman Cumhurbaşkanı bana teşekkür etti bunun için. İsim veremeyeyim ama o konuşmamdan sonra birçok AKP’li arkadaşım gelerek beni tebrik etti.”¹⁷

**

Uygarlık yıkıcı Türk devletine, kazanç kapısı anlayışıyla bakıp hizmet veren ve her cinayetini, katliamını, soykırımını savunan devşirme Öymen, CHP’nin Kürt devşirmesi sağır İsmet İnönü gibi işine gelmediği konularda doğruyu söylemiyordu.

Çünkü:

Gazetecilerin elindeki bilgilere göre; NATO-Gladio’sunun Türkiye’deki dış ayağı olan Onur Öymen, Başbakan Tansu Çiller-Genelkurmay başkanı Doğan Gürüş-Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar sivil-askeri darbesinin her tarafta NATO-Gladiosu, kontrgerilla, JİTEM ve Hizbullah örgütleriyle sokak ortalarında on binlerce yargısız faili meçhul denilen ama faili derin devlet olan cinayetlerin işlendiği ve aynı zamanda Kürdistan’da Alman panzerleriyle dört bin köyün yakılıp yıkılarak boşaltıldığı, soykırım dayatılan Kürt halkın meşru savunmasını Zagros dağlarında yapan Zerdüş çocuklarına Almanya ve Fransadan alınan kimyasal silahlarla öldürerek insanlık suçu işleyen ve milyonlarca Kürdün göçe zorlandığı; fiziksel, siyasal, kültürel, sosyal ve ekonomik soykırımların yaşandığı **Türkiye’deki kurumsal Hitler faşizmini** Osmanlı sadrazamları gibi Avrupa’da **‘ileri demokrasi’** olarak gösteriyordu. Hatta Bonn Büyükelçiliği olarak Türkiye’deki demokrasinin Avrupa ülkelerinden daha da ileri olduğunu savunarak; Türkiye’deki katliamları, cinayetleri bilerek gizliyor, Avrupa kamuoyunu kandırmaya çalışıyordu. Evet, 1990-1995 yılları arasındaki dönemde, “Türkiye’nin Bonn Büyükelçiliği’ni yürüten Onur Öymen için atış serbestti. Bu sıralarda, ileri sürdüğü ‘Türkiye’de demokrasinin birçok yönden Almanya’dan hem ileri hem

de daha nitelikli olduğu' ırkçı tezi uzun süre tartışıldı. Siyasi ve diplomasi çevrelerinde neo Naziler üzerinden Alman düşmanlığı yaptığı eleştirilerine hedef olan Öymen'in o dönemki açıklamaları Türkiye-Almanya ilişkilerinin gerilmesine yol açmıştı." diye yazıyordu gazeteciler.

"Kardak Krizi" konusuyla ilgili gazeteci Cengiz Çandar, 13 Kasım 2009 tarihinde Radikal Gazetesi'ndeki köşesinde Seyid Rıza'nın, 'Ayıptır, zulümdür, cinayettir' sözlerini başlık yaptığı yazısında şunları yazıyordu:

**

Ayıptır, zulümdür, cinayettir

Cengiz Çandar

"Kürt sorununa çözüm arayışı-Demokratik Açılım-Milli Birlik Projesi, adını ne koyarsanız koyun, sonuç itibarıyla bir 'iç barış' projesinin gerçekleşmesi, 'varoluşunu savaşa endekslemiş' olanlar ile uzlaşma arayarak gerçekleşemez.

Bunun neden mümkün olamayacağını salı günü CHP adına TBMM kürsüsünde konuşan genel başkan yardımcısı Onur Öymen mükemmel biçimde ortaya koydu. TBMM kürsüsünde bugüne dek yapılmış en 'faşizan' konuşmalardan birine CHP adına imza atarak, tarihe geçti.

Tarihe, TBMM zabitlerine girerek, geçen şu sözlere bakın:

"Maalesef bu ülkenin anaları çok ağladı. Tarihimiz boyunca çok şehit verdik. Çanakkale Savaşı'nda 200 bin şehit vardı, hepsinin anası ağladı. Kimse çıkıp 'bu savaşı bitirelim' demedi. Kurtuluş Savaşı'nda, Şeyh Sait isyanında, Dêrsim isyanında, Kıbrıs'ta analar ağlamadı mı? Kimse 'analara ağlamasın, mücadeleyi durduralım' dedi mi? İlk siz diyorsunuz. Çünkü sizin terörle mücadele cesaretiniz yok."

Bir CHP yetkilisi düşünün ki bir dünya savaşı ölçeğinde ülke topraklarına yapılmış bir saldırıyla, bir iç ça-

tışmayı aynı kategoride mütalaa ediyor. Türkiye topraklarına giren Britanya İmparatorluğu'nun ve Yunanistan'ın askerleriyle Türkiye'nin Kürt ve Alevi vatandaşları için hiçbir fark görmüyor. Ve 'çözüm yolu' olarak 'silahla karşı koymaya ve ezmeye devam'dan başka önerisi yok; bunun için 'Açılım'a da karşı. Hadi, bu kafa ile 'Açılım' konusunda 'uzlaşın' bakalım. Demokrasi ile faşizm nasıl uzlaşabilirse, 'Açılım' konusunda da ancak o kadar uzlaşma sağlanabilir.

Onur Öymen'in -CHP adına- konuşmasının en can alıcı bölümü Dêrsim'i anmasıydı kuşkusuz. 'Analar ağlamasın, mücadeleyi durduralım' denmemesi gerektiğinin örnekleri arasında saydığı Dêrsim. Dêrsim, Cumhuriyet tarihinin yeterince ve gereğince açılmamış en kara sayfalarından biri. Oradaki insanlar, yakın tarihimizin hem Kürt ve hem de Alevi oldukları için zulüm ve katliam hedefi olarak 'çifte kavrulmuş' vatandaşlarımız. Dêrsim'de olan-biten bir isyanı bastırma boyutlarının o kadar ötesine geçmişti ki, isyanın lideri olarak darağacına gönderilen Seyid Rıza, vakarla çıktığı idam sehpasında tabureyi ayağı ile itmişti ve itmeden önce de şu sözleri söylemişti:

"Evlâdı Kerbelâyih; Bî-hatayih; Ayıptır. Zulümdür. Cinayettir."

Yaşlı ve dinî kimlikli bir Anadolu insanının cellâtlarına kendini asma fırsatı bile vermeden, işini kendi bitirmeden saniye önceki ruh halini hiç düşünebilir misiniz? 'Kerbelâ çocuklarıyız', 'Hatasızız' yani 'masumuz' dedikten sonra üç basit sözcük: "Ayıptır. Zulümdür. Cinayettir."

Seyid Rıza'nın bu sözleri halk kültürünün içinde, özellikle Kürt ve Alevi yurttaşlarımızın bilinçaltılarında kazınmış olarak kuşaktan kuşağa geçmiştir.

Bunu tabii ki faşistler bilmez ya da umursamazlar.

Kalkıp CHP'nin Güneydoğu'da niye silindiğini sormanın, üzerinde araştırma yapmanın artık fazla bir anlamı kalmadı. CHP Genel Başkan Yardımcısı, Deniz Baykal'ın sağ kolu Onur Öymen, bunun gerekçesini TBMM kürsüsünden veciz biçimde verdi. Artık gözünü açması gerekenler arasında, CHP'nin 'seçmen tabanı' olarak kabul edilen Türkiye'nin Alevi kitlesinin ve temsilci-

lerinin de yer alması gerekiyor. Tarihte başlarına gelen en amansız felaketin bugün CHP Genel Başkan Yardımcısı Onur Öymen tarafından -CHP adına- TBMM’de, hem de ‘Demokratik Açılım’ içerikli bir konuda, niçin buna gerek olmadığını emsali gibi anlatılmasını herhalde önemle not etmeleri gerekiyor.

Onur Öymen’in Dêrsim katliamından ‘analar ağlamasın, mücadeleyi durduralım, savaşı bitirelim’ yaklaşımına karşı ‘örnek tutum’ olarak söz etmesi bir dil sürçmesi sayılır mı? Sayılmaz. Onur Öymen’in diplomatlığı da Türkiye’yi haksız ve gereksiz yere savaşa yöneltmek konusunda ‘sabıkalı’dır. Onur Öymen, Ocak 1996’da Türkiye ile Yunanistan’ı savaşın eşiğine getiren ve ‘Kardak Krizi’ adıyla siyasi tarihimizde yerini alan olayın başlıca mimarıdır.

Aslında ‘Onur Öymen gibi diplomatları olan ülkelerin savaş çıkartma riski çok yüksektir.’ de diyebilirdi. Onur Öymen o tarihte Dışişleri Müsteşarı idi. Dönemin Başbakanı Tansu Çiller kendisine Kardak’ın kime ait olduğunu sormuş ve alacağı tavrın bunun cevabına dayanacağını söylemişti. Onur Öymen, Başbakanı’nın kesin bir dille ‘Bize ait’ diye yanılmıştı. Çiller bunun üzerine krizi tırmandırmış ve Türk ve Yunan donanmaları Kardak kayalıklarının dibinde savaşın eşiğinde dolaşmışlardı.

Yanılmıştı, çünkü Türkiye’nin Roma Büyükelçiliği’nden kendisine iletilen ve İtalyanların elinde bulunan ve Türkiye’nin Kardak kayalıklarını terk ettiğini ve Kardak’ın Türk karasuları içinde olmadığını ortaya koyan belgeyi içeren kriptoyu hasıraltı etmişti. O bilgi, Türkiye’nin Kardak’ta kriz çıkartmasını ya da öyle bir krize taraf olmasını engelleyici nitelikteydi.

Ey TBMM üyeleri,

‘Açılım’ ve Kürt sorununa ilişkin olarak, Türkiye’de demokrasi içinde çözümden mi yanasınız yoksa faşist zihniyetten mi? Cevabı basit olmalı...”¹⁸

DÊRSİM 1923-1938

Osmanlı İmparatorluğunun Bir Baş Ağrısı: Dêrsim

Munzur Çem

Bu konferansta üzerinde asıl duracağımız konu, 1923-38 döneminde devletin Dêrsim'e karşı izlediği politika ve bu yöre halkımızın gerçekleştirdiği direnişler olmakla birlikte, konuya değinmeden önce 19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başlarındaki politik durumdan kısaca bahsetmek yerinde olur sanıyorum. Üzerinde duracağımız konunun daha iyi anlaşılabilmesi için buna gerek var. Çünkü Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşu ile birlikte hayata geçirilen yeni politika geçmişten kopuk değil, onun üzerine inşa edilen, onun devamı niteliğindeki bir politikaydı.

Dêrsim, Yavuz Sultan Selim döneminde, Kürdistan'ın öteki kimi bölgeleriyle birlikte Osmanlı İmparatorluğuna bağlandı. Ne var ki yine Kürdistan'ın öteki bölgeleri gibi Osmanlı devleti orada da tam bir hâkimiyet kuramadı. Bölge, yüzyıllarca bağımsız ya da otonom bir statü yapısına sahip olageldi. Dêrsimlilerin, Osmanlıya yakınlık duymamalarının ve elden geldiğince ondan uzak durmak istemelerinin ise kendilerine göre haklı ve mantıklı nedenleri vardı. Her şeyden önce de İmparatorluk onlar için yabancı, baskıcı ve sömürgeci bir güçtü.

Yani bu devletin:

* Dili onların dili değildi.

* Dini onların dini değildi.

* Kùltürü ve hukuku onlarınki değildi.

* Osmanlı ağır vergi, yıllarca süren askerlik, angarya; kısacası baskı ve zulüm demektir.

Ne var ki yörenin söz konusu yarı-bağımsız hali Osmanlı yönetimi için kabul edilebilir bir durum değildi. O, her ne şekilde olursa olsun, oraya hakim olmak ve kendi hukuksal kurallarını hayata geçirmek istiyordu. Özellikle de 1860'lardan sonra imparatorluğu yönetenlerin Dêrsim'e karşı eski tarihlerdekine oranla daha sistematik ve etkin bir hakim olma çabası içerisine girdiğini görmekteyiz. Birbirini izleyen askeri harekâtlar bunun en bariz örneğiydi. Ne var ki Dêrsimliler de boyun eğmeye niyetli değillerdi ve bu nedenle de her seferinde şiddetle saldırılara karşı koydular. Sonuçta, Osmanlıyı yönetenler, kalıcı bir başarı elde etmeyi başaramadılar.

T.C. Devleti ya da Yeni Osmanlı

İmparatorluk yıkılıp da yerini Türkiye Cumhuriyeti devletine terk ettiğinde, Kürdistan'ın tümü gibi Dêrsim bakımından da özde değişen bir şey olmadı. Yeni devlet, Osmanlı kadroları eliyle ve onun gelenekleri üzerine kurulmuştu. Bu bakımdan aslında yeni bir devlet değil, onun bir devamıydı. Bütün Kürdistan halkı gibi, Dêrsimliler için de bu devlet yabancı bir güçtü, sömürgeciydi ve haklı olarak onun boyunduruğu altında yaşamak istemiyorlardı.

Tabi ki T.C.'nin, özünde Osmanlı'nın devamı olduğunu söylemek, aralarında her hangi bir fark bulunmadığı anlamına gelmez. Osmanlı İmparatorluğu teorik olarak İslam'a göre yönetilen, padişahın aynı zamanda halifeliği temsil ettiği bir devletti. Osmanlı döneminde etnik kimlik farkı, yani değişik halklara mensup olmak, esas itibarıyla bir ayrımcılık nedeni değildi. Padişahın otoritesini tanıdıktan, yani ona bağlılık gösterdikten ve tebaa olarak üzerine düşen görevleri yerine getirdikten sonra hangi halka mensup olduğunun, hangi dili konuştuğunun fazlaca bir önemi yoktu.

Elbette bu saptama, bütün Osmanlı tarihi için aynı şeyleri söylemek, dönem ve koşullara göre var olan farklılıkları gör-

memek anlamına da gelmemeli. Özellikle de 1789 tarihli Fransız Devriminden sonra, bağımsızlık hareketlerinin ortaya çıkması ve giderek yaygınlaşması, İmparatorluk yönetiminin, bahsini ettiğimiz politikadan adım adım uzaklaşmasına ve giderek derinleşen ayrımcı bir çizgiye kaymasına neden oldu.

Yeni Devlet ve Milliyetçilik

İttihat ve Terakki iktidarınca pratiğe geçirilen ve Mustafa Kemal döneminde de devam ettirilen politika, Osmanlının bu konudaki geleneksel politikası ile uyumlu değildi. Kemalist yönetim, Osmanlıda hakim kimlik olan İslam'ı bir kenara bıraktı, yerine Türklüğü koydu. Tek millet, tek dil, tek devlet, tek şef, tek din, tek ideoloji, yeni devletin temel şiarlarıydı. Diğer bir deyişle bu sistem her türlü sınıfsal, ulusal ve dinsel farklılığı reddediyor, tekliği esas alıyor ve toplumu buna uygun tarzda yeniden dizayn etmeyi temel hedef olarak önüne koymuş bulunuyordu. Osmanlı da İslam, bu dine bağlı halklar bakımından ortak bir kimlik ve onları bir arada tutan bir yapıştırıcı iken, "Türkçülük" üzerine kurulmuş olan T.C. böyle bir olanağa sahip değildi. Çünkü yeni devletin hakim ideolojisi olan Türkçülük, onun sınırları içerisinde yaşayan halklar bakımından ortak bir kimliği ya da paydayı ifade etmiyordu. Hal böyle olunca da politik hedeflerine ulaşabilmek için Ankara yönetiminin elinde kalan tek seçenek baskı ve şiddet (soykırım) eşliğinde yürütölen dizginsiz asimilasyondur. Model, bu şekilde insanlara kabul ettirilecekti.

Örneğin dönemin Başbakanı İsmet İnönü, 17 Nisan 1925 tarihinde Türk Ocakları Kongresinde dinleyicilere hitaben şöyle diyor:

*"Biz açıkça Ulusçuyuz ve Ulusçuluk bizi birleştiren biricik öğedir. Türk çoğunluğunun yanında diğer öğelerin hiçbir etkisi yoktur. Her ne pahasına olursa olsun ülkemizde yaşayanları Türkleştirecek, Türklere ve Türkçülüğe karşı çıkanları yok edeceğiz. Dini araç olarak kullanmaya kalkışanları ezeceğiz."*¹⁹

Hakkını inkâr etmemek gerekir; Türk yöneticiler bu işi layıkıyla yaptılar. Kemalistler, zulüm ve terörü o derece ileriye götürdüler ki insanların giyebileceği giysiler, sakal ve bıyıklarının şekli bile tepeden inme emirlerle tayin edilmeye çalışıldı; bu amaçla yasalar çıkartıldı. Örneğin, Kıyafet Kanunu. Daha da komik olanı ise söz konusu ırkçı-şoven terör dalgasının, ilerencilik hatta devrimcilik biçiminde lanse edilmesiydi ki bugün hâlâ bunu yapanlar az değil.

Bu arada Kemalist yönetim, 1925 yılından itibaren Hanefi mezhebini devlet dini olarak benimsedi; dini kurumları bu esas üzerine oluşturdu, eğitim dâhil din hizmetleri buna göre programlayıp yürüttü. Alevi ve Êzdi (YÊzîdî) gibi farklı inanç gruplarının haklarına ise saygı göstermek şurada kalsın, isimleri bile yasaklandı. Kırım ve sürgünlerden geriye kalan Hristiyanlar, büyük haksızlıklarla yüz yüze kaldılar.

Peki, bu neyi gösteriyor? Bu gösteriyor ki Alevi Kürtler ve tabi Dêrsimliler sadece ulusal baskıyla değil, aynı zamanda dinsel inanç yönüyle de ağır haksızlıklarla yüz yüzediler.

Cumhuriyet Yönetiminin Dêrsim'e Bakışı

Dêrsimliler, sadece Mustafa Kemal hareketine destek vermedikleri, yeni kurulan devlete sempati duymadıkları için değil, ondan önceki dönemlere ilişkin tutum ve davranışları nedeniyle de Ankara yönetiminin düşmanlar listesinde yer alıyorlardı. Kısacası, T.C. yönetimi için Dêrsim bir baş ağrısı, bir tehlikeydi. Neden?

1. Dêrsimliler yüzyıllarca boyun eğmemiş, Osmanlı otoritesini kabul etmemişlerdi,

2. Onlar, Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlının Dêrsim'deki varlığına fiili olarak son vermiş, bağımsız bir Kürdistan'ın kurulması da dâhil, ulusal taleplerini açıkça dile getirmiş, bunu için mücadele etmişlerdi.

3. Dêrsim-Koçgiri yöresindeki Kürt önder ve aydınlar, Kürdistan Teali Cemiyeti başta olmak üzere yurtsever nitelikteki Kürt örgütlerinde yer almış, çalışmalarına katılmışlardı.

4. Resmi propagandacıların iddialarının tersine Dêrsimliler Mustafa Kemal'e üzerinde durulmaya değer bir destek sunmamış, genellikle ona cephe almış, bağımsız bir Kürdistan dâhil, Kürt ulusal-demokratik haklarına saygı gösterilmesini ısrarla istemişlerdi. Ankara hükümetinin olumsuz tutumu yüzünden herhangi bir uzlaşma sağlanamaması üzerine de 1921 yılında Dêrsim-Koçgiri birlikteliğiyle Koçgiri Ulusal Direnişini gerçekleştirmişti.

5. Dêrsimliler Ermeni soykırımına katılmadıkları gibi, Ermenilere sahip çıkmış, on binlercesini soykırımdan kurtarmışlardı ki Türk milliyetçileri için bu da affedilemez bir suç ya da günahı.

Bu arada, emperyalistlerle Türk sömürgecileri arasında Kürdistan'ın paylaşılmasını sağlayan Lozan Anlaşmasının imzalanması, Kürtlerin tümü gibi Dêrsimliler bakımından da meşru bir durum değildi. Bu anlaşma, eşine az rastlanan düzeyde bir haksızlık belgesiydi. Bu nedenle de onun imzalanışının üzerinden henüz 1,5 yıllık bir süre geçmişti ki Kürdistan'da 1925 ulusal direnişini baş gösterdi. Dêrsim'in bu direnişine yaklaşımı konusunda Türkiye'de öteden beri çeşitli spekülasyonlar yapılıyor ve bu yöre halkının devlete büyük ölçüde destek verdiğinden bahsediliyor. Oysa gerçek hiç de söylendiği gibi değil.

Her şeyden önce, Elazığ Cephesi Kumandanı Şeyh Şerif ile Dêrsim eski mebusu Hasan Hayri arasında görüşmeler yapılmış, uzlaşmaya varılmış ve bu çerçevede de Dêrsim'e telgraflar çekilip mektuplar yazılmıştı. Doğu Dêrsim'de her ne kadar irili ufaklı kimi gruplar, kişisel çıkar peşine düşerek, devletin korucuları olarak kardeşlerine karşı savaştıysalar da hem bu yörede, hem de merkezi bölgelerde halk, esas olarak tarafsız kaldı. Ancak Batı Dêrsim'de durum farklıydı. Orada, direniş önemli ölçüde sevinçle karşılandı. Seyid Rıza, haber alır almaz silahlı bir destek için hazırlığa başladı. Ali Boğazı çevresindeki Koçan ve öteki kimi aşiretler, Çemişgezek bölgesinde devlet daireleri ile karakollara baskınlar düzenlediler, çatışmalar baş gösterdi. Ne var ki hareket erken kırıldığı için söz konusu destek daha fazla ileriye götürülemedi ve Dêrsim eski milletvekili Hasan Hayri Elazığ'da idam edildi.

Bu gelişmelerle Kürtler önemli mevziler yitirir ve güç kaybına

uğrarken Ankara yönetimi mesafe alıp güç kazanıyordu.

Ağır devlet terörüne uluslararası koşulların elverişsizliği de eklenince, ulusal haklarına kavuşmak Kürtler bakımından temel hedef olmaya devam etse de güncel politikada bu yöndeki hakların tamamını öne çıkartmak kolay değildi. Legal planda istekler çitası gün be gün aşağıya çekiliyor, politik talepler geri plana itiliyor, dil, kültür ile dini inanca ilişkin istekler bile sınırlı ölçüde savunulabiliyordu. Kürt sözcüğünü ağıza almanın dahi ölümü göze almakla eş anlama geldiği koşullarda başka türüsünü düşünmek, pek de gerçekçi olmazdı zaten. Bu arada, jandarma ve öteki devlet görevlileri tarafından halka uygulanan baskıların sona erdirilmesi, ağır vergi politikasının terk edilmesi, angarya biçiminde çalıştırma yoluna gidilmemesi gibi talepler de Dêrsimlilerin istemleri arasında önemli bir yer tutmaktaydı.

Ne var ki Türk Devleti, Kürtlerin varlığını temelden reddettiği için her ne şekilde olursa olsun onun haklarına saygı göstermek gibi bir düşünce de, gündeminde yer almıyordu. Yöneticilerin dilinden düşmeyen Dêrsim İslahı, kürde boyun eğdirme ve onu asimile etme stratejisinde çok önemli bir yere sahipti. Bu yüzden de 1925 Kürt direnişi kırılır kırılmaz, devlet yeniden Dêrsim'e yönelmeye başladı.

Dêrsim'e Karşı Askeri Operasyonlara Devam

1926 yılında, Türk askeri birliklerinin Ali Boğazı çevresinde yerleşik Kocan/Kozan aşiretine karşı harekete geçmesi, Dêrsim'i İslah etme programının önemli bir basamağıydı. Askeri birliklere Mustafa Muğlalı komuta ediyordu. Ağın ve Keban yöresindeki devşirme Türklerden derlenmiş önemlice bir milis kuvveti ile kimi Dêrsim aşiretleri de harekâta destek sunmaktaydılar. Ankara, bu harekâtle neyi amaçlıyordu? O günkü koşullarda Dêrsim'e karşı topyekûn bir hareketi yerinde görmeyen devletin başlıca amacı, Dêrsim'in direngen bir kolunun kopartılması ve böylece güçten düşürülmesiydi.

Cephe Komutanı Muğlalı, yayınladığı bildiride güdülen amacı şöyle ifade ediyordu:

“Şimdiye kadar melunca hareketlere devam eden, canavarlığın ve haydutluğun timsali olan Koçuşağı aşiretinin tedip ve tenkiline kesin surette karar verilmiştir.”²⁰

Aynı komutanın, 28 Kasım tarihli bildirisinde ise şu sözler yer almaktadır:

“Öteden beri Dêrsim’in yenik olmayan aşireti ve milli kahramanları adını taşıyan Koçuşağı haydutlarını... Aziz vatanımızın bağrında adeta kangren haline gelmiş bir çibandan başka bir şey olmayan bu canavar grubunun yok edilmeleri hususunda Cephe ve Bölge Komutanları başta olmak üzere tekmil arkadaşlarıma katlandıkları güçlük ve sarf ettikleri mesai nedeni ile bütün kalbimle teşekkür eder...”²¹

Görüldüğü gibi devleti temsilen görev yapan bir komutan;

1. Koçan aşiretinin Dêrsim’de ulusal kahraman olarak tanımlandığını kabul ediyor.
2. Büyük küçük ya da kadın erkek ayırımı yapmadan bütün aşireti canavar, haydut ve kangren şeklinde nitelendiriyor.
3. Yöre halkının kökten yok edilmesine karar verildiğini belirtiyor, yani bir jenosidin hedeflendiğini itiraf ediyor.

Ne var ki Koçanlılar, Şemkan ve Reşikan aşiretleri el ele vererek işgalcilere karşı kahramanca bir meşru savunma direniş sergilediler ve bu nedenle de plan tam olarak başarıya ulaşamadı. Ulaşamadı ama bu arada askeri birlikler girebildikleri köyleri ateşe verdiler, ele geçirdikleri birçok kişiyi katlettiler ve yağmaya giriştiler. Halk açısından kayıplar küçümsenir gibi değildi.

Koçgiri ve 1925 direnişlerinin başarısızlığa uğramasından sonra, gerçekleştirilen 1926 harekâtı, büyük maddi ve can kaybının yanı sıra Dêrsimliler üzerinde psikolojik yönden de önemli derecede olumsuz etki bıraktı. Korku ve endişelere yol açtı. Bu, aynı zamanda Ankara’daki ırkçı yönetimin Dêrsim’e yönelik niyetlerinin de çok net olarak açığa çıkması demektir. Halk, M. Kemal yönetiminin Kürt ulusal hakları bakımından Osmanlı dev-

20 Türkiye Cumhuriyeti’nde Ayaklanmalar, Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Dairesi Yayınları, 1972, s.176.

21 Genelkurmay Bşk., Harp Tarihi Başkanlığı, s. 176.

letinden çok daha geri, çok daha kötü niyetli olduğunu görmüş oldu. Olay, aynı yönetimin, Alevilerin inançsal haklarına saygı gösterme yönünden de demokratik bir tutuma sahip olmadığını açık olarak gözler önüne sermekteydi.

Kürdistan'ı Sömürgeleştirme ve Kürtleri Sindirme Çabalarında Yeni Adımlar

Öte yandan Ankara, Kürtlerin büyük lokma olduğunu, onu yutmanın kolay olmadığını biliyordu. O nedenle de kısa ve uzun vadede yapılacakları kapsayan detaylı bir sömürgeleştirme ve sindirme planına gereksinme duyulmaktaydı. Böyle bir planı hazırlamadan önce de yerinde incelemelere, diğer bir deyişle gözleme dayalı yeterli bilgilerin elde olması gerekmektedir. Bu yüzden 1925 direnişinin hemen ardından devlet birçok görevlisini bölgeye yolladı, incelemeler yaptırdı ve raporlar hazırlattı, öneri ve düşüncelerini saptadı.

Dêrsim, önemli bir bölge olarak bu çalışmada hep özel bir yere sahip oldu. Hazırlanan raporlarda, yörenin şiddet yolu ile sindirilmesi başlıca ortak noktalardan biri olarak sürekli öne çıkmaktaydı. Bunlar içerisinde ötekiler kadar asimilasyoncu olmakla birlikte, halkın yaşam düzeyini yükseltecek adımların atılmasından bahseden tek yönetici Vali Ali Cemal'di. Dêrsimlilerin Alevi inancına sahip olduğunu söyledikleri A. Cemal raporunda özetle:

*“Baskılar son bulur ve şuurlu bir şekilde hareket edilirse Dêrsimliler, Cumhuriyetin çok sadık ve fedakâr hadimleri olabilirler. Der-simliler öldürülmekten, göç ettirilmekten korkuyorlar...”*²² di-yordu.

Aynı dönemde, raporlar hazırlayanlardan Mülkiye Müfettişi Hamdi Bey ise bu noktada Ali Cemal'in tam karşısı görüşler savunuyor ve şöyle söylüyordu:

“Yaptığım temasların bende hâsıl ettiği izlenime göre, Dêrsim gittikçe Kürtleşiyor, ülküleşiyor ve dolayısıyla tehlike büyüyor...”

Dêrsim Cumhuriyet Hükümeti için bir çıbandır. Bu çıban üze-

rine kesin bir ameliyat yapmak ve elim ihtimalleri önlemek, memleket selameti bakımından mutlaka lazımdır.

Okul açmak, yol yapmak, refah sebeplerini sağlayacak fabrikalar kurmak, kendilerini meşgul etmeye yarayan çeşitli sanayi işleri sağlamak, özet olarak yurt sahibi yapmak veya uygarlaştırmak suretiyle ıslaha çalışmak hayalden başka bir şey değildir”²³

TBMM Başkanı Abdulhaluk Renda'nın raporu da anlayış itibariyle Hamdi Bey'inkinden farklı değildi. O, her şeyden önce devletin bugün halen de gerici bir dini ayaklanma şeklinde lanse etmeye çalıştığı Şeyh Said liderliğindeki 1925 Direnişini doğru bir tanımlamasını yapıyor ve **“Ayaklanma din perdesi altında, tamamıyla milli bir harekettir.”** diyordu.

Raporda ayrıca, yine devlete ait resmi görüşe aykırı şekilde Kürtlerle Türklerin iki ayrı millet olduklarını kabul ediliyor ve bu iki milletin, yani Kürtlerle Türklerin eşit haklara sahip olarak bir arada yaşama şanslarının olmadığı vurgulanıyordu. Renda, bu saptamaların ardından *“Binaenaleyh bütün memlekette Türk nüfuz ve nüfusunu hakim kılmayı farz ve zaruri görüyorum...”* sözleriyle Kürtleri asimile etmekten başka çareleri olmadığını dile getiriyordu.

Dêrsim ise Renda'nın Raporunda “Dêrsim'in Durumu” ara başlığı altında özel bir bölüm şeklinde ele alınmaktadır. Türk Meclis Başkanı, Kürdistan'ın bu yöresi ile ilgili değerlendirmelerinin bir yerinde şöyle diyor:

“Dêrsimlilerin elhaletü hazihi Kürtçe konuşmalarına ve Alevilikten dolayı Kürtlük iddiasında bulunmalarına rağmen ekserisinin Türkçeyi bilmek, bilmemek ve söylememek hususundaki taassubu Dêrsim'de görmedim. Bilhassa şimdiye kadar Dêrsim'de kati bir tedip yapılmamış olması 332 (1916) harekâtının cezasız kalması bunlara daima kuvvet vermektedir.”²⁴

Farklı kişiler tarafından hazırlanan bu raporlarda dile getirilen görüşler bir arada değerlendirildiklerinde, Dêrsimlilerin du-

23 Genelkurmay Bşk. aynı yayın s. 378

24 Mehmet Bayrak, “Kürtler ve Ulusal-Demokratik Mücadeleleri, Özge Yayınları, 1993, Ankara, s. 456

rumu ile ilgili olarak ortaya çıkan tablo ile ilgili olarak şunları söyleyebiliriz:

1. Dêrsimliler, Ali Cemal'in söylediği gibi öldürülmekten, sürgün edilmekten ve zulme uğramaktan korkuyorlardı.

2. Dêrsimliler ulusal haklarına sahip olmak istiyor; dillerini, kültürlerini ve kimliklerini ve dini inançlarını kaybetmek istemiyor, kendilerini yönetmede söz ve karar sahibi olmak istiyorlardı.

Soykırım Bir Plana Bağlanıyor

Devlet, Kürtler ve Kürdistan hakkında bu raporları hazırlattıktan sonra, Kürt politikasının ana hatlarını belirledi ve bu politikanın hayata geçmesi için de bir plan hazırladı. 1925 yılında uygulamaya konulan “Şark İslahat Planı” budur. Doğaldır ki Dêrsim, bu süreçte üzerinde uzun uzadıya konuşulan ve hakkında kararlar alınan ana bölgelerden biri olma özelliğini kaybetmiş değildi. Resmi bir yayında Kürdistan'ın bu yöresi ile ilgili olarak şunlar söyleniyor:

“Cumhuriyetin ilanını takip eden senelerde özellikle Şeyh Said ayaklanmasından sonra, diğer doğu illeri ile beraber Dêrsim de önemle dikkate alınmış ve kesin ıslahat esaslarının tespiti için incelenmesine başlanmıştı...

Keza, Genel Kurmay Başkanlığı da bu mesele üzerinde büyük bir ilgi ile durmuş ve muhtelif teşekküllerden aldığı raporları değerlendirmek sureti ile Dêrsim ıslahatının zaruri olduğu kanısına varmıştı.

Neticede Dêrsim'in ıslahı esasları tespit edildi ve bu keyfiyet uzunca vadeli bir programa başlandı.”²⁵

Görüldüğü gibi Dêrsimi ıslah etme planı bizzat Genelkurmay Başkanlığı tarafından hazırlanıyor ve o aşamadan sonra Dêrsim politikası da bu plana göre yürütülüyor. Bu amaçla devlet, esasları aşağıda noktalar halinde sıralanan etkin bir çalışma programını uygulamaya koydu:

1. Dêrsimlileri kendi dil, kültür, kimlik ve tarihlerine yaban-

cılaştırmak,

2. Devletin, ülkeyi kalkındırma ve medenileştirme dışında herhangi bir amacı olmadığına halkı inandırmak,

3. Dêrsimliler arasına nifak sokmak, onları birbirlerinden uzaklaştırmak ve içlerinden taraftar kazanmak,

4. Yörede, idari ve eğitim başta olmak üzere devlet kurum ve kuruluşlarının yer edinebilmelerini sağlamak,

5 Koşullar ne olursa olsun, Dêrsim'e karşı askeri bir operasyon düşünüldüğünden, bu iş için gerekli hazırlıkları aralıksız sürdürmek.

Sıra Dêrsim'in Kuzey Yörelerinde

1930 yılında, bu kez de Dêrsim'in kuzey kesiminde Pülümür-Erzincan yöresinde askeri bir operasyona girildi. Bu operasyonun çok ilginç bir gerekçesi var ki bu gerekçe, 82 yıldan beri T.C. devleti tarafından Kürt halkına karşı izlenen politikayı bütün çıplaklığı ile gözler önüne seren bir ayna niteliğindedir.

Olay şu:

1930 yılında, Ağrı direnişi nedeniyle bölgede bulunan Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak, Erzincan'dan Başbakan İsmet İnönü'ye, bölgedeki Kürtleri konu edinen iki mektup yazıyor ve 'önemli tespit ve istemlerde' bulunuyor. Bu mektuplardan birinde yer alan birkaç paragraf şöyle:

"2. Erzincan merkez ilçesinde 10.000 Kürt vardır. Bunlar Alevilikten faydalanarak Türk köylerini Kürtleştirmeye ve Kürt dilini yaymaya çalışmaktadırlar. Birkaç sene sonra Kürtlüğün bütün Erzincan'ı istila edeceğinden endişe edilebilir. Örfen Türk, fakat Alevi olan birçok Türk köyleri Aleviliğin Kürtlüğü ifade ettiği zihniyetiyle ana lisanlarını terk ederek Kürtçe konuşmaktadırlar. Bu işe önyak olan, her şakavetle *yataklık eden Rusaray, Mitini, Sancağı, Kürtkendi, Kelarik köylerinin aslı bir şekilde kayda tabi tutularak bunlardan gerekenlerin Trakya'ya nakli ve bölgelerdeki bazı reislerin il merkezinde ve polis nezareti altında ikamet ettirilerek emniyete alınmaları gerekmektedir. Türk olan Alevi köylerinin Kürtçe konuşmalarına ve Türk dilinin bütün bölgeye yayılması için*

esaslı tedbirler almaya ihtiyaç vardır.

3. İl bölgesindeki bazı memurların Kürt ırkına mensup olduğu bilinmektedir. Örneğin; Erzincan sorğu hakimi Pülümürlü Şevki Efendinin Kürtleri himaye ettiği ve geceleri Kürtleri evinde topladığı gerçekleşmiştir. Bu adamın her ne şekilde olursa olsun il bölgesi dışına nakline ve bu gibi memurlar hakkında da aynı işlemin uygulanmasına lüzum vardır.

4. Arz ettiğim bu meselenin en önemlisi, birinci maddede adı geçen köylerin kesin surette tedibi ve ırkan Kürt olduğu kesinlikle bilinen memurların bir an önce yerlerinden alınmasıdır.”

Mareşal, bu arada bazı Kürt köylerin isimlerini vererek, “Bütün Kürt köylerine bir etki yapmak ve devlet nüfuzunu hakim kılmak için Erzincan’a nakledilecek bir hava kıtası ile bu köyleri tahrip etmenin uygun olacağı düşüncesindeyim.”²⁶ diye ekliyor.

Mareşalin isteği üzerine hükümet askeri operasyonun yapılmasını uygun buldu ve aynı yılın sonbaharında ordu yöreye karşı saldırıya geçti. 1926 harekâtında olduğu gibi Kürtler bu yörede de oldukça başarılı bir direniş gösterdiler. Askeri birlikler ise gibildikleri yerleşim birimlerini ateşe verip yağma ve talana girişmekten geri kalmadılar. Kemalistlerin zulmü bu kez Dêrsim’in kuzeyini kasıp kavurmuştu.

Fevzi Çakmak, 1931 tarihli bir başka raporunda ise Dêrsimliler için “Dêrsim halkı cahildir, haydutluk ruhuna sahiptir.” diyor ve izlenmekte olan politikanın başarısı için alınması gereken önlemleri sıralıyor.

Önerilerin bazıları şöyle:

d) Yerli memurların çıkarılması

e) Yüksek idare memurlarına adeta koloni idarelerindeki yetkilerin verilmesi,

f) Propagandaya ağırlık verilmesi ve Türklüğün telkini,

g) Kürtçe yerine Türkçenin yerleşmesi için ilmi ve idari tedbirlerin alınması kız çocuklarının okutulması,

Kısaca:

2. Dêrsimli okşanmakla kazanılamaz. Silahlı kuvvetin müda-

halesi Dêrsimliye daha çok tesir yapar ve ıslahın esasını teşkil eder.

*3. Dêrsim evvela koloni gibi dikkate alınmalı. Türk camiası içinde Kürtlük eritilmeli, ondan sonra da aşamalı öz Türk hukukuna tabi kılınmalıdır.*²⁷

Nihai Çözüm(!) Adımları

1934 yılında, Türk olmayanların asimilasyon yoluyla silinmeleri yönünde devlet bir adım daha attı ve yeni bir yasa çıkardı. Bu 2510 sayılı Mecburi İskân Kanunu'dur. Baştan sona kadar ırkçı esaslar üzerinde şekillendirilmiş olan yasada Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşayanlar açıkça "*Hakiki Türk soyundan olan-olmayan*", "*Türk kültürüne bağlı olan-olmayan*" şeklinde tasnife tabi tutuluyor. Bu yasa, devletin öteden beri izlediği zorla Türkleştirme, etnik temizlik ve kapsamlı bir asimilasyonun başarılması için yapılacak çalışmalara yeni bir şekil veriyor. Kuşkusuz, yasanın o anki birincil hedefi Dêrsim'di. Yasanın 13. maddesinin "*Türk ırkından olmayanların serpiştirme suretiyle köylere ve ayrı mahalle ve küme teşkil edemeyecek şekilde kasaba ve şehirlere iskânları mecburidir.*" şeklindeki 3. fıkrası sonraki yıllarda Dêrsim sürgünlerine karşı çok katı bir şekilde uygulanacaktı.

1930'lu yıllarının başlarında ve ortalarında Başbakan İnönü, İktisat Vekili Celal Bayar, Jandarma Genel Komutanlığı vb. tarafından hazırlanan rapor ve öteki belgelerde, Dêrsim için öncekilerden farklı bir çerçeve ortaya konmuyor. Bütün bu belgelerde Dêrsim'in İslahı Kürt sorunundan, daha doğrusu Kürtlerden kurtulmanın önemli basamaklarından biri olarak değerlendiriliyor.

1 Kasım 1935 yılında Mustafa Kemal, Meclisin 5. Dönem 1. Yasama Yılı'nı açarken yaptığı konuşmada, "*Yeni iki Genel Müfettişlik ve bazı yeni illerin kurulması gerekli görülmektedir. Bu arada Dêrsim bölgesinde önemli bir reform programının uygulanması da*

---

27 Kalman, Belge ve Tanıklarıyla Dêrsim Direnişleri, Nüjen Yayınları, İstanbul, 1995, s. 152.

düşünülmüştür.” diyerek olacakları haber veriyordu.

Bu konuşmanın üzerinden iki ay bile geçmeden bu kez Dêrsim ile ilgili özel bir yasa çıkartıldı. Bu, Mustafa Kemal’in önemli bir *reform programının uygulanması* dediği uygulamanın önemli adımlarından biriydi. 25 Aralık 1935 tarih ve 2884 sayılı bu yasa-ya göre Dêrsim adı değiştirilip Tunceli yapılıyor, bu yörenin bağlı olduğu 4. Genel Müfettişliğin başına korgeneral rütbesine sahip Abdullah Alpdoğan getiriliyordu. Tunceli Kanunu bir bütün olarak ele alındığında, bunun bir soykırım yasası olduğunu görmek zor değil. Yasa, bölgedeki devlet görevlilerine soykırımı hayata geçirebilmeleri için gerekli bütün yetkileri veriyordu.

1936 yılında, TBMM’nin açılışını yaparken yaptığı konuşma- da, Mustafa Kemal, bir kez daha Dêrsim sorununu ülkenin en önemli sorunu olarak ilan ediyor ve mutlaka çözülmesi gerektiğini belirtiyordu. Onun ağzından çıkan şu sözler ise çözümden ne anlaşıldığını hiçbir tereddüde yer bırakmayacak şekilde ortaya koyuyordu:

“Dahili işlerimizden en mühim bir safha varsa o da Dêrsim meselesidir. Dahilde bulunan iş bu yarayı, bu korkunç çıbanı, ortadan temizleyip koparmak ve kökünden kesmek işi her ne pahasına olursa olsun yapılmalı ve bu hususta en acil kararların alınması için, hükümete tam ve geniş yetki verilmelidir.”

Bu gelişmelerin ardından, bölgede sıkıyönetim ilan edildi. Aynı zamanda sıkıyönetim komutanı olan Genel Müfettişliğin başındaki generalin yaptığı ilk işlerden biri, genel af çıkarıldığını ve silah teslim edenlerin kendi yerlerinde barış içerisinde yaşama-ya devam edeceklerini ilan etmek oldu. Bu manevra, Dêrsim’de o güne kadar rastlanmamış derecede derin bir bölünmeye yol açtı. O güne kadar devlete güvenmemiş çok sayıda aşiret, genel affı bir fırsat bilerek silah tesliminde bulundu.

Buna karşın Dêrsimlilerin bir bölümü bu yola başvurmadılar. Onlara göre, devletin Dêrsim hakkında herhangi bir iyi niyeti yoktu. Af ilanı bir aldatma taktiğiydi. Dêrsim, ancak direnerek bir katliamdan yakayı kurtarabilirdi. Bu görüşe sahip olanların

başını Seyid Rıza çekiyordu. Alişêr, hareketin ideoloğuydu, propaganda ve halkı hazırlamada çok belirgin role sahipti. Başka bir deyişle direnişin köşe taşlarından biriydi o.

Bu arada, Seyid Rıza ile öteki kimi etkin aşiret reisleri arasında yeni saldırıya karşı direnmek amacıyla bazı ittifaklar gerçekleştirildi, toplantılar düzenlendi, yeminler edildi.

4 Mayıs 1937 günü ise Ankara hükümeti Dêrsim’de yapılacak askeri harekât ile ilgili olarak yeni bir toplantı yaptı ve bir kararname hazırladı. Dêrsim’in kaderini belirlemek amacı ile yapılan söz konusu Bakanlar Kurulu toplantısı, bizzat M. Kemal başkanlığında ve Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak’ın da katılımıyla gerçekleşmişti.

‘Çok gizli’ ibaresini taşıyan Kararnamenin bir yerinde şöyle denilmektedir:

“Sadece taarruz hareketiyle ilerlemekle iktifa ettikçe isyan ocakları daimi olarak yerinde bırakılmış olur. Bunun içindir ki silah kullanmış olanları ve kullananları yerinde ve sonuna kadar zarar veremeyecek hale getirmek, köyleri kâmilten tahrip etmek ve aileleri uzaklaştırmak lüzumlu görülmüştür.”

Görüldüğü gibi kararnamede:

1. Dêrsim köyleri peşinen isyan ocakları olarak görülüyor ve bölge halkı gelecekte suç işleyebilir düşüncesiyle bunların tümünden tahrip edilmeleri öngörülüyor,

2. Burada geçen **“Silah kullanmış olanları ve kullananları...”** cümlesi üzerinde büyük bir dikkatle durmak gerekir. Açıktır ki, Dêrsim halkı bu belirleme ile *“Harekât anında silah kullananlar”* ve *“geçmişte kullanmış olanlar”* olmak üzere iki gruba şeklinde değerlendiriliyor. Bu, harekât anında çatışma halinde olanlara ek olarak geçmiş tarihlerde su veya bu şekilde silah kullanmış olanların cezalandırılmalarının da öngörüldüğünü açıkça ortaya koymaktadır.

Peki, kararname ile suçlu ilan edilenlere verilen ceza nedir, bir de ona bakalım. Verilecek ceza kararnamede **“yerinde ve sonuna kadar zarar veremeyecek hale getirmek...”** şeklinde tarif ediliyor. Bir insanın ya da insan grubunun yerinde ve sonuna kadar zarar

veremeyecek hale getirilmesinin öldürme dışında bir anlama gelmeyeceği açıktır.

Kısacası bu kararname ile “ataları suç işledi” ya da “ne olur ne olmaz, gelecekte suç işleyebilir” diye insanları öldürmek, yerleşim birimlerini tahrip etmek ve katliamdan artakalanları da sürmek mümkün kılınmış oluyor.

Aynı gün, hava kuvvetlerine bağlı uçaklar tarafından Dêrsim’de Türkçe ve Kürtçe olarak hazırlanmış bir de bildiri dağıtıldı. Bildirinin bir yerinde şöyle deniliyordu:

“Aksi takdirde yani dediklerimizi yapmazsanız her tarafınızı sarmış bulunuyoruz. Cumhuriyetin kahredici orduları tarafından mahvedileceksiniz. Cumhuriyet hükümetinin bu son şefkat ve merhametini bildiren bu bildirisini 24 saat çoluk ve çocuğunuzla beraber okuyun, düşünün ve çabuk cevap verin. Yoksa hiç istemediğimiz halde sizi mahvedecek olan kuvvetler harekete geçeceklerdir. Devlete itaat gerekir.”²⁸

Neden 1937?

Bu olay, yani 1937-38 soykırımı üzerinde düşünürken, şu önemli soruya yanıt aramak gerekir. Devlet niçin kendi deyişi ile “Dêrsim’in Islahı” için 1937 yılını seçti? Kanımca bunun nedenlerini şu başlıklar altında sıralayabiliriz:

1. Devlet öteki bölgelerde baş gösteren Kürt direnişlerini kırmış, askeri ve idari olarak Kürdistan’daki konumunu güçlendirmişti.

2. Bir askeri harekâtın başarıya ulaşması için yöresel olarak gerekli hazırlıklar tamamlanmıştı.

3. Kürdistan’da peş peşe gelen askeri yenilgiler, Dêrsim’de moral bozucu etki yaratmış, başarıya olan inancı zayıflatmış ve psikolojik üstünlüğün sömürgecilerin eline geçmesine neden olmuştu.

4. Dêrsimliler arasında birlik kalmamış, bazı aşiret liderleri ile

etkin din adamları korucu haline getirilmiş, devletle işbirlikleri geliştirilmişti.

5. Almanya da Hitler rejimi hüküm sürüyordu. Dünya bir savaşa doğru gidiyor ve ittifaklar da buna göre şekilleniyordu. O koşullarda da uluslararası arenada herhangi bir gücün Kürtlere destek vermesi ve bu yüzden de Türkiye ile arasını bozması kolay düşünülecek şey değildi.

6. Hem silah gücü ve hem de savaştan kişi sayısı bakımından devlet ile Dêrsim arasında düşünülemez kadar büyük güç farkı vardı. Bir tarafta, her türlü modern silaha sahip 70-80 bin kişilik örgüt bir faşist devlet ordusu, bir tarafta ise üzerine yok etmek için gelen bu örgütlü orduya karşı elinde piyade tüfeğinden başka silahı olmayan ve sayısı birkaç bini geçmeyen Kürt direnişçileri.

Harekât Başlıyor

1937 ilkbaharının sonlarına doğru harekât başladı. Askeri birlikler dört bir yandan adım adım Dêrsim içlerine doğru ilerliyorlardı. Bu da ister istemez değişik bölgelerde silahlı çatışmaların ortaya çıkmasına neden oldu. Yeri olmadığını düşünerek bu konu ile ilgili detaylara girmek istemiyorum. Ancak şunu da söyleyeyim; Seyid Rıza ile ittifak yapmış olan aşiretlerin bir bölümü verdikleri sözü yerine getirmeyerek sessiz kalmayı tercih etseler de başlangıçta hayli geniş ölçekli bir direniş yaşanıyordu Dêrsimde.

Görüşme Davetinden İdam Sehпасına

Yaz sonlarında, hükümet temsilcilerinden gelen görüşme önerisini kabul eden Seyid Rıza, Erzincan'a doğru yola çıktı. Burada ister istemez şu soruyu sormak gerekiyor. Yıllardır devlete güven duymadığını her fırsatta dile getiren ve doğabilecek sonuçları bile direnmeyi tercih eden Seyid Rıza neden bu kez gelen öneriyi uyararak Erzincan'a gitme yolunu seçiyordu?

Kuşkusuz bunun temel nedeni bizzat kendi hemşerilerinin tutumuydu. Yukarıda da değindiğimiz gibi, 1936 yılında Dêrsim

aşiretlerinin büyük bir kesimi silah tesliminde bulunmuş, kendisiyle ittifak yapmış olanların çoğu ise sessiz kalmayı tercih etmişlerdi. Yaşamını halkının davasına adanmış olan sağ kolu durumundaki Koçgirili Alişer ve eşi Zerifa, bizzat kendi yeğenlerinin içerisinde yer aldıkları bir komplo ile katledilmişlerdi. Kendisiyle birlikte hareket eden aşiretlerden Bextiyaran aşiretinin lideri ve yılmaz silahşor Sahan Ağa, yine devletin kurduğu bir komplo sonucu, Dêrsimliler eliyle öldürtülmüştü. Dêrsimde, “Seyid Rıza devletle uzlaşmadığı için, Dêrsim’in yakılıp yıkılmasına neden oluyor.” tarzındaki propaganda alabildiğine yaygınlık kazanmaya başlamıştı. Kısa bir süre önce Birdo deresinde karısı, oğlu, öteki çocukları ve torunlarının da içerisinde bulunduğu 30 kişilik silahlı grup askeri bir birlik tarafından katledilirken bile kılını kıpırdatmamıştı Dêrsimliler. Özetlemek gerekirse, bu gün de örneklerine bolca rastladığımız gibi teslimiyet ve ihanet içten içe kemirmiş, çürütmüştü Dêrsimi.

Seyid Rıza için görüşme amacıyla Erzincan’a giderken başına gelecekleri tahmin etmek zor değildi. Ama yine de bunu denemekten kaçınmadı.

Türk devleti ise bilinen geleneğini bir kez daha tekrarlamaktan geri kalmadı, görüşmek için davet ettiği yaşlı adamı gözaltına aldı. Seyid Rıza, Dêrsim’den Erzincan’a gitmek üzere yola çıkarken yanındakilere, “Bu benim sonum olabilir, beni ipe götürebilir ama yine de gideceğim.” demişti. Gerçekten de tutuklandıktan kısa bir süre sonra Erzincan’dan Elazığ’a götürülüp yargılandı ve oğlu dâhil 6 kişi ile birlikte idam edildi. Bu yargılamanın nasıl yapıldığı, idamın ne şekilde gerçekleştirildiği az biraz çarpıtılmış olsa da İhsan Sabri Çağlayangil’in anılarında yer alıyor. Söz konusu insanlık dışı olayın detaylarını merak edenler ona bakabilirler.

Öbür taraftan, Seyid Rıza gözaltına alınır alınmaz, Başbakan İsmet İnönü, Dêrsim sorununun halledildiğini, bitirildiğini duyuran bir açıklama yaptı, ancak, büyük bir ihtimalle bu görüşünden ötürü kısa bir süre sonra Başbakanlık koltuğundan oldu. Mustafa Kemal, kendisini buna mecbur etmiş ve yerine Celal Bayar getirilmişti.

Çatışmalar Yaygınlaşıyor

1938 ilkbaharı geldiğinde, Türk ordusu daha da takviye edilmiş halde, yeniden harekâta başladı.

Bu durum, devlete destek vermiş ya da tarafsız kalmış kesimler arasında şaşkınlığa neden oldu. Seyid Rıza yıllarca Türk devletine güvenilemeyeceğini, ona güvenmenin kendi ipini kendi eliyle çekmek anlamına geleceğini söylemiş durmuştu. Bir toplantıda Türk devletinin değiştiğini söyleyenlere, ünlü “Karga Bülbül Olmaz” sözüyle yanıt vermişti o. Büyük dava adamı Kürt aydını Alişer’in tutumu bundan farklı olmamıştı. Ne var ki Dêrsim’de küçümsenemeyecek bir kesim kulak vermemişti onlara. 1937 fırtınası olanca şiddetiyle üzerlerine geldiğinde, kimileri bilgisizlikten, kimileri ise kişisel ya da ailesel çıkarlarından dolayı ya sessiz kalmış ya da devlete destek vermişlerdi. Ama şimdi söyledikleri birer birer çıkıyordu Seyir Rıza ve Alişer gibilerinin.

Aldatıldıklarını gören Dêrsimlilerin bir bölümü çatışmalara katıldı ve böylece 1938 yılında direniş yeniden alevlendi. Laç Deresi ve çevresi, direnişin en önemli odak noktası, daha doğrusu sembolü haline gelmişti. Türk ordusu, bir buçuk yıl süren çatışmalardan sonra, ancak 21 Temmuz 1938 günü orayı ele geçirebildi. Askeri birlikler, kadın-erkek, büyük-küçük ayırımı yapmaksızın binlerce suçsuz sivil insanı katletti orada. Pek çok kişi ise düşman eline geçmemek için kendisini kayalıklardan ve uçurumlardan aşağıya attı, bedenini Munzur nehrinin sularına teslim etti.

En Büyük Soykırım Dalgası Geliyor

Laç Deresi’nin düşmesi, esas olarak Dêrsim’de silahlı direnişin de sonuydu. Gerçi ondan sonra da orada burada çatışmalar görüldü ama bunlar önemsenecek etkinlikte değillerdi. Asıl soykırım dalgası ise tam da bu dönemde meydana geldi. Ağustos ayında, Dêrsim’de “manevra” adı altında, Dêrsim tarihinin bilinen en büyük katliamı gerçekleştirildi. Türk ordusuna bağlı birlikler, yaş ve cinsiyet farkı gözetmeksizin on binlerce kişiyi katlettiler. Onlar

ele geçirdikleri insanları gruplar halinde kurşuna dizdiler, süngülediler, kurşun harcamamak için uçurumlardan aşağıya attılar, evlere, samanlıklara, ya da çukurlara doldurarak ateşe verdiler. Sığınak olarak kullanılan mağaraları dinamitlemek, ağızlarını kapatıp havasız bırakmak ya da zehirli gazlar kullanmak, başvuru- lan öteki yöntemlerden bazılarıydı.

1938 soykırımı sırasında tarafsız kalan ya da devlete destek verenler, direnenler kadar hatta onlardan da fazla kayıp verdiler. Çünkü bu gruptakiler kendilerini güvenlik içerisinde gördüklerinden, korunmaya yönelik herhangi bir önleme başvurmazlar ve hazırlıksız yakalandılar. Onlar, Türk askerinin bir gün kendilerini aniden evlerinden toplayıp yok edeceğini düşünmemişlerdi. Hesap hatası yüzünden kayıpları çok büyük oldu.

Başbakan olan Celal Bayar, jenosidin bu son dalgasına ilişkin emrin kimin tarafından ve nasıl verildiğine ilişkin olarak şunları söylüyor:

“Şimdi Mareşal, Erkan-ı Harbiye reisi (Genel Kurmay Başkanı), ben Başvekilim.

Atatürk Malum... Üçümüz Dêrsimde yapılan büyük ordu manevralarındayız. Manevranın da sonuna gelmek üzereyiz. Üçümüz bir arada. Ordunun emniyeti bakımından strateji ne olmalıdır? Onu görüşüyoruz... Dêrsim'in o halde kalırsa her zaman ordunun emniyeti bakımından tehlike olacağını görüşüyorlardı...

O sırada biz konuşurken Dêrsimlilerin jandarma karakollarımızdan üç-dört tanesini bastıkları haberi geldi. Atatürk'le göz göze geldik. Birbirimizi anlıyorduk.

Atatürk benim yüzüme baktı. 'Ne olacak?' dedi. Anlıyorum orada emniyet tesis edilecek. Ne olursa olsun Bana hitap edecekler. Hükümet reisi benim. 'Anlıyorum Efendim bana hitap edişinizin manasını' dedim.

Atatürk; 'sorumluluğunu üzerime alıyorum, vuracağız Dêrsimi' dedi. Ve vurduk.”²⁹

Burada dikkat çekici olan, büyük jenosit dalgasına “manevra”

29 Kurtul Altuğ, Celal Bayar Anlatıyor. Tercüman Gazetesi, 17 Eylül 1986. Aktaran M. Kalman age, s. 354.

adının verilmiş olmasıdır ki birliklere verilmiş emirnamelerde aynı terim yer alıyor. Bu emirnamelerin birinde, manevranın yapılması tarzına ilişkin olarak şöyle denilmektedir:

“Harekâtın yapılış tarzı:

Ordu bu görevi, bölgenin her tarafında birden harekete başlamak üzere en kısa zamanda kesin, şedit, seri ve en etkili bir şekilde, haydutların herhangi bir yere saklanmasına veya tarama başlangıcında ve süresinde bölge dışına çıkmasına meydan vermeyecek şekilde yapacaktır.”³⁰

Yine aynı kaynakta yer alan şu satırlar ise aynı soykırım dalgasının sonuçlarına ilişkin bir itiraf niteliğindedir:

“10 Ağustos 1938’den beri Ordu manevrasının birinci safhası içinde yasak bölgeyi tarayarak geçen birlikler bu harekât sırasında, isimleri daha önce 4.ncü Genel Müfettişlikçe tespit edilmiş binlerce insanı yakalayıp kabileler halinde emredilen bölgelere sevk etmişler, haydutlarla yer yer yapılan müsademedeki keza binlercesini imha etmişler, bu şerirlerin sığındıkları köyleri, komları ve hatta fundalık ve tarlaları yakmışlardı.”³¹

Soykırımı Gerekçe Bulma Çabaları

Katliamdan sonra, yöneticiler bu kez de olayın nedenlerini ve gerçek sorumlularını gizleyebilmek için öteden beri sürdürmekte oldukları yalan kampanyasına, yeni eklemelerle birlikte hız kazandırdılar. Bu kampanyanın kimi önemli noktaları şu şekildeydi:

1. Dêrsim’de ağa ve beyler, kendi çıkarları için devletin yapmak istediği reformlara karşı çıktılar, harekât bu yüzden yapıldı. İşin ilginç yanı, bu iddia o tarihlerde bizzat TKP tarafından savunulmuş, Komüntern ise bunu ciddiye alıp karara dönüştürmüştü. Üstelik Kemalist yönetimden kopya edilen bu gülünç iddia, 1937-38 yıllarında Dêrsim’de yaşananlarla sınırlı değildi. Türk yönteminin kendi sınırları içerisindeki Kürt halkının tamamına karşı izlediği soykırımcı terörün her türlü aynı çerçevede meşru gös-

30 Genelkurmay, Harp Tarihi Başkanlığı, a.g.e., s. 447.

31 Genelkurmay Başk. Harp Tarihi Başkanlığı, a.g.e. s. 463.

terilmeye çalışıldı. Sol hareketin önemli bir kesimi, on yıllarca, Kemalistlerin bu yöndeki tezleri ile Kürt halkının özgürlük mücadelesini vurmaya çalıştı ki, bugün hala da aynı telden çalanlara rastlamak zor değildir.

2. Devletin katliam yapmak gibi bir kararı ve niyeti yoktu. Bu işi yapanlar, orada görev üstlenmiş olan bazı komutanlardır.

3. Mustafa Kemal ile Fevzi Çakmak'ın ise bu işten haberdar değillerdi. Mustafa Kemal hasta olduğu için Dêrsim'de olanları zaten bilmiyordu. Fevzi Çakmak ise bölgeye geç gelmiş, oraya varır varmaz katliamı durdurmuş ama o arada birçok insan da yaşamını yitirmiş, vs.

Kuşkusuz bunlar, ciddiye alınacak şeyler değildir. 1937-38 soykırımı tesadüfi bir olay değildi. O, konuşmamın daha önceki bölümlerinde değindiğim belgelerinde gösterildiği gibi, yıllarca önce kararlaştırılan, hazırlıkları yapılan ve adeta bağıra bağıra geliyorum diyen bir soykırımdı. Baştan sona kadar Mustafa Kemal'in bilgisi dâhilinde ve onun direktiflerine uygun olarak hazırlandı. Kaldı ki dış dünyada bile yapılmak istenenlerin farkında olanlar vardı. Nitekim Avusturya'nın İstanbul Başkonsolosu, Winter soykırım planını önceden öğrenmiş ve bunu ülkesinin Dışişleri Bakanlığına bildirmişti. Düşüncelerini şu cümlelerle açıklıyordu Başkonsolos:

“1925 isyanı ve Şeyh Said'in idamından sonra da ülkenin doğusunda sürekli karışıklıklara yol açan Kürt sorununu tümünden ortadan kaldırmak için baskı önlemlerinin en kısa zamanda uygulanacağı söyleniyor. Güvenilir Türk kaynaklarından edindiğim bilgilerin ışığında, dünyada eşine rastlanmayacak derecede bir katliama girişilmesinden korkuyorum.”³²

Devleti yönetenler, böyle bir soykırımı önceden karar verdikleri için de halkın temel istemlerini göz önüne almadılar, sorunun kan dökülmeden çözüme kavuşması için herhangi bir olumlu davranış sergilemediler. Onlar, tersine çelişki ve olum-

32 Khalid, Fadel, Kurden Heute, 3. aktualisierte u erw. Aufl., Wien; Zurich: Europa Verl., 1992, Kurden Im 20. Jahrhundertt, Kurdistan ASG FU, Berlin, s. 39.

suzlukların büyümesi için ellerinden ne geldiyse onu yapmaktan geri kalmadılar.

Peki, Dêrsim halkı ne istemiş, kime hangi kötülüğü yapmıştı ki, böyle bir zulüm dalgasıyla yüz yüze geldi? Soykırımdan geçirildi? Bu konuda öncelikle şunu belirtmek gerekir ki, nerede ve kimin tarafından yapılırsa yapılsın, soykırım bir insanlık suçudur ve hiç kimse tarafından, hiçbir şekilde mazur gösterilemez. Bir yerde isyan olsa da bu durum değişmez.

Kaldı ki Dêrsim'de isyan diye bir şey de yoktu. Askeri birliklerin kuşatılmış Dêrsim'in içlerine ilerleyişleri sırasında yer yer göze çarpan karşı koyma eylemleri dışında, Dêrsim'de isyan sayılabilecek herhangi bir eylem söz konusu değil. Kuşkusuz, ötekiler gibi bu soykırımın gerçek nedeni de, Nazizmin büyük kardeşi olan Türk milliyetçiliğinin, yani Kemalizmin ırkçı-şoven karakteri, Ankara yönetiminin sömürgeci hedefleriydi. Kaldı ki 1937-38 soykırımının, devletin Kürt sorununu çözmeye yönteminin bir parçası ya da halkası olduğu gerçeği, bizzat dönemin üst düzey yöneticileri tarafından da kabul ediliyor.

1938 yılında Başbakan, 1950-1960 yılları arasında ise Devlet Başkanlığı yapmış olan Celal Bayar'ın, aynı zamanda devletin bakış açısını özetleyen konu hakkındaki sözleri bunu her hangi bir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde açığa çıkartıyor. Şöyle diyor Celal Bayar:

“Şeyh Said, Bir Kürt Cumhuriyeti kurmak istiyordu. (...) Dêrsim İsyanı, tamamen Kürtlerin siyasi düşünceleridir. Bunlar ne anarşisttir, ne şudur, ne budur. Bunlar doğrudan doğruya müstakil bir Kürt hükümetini kurmak istiyorlardı. (...) *Dêrsimlilerin, Kürtlük hesabına en idealistleri Koçgiri'de toplandılar, teşkilat yaptılar. Sivil, asker bütün kuvvetleriyle oraya toplandılar. Orada mühim bir kuvvet teşekkül etti. Koçgiri'de isyan çıktı. (...) Koçgiri bence diğer isyanların hepsinden mühimdir. Yunanlılara karşı durmak için nasıl tedbir alıyor isek, orada da aynı şekilde teşkilat yaptık.*”³³

33 Tercüman gazetesi, 10.09.1986./ Ayrıca Kurtul Altuğ: “Celal Bayar Anlatıyor”, M. Nuri Dêrsimi, Hatıratım, Öz-Ge Yayınları, Ekler bölümü s.

30 Ağustos 1938 günü, yani “Zafer Bayramı” yaklaştığında, Dêrsim’de sağlanan “başarıdan” ötürü kutlama mesajları birbirini izliyordu. M. Kemal, bu vesile ile Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak’a gönderdiği telgrafta duygularını şöyle dile getiriyordu:

“Ordumuzun yüksek ve her zaman olduğu gibi milletin güvenine cidden layık kıymet ve kudretle dolu manevrasının, çok faydalı safhalar göstererek bittiğini bildiren telgrafınızı aldım.

Türk Ordusunun yarattığı zaferin bu yıldönümü günlerinde kalbim orduya karşı takdir ve şükran hisleri ile doludur. Sizin ve tercümanı olduğunuz aziz silah arkadaşlarımın hakkımda gösterdikleri samimi ve asil duygular o günlerdeki anılarımı canlandırdı, heyecanlarımı arttırdı. Başta siz olduğunuz halde cümlenize candan sevgi ve saygılarımı sunar, şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da daima artan mutlu başarılar dilerim.”³⁴

Aynı yıl, Kasım ayının ilk günü yapılan TBMM’yi açılış töreninde Celal Bayar tarafından okunan konuşmasında ise Mustafa Kemal, bir kez daha Dêrsim meselesine değinerek şöyle diyordu:

“Her şeyden önce size kıvançla arz edeyim ki ulus ve ülke geçen yılı tam bir huzur ve sükûn içinde yükselme ve kalkınma çalışmaları ile geçirmiştir.

Uzun yıllardan beri süregelen ve zaman zaman gergin bir şekil alan Tunceli’deki toplu haydutluk olayları belli bir program içindeki çalışmalar sonucu kısa bir sürede ortadan kaldırılmış, bölgede bu gibi olaylar bir daha tekrarlanmamak üzere tarihe aktarılmıştır. (Bravo sesleri)”³⁵

Görüldüğü gibi Dêrsim’de bir soykırımın yaşandığı 1937-38 yılları, Mustafa Kemal için “ulus ve ülkenin tam bir huzur ve sükûn içinde yükselme ve kalkınma çalışmaları ile geçirdiği bir dönem”dir. Dêrsim’de yapılanlar ise malum; bunlar toplu haydutluk olaylarını ortadan kaldırmaktan öte bir şey değil.

Dêrsim soykırımı, Türk milliyetçileri tarafından 1915 Ermeni soykırımından başlayarak, Rum, Süryani ve Kürt halklarına karşı

230’dan naklen.

34 Genelkurmay Başkanı. Harp Tarihi Başkanlığı., a.g.y. s. 466.

35 Millet Meclisi Tutanak Dergisi D. V, C. 27, Sa. 3.

izlenen sistematik yok etme politikasının bir halkasıdır. Kuşkusuz Dêrsimlilerin Alevi olmaları, kendi inanç ve geleneklerini korumak istemeleri; daha da ötesi, Dêrsim'in yüzyıllarca Aleviler için koruyucu bir kale işlevine sahip olmasının da, bölge halkının böyle bir zulüm dalgası ile yüz yüze gelmesinde etkili olduğunu söylemek yanlış olmaz. Nitekim Dêrsimli din adamları, soykırım sırasında en ağır kayıplara uğrayanlar arasında yer alırken, kutsal yerler yakılıp yıkılmaktan kurtulamadılar.

1938 Dêrsim jenosidi ve onu yaratan nedenler bu kadar açıkken, onunla ilgili spekülasyonlar ve gerçeği çarpıtma çabaları, o günden bu yana devam edip gidiyor. 1920'lerde Dêrsim-Koçgiri bölgesi Kürt yurtseverliğinin kalelerinden biriydi. Bugün, Dêrsim halkının Kürt kimliğini, ideallerini ve mücadelesini inkâr etmeye, ona gönüllerine göre kılıf uydurmaya çalışanların sayısı az sayılmaz. 1930'larda kürtlükle Aleviliğin halk arasında aynı anlama geldiğini resmi raporlara yansıtan ve bundan şikâyetçi olanlar, bugün Aleviliği Kürt yurtseverliğine karşı bir silah olarak kullanma çabası içerisindedir. Suni senaryolar ve uydurma hikâyelerle Alevi-Sünni, Kurmanc-Kırmanc (Zaza) çelişkileri yaratılmaya ve böylece insanlarımız karşı karşıya getirtilmeye çalışıyorlar.

Buna karşın ilerici, demokrat ve yurtsever Dêrsimliler gerekli dikkati gösterebiliyorlar mı? Ne yazık ki buna gereği gibi değil diye yanıt vermek zorundayız. Dêrsimli aydınların küçümsenemeyecek bir bölümü, kendi halkının diline, kültürüne, tarihine, kimliğine, inançlarına ve taleplerine ilgisizler. Kendi anadilini rahatça konuşabilmek, onunla okuyup yazabilmek için herhangi bir çaba göstermiyor, çoğu kez de bu tür çabaları küçümsüyorlar. Kimileri ise sözümona ilgili gözüküyor ama politik amaçlarla, tarihi ve toplumsal gerçekleri tahrif etmekten kaçınmıyor, Dêrsim halkının Kürt kimliğini ve onun verdiği mücadelenin hedeflerini inkâra çalışıyorlar. Asimilasyon ve korkunun etkisiyle kendi geçmişinden, ulusal değerlerinden kaçan, kendini olduğundan başka göstermeye çalışan, daha açık bir ifade ile aslını inkâr eden insanlarımızın sayısı hiç de azımsanacak gibi değil. Tarihte Alevilere yapılan baskılara karşı çıkan ve bunlardan kimileri için anma

toplantıları düzenleyen Alevi örgütlerinin, yıllardır, büyük bir ikiyüzlülükle Mustafa Kemal döneminde yapılmış olanlara karşı sessiz kalışları da aynı noktada üzerinde dikkatle durulması gereken bir durumdur.

Halkını ve ülkesini seven, özgürlük için mücadele veren insanların tavrı, yerinde oturup her şeyi eleştirmek değil elbet. Esas olan sorunlara ve onların nedenlerine kafa yormak, bir araya gelip hoşgörüyü onları tartışmak, çözüm yolları aramaktır. Hepimize düşen budur.

Dêrsim soykırımı ve benzeri olaylar üzerinde dururken, amacımız birilerinden intikam almak da değil. Tarihi iyi bilmek, ondan dersler çıkartmak ve edinilen deneyimleri gelecek kuşaklara aktarmak, sağlıklı bir geleceğe sahip olabilmenin çok önemli koşullarından bir tanesidir. Bir halkı soykırımı uğratanlar, o halkın çocuklarına 'kurtarıcı' diye öğretiliyorlarsa, orada korkunç dercede acı veren, iltihaplı bir yara var demektir. Bu yara deşilip tedavi edilmeden, katile 'katil' denilmeden, savaş ve insanlık suçu işlediğinden dolayı Hitler gibi mahkûm edilmeden acıları dindirmek mümkün değildir.

Daha da önemlisi, Dêrsim soykırımı 1938'de sona ermiş değil, bugün hala da devam ediyor. Bölge, baştanbaşa bir askeri kışla halindedir. Din, kültür, inanç ve kimliğe yönelik asimilasyoncu çabalar aynen, hatta daha da sistematikleştirilip yaygınlaştırılarak sürdürülmektedir. Doğa tahribi dâhil bölgenin insansızlaştırılmasına yönelik çabalarda herhangi bir azalma yok. Dêrsim'de, 1937-38 soykırımını yapanların fotoğraf ve heykellerinden geçilmiyor. Caddeler, parklar ve kurumlar en çok onların adlarını taşıyor.

Bu bakımdan, soykırımı karşı tavır almak, sorumlularını ortaya çıkartıp teşhir etmek, sadece geçmişin bir olayı ile ilgili gerçekleri gün yüzüne çıkartmak değil, bu, aynı zamanda halen yürürlükte bulunan soykırımcı uygulamalara karşı durmak, onları yaşamın dışına itmektir.

Bu iş için mücadele bizi bekliyor. Bu, sadece Dêrsimlilerin değil, bütün Kürt yurtseverlerinin, öteki halklara mensup ilerici ve

demokrat çevrelerin de görevidir. Soykırım bir insanlık suçu olduğuna göre, ona karşı çıkmak ve suçluları, tarih müzesinde hak ettikleri yere oturtmak, insani değerlerden yana olan herkesin görevidir.

Kısaca; yaşananlar, ne yazık ki Konsolos Winter'i de bıkmadan usanmadan "Bu devlete güven olmaz." diyen Seyid Rıza'yı da haklı çıkarmış, Dêrsim halkı, tarihinin bilinen en büyük soykırımını yaşamıştı.

Dêrsimde katledilen Alevi Kùrtlerdi. Zilan'da, Ağrı'da Şeyh Said isyanında ise Sünni Kùrtlerdi.

Sabırla dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Berlin, 24.11.2010

Munzur Çem

**

Munzur Çem'in konuşmasından sonra Konferansa yarım saat öğle yemek molası verildi. Bu ara herkes Konferansta anlatılan konular ile ilgili birbirleriyle konuşmaya başlamış, salonda Berlin Eyalet Parlamentosu duvarlarına yansıyan, anlaşılmaz bir uğultu uzayıp gidiyordu. Mehmet Bayrak salondaki öğle yemeğinde uluslararası süper güçler tarafından yetiştirilip pratikte kullanılan İttihatçı Mustafa Kemal ve Hasan Reşit Tankut'u çoktan unutmuş, koridordaki kitap standında Haydar Işık ile birlikte okuyucularına kitaplarını imzalıyordu. Roj TV çalışanı gazeteci Erdal Er ise konferansa konuşmacı olarak katılanlar ile röportaj yaparak bu arayı değerlendiriyordu.

İKİNCİ BÖLÜM

Dêrsim Soykırımı

Haydar Işık

“Konferansın ikinci bölümünde, konferansa büyük maddi katkıları ve emeği geçen Sayın Haydar Işık moderatörlük yapıyordu:

“Berlin Eyaleti Parlamentosu Başkanı Sayın Walter Momper, Sayın Milletvekili Giyasettin Sayan, Saygıdeğer Bayanlar ve Baylar,

Arkadaşlar, yetmiş dört sene Dêrsimliler uyudular; kış uykusuna yattılar. Kimse Dêrsim katliamından bahsetmiyordu. Ya solcu diye bahsediyorlardı kendilerinden ya da Alevi diye. Bu fırsatı biz ilk defa üç sene önce, 2008’de Brüksel’de düzenlediğimiz Dêrsim konferansı ile dile getirdik. Türkiye, 2008 yılında yaptığımız konferansa uluslararası büyük bir baskı uyguladı. Bu konferansın yapılmaması için bütün dış temsilciliklerini, konsolosluklarını, dış lobciliğini yapan örgütleri harekete geçirdiler. O dönemdeki Dış İşleri bakanı Ali Babacan bizzat kendisi konferansın yapılmaması için özel olarak Brüksel’e gelmişti. Ama o bile konferansın yapılması önünde engel olamadı. Türkiye, neden 70 yıl sonra bile Dêrsim’de yapılan katliamın Avrupa kamuoyunun öğrenmesini istemiyordu? Elbette Hitler faşizmi gibi işlediği insanlık suçlarının kimseler tarafından duyulmasını istemiyordu. Biz o konferansı Avrupa sosyalistlerin de yardımı ile başarıyla gerçekleştirdik. Ondan sonraki yıl, yani 2009 yılında biz bu konferansları Dêrsim’de yapılan katliamları, Dêrsim’in kültürü, dili ve tarihi hakkında bilgilendirme amacıyla yaptık.

Değerli arkadaşlar, 1948 yılında Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen Soykırımı Önleme ve Cezalandırma Komisyonu'na göre “Kasıtlı olarak ulusal, etnik, ırkı ve dinsel bir grubun tamamen veya kısmi olarak tahrip etmek” diye tanımlanıyor.

Şimdi bu tanımlamayı göz önünde tutarak Türk devletin Dêrsim’de yaptığı soykırımı gelelim...

Soykırımdan önce Dêrsim’de yaşayan Kürt halkı yalnız Kürtçe konuşuyordu. Kürtçenin Kırmançki ve Kurmanci lehçeleri konuşuluyordu. Dêrsim Kürt halkı; Kürt Aleviliği (Zerdüş) denen Kızılbaz dini inanca sahipti. Ayrıca Dêrsim Kürtleri tarih boyunca, hatta 600 yıllık Osmanlı devlet ordusunun o topraklara girmesine izin vermedi. Osmanlı ordusuna karşı otonom bir duruş sergilemiş; yabancı askerin oraya girmesine hep engel olmuştu. Yani Dêrsim 1930'lara kadar özerk bir bölgeydi. Her zaman özerkliği korumuştur. Otonom bir yapı vardı.

O otonom yapı, 1937-1938 yılından sonra, soykırımla tümünden ortadan kaldırıldı. Türkiye, bu katliamdan bir yıl önce Dêrsim’in ismini birden Tunceli yapmıştı. Katliamdan sonra, Kürtleri kendi geçmiş kültüründen uzaklaştırmak için Kürdistan’da her şeyi değiştirdi. Bütün Kürtçe coğrafi isimler Türkçeleştirildi. Aileme Türkçe Işık soyadını, memleketim Dêrsim’e ise tunç-eli anlamına gelen Tunceli adını verdiler. Hepimizin adı Türkleştirildi. Dağlarımız, ovalarımız köylerimiz, şehirlerimiz ve nehirlerimizin isimleri, Kızılderililerin ülkesini işgal edenler gibi değiştirerek Türkçeleştirildi. Ben bugün Dêrsim ve Nazımiye’deki köylerimizin Kürtçe isimlerini biliyorum, ama Türkçe isimlerini bilmiyorum. Böylece Türk devleti, Kürtlerin geçmişle gelecek arasındaki köprü bağlarını yıkmış oldu. Bize uygulanan fiziksel soykırımla birlikte siyasal, kültürel, sosyal, ekonomik soykırımlar ve asimilasyon politikalarıyla dağıtılmış bir halk durumuna getirdi.

Yetmiş dört yıl boyunca kendi katliamlarını, soykırımlarını halka ‘eşkıyayı temizledik’ yalanlarıyla hoş gösteren Türk basını ve medyasıyla Türkiye ve Avrupa kamuoyu uyutuldu. Suç ve Ceza’landırılması gerekenlerin, kendi insanlık suçlarını gizledikleri Dêrsim, Zilan, Ağrı katliamları gibi Kürt halkına sürekli uygula-

dıkları soykırımları biz tartışmadık.

İzninizle ben içinizde Dêrsim katliamından kurtulmuş biri olarak size hitap etmek istiyorum. Eğer **bu Dêrsimli** Seyid Rıza gibi vicdan sahibi bir insan ise çünkü Seyid Rıza da “Ben vicdan sahibi biri olarak halkımın bağımsızlığı için, halkımın mutluluğu için uğraştım.” diyordu. Siz de veya herhangi bir Dêrsimli vicdan sahibi iseniz, bu tür konferanslara maddi ve manevi katkı sunarsınız. Bu kapitalist sistemde parasız hiçbir şey yürümez, bunları da bilin. Kalkıp burada nutuklar atabilirsiniz, iş eyleme döndüğü zaman bir de bakıyorsunuz bu insanlar hiçbir şey yapmıyorlar. Bakıyorsunuz Dêrsim’in soykırım Kemalist partisi CHP’nin de yer alan Kemal Kılıçdaroğlu, Kamer Genç, Hüseyin Aygün gibi düşmanla işbirliği içinde, katillerine âşık olmuşlar! Bu kimliğine, kökenine küfreden, katiline âşık olan kahredici zavıflığımızdan sıyrıldım.

Türkiye homojen bir yapıyı oluşturmak için, Birinci Dünya Savaşı’nın gölgesinde sırasıyla Ermeni, Süryani ve Kürt halkına soykırım uyguladı. Önce Ermeniler, Süryaniler soykırımdan geçirildi. Bu soykırımdan kurtulmak için Dêrsim Kürtlerine sığınan pek çok Ermeni’yi, Türk yetkilileri Dêrsimlilerden geri teslim etmelerini istedi. Ama Dêrsimliler kendilerine sığınanları bıçağın altına sürmeyip ölümden kurtardı. Bir bu nedenden, bir de Selçuklu ve Osmanlı Sünni-İslam geleneğini devralan Türk milli-yetçileri, Zerdüşî öğreti geleneğini sürdüren Dêrsimlileri düşman gördü ve hep intikam almayı düşündü.

Türkiye’de Hristiyan halklar bitirildikten sonra, kanla yaratılan devlet ideolojisi “tek halk, tek ulus, tek devlet, tek dil, tek din-Hanefî mezhebi” harmonisine uymayan sadece Kürtler kalmıştı. Bu nedenle Mehmet Bayrak arkadaşın da anlattığı gibi 1925’te Şark İslahat Planı ve çıkartılarak Kürdistan’da zorla Türkleştirme işine girişildi. Kürtlerin buna karşı yer yer yükselen kimlik, anadil ve kültür talepleri, Kemalist hükümet tarafından askeri zorbalıkla bastırılınca, girmedikleri son yer Dêrsim kalmıştı.

14 Haziran 1934 tarihinde TBMM’de çıkarılan 2510 sayılı İskân Kanunu ile Kürtler kendi ülkeleri olan Kürdistan bölgesin-

den faşizan baskılarla çıkarılıp başka bölgelere yerleştirilmeye tabi tutuldu. Zaten Dêrsim katliamından sonra, soykırımdan arta kalanları başka bölgelere sürgün edildi. Sürgün edilen on binlerce Kürt; eritmek için Türkiye'nin batısında halkın yüzde onunu geçmeyecek şekilde dağıtıldı.

Türkiye, 1935 yılında Dêrsim Kanunu ile Dêrsim adını Tunceli (Tunç Eli) diye değiştirdi. Bakanlar Kurulu, 4 Mayıs 1937 tarihinde Dêrsim'in işgal edilmesi için askerlerine emir verip saldırıya geçirdi. Mustafa Kemal ve arkadaşları tarafından hazırlanan bu plan; Dêrsim fiziksel, kültürel, sosyal, siyasal ve ekonomik imhası hayata geçirildi.

Dêrsim halkı, Guernica'da yaşayan halk gibi faşist bomba yağmuru altına alındı. Bu sırada dünya demokratları Franco, Hitler, Mussolini rejimlerine karşı birleştiler. Guernica katliamından haberdar olan dünya demokratları, sosyalistleri, Guernica halkı ile çok iyi bir dayanışma örneği sergilediler. O dönemde bazı sosyalistler bölükler halinde Guernica halkına, İspanya halkına yardıma koştu. Hatta devrimci alaylar İspanya'ya gittiler, Franko rejimine karşı savaşmak için.

Ama Türkiye'nin arka tarafında yok edilen Dêrsim halkından kimsenin haberi olmadı. Türkiye, faşizmin gölgesinde savunmasız halka soykırım uygulayıp on birlerce insanı katletti. Türkiye kamuoyu bile Dêrsim'de yapılan bu korkunç katliamdan habersiz kaldı. Ne Türkiye kamuoyu, ne dünya kamuoyu Dêrsim'de yapılanları bilemedi. Bugün bu baskı modern metotlarla ama aynı amaca hizmet ederek sürüp gitmektedir.

Dêrsim, en son Kürt soykırımıdır demek eksiktir. Çünkü Kürt soykırımı hâlâ sürmektedir. Dêrsim'den Hakkâri, Hakkâri'den Kars, Kars'tan Urfa'ya uzanan geniş coğrafyada Türk-Kontrgerillası tarafından işlenen yargısız cinayetlerin, toplum katliamlarında öldürülen binlere sivil insanın, çatışmalarda kimyasal silahlarla öldürdükleri ya da sağ yakalayıp katlettikleri gerilla cesetlerini topluca ve alelacele gömdükleri bir "Toplu Mezarlar" diyarıdır Kürdistan... Kışlalarda, karakol bahçelerinde, çöplüklerde ve derelerde soykırım dayatılan Kürt halkın cesetleri fıskırıyor. Türki-

ye, ordusunun yarısından fazlasını Kürdistan'da konumlandırılmış, halkımız Türk-İslam faşist rejimin baskısı altında inlemektedir. Kaldı ki, anadil yasağı sürdüğü sürece etnik soykırım devam ediyor demektir.

M. Kemal Atatürk'ün manevi kızı Sabiha Gökçen, bomba pilotu olarak Dêrsim köylerini bombaladı. Türkiye, 1937-38 yıllarında Dêrsim'de görülmemiş bir katliam yaptı. Oysa Dêrsim Kürtleri ne devlete karşı bir sorun çıkarmayı düşünmüş, ne de bir ayaklanma söz konusuydu.

Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan kamuoyuna "Devlet, Dêrsim'de 50.00 kişi katletti." açıklamasını yaptı. Türkiye bu konuda çarpıtılmış arşivlerini araştırmacılara açmaktan korktuğu ve Dêrsim Soykırımını hâlâ kapalı tuttuğu bir dönemde devletin en üst düzey sorumlusu biri olarak Başbakan Erdoğan'ın gerçekleri ifade eden bu sözleri anlamlıdır. Ancak devlet adına özür dilememesi, maksatlı ve ana muhalefet partisine karşı politik manevra söylemleri olduğu düşüncesine götürüyor insanı.

Türkiye, 70.000 Dêrsimlinin, kadın, çocuk, yaşlı, genç insanın ölümünden sorumludur. Devlet maksatlı olarak Dêrsim Kürt halkını imha ederken, orada yaşama olanaklarını da ortadan kaldırdı. Bu bir soykırım değil midir?

Türkiye herhangi bir ayırım gözetmeden Dêrsim'i bombaladı. Halkı zehirli gaz ile imha etti. Kalan halkı da sürgüne gönderdi. Böylece Dêrsim'in demografisi tamir edilemeyecek şekilde bozuldu. Dêrsim Kürtleri başlı başına etnik ve dinsel bir grup iken, bu özelliklerini daha sonra koruyamadı.

Burada acilen sorulması gereken bir soru; Türkiye neden 70.000 bin Kürdü katletti olmalıdır. Kaldı ki Dêrsim'de imha edilen insan sayısını, Kürtler daha yüksek dile getirmekte, 80.000 ya da 90.000 bin olarak ifade etmektedirler.

Soykırım esnasında Malatya Emniyet Müdürü olan ve Seyid Rıza'yı idam eden eski Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil bir röportajında şöyle demektedir:

"Ordu zehirli gaz kullandı. Mağaraların kapısının içinden, bunları fare gibi zehirledi. Yediden yetmişe o Dêrsim Kürtlerini

kestiler.”

Dêrsimde Auschwitz gibi endüstriyel olmamakla beraber, mağaralara sığınan insanlara karşı kullanılan zehirli gaz nedeniyle kitlesel katliam yapıldığı açıkça ortaya çıkmıştır.

Yahudi asıllı büyük tiyatro adamı George Tabori, 5 Ocak 2000 yılında Süddeutsche gazetesine şöyle konuşuyordu:

“Ben Holocaustu bir defaya mahsus olarak görmedim. Kürtlere de benzeri uygulandı.”

Evet, biz Kürtler, SHOA'ya benzeyen bu hareket tarzına TER-TELE deriz: “Tertele Dêrsim”

Burada izninizle bir anımı anlatmak istiyorum. Annem anlatmıştı:

“Türk askeri şurada vadide odun topladı, sonra kütüklere bağladıkları Kürtlerin üzerine benzin dökerek yaktılar. Ben seninle aylarca ormanda saklandım. Asker duymasın diye seni sürekli emziriyordum.”

Sonradan bu Kutsal Dağ Düzgün'ün eteklerinde insan kemiklerinden harmanlar olduğunu bizzat gördüm. Çocukluğumda yaylada bolca insan kemiklerini toplayıp toprağa gömdüğümüzü hatırlıyorum: Evet, köyümüzün yaylası Düzgün Dağı'nın etekleri, insan kemikleri yatağıydı. Yaz boyu insan kemiklerini toplar, toprağa gömerdik.

Necip Fazıl Kısakürek şöyle yazar:

“Bu trajedi en aşağı 50.000 Müslüman'ın kanına ve canına neden oldu.(...) Yusuf Cemil'in köyünden 200 kadın ve çocuk öldürülmüş ve bunların cesetleri buğday sapları üzerinde yakılmıştır. Öldürülenler arasında, Elazığ'da askerliğini yapan ve o sırada izinli olarak köyünde bulunan Rüstem adında biri vardır. Bu zavallı, mezun olduğunu ve isterlerse hüviyet ve izin kâğıdını da gösterebileceğini söylediği halde derdini dinletemiyor ve dört çocuğu ile seksenlik anası arasında, onlarla beraber kurşunlanıyor. (...) Bu arada, Hozat'ın Zımbık köyünde William Shakespeare hayaline bile taş çıkartacak bir vaka cereyan etmektedir. Erkekleri tamamıyla doğranmış olan köyün 100 kadar kadın ve çocuğu, sivri uçlu aletle (Süngü) öldürülüyor. Öldürülen kadınlar arasında

biri, doğurmak üzere gebedir. Bu kadının karnına giren sivri uçlu alet, bağırsaklarını yere döküyor, rahmini parçalıyor ve kendisini öldürüyor. Tehlike geçtikten sonra gizlendikleri yerden çıkan birkaç kadın, ölüleri gözden geçirirken, bu kadının rahminden düşen çocuğun sağ olduğunu dehşetler içinde görüyorlar. Muazzam bir kader cilvesi olarak yaşamaya devam eden çocuğu alıyorlar, emzirip büyütüyorlar ve ona Besi adını koyuyorlar. Bu kız bugün hâlâ aynı köyde hayattadır. Sivri uçlu alet annesinin karnına girip rahmini deldiği zaman da onun topukçuğunda bir yara açmıştır ve kız hâlâ o yarayı topuğunda taşımaktadır.”

Bu korkunç katliamı her hangi bir gizliliğe meydan vermeden anlatan, 50.000 yakılan, kömürleşen cesetten bahseden Necip Fazıl Kısakürek, ne bir Kürt ve ne de Alevidir. O, bugünkü politik İslam'ın öncülerinden Erdoğan'ın ustasıdır.

Başarılı Türk subayları yanlarında en güzelinden binlerce Kürt kızı götürdüler. Son yıllarda bazılarının kaderi açıklanmış olsa bile, diğerleri hakkında bilgi sahibi değiliz.

Türkiye, Dêrsim'de uyguladığı Jenosit'in ardından, güçlü bir tarzda Ethnozid'i hayata geçirerek etnik temizlik yaptı.

Türk ordusu, 1938'de sınır tanımayan bir vahşi soykırımla Dêrsim üzerinden silindir gibi geçtikten, on binlerce insanımızı katledip, on binlercesini zorla Batı Anadolu'ya sürdükten sonra, çok sayıdaki kışlalarını değiştirip okul haline getirdi. Osmanlı'nın Yeniçeri askeri okullarını andıran Yatılı Bölge Okulları'na, memurların köylerden gelişigüzel topladıkları Kürt çocukları dolduruldu; Türkleştirme denen yeni devşirme bir eğitimle iyi birer Türk olarak eğitildiler.

Dedesı, babası Dêrsim katliamında öldürülen bazı çocuklar; oldukça başarılı eğitimden geçirildikten sonra iyi birer devşirme Türk yapıldılar ki devlet bunları kendi amaçları doğrultusunda yine Kürtlere karşı kullansın diye.

Öylesine ki bizi köklerimizden, tarihimizden uzaklaştırıp asimilasyon politikasıyla bir kazanın içine attılar... Bizim oralarda eskiden kök boya yapılırdı. Böyle büyük bir kazanın içine beyaz yün atılır; içinden kırmızı, sarı, yeşil renk çıkardı. İşte bizi de

böyle hokus pokus diyerek attıkları asimilasyon kazanın içinden çıkardılar. İnsanın; geçmiş tarihi, kültürü, dili ve günlük hayatta çocuğun anadiliyle eğitimi, düğün, ölüm, doğum, toplumsal bayramlar gibi kişisel yaşamın önemli anlarında yapılan dinsel ritüeller kişinin kimliğini oluşturur. Kişi bu kimliğiyle vardır. Eğer siz, binlerce yıl insan toplumun oluşturduğu o kişiliği insandan alırsanız, o hiçleşir.

Zaten Türkiye, insanı hiçleştirmek için asimilasyon politikasını uyguluyor. Ki ben şunu iyi hatırlıyorum; yedi yaşında okula başladığımda tek kelime Türkçe bilmiyordum. O güne kadar annemle Kürtçe konuşuyordum. Ancak yedi yaşıma geldiğimde, zorunlu olarak baskıcı dili, sömürgeci dili öğrendim. Sömürgeci dilini devşirme okullarında öğrenirken, annemin dili bir toplumun, bir insanın dili değilmiş hissine kapıldım. Çünkü pratikte annemin dili ile bana ne ağlamak, ne gülmek izini veriliyordu; konuşmak ise, zaten yasaklanmıştı.

Eğer bugün Kürtçe yaşıyorsa, bunu Kürt anaların yiğit vefalı duruşuna borçluyuz. Okullara ve askere alınan gençler asimile olup otosansür yaparak Kürtçe konuşmazken, Kürt kadınları şunu diyordu: “Bizim dilimiz ve binlerce yıllık Zerdüşt öğretisi, kültür ve inancımız kutsaldır. Atalarımızın bize mirasıdır.” Türk ve İslamlaştırılmamış Kürt kadını erkeğinin yanında hep aynı haklara eşitti, toplumun demokratikleşme çabasında hep vardı ve var olacaktır... Siz paklayın 1400 yıllık İslam’ın katliamlarla birlikte yürütülen asimilasyonla yer yer onu binlerce yıl gerilere götürüp taşıdığını, yere gömdüğünü. Böyle bir şey görürseniz iki kadını bir erkeğe eşit gören ilkel Arabizm kültürün etkisine girmiş, kafası İslam’la çoraklaştırılmış zavallı bir kadını görün... Bunun binlerce yıllık erdemli Zerdüşt öğretisi ve inancıyla bir ilişkisi yoktur.

Bu Kürtlük Almanya’da da peşimi bırakmadı. 27 senedir Alman vatandaşıyım. Birçok defalar Kürt olduğum için kapım kırılarak evim arandı. Türkiye’nin ısmarlama dosyalarıyla Mahkemeye verildim. Ama her seferinde hukuka saygılı Alman yargıçlar bana yapılan haksızlıkları mahkeme kapısından geri çevirdiler.

Çünkü onlar da biliyorlardı ki, T.C.'nin hiçbir hukuka, ahlaka sığmayan düzmece dosyalar, ayakta tutmak istedikleri faşist düzende kullandıkları bir takım adamların ricası ve baskısı üzerine zorlama politik kaynaklı tutumlardı. İki defa başımdan geçti. Polislere, "Alman vatandaşımı bana böyle davranamazsınız." dediğimde onlar bana, "Ama siz bir Kürtsünüz." dediler. Demek ki Alman vatandaşı da olsam, Dêrsimli Kürt olmam negatif olarak beni takip ediyordu.

Bir davanın sonunda Alman hâkim beni yanına çağırıp kulağıma şöyle fısıldadı:

Bay Işık, eğer sizin bir devletiniz olsaydı, şimdi karşımda olmazdınız."

Bir, işte Kürtler bu saygın şahsın sözlerini kulaklarına küpe etmeliler. Bunu Bitlisli tarihçi Emir Şerefhan da söyler: "Birlikten devlet doğar."

İkincisi, Arı halklarından olan Dêrsimlilerin Kürt olduğunu yabancı bir Avrupalı bile biliyor. Ama ısmarlama Dêrsim milletvekili olarak Türkiye Cumhuriyeti'ne son 30 yıldan beri Özel Harp Dairesi'nin bir elemanı gibi hizmet edip çalışan ve devletin gizli ödeneklerinden para alıp, soykırımcı devletin açlığa mahkûm ettikleri bazı Dêrsimlileri, kendi soyuna ihanet eden kınalı keklik gibi Ankara pansiyonlarında doyuran ve tarih bilinci çarpıtılıp Türkleştirilen devşirme Kamer Genç, Kürt olduğunu bilmiyordu. "Biz Kürt mürt değiliz, Türkoğlu Türk'üz!" diyor. Bu Dêrsimin utancısıdır. Seyid Rıza'nın torunları olan Dêrsimliler bu utançtan kurtulmalıdır.

İşte 1938 yılından sonra Dêrsim'de beyaz soykırımla Türkleştirilen Kamer Genç gibi insanlarla Kürdistan'da bir mezar sessizliği yaratıldı. Kamer Genç ve Kılıçdaroğlu devşirme örneğinde görülüyor ki Dêrsim'de soykırımla yetinilmemiştir. Dêrsim Kürt tarihi, kültürü, Zerdüş inancı ve dili tarihten silinmek istenmiştir. Fiziki soykırım, siyasi soykırım, kültürel soykırım, ekonomik soykırım çok etkili olmuş ve bütün bu katliam ve soykırımlardan sonra, bir de Dêrsim'e yıllarca derin bir beyaz soykırım yaşatılmıştır. Ve hâlâ katliamlarla birlikte derin beyaz soykırım devam

etmektedir. Dêrsim’de pek çok bölge onlarca yıl süreyle yasak bölge ilan edildi. Hâlâ dağlarına, tepelerine yeni teknolojilerle donatılmış karakollar yapılıyor. İşgal ordularının sıkı kontrolleri altında.

Biz soykırımdan artakalan Dêrsimli insanlar ise her şey yok edildiğinden açlık ve imkânsızlık içindeydik. Zorlu geçen kış aylarında erzakımız tükenmek üzereyken annemin korktuğunu iyi hatırlarım. Çocuklarını nasıl kurtaracağını, nasıl ilkbahara çıkaracağını düşünürdü. Pek çok çocuk açlık ve hastalıktan ölüyordu.”

**

Azad Ronî:

“Fiziki soykırımdan sonra ağır ekonomik soykırım, kültürel ve siyasal soykırım eklenerek devam etti. Köyler bombalanmış, evler yerle bir olmuştu. Binlerce yıldır hayvancılık ve tarımcılıkla geçimini sağlayan Dêrsimlilerin elinden bütün hayvanları alınmış, bütün tarlaların ekinleri yakılmıştı. Katliamcı, soykırımcı, talancı ve yağmacılar halkın elinde ne var, ne yok hepsini alıp götürmüştü. İlhakçı-yerleşimci, uyarlık yıkıcı Türk ordusu Anadolu’da korkunç bir şekilde katliamlar, soykırımlar, eşkıyalık yapıyor, yağma ve talanlarla halkın elinde ne var ne yok alıp götürüyordu. Ama bu eşkıyalığını, katliam ve soykırımdan geçirdiği Kürt halkın üzerine atıyor ve “Eşkıyalarla savaşıyorum, oralara uyarlık götürüyorum.” deyip yalan söyleyerek Osmanlı dolandırıcılığıyla halkı kandırmaya çalışıyordu. Çok ciddi bir barınma sorunu ortaya çıkmıştı. Özerklik döneminde halkın kendi imkânlarıyla yapmış oldukları okullar, hastaneler yıkılmış, binlerce yıldır tarım ve hayvancılıktan oluşan ekonomisi tümenden yok edilmişti. Evleri, köyleri, şehirleri başlarına yıkılmıştı...

Hitler Almanya’sının Yahudi ve Romanların başına getirdikleri felaketin daha fazlasını, Mustafa Kemal Türkiye’si bu binlerce yıldır kendi topraklarında otonom haklara sahip ve özgürce yaşayan Aryen halkları olan Dêrsimli Zerdüşt kültür-inancındaki Kürtlerin başına getirmişti. Hitler’in yabancı bir ülkede üzerine felaket getirdiği Yahudilerin, Filistin’e göç etme, o vaat edilmiş topraklarda kendilerine yeni bir ülke inşa etme çağrıları sürekli Siyonistler

tarafından tekrarlanıyordu ve oraya gitme, yeniden hayata başlama umutları her zaman vardı. Ama kendi topraklarında soykırımı uğrayan Dêrsimlilerin öyle bir umudu da yoktu. Soykırımdan artakalan insanlar, kurumsal faşizmin siyasi asimilasyon politikaları altında, işsiz güçsüz, ne yapacaklarını bilmiyorlardı. Fiziki, ekonomik ve kültürel soykırım yenilgisi kadar Dêrsim'in sömürgeci, yerleşimci Türk askerleri tarafından işgal edilmiş olması, otonom statüsünün ortadan kaldırılması de çok ağır bir siyasi yenilgiydi. Dêrsim, özerkliğini, özgürlüğünü, Zerdüştlüğünü kaybetti. Bu Dêrsim Kürt bireyin umudunu ve geleceğini kurgulamaktan yoksun bıraktı. Bireyi ve toplumu Türkleştirerek, tarih bilinçlerini çarpıtarak adeta robotlaştırıp insanlıktan çıkarma koşulları yaratılmıştı. Oysa özgürlük ihtiyacı, yok edilmek istenen on bin yıllık tarihimiz, dilimiz, kültürümüz, Zerdüştlüğümüz maddi ihtiyaçtan çok daha gerekli ve kapsamlıydı.”

**

İşte Haydar Işık ile öyle aynı şeyleri düşündüğüm saniyelerde o soykırımın acılarını hala üzerinde hisseden duygulu, dokunaklı sesiyle anlatmasına şöyle devam ediyordu:

“Katliam sonrası pek çok Dêrsimli, soykırım korkusunun verdiği psikolojik bir travmayla çocuklarına ya Kemal ya da Mustafa adını takmak zorunda kaldı. Baskı öylesine sınırsızdı ki, insanlar çocuklarını hayatta tutmak veya devlet memurlarından korunmak için adlarını, soyadlarını değiştirenler oldu. Nüfus kütüklerini Batı Anadolu kentlerine aldırınlar oldu.

İşte devletin katliam, sürgün ve ekonomik soykırımla açlığa mahkûm ederek yarattığı bu koşullarda, Qisle'nin (Nazimiye) QIL Köyünden alınıp Akçadağ Köy enstitüsü asimilasyon fabrikasına gönderildik. Kürt halkın bir çocuğu olarak beyaz don, beyaz gömlekle öğretmen karşısına dikildik! Bizden büyük çocuklar, “Öğretmen geldiği zaman, o ne dediyse siz de onu tekrarlayın.” dediler. Öğretmen geldi, “Ben Türküm” deyince, biz de “Tırkım” diyorduk. Bizi bu şekilde asimile ettiler; beynimizi yıkadılar, ruhumuzu ezdiler. Türk öğretmenler, bizlere evlerimizde Kürtçe konuşmayı yasaklamışlardı. Konuşanı sopa ile döverlerdi. İnsana

yakışmayan davranışlarla hakarete bulundular köpek gibi. Evet, evet Almanların köpeği gibi bizi Türkleştirme eğitiminden geçirdiler. Almanlar köpeklerine diyorlar ya, 'sitz' diyor köpek duruyor. Bu korkunç bir şey!

Her gün okulda hazırola geçip gülümseyen yüz hatları ve gözlerle ruhumuza kadar nüfuz ettirilen ve Türk olmayanlara zorla "Ne mutlu Türküm diyene!" yemini ettirdiler. Bizi bir "Yeniçeri" gibi eğittiler. Beynimizi iyice yıkadılar. Parmakla sayılabilecek kadar çok az insan bu beyaz asimilasyon politikasıyla verilen eğitimden yakasını kurtarabildi. Kurtaramayan büyük çoğunluk asimile olup kendisini Türk hissetmeye başladı.

Eğer bugün torunlarım hala bu ritüelden geçiriliyorsa Türkiye bu haliyle demokratik bir ülke mi yoksa gizli bir diktatörlükle yönetilen faşist bir ülke mi?

Okullarda Türklük yüceltilip kahramanlık yükletilirken, diğer halkların görevi ise Türklere hizmete indirgeniyordu.

"Ne mutlu Türküm diyene!"

"Bir Türk dünyaya bedeldir!"

Bunlar ve benzeri parolalar Kürdistan dağlarının yamaçlarına ve bütün şehirlerde kocaman harflerle yazılıyordu. Bugün bile bunlar orada duruyor ve askerler tarafından korunuyor.

Oysa dört devlet arasında bölünmüş Türk ve Arap kültürleriyle kendi kültürlerinden, dillerinden, tarihlerinden uzaklaştırılmak istenen Kürtleri, ancak tarihsel iletişim aracı olan anadilleri, onları yok oluştan kurtarabilirdi. Onu da yok ediyorlardı. Kürtler için anadil etnik bir tarihsel çimentodur. Yaşamsaldır. Türkiye, Kürtçeye yasak ve inkâr politikası uygulayarak bunu da yok etmek istiyordu.

Ben öğretmen olduktan sonra bunun farkına vardım, gördüm. Onun için bu kültür soykırımına isyan ettim. Açık söylüyorum ırkçı, tekçi, kafatasçı bir eğitimden geçirildik. Ben iyi hatırlıyorum. Köy enstitülerinde öğretmenimiz **mezurayla kafamızı ölçtü.** (Bu sıra Haydar Işık, yarı saçsız kafası üstünde, eliyle bir daire çizerek öğretmenin kafasını nasıl mezura ile ölçtüğünü gösteriyordu.) Ölçü işlemleri bittikten sonra, "Kafa yapınız Türk, siz

Türk'sünüz, özbeöz Türk'sünüz.” dedi. Ve biz o küçük yaştaki çocukları bu şekilde Türk olduğumuza inandırıldık.

Sormak gerekir, kaç kişi kendisini zehirleyen bu siyasi asimilasyon politikalarından kendisini kurtarabildi?

Türkiye, 1980 cuntası döneminde 14 bin vatandaşı gibi beni de vatandaşlıktan attı, mallarıma el koyup sattı. Ama her şeyden çok daha kötü olanı ise benden paha biçilmeyen anadilimi almıştıdır. Bu durum şüphesiz bir insana yapılan en büyük haksızlıktır. Türk Egemenlik Sisteminin benden anadilimi alması bir insanlık suçudur.

*Bu nedenle kitaplarımı anadilimle değil, Türkçe yazmak zorunda kalıyorum.

*Kürtler, Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana sürekli bir biçimde kendi ülkelerinden sürülmektedirler. Türkiye, şimdi bu işi Batı uygarlığının yardımcılarıyla çok daha modern bir biçimde yapmaktadır:

* Dêrsim'de küçük bir nehir olan Munzur üzerinde 20 barajın yapıma projeleri Kürt soykırım ve inkârının devamından başka bir şey değildir.

* Bugün bile ormanlarımız, köylerimiz askeri güçlerle bilinçli olarak yakılmakta ve her gün savaş uçaklarıyla Kürdistan bölgesi bombardıman altında tutularak coğrafyası yaşanmaz hale getirilmektedir.

* Türkiye, son 30 yılda yalnız Dêrsim'de 300 köyü yerle bir edip yok etti.

* Türkiye'nin bu imha politikası, Dêrsim Kürtlerinin %70'nin memleketinden kovulmasına neden oldu. Milyonlarca Dêrsimli Kürt Türkiye'nin batısına, Avrupa ülkelerine taşınmıştır. Yani Dêrsim, fiziki soykırımın yanı sıra ekonomik, sosyal ve kültürel soykırım politikalarıyla önemli oranda boşaltılmıştır. Bugün, '38 soykırımından sonra nüfusun büyük bir kısmı kendi toprakları dışında, travmalarla yaşayan bir toplum haline getirilmiştir, Dêrsimliler. Bunların bir kısmı Dêrsim'de, bir kısmı İstanbul'da, bir kısmı İzmir'de, bir kısmı Mersin'de, bir kısmı Antalya'da, bir kısmı Adana'da yaşamaktadır. On binlercesi de işçi veya politik sığın-

macı olarak Almanya ve çeşitli Avrupa ülkelerine gelmişlerdir.

Yurduunu kaybedip yabancı bir ülkede yaşamak zorunda bırakılan insanların ruhunda kırılmalar yaşanır. Ne kadar güvencede yaşarsa yaşasın, asıl geldiği vatanını, çektiği acıları unutmamasına yardım etmez. Çok iyi bilinir ki, bu insanlar diasporaya travmatik acılarını, hatıralarını birlikte getirdiler.

Diasporadayken Türk ordusu tarafından öldürülen bir akrabası veya bir arkadaşının ölüm haberi veya tanıdığı köyün yakıldığı, o coğrafyada gerillayı bitirmek amacıyla bilinçli olarak askerler tarafından ormanların yakıldığı haberlerini, Türkiye ve Irak'ın Kürtleri Batı'dan alınan fosfor bombalarıyla katliamdan geçirdiği haberlerini alınca ruhunda yeni kırılmalar meydana gelir...

Dêrsim benim vatanım, Dêrsim benim varlık nedenim, anadilim, Dêrsim insanı ve doğayı sevmeye anlayışım demektir. Dêrsim aynı zamanda benim travmamdır.

Benim vatanım; anadilim, kimliğim ve kültürümdür. Bu değerleri benden ve biz Kürtlerden zorla alındıkları için sivil yoldan çaba göstererek geri almaya çalışıyoruz.

Anlatmaya çalıştığım bu katliamdan bir ders çıkaracak olursak, görürüz ki Türkiye hükümeti amaçlı olarak, kendine özgü anadiliyle konuşan, Alevi inancı taşıyan ve otonom yaşayan Dêrsim Kürtlerinin etnik ve dini birliğini yok etmeye çalışmıştır.

Türkiye, on binlerce Dêrsim Kürtlerini kitlesel olarak katletti. Türkiye, onları vatanından sürdü.

Türkiye, asimile etti.

Bu bir soykırımdır.

Bu nedenle hukuksal bir ülke olduğunu iddia eden Türkiye, yeryüzündeki öbür hukuksal ve yasal devletler gibi yaptığı soykırımlarını tanıması ve onlarla yüzleşmesini istiyoruz!

Sadece sözde soykırımlarla yüzleştiğini iddia etmekle yetinmemeliyiz; soykırımlarla yüzleşmenin gereği olarak gerçek demokratik özerklik projesinin Anadolu'da pratiğe uygulanmasını da istemeliyiz. Ancak o zaman Anadolu ve Kürdistan halkı gerçek özgürlüğüne kavuşabilir.

Arkadaşlar, şunu söyleyeyim, biz bir halkız, bu halkın doğuş-

tan getirdiği etnik ve dinsel bir takım özellik ve nitelikleri vardır. Bu binlerce yıllık dildir, kimliğidir, kültürüdür, tarihidir, dini inancıdır. Bunu bu halktan almak büyük bir hakarettir. Biz bu hakareti artık görmek ve işitmek istemiyoruz! Biz eğer Kürt isek Türkiye’de Kürt kimliğimizle yaşamak istiyoruz. Eğer Alevi isek Türkiye’de Alevi inancımızla yaşamak istiyoruz. Biz Türkiye’yi bölmek de istemiyoruz. Biz demokratik özerklik projesi çerçevesinde ne bir Türk’ten az ne de bir Türk’ten çok bir yaşam hakkı istiyoruz. Biz herkes gibi insanca yaşamak istiyoruz. Bu konferanslar da buna hizmet ediyor.

Daha fazla uzatmadan sözü Sayın Cengiz Çandar’a vermek istiyorum.”

Sağdan sola Cengiz Çandar, Şerafettin Halis, Haydar Işık, Muzaffer Ayata, Av. Barry A. Fisher, Hasan Cemal

“Türkiye katliamla yüzleşmek zorundadır.”

Cengiz Çandar

“Değerli dostlar,

Ben ilk defa bir Dêrsim Konferansına katılıyorum. Son derece de memnunum burada bulunmaktan. Berlin'e birkaç kez geldim. Berlin duvarı yıkıldığı gün de o akşam Doğu-Berlin'deydim. Tabii, uyanık bir gazeteci olduğumdan dolayı değil, tesadüf olarak Doğu-Berlin'deydim. Berlin duvarın yıkılışına da böylece şahitlik etmiş oldum. Şimdi tarihin çok acı bir olayını, tarihi bir kentte konuşuyoruz...

Türk vatandaşı ve Ermeni asıllı Hrant Dink'in öldürüldüğü 19 Ocak 2007 tarihi önemli bir tarihtir. Ermeni aydını ve gazeteci Hrant Dink'in ırkçı devletin polis-asker-kontrgerilla üçlününün organize ettiği karanlık güçlerin eline bir tabanca verip, hatta silahın içine konulacak mermileri bile temin edip Trabzon Otogarında bir Jandarma İstihbarat Astsubayı tarafından alınandan “öpülerek” İstanbul'a gönderdikleri 18 yaşından küçük ve milliyetçi duygularla yetiştirilen bir çocuğun eliyle sokak ortasında öldürülmesinden sonra, iki yüz bin insan büyük bir tepkiyle sokağa dökülerek ona sahip çıktı. Bu olay Türkiye'de bir dönüm noktası oldu. Gerçek katiller biliniyor, ama cezalandırılmadılar. Hrant Dink'i ölüme götüren o bildiğimiz devlet, emniyet-jandarma-MİT-çete-gazeteci-yargı dokusunu koruma altına aldı. Cınayeti işlettikleri tetikçi 18 yaşındaki milliyetçi çocuk dışında hiç kimse cezalandırılmadı...

Dink, benim ve Hasan Cemal'in çok yakın arkadaşıydı. O hiç bir zaman Ermeni soykırımından bahsetmedi. Evde de soykırımdan bahsetmezlermiş. Ancak Hrant Dink öldürüldüğü an, Agos'a gitmeye karar verdim. O güne kadar resmi tarih yalanlarıyla Ermeni soykırımını kabul etmeyen ben, Agos Gazetesi'ne gitmeye karar verdiğim an ile Dink'in gazete binası önünde öldürüldüğü sokağa vardığım ana kadar, çok kısa bir zaman içinde onun öldürüldüğü sokaktan geçerken bir kelime beynimi yalıyor geçiyordu: 'Galiba 1915'de olanlar bir soykırımdı.' diye düşünmeye baş-

ladım. Ve işte o zaman Ermeni soykırımını bilince çıkarmıştım. Sadece ben değil, o güne kadar soykırım değildir diye karşı çıkan bütün toplum birden bu dönem noktasından sonra böyle düşünmeye başladı. Hrant Dink cinayeti, Ermeni soykırımını Türk toplumun bilincine çıkarmıştı. “Evet bugün 2007’de, eğer karanlık güçlerin elindeki devlet, Hrant Dink gibi yüzlerce aydını, demok-ratı, gazeteciyi, sosyalisti sokak ortasında hiç çekinmeden yargı-sızca öldürüyor ve katillerini yargılamadan cesaretlendiriyorsa, o gün 1915’lerde, o soykırım hayli hayli olmuştur!” diye düşünme-den edemiyorduk...

Dêrsim katliamı aslında Dêrsimliler için hep vardı. Konuşul-madan edilmeden vardı. Ancak Dêrsim katliamını Türkiye’nin gündemine getiren Onur Öymen’in o sözüydü. Bence iyi ki ağ-zından o söz çıktı. Ondan önce Türkiye kamuoyu gerçekten hâlâ Dêrsim katliamından habersizdi. Ta ki ne zaman, Öymen’in o sözünden sonra, rakip CHP partisine karşı, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan bağıra çağıra, alınının damarı çatlayacakmış gibi “Dêrsim’de 50 bin kişi katledildi, bu ne rezalettir.” diye haykırın-ca bomba gibi Türkiye’nin gündemine düştü. Şimdi bir Başbakan sıfatıyla Erdoğan, Dêrsim’de 50 bin insan katledilmiştir dedikten sonra artık Dêrsim dosyası geri dönülmez bir biçimde Türki-ye’nin gündemine açılmıştır.

Bundan sonrası yüzleşme meselesidir. Türkiye Cumhuriyeti 1920’li kuruluş yıllarından, 21. yüzyılda yol almak istiyorsa ku-ruluş aşamasında yaptığı vahim hatalarıyla günahlarıyla yüzleş-mek zorundadır. Yoksa 21. yüzyıl dünyasında yol alamaz. Tabii ki bunlar demokratikleşmeyle ilgili konulardır. Çok kültürlülük için bunlar zorunludur. Bu anlamda Gündeme gelen Dêrsim dos-yasıyla Türkiye yüzleşmek zorundadır. Yüzleşme, Türkiye’nin bu konuyu bilince çıkarmasıyla ilgilidir. Seyid Rıza’yı, Dêrsimliler bilirlerdi ama Türkiye’de kimse bilmezdi. Bu rüzgârla ben de kö-şemde **Seyid Rıza’nın son** sözlerini başlık yaptığım yazım en çok beğenilen ve tutulan bir yazı oldu. Şimdi Türkiye’de herkes Seyid Rıza’yı tanıyor. Bu yıl Dêrsim’e heykeli bile dikildi. Birkaç yıl önce bu Türkiye’de düşünülecek bir olay değildi. Bunlar yeterli değil tabii ki. Henüz Dêrsim kitabın önsözünü yazmaya başladık. Ya-

zılmaya başlanan sadece başlıklardır; kitabın içeriği olduğu gibi durmaktadır...

Buraya geldiğimde bazı arkadaşlar soykırımdan bahsediyorlar. Daha Türkiye Ermeni soykırımını telaffuz edemiyor. Türkiye bu kadar soykırımı kabul eder mi? Bu bünye bunu hazmedebilir mi? Katliam tamam da soykırım biraz fazla! Dêrsim katliamını daha başta soykırım olarak adlandıırırsak, direktirsek bu Türk devleti için biraz fazla olur. En iyisi buna soykırım demeyelim de başka bir şey diyelim. Soykırım yerine Türk kamuoyunun vicdanına seslenerek bilince çıkarılması, Kürt sorunun çözümü selameti için de önemlidir. Tabii ki Türkiye bundan sonra Dêrsim gerçeğiyle yüzleşmelidir. Günahlarıyla yüzleşmelidir. Yoksa Türkiye demokrasisi konusunda yol alamaz.

Bazı ülkeler unutmayı seçer, bazı ülkeler hatırlamayı seçer. Örneğin İspanya unutmayı seçti. İspanya iç savaş yıllarında Franco faşizmin işlediği suçları açığa çıkarırsa mevcut haliyle ayakta kalamayacağını, devletin dağılma noktasına geleceği korkusuyla bu dönemde işlenen cinayetlerin, katliamların üstünü örtmeyi tercih etti. Çok ağır bir iddia var. Faşizm dönemini geçirmişler. Ve o “Defterleri açmalım” dediler. Bu bir seçim meselesidir.

Güney Afrika tam tersini yaptı. Yüzleşmek için Hakikatleri Araştırma Komisyonu kurdu. İşlenen bütün cinayetleri, bütün katliamları ortaya koydu, bunlarla yüzleşti. Türkiye'nin maalesef unutmaya şansı kalmadı. Hatırlamak zorundayız. Çünkü kimse unutmak istemiyor. Hatırlamak ve hatırlatmak zorundayız. Öyleyse yüzleşeceksin Bunun yollarından birisi Hakikatleri Araştırma Komisyonu kurulmalı ve geçmişle yüzleşmelidir.

Bu çerçevenin içine dil sorunu da giriyor. Bu vesileyle Sayın Başkanın iznine sığınarak kendisine atıfta bulunuyorum. Konuşmasını dinledim, onun konuşma metnine de baktım. Zaten az önce konuşmasında da dedi ki “Yedi yaşıma geldiğimde baskıcı ve sömürge dili öğrendim.”

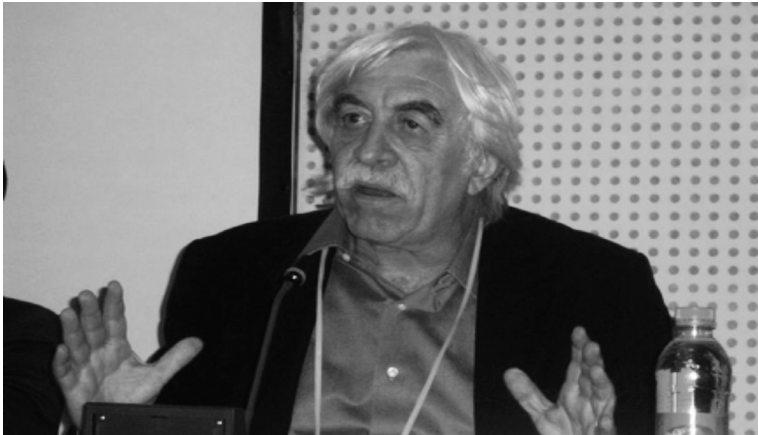
Bunu okuduğum zaman ben kendimi çok yaralanmış gibi hissettim açıkçası. Çünkü onun sömürgeci diye tanımladığı dil benim anadilim ve benim ana dilim niye sömürgeci dil olsun? Bu beni çok rahatsız etti.

Bundan aşağı yukarı bir ay önce KOMKAR Kürt örgütünün Almanya da anadil en temel haktır Őarı altında konferans düzenlenmişti. Ben orada yaptığım konuşmada anadilin en ateşli savunucularından biriydim. Yazılarımda da yazdım. Ben, Türkiye’de anadilde eğitimi kendi dilimi ve kendi ulusumun onurunu geri almak için savunuyorum. Sadece bir insan hakkı olduğu, Kürtlerin hakkı olduğu için değil. Anadil dediğin nedir? Bir iletişim aracıdır. Dışa vurum yoludur. Benim anadilim dünyada edebiyat Nobel dl’nü alma onuruna erişmiş bir dildir. Yani evrenselliğe geçme yeteneğini benim ulusal kimliğim o anadil üzerinden Nobel’le taçlandırarak kazanılmıştır. Niye bu anadilin bir başka dilin üzerinde zulüm mekanizması gibi algılama manzarası tanıyalım? Niye? Bu en çok beni yaralıyor! O yüzden bu sömürgeci dili duyduğum zaman fena halde kendimi çok yaralanmış hissediyorum. O yüzden bütün bu sıfatları kaldıracak ve o bağlamda da Drsim’de olup bitenleri olanca aıklılığıyla ortaya koyma mücadelesinde Drsimlilerin önünde benim gibilerin de olması gerekir. Drsimlilerin önünde kendi kimliğimin ve onurumun geri alınması için!

Sayın Başkan çok teşekkür ediyorum. Çok isabetli bir konu.

Drsim konusu hepimizin konusudur. Madem burada bir aradayız, bir arada da halledeceğiz...”

Cengiz andar Berlin Konferansı’nda konuşurken

Hakikatleri Araştırma Komisyonu ve Tarihi Bellek Yasası

Azad Ronî

Cengiz Çandar, “Bazı ülkeler unutmayı seçer, bazı ülkeler hatırlamayı seçer. Örneğin İspanya unutmayı seçti. İspanya iç savaş yıllarında Franco faşizmin işlediği suçları açığa çıkarırsa mevcut haliyle ayakta kalamayacağını, devletin dağılma noktasına geleceği korkusuyla bu dönemde işlenen cinayetlerin, katliamların üstünü örtmeyi tercih etti. Çok ağır bir iddia var. Faşizm dönemini geçirmişler. Ve o ‘defterleri açmayalım’ dediler. Bu bir seçim meselesidir derken herhalde Türkiye ile İspanya’yı birbirine karıştırıyordu. İspanya yerine Türkiye’yi koyarsak, toplumsal travma geçiren bir devşirme Türkün ironik zihniyetini daha iyi anlamış olacağız: “Türk kurumsal faşizmin işlediği katliam ve soykırım suçları tümüyle açığa çıkarsa mevcut haliyle ayakta kalamayacağını, süper güçlere hizmet eden devletin dağılma noktasına geleceği korkusuyla geçmişte işlenen cinayetlerin, katliamların, soykırımların üstünü örtmeyi tercih etti. Çok ağır bir iddia var. Türkiye kurumsal faşizm dönemini geçirmiş. Anadolu’ya yapay Türklüğü yerleştirip kalıcılaştırmak uğruna yerli halkların özerkliği önüne set çekmiş bir ülke. Ermeni, Süryani, Pontus Rumları ve Kürt soykırımlarına ait o defterleri açmayalım dediler.”

Cengiz Çandar iyi niyetli bir insandı. Yazılarını severek okuduğum bir gazetecidir. Fakat Avrupa merkezci milliyetçiliğin bir ideolojisi olan Kemalizm’in asimile ettiği eski solculardan ve Anadolu’daki yerli halkları Türkleştirme projelerin küresel süper güçlerin (Sami tüccarlar’ın) tarihsel projeleri olduğunu henüz bilince çıkarmamıştı. Hasan Cemal gibi kökenine sahip çıkacak

cesarete değildi. Ya da o kadar bilgi deryasına açılmamıştı. O yakasını Türkçülükten kurtaramadığı için Türk pazarında gazetecilik yapmayı tercih ediyordu. Türk hükümdarlık alanı ve küresel süper güçlerin denetimindeki üniversiteler dışında, her akli başında bilim insanının dünyada Türkü, uygarlık yıkıcı etmen olarak gördüğünü bilmiyordu.

İspanya unutmayı seçmedi. Güney Afrika, nasıl ki **Hakikatleri Araştırma Komisyonu** kurarak Apartheid döneminde yaşanan katliamlarla yüzleştiyse İspanya da Sosyalist Hükümet'in çıkardığı **Tarihi Bellek Yasası** düzenlemeleriyle Franco faşizmi döneminde yaşanan katliamlar ve toplumsal travmalarla yüzleşti.

Her iki ülke için geçmişte yapılan katliamlarla yüzleşmek o kadar kolay olmadı. Küresel güçlerle beraber katliamları işleyen devlete kalırsa, katliamlarla yüzleşmesi mümkün olmayacaktı. Ancak halkın bu katliamları bilince çıkarması, suçlu devletin bu katliamlarla yüzleşmesini direktmesi sonucu, devlet işlediği cinayetlerini, katliamlarını kabullenmek zorunda kaldı ve geçmişte yapılan hatalarından arınarak, onlarla gerçek anlamda yüzleşme yoluna gitti.

İspanya halkı, General Francisco Franco faşizmini yıktıktan sonra gerçekten demokratik sistemi inşa etmek için yıllarca çok büyük çaba harcadı. Bu çabalar yıllar sonra meyvesini vermeye başladı; İspanya'da Sosyalist Hükümet, 2007 yılında devletin Franco faşizmi döneminde yaptığı katliamlarla yüzleşmesi için **Tarihi Bellek Yasası** çıkardı. Sosyalist hükümetin çıkardığı **Tarihi Bellek Yasası** kapsamında önce 1936-1975 yılları arasında ülkeyi yöneten Franco'ya ait tüm sembollerin, armaların kamuya ait olan yerlerden ve meydanlardan kaldırıldı. Franco dönemine ait Barcelona'daki son heykel de kaldırılarak Tarih Müzesi'ne konuldu.

Anadolu ve Kürdistan'da sürmekte olan kurumsal faşizmin sembolü durumunda olan M. Kemal'in sokakları ve okulları dolduran heykellerinin bir gün Tarih Müzesi'ne kaldırılacağını düşünebiliyor musunuz? Böyle bir şeyin gerçekleşmesi için her şeyden önce beyinleri yıkayan Türk-İslam ideolojisinin kafalar-

dan rehabilitasyon merkezlerinde tedavi edilerek temizlenmesi gerekiyor ki Türkleştirilmenin halen katliam, linç ve siyasi asimilasyon politikalarıyla yürütülen bir ülkede, işe şimdi girilirse bile onlarca yıl alır.

Franco heykelin kaldırılışını izleyen Barcelona Belediye Başkanı Jordi Hereu, 2007'de şöyle diyordu:

“Franco döneminde yaşanan acılar büyük bir mağduriyet abidesi. Bunları gururla hatırlamak zorunda değiliz. İspanya'nın kötü tarihini hatırlamak için Müze'ye kaldırıyoruz.”

Gazete ve radyolarda “Franco döneminde heykelin yanından geçerken ellerini kaldırarak selam vermek zorunda olan Katalanların torunları da heykelin kaldırılışını izlerken, bazı kişilerin Franco rejimine karşı Katalonya bölgesinde savaşı cumhuriyetçilerin bayrağını taşıdığı görüldü.” diye haber veriyorlardı.

Sosyalist hükümetin çıkardığı **Tarihi Bellek Yasası** kapsamında, Franco faşizmi dönemindeki bütün askeri mahkemeler, adli ve siyasi kararları, cezaları yasadışı ilan edildi. O döneme ait bilgi ve belgeleme merkezinin kurulmasına karar verildi. Sürgüne gönderilen ve vatandaşlıktan çıkarılanların vatandaşlık hakları geri iade edildi. Ve bu insanların yurt dışında doğan çocuklarına da vatandaşlık hakları geri verildi. Toplu mezarların açılması ve cesetlerin teşhisi yürüten komisyonun bütün masrafları devlet tarafından finanse edildi. Mağdur ailelere devlet yardımları artırıldı. O güne kadar yargıya başvurmamayan mağdur ailelerin de yargıya başvurma ve tazminat isteme haklarını yasalarca güvence altına alındı.

İspanya'da Yargıç Baltasar Garzon-Türkiye'de Savcı Ferhat Sarıkaya

Azad Ronî

Fakat uluslararası süper güçlerle ortak politikalar yürüten Batı Uygarlığı, Franco faşizmini de Anadolu'daki kurumsal faşizm gibi teşhir etmekte direniyordu. Buna rağmen 1990'lı yılların ortalarından itibaren Şili ve Arjantin'de diktatörlük kurbanlarının davalarını kabul eden, 1999 yılında Şili'nin eski diktatörü Augusto Pinochet'nin Londra'da bir süre tutuklu kalmasını sağlayan, İspanya'da yüksek profilli şahısları yargılamasıyla ünlenen Buenos Aires İstinaf Mahkemesi'nin cesaretli Yargıç Baltasar Garzon, Sosyalist hükümetin çıkardığı **Tarihi Bellek Yasası**'ndan cesaret alarak Franco faşist döneminde işlenen insan hakları ihlalleri, kayıplar ve diğer suçları ortaya çıkarmak için 2008'de geniş kapsamlı bir soruşturma başlattı. Ama iki ay sonra devleti asıl yöneten paralı hegemonik uluslararası süper güçlerin sözcüleri olan aşırı sağcı kanat, görevini kötüye kullandığı iddiasıyla Garzon hakkında dava açıp engellemeye çalıştılar. Uluslararası süper güçler için bu kadarı fazlaydı. Önce anti-demokratik uygulamalara başvurarak elindeki savcılık yetkilerini geri aldılar. Sonra Türkiye'deki gibi yukardan (Pentagon'dan) emir alan İspanyol Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (CGPJ), Franco döneminde işlenen suçları araştırmak istediği gerekçesiyle, Garzon'un meslekten men edildiğini duyurdu. Böylece egemen sınıfa hizmet etmeyen yargıçlara iş vermek istemediklerini açıkça gösterdiler. Evet, finans kapitalin hegemonyası altındaki İspanya bu yönüyle Türkiye'ye benziyordu.

Neden uluslararası süper güçler Hitler faşizmini yargıçları-

na teşhir etme izni verip, Nürnberg Mahkemeleri'nde Hitler ve ekibini soruşturup cezalandırmışlar da Franco, Mussolini ve Hitler'in öğretmeni olan Mustafa Kemal'in faşist dönemlerinde işlenen insanlık suçlarını yargıçlarına teşhir etme izni verip soruşturmuyorlardı?

Çünkü Avrupa'da bir tek Hitler faşizmini, Türkiye gibi Orta-doğu ileri karakolları olacak olan İsrail devletini kurup Alman halkın vereceği tazminatlarla finanse etmek için teşhir eden Batı uygarlığı ve uluslararası süper güçler; Franco, Mussolini ve Hitler'in öğretmeni olan Mustafa Kemal'in faşist dönemlerinde işlenen katliamlar, soykırımlar, insan hakları ihlalleri, kayıplar ve diğer suçları bilinçli olarak teşhir etmek istemiyorlardı. **Çünkü kullandıkları ve birbirinden cesaret alan bu faşist etiketlerin arkasına gizlenerek işledikleri insanlık suçlarının ortaya çıkmasını istemeyerek örtmeye çalışıyorlardı.**

Bakın bu yüzden İspanya'da Yargıç Baltasar Garzon'un başına gelenler Türkiye'de 12 Eylül 1980 faşist darbecilerini yargı önüne çıkarmak isteyen Savcı Sacit Kayasu ve 2005 yılında Şemdinli Olayları ile ilgili soruşturmayı yürüten, NATO-kontrgerilla çetecilerini yargı önüne çıkarmak isteyen Van başsavcısı Ferhat Sarıkaya'nın başına gelmişti. Mesleğinin hakkını veren yargıç Baltasar Garzon gibi Sarıkaya da, hazırladığı çok kapsamlı Şemdinli iddianamesinde belge, şahit ifadeleri ve halkın kontrgerilla elemanı Astsubay Ali Kaya'yı Umud Kitabevi'ne bomba koyarken suçüstü yakalayıp polise teslim etmeye dair açık delillerine dayanarak, Orgeneral Yaşar Büyükanıt, Van Kolordu Komutanı Korgeneral Selahattin Uğurlu, Hakkâri Dağ ve Komando Tugay Komutanı Tuğgeneral Erdal Öztürk haklarında Yaşar Büyükanıt'ın Diyarbakır 7. Kolordu Komutanı olduğu dönemde suç işlemek için çete kurduğu belirterek yargılanmalarını istemişti. Türk generallerin hepsi de NATO'nun arkasındaki Sami tüccar tekellerin kullandığı, vicdan, namus ve insanlıklarını vatani savunma kılıfı altında para karşılığında satan kişiliksiz, karactersiz etiketlerdi.

Şemdinli davasında faşist Türk devleti suçüstü yakalanmıştı. Şemdinli halkı, kendi inisiyatifi ile NATO'ya bağlı çalışan

Türk-Kontrgerilla çetesinin 9 Kasım 2005 tarihinde Umut Kitabevi'ne bomba koyarken suçüstü yakalayıp polise teslim ediyor. Ama bu çetecilerin arka kapıdan serbest bırakılması için Astsubaylar Ali Kaya, Özcan İldeniz ve itirafçı Veysel Ateş gibi bombacılar hakkında "Tanırım, iyi çocuklardır" diyerek durumu kendi ağzından bırakın signali vererek ortaya koyan Genelkurmay Başkanı Yahudi devşirme Yaşar Büyükanıt'ın isminin iddianamede anılması devlet hegemonyasını eline geçiren faşist zihniyeti derhal harekete geçirmişti: Büyükanıt'ın, suç işlemek için çete kurmak, adam öldürmek, adam öldürmeye teşebbüs etmek suçlarından yargılanmasını talep eden Savcı Ferhat Sarıkaya'nın elindeki savcılık yetkilerini kendi burjuva yasalarını ve hukuklarını çiğneyerek, sen Sami tüccar tekellerin çıkarlarına göre çalışmak istemiyorsan git bize lazım değilsin tavır ve davranışlarıyla geri aldılar. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde avukatlık yapması bile yasaklanarak açlıkla terbiye etme cezası verildi. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu da Türk Genelkurmayın emirleri doğrultusunda 20 Nisan 2006 günü aldıkları siyasi bir kararla Sarıkaya'yı meslekten uzaklaştırdılar.

Tabii asıl Pentagon'un emrinde çalışan Türk Genelkurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt değil, yılan hikâyesine dönen Şemdinli Davasında sanık sandalyesine oturtulan astsubay Ali Kaya, astsubay Özcan İldeniz ve itirafçı Veysel Ateş hakkında adam öldürmek, çete kurmak ve adam öldürmeye teşebbüs etmek suçlarından 39 yıl 10 ay verilen hapis cezası da Yargıtay'ca bozuldu. 6 yıl sonra, 18.10.2011 tarihinde Van 3. Ağır Ceza Mahkemesinde devam eden dava sanıkları hakkında savcı gene 39 yıl 10 ay 27'şer gün hapis cezasını tekrarlayarak sanıkların aynı suçtan cezalandırılmasını istedi.

Sait Kırmızıtoprak

Haydar Işık

Cengiz Çandar'dan sonra, 15 dakikalık konuşma hakkını Hasan Cemal'e vermeden önce, "Türkçe'nin Kùrtler için sömürgeci bir dil olduğu" tarihsel gerçeğine şovenist bir tavırla tepki gösterip alınan ve onurum kırıldı diyen Cengiz Çandar'a, kısa bir yanıt veren Haydan Işık, katliamdan bazı örnekler vererek Cemal'e de "Türkiye yaptığı bu katliamlarla yüzleşebilir mi?" diye şöyle sordular sordu.

"Teşekkürler, Sayın Cengiz Çandar. Şüphesiz benim Türk diline, Nazım Hikmet'in diline, Orhan Pamuk'un diline, Yaşar Kemal'in diline bir saygısızlık olsun diye söylemedim. Sömürgeci bir dille eğitim gördüm derken devletin milyonlarca Kùrt insanını kendi kimliğinden, dilinden, kültüründen, kökeninden boşaltılması anlamında vurguladım. Asimilasyon politikasıyla ben de yedi yaşından sonra Türkçe öğrendim. Türkçe konuşuyorum ve romanlarımı, kitaplarımı Türkçe yazıyorum. Türkçeyi daha iyi konuşuyorum. Düşüncelerimi, duygu ve hislerimi Türkçe daha iyi dile getirebiliyorum. Çünkü yedi yaşından sonra anadilim olan Kùrtçeyi bana yasakladılar. Baskıcı bir sistemin asimilasyon politikalarıyla Türkçe ile okullarda eğitim gördüm. Onun için Türkçe konuşuyorum. Neyse o başka bir şey...

Ama şimdi ben Sayın Cemal Bey'e dönüyorum. Sayın Cemal Bey'e birkaç anımı hatırlatmak istiyorum.

Benim, Sait Kırmızıtoprak adında bir arkadaşım vardı, Dr. Şiwan. Aynı kasabada oturuyorduk. Yaz tatillerinde bir araya geliyorduk. Voleybol oynardık. 1938'de Dêrsim katliamında Dr. Şiwan'ın 54 kişilik büyük ailesini Nazimiye ilçesine bağlı Ciwarik köyünde topluyorlar, "Sizi sürgüne götüreceğiz." diye alıp köyden

çıkarıyorlar. Ankara hükümetin emriyle devlet güvenlik güçleri Nazimiye'nin arkasında, yeri de belli, Dêrsimliler biliyor; orada hamile kadınları, çoluk çocuk, ihtiyar demeden hepsini ama hepsini kurşuna dizerek öldürüyorlar. Ve devlet yargısız kurşuna dizdiği bu suçsuz sivil insanların nüfus kütüklerine, insanlık suçunu örtmek için de, sarı hastalığından öldüler diye bir not düşmüştür!

İşte, 54 kişilik ailesinin katliamdan geçirildiği bu sıralarda Dr Şiwan, 3 yaşında bir çocuktur. Kim bilir kurşuna dizilen aile fertlerinin cesetleri altında kalarak mı, yoksa annesi tarafından acı, katliam ve bunların karşıtı olan isyan emziren o çocuk bir taşın arkasına mı bırakıldı, bir ağacın kovuğuna bilinçli olarak saklandıkları için mi, her nedense bir mucize olarak, bu aileden öldürülmeyen, kurşuna dizilmeyen bir tek kişi olarak kurtulmuştu...

Dr. Şiwan, daha sonra kendisinin bir mucize olarak kurtulduğu bu Dêrsim katliamı hakkında, Kürt Milli Hareketleri ve Irak'ta Kürdistan İhtilali adlı kitabında şöyle yazacaktı:

“Liderlerinin birer birer ortadan kaldırılmalarından sonra, Dêrsim Dayanışma Kuvvetleri -özellikle Batı Dêrsim'de- tamamen başsız kalmışlardı. 1938 baharında hükümet Kuvvetleri -özellikle Batı Dêrsim'de- bütün silahlarını teslim edecek olan asilerin affedileceğini ilan etti. Bu çağrı üzerine Hükümet Kuvvetlerine teslim olan ve silahlarını veren Karabal, Ferhad, Pilvank, Şex Memcdan ve Karacaseyitler hemen hemen tamamen imha edildiler. Arkasından Mazgirt, Kureyşan Aşireti mensuplarıyla Yusufan, Baxtiyar Kürtlerinin de çoğunluğu kadın, çoluk çocuk, emzikli bebe, gebe kadın ve ihtiyar farkı gözetilmeksizin, kitleler halinde, çoğu defa da savunmasız bu insanlar süngülenmek suretiyle yok edildiler.

Yazın sonlarına doğru Nazimiye'nin Hormekan, Kureyşan, Alan ve Mazgirt'in bir kısım Babamansur'un mensupları da aynı şekilde zehirli gaz bombaları, süngüler ve cesetlere dökülerek ateşlenen petrol yangınlarıyla yok edildiler. Binlerce Dêrsimli genç kız namusunu kurtarmak için kendini kayalıklardan aşağı atarak can veriyor, zulme ve insanlık dışı muameleye karşı çıkıyorlardı. Dünya tarihinin şahit olduğu en korkunç, en tüyler ür-

pertici bir jenosit hareketiydi bu.

Bir kavim, bir halk sırf boyun eğmediği ve sırf köleliği, asimilasyonu reddettiği için, kendi ecdatlarının, kendi öz anayurdunun bağrında petrolle, kimyasal gaz bombalarıyla, kurşunlarla, süngü darbeleriyle küme küme, grup grup yok ediliyordu.”

Alan aşiret reisleri Hasan Ağa ve Ali Süli Bey’in bütün aile fertlerini ve akrabalarını toplayıp Mazgirt’e sürgüne götürüyorlar. Yolda Mazgirt Tepesi’nde, Kamera Reş denen yerde, hepsini kurşuna diziyorlar. Bu her iki aileden tek bir kişi bile kurtulmuyor. İki ailenin de kökünü kurutmuşlar. Katledilen bu iki aile üzerine Çuxure Ağıdı yakılmış, hâlâ Dêrsim’de söylenir. Dêrsim insanın erdemli Zerdüşt öğretisinden aldığı özgür yaşam kanunların nasıl Türk ordusu tarafından kırımdan geçirildiği anlatılıyor...

Oysa Alan aşiret Beyleri olan Hasan Ağa ve Ali Ağa da, 13 Dêrsim aşiret Beyi gibi 1926 yılında M. Kemal’in daveti üzerine Ankara gitmişler, Ankara hükümetiyle dayanışmalarını göstermişlerdi. Tabii ki M. Kemal, Sünni Kürtlere karşı katliama başladığı dönemde, Şeyh Sait Hareketi ile birlikte hareket etmesinler diye Ankara’ya davet etmiş, sırtlarını okşamıştı. Ama 12 yıl sonra, 1938’deki Dêrsim katliamında, bu Ankara hükümetiyle dayanışma içine giren Hasan Ağa ve Ali Ağa’nın ailesinden bir tek kişi kurtulmamak üzere hepsini kökten yok etmişlerdi...

Bu nasıl bir şey? Önce insanları kandırıp aldatarak, halkın gücüyle Ankara hükümetini güçlendir, sonra da onları en vahşi, en barbar bir şekilde katliamdan geçir?

Benim babamın evine 500 metre uzaklıkta komşumuz Use Mirç denen zengin bir aile vardı. Bizim aşiretimizdendi. Bu ailenin bütün fertlerini Dêrsim’in Nazımiye ilçesinde kurşuna dizdiler, kökünü kurutup yok ettiler. Sadece Elazığ cezaevinde, hapiste bulunan bir kişi kurtuldu. Dêrsim’de yüzlerce ailenin başına gelen bu trajedileri çoğaltabiliriz... Dikkat edin bu katliamları Anadolu’da kurulduğu günden beri Türk devleti kendisi sistematik olarak yaptı ve hala da yapmaya devam etmektedir!

Bu katliamlar, trajediler üzerine yazdığım romanlarım Türkiye’de yasaklandı.

Kamer Genç

Ve son bir örnek daha veriyorum: “Biz Kürt mürt değiliz; biz Türkoğlu Türk’üz.” diyen ve 30 yıldan beri Dêrsim milletvekili olarak Türk devletine bir Özel Harp Dairesi elemanı gibi hizmet veren Kamer Genç’in hanımının dedesi Ali Ağayı Şer, sadece tehlikeli Kürt olduğu için Türk generali Abdullah Alpdoğan’ın emrindeki askerler tarafından çağrılıyor, atından indiriliyor, kafası kesilerek öldürülüyordu Türk askerleri tarafından. Dêrsimli Kamer Genç’in dedesi, ninesi, annesi, babası, hanımının dedesi, ninesi Türkçe bilmiyorlardı. İlginçtir, 2 Mart 1994 tarihinde DEP Milletvekilleri Leyla Zana, Hatip Dicle, Orhan Doğan, Sırrı Sakık ve Hasip Kaplan parlamentoda anadilleri Kürtçede konuştukları için yaka paça bölücülük yapıyorlar, teröristlerin parlamentodaki uzantıları gibi bahanelerle kelepçelenip parlamentodan kapalı cezaevine götürdükleri sırada dedesi Bosna’dan çıkıp gelen devşirme Sırp Süleyman Demirel’in adamları gibi, kendi kültüründen, dilinden uzaklaştırılmış Dêrsimli devşirme Kamer Genç de Kürt temsilcileri Zana, Dicle, Doğan, Sakık ve Kaplan’a “Bu bilinmeyen dil de nereden çıktı, ana dilimiz Türkçedir!” diye yalandan çıkışıyor, kendisini Türk pazarında iyice pazarlamaya çalışıyordu. Kamer Genç bugün her yerde, Dêrsim katliamını unutun, Türkleşsin diyor. Tam Osmanlı’nın Yeniçeri Ocakları’nda devşirdiği türden, Türkiye döneminde Türk Ocakları’nda devşirilmiş bir Türk devşirmesi. Bu, Alişerin başını kesip düşmanına beş paraya satan ruhsuz Rayber’in Dêrsim halkına hiç ama hiçbir yararı yoktur.

Biliyorum çok uzattım ama konuşmanıza başlamadan önce size bir soru sormak istiyorum. Dêrsim katliamına baktığımızda devlet burada büyük bir soykırım gerçekleştirmiştir. Acaba bütün bu katliamları yapan devlet, yaptıkları bu katliamlarla yüzleşebilir mi? Dêrsim halkından özür diler mi? Buyurun söz sizin...”

Abdullah Öcalan’ın Dêrsim analizi

Sözü Hasan Cemal’a vermeden önce, Öcalan’ın 16.06.2011 tarihinde İmralı görüşmelerinde Türk devletin Dêrsim üzerinde-

ki planlarını ve Haydar Işık'ın da yukarıda Kamer Genç gibilerin kimlere hizmet ettiklerine dair açıklamasını okuyalım:

“Dêrsimli Kılıçdaroğlu iyiniyetli olabilir, bir şey demiyorum, dürüst de olabilir, kişiliğine bir şey demiyorum ama bilinçli bir planın, senaryonun sonucu olarak CHP'nin başına getirildi; aslında kısmen de başarılı oldular ama olan Alevilere oldu. Kılıçdaroğlu bir asker-Ergenekon operasyonu ile CHP'nin başına getirilmiştir. İyi analiz edilirse bunu görmek zor değildir. Kılıçdaroğlu'nun CHP'nin başına getirilişini iyi anlamak lazım. Bu operasyonun asıl amacı Alevi Kürtleri bizden uzaklaştırmak, devlet partisi olan CHP'ye oyları kanalize etmektir. Dêrsim'de neden böyle oldu? Alevilik konusunda büyük bir mücadele verdiğimiz biliniyor. Aslında bir süredir geliştirilen bir siyasettir.

Dêrsim'de Alevicilik, yine Bingöl'de Zazacılık zihniyeti geliştirilerek, bunu dayatmaya çalışıyorlar. Bingöl-Dêrsim hattında kontralar bilinçli olarak Sünni-Alevi Kürt ayrımı, Bingöl'de Kürt-Zaza ayrımı yapıyorlar. Bunu iyi anlamak, iyi analiz etmek lazım, bu öyle rastgele kendiliğinden değil, bilinçli olarak yapılıyor. Bazı sahte, kendilerini Rayber gibi para karşılığında düşmana satan tipler de bu politikalara hizmet ediyorlar. Aslında Kürtlere dayatılmak istenen katliamlardır, gericiliktir; bu yapılmak isteniyor. Kamer Genç gibilerle yapılmak istenen budur! Kamer Genç bir açıklamasında “Sadece Şafiler Kürt'tür, Dêrsimliler Kürt mürt değil, Türkoğlu Türk'tür” gibi laflar ediyor. Ankara'da iki-üç binada sadece misafirlerine yemek verdiği, yedirip içirdiği söyleniyor. Bu parayı nereden buluyorlar? Bu para Kamer Genç'in parası değildir; ona bunun için para bulunuyor. Bununla katliamlar dayatılan, fakirleştirilen, aç bırakılan ve kişiliksizleştirilmeye çalışılan halk üzerinden yapılmak istenen bir kampanyadır.

Kamer Genç, 12 Eylül döneminde Cuntanın danışma meclisinde yer almış biridir. Bilemiyorum Dêrsimliler onurlarını bu şekilde nasıl koruyacaklar, kendilerini nasıl muhafaza edecekler; bu da Dêrsim katliamından bu yana hâlâ tartışma konusudur. Aslında bu tür sahte kişiliklerle halkı kandırma yoluna gittiler,

bu da uygulanan senaryonun bir ürünü. Rayber ve Kamer genç gibi sahte kişiliklerle halkı aldatmaya çalışıyorlar. Derinliğine kavrayamama, yüzeysel yaklaşımların aşılması gerekiyor. Öteden beri Dêrsim katliamının travmatik kişiliği olarak da biliniyor bu. Aslında **Dêrsim'in şanlı bir direniş tarihi** var, biliniyor. Biraz da bu nedenle Osmanlı'dan beri Dêrsim'e yöneliyorlar. Hakeza Bingöl de öyle, direnişçi bir tarihi var; birçok değerli direnişçi kadromuz, arkadaşımız da var. Bu yüzeysellikten kurtulmak; ideolojik yoksunluktan, kişisel yozlaşmadan, aşırı bireycilikten, örgütsüzlükten uzaklaşmakla olur. Demokratik-devrimci mücadele yürütmek o kadar kolay değildir. Bugüne kadar bu mücadeleyi layıkıyla yerine getirmeye çalıştık. Bu sahtekâr politikalara karşı devrimci-demokratik mücadeleyi yükseltmek gerekir. Bu sahte kişiliklere, sahte Alevicilik anlayışına karşı yeterli mücadele yapılmadı mı, gerekli tedbirleri alamadılar mı? Yeterince anlatamadılar herhalde. Yine AKP Dêrsim gibi bir yerde nasıl bu kadar oy alıyor? Oysa Dêrsim'in mücadelecisi tarihi ortada. Hakkâri, Şırnak ve genel olarak Botan bölgesi bütün kontra ve özel savaş yöntemlerine rağmen kendilerini korumayı bildiler, direnişlerini sürdürdüler, dejenere olmadılar, yozlaşmadılar. Dêrsim üzerinde iyi durulmalı, analizi iyi yapılmalıdır.”

Kamer Genç'in kaderi Rayber'in kaderine benziyor

Haydar Işık, Nazimiye'deki 14 Kürt aşiretinden biri olan Areyliler aşiretindendi. Kendi Kürt kimliğine, Zerdüş öğretisine sahip çıkan dürüst ve yurtsever bir Kürt aydınydı. Aynı Areyliler aşiretinden Kamer Genç ise Türk Ocakları'nda Kürt İsmet İnönü gibi Türkleştirilmiş, işgalci devşirme Türklerle birlikte çalışmaktadır. Uygurlık yıkıcı etmen oldukları için Batıda hor görülen ve istenmeyen Türklere özenerek, Türklüğün kazanç kapısı haline getirildiği bir sistemin hükümdarlık sınırları içinde Türk olduğunu söylemektedir. Onu Türkleştirenler de Türk olmadığını biliyorlar. Kullanıp kullanıp zamanı geldiğinde ya sistemin kendi kendisini yenilenmesi amacıyla onun gibilerini ödüllendirirler ya da Alişer'in başını kesen kirvesi Zeynel Top ve Seyid Rıza'nın

yeğeni Rayber Qopu gibi öldürüp bir kenara atacaklar. Kendi kökenine düşman edilmiş onun gibi devşirmeleri cesaretlendirmek için ödüllendirecekler mi, yoksa öldürüp bir kenara mı atacaklar henüz belli değil. Biliyoruz ki, Zeynel Top ve Rayber Qopi, özel savaş devletin emirlerini yerine getiren ücretli milisleriydi. Kùrt önderler ve yurtseverlerin başlarını kutsal Dêrsim dağlarında elma toplar gibi toplayıp 2,5 Türk lirası karşılığında devlete satıyorlardı. Bu cinayetler devlet emriyle işlenen planlı cinayetlerdi.

Özel savaş devleti ücretli milis olarak kullandığı Rayber ve Zeynel'i nasıl öldürdüğünü Dêrsim soykırım tanıklarından Keke İsmail'e Kekili şöyle anlatıyor:

“Ben otuz yıldır muhtarlık yapıyorum. Alay kumandanı ile aram iyiydi. Ben Qopi kurtarırdım ama kurtarmayı kendi nefsim'e yediremedim. Alay kumandanı bana haber yollamıştı, kendisine yiyecek götürmem için. İki teneke kavurma, iki-üç teneke taze yağ, dört-beş teneke bal katırlara yükleyip bekçiyle birlikte alaya götürdüm. Komutan yardımcısı yiyecekleri alıp bekçiyle birlikte levazım çadırına götürdü. Ben de alay komutanın yanına gittim ki çadırın önünde oturmuş elindeki evrakları okuyor. Beni görünce ayağa kalktı, tokalaştık. Elindeki kağıtları cebine koydu, sonra bana döndü:

“Bu kâğıtlar bana Ankara'dan geldi, senin yanında yüksek sesle okurum ama bu kâğıtta yazılanlardan babana bile söz etme!” dedi.

“Öyle istiyorsan öyle olsun!” dedim.

Ben ve o kardeş gibiydik.

Kâğıtları okudu ki Ankara'nın bildirdiğine göre:

“Dara düşmüş, amcasının kellesini kesmeye fırsat kollayan biri devlete hizmet ediyor olsa da, yarın devlet zayıf düşse, yabancı devletlerle işbirliği yapar. Amcasını satan devletini de satar. Böyle biri vatan hainidir, böylesini kullandıktan sonra sağ bırakmayın! Sabah ıslah edecekseniz akşam öldürün, akşam ıslah edecekseniz sabah öldürün!”

Dedim, Rayber'in kendisine haber vereyim, önlemini alsın ama ona haber verdiğim meydana çıkar diye korktum. Sesimi çı-

karmadım.

Rayber'in karısı Menes Hatun, Zeynel'in halasıydı. Allah, gani gani rahmet eylesin. Bazen Xaçeliye'ye onu görmeye gidiyorduk.

Menes ağlayıp bana:

“Canı cehennemlik Qop yaptı, benim çocuklarım çekti. Bizde dal bırakmadı ki, ölülerimizin üzerinde gözyaşı döksün!” diyordu.

Hakikaten de Rayber'in soyu kurudu. Hak, kızlarını da kavuşturdu ona.

İnsanoğluna düşmanlık Rayber'in yanına kalmadı

Yapana kalmadı. Zeynel, kurşunla yaralandı, yaralı haliyle bir de yılan soktu. Rayber, onca hizmet ettiği devlet askerlerinin eliyle süngülenerek öldürüldü, kendisine bir mezar yeri bile nasip olmadı, neslini sürdüren kimse kalmadı. Atatürk, Demenanlıların elinden yara aldı. (Yarası kangrene çevirdi. O yarayla bir sene sonra öldü. A.R.) İnsanoğluna düşmanlık ne Rayber'in yanına kaldı, ne Atatürk'e... (...)

Rayber Qopi, Deşte'de öldürüldü. Komete'ye, aile kabristanına gömülmek ona nasip olmadı. Askerler o murdarı, bir yılan ölüsünü gömer gibi taş yığının altına gömdüler. Davet edildiği askeri karargâhta bir çadıra kapatıp çırılçıplak soyuyorlar, bir bebeği kundaklar gibi battaniyeyle sarıyorlar bedenini. Baş ve ayak kısmından tutup salıncak gibi sağa sola sallıyorlar. İki yanda sıralanıp süngü takmış askerler, keyfini çıkara çıkara süngüleyip eleğe çeviriyorlar onu. Bağirtısı, iniltisi alayın uzaklarından duyuluyor. O bağırıldıkça askerler de bir ağızdan bağırıyorlar. Onun haykırışlarına haykırış ekliyorlar! O öldürüldüğünde Sileman Ağa'nın oğlu Memed Ağa da alayın sahası içindeymiş.

Mehmet ağa: “Rayber'in haykırışlarını duyduğunda “İsterlerse bana günde yedi kurşun boşaltsınlar, Rayber'e görülen ölümün böylesini de gözlerimle gördüm ya, artık ölsem de gam yemem!” diyor.

Rayber, bir düzine fakir fukarayı da kendisine eşlik etmeleri için Deste Alay'na götürdü. Pek çoğu Zenka'dan kendi yarıcılıydı. Yezit, onları da beraber Deste'ye götürdü. Müdür kendisine, “Rayber, Deste'ye yeni askerler geldi. Seni tanımıyorlar, sen de arada gitmeyesin. Kıymetli eşyalarını ve aile efradını yanına alıp

gel, seni Sürgüne göndereceğiz.” dedi.

Rayber, altınlarını heybeye doldurdu. Kıymetli, taşınabilir neyi varsa yükleyip ailesiyle Deste’ye gitti. Düzgün’ün babası Seyit Xıdır’ı da kendisiyle götürdü ki onu da kurtarsın. Seyit Xıdır, Seyid Rıza’nın kardeşıydı, aksakallı yaşlı bir adamdı. Seyid Rıza’nın Ana Pule dedikleri ilk karısı, Feratanlı Diyap Ağa’nın kızı, onu da beraberinde götürdü, “Bunlar da benim aileme dahiller.” diye. Raybere Seyit Ağa oğlu Ali Heyder’i beraberinde götürdü; çocuk daha 18 yaşındaydı. Heydere Seyit Ağa’nın karısı Teslim’in annesi de oğluyla birlikte kafilesinde yer alıyor. Xıde Memlinin Mıçe Ale Xıdı’nın iki oğlu, Xıde Mori’nın bir oğlu... Ali Meme Beji, bizim eniştemizdi, Tılage köyüne bağlı Mıxeşige’de hayat sürüyordu; Raybere Seyit Ağa’nın yarıcısıydı... Bırae Gule Celati... Rayber’in göçüne eşlik eden bunların tümünü Gari Komün’ün aşağılarında sudan karşı yakaya geçirdiler; Deste Çayı’nın kıyısında kırımdan geçirdiler. Hepsi de tanrının garip kullarıydı, mazlum insanlardı. Hepsi de Rayber’in final törenine kurban gitti.”³⁶

---

36 Cemal Taş, Dağların Kayıp Anahtarı, Dêrsim 1938 Anlatımları, İletişim Yayınıarı 2011, s.212-215

Hasan Cemal Berlin Konferansında konuşurken

Resmi tarih buyurdu ki: Yalanda yaşayacaksınız!

Hasan Cemal

Hasan Cemal, konferanstaki konuşmasına şöyle başladı:

“Dêrsim’de çekilmiş acıların ayrıntılarına girmek gereksiz. O dönemin emniyet görevlisi Çağlangil’in, 1986 yılında Kemal Kılıçdaroğlu’nun teybine kayıtlı, **“Ordu mağaralara koydu, zehirli gazla fare gibi zehirledi. Yediden yetmişe o Dêrsim Kürtlerini kestiler.”** konuşmasına bir ilave, bir ek daha yapılabilir.

O da 12 Mart 1971 askeri darbesinde imzası bulunan eski Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur’un anılarında, genç bir havacı subay olarak Dêrsim’deki özel görevinden söz ederken yazdığı şu cümleler:

“Elazığ’ın biraz uzağında, Harput eteklerinde çadırılı ordugâh kurduk ve bir müddet sonra, ilk durak Pertek olmak üzere harekete geçtik. İki aya yakın Dêrsim’de özel görev yaptık.

Okuyucularımdan özür diliyorum ve yaşantımın bu bölümünü anlatmaktan kaçınıyorum.”

Muhsin Batur’un, 1938’de Dêrsim’e özel bir görev için gittiğini, orda ordugâh kurduklarını, ancak burada hangi özel görevlerde bulunduğu ve neler yaptıkları konusunda³⁷ okuyucularından özür dileyerek anlatmayacağını söylemesi, aslında bize Dêrsim kıyımı konusunda her şeyi anlatmaktadır.

Bu özel görev dediği neydi?

Özel görev, başta Batur ve okuyucunun utanç duyacakları korkunç Dêrsim kıyımı olduğu için olacak ki, anlatmaktan özellikle çekinmiştir.

Bu iki nokta zaten Dêrsim’de yaşanan korkunç kıyımı, trajediyi, bazılarının deyişle soykırım olduğu gibi bütün çıplaklığıyla tarih sahnesine zaten çıkarmaktadır.

Ama Cengiz’in dediği gibi gerçekten CHP Genel Başkanı Yardımcısı, Deniz Baykal’ın sözcülerinden ve benim de arkadaşım olan Onur Öymen’in 10 Kasım 2009’da TBMM Genel Kurulunda demokratik açılıma karşı “Maalesef bu ülkenin anaları çok ağladı. Tarihimiz boyunca çok şehit verdik. Çanakkale Savaşı’nda 200 bin şehidimiz vardı, hepsinin anası ağladı. Kimse çıkıp ‘bu savaşı bitirelim’ demedi. Kurtuluş Savaşı’nda, Şeyh Sait isyanında, Dêrsim isyanında, Kıbrıs’ta analar ağlamadı mı? Kimse ‘analara ağlamasın, mücadeleyi durduralım’ dedi mi? İlk siz diyorsunuz. Çünkü sizin terörle mücadele cesaretiniz yok.” diyen sözlerinin arkasından Başbakan Erdoğan’ın, “CHP döneminde Dêrsim’de 50 bin insan katledilmiştir.” demesi ve Cumhurbaşkanının açıklamalarıyla Dêrsim kıyımı bir yerde tarih sahnesine çıkmış durumdadır!

Ve Türkiye bununla yüzleşmek zorundadır. Yüzleşmeden, geçmiş geçmiş olmuyor. Yaralar düzelmiyor. Bunun da yolu, bi-

---

37 Tabii ki, soykırım yaparak insanlık suçunu işledikleri için anlatmak istemiyordu. A. R.

zim ne yapıp edip Türkiye’de demokrasi ve barışın ipine sarılmamızdan geçiyor. Yani bu yüzleşmeyi yapabildiğimiz ölçüde, aynı zamanda sorgulayabildiğimiz sürece, konuşabildiğimiz sürece özgürce, aynı zamanda bu bir yerde bir olgunlaşmayı getirecektir. Bu olgunlaşma sayesinde ki biz acıların esiri olmayacağız. Acıların esiri olmayacağımız vakit biz ancak barışı kurabiliriz. Acıların esiri olanlar barışı kuramazlar. Bu çok önemli bir şey; zaman içinde insan anlıyor. Acılar olmadan olgunlaşmıyorsun; toplum olarak öyle, kişi olarak öyle.

Ve bir yerde bir takım kopuşlar da, bir takım şeyleri getiriyor. Biz geçen akşam sohbet ediyorduk. (Salonda oturan Muzaffer Ayata’ya bakıyor) Muzaffer Bey ile sohbet ederken, Muzaffer bey şunu söyledi: “Yaşadığımız acıların bir yerde barış için aynı zamanda bir şans olduğunu bunun kullanılması gerekiyor.” Bu çok önemli bir şey! Yani devlet, yerli halkların geçmiş acılarıyla yüzleşmek zorundadır. Acılarla yüzleşmedik mi barış ve demokrasiyi kuramayız.

Soykırımı, ‘tertele’yi, kıyımı artık korkmadan konuşmalıyız. Acıların üzerine, unutturulmak ve bastırılmak istenen acılar üzerine konuşmalıyız.

Asıl acıların kaynağında inkâr edilen etnik kimlikler var, hayat tarzları var. İnkâr edilen kökler var. Yine acıların temelinde yatan yok edilmek istenen dinî kimlikler ve mezhepler var...

Acılar unutulmuyor.

Acı dokunmayan aile kaldı mı?

Geçmişle, gerçek anlamda yüzleşmeden barış ve huzuru yakalamak da, özgürlükler düzenini yakalamak da çok uzak bir ihtimaldir.

Dêrsim acısı, Dêrsim ‘tertele’si resmi tarih tarafından bize nasıl unutturuldu? Orda olan katliamdan yıllarca hiç kimsenin haberi olmadı. Kürtlerin, Alevilerin acılarını yıllar yılı nasıl içlerine gömdüklerine, acılarını nasıl gizlice yaşadıklarını 70 yıl sonra öğreniyoruz.

Seyid Rıza’nın cenazesi bile yok edilmiş, mezarının yeri bile yok edilmiş!

Resmi tarih buyurdu ki: Yalanda yaşayacaksınız!

Bir süre yalanda yaşadık, ama sonra resmi tarihe burada -Dêrsim katliamında- olduğu gibi isyan ettik...

Ben 66 yaşındayım. 1961 yılında, 17 yaşında Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne girdim. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde, 1965'de çıktığım vakit; ne Kürt, ne Alevi, ne Dêrsim, ne Cemevi, ne Çerkez, ne Laz, ne de Kürt sorunu konusunda hiçbir şey bilmiyordum. Bunların hiçbirini öğrenmeden Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden çıkmıştım. Sözde Türkiye'de Siyasal Bilgiler'i okumuştum; sözde siyasi tarihi okumuştum. Hayır, aslında bunların hiçbirini öğrenmeden çıktık. Ancak Siyasi Bilgiler'den çıktıktan 4-5 yıl sonra, 1969'da Kürtlerin varlığı konusunda bir şeyler öğrenmeye başladım. Düşünebiliyor musunuz, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde değil, pratik yaşamda kendi çabamla Kürtlerin, Alevilerin varlığından haberdar oluyorum. O da gizli saklı baskılar altında; önce Güneydoğu sorunu olarak, sonra Doğu Sorunu şeklinde kulağıma çalındı. 1970'lerde henüz Kürt sözcüğü yoktu. Devletin gizli kapılar ardına kilitleyip çeşitli yabancı kelimelerle ifade ettiği Kürt sözcüğü üzerindeki yasak, Kürtlerin yok edilmek istenen etnik ve dinsel kimlikleri için 1974'lerden sonra mücadeleye girişmeleriyle parçalandı. Biz de duymaya başladık...

Kökler Kaybolmaz

Fakat ilginçtir; 1990'larda Berlin Duvarı'nın yıkılması, bizim sınıf mücadelesi diye bildiğimiz bir pusuladan kökler konusuna eğilmemize yol açtı. 1990'larda sınıf denen şeyin içinin kof olduğunu ve bir pusula olmadığını anladıktan sonra herkes kendi etnik kimliğine, dinsel kimliğine, kültürüne dönmeye başladı. O güne kadar Türkiye'de bize hep resmi ideolojiyle yalan öğretilmiş-ti. Yalanda yaşadığımızı ve yaşatıldığımızı öğrendik.

Ben köklerimi öğrenmeye, araştırmaya başladığım vakit gördüm ki anne tarafım Gürcü. Anneannem Gürcistan'dan Kıbrıs'a

göç ediyor. Kıbrıs'tan İstanbul'a geliyorlar; Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında. Dedem, annemin babası Çerkez. O da subay olmaya geliyor İstanbul'a Osmanlı ordusunda. Öbür babaannem Makedonya'dan geliyor. Büyükbabam Cemal Paşa, o Midilli'de doğmuş, babam Türk derdi ona. Ve ben büyükbabam Cemal Paşa'nın Osmanlı'ya sığınan göçmen olduğunu bilmeden kendime Türk diyordum.

Kendime Türk derken yıllar sonra Çerkez olduğumu öğrendim. Ben kendime Çerkez derdim. Fakat başıma başka bir şey geldi. Kendime Çerkez derken; 1990'larda bir gün Karadeniz'de Çerkez korsanlar tarafından bir Türk gemisi kaçırıldı. Televizyonlarda izliyoruz. Bir tanesi dedi ki, "Biz Çerkez'iz." Ama bütün Kuzey Kafkasya halkları Çerkez'dir. İşte Adigeliler de vardır, Ubuhtar vardır, Kabartay vardır, Abhazlar vardır, Basklar vardır, Çeçen vardır, Lezgiler vardır, Laklar vardır, Gürcüler vardır; var da var. Şu da vardır, bu da vardır. İlk defa duydum. Biz hangi Çerkezlerdendik?

Dayanamadım gece yarısı 80 yaşındaki annemi aradım: "Anne biz Çerkez'dik ama neyiz?" diye sordum.

Annem, "Biz Ubuhtar galiba. Ama sen en iyisi teyzeni ara, o bilir." dedi.

Gece vakti teyzemi aradım: "Teyze, biz Çerkez'dik ama Ubuhtar mıyuz neyiz?" diye sordum.

Teyzem, "Ne Ubuhtar'ı oğlum, saçmalama. Bilemedim, sen en iyisi dayını ara. En iyi o bilir."

"Teyze dayım doksan yaşlarına geldi. Ne bilsin?" dedim. "Bilir bilir, sen en iyisi dayını ara."

Gece yarısı 90 yaşındaki dayımı aradım.

Dayım müthiş keyifli; key key gülüyor:

"Gördün mü bizimkiler neler yapıyor?" dedi.

"Ne yapıyorlar dayı?" dedim.

"Görmedin mi bizimkiler koca vapuru kaçırdılar. Çeçenler... İşte o vapuru kaçıranlar var ya, işte onlar biziz."

"Dayı, biz neyiz? Söyle!"

"Biz Kabartayız oğlum, Kabartayız. Diğerlerinde iş yok.

Ubuhlar, Adigeliler, Abhazlar, Çeçen, Basklar, Lezgiler, Gürcü ve Laklar'da iş yok. Kabartaylar, Çerkezlerin en asilleridir!”

Aklım karıştı; ben kendimi Çerkez görürken, bu Ubu, Kabartay nerden çıktı?

Şaşkın bir sesle:

“Dayı, hani biz Çerkez'dik.” dedim.

Ermenilerin, Rumların, Süryanilerin, Kürtlerin etnik kimliklerine sahip çıktıkları için başına gelenleri çok iyi bilen dayım sanki birileri duymasın korkusuyla sesini kısıtlayarak kulağıma fısıldar gibi:

“Kabartaylar, Çerkezlerin en asilleridir oğlum. Bu işi çok fazla karıştırma. Çerkezlik merkezlik çok tehlikeli şeyler! Karıştırma bu işleri. Ama şunu iyi bil; kökler kaybolmaz.”

Ben de ertesi gün “Kökler Kaybolmaz” diye bir yazı yazdım. Çok hoşuna gitti. Kimlikler, kökler kaybolmuyor.

Diyeceğim, Türkiye Cumhuriyetin kuruluşundan beri zorla Türkleştirme var. 90 yaşındaki dayım, “Bu kök işlerini fazla karıştırma. Çerkezlik merkezlik çok tehlikeli şeyler! Karıştırma o işleri.” diyor. İdare et gitsin diyor...

Biz, Osmanlı'nın çöküşü döneminde Çerkez, Ubu, Gürcü, Sırp, Arnavut vb. göçmenler olarak Anadolu'ya gelmişiz, sığındığımız Anadolu'da sistemin bize dayattığı Türklüğü gönüllü kabul etmişiz. Rahat etmişiz. “Karıştırma o işleri, idare et gitsin.” diyoruz.

Ama Kürtler öyle değil işte! Onlar buranın yerlisi. Sen devlet olarak Kürtlere diyorsun ki, kardeşim kültürünü unut, dilini unut, tarihini unut. Alevilere diyorsun ki, inancını unut. Zerdüş'tü unut. Bir de etnik kimliğinden, dinsel kimliğinden, dilinden, kültüründen, köklerinden uzaklaştırmakla yetinmemişsin, orduyla mağaralarda, Çağlayangil'in dediği gibi “fare gibi zehirlemişsin...”

Şimdi bu öylesine büyük bir acıdır ki...

Ya da Diyarbakır cezaevine gidebilirsiniz... Diyarbakır cezaevinde yaşanan zulmü, acıları **düşünebilirsiniz**. Ya da dün akşam

sohbet ederken Haydar Bey anlattı: Yıl 1960... Dêrsim'in bir ilçesinde Ortaokul Müdürü. Kaymakam ve komiserin birlikte bir masada kâğıt oynadıkları bir kahvede oturuyorlar. Kahve ahali Erivan Radyosu'ndan çalınan Kürtçe türküyü dinlemeye başlayınca çok keyiflenmiş. Fakat o sırada Kaymakam dönüp "Kapatın şu radyoyu!" demiş. Haydar bey, "Kapatmıyorum, kapatmak o kadar kolaysa gel kendin kapat." diye karşı çıkmış. Kaymakam ve Komiser radyoyu kapatma girişiminde bulunmuşlar. Fakat kahvede bulunan Kürtlerin tepkisi üzerine kapatamamışlar. Bu 1960'lı, 70'li, 80'li yıllar...

İşte Muzaffer Bey dedi ki "1974-75'di. Amerika Tahran'la Bağdat'ı uzlaştırıp Molla Mustafa Barzani'yi boşlukta bırakınca ilk defa manşetlere çıkan Kürt sözcüğü benim iç dünyamda bir kıvılcım çaktı." dedi. Daha 1970'li yılların başı. Söylemek istediğim şu, acıları söylemek acıları sıralamak ve bunları unutmamak hatırlamak önemli. Fakat yapacağımız en önemli şey, bunların üstüne çıkıp, biz Türkiye'de bu hesaplaşmayı yapabilecek demokratik bir barış ortamına nasıl gelebiliriz? Bunu sağladığımız ölçüde, Kürt Kürtlüğüyle, kendi kimliğimizle, Alevi kendi inancıyla, kendi kimliğiyle, Çerkez'i-Laz'ı öyle... Herkes kendi kimliğiyle, kültürüyle, özgürce bir barış ortamında yaşayabileceği bir ortamı yakalamak. Bunun da yolu Türkiye'de Kürt meselesinin şiddetle bağını koparmaktan geçiyor. Bunun da ilk adımı ne yapıp edip dağda silah seslerinin susmasını sağlamak, parmakların tetikten çekilmesi lazım öncelikle. Ben bunu sloganlaştırdım. Ne mayın, ne operasyon. Eğer dağda silah sesleri susar, daha fazla kan ve gözyaşı akmazsa biz böyle bir süreçte, Kürt sorunuyla ilgili öncelik taşıyan ve sonraki atacağımız adımları böyle bir yol haritasında zamana yayarak tespit edip ağır ağır dağın yolunu aşağıya doğru açabiliriz. Eminim bu konuda genel bir af çıkarabiliriz. Eminim Kürtler kendi Türk vatandaşlarıyla eşit haklarını -ki kuşkusuz bunların en başında kendi anadilinde eğitim geliyor- kazanırlar. Ve bütün bunlar Türkiye'de barış ve demokrasi ortamını yayar. Bu barış ve demokrasi ortamında şuna hiçbir kuşkusuz yok; yüzleşilir. Dêrsim konusunda da, devletin Dêrsim mağdurların-

dan özür dilemesi gündeme gelir, gerekirse onların kaybolmuş haklarını geri verir.

Son cümle olarak, Türkiye’de Dêrsim’in soykırım tartışmasının parantezine almak verimli bir şey olmayabilir. Yanlış anlamayın bu söylemek istediğimi. İsteyen soykırım der, isteyen kırım der, isteyen tertele der, isteyen trajedi der, isteyen Türkiye tarihin rezil bir sayfası der. Ama ille de soykırım parantezine daha işin başından alıp tartışırsa bu sağlıklı bir tartışma olmaz. Bu tartışmayı Dêrsim tarihin karanlığına gömmek isteyen aşırı milliyetçilerin ve fanatiklerin değirmenine su taşımak olur. Çünkü bu konu Ermeni soykırımı bağlamında da yaşandı. Ve Hrant Dink rahmetlinin en çok karşı çıktığı konulardan biriydi. Yani biz bu konuyu parantez içine almalıyım. Ondan sonra kim ne isterse desin, buna bir şey diyemem. Ama bu, adeta tartışmaların önkoşulu haline gelmesin. Bu bir dipnot.

Beni böyle bir toplantıya davet ettiğiniz için size teşekkür ediyorum. Hiç kuşkusuz tarihimizin acı ve rezil sayfalarını öğrenip birbirimizin acılarını paylaşmamız gerekiyor. Bunu yapabildiğimiz ölçüde olgunlaşacağımıza, demokrasi ve barışın ipine sarılabileceğimize inanıyorum.

Tekrar hepinize teşekkür ediyorum.”

**

Haydar Işık, “Biz teşekkür ederiz, Sayın Cemal. Şimdi sevgili hemşerime dönüyorum. Ailesinden onlarca insan öldürülmüş, Sayın Şerafettin Halis, Dêrsim milletvekili. Lütfen Hasan Cemal’in bitirdiği noktadan başlayarak, yani bu soykırım, kıyım, tertele, katliam gibi isimlendirme koymadan, acaba Türkiye bizi, yani Dêrsim halkını, 1930’lardan önceki otonom, kültürel yapısına uygun bir değişiklik ya da özerklik içinde kabul eder mi? Bunu politikacı olarak görüyor musunuz?”

Türk devleti İttihat Terakki'den bu yana yaptığı bütün katliam ve soykırımlarla yüzleşmek zorundadır

Şerafettin Halis

Moderatör Haydar Işık'ın üçüncü panelist olarak söz verdiği BDP Dêrsim milletvekili Şerafettin Halis şöyle konuştu:

“Değerli dostlar, değerli Dêrsimliler,

Dêrsim'den geliyorum, öncelikle size Dêrsim'in selamını getirdim. Ve ben de 73 yıl önce yaşanan acıyı burada konuşuyor olmanın dolayı Seyid Rıza'nın şahsında, o günden bu güne özgürlükler için toprağa düşenleri saygıyla anarak söze başlamak istiyorum. Tabii Dêrsim gizemli bir coğrafya, katliamlar korkusuyla bin yıllık kendi içine kapanır halde yaşıyor olması, bu gizemi daha da büyötmüştür. Şimdi Dêrsim katliamına bakıldığında, ister katliam deyin, ister soykırım deyin ister başka bir adlandırma...

Öncesinde bu kadar çok rapor hazırlanmış, öncesinde bu kadar çok özel kanunlar hazırlanmış ve öncesinde bu kadar yasalar çıkarılmış bir başka çıkarmaya, katliama, soykırıma, terteleye, kıyımaya... adına her ne dersiniz deyin rastlanmamıştır. Bu aslında çıkarmanın, yönelimin nedenini içinde barındırır. Bu Dêrsim'i imha etmenin, Dêrsim'i kendisine benzetmenin önemini ve hassasiyetini içerir. Ve yine söylüyorum, Dêrsim Olayından sonra üzerinde çokça söz söylenmiş, çokça roman yazılmış, çokça ağıt yakılmış, çokça sanat, edebiyat alanında çokça işlenmiş başka bir alan da hatırlamıyorum. Tabii bu da, Dêrsim'de yaşananların ne olduğunu, vahşet boyutunun ne olduğunu gösteriyor. Ben burada Dêrsim'in acılarıyla, ağıtlarıyla, ninnileriyle büyümüş birisi olarak Dêrsim acılarını anlatmak istemiyorum. O acılar ki her bir Dêrsim bireyinin içine travmalar yaratan bir ok gibi saplanmış! Dêrsim acılarını anlatmaktan ziyade unutulmaması gereken bir

tarikh üzerinde geleceğe ışık tutabilecek dersler çıkarmak gerektiğine inanıyorum, Dêrsim olayında.

Değerli dostlar, geçen yüzyılın en büyük trajedilerinden biri bunu biliyoruz. Ancak bu trajediye son üç yıl öncesine kadar ne Türkiye kamuoyuna, ne de dünya kamuoyuna anlatamadık. Bağışlasınlar Sayın Cemal, Sayın Çandar, Öymen'in bir sözünden sonra gündeme düşmesi demelerine hak vermekle birlikte Dêrsim kanunun çıktığı 1935 yılından bugüne kadar ya da üç yıl öncesine kadar Dêrsim adı TBMM kayıtlarında yoktur. Rastlanmaz.

Onur Öymen'den önce, biz Dêrsim katliamının adını koyarak Dêrsim adını geri isteyen belgeler, önergeler, kanun teklifleriyle Dêrsim adını yeniden Meclis'e soktuk. Ama her ne hikmetse iş bizden geldiği için, tanımlama bizden geldiği için kör ve sağrırların duyarsızlıklarıyla karşılaştık. Yani bir nevi Türkiye toplumunda, bağışlasınlar, Türkiye'nin aydınlarında görmedim, duymadım, bilmiyorum tarzında bir yönelim, bir yaklaşım tarzı görüldü. Ta ki denildiği gibi sağ olsun Onur Öymen parantez içinde bunu Parlamentoda ifade edene kadar...

E tabii Onur Öymen'den sonra ne oldu? Bu ülkenin başbakanı birdenbire siyasi amaçları doğrultusunda "Dêrsim katliamı İnönü CHP'si döneminde yapıldı; bu kadar, bu kadar insan öldürüldü." diyerek sayıklamaya başladı. Amacı belliydi. Bugün Türkiye'de omurgası değiştirilmek istenen bir devlet yapılanmasına çalışılıyor. Asıl o omurgaya karşı bir muhalefetti. Yoksa ne Erdoğan'ın demokratikliğinden kaynaklanan bir refleksti ne de hümanist yanından kaynaklı bir duruştu. E ne oldu? Dêrsim'de katliam yapılmıştı. Biz söylemiyorduk, kendisi söylüyordu. Ama Dêrsim'de dair bizim yapmış olduğumuz çalışmalar bizim vermiş olduğumuz önergelerin hiçbirini ama hiçbirini kaale alınmadı. Dêrsim adını geri vermesi noktasındaki çalışmalarımıza ısrarla üzerine gittik. En sonunda iç tüzüğün bir maddesi gereği zorunlu düzenlenmesi gereken bir maddeydi. Müdahale ettik neyse geldi. Biz umutlandık. Dêrsim'de katliam olmuş diyen birinin gerçek ve bu katliamın bir nebze de olsa yaraların sarılması için bu adın geri verilmesi noktasında bir pozitif yaklaşım sergiler yönünde düşündük,

umutlandık. AKP sıralarındaki hiç kimse bizim konuşmalarımızı nezaketen bile dinlemediler. Oturdıkları yerde ya sohbet ettiler ya da başka bir şey okumaya çalıştılar. Tabi diyeceksiniz ki yalnız AKP mi? Hayır, CHP sıralarında birkaç ürkek el ya da birkaç elin parmağının kalkması ötesinde kimsenin bir ilgi gösterdiğini görmedik. Tabi bu güne geliyoruz. Dêrsim katliamını tanımlarken, biraz önce bizim bir önceki etapta konuşan arkadaşların bir eksiği ya da yanlış algısını düzeltmek istiyorum. Dêrsim'e, sadece etnik Kürt kimliğinden dolayı yönelip katliam yapıldığını söylemek tek başına doğru değildir. Bir de bunun yüzyıllar boyu süren dinsel boyutu var.

Selçuklu'dan bu yana devletlerin politikası Kızılbaşlara yönelik imha politikasıdır. Nedeni şudur Anadolu topraklarında iktidara muhalefet potansiyeli taşıyan tek kesimdir. Tabii böyle olunca da hem Selçuklular'da hem Osmanlılar'da baş gösteren yönelimler Cumhuriyet döneminde de değişmedi. Sayın Bayrak'ın az önce arz ettiği bir kitap vardı. 1930'ların başında o dönemin Jandarma Genel Komutanlığı'nca gizli raporu olarak yazılmış. Orada aynen şöyle diyor: "Eğer Yavuz'un zulmü olmasaydı bu topraklarda belki bir tek Sünnî'ye rastlamak mümkün olmayacaktı. Yine diyor eğer Dêrsim'in sarp dağları içine Yavuz'un zulmü girmiş olsaydı bugün karşımızda ruhen ve madden çok değişik bir çizgide bulunan bir Dêrsim'le karşı karşıya olacaktık."

Osmanlı'dan Cumhuriyet devraldı, bu zihniyeti. AKP hükümeti de öyle. Yeni bir devletleşmeyi kendisi için rejimi esas almış AKP değişti mi? Hayır, en son 12 Haziran seçimleri öncesi Erdoğan'ın Çorum konuşmasında söylemiş olduğu sözler, bu devletin dünüyle, bugünüyle Kızılbaşlara yönelik duruşunda bir değişimin olmadığını açık ve net gösteriyor. Ebu Suud'u överek söze başlıyor. Kim bu Ebu Suud? Bilmeyenler var mı bilmiyorum ama öyle zannediyorum çoğunuz biliyorsunuz. "Alevilerin katli vaciptir. Malları ve kadınları size helaldir! Alevilerin kestiği yenmez, pişirdiği yenmez, avladığı yenmez!" diye fetva veren Osmanlı Sultanı Yavuz'un Şeyhülislamı. Şimdi öncesi var AKP'nin açılımı ve çalıştayları döneminde birden bir AKP Alevi sorununa el

attı. Bunu bilmeyenler var ya, “AKP’de bir şey mi var, demokratik bir gelişme mi var?” diye düşünebilirler. Oysaki biz yine Alevilerin tarihini arka planıyla beraber Aleviliği inançsal soruların ötesinde bir sosyal sorun olarak Türkiye’nin bağrında durduğunu söyledik ve biz Alevilerin hakları için de başlatmış olduğumuz çalışmalarda. Sonra AKP bunu da bizim elimizden almaya çalıştı. Açılımlarda durum belliydi. Bir asimilasyonu hedef almışlardı. Ve asimilasyon hedeflenen bu çalışmalardan sonra bir mesaj veriliyordu. Bir çalışmaya Ökkeş Kenger çağrılmıştı. Yine çalıştaylar sonrasında Sivas’ta alınan bir toplantıda Temel Karamanoğlu çağrılmıştı. Tepkilerden sonra Ökkeş Kenger gelmedi. Malumunuz Ökkeş Kenger her ne kadar Tük yargısında aklandıysa da Alevi kamuoyu vicdanında, Türkiye demokrat kamuoyu vicdanında bir katil. Dava da açtı bize. Tepkilerden sonra gelmedi. Mesaj şuydu: Evet biz sizin haklarınızı vereceğiz ama unutmayın ki bir Ökkeş Kenger olacaktır her zaman. Bu anlayış Başbakan Erdoğan’ın Çorum konuşmalarıyla çok daha net şeklinde kendisini dışa vurdu. Ve bize yönelik zihniyetinde bir değişiklik olmadığını böylece görmüş olduk.

Şimdi hem Kürt’sünüz, hem Kızılbaşsınız; tabii bu böyle olduğu zaman elbette ki sizi imha etmek isteyenler çok daha ince ve hassas çalışacaklar. Elbette ki çok daha fazla rapor düzecekler. Daha çok rapor üzerinde nasıl daha hassas bir sonuç alırsanız diye hesap tutacaklar. Bu gün de öyle. AKP’nin Kızılbaş Kürtlerin üzerinde yaptığı budur. Sadece Alevi açılımı değil, Kürt açılımında da aynı zihniyetin AKP Hükümeti tarafından pratiğe uygulandığını gördük. Bugünün Türkiye insan yapısına, potansiyeline bakıldığında, barışı özleyen bir ülkede hâlâ bir iktidarı elinde tutan hükümetin barışa yanaşmaması ve Kürtlere de nasıl baktığı bir örneği olarak karşımıza çıkıyor.

Değerli dostlar, tabii unutmak ya da unutmamak. Hangisi bizi barışa götürse doğru olan odur. Ama bir şey var ki Türkiye’nin zihniyetinde unutturmak önceden yapılanları bir daha, bir daha götürüyor. Osmanlı’dan Cumhuriyete biz bunu gördük. Eğer unutmak yarının Türkiye’si için, yarının demokratik Türkiye’si-

ni inşa etmeye yarayacaksa elbette ki unutmaktan yana olabiliriz. Ama biz bunun hiçbir emaresini Türkiye’de görmüyoruz. Çünkü biz bugün Türkiye’yi yargılamak, yani Türkiye’nin bugünü dünden çıkarmaya çalışıyoruz. Bir çıkarım yapıyoruz. Şimdi diyebilirsiniz ki yani dün böyleydi de, bu gün hep böyle mi kalacak? O zaman bir güven vermesi gerekiyor.

Kürtler devlete güvenmiyor, devlet Kürtlere güvenmiyor, Kızıllar devlete güvenmiyor, devlet Kızıllara güvenmiyor. Dolayısıyla iki güvensizliğin bir arada olduğu bir yerde de olumlu adımların atılması mümkün olmuyor. Bu itibarla bir yüzleşme Türkiye Cumhuriyeti için bir zorunluluk arz ediyor. Bu yüzleşme sadece Dêrsim’le sınırlı bir yüzleşme değildir. Eğer deyim yerindeyse Türkiye, Cumhuriyet öncesindeki kadroları yaptığı olaylar esas alınarak bu yüzleşme yapılmalıdır. Osmanlı’yı bir yana bırakıyorum. Cumhuriyeti kuran İttihat Terakki’nin başta Ermeni soykırımıyla başlayan, Koçgiri ile devam eden ve Şeyh Said Hareketi gibi bastırılan Kürt isyanları yüzünden, 1938 Dêrsim katliamı yüzünden, sonrası var; 6-7 Eylül olayları yüzünden, 12 Eylül yakın tarih öncesi ve sonrası olayları yüzünden, bir tarihi yüzleşmeye zorunludur. Yani Türk devleti, İttihat Terakki’den bu yana yaptığı bütün katliam ve soykırımlarla yüzleşmek zorundadır.

Haa diyeceksiniz, “Türkiye bünyesi bu kadar yüzleşmeyi kaldıracak mı?” Az önce bir sayın konuşmacı söyledi. Bilmiyorum ama kaldıracak mı bunu bünyesi? Elbette kaldıramaz. Ama bünyeye, alışması için yavaş yavaş bir zorlayıcı enjeksiyon da gerekiyor. Ve bu enjeksiyonu biz bu bünyeye yapmak zorundayız. Aksi takdirde güvensizlik güvene dönmedikçe bir yol alamayacağımızı bir daha söylüyorum; mümkün değil. Ve ben Türküyle, Kürdüyle, Alevisiyle, Sünnisiyle tüm insanlarımızın yarınki Türkiye’nin demokratikleşmesi için çalışmalar ve elbirliği halinde çok yol alacağımıza inanıyorum. Aksi takdirde Kürtleri ve Alevilerin yalnız bırakılması her şeyden önce Kürtlere ve Alevilere yapılan bir haksızlık olmakla beraber topyekûn olarak Türkiye’nin bütününe de yapılacak bir haksızlıktır diye düşünüyorum.”

**

Azad Ronî'nin yorumu:

“Ha soykırım değil mi diyorsunuz! Ki beyinleri Türk ırkçılığının yalanlarıyla yıkanmış ve soykırımların olmadığına inandırılarak vicdanları teslim alınmış devşirme Türkler böyle söylüyor. O zaman Birleşmiş Milletler'in soykırım tanımına bakalım:

2. Madde

Soykırım oluşturan eylemler

Bu sözleşme bakımından ulusal, etnik, ırksal ya da dinsel bir grubu kısmen ya da tamamen ortadan kaldırmak amacıyla işlenen aşağıdaki fiillerden herhangi biri, soykırım suçunu oluşturur.

- a) Gruba mensup olanların öldürülmesi;
- b) Grubun mensuplarına ciddi surette bedensel veya zihinsel zarar verilmesi;
- c) Grubun bütünüyle veya kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracığı hesaplanarak, yaşam şartlarını kasten değiştirmek;
- d) Grup içinde doğumları engellemek amacıyla tedbirler almak;
- e) Gruba mensup çocukları zorla bir başka gruba nakletmek.

Bu tanımlama Koçgiri katliamında, Şeyh Said Hareketinin katliamla bastırılması, Dêrsim-Ağrı-Zilan katliamlarında Kürtlerin ‘kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracığı hesaplandığı’ ve bir etnik temizleme olduğu için Birleşmiş Milletler'in soykırım tanımına uymaktadır.

Kürtler çok geniş coğrafya yayıldıkları ve on milyonları aşan çok büyük nüfusları olduklarından dolayı soykırım zamana yayılarak ve bölgelere (Koçgiri, Bingöl-Amed, Ağrı-Zilan, Dêrsim, Halepçe, Şengal, Kobane, Rojava) ayırarak yapılmıştır. Dikkat edilirse nerdeyse her beş yılda bir, belirli bir bölgede yaşayan değişik inançtaki Kürtlerin dünya ile ilişkileri kesilmiş, “Eşkıya ve haydutlarla savaşıyoruz” ya da “Teröristlerle savaşıyoruz” adı altında psikolojik savaş propagandası yapılarak, inkâr edilen bir halka planlı bir soykırım yapılmıştır.

Devlet yanlısı devşirme Türk aydınların, “Bu bünye bu kadar soykırımı hazmeder mi?” demelerinin bence hiçbir değeri yoktur.”

***

Şerafettin Halis konuşmasını şu sözlerle bitirdi:

“Sonuç olarak yaşanan katliam, günümüzde de devam ediyor. Avrupa ve Türkiye basını, katliam ve soykırımları dünya kamuoyuna duyurmamak için öylesine bir işbirliği yapmışlar ki aynı işbirliği bugün Kürdistan’da yürütülen katliamların, soykırımların dünya kamuoyuna duyurulmaması için aynen yapılıyor. Bu katliamları çok sınırlı bir şekilde kamuoyuna duyuran Kürt basın ve medyası da hem Avrupa’da hem de Türkiye’de sansür, baskı ve kapatma operasyonlarıyla susturulmaya çalışılıyor. Dêrsim üzerine yıllardır Meclis’e katliamla ilgili soru önergesi veriyoruz. Ancak bu soru önergelerimiz uluslararası gerici güçlerle işbirliği halinde olan AKP Hükümeti ve derin devlet tarafından her türlü bahaneler uydurularak dikkate alınmıyor.

Bildiğim kadarıyla bana ayrılan zaman bitti. Ben, bu inanç ve duygularla sizleri tekrar saygıyla selamlıyorum.”

Haydar Işık:

“Benim gücüm Halis’e yetti. Sayın Çengiz Çandar ve Sayın Hasan Cemal’e pozitif ayrımcılık uyguladım. Onu söyleyebilirim. Sevgili Muzaffer Ayata hepimizin tanıdığı saygın bir kişilik. Şimdi sözü ona bırakıyorum.

Konuyu günümüz koşullarıyla bağdaştırmasını isteyeceğim. Yani bu sorun nasıl çözülür? Türkiye’nin bu sorunu nasıl çözeceğini ve Kürt halkına anadil hakkını, kimlik hakkını, diğer doğuştan getirdiği hakları nasıl verilir? Bunların hem Kürt toplumu, hem de Türk toplumuna, diasporasına veya halkına mesaj yollarsınız memnun kalacağız. Evet, Sayın Muzaffer Bey, siz nasıl görüyorsunuz? Lütfen zamana dikkat ediniz. Zamana dikkat etmezseniz hemen sözünüzü kesebilirim.”

“Türkiye Soykırımı Batı’nın Yardımlarıyla Yürütüyor”

Muzaffer Ayata

Moderatör Haydar Işık’ın dördüncü panelist olarak söz verdiği konuşmacı yıllarca cezaevinde kalan Kürt siyasetçi ve yazar Muzaffer Ayata, Türkiye’nin inkâr ve imha politikası üzerine Kürtçe şöyle konuşmaya başladı:

“Değerli misafirler hepiniz hoş geldiniz,

Dêrsim, Kemalistlerin en son yaptığı Kürt soykırımıdır. Soykırımdan arta kalan bizleri de dağıttılar; dağlara sürüldük, cezaevlerine konulduk, farklı yerlere sürgün ettirildik, okullarında bir insanlık suçu olan asimilasyona tabi tutulduk. Böyle bir sistemde doğal olarak Türkçe konuşuyoruz. (Dinleyiciler arasında Kürtçe anlamayanlar: “Anlamayanlar var. Lütfen Türkçe konuşun!” diye bağırınlar oldu. Bu öneriler üzerine Muzaffer Bey, dilini Kürtçeden Türkçeye çevirerek, Türkçe konuşmaya başladı.)

Tabii Türkçeyi bize farklı amaçlarla öğretirler. Kendimizi unutmamız için. Ama biz okullarda, üniversitelerde kendi anadilimiz olan Kürtçe değil, yabancı bir dil olan Türkçe okuduk. Yabancı dille olsa da dünyayı tanıdık. Örgütlendik. Türkiye’deki devrimci arkadaşlarla birlikte çalıştık. Ortak değerlerimiz vardı. Kimisi vuruldu, kimisi asıldı, kimisi ezildi. Ama bazılarımızda bu emeklere, bu sözlere, bu ideallere bağlı kaldık. Herkese ve her şeye inat, Kürdistan’da bir diriliş, bugünün Kürt sorunu, Dêrsim’in unutulmuş hesabını, sorgulanmayan sorunlarını konuşuyoruz. Bugünlere getirebildik. Büyük emekler, büyük acılar, büyük bedeller ödendi. Ama biz intikam peşinde koşmaktan, daha fazla savaşları derinleştirme, şiddet yoluyla sürekli hesaplaşmaktan öte, sami-

mi barış süreçleriyle sorunu şiddet ekseninden çıkarmak istedik. Kürt ve Türk ilişkilerinde silahlı şiddetin dilini devreden çıkararak; daha sakin, daha mantıklı, daha düşünebilen, daha tartışabilen topluluklar, uluslar, ortamlar yaratmalıyız. Bu görevler bize düşer. Savaşanlar ve direnenler barışın kıymetini daha iyi anlar. Çektiğimiz felaketler, acılar bizim diğer topluluklar kadar yaşama hakkımız olduğunu bize öğretti. Bizim hakkımız olan şeyin, başkalarının hakkı olduğunu da bize öğretti. Bu karşılıklı anlama kavrama, olgunlaşma şart. Türkiye, tabii ırkçı temeller üzerinde kuruldu. Askeri zihniyet temelinde kuruldu. Generaller öncülük etti. İttihat Terakkiciler öncelik etti. Ve içerde başarılı olunca, dış güçlere dayanarak bütün azınlıkları katliamlarla ezip Türklük içinde eritmeye çalıştılar. Kazanç kapı olarak gördükleri Türk kimliğine bürünen göçmen-devşirme Türkler, sistemin kendilerine dayattığı Türklük görüntüsü altında kendilerini güvende hissedip rahata kavuştukça; üstenci, egemen, baskıcı, yasakçı, imhacı bir karakter kazanmayı kendilerinde hak gördüler. Devlet yetim kademeleri yapılanmasında öyle bir zihniyet şekillenmesi oluştu.

Onun için biz Kürtlere yasal demokratik hak arama yolunun hepsi kapatıldı. Fiziksel ve kültürel soykırımlar dayatıldı. 1965-70'lerde yasal kurulan İşçi partisi TDK gibi partiler daha sonra kapatıldı ve izin verilmedi. Kürt hareketlerini illegaliteye ittirdi, yok sayıldı inkâr edildi. Kimsenin bu soruna bulaşmaması istendi. Neden? Çünkü Cumhuriyetin kuruluşundan sonra devlet hakimiyeti eline geçirdikten sonra, 1924-25'lerde başlayarak Türkiye'de herkesin Türk olması gerektiğine dair kararlar alındı. Devlet kararıydı bu. İşte 1926 Şark Islahat Planı bir jenosit, imha, yok etme planıdır. Modern hukukta bunun karşılığı budur. On yıl içinde katliam ve sürgünlerle Kürdistan nüfusu dağıtılacaktı; Türkiye içinde serpiştirilecek, yerlerine Balkan ve Kafkasyadan gelen göçmen Müslümanlar (devşirme Türkler) yerleştirilecekti. Devlet daireleri, ordu binaları oraya inşa edilip hakim hale getirilecekti. Kürtçe konuşmak her şart altında yasak olacaktı. Kültür, tarih, destan, müzik hiçbir şey bırakılmayacak, imha edilecekti. Bu da kültür soykırımıydı. Bütün bunlar özel savaş devletinin ka-

rarlarıydı. Şimdiye kadar gelen hiçbir hùkùmet bu yasaları, kararları değiştirmede. Bir hesaba gitmedi, hesaplaşmadı.

İki kategoride tartişmamız gerekiyor. Bugùn doğru bağ kurmamız için uluslararası hukukta, yerel hukukta, etnik azınlık, dinsel azınlık, ulus hakları, demokratik haklar, sosyal ve ekonomik haklar birçok haklar boyutunda.

Uzman kişi ve kurumların tartişmasıyla açığa çıkarması lazım. Türkiye, neden sürekli bunları inkar ediyor, gizliyor. Unutturuluyor. Bu bilinçli yapılan bir devlet eylemi ve planıdır. Unutturulması da bilinçlidir. Bakın, şu anda yasal olarak Dêrsim katliamının, Şeyh Sait katliamının, Ağrı-Zilan katliamının ve diğer Kùrt katliam ya da isyan deyin arşivlerin gizli tutulmasına dair herhangi bir yasa yoktur. Ve yasal gizlilik sınırları aşılmıştı. Ama gizli bir güç bu arşivleri açmıyor. Türkiye’de hukukçular, akademisyenler, hiç kimse bunu sormuyor. Yasadışı kim, hangi hakla bu halka ait olan arşivleri, belgeleri gizliyor? 1937-38’de Dêrsim’de yapılan katliamların arşivleri açıklanmalıdır. Dêrsim katliamında birçok şeyin bilinmesine rağmen, devlet arşivlerin hâlâ bir türlü açıklanmamasını nasıl anlamalıyız? Türk devlet yetkilileri orada eşkıyaların, şakilerin imha edildiğini söylüyor. Feodal düzene karşı savaşıldığını söylüyor. Eğer Türkiye orda iyi bir şey yapmışsa ve gerçekten Türkiye Cumhuriyeti’nin iddia ettiği gibi eşkıyaları, şakileri katletmişse neden bu arşivleri gizliyorlar? Açsınlar arşivleri, okuyup öğrenelim. Eşkıya ve Feodal düzene karşı savaştıklarına inanmıyoruz. Orada sivil, savunmasız bir halk soykırımdan geçirilmiştir! Kùrt halkına Selçuklu ve Osmanlı devletinden bu yana zamana yayılan soykırımın, günümüzde Avrupa’dan alınan en modern savaş uçakları ve kimyasal silahlarla yürüten faşist devletin uygulamalarını görüyoruz. İşte arşivlerin açılmamasının gerçek sebebi bu...

Biz üniversiteye gidip, üniversitede okuduğumuz dönemlerde devrimci olup sosyalizmle tanışırken şöyle hayıflanıyorduk. Bu devlet nasıl beceriyor? Üniversitelerde tüm kitaplarda Kùrt kelimesi geçmiyor! Bu kadar Kùrt, yani milyonlarca Kùrt bu ülkede yaşıyor ama adı geçmiyor. Kùrtler askerdir, Kùrtler amele-

dir, Kürtler öğrenci olarak asimile ediliyor ama bir Kürt kelimesi bir yerde kullanılmıyor. Bunlar halklara karşı bilinçli planlanan cinayetlerdir. Bu pozisyonu hafifletmek, saptırmak doğru değil. Çünkü bizde bunları saptırma sulandırma çabaları çok. Ve birçok kişi bize adeta AKP Hükümeti'ne minnet duymamız gerektiğini söylüyor. İşte daha ne istiyorsunuz? Adamlar Dêrsim katliamını kabul ediyorlar, bazı haklar verecekler, hâlâ neden Kürt hareketi silah bırakmıyor? Neden kendinizi bu hükümetin iyi niyet insafına terk etmiyorsunuz?

Biz dağlara kaçtık, mağaralara sığındık yine kurtulamadık. Orada da bizi bulup imha ettiler. Özel savaş devletin bu siyasi geleneği bu kadar organize olmuş. Bu kadar basın yayınla, hukuk sistemiyle hükmeden devlete biz nasıl güvenelim? Güven karşılıklı olur. Ve Türkler diyorlar ki Kürtler bize güven versinler. Birinci Dünya Savaşı'nda, Kurtuluş Savaşı'nda, Kürtler başkalarıyla birleşip Türk devletine saldırmamışlar! 1974'de yaptıkları Kıbrıs çıkartması sırasında birçok azıllı Kürt kışlalara gidip kendilerini asker olarak yazdırıyorlardı. Kürtler ayrı bir devletle, genel savaş da dahil herhangi bir orduyla birleşip Türk devletine saldırmadı. Kürtlerin devlete güven vermesi için herhangi bir neden yok. Devletin Kürtlere güven vermesi gerekiyor. Türkiye, bir güven ortamı yaratsın. Çünkü yasaları onlar çıkardı, devleti hep onlar yönetti. Yerli halkları bir insanlık suçu olan siyasi asimilasyon politikalarıyla Türk ve Sünni İslam kimliğinde eritmek isteyenler onlar.

Kürtlere fiziki ve kültürel soykırım dayatıldığı için ses çıkardılar. Yerli halklara soykırımların dayatıldığı bir yerde hiçbir zaman adil bir yasa yok. Bakın, o yüzden Türkiye'de ırkçılık suç değildir. Dünyada suçtur, Türkiye'de suç değildir. Türkiye, biz anadil hakkımızı istiyoruz diye, bizi terörist olmakla suçluyor. İnsan, anadil hakkını istediği için neden cezalandırılıp cezaevine atılsın? Bugün on bin siyasi Kürt tutsak anadilde eğitim hakkı, Türk mahkemelerinde Kürtçe savunma hakkı istiyor diye zindanlara doldurulmuş bir durumda. ırkçılık çok aşılınmış, çok incelti miş. Türkiye'nin kuruluşundan beri hiçbir insan ırkçılıktan do-

layı ceza yememiştir. Hapse atılmamıştır. Ama Kürtçe şiir okudu diye, Kürtçe konuştu diye birçoğu hapse atıldı ve işkence gördü. Ankara'nın göbeğinde bir sanatçı Kürtçe şarkı söylediği için öldürüldü. Ahmet Kaya konserde bir Kürtçe şarkı söylediği için linç edilmekten kıl payı kurtuldu.

Ve Diyarbakır cezaevinde muhaliflere faşist bir rejimin metotlarını uyguladılar. Bir terör, baskı olayı değildi. Kürtleri tarihten silme operasyonunun bir devamıydı. Görüş yerinde “Vatandaş Türkçe konuş, çok konuş!” yazıyorlardı. Ve bize sadece “Türk olduğunuzu söyleyeceksin.” diye dayatılıyordu. Türk olduğunuzu söyleyeceksiniz. İşte bu geçmişte Dêrsim’de, son Kürtlük temsilciliğinin olduğu yerde bunu tasfiye ederken, planlarken T.C. kendine güven verirken, ordu toparlandı. Hazırlık yaptı. Dağlık ve direngen Dêrsim’e ondan sonra saldırdı. Yıkım ve tahribat o yüzden fazla oldu. Bugün de dağlarımız bombalanıyor. Bugün de Dêrsim bombalanmaya devam ediyor. Doğası katlediliyor. Bütün doğa barajlarla su altında bırakılıyor. Dêrsim’in ya da Kürdistan’ın doğa tahribatı, dil tahribatı, kültür tahribatı, ulus, sosyal yaşam dokusunun tahribatı da devam ediyor. Koruculaştırma, ajanlaştırma, itiraflaştırma, metropollerde ihale verme, büyük aileleri satın alma, tarikatlarla bağlama oyunları devam ediyor. Ve artık sadece Türkiye sınırları içinde değil, Irak’a da el attılar. Orada da insan ve doğa katliamına devam ediyorlar. İran ve Suriye’ye de el attılar. Eskiden dört devlet ittifak halindeydi. Recep Tayyip Erdoğan önderliğinde de bu ittifak devam ediyor. Türkiye, parlamento yasalarla seçimlerle giren bir Kürt partisiyle bile görüşmüyorum diyor. Horluyor, dışlıyor, aşağılıyor, terbiye ediyor, azarlıyor. Ama arka planda İsrail Yahudileriyle görüşüyor, Amerikalılarla görüşüyor, İngilizlerle görüşüyor, Avrupalılarla görüşüyor, Araplarla görüşüyor, Acemler ve ırkçı ittifakçılarla görüşüyor, herkesle görüşüyor. Ama kendi eşit vatandaşları dediği Kürtlerle görüşmüyor. Bu nasıl yaman bir çelişki. Kürtler ya teröristtir, ya şakidir, ya hayduttur, ya kırodur. Kürtlerle hep bu dilden konuştular. Bu ulusların dengesini bozma, fiziki ve kültür soykırımıyla beyin gücünü dağıtıp yok etme, kendisinde güvensizlik yaratma ve kökü-

nü kazıyıp mezara koyma çabasıdır. Zamana yayılan soykırımda bugün de o yapılıyor. Kürtlerin direnen, mücadeleyi örgütleyen, kitleleri ayağa kaldıran liderleri teröristbaşı ilan ediyorlar. “Onlarla asla görüşmem.” diyorlar.

Diyeğim orda biraz daha yumuşak işbirlikçi Kürt arıyorlar. Ama yetmiş bin kişilik Kürt koruyucu ordusu var. Neden onları Kürt partisi olarak örgütlemiyorlar? Orada da muhatap almıyorlar. Koruyucuları bile Kürt olarak muhatap almazlar. Çünkü bu özel savaş rejimi öyle şekillendi. Birçoğu şaşırıyor, ama öyle şekillendi. Üstünlük psikolojisi var. Her şey Ankarada organize edilecek. Özerkliğe asla izin vermiyor. Ve bütün Kürt vatandaşı buna boyun eğecek. Ve bize yapılan katliamlar sırasında feryadımızı göklere yükselirken, bağırıp çağırırken, katliamları işkenceleri dile getirirken hep diyorlardı ki “Siz hainsiniz! Niye bizi dış güçlere şikâyet ediyor, ihbar ediyorsunuz?” diye biz mağdurlar suçlanıyorduk. Neymiş katliamlarını, işkencelerini dile getirirken, kendilerini deşifre ediyormuşuz! Yani, “Biz sizi öldüreceğiz, baskı yapacağız, işkence yapacağız, ama siz susun.” diyorlardı. Dünya âlem duymasın. Gizli kalsın.

E sen iyi, güzel bir şey yapıyorsan, bırak dünya duysun. Güzel bir şey duymaktan kimse rahatsız olmaz. Yerli halkları soykırımdan geçirip insanlık suçu işliyorsun! Bir de, yapmadım diye yalan söylüyorsun, inkâr edip gizliyorsun. İnsanlık suçlarını dile getirenleri de cezalandırıyorsun. Türkiye’de ırkçılığın sınırı yoktur. ırkçılık ya da jenosit, katliam, tertele... Bu kavramlar kullanılabilir. Tartışılabilir, tartışmamız da gerekiyor.

Türkiye toplumunu böyle ırkçı zihniyetlerden, böyle yerli halkları yok edici ve herkesi Türkleştirici zihniyetinden kurtarmamız lazım. Başbakan diyor ki, “Biz Kürtlere anadilde eğitim hakkı verirsek; Çerkezler, Lazlar ve diğerleri de ister.” İşte bu Hitlervari söylem ırkçılığın ne kadar derine indiğini gösterir. Sen, bir halkın doğal haklarını militarist güçle almışsın. Gasp etmişsin. İnsani doğal haklarını istemesin diyorsun. Bir hakkı birinin istemesi diğerine kötü örnek olur diyorsun. Eğer Türkiye, birçok millet barındırıyorsa, eğer imparatorluk mirasıyla övünüyorsa,

o zaman devlet sınırları içinde yaşıyan halkların kimlikleri ve özgürlüklerini de tanıması gerekiyor. Türkiye neden korkuyor? Kùrtler, Araplar, Lazlar, Çerkezler, Süryaniler, Rumlar, Aleviler, Sünniler ya da Êzîdiler kendi kimlikleriyle yaşarsa, çocukları anadiliyle konuşursa, Türkiye güçlenir mi, zayıflar mı? Elbette gelişir. Bu ırkçı demagoji söylemlerden, resmi ideolojiden Türkiye'yi kurtarırsak; Türkiye, Avrupa'da 7,5 milyon nüfusu ve dört resmi dil konuşan İsviçre'den daha çok gelişir, zengin olur.

Ama biz önce kirli ve Hasan Cemal'in deyimiyle rezil tarih gerçeğimizle yüzleşmeliyiz. Bunun için arşivler mutlaka açılmalıdır. Olan biten gizli kalmamalı. Herkes ne olup bittiğini öğrenmeli. Devlet unutturmak istiyorsa biz unutturulmasını istemiyoruz. Bundan intikam, kin değil, ders çıkarmamız lazım. Herkes gerçeği bilmeli. Ancak o zaman karşılıklı saygı gelişir, yararalar sarılır. Bir arada korkusuzca, özgürce yaşama ortamı yaratılır. Hak ve adalet komisyonlarının oluşması, arşivlerin açılmasıyla birlikte herkesin özgürce örgütlenebildiği, konuşabildiği, konuşma ortamının oluşabilmesi, ancak gerçek anlamda demokratik ve barış ortamının sağlanmasıyla mümkün olur. Dêrsim'i bombalayan, Botan'ı bombalayan harcanan bu paraya da yazık, orduya da yazık, boşuna enerji harcıyor. Türklerle Kùrtlerin her yönüyle birbirine karşı enerji harcamaları zenginleştirmiyor. Her iki toplumu da yoksullaştırıyor. Yoksullaştırdığı oranda, günün taktik, teknik ve teknolojisini veren Amerikan savaş baronlarını zenginleştiriyor. Amerika'nın silah satışından, İsrail'in teknik donanımdan, Avrupalı ülkelerin tank ve zehirli gaz satışından para kazandığı bu kirli savaşı durdurmamız gerekiyor. Kùrtlerin sorunlarını, hem ulusal hem uluslararası hukuk çerçevesinde diplomatik siyaset arenasında gündemleşmesi, tartışılması, terörizmle damgalanmadan ve marjinal edilmeden çözülmesi gerekir. En başta da Kùrtlerin her alanda örgütlenerek, Türk demokrasi güçleriyle Türkiye'yi beraber, ortak, yeniden planlanıp yapılandırması gerekiyor.

Teşekkür ederim.”

**

Haydar Işık

“Dostlar, Amerika’dan bir dost avukat var aramızda. Şimdi sözü ona vereceğim. Bu konuşmalardan ve daha önceki panel-lerden sonuç çıkarmasını ve buna Dêrsim soykırımını mı diyelim, kırım mı diyelim, tertele mi diyelim! Çünkü Herr Fisher’le daha önce konuştuğumuzda diyor ki Yahudi soykırımını Almanya’da holocaust. Eğer siz tertele diyorsanız bunu tertele olarak alın diyor- du. Şimdi Sayın Fisher’e sözü veriyorum. Saygıdeğer Amerikalı avukat bize neler anlatacak? Biz bu sorunu ne kadar ileri götürebileceğiz?”

**

Herr Fisher’nin Dêrsim Soykırım değerlendirmesi:

“Merhaba,

Benim için yeni bir konu. Bir alan araştırması yaptım. Konuşmaları dikkatle izledim. Anladıklarım, anlamadıklarım oldu. Ben- den konuyu toparlamam istendi. Ben bunu şimdi deneyeceğim.

Moderatörümüz sayın Işık, başlangıçta etnik temizlikle ilgili, asimilasyonla ilgili, yine kendi şahsi deneyimlerinden söz etti. Dil, kültür, din hakkında konuşmalar oldu. Ve ben kıyaslamalar yaptım. Franco’nun faşist İspanya’sından söz etti Haydar Işık. Yine o dönemdeki girişimlerden söz etti. Dünyanın diğer yerle- rinde olan benzer hadiseleri de dile getirdi. Yine 74 yıldır süren bir uykudan uyandıklarından söz etti. Ve umarım herkes uyan- mıştır. Ve artık Dêrsim soykırımını konuşuluyor. Ve iki yıl önceki konferanstan söz etti. Türkiye devleti bunu yasaklamak ve engel-lemek istediğinden söz etti. Geçmişe kıyasla bu konferansın daha açık olduğunu söyledi. Ve buradan çıkan sonuç özgür basın im- kânlarıyla dünya kamuoyuna duyurulacaktır!

Konuşmacılar bu etnik temizlik konusuna değindiler. Sayın Halis de buna değindi. Bu konularla ilgili sadece bir dilin sus- turulması meselesi değil, daha ötesi var. Ötesi şu: Bir bastırılma

meselesi var, yok edilmiş, dünyanın diğer örneklerine baktığımızda da yok saymak başarılı bir girişim değil. Yine sayın Çandar'ın söylediklerinden söz etmek mümkün. Sayın Dink'ten söz etti; Ermeni gazetecinin kurban gittiği cinayeti anlattı bize. Hrant Dink'in cenaze töreninde bir tabu yıkıldı. Türkler de dahil birçok kişi cenaze törenine katıldı. Hrant Dink cinayeti, Ermeni soykırımını nasıl kendisinin ve halkın bilincine çıkardığını anlattı. Ve geri dönüşü olmayacağını bir işaretiydi. Aynı şey Kürt katliamlarıyla ilgili de geçerli. Başbakan Erdoğan, Dêrsim'de 50 bin kişinin katledildiğini dile getirdi. Ama bütün bunlardan gördüğümüz, artık bütün suskunluk duvarları yıkıldı. Türkiye dönüşü olmayan bir yola girdi.

Ondan sonra çok kültürlülük konusuna geliyoruz. Dilin baskıya uğraması, Alevilerin dinsel baskıya uğraması, öbür etnik ve dinsel grupların, kültürlerin baskılarına uğraması. Burada aynı şeyler Kürtler için de geçerli. Sayın Cemal bu konuya değindi. Bu gerçekten ilginç bir konuşmaydı, eğer doğru anladıysam. Konuşmalarınızda Çeçenlerden söz ettiniz. Kendiniz öyle söylediniz. Ama ben size bu konuda yardımcı olabilirim. Sözlerinizdeki çok kültürlü Avrupa'da ulusal kimlik konusu çok önemli olduğu vurgulanıyor. Hâlbuki her zaman dile getirilen bir konu. Ekonomik krizlerden daha başka nedenlere kadar güvenin azalmasına neden oluyor. Yabancılara karşı da düşmanlığı getiriyor, bütün bunlar açık toplum olmayı engelliyor. Bütün bunları daha genel söylemek lazımsa; ne olursa olsun bu tür olgulara karşı çıkmak yetmez, mücadele etmek gerekiyor. İnsanların bu tür olgulara karşı çıkması gerekir. Yetmez mücadele etmek lazım. İnsanların dil ve kültürleri söz konusu olduğu her yerde bunu korumak ve ırkçılığa karşı mücadele etmek gerekiyor. Bunu Sayın Cemal dile getirdi.

Türkiye parlamentosunu temsilen burada bulunan Sayın Halis'in anlattıklarından öğreniyoruz ki, Dêrsim'den gelen Kürt ve-killer parlamentoda sorun yaşıyorlar. Kürt bölgesinden gelenler sorun yaşıyorlar. Bir de Dêrsim adı değiştirilmiş, Tunceli yapılmış. Bunların hepsi problem, hepsi sorun.

Başbakanın 50 bin kişinin katledildiğini söylemesi, burada dramatik bir durumu da ifade ediyor. Artık bir daha kapanması mümkün olmayan bir süreç de başlamış oluyor, bunun üzerinden. Bu kapatılamaz. Gelecekte arşivlerin açılması zorunlu, ancak o şekilde Dêrsim’de yaşanan acı felaketin boyutu tüm çıplaklığıyla açığa çıkması mümkün. Yine o dönemde Türkiye’nin uyguladığı politikaların da açığa çıkması önemli ki bu arşivlerin açılması da mümkün. Ben diyorum ki, bütün 37-38’de olanların açığa çıkması genel bir politikaya, siyasete ihtiyacı var. Sorunun çözümü için uygun bütün bunların uluslararası tazminat da söz konusu olsa, Türkiye bu tazminatları vermek zorunda da kalsa, bu sürecin işlenmesi lazım. Ayrıca sadece 37-38’de olanlarla yetinilemez, Dêrsim milletvekili Sayın Şerafettin Halis’in dile getirdiği gibi, öncesi ve sonrasını da çözmek gerekiyor ki ancak böyle olur... Teşekkürler.”

Moderatör Haydar Işığ'ın son konuşmacı olarak söz verdiği Yazar ve Munzur Dergisi sahibi Mesut Özcan şöyle konuştu:

Belgelerin Işığında Dêrsim Katliamı

Mesut Özcan

“Mavê xêr.

Bugün burada, 1937-38 yıllarında yapılan Dêrsim kırımını konuşacağız. Kırımın boyutlarını tartışıyoruz ve bunun ne denli bir barbarlık olduğunu dilimiz döndüğünce ifade etmeye çalışıyoruz.

Konferansta değerli konuşmacı arkadaşlarımız uzun uzun anlattılar.

Ben burada, bugüne kadar aslında pek de üzerinde durulmayan bir soruya işaret ederek konuyu kısa tutmak istiyorum. Ama önce birkaç alıntı yapmak istiyorum.

Türklerin övgüyle sözünü ettikleri tarihçileri Cemal Kutay, 1986 yılında, kendisiyle yapılan ancak yayınlanmayan ve elimizde olan bir söyleşisinde şöyle diyor:

“Yıl 1856, Egede Rumlar var, Rumca konuşuyorlar. Yıl 1956. Hala Egede Rumlar var ve hala Rumca konuşuyorlar. Yıl 1986, yine Egede Rumlar var ve yine Rumca konuşuyorlar. Biz, Dêrsim'i böyle bırakamazdık.”

Gerçi Rumları da Anadolu'dan kovduklarını ünlü tarihçileri unutuyor ya.

Yine 1943'de Elazığ'a giden ve orada Kız Teknik Lisesi Müdürlüğü görevinde bulunan, Dêrsim'deki birçok küçük kıızı ailelerinden alıp zorla Yatılı Bölge Okulları'na götüren Sıdika Avar, anılarının yayınlanmayan ve elimizde olan bir bölümünde şöyle diyor:

“Kız Teknik Lisesi Umum Müdürü, bana, sen oraya misyoner olarak gidiyorsun. Atatürk’ün senden beklentisi bu yöndeydi. Bunun için dikkatli ol ve hiç kimseye belli etme, dedi.” diyor. Bu diyalog, 1943’de, Sıdika Avar’ın Elazığ’a gidip Dêrsim’deki kız çocuklarını toplamaya başladığı sıralarda söyleniyor.

Soru şu: Bu kırım niye yapıldı?

1921’de, 1925’de ve 1937’ye gelinceye dek birkaç kez Dêrsim’de yapılan katliamlardan ne beklendi, ne yapıldı da 1937’de Dêrsim’de taş taş üzerinde bırakılmadı?

Devleti kuran İttihat Terakkicilerin, yani kurucu yöneticilerinin hedefi neydi?

Bunu Mustafa Kemal, en açık biçimde açıklıyor. Ne zaman açıklıyor, ta 1923’de açıklıyor. Nerede açıklıyor? Konya Türk Ocağında, 20 Mart 1923 günü yaptığı konuşmada, Cumhuriyet’in bundan böyle izleyeceği azınlık politikasını en açık bir biçimde ifade ediyordu. Türk Ocakları nasıl bir kuruluştur?

Hemen isterseniz kısaca bir göz atalım:

Türk Ocakları, 1911’de kuruldu; temel amaçları büyük turanını kurup İslamiyet’i ve Türklüğü yaymak isteyen bir kuruluştur. Dünya üzerindeki bütün Türkçüleri bir çatı altında toplayıp bu amaçlarına ulaşmayı düşünmektedirler.

Cumhuriyet kurulduktan sonra, birçok İttihatçı gibi M. Kemal ve İsmet İnönü de Türk Ocakları üyeleri arasında görüyoruz. Bunların amacı, “Türklerin milli terbiyesi ile ilmi, içtimai ve iktisadi seviyelerinin yükseltilmesi ve Türk dilinin geliştirilmesi”dir.

Mustafa Kemal, 1923’de Türk Ocakları’ndaki konuşmasında şöyle diyor:

“Bizim ulusumuz, ulusluğundan aymazlığın çok acı cezalarını gördü, Osmanlı İmparatorluğu içindeki çeşitli uluslar hep ulusal inançlara sarılarak ulusçuluk ülküsünün gücüyle kendilerini kurtardılar.”

Bu, şu anlama geliyordu: Cumhuriyet, sınırları dâhilindeki azınlıkları bir biçimde yok edeceğiz. Bu azınlıklar ya yok olacaklar, ya da Türkleşecekler.

1925’teki Şeyh Sait İsyanından sonra, M. Kemal, bunu daha

açık bir biçimde ifade ediyor. Diyor ki “Türk Ocakları, hep Batı memleketlerinde yoğunlaşmışlardır. Şimdi Şark bu boşluğun cezasını çekmektedir.”

1926’da, “Cumhuriyetimizin dayandığı şey, Türk camiasıdır.” der.

İşte şimdi, baştaki soruya dönmek istiyorum. Evet, hedef neydi?

Sorunun açık yanıtı şu: Yeni bir Kimlik ve kültür yaratmak içindi. Nedir bu yeni kültür ve kimlik? Türk Kimliği ve Kültürü?

Bunu da kitlesel bir kırımın ardından devletin eğitim kurumları yolu ile yapmayı hedeflediler. Bugün, 1938’de Dêrsim’den sürülen ailelerin, batıda yetişen çocuklarının en sıkı Kemalist olmaları işte bunun sonucudur. Bugün, 1980’e kadar, CHP’nin Dêrsim’den her genel ve yerel seçimde zaferle çıkması bunun sonuçlarından biridir.

Nasıl olduğunu kısaca anlatalım.

Yeni kültür, dil ve kimliği yaratmak için önce Dêrsim’de bir provokasyon geliştirildi. Ellerindeki basınla Dêrsim’de bir isyan olduğu kamuoyuna duyuruldu. Böylelikle Dêrsim’de katliam yapabilmeyen yolu açıldı. Bu katliamda on binlerce kişi öldürüldü. Özellikle öldürülenlerin akrabaları Batı illerine sürgüne gönderildi. Tıpkı Dêrsim’de kalan diğerleri gibi bunlara Türkçe öğretili, öğrenmeleri zorunlu hale getirildi, birbiriyle konuşmaları, ilişki kurmaları yasaklandı.

Dêrsim’de kalanları ise böyle kampanyaların yanı sıra, özellikle yaşı küçük olan kız çocukları ailelerinden alınarak Yatılı Bölge Okulları’na gönderildi.

Bu faaliyetler, hemen 1938’deki son kırımın ardından yapıldı.

1950 ile 1980 yılları arasında, Dêrsimlilerin, dünyada esen sol/ sosyalist akımlara kapıldığı yıllar oldu. Aslında, sosyalizm sadece bir ütopyaydı Dêrsimliler için. Onlar sistemi değiştirebileceklerini sanıyorlardı, ama aslında yaptıkları feodal bir takım faaliyetten öte değildi. Büyükleri hangi örgütte idiyse, küçükleri de o örgütte olduklarını söylüyorlardı.

1980 Darbesi, birçok Dêrsimlinin soluğu yurtdışında almasına neden oldu. Ancak bu tarihlerde Kùrt ulusal mücadelesi de

yükselişeydi. Dêrsim bu mücadelenin en önemli merkezlerinden biriydi.

Ancak, bu merkez, özellikle 1980 darbesinden, özellikle solcuların payına düşen işkencelerden hiçbir şekilde payını almayan İslami kesimin de dikkatini çekiyordu. 1980 darbesinden hemen sonra buraya gönderilen emekli General Vali Kenan Güven ile ilk ilişki böylece kurulmuş oldu.

Ama bu çaba Dêrsim’de Kürt ulusal mücadelesinin ivmesini kıramamıştı. Bizim bugün yerli misyonerler dediğimiz gruplar 1990’lı yılların başlarında harekete geçtiler. Daha önce sözünü ettiğimiz, 1980 darbesi ile yurtdışına kaçan Dêrsimli solcular, burada önce Alevilik alanında bir şeyler söylediler, söylemlerine itibar edilmeyince dikkat çekmek pahasına daha sakıncalı bir çizgiye kaydılar.

Neydi o çizgi? Dün kendilerini Kürtlük dünyasının önemli bir parçası olarak gören Zazaların ayrı bir etnik grup olduklarını iddia etmeye başladılar. Bu söylem, derin devletin 1990’daki söyleminin aynısıydı. Amaç, Kürt Özgürlük Hareketi’nin bölünmesini sağlayıp tümüyle yok etmektir. Bu yüzden, bu söylemde bulunanlar devletten ciddi anlamda maddi destek buldular.

Örneğin Dêrsim’deki son sempozyumda, konuşmacılardan da öte, Tunceli Valisi ile Üniversite Rektörü’nün sık sık “Türk, Kürt, Ermeni, Zaza” diye vurguda bulunması, aslında devletin de bu isimleri saydıkları grupların ayrı etnik gruplar olduğunu demeye getiriyordu. Doğal olarak bu söylem bağımsız Zazacıları sevin-dirmekle birlikte, onların bu sempozyuma ilgisini daha da artırmıştı.

Ancak, otel lobisinde, örneğin Şırnak İlahiyat Fakültesi’nden konuşmacı olarak gelen birkaç kişilik grubun özellikle kimi Dêrsimli Ocakları, Hacı Bektaş Veli hayranı olarak göstermesi, buna itiraz edilmemesi, FDG Başkanının Cumhurbaşkanı Danışmanı ile görüşmesini saklayarak, “karşılaştık” demesi, bundan da öte bu söylemde bulunanların devlet yetkilileri ile ilişki kurmak için can atmaları, bundan sonraki sürecin daha çetin geçeceğini, yeni misyonerler, yeni rehberlerin yolda olduğunu göstermektedir.

Ama burada gözden kaçırmamız gereken bir şey daha var: Bu söylem, devlet ile Zazaca konuşan Dêrsimlilerin ilişkisini, sözde kurumların yetkilileri sayesinde pekiştirmektedir. Pekiştirmenin sonucu, Fethullahçı tayfanın Dêrsimle sonsuz ve sorunsuz ilişki kurmasını sağlayacaktır. Hatta bu sağlanmış durumdadır.

Düşünebiliyor musunuz? Sempozyumun masraflarının Cumhurbaşkanlığı ve başbakan tarafından karşılandığı aktarılrken vali ve rektör tarafından, badem bıyıklılar, kafa tokuşturanlar ortalıkta dolaşırken, “Kürt, Zaza” söylemi ile BDP’ye gözdağı verilirken, CHP’nin Dêrsimli başkanına laf atılırken, aslında AKP ve Fetullah tarikatı, bir taşla iki kuş vurmaktadır. Hem burada CHP tabanına seslenmekte, hem de “Kürt-Zaza” söylemiyle Kürtlerin kafasını karıştırmak istemekte, bölmeye çalışmaktadır.

Sonuç olarak, Dêrsim katliamında on binlerce kişi öldürüldü, katledildi. Fakat 1940’tan günümüze kadar aslında yüzbinlerce insanımız katledildi, katledilmeye devam ediliyor. Bu fiziki bir katliamın ötesinde, aynı zamanda kültür soykırımıdır. Zamana yayılan kültür soykırımı en tehlikeli katliam biçimidir. Ve bu, bizim bizle kavgaya tutuşmamız, bölünmemiz, parçalanmamız, kan davalı olmamız anlamına gelir.

Hepinize saygılar sunuyorum.”

“Türkler her zaman tarihi gerçekleri çarpıtıyor”

Azad Ronî

Saldırgan kapitalist tekercilerin para gücüyle hegemonyası altına aldıkları Türk devleti her ne kadar inkâr, imha zihniyetiyle katliamlarını ve insanlık suçlarını gizleme anlayışlarıyla tahrip edilmiş gerçekleri çok eksik ve yanlış yazılmış arşivlerini bile açıklamaya çalışmıyorsa da; birçok bilim insanlarının araştırmalarında, tarihçilerin kitaplarında, katliamı yaşamış onlarca tanık yazarların kitaplarında, yüzlerce katliam tanıkların anlatımlarından, Amerikan Büyükelçisi Morgenthau'nun Anıları'nda olduğu gibi yabancı elçilerin raporlarında ve suçlu Türk devlet yönetici kadroların ağızındaki Tarih belgelerinde her şey çok açıktı...

Unutmamak gerekir ki inkâr, imha, yalan, iftira, gerçekleri tahrip etme kişiliğine (Türk-İslam kimliğine) sahip devşirme Türk yöneticileri ve Türk Ordusu'nun arşivleri açılrsa da bunların karakterleri gereği hiçbir şeyin doğru kayda geçmedikleri, birçok arşivin de yok edildikleri ortaya çıkacaktır!

Binlerce olaydan bir örnek verelim:

Dêrsim katliamının tanık yazarlarından Haydar Işık şöyle yazıyordu:

“1938'de Dêrsim katliamında Dr. Şiwan'ın 54 kişilik büyük ailesini Nazimiye ilçesine bağlı Ciwarik köyünde topluyorlar. “Sizi sürgüne götüreceğiz.” diye alıp köyden çıkarıyorlar. Ankara hükümetin emriyle devlet güvenlik güçleri Nazimiye'nin arkasında, yeri de belli; orada hamile kadınları, çoluk çocuk, ihtiyar demeden hepsini ama hepsini kurşuna dizerek öldürüyorlar. Ve devlet yargısız, sualsiz kurşuna dizdiği bu suçsuz sivil insanların nüfus

kütüklerine, insanlık suçunu örtmek için de, salgın hastalıktan öldüler diye bir not düşmüştür!”

Şimdi siz, Batı uygarlığın perde arkasında uluslararası siyaset ve ekonomiyi NATO ve Gladio gibi örgütlemelerle organize eden Sami tüccar tekellerin Ortadoğu’da Kürt halkı üzerine saldırttığı bu **uygarlık yıkıcı Türk Ordusu**’nun arşivlerine baksanız; 54 savunmasız sivil Ciwarik köylüsünün Nazimiye’nin arkasında barbar Türk askerleri tarafından yargısızca katlettiğini göremeyeceksiniz! Ya ne göreceksiniz: „54 Ciwarik köylüsü salgın hastalığından öldüler!“ Ermeni, Süryani, Pontus Rumları, Kürt soykırımları da yoktur devşirme Türklerin kaynaklarında. Onların kaynaklarında gerçekleri tahrip etme var. Batı ve süper güçlere yaptıkları taşeronluğunu ve işbirlikçiliğini bu soykırımdan geçirdikleri Ermenilerin, Süryanilerin, Pontus Rumların ve Kürtlerin üzerine yüzüstüce atıp düşmanla işbirliği yapan hainler, Türk ve İslam’ın düşmanları olarak gösterip tarihi gerçekleri çarpıtmakla kalmıyorlar. Türkleştirdiği devşirme Türkleri, her fırsatta hain ve düşman olarak gösterdikleri yerli halkların üzerine saldırtmaktan geri kalmıyorlar. Böylesine vahşi, barbar, uygarlık yıkıcı devşirme bir toplum, Türk toplumu.

1990 yıllarındaki Çiller-Güreş-Ağar çetesi döneminde Kürdistan’da Özel Harp Komutanlığı’na bağlı timler çoğu kez öldürdükleri Sünni Kürt köylülerin aralarında cami imamları varsa boynuna haç işareti takarlardı. Yüzyıllar önce kılıç zoruyla İslamlaştırdıkları bazı Kürtleri “Onlar sizden değil” deyip kandırıp dolandırmak için. Türk basını, askerlerin çarptırarak verdiği haberi Sünni-İslamcı kamuoyuna şöyle sunuyordu: “Kürt imam Hıristiyan Ermeni çıktı. PKK’lılar Ermeni dölü” diyerek, Türk Egemenlik Sistemin son bin yıldan beri kılıç zoruyla çoğunluğunu Sünni-İslam yaptığı halkın dini inancıyla oynayarak kandırıp aldatmaya çalışıyorlardı. Bu dönemde öldürülen birçok Kürt cami imamın boynuna haç işareti takılarak mezara gömüldü. O mezarları açarsanız, boynunda haç işareti olan Hıristiyan bir papazla karşılaştığınızı sanırsınız! Oysa gerçek hiç de öyle değildir. O mezarda yatan bir cami imamıdır. İşte devşirme Türkler, tarih

gerçekleri kasıtlı olarak her zaman böyle mezarda bile çarptırma-ya çalışıyorlar. Kürt gerilla mezarlarına bile saldırıp yıkıyorlar. Bunların yalan, iftira, hile ve tahripleriyle baş edilmez. Uygurluk yıkıcı karakter yapıları böyle...

Sami tüccarları, boşuna bu devşirme Türkleri Doğu'da Selçuklu ve Osmanlı'dan beri (Türkiye de dâhil) uygarlık yıkıcı etmen olarak kullanmıyorlar! Bunlar, gerçekten Zerdüşt, Êzîdi ve Hıristiyanlığa karşı İslam'ın ileri karakolu olarak Anadolu'ya Sami tüccarları tarafından yerleştirilen Selçuklu devletinden beri Aryen halkları olan Rumlar, Ermeniler ve Kürtler gibi yerli halklarla sürekli ama sürekli savaş halindedir. Tıpkı İsraililerin yerli Filistin halklarına düşman edilip sürekli savaş halinde oldukları gibi. Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nin -Dêrsim gibi eyaletlere giremediği için- yapmadığı katliam ve soykırımları Türkiye Cumhuriyeti yaptı. Çok kısa zamanda Ermeni, Pontus Rum, Süryani ve Kürt soykırımlarını yaparak yerli halkların kökünü kazdı.

Böylece Sami tüccarların tarihsel programları çerçevesinde Kürdistan ve Anadolu'da etnik temizlik yapıp, yapay Türklüğü bu bölgeye yerleştirerek, İsrail'den daha beter bir Siyonist devleti Anadolu'ya yerleştirmiş oldular. Türkiye, Türk ve İslam değil diye ırkçı-şoven histerileriyle defalarca soykırım yaptı. Oysa İsrail, ırkçılık histerisiyle Yahudi değil diye soykırım yapmadı. Türkiye gibi insan başını kesip, güzel kız ve kadınları esir pazarlarında satmadı. İsrail, füze atan Filistin kantonuna savaş açınca terörist oluyordu. Ama NATO ülkesi Türkiye ve onun desteklediği IŞİD Kürtlere vahşice soykırım girişiminde bulununca terörist olmuyordu.

Yerli halkları soykırımdan geçiren bu uygarlık yıkıcı Türk Ege-menlik Sistemi olan Türkiye'yi, uluslararası mahkemelerde insanlık suçundan dolayı yargılamayı düşünmedikleri gibi, onlara bu suçları işleten Sami tüccarları, yüzyıllardır elde ettikleri servet gücüyle hegemonları altına aldıkları ABD ve AB ülkelerine baskı yaparak, kredi vermeyip Yunanistan, İspanya ve İtalya gibi iflasa götürebileceklerini söyleme tehditleri savurarak, bugün Ortadoğu ileri karakollarını Avrupa Birliği üyesi yapmaya çalışıyorlar! Avrupa, utanç verici Neo-Nazi Hitler yüzünden kurtulmaya ça-

lıştırken, künyesi soykırımlarla dolu Hitlerin öğretmeni Mustafa Kemal'in, faşizmi ve ırkçılığın kurumsallaştırdığı Türkiye'sini Avrupa Birliği'ne almaya çalışıyor. Türkiye, Avrupa'nın ikinci utanç belgesi ve yüzkarası olmakla kalmayacak, ilhakçı ve yerleşimci, gerici Türk-İslam kültürü Osmanlı dönemindeki gibi Avrupa'ya yayılacak, Neo-Naziler hortlayacak, erdemli Aryen kültürü bozulacak ve sosyal hakların baş üstü geri gitmesine de sebep olacaktır. Zaten Aryen halkları olan Avrupa halkların devletlerini, beyin ve vicdanlarını Hıristiyanlık ve parayla teslim alan Sami tüccarlar'ın amacı da işte bu! İlhakçı-yerleşimci, cihatçı, gerici ve tecavüzcü kültürü topluma yaygınlaştırıp yerleştirmek. Yüzyıl önce, ekonomi ve ticari gemisini yürütmek için mimar tanrının hep üzerlerine felaketler yağdırdığı, dünya kamuoyuna düşman gösterdiği Yahudi sorunuyla yüz yüze gelen Avrupa, birkaç yüzyıl sonra uygarlık yıkıcı devşirme Türklerin sorunlarıyla yüz yüze gelmekle kalmayacak, kendisini Engiziyon Mahkemeleri dönemindeki ve şu an Ortadoğu'da olduğu gibi karanlık bir çağda ve savaşların girdabında bulacaktır! Bu yazgıyı toplumun mühendisliğiyle uğraşan mimar tanrı şimdiden Avrupa politikacıları eliyle Avrupa halkların alınına kader diye yazdırmaya çalışıyor.

Dêrsim katliamında ölü sayısı

Yüzlerce görgü tanıklarına göre Dêrsim katliamında en az 90 ile 120 bin savunmasız Kürt insanı 1937-38 yıllarında arasında Türk Ordusu tarafından soykırımdan geçirilip öldürüldü. Türk devletin resmi kayıtlarında ise çok az, sadece rastgele bazı yerlerde katledilen insan sayısı verilerek ve Dêrsim bölgesindeki Kürt soykırımı da, saldırgan Sami tüccar ailelerin elindeki basınla Türk kamu oyununa devletin eşkıyaya karşı savaşı adı altında çarpıtılıp göstererek, faşist devletin bu katliamları meşru gösterilmiştir. Resmi rakamlara göre Dêrsim'de 15.943 kişi öldürülmüştür. Öldürülenler toplu halde çukurlara doldurulmuştur!

Türk Genelkurmay kaynaklarında, „devlete karşı isyan eden 13.806 veya 15.943 eşkıya'yı, haydut'tu temizledik“ diye yazılı. Bilimsel bir yöntemle incelediğinde görülecektir ki; bilinçli olarak

hem sayıyı on misli az yazarak, kendilerince soykırım katagorisine girmesini önlemek, hem de soykırımdan geçirdikleri Kürtleri yalan makinası olan Türk basınıyla kamuoyuna eşkıya ya da haydut gösteriyorlardı. Böylece „biz bir halkı soykırımdan geçirmedik, biz devlete isyan eden eşkıyayı, haydutu temizledik!“ diyerek çok iyi bildikleri yalan ve iftiralara başvuruyorlardı. Çünkü herkesin mimar tanrının tarihsel plan, projeleri ve programları çerçevesinde Türkleştirildiği bir coğrafyada, Ermeni, Rum ve Süryani halkından sonra şimdi kendisine Kürdüm diyen Mezopotamya'nın en kadim halkı da, Sami tüccarlar'ın „siyonistler“ gibi akademik kadro-yardımcıları olan taşeron İttihat Terakkiciler ve onların ardılları olan devşirme Türkler (Kemalist Türkçüler) tarafından soykırımdan geçirme programları hızla sürüp gidiyordu...

Dikkat edilirse Osmanlı yıkılmadan 50 yıl önceden gözle görülmeyen gizli bir el (Sami tüccarlar), başka halklardan devşirdiği İttihatçıların beyin ve vicdanlarını Türk-İslam şovenist ırkçılığıyla yıkayıp tutsak etmiş! Sonra da Türk olmayanları düşman göstererek üzerine saldırtmış ve kendi ekonomik, ticari, siyasi ve tarihsel projelerini -tıpkı bugünkü El Kaide ve Irak Şam İslam Devleti (İŞİD) gibi- etiket olarak kullandıkları bu uygarlık yıkıcı, tetikçi devşirme çılgın Türkler eliyle pratiğe uygulamıştır! Bunların hiçbirisi Türk değil, hepsi Sami tüccarlar'ın kapısını dünyaya açtıkları Türklük pazarında bağırarak devşirme Türklerdir...

Sami tüccarlar'ın taşaron tetikçileri İttihat Terakki ve Kemalistler önce siyasi olarak Anadolu ve Kürdistan'ın yerli halklarını katliam ve soykırımlardan geçirerek insanlık suçu işlemişler. Ardından kanıtları temizleyerek inkar ediyorlar. Soykırımları inkar etmek de kendi başına bir insanlık suçudur. Yani önce sırasıyla yerli halkların imhasını gerçekleştirdiler; Dêrsim Konferansları'nda, Ermeni, Süryani, Pontus Rum ve Kürt soykırımını anma günlerinde olduğu gibi, bu soykırımlardan artakalan mağdurlar, aydınlar ve biliminsanları ise yüzyıldan beri soykırımın bir parçası olan inkar ile mücadele ediyorlar.

Resmi rakamlara göre: 1. Temmuz 1938 tarihinde Akbanos ve çevre mağalarına sığınan 6 bin kişi öldülmüştür. 24 Temmuz

1938 tarihinde 42 kişi saklandıkları mağarada dinamit atılmak sũretilerle imha edilmişlerdir. 25 Temmuz 1938 tarihinde 216 kişi imha edilmiştir. 14 Ağustos 1938 tarihinde Yılan dağı ve Ali boğazında 216 kişi öldũrũlmũř, kũyleri ve tarları yakılmıştır. 15 Ağustos 1938 tarihinden sonra 7. Kolorordu komundesindeki askerler tarafından 49 kişi öldũrũlmũřtir!

Tũrk Genelkurmay arşivlerine yansayan katliam bilançosu řũyle:

“19 Ağustos 1938. İkinci safha iãin yũrũyũře devam eden 7. Kolordu Birliklerinden 41. Tũmen Munzur suyu ile Kalason ve Sin bucağı bũlgesinde 290 haydudu imha etmiştir. Mazgirt'te toplanan son kafileden kaãmak isteyen 52 haydut daha imha edilmiştir. 12. Tũmen, 12 Ağustos'tan beri yasak bũlge iãinde ve yaptđđ arama ve taramada birãok haydudu imha etmiş, son direnen 170 kişiyi daha imha etmiş; bũlgedeki kũy ve ekinleri yakmıştır. 14. Sũvari Tũmen bũlgede yaptđđ temizlik hareketinde 69 kişiyi daha imha etmiş, 15. Tũmen de, aynı şekilde yaptđđ arama sonunda 150 haydudu daha imha etmiş, kũy ve tarlalarını yakmıştır. Tarama bũlgesinde 17 gũnde 7 bin 954 kişi öldũrũlmũř...”³⁸

Dikkat edilirse hiãbir zaman gũvenilmeyen ve halkına dũřman edilmiş Tũrk devletin devşirme generalleri, Osmanlı Sadrazamanları gibi, 1937 ve 1938 yıllarında; iki yılda, iki defa ũste ũbancu bir ũlkeyi işgal edercesine bũyũk bir askeri gũã, savaş uãakları ve helikopterlerle topyekũn girdikleri Dêrsim'de geniş çapta savunmasız sivil insanlara korkunã bũyũk bir soykırım yapmalarına rağmen, sadece 1938 yılında öldũrdũkleri insan sayısının kũãũk bir kısmını vermişlerdir.

Oysa gerãek rakam 10 misli daha fazladır. Gũnũn en gelişmiş teknolojiyle ũretilen savaş uãakları ve savaş silahlarıyla yapılan Dêrsim katliamında öldũrdũkleri insan sayısını bilinãli olarak aza indirgemekle Kũrt halkına; Selãuklu'dan beri, uygarlık yıkıcı Tũrk Egemenlik Sistemi eliyle –Sami tũccarlar'ın altın gũcũyle

---

38 Tũrkiye Cumhuriyetinde Ayaklanmalar, Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı, Genelkurum. Basimevi, s. 464

iktidara getirdikleri Yavuz Sultan Selim'nin Kürdistan seferinde 50 bin Zerdüş inancındaki Kürtleri katliamdan geçirmesinde görüldüğü gibi- zamana yaymış oldukları fiziki soykırımlarını gizlemeye çalışma yöntemlerinden birisi olarak algılanmalıdır.

Dünyada yirminin üzerinde ülkenin parlamentoları, Osmanlı'nın enkazı üzerinde kurulan Türkiye'nin 1912-1918 yılları arasında Ermeni, Süryani-Keldani, Pontus Rumları soykırımlarını gerçekleştirdiğini karara bağlayıp kabul etmişler. Şizofren hastalığına tutulan Türkiye, hala kızarak, psikolojik hastalığını bu soykırımları yaptığını inkar ederek dışa vurmakla kalmıyor; bu söylemlerin „Türkiye'yi zayıflatmak isteyen dış güçlerin iddialarıdır“ diyerek kendi kamuoyunu kandırıp aldatarak, çok çirkin, yüz kızartıcı yalanlara başvurmaktadır. Böyle bir ülkenin söylemlerine, arşivlerine güvenilebilir mi? Ya da beyinleri Türk-İslam-Sentezi ideolojileriyle yıkanıp tutsak edilmiş, vicdanları teslim alınmış ve yalan dünyasında yaşayan uygarlık yıkıcı devşirme Türklerin söylediklerine ve yazdıklarına güvenmek mümkün mü? Hayır.

Mimar tanrının Anadolu'daki halkları soykırımdan geçirip mezara koyma görevinde taşeron olarak kullandıkları uygarlık yıkıcı devşirme Türkler, her ne kadar öbür soykırımlar gibi „Dêrsim'de soykırım yapmadık“ diye çok kötü karakterleri gereği hep yalana başvursalar da, onlarca sosyolog, bilim insanı gibi, bilim yöntemlerinden şaşmayan sosyolog İsmail Beşikçi de, Dêrsim'de olup bitenlerin soykırım olduğunu kısaca şöyle dile getiriyor:

“Dêrsim'de 1937-38'de neler olmuş, neler yaşanmış; çeşitli kitaplarda, söyleşilerde bunlar anlatılıyor. Genelkurmay'ın da bu konuda, „Türkiye Cumhuriyeti'nde ayaklanmalar“ diye bir kitabı var. Bu kitapta anlatılanlar da, Dêrsim katlimını yaşayan tanıkların anlatımlarıyla uyuşan epey yönleri var. Kısaca şunu söylemek mümkün: 1937-38'de gerçekleşen süreç bir jenosid'tir, bir soykırımdır. Ama bu konuda gerek Dêrsim'de yaşayan Alevi Kürtlerin, gerekse de Türkiye kamaoyununun, basınının, yayınının, üniversitenin yoğun bir bilinci yoktur!”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Dêrsim soykırım tanıkları

Tarihçi, araştırmacı ve yazarlardan sonra, Konferansın üçüncü bölümünde, dönemin tanık ve mağdurları konuştu. Moderatörlüğünü Ali Çatakçı'nın yaptığı panele konuşmacı olarak Ali Başaran, Seyid Rıza'nın torunu Besime Arı, Gülizar Kaytan ve Dêrsim 38 belgeselinin yönetmeni Çayan Demirel katıldı.

İlk konuşmacı **Besime Arı** özetle şunları söyledi:

“Annem 6-7 yaşındayken ölülerin içinden kurtulmuş. Katledilen annesinin ismini bana verdi. Gece gündüz yıllarca onun ağlayışları ile yatıp kalktık. Hep ağladı. Bu yaşıma geldim hala katledilenlerin hiçbirinin mezarını görmedik. Bilmek istiyoruz. Ben davacıyım. Akrabalarımın mezar yerlerini bilmek istiyorum. Ziyaret etmek, mum yakmak ve bir lokma dağıtmak istiyorum. Bunun peşini bırakmayacağım. Annem yıllarca, ‘Neden bunu bize yaşattılar’ diye sorup durdu. Annemin o acısı bize de geçti, hiçbirimiz o acıları unutamıyoruz...”

Soykırım tanığı Ali Başaran anlatıyor

İkinci konuşmacı, Dêrsim katliamın tanıklardan Ali Başaran, Berlin Konferansında yaşadıklarını özetle şöyle anlattı:

“Birçok akrabamın öldürüldüğü Dêrsim katliamında henüz 7 yaşında bir çocuktum. Bir gün her taraftan askerler geliyor diye bir söylenti yayıldı. Bunun üzerine babam, annem biz ailece köyden çıktık, saklandık. Köye askerlerin girdiğini saklandığımız yerden görüyorduk. Köye sanki yabancı bir ülkenin ordularımış gibi giren askerler köylülerin hepsini bir meydana topladılar. Birden biz de kendimizi köy meydanında bulduk. Köle gibi sıraya dizip zincirlerle hepimizi birbirine bağladılar kendi toprağımız-

da. Bir asker, “Yaşasın Mustafa Kemal Paşa deyin sizi bırakırız.” dedi. Tabii kimse Türkçe bilmiyordu. Tekrarlayınca az çok ne dediğini anladık. Bazıları “Haşa yaşa Mustafa Kemal Paşa” diye bağırıp çağırımlarına rağmen, askerler sözlerinde durmadı, bizi alaya alıp silahlarla taradılar. Bizim köyde, öbür köylerde, dağda, dereede çok insan öldürüldü. Dêrsim sokakları, köyleri, Laç deresi insan cesetleriyle dolmuştu. İnsan naaşını toprağa gömecek insan kalmamıştı. İnsan bedeninin parçaları günlerce köpeklerin, kurt-dun, kuşun ağzında, onların besin maddesiydi. İnsanlık bu kadar düşürülmüşü!

Yüzlerce köy ateşe verildi. Köylülerin koyun-keçi süreleri, hayvanları ve diğer mal varlıkları çapulcu Türk askerleri tarafından el konuldu. Artık öldürülen on binlerce köylünün koyun-keçi sürelerini Dêrsim dağlarında asker otluyor ve sağıyordu. Bir kısmını da Karadeniz bölgesinden bu katliamı yapmaya gelen Çerkez Topal Osman ve adamlarına verdiler. O alıp götürdü...”

Soykırım tanığı Gülizar Kaytan

Üçüncü konuşmacı, Dêrsim soykırım vahşetini yaşayan seksen yaşındaki tanıklardan Gülizar Kaytan ise, soykırımı dinleyicilere yumuşak, acı dolu sesiyle şöyle anlattı:

“Katliamda 7 yaşındaydım. Annem bizi korumak için köyden çıkardı; dağın yamacındaki küçük bir mağaraya götürdüğünü hatırlıyorum. Üzerimize gelen ölümden kaçarak mağaraya sığınmıştık. Dışarıdan hep silah sesleri, ölüm sesleri geliyordu. Biz sessizce mağarada dünyayı kasıp kavuran fırtınanın geçmesini bekliyorduk. Korkudan mağaradan çıkamıyorduk. 5 gün aç-susuz, bir deri bir kemik kaldık mağarada. Sonra annem aşağılara indi, elinde çiğ bir et parçasıyla geri döndü. Anlattığına göre, bir ara askerlerin geri çekilmesini fırsat bilen köylünün biri dereede bir koyun kesmiş; mağaralardan çıkan aç insanlara çiğ et dağıtıyordu. Ona da bir parça çiğ et vermişti. Başka zaman olsa çiğ eti dünyada yemezdik. Ama çok açtık. Çiğ eti isteksizce biraz yedik. İşte böylesine acılı günler geçirdik. Acıların en büyüğünü ailemden 9 kişiyi öldürdüklerinde yaşadım. Bizim suçumuzun ne

olduğunu bilmiyorduk. Gerçekten suçumuz neydi? Bu devletin askerleri bizi neden öldürüyordu? Bilmiyorduk. O kadar insan öldürüldü ki Dêrsim'in ırmakları kan akıyordu...

Oradan oraya savrulduk. Peşimizdeki ölümden kurtulmak için sık sık yer değiştireyorduk. Bir ara sığındığımız mağaranın ağzına askerler geldi. Mağaranın taşlarla dolu derinliklerine indik. Askerler mağaraya gaz bombaları attı. Başka bir şey de olabilir. Gözlerimiz yaşardı. Midemiz bulandı. Soluk almakta güçlük çektik. Mağaranın oldukça kıvrımlı, çok derinliklerine indiğimiz için bu koku ve duman saçan gaz bombalardan ölmedik. Askerlerin "Hepsi öldü." deyip mağaranın ağzından uzaklaşıp gitmeleri için sessiz kalmamız gerekiyordu. Ama gelgelelim aramızda bir bebek ağlıyordu işte. Kucağında bebeği ağlayan anneye, "Bebeğini öldür!" dediler. Devlet üzerimize öylesine bir ölüm korkusu salmıştı ki "Ben öldüremem, alın siz öldürün." dedi. Bunun üzerine başka bir kadın ağlayan bebeği aldı, üzerine oturdu. Birkaç dakika sonra bebeğin sesi soluğu kesildi. Bebek ölmüştü ama o mağarada bulunan onlarca insan Türk askerinin süngüsünden kurtulmuştu! Bir insan kendi çocuğunu nasıl, hangi şartlarda, hangi ruhi bunalımlar yaşayarak öldürür? Cehennemi yaşatırsanız!" demesi salondaki birçok insanın gözlerinin dolmasına sebep oldu...

Seksen yaşındaki Dêrsim soykırım tanıklardan Gülizar Kaytan'ın oğlu Ali Haydar Kaytan, Öcalan ile birlikte PKK'nin kuruluşunda yer almış ve hala Zagros yüceltilerinde Kürt halkını her türlü soykırımdan kurtarmanın ve kölelikten kurtuluşun önderliğini yapmaktaydı.

Gülizar Kaytan 30.11.2014 tarihinde Essen'de vefat etti.

İnsan Avcıların Hikâyesi³⁹

Azad Ronî

Gülizar Kaytan'ı dinlerken, Xazal Bektaş adında yaşlı Dêrsimli bir kadının yıllar önce bana anlattıklarını anımsadım.

Xazal nine, hiç unutamadığı hikâyesini şöyle anlatmıştı:

“Bizi kovalayan Türk askerleri kökümüzü korutmak için elinden geldiğince çok insan öldürmek istiyorlardı. Her gördükleri Dêrsimliyi mutlaka öldürerek, topyekûn Kürtleri yok ediyorlardı. Bu askeri harekâtın topyekûn yok etme kovalaması sırasında bir gün çoğunluğu kadın, çocuk ve ihtiyarlardan oluşan otuz beş kişilik bir grup Munzur Irmağı'nın derin yamaçlarında, 15 metre kadar derinlikli mağara gibi oyulmuş büyük bir kayanın altına sığınmıştık. Askerler peşerimize düşmüş, o yamaçlarda bizi öldürmek için arıyorlardı. Çok yakına da gelmişlerdi. Bizi görmemeleri için sessiz olmamız gerekiyordu. Gelgelelim bu grubun içinde genç bir kadının üç yaşlarında bir oğlu, dört yaşlarında mavi gözlü, güzel bir kızı da vardı. Çocuklar birkaç gündün beri bir şey yememişlerdi, açtı ağlıyorlardı. Askerler üzerimize geliyor, gittikçe yaklaşıyorlar. Kadın, biraz sonra barbar Türk askerleri tarafından vahşice öldürüleceği psikolojik korku ve endişesiyle, “Susun Türk askerleri sesinizi duyarlarsa, bizi görürler, hepimizi öldürürler.” diyerek çocuklarını susturmaya çalışıyor ama nafiye. Çocuklar susmuyor. Ağlıyorlar. Sığınaktaki otuz üç insanın gözleri, genç kadın ve iki çocuğunun üzerine dikilmiş, sanki çocuklarını al git ya da öldür, demek istiyorlardı. Biraz son-

---

39 Azad Ronî'nin “Batı'nın Uygarlık Yıkıcı İleri Karakolu Türkiye'nin Anadolu'daki Soykırımları ve Kürt Soykırımların Perde Arkası” kitabından alınmıştır.

ra nasıl olsa Türk askerleri tarafından vahşice gözlerinin önünde çocuklarının öldürüleceği korkusuna iyice kapılan kadının gözleri kara bulutlarla doldu. İki gözü iki çeşme aktı; önce istemeden, kendiliğinden avuçlarının içiyle mavi gözlü, güzel kızın ağız ve burun deliklerine, cansız kalıncaya kadar bastırdı. Sonra aynı şekilde avuçlarının içiyle üç yaşında, insanın bakmaya kıyamadığı güzel oğlunun ağız ve burun deliklerine, cansız kalıncaya kadar bastırdı... Çocukların sesi kesilmişti. Benim de gözlerimde yaşlar akıyordu. Sessiz sessiz ağlıyordum. “Hekko te esta! (Hakkım sen varsın!) Nedir bu çektiğimiz!” diye dövünüyordum. Tam bu sırada, elinde silah, bize bakan bir askeri gördük. Asker, çoktan beri orda olmuş olmalı ki, kadının aklıktan ağlayan çocuklarını asker korkusundan kendi elleriyle öldürdüğünü görmüş, donup kalmıştı. Nerdeyse diz çöküp bizim gibi ağlayacak merhametli bir hali vardı ve yüz hatlarından Amed Kürdü olduğu anlaşılıyordu. Aşağıdan komutanı, “Orada bir şey var mı? Kimseyi görüyor musun?” diye bağırıyordu. Komutanın sesini duyan Kürt asker kendine geldi, “Burada bir şey yok, kimseyi göremiyorum, komutanım!” diye bağırdı ve hızla bizim bulunduğumuz yerden uzaklaştı. Bizi bilerek ele vermemişti. İki güzel çocuk kurban vermiştik, ama 33 kişi kurtulmuştu...”

Bizim köyde Kekil Tunç sık sık ayı avına çıkardı ve av hikâyelerini de kış gecelerinde bize hep anlatırdı. Bir zamanlar evinde beslediği kahverengi, küçük ayı yavrusu ile oynadığımız hala hafızamda canlı durmaktadır. Anlattığı gerçek bir hikâyeyi hiç unutmam ve ne zaman ki Xazal ninenin hikâyesini anımsarsam, onun da av hikâyesini anımsamaktan kendimi alamam.

Dapag’lı Kekil Tunç şöyle anlatıyor av partisini:

“Bu seferinde kayalık, Bingöl dağların yamacında bir dişi, bir erkek, iki kahverengi ayı kovalıyoruz derileri için. On kilometre kovaladık. Arkadaşım yoruldu. Arkada kaldı. Dişi ayın iki küçük yavrusu var yanında. Onun için erkek ayı gibi hızlı yürümüyor, yavrularını bekliyordu. Hızlı yürüyen erkek ayı avcılık alanımızdan uzaklaşp kaybolmuştu. Dişi ayı kovalıyoruz, kovalıyoruz...”

En son dişi ayıyı yavrularıyla birlikte koca bir kayanın üstünde sıkıştırdım; önü uçurum, arkası uçurum. Ne öteye, ne beriye gidemeyeceğini anında fark etti. Bir tek benim durduğum taraftan geçip kurtulabilir. Ben de tüfeğimi tutup nişan almışım. Aramızda 8-9 metrelik bir mesafe var. Öyle elimde silah, nişan almışım, iki küçük yavrusu olan dışı ayıyı gözlüyorum. Ayı, benim kendisine uzun namlulu tüfikle nişan aldığımı gördü. Üzgün bir şekilde bir bana baktı, bir tüfeğe baktı, bir yavrularına baktı... Tetiği ha çektim, ha çekeceğim... Saniyeler saatler kadar uzuyor... Elim tetikte, tetiği çeksem ayı öleceğini biliyor... Birden dişi ayı sinirlendi, yırtılarak böbürlendi. Sesi karşığı kayalıklarda yankılandı. Ölmeden önce yavruları elime geçmesin diye mi, her nedense önce küçük yavrularını gözlerimin önünde yerden kaldırdı, elliyile kaya parçalarına vura vura parçalayarak öldürdü. Ben dişi ayın bu insanlar kadar erdemli davranışı karşısında çok şaşırđım, donup kalmıştım. Ölüm korkusu karşısında yavrularını öldürdüğünü fark edince kendimden utandım. Ayı vurmaktan vazgeçmiştim fakat bir de baktım ki ne göreyim; yavrularını kendi elleriyle öldüren kızgın ayı, “İşte buradayım, ne bekliyorsun? Haydi öldür şimdi!” dercesine ayakları üzerine dikildi, göğsünü dövüp gere gere üzerime gelmeye başladı. Ben de kaçamadım. Kaçsam da o kısa mesafe de ayın önünden kurtulamayacaktım. Beni yavruları gibi param parça edecekti. Elimdeki tüfeğin tetiğini çekmek zorunda kaldım. Ayı iki metre ötemde yere yığıldı. Öldürmüştüm. Derisini yüzdüm, eve getirdim...”

Saldırgan Sami tüccarlar’ın Ortadoğu ileri karakolun başına İngiliz ve Fransızların politik oyunlarıy la yukardan getirdikleri Mustafa Kemal’in komutasında ve onun emirleriyle kullandıkları uygarlık yıkıcı vahşi Türk ordusu da Dêrsim’de insan avına çıkmıştı...

Şimdi artık daha iyi anlıyordum; Dêrsim dağlarında, ovalarında, köylerinde, Munzur ırmağın yamaçlarında insan avına çıkmış olan uygarlık düşmanı vahşi Türk Ordusu önünden kaçan genç Kürt kadınların neden, düşmanın eline geçmemek için küçük yavrularını, tıpkı dişi ayı gibi kendi elleriyle öldürdüklerini, genç kızların kendilerini derin uçurumlara kartal gibi aşağı bıraktık-

larını...

Çünkü uygarlık yıkıcı vahşi Türk ordusu, Sami tüccarlar'ın Selanik'te dönemin en büyük Sabetaycı kabalistlerinden Şimon Zwi tarafından Golem zihniyetiyle yetiştirilerek, yerli halklara bu soykırımları yapsın ve kurulacak İsrail devletinin bir önkoşulu, güvencesi ve Batı modern kapitalist sistemin uygarlık yıkıcı ileri karakol görevlisi olarak yapay Türklüğü Anadolu'ya yerleştirsın diye, ta çocukluktan beri, Osmanlı ordusunda subay olana kadar Sabetaycı Cemaat okullarında özel olarak yetiştirilen Mustafa Kemal'in emirleriyle Dêrsim'de insan avına çıkmıştı...

Çayan Demirel

Dördüncü konuşmacı Çayan Demirel ise, yönetmenliğini yaptığı "Dêrsim 38" belgeselinin yasaklanma sürecini anlattı.

"Çocukluğumdan beri, Şeyh Said ve Seyid Rıza dönemlerinde soykırım yangınına çevrilen Kürdistan'da bebeklerin, çocukların, kadınların, genç kızların süngülenerek öldürülmesi, gençlerin yargısızca kurşuna dizilmesi, ihtiyaçların diri diri yakılıp öldürülmesi acı hikâyeleriyle büyüdüm. Kürtçe kasetler, Kürtçe kitaplar silah gibi saklanırdı. Belgesel film yapmamın asıl nedeni, acılarımıza sahip çıkmak ve bir nebze olsun acılarla yüzleşmekti. Anem ile aynı dili konuşamıyorum. Bu da sömürgeciliğin bir sonucu. Hâlâ Türkleştirme kültürüyle Dêrsim'de mahallelerin ismi ya İsmet İnönü ya da Atatürk konulmuş gidiyor. Katliam yaptıkları Dêrsim Dağlarında "Ne mutlu Türküm diyene" yazılı. (...) Türk Başbakan Erdoğan, Dêrsim katliamında 50 bin insanın katledildiğini söyledi. Bu sözlerden sonra, sorunun çözümü için devlet suçunu olduğu gibi kabul etmeli, soykırım kurbanları ve mağdurlarından özür dilemeli, katliam öncesi değiştirilen Dêrsim adı tekrar iade edilmelidir."

Demirel, konuşmasını katliam mağdurlarından Dünya Ana'nın sözlerinden Metin-Kemal Kahraman kardeşlerin yazdığı şiiri okuyarak bitirdi.

Soykırım tanığı 113 yaşındaki beyaz sakallı dede Şah Hüseyin Gök anlatıyor

Uygarlık yıkıcı Türk Ordusu'nun Dêrsim vahşetini, Konferansa katılan üç tanığın kırk dakikalık sınırlı konuşmalarıyla bırakmak tarihe karşı haksızlık olur. Konferansa katılmayan onlarca tanık daha vardı. Kürt gazetecileri hemen hemen her yıl İstanbul, Ankara, İzmir, Mersin ya da Avrupa kentlerine göç etmiş Dêrsim soykırım tanıklarıyla röportaj yapıp gazete ve dergilerde yayınlıyorlardı. Bunlardan bir tanesi gazeteci Yunus Tosun ve Murat Eroğlu'nun İstanbul'da ulaşıp röportaj yapma olanağı buldukları beyaz sakallı, 113 yaşında ve artık gözleri görmeyen, Dêrsim'in Nazmiye İlçesine bağlı Kapıbaşı köyünde 1897 yılında dünyaya gelen Şah Hüseyin Gök'tü.

“Dêrsim'de 1938'de yaşanan olayların gerçek boyutu her tanığın anlatımıyla biraz daha gün yüzüne çıkıyor. 40 yaşlarında iken Dêrsim'deki katliama tanık olan 113 yaşındaki “yaşayan tarih” Şah Hüseyin Gök, “Canlı adına hiçbir şey bırakmadılar.” diye anlattığı o günlerin tedirginliğini ve duygusunu hâlâ yaşıyor.

Tanıklara göre 90 bin, resmi kayıtlara göre ise 15.943 bin kişinin katledildiği Dêrsim Katliamının aydınlatılmaması Türkiye tarihinde kara bir leke olarak dururken, o günlere tanıklık edenler ise hala katliamın yarattığı travmayla yaşamaya devam ediyor. 1938 Dêrsim olaylarına tanıklık edenlerden biri de katliamla ve ölümlerle yüz yüze kalan, yakınları, akrabaları ve sevdiklerinin büyük bir kısmını bu katliamda dağlarda, mağaralarda bırakan 113 yaşındaki Şah Hüseyin Gök. Beyaz sakalı, yüzünde acıların ve sürgünün hüznü...

Görmeyen gözleri ve can havliyle nice dağlar aşmış, artık taksiz düşmüş bacaklarıyla bir tarihi sırtında taşıyan Hüseyin

Dede, 1897'de Dêrsim'in Nazmiye İlçesi'ne bağlı Kapıbaşı Köyü'nde doğdu. Arez aşiretine mensup olan Hüseyin Dede, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılışına ve Cumhuriyetin kuruluşuna çiçeği burnunda bir gençken tanıklık etti. 1938 Dêrsim olaylarında ise orta yaşlı evini barkını kurmuş çiftçilikle uğraşırken tanık oldu. Hüseyin Dede, yıllarca yaşadığı travmadan kaynaklı çoğunu unuttuğu Dêrsim olaylarını ve bir halkın yok edilmeye çalışılma hikâyesini anlattı.⁴⁰

1937-38 Dêrsim katliamına tanıklık eden Hüseyin Gök, yaşadığı soykırımı 04 Mart 2010 tarihli Özgür Politika Gazetesi'ne özetle şu şekilde anlatıyordu:

“Ben Arezan Aşireti'ndenim. Eşim ise Kureyşanlıdır. Daha önce yapılan planlar gereğince, katliam 1937'de uygulanmaya konulduğunda, bütün Dêrsim aşiretleri gibi Kureyşan aşiretinden olanlarla ilgili devlet bir liste hazırlamıştı. Listede ismi olan kadın, çoluk çocuk demeden alıp götürüp Munzur suyu kenarında katlettiler.

Dêrsim'i her taraftan bombaladılar. Karadan asker tüm köyle-re girdi; ellerinde liste vardı. Silahları olan aşiretlerin olduğu liste, direnen aşiretlerin listesi vardı. Köyleri tarihte hiç görmediğimiz vahşilikte yakıp yıktılar. İnsanlar bu korkunç katliamdan kaçarak, dağlara çıktı, mağaralara saklandı. Mağaralara sığınanları zehirli gazla öldürdüler. İşin tuhafı, bu katliamı devlet yapıyordu kendi vatandaşlarına. Ve yabancı ülkelerin halklarına “Eşkîya ile savaşıyoruz.” diyorlardı.

Bize yakın Haydaran aşiretti vardı. Biz 38'de bunların direnişlerine tanık olduk. Haydaran Aşiretti ağalarından Kamer ve Hıdır Ağa vardı. Bunlar 1938'zin sonuna kadar direniş gösterdiler ve diğer aşiretler devletin katliamları sırasında bir bir teslim olurken, Haydaran Aşireti, Demenan Aşiretiyle birlikte sonuna kadar direnişi yürüttüler.

Seyid Rıza'yı katliam sırasında görmedim ama ismini sürekli duyuyordum. Seyid Rıza pirlilik geleneğinden geliyordu ve isyan

sırasında hem öncülük, hem de pirlık yapıyordu. Seyid Rıza'nın güçlü ve etkili olmasının sebebi pirlık ve öncülük rolünden kaynaklanıyordu.

Aşiretler bir araya gelemedi

Seyid Rıza ve Alişer, “Bu yol ve karakol yapımları bizi öldürmek için yapıyorlar.” diye ilk karşı çıkan liderlerdi. Karakol yapımların tamamlanmasıyla birlikte kapsamlı bir saldırı yapılacağını hisseden Kureyşan, Haydaran, Yusufhan ve Demenan aşiretleri başta olmak üzere birçok aşiret bir araya gelip birlikte savaşma arayışlarının nasıl olacağı konusunda tartışmaya başladılar. Dêrsim’de 60 aşiret vardı. İlk toplantıya katılım oldukça yüksekti. Gelgelelim devlet yol yapımı inşaatlarını, milletevkilliğini, devlet bekçiliğini bazı aşiret ağalarına vererek kimilerini yanına alınca, aşiretler arasına ayrılık girdi. Toplantılara katılma, birlikte davranış sergileme gittikçe azaldı. Böylece süren toplantılarda, yaşanan tartışmalarda birçok aşiret liderleri devletin böl-parçala-yönet politikasına görmeyerek fikir birliğine varamadılar. Toplantılardan ne tam bir birlik, ne de herhangi bir sonuç çıkmadı. İsyân öncesi Dêrsim aşiretleri arasında anlaşmazlıklar vardı. Bu anlaşmazlıkları devlet kışkırtarak, bazılarını para ile satın alarak iyi kullanıyordu. Katliam öncesi devlet, satın aldığı bir takım ajan ve muhbirler aracılığıyla ellerinde silahları olanları bir bir tespit ederek silahlarını aldı. 60 aşiretten sadece birkaç aşiret, “Bizi öldürmek için üzerimize gelirlirse direneceğiz!” kararı almışlardı.

Genel olarak Kürtlerin, özel olarak Dêrsimlilerin o dönemki temel sorunu aşiretlerin kendi aralarında didişmeleri, fesatlığı araya koyanı görmemeleri, bazılarının devletle birlikte çalışırsak bize dokunmazlar yanılığarı yüzünden asıl düşmanlarını görmemelerinden kaynaklanıyordu. Birliğimiz olmazsa karşımızdakine karşı nasıl direniriz. Türk devleti içimizden parayla o kadar adam satın aldı ki, her aşiret kendi başına buyruk davrandı. Aşiretler arasında önce biraz var olan iletişim gittikçe yok oldu. Bir araya gelip karar alma, birlikte davranma durumları ortadan kalkınca kolayca yenildiler. Yani yenilginin, Dêrsimlilerin, Kürtlerin bir

araya gelmemesinin de etkisi çok büyük oldu.

Demenanlılardan Heme İwe Kej, askerlerle çatıştı ve üç tane asker öldürdü. Daha sonra devlet de onu öldürdü. Onun öldürülmesinden sonra Demenan Aşireti'nden kırılmalar, moral bozuklukları ortaya çıktı. Çünkü o, Demenanlılar tarafından sözü geçen biriydi.

“Halkına ihanet edenleri devlet kurşuna dizdi”

Anılarının en canlı yerine kahramanları ve direnenleri yerleştiren ve onları anlatırken gözleri parlayan Hüseyin Dede'nin, isyanın öncelerinden Seyid Rıza ve Alişer'in kahramanlıklarıyla tarihe geçtiğini aktarırken, ismini bile hatırlamadığı “kendi halkını satan hainler” diye tabir ettiği kişilere ise lanet okuyor. “Kendi halkına ihanet edenlerin sonu celladının elinde olur.” diyerek o dönemde para karşılığı ihbarcılık yaparak, devlete Kürtlerin başını kesip götürünlere küfür eden Hüseyin Dede olayları şöyle anlattı:

“Alişer vardı, çok mert ve meşhur bir adam olarak bilinirdi. Şıx Hasan vardı, bunlar toplumun içinde itibar gören insanlardı. Seyid Rıza ve Alişer gibi toplumun öncüsü olan insanların başı için devlet para koymuştu. İşbirlikçiler ve milisler, direnişçileri uykuda ya da tek olduğunda yakalıyordu. Başını kesip hükümette veriyordu. Karşılığında ise beş kuruş para alıp yiyordu. Alişer'in başını bir akrabası tarafından mağarada kesildi ve devlette verdi. Karşılığında Cumhuriyet altını aldı.

Kendi halkına ihanet edenlerin sonu celladının elinde olur. Para karşılığında kendi insanların başını kesen hainleri devlet sonra kendisi öldürdü.

Ve onlara şöyle dedi:

“Para için halkına ihanet eden kişi, yarın öbür gün devletini de satar.” suçlamasıyla bu kişileri kurşuna dizdiler. Aslında devletin karakter yapısı bu hain kişilerin karakter yapısından farklı değildi. Devlet, bunları kullanıp kullanıp sonunda temizliyordu.

“Dêrsim’e her gittiğimde yitirdiklerimi görüyorum”

Peşimi bırakmayan katliamın oluş biçimi ve gördüğüm korkunç sahneleri yıllardır aklımdan çıkarmaya çalışıyorum. Ancak hiçbir zaman başaramadım. Gözümün önünde onlarca insanı, çoluk-çocuk, kadın, ihtiyar demeden kurşuna dizdiler. Biz eşimle birlikte kaçıp bir mağaraya saklandık. Orası korunaklıydı. Katliamdan sonra diğer mağaralara baktık. Hepsine bilmediğimiz bir gaz atmışlardı. Çoluk-çocuk, kadın, ihtiyar hepsinin gözleri açık gittiler. Kan deryasına dönen köylerden geçtik. Saklandığımız yerden evimize gelmek için bir ara yeryüzünde sadece ikimiz sağ kaldık sanmıştım. Sonra şansı olanlar mağaradan çıkıp gelince ölülerimiz kadar, dirilerimizin de kaldığını gördük.

Bak şimdi o günleri anlatırken kupkuru kör gözlerimden yaşlar akıyor. Dêrsim’e her gittiğinde, attığım her adımda yine o kan deryasına boğulmuş yakınlarımı, komşularımı, köylülerimi ve sevdiklerimi görüyorum. O kan deryası içindeki ölüler benimle birlikte yürüyorlar. Peşimi bırakmıyorlar. Acılı göz yaşlarıma bakın! Munzur suyu kadar gözlerimden yaşlar aktı. Belki de bu yüzden artık gözlerim görmüyor.

“Katliam sonrası sessizlik”

Katliamın hemen ertesinde Türk devleti öldüremediği insanlara “Af çıkardık, teslim olun; teslim olanları affedeceğiz.” dedi. Ancak teslim olanlar kurşuna dizildi. Devlet gene sözünde durmamıştı. Böylece art arda gelen dalgalarla iki yıl boyunca on binlerce insan katledildi. Toplu katliamların bitti sandığımız andan itibaren de yer yer, “Sizi sürgüne götürüyoruz.” diyerek alıp köyün arkasında toplu halde kurşuna dizilmeler devam etti. Yani yalan söyleyip insanları aldatıp dolandıran devlet af çıkarttı dedi ama teslim olanları öldürdü, insanları sürgün etti. Her aşiretten de insanlar katledildi. Silahları olanların silahları ellerinden alındı ve sürgün edildiler. Fevzi Çakmak geldi, af çıkarttığını söyledi ama binlerce insanı sürgün etti, binlerce insanı kurşuna dizdi.” diye konuştu.

Yaşayan bir tarih olarak bir katliamın izlerini, yüzünün her zerresine kadar sindirmiş olan Hüseyin Dede, katliam sonrasını ise 'sessizlik' olarak tanımlayarak anlatmak istemiyor. Ömrünün son günlerini geçirdiği İstanbul'da Dêrsim özlemi ile yaşayan Hüseyin Dede'nin tek bir vasiyeti ise kendi toprağında gömülmek.⁴¹

Soykırımı tanıklarından birisi de Dêrsim'in Hozat İlçesi Derik Köyü'nden 83 yaşındaki Hediye Özel. Gazeteci İbrahim Aslan ve Deniz Tekin'in Ankara'da yaptıkları röportajı aynen yayınlıyoruz.

---

41 Y. Özgür Politika Gazetesi, Yunus Tosun ve Murat Eroğlu, Yaşayan tarih katliamı anlattı, 04.03. 2010.

Soykırım tanığı Hediye Özel

“Bizi çok öldürdüler daha ne anlatabayım?”

“Geçmişin karanlığı arşivlerde gizlidir, denir. Arkeolojik kazılarla binlerce yıllık tarih aydınlatılmaya çalışılır. Tarihi eserler döneminin aynası olur. Ama bütün bunlar sadece geçmişten günümüze kalan ve inatla susan belgelerdir. Yani duygusu yoktur. Dersem katliamı daha dün oldu. Onun için yakın geçmişi en iyi anlatacak olan tanıklarımızdır. Ve yaşadığımız coğrafyanın son yüzyıllık yakın dönemi, kanlı katliamların icra edildiği bir dönemdir. Dêrsim Katliamı, AKP ile CHP arasındaki siyasi polemik ve çıkar savaşı nedeniyle son 15 gündür Türkiye'nin gündeminde. “Gerekirse özür dileriz.” cümlesinden çıkan bir özür tartışmasıyla sürüyor bu polemik. İşte tam da bu tartışmaların içinden geçmişin sadece belgesi değil, aynı zamanda duygusu da olan canlı tanıklar daha da bir önem kazanıyor. 1938 Dêrsim Katliamında 10 yaşında olan Hediye Özel, katliam kararının alındığı Ankara'da anlatıyor bize Dêrsim'de neler yaşandığını. Çocukluğundaki hatıraları dönemin çocuk oyunları değil, Hediye Nine'nin yüzünde derin çizgiler var ve gözlerindeki hüznü, 38 Katliamından kalma. Dêrsim'in Hozat İlçesi Derik Köyü'nden Hediye Nine...

“Askerler geliyordu, hepsi demir şapkalıydı”

“Neler yaşadınız o dönem?” diye soruyoruz Hediye Nine'ye.

Önce iç geçiriyor, sonra anlatmaya başlıyor:

“Askerler geliyordu ve hepsinin şapkaları demirdi. Biz annemizin şalvarına tutunuyorduk korkudan. Çünkü gelen askerler

insanlarımıza hakaret ediyorlardı. Biz askerin önünden kaçıyorlardık. Amcam vardı, diyordu “Çocukları bırakıp, ormana kaçalım.” Mağaralara gitmek istiyorlardı. Babam bizi bırakmadı ve amcamın çocuklarını da. Amcama çok karışmadılar, ama babamı çok dövdüler ve çok hakaret ettiler. Babam ‘38 Katliamından sonra salgınlaşan tifo hastalığından öldü. Ben ve amcamın kızı kuzuları otlatıyorduk. Biz çocuktuk, silah sesleri geldi. Askerler atlarla geliyordu. Biz anlayamadık ne olduğunu. Bir baktık babamın sesi geliyor, bizi çağırıyordu. Babam sonra bizi gördü, yanımıza geldi. Beni kucağına koydu, amcamın kızını da sırtına aldı ve bizi götürdü köyün arkasında insanların saklandığı yere. İnsanlar askerden kaçmış, orada saklanıyorlardı. Daha sonra oradan daha yüksek ve korunaklı dağlara gitmek istiyorlardı. Babam bizi götürdü, insanlara yetiştirdi, ama baktık ki bu kez de annem yok. Babam annem için geri döndü. Annem sacın önünde ekmek yapıyormuş evde. Babam annem ile birlikte pişen ekmekleri de alıp geldi. Biz çocuklar ağlıyorduk, ağlamayalım diye bize ekmek veriyorlardı. Bir köylümüz de salatalık getirmişti. Ormanlık alanlara doğru çekilmeye başladık. Her taraftan silah sesleri geliyordu. Köyümüze karakol kurmuşlardı. Çocuklar ağlıyordu. Hiç unutmuyorum o anı. Çocuklar durmuyordu açlık ve korkudan. Asker çocukların ağlama sesini duysaydı, kökümüzü kuruturlardı...”

“Kaçanlar kurtulmuştu, kaçmayanlar ise...”

Hediye Nine, diğer köylere daha çok baskı olduğunu şu cümlelerle aktarıyor:

“Bir tabur asker geldi. Daha sonra gelin olarak gittiğim Sırtiken Köyü’ne gittiler. Askerleri bizim Derik Köyü’nde evlere yerleştirmişlerdi. Bizim ötemizde olan diğer Derik Köyü’nden insanları kırmışlardı. Asker köye yayılmış. Köyden kaçanlar kurtulmuştu, ama kaçmayanları yakalayıp öldürmüş, köyü de ateşe verip yakmışlardı. Biz köye döndüğümüzde diğer Derik Köyü’nden kaçanlar bizim köye gelmişti. Bizim köylüler, kırimdan kurtulanların her birini bir aileye yerleştirmişlerdi. Sırtiken Köyü’ndekilerin hepsi ormanlık alana kaçmıştı. Benim kaynım varmış,

gözleri görmüyormuş. Bir tek o kalmış köyde. Askerler muhtarı çağırılmışlar ve köylülerin nerede olduğunu sormuşlar kendisine. Muhtar da “Gelin gidelim, derede saklanıyorlar, size göstereyim.” demiş. Köyde Mehmedê Gıcı, Usênê Serbegî ve dayımgillerin sülalesini getirip, öldürdüler. Dayımgillerin ailesinden 6 kişiyi öldürmüştü. Birçok yerde çok fazla insan öldürdüler.”

“İşte böyle hakaret yapıldı”

Katliamı anlatırken, arada sesi titriyor, sonra tekrar başlıyor anlatmaya Hediye Nine:

“Askerler Sirtiken Köyü’nü talan etmiş, götürmüşlerdi. Yatakları, hayvanları, ne bulduysa götürüp satıyorlardı askerler. Tam bir talan yaptılar köyde. Bize yakın köylerden Kızılmezre’deki bütün köylüleri de bir armut ağacının dibine toplayıp, ağır makineli silahla tarayıp hepsini öldürdüler. Pakire Köyü’nde Süleyman Ağa, İbrahim Ağa onları da getirip, Hozat’a doğru götürdüler. Onları da Hozat’ın yakınındaki Karaca Köyü’nün yanındaki derede kırdılar. Saan Ağa daha asıl katliam olmadan öldürüldü. Saan Ağa uyuduğunda üvey kardeşleri başını kesiyor. Hozat’ta askeriye götürüp karşılığında para alıyorlar. Babayê Seyîd Rıza ve Saan Ağa ölmeseydi, asker Dêrsim Dağlarını alamazdı.

Katliam sırasında benim evlendiğim köyde bir kadın eşi ile kavga ettiği için asker gelince kaçmamış. Küsmüş eşine, o gitmeyince onun eltisi de onun yanından ayrılmamış. Askerler geliyor köye. İki asker daha yüzbaşı gelmeden bunlara yalvarıyor, “Gidin, şimdi yüzbaşımız gelirse, o zındıktır (faşist), sizi öldürür.” Ama korkmuşlar gitmemişler. Nasıl ki Yüzbaşı geliyor, o küsen kadın gidip yalvarıyor kendisine. Yüzbaşı botuyla ağzına vuruyor. Dişleri kırılıp, dökülüyor kadının. Ardından sırtını süngülemeye başlıyor. O kadın orada ölmüştü. Eltisi ise yaralı kurtulmuştu, onu hatırlıyorum. Bizim köye getirdiler, dut ağacı vardı orda, yatağa koydu köylüler. Sadece inliyordu. Bir hafta öyle inledi durdu, sonra o da öldü. İşte hakaret, zulüm öyleydi.”

“Mezarlar o yamaçta duruyor”

Annesinin köyünden beş kişinin askerler tarafından alındığını belirtiyor Hediye Nine. Bunlardan biri de dedesi. O olaya dair aklında kalanları şöyle aktarıyor:

“Hem benim kaynımı hem dedemi iki kardeşi ve bir de Sovik denen kişiyi aldı askerler. “Götürüp ifadenizi alacağız” diyorlardı onlara. Ama dedem “Bunlar bizi kandırıyor. Götürüp, öldürecekler.” demiş yanındakilere. Bunları köyden uzaklaştırdıktan sonra ellerini kelepçeliyorlar. Köyün arka tarafındaki Poşa değimiz ormanlara götürüyorlar. Dedem diğerlerine diyor, “Gelin kaçalım, belki kurtuluruz. Yoksa bunlar bizi öldürecek.” Dedemin dediklerini kabul etseler, orman çokmuş belki kurtulurlarmış. Ormanın içine götürmüşler, süngü ile dedem ve diğerlerini öldürmüşler. Köylüler daha sonra çok aradılar, ama orman sığ olduğu için bulamadılar. Daha sonra bulduklarında ise bu beş kişinin cesetleri artık kokmuş ve kurtlanmıştı. Sonra cenazeleri getirdiler. Poşa ormanının bir yamacında benim dedem ve kaynımı bir mezara, iki kardeşi de bir mezara ve diğer kişiyi de başka bir mezara koydular. Şimdi o mezarlar o yamaçta duruyor.”

“Ne diyeyim?”

‘38 Katliamının ardından tifo salgınının başladığını belirtiyor Hediye Nine ve bir hafta içerisinde köylerinde 10 kişinin bu salgın hastalığından öldüğünü dile getiriyor. Katliam sırasında kaybetmediği babasını da bu hastalıkla kaybediyor.

“İnsanlarınızı neden öldürdüler Hediye Nine?” diye soruyor kendisine, gözleri buğulanıyor. Belki yaşananlara anlam vermeye çalışıyor, 10 yaşındaki çocukluk anılarına gidiyor.

Acı, hüzünlü sesiyle yanıt veriyor:

“Bizi niye bu kadar öldürdüler ben de anlam veremedim... Ben çocuktum. Sadece hakaret edip insanları öldürdüklerini gördüm. Niye çocukları ve kadınları öldürdüler? Ben de onu anlamadım. O zaman Gızori Köyünden bir kadın bana anlattı. Diyordu “Askerler geldi, ben hamileydim. O halimle beni dipçiklerle döv-

meye başladılar. Beni samanlıkta otların üzerinden iterek attılar. Git silah getir diye.” Ne diyeyim size, insanlarımızı öldürdüler, insanlarımızı yaktılar, köylerimizi yaktılar. Askerlerin hakareti çok fazlaydı. Ben size ne anlatayım, ne diyeyim?”⁴²

Dêrsim 38 Sürgünleri belgeselinde konuşan tanık askerler

Yönetmen Özgür Fındık'ın “Kara Vagon-38 Dêrsim Sürgünleri” adlı belgesel-araştırma filmi 08 Ocak 2012 tarihinde Berlin’de Ana Fatma Dergâhının düzenlediği bir gecede gösterildi. Gece de konuşan yönetmen Özgür Fındık Ve Avukat Erdel Doğan ile daha sonra birlikte yemek yediğimiz lokantada biraz konuşma fırsatımız oldu. Kara Vagon-38 Dêrsim Sürgünleri Filminde o dönemde Dêrsim’deki harekâta katılmış ve bizzat katliamı yapan orduda er olarak görev alan iki askerinin; Haydar Dede ve 101 ya-şındaki Eskeri Akyol’un anlattıklarına da yer veriyordu.

Tanık askerlerden **Haydar Dede** katliamı şöyle anlatıyor:

“Bir alay komutanımız geldi, Konya’dan. Dedi ki “Arkadaşlar, vatandaşlar dünyada dört hain vardır. Biliyor musunuz?”

Biz nereden bilelim dört haini.

Biz bilmeyince komutan devam etti: “Bakın, biri fare, biri kurt, biri domuz, biri de Kürt.” dedi.

Bu dördünü de aynı anda söyledi.

Adamları biz vurduk. Askerler vurdular. Şimdi şöyle kol kola taktılar. Şöyle kol kola taktılar beş yüz, altı yüz kişiyi ağır makine- li tüfeklerle şöyle draann draann tarayarak öldürdüler. Harçık ırmağına koydular, ırmak kıpkırmızı aktı. Yalnız bir kadın ken- disini suya attı. Harçık ırmağını geçti. Dağların, ormanların içinden üç ağır makineli tüfek ateş etti ardından, ama o kaçtı. Sadece Mazgirt tarafına giden o gelin kaçtı kurtuldu...

Mağaraya bomba atıp içeri girdiler. Yetmiş üç kişiyi içerden çıkardılar, yedisi erkekmiş. Gerisi kadın ve çocuk...”

---

42 . Yeni Özgür Politika, İbrahim Aslan/ Deniz Tekin, 07.12.2011, Anka- ra.

Dêrsim katliamının yaşandığı dönemde, 2. Tabur, 9. Bölük'te görev yapan ve yaşanan vahşetin acı travma izlerini hâlâ yüreğinde taşıyan Diyarbakırlı tanık erlerden Eskeri Akyol şöyle konuşuyor:

“Biz Diyarbakır'dan yedi gün, yedi gece yürüyerek gittik Dêrsim'e. Gittikten sonra bizi Ali Boğazi'na verdiler. Gittiğimizde askerler evleri yakıyordu. Ulaştıkları tüm evleri yakıyorlardı... Orda öyle şeyler yaşandı ki anlatamam... İnsanlığa sığmayan şeylerdi. Kadın, çocuk herkesi diri diri yaktık. Askerler ulaştıkları evleri içindekilerle birlikte gazyağı döküp yakıyorlardı.

Katliamdan kurtulabilenler mağaralara saklanıyorlardı. Ne kadar doğru bilmiyoruz ama kimisinin ise Munzur nehrini aşarak İngilizlere ve Ruslara sığındıklarını duyduk...

Askerler mağaralara girmekten korkuyorlardı. Ama girin talimatı üzerine askerler mağaraları ateşe veriyor ya da içeriye bomba atıyorlardı. Bombaları mağaralara atmak zorundaydık. Sonra gidip baktığımızda öyle çoğu yaşlı benim gibi insanlar. Getirip üst üste yığıyordu askerler ve üzerlerine gazyağı döküp ateşliyorlardı... Öyle canlı canlı...

Dêrsimliler çok öldürüldüler! Askerlerden de, ahalden de çok insan öldürüldü. Yukarı Kutu deresinde ceset kokusundan durulamıyordu. İnsanları öldürüp atmışlardı. Öylesine bir felaket görülmemiştir. Askerler Allah'ın merine karşı geliyorlardı ha...”

Röportajı yapan bayan tanık askere soruyor:

“Tahminen kaç kişi öldürdünüz?”

Eskeri Akyol yutkunarak ve gözyaşlarını akıtarak anlatıyor vahşeti:

“Valla ne bileyim işte, emir kulu koşturarak ateş ediyorduk... Kalkıp yalan mı söyleyeyim. Robot gibi askerlerdik, ateş et dediklerinde biz de mecburduk ateş edip öldürmeye...”

Komutanımızın adı Ethem Atalay'dı. Elazığlı olduğunu söylüyorlardı. Kaçanların bir kısmı derelere, mağaralara sığınmışlardı. Daha dirençli olanlar Munzur nehrinden karşıya geçiyorlardı. Askerler yetişir yetişmez ateşe veriyorlardı mağaraları. Sonra gittiğimizde bir bakıyorduk ki, çoğu benim bugünkü yaşlı halimde olan ihtiyar insanları askerler üst üste yığıyor, birbirine bağlıyor

ve üzerlerine gazyağı döküp ateşliyorlardı. Öyle canlı canlı. Kadın, çoluk çocukları da yakıyorlardı. Kurşun değmez diye, çocukların bacaklarına, başlarına taşlarla vurarak öldürüyorlardı. Kadınları götürüp kötülükler yapıyorlardı. Allah, Muhammed'in ümmetini bu hale düşürmesin! Aynı bizim gibi Zaza'ydılar. Kurmançlar da vardı. Dêrsim köylülerinden de askerler vardı yanımızda. Biz aynı milletin çocukları idik ve birbirimizle savaşıyorduk.

Askerler evleri ateşe verip yaktığında, kimi kadınlar duman-
dan başlarını pencereden dışarı sarkıttıklarından, ölürlen bo-
yunlarında altınları ile öylecene kalıyorlardı. Piranlı Hecık'ın
torunu, Hüseyin'in oğlu Mısfa ile Dêrsim'de birlikte askerdik.
Mısfa, onbaşıydı. Biri daha vardı, adı: Hem'in oğlu Zubey'di, Ak-
rag Köyü'ndendi. Meğer bu ikisi daha önceden tanışıyorlarmış.
Baktım bu ikisi benden saklayarak suda bir şeyler yıkıyorlar.

Dedim, "Ağa o nedir?"

Dedi, "Hopekli bir şey yoktur."

Onlar gittikten sonra bir ara fırsat bulup torbalarına baktığımda,
meğerki altınlarmış. Beşi bir yerde, beşi bir yerde, ortasında
da bir nuska vardı. On taneydi.

Sonra dedim, "Mısfa, bu altınları ne yapacaksın?"

Dedi, "Götürüp karıma takacağım."

Dedim, "Ne yaparsan yap, ama bunu yapma!.."

Dedi, "Valla takarım."

Daha yeni evliydi (...). Sonra da götürüp katliamda öldürdüğü
kadınların boğazından çıkardığı altınları karısına takmış... Tanık
olanlar, yemin ediyorlardı; diyorlardı ki altınları karısının boynuna
takar takmaz, karısını bir titreme tutmuş ve oracıkta ölmüş."

Eskeri Akyol, o vahşeti tekrar hatırladığından dolayı insan-
lığından utanıyor, yaşlı gözlerinden yaşlar akıyor. Acılar içinde
kıvranarak gözyaşlarını silerken, adeta röportajı yapan kadına
Dêrsim soykırımını daha fazla hatırlatmaması için yalvarıyor:

"Benim derdimi eşelemeyin lütfen! Orada gördüklerim, yaşa-
dıklarım beni insanlıktan çıkardı. Allah öyle bir felaketi düşma-
nımın başına getirmesin. Hâlâ askerde gördüklerimin, zorla bana
yaptırılan Dêrsim vahşetin acısını çekiyorum... Lütfen, lütfen

101 yaşındaki yaşlı bir adamın acı derdine eşelemeyin, lütfen.”

Ne yazık ki bu vahşetleri, katliam ve soykırımları yapanlar Muaviye Türk-İslam devlet ideolojisine sahip şovenist-ırkçı İttihat Terakkicilerin ardılları olan devşirme Türklerdi! Dini, hep kendi ekonomik, siyasi çıkarları ve yağma-talandan ganimet toplamak için ideolojik silah olarak kullanan Muhammed'in cihatçı ümmetleriydi. 1400 yıldan beri Zerdüşt öğretisindeki Ar-yen halklarından olan Ermenilere, Pontus Rumlarına, Greklere, Kürtlere bu katliamları ve soykırımları yapıyorlardı. Yerli halkları, Muhammed'in barbar cihatçı orduları ve cennet vaat eden din silahıyla birbirine kırdırıyorlardı. Din adına, Allah adına diyerek, cinayet işliyorlar, Türk-İslam olmayanlara katliam ve soykırım yapıyorlardı. Dinci, ırkçı Türk-İslam devleti, bu askerler gibi dini pek bilmeyen, yalanı gerçeğe yeğ tutan, kulaktan dolma kökten dincilere masal anlatıp askere götürüyorlar, onlara katliamlar yaptırıyorlardı böyle...

Giresun'un Çamoluk ilçesi, Eğinir köyünden Dêrsim harekâtına Jandarma eri olarak katılan **Hacı Abdullah Yeşir**, orada yaptığı korkunç soykırımı şöyle anlatıyor:

“Kutudere ve Harçık'te kırdığımız insanların haddi hesabı yoktu. Öyle günler oluyordu ki, süngü çalmaktan kollarımız kalkmıyordu. “Kurşun yazıktır! Verin süngüye!” diyorlardı. Büyük, küçük kimin payına ne kadarı rast geldiyse artık... Kurşunu yiyen gık demeden devriliyordu. Ama süngüyle can çekişmeleri uzun sürüyordu. Hele çocuklar, süngüyü yiyince çılgınlıklarıyla göğü yırtıyordu. Kafalarını ceviz gibi taşla kırdığımız küçük çocukların beyni dışarıya fırlıyordu... Süngülediğimiz hamile kadınların karnından çıkardığımız bebekleri öldüren cehennemde bir emir kuluyduk. Orada uçurumdan attıklarımız taştan taş, çalına çalına, bağıra bağıra dereyi boyluyordu... Aşağıda görünen manzara korkunçtu! Kayalığın dipleri daha öncesinde atılmış cesetlerle yüklüdü. Sonuncuları üzerlerine biz devirdik...”

Dêrsim Soykırım tanığı Haydar Kaya anlatıyor:

“Koçgiri Hareketinin önderi Alişer şu karşıdaki Gafa'ta

1937'de gelmişti. Gitmek üzeriydi. Artık memleketine mi, Rusya'ya mı bilemiyorum. Devletin işbirlikçisi qop (Rayber) askerleriyle Alişer'in önünü kesiyor. Tabii ödül koymuşlar başına. Onu almak istiyor. Qop'un yanında Zeynel de var. Zeynel, Rayber'in akrabası, kayını oluyor. Şu Halvori'den Sur Ailesi'nden, on kişiler. Aynı zamanda Alişer'in kirveleridir bunlar...

Nereden bilecekler ki onları öldürmeye gittiklerini...

Alişer'in karısı diyor ki, "Bu gelenlerin niyetleri bozuk görünüyor."

Bakıyorlar ki, Zeynel yanlarında.

Diyorlar ki, "Bir şey olmaz, kirvemizdir."

Bakın düşman öylesine içlerine girmiş ki, onları parayla satın aldığı akraba ve kirveleriyle içten vuruyordu. Zeynel biraz geride duruyor. Onları gönderiyor. Alişer'i vurup öldürüyorlar. Alişer'in karısında tüfek var, birisini vurup öldürüyor. Karısını ve yeğeni de vurup öldürüyorlar. Üstelik başını kesiyorlar, alıp götürüyorlar. Milislik ettikleri Türk devletine parayla satıyor. Devletin psikolojik savaş propagandasını yapan basını da yalan haber yayınlıyordu."

Yalan makinesi: Türk basını

Dêrsim soykırımını devletin eşkiya ve haydutlara karşı savaşı diye meşru göstererek, soykırımı manipülasyon edip sansürleyerek gizleyen ve Kürt önderlerini mahkemelerden önce yargılayan Türk basının 1937’de gerçekleri çarpıtma hallerine bir bakalım!

Yunus Nadi’nin Cumhuriyet Gazetesi:

Tıpkı 1992-1996 yıllarında Kürt gerillaların kesik başlarına asker botuyla basıp poz veren barbar Türk askeri gibi, 1937’de Dêrsim katliamı sırasında Kürt önder Alişer’in kesilmiş başıyla poz veren uygarlık yıkıcı Türk askerlerin resimlerini övünerek poz poz yayınlayan gazete şunları yazıyordu:

“Hain Alişer nasıl öldürüldü? Dêrsimliler kendilerini tahrik eden adamı nasıl öldürdü? Kendisine “Erkan-ı harp ve millî şair” diye satan Ali Şir hainin biri idi.”

Gene Dêrsim katliamı sırasında Sami tüccar ailelerin elindeki TAN Gazetesi’nin başlığı da, ideolojik manipülasyon haberin kaynağı Türk Genelkurmay olduğu için aynı:

“Hain Alişer nasıl öldürüldü?

Tunceli isyanı elebaşının kendisine yakışan hayatı.

Dêrsimliler kendilerini tahrik eden adamı nasıl öldürdü?⁴³

Kendisini Erkan-ı harp ve millî şair diye satan Ali Şir hainin

43 Ankara hükümetin ruhunu satın aldıkları işbirlikçi hain Rayber ve Zeynel’i nasıl kandırdıklarını çarpıtarak anlatıyorlar. Acı olan da planlı olarak hileye ve tuzağa başvurarak, kuşku duymadan yanlarına yaklaşabilen Seyid Rıza’nın yeğeni bu iş için görevlendirmeleri. O paralı milis tarafından Alişer’i nasıl öldürdüklerini ve böylece Ankara hükümetin Sami tüccarlar’ın verdiği paraya acımadan satın aldıkları hain adamlarla Dêrsim’i nasıl içten çökttikleri gerçeğini örtbas edip sansürleyerek yazmıyorlardı. A. R.

biri idi...”

Soykırımdan geçirilen bir halkın önderine hain diyorlardı. Bu kadar çarptırmayı, bu kadar ahlaksızlığı Türk basını nasıl başara-biliyordu?

1930 yılındaki Ağrı-Zilan soykırımı sırasında, devletin katli-amlarıyla övünen Türk gazetelerin manşetleri şöyleydi:

“Temizlik başladı. Zilan Deresindekiler tamamen yok edildi. Bunlardan tek bir kişi kurtulamamıştır!”

Yerli hakları devşirme Türklere iç düşman olarak göstere-rek, savaş kıskırtıcılığını devletin eğitim kurumlarıyla yapan fa-şist Türk devleti, Türk basın ve medyasının da bu resmi ideoloji doğrultusunda çalışması için gizli ödenekten para vererek teşvik etmektedir. Devşirme Türklere her zaman uluslararası süper güç-lerin taşeronlarıydı. Onların iç düşman olarak gösterdikleri yerli halklara düşman edilmiş ve çağımızın ırkçılık hastalığına tutulan psikolojik körlerdi. Gelgelelim uluslararası süper güçlere taşeron-luğunu, suçluluk psikolojisiyle hep utanmazca ve ahlaksızca soy-kırımdan geçirdikleri yerli halkların üstüne atarak suçlu yüzlerini gizlemeye çalıştılar.

Son üç kuşaktan beri Türkleştirilen devşirme Türklere tarih kitaplarında sadece soykırımdan geçirilen Kürtler hakkında dün “İngilizlerle işbirliği yaparak devlete karşı isyan ettiler.” dediler. Bugün ise, “PKK dış güçlerin ya da Avrupa'nın taşeronudur.” şek-linde yalan ve iftiralarla suçlu ve hain göstermekle kalmadılar. Evrensel hukukta insanlığa karşı işlenmiş en büyük insanlık suç-ları olan yerli halklara yaptıkları soykırımları kabul edip onlarla yüzleşecekleri yerde tersine, uygarlık yıkıcı barbar karakterlerine uygun bir şekilde, daha önce soykırımdan geçirilen Ermeniler, Rumlar ve Süryanileri de “Batılarla işbirliği yaparak devlete karşı isyan ettiler” gibi yalan ve iftiralarla suçlu ve hain olarak göster-meye çalışmaktadırlar.

Cumhuriyet, Tan, Vatan, Milliyet, Hürriyet, Sabah, Zaman Gazeteleri gibi devşirme-dönme ailelerin elindeki Türk basın ve medyası Kürt, Ermeni, Pontus Rumları, Süryani soykırımlarını meşru göstererek kara propaganda yapmakla kalmıyorlardı. Uy-

garlık düşmanı Türk Ordusu'nun yaptığı ve yapacağı soykırımlarda haber ilkelerini hiçe sayan sansürcü ve yanlı tutumlarıyla gerçekleri halktan gizleyerek kendilerine çok yardımcı oluyorlardı.

Manipülasyon ve yanlış haberlerle özel savaş devletin katliam ve soykırımlarını sansürle kamuoyundan gizleyen Türk basın ve medyasının sahte cumhuriyet ya da soykırımcı Türkiye tarihi boyunca kirli karakteri hiç değişmemiştir!

Bugün Türk Genelkurmay Başkanlığı, Kürt Özgürlük Hareketi'ne karşı yürüttüğü savaşta, psikolojik savaş propaganda alanında nasıl haber yapılması gerektiği konusunda sık sık Türk gazetecilerine brifing vermeye devam ederken; Türk Başbakan Recep Tayyip Erdoğan da 2012 yılında Dolmabahçe Sarayı'na basın-medya patronlarını ve onların köşe yazarlarını davet etmiş, iç düşman olarak gördükleri Kürtlere karşı (onlar terörizme karşı savaş diyerek halkı kandırıp aldatmaya çalışıyorlar.) savaşta kendilerine yardımcı olmaları konusunda brifing vermiştir!

Sözünü dinlemeyen Özgür Basın gazetecilerinden 106 tanesini tutuklayıp cezaevine atmıştır. Kendisine 2004'de New York'ta Cesaret Ödülü veren uluslararası süper güçlerin taşeronu olan Kasımpaşalı adam bir defterden söz etmiş, demokratik açılımı yapan AKP hükümetini (!) eleştiren köşe yazarlarını bu deftere not ettiğini açıklamaktan çekinmemiştir. Bununla yetinmeyen Türk Başbakan Erdoğan, AKP İstanbul İl Başkanlığı'nın 2012 Ağustos iftar sofrasında, Radikal Gazetesi yazarı Cüneyt Özdemir sadece "Dışişleri Bakanı Davutoğlu'nun Emine Erdoğan'la birlikte Myanmar'da işi ne?" diye yazdığı için medya patronu Aydın Doğan'a, "Kulağından tut, at dışarıya" tavrılarıyla hedef göstererek şöyle şikâyetinde bulunuyordu:

"Şimdi çıkmış birileri yazıyor, "Hadi Emine Erdoğan'ı anladım da Dışişleri Bakanının ne işi var?" diyorlar. Ben buradan o medya patronuna (Aydın Doğan) yazıklar olsun diyorum; o adamları köşe yazarı olarak nasıl tutuyorsunuz? Bu tür hedefi aşkı heyecanı olmayan insanlara eline kalem vermişsin köşe teslim etmişsin. Bu milletin dertleriyle dertlenen kalemler değildir bunlar."

Mustafa Kemal de Mussolini ve Hitler hayranı Yahudi dev-

şirmesi Yunus Nadi'ye devlet ödeneklerinden para verip çıkardığı Cumhuriyet Gazetesi gibi Türk basınına satın alarak Koçgiri, Dêrsim, Bingöl-Amed, Ağrı-Zilan soykırımlarını Türk ve dünya kamu oyunundan gizleyebilmiştir!

Dêrsim Kùrt önderlerin kesik başlarıyla gülümseyerek poz veren barbar Türk askerleri. Beyinleri Türk-İslam ideolojileriyle yıkanmış bu devşirme Türk askerlerin, insan başını kesen El Kaide, El Nusra ve IŞİD'den hiçbir farkları yoktu. Birlikte aynı cephede Sami tüccarlara çalışmaları bunun bir kanıtıydı.

Milletvekili Yılmaz Kerimo'nun soru önergesi

Türk devleti, 2011 yılında Türk Milli Eğitim Bakanlığı'nın orta öğrenim 10. sınıfta okuyan öğrenciler için hazırladığı tarih kitaplarında başta Süryani halkını olmak üzere, ülkedeki Ermeni, Rum Hıristiyan azınlıkları 'hain' ilan eden suçlayıcı ve aşağılayıcı ifadeler kullanması İsveç'teki Süryani örgütleri tarafından sert bir tepki ile karşılandı. Ve 80 bin Süryani'nin yaşadığı İsveç'te, sert tepkiler parlamentoya da yansıdı.

İsveç Sosyal Demokrat Partisi Milletvekili Yılmaz Kerimo, Türkiye'de Hitler rejimine benzeyen sistemin Süryani halkını aşağılayan, yerli halkları düşman gösteren ders kitabına ilişkin İsveç Dışişleri Bakanı Carl Bildt'e, 14 Ekim 2011 tarihinde sunduğu soru önergesinde şunları dile getiriyordu:

"AB uzun yıllar Türkiye'yi ulusal azınlıklara uyguladığı politikalar yüzünden eleştirdi. Buna rağmen azınlıklara hakaret etme ve onları küçük düşürme devam etti. Geçtiğimiz ay, Türkiye'deki orta dereceli okullarda ders kitabı olarak okutulması için bir kitap bastırıldı. Kitapta Süryani, Asuriler ve Hıristiyan azınlıklar 'hain' olarak gösterilmektedir. Kitap, Milli Eğitim Bakanlığı'nca bastırılmış olup, okuyan Türk kökenli öğrencilerinin, Süryani, Asurilerden ve Hıristiyan azınlıklardan nefret etmesine yol açmaktadır. Aynı bölgede yaşayan değişik kökenli gruplara karşı nefret ve kin ile doldurulup, hedef gösterilmesinin anlaşılması zor bir olay. Bu sadece dünya kamuoyunun sessizliğini bozmaya yetmemelidir. Türkiye, Kopenhag Kriterleri'ni yerine getirmeyi onaylamış bir ülke. Bu, Türkiye'ye insan haklarına, düşünce özgürlüğü ve azınlık haklarına saygı görevlerini de yüklemektedir. Türkiye, demokrasi ve değişik düşüncelere özgürlük için yapıldığı söyle-

nilen reformları, ülkedeki azınlıklara karşı uygulayanlarla, pratikte çelişmektedir. Bu uygulamadan dolayı, hoşnutsuzluğunu ve reaksiyonlarını dile getiren, Türkiye kökenli demokratik grup ve organizasyonların sesi gittikçe yükselmektedir. Ülkedeki değişik partilerden birçok milletvekili de kitaba karşı sert bir biçimde karşı çıkarak, dağıtımının önlenmesi istenmiştir. Bundan dolayı, Avrupa Birliği, Türkiye ile üyelik müzakerelerinde, azınlıkların hakkını koruma konusunda, bir önceki tavırlarından farklı bir biçimde kesinlikle daha açık ve net olarak istemlerini vurgulamalıdır. Dışişleri Bakanı Carl Bildt'e sorum şu: Bu okul kitaplarının dağıtımının acilen durdurulması için, ülkede insan haklarına ve azınlık haklarına karşı devam eden baskı ihlallerinin AB ve İsveç tarafından kabul edilmeyeceğini, Türkiye devletine açıkça ifade etmek için, Dışişleri Bakanı ne yapmayı düşünüyor?"

Daha sonra gazetecilerin CIA ajanı olarak gösterecekleri İsveç Dışişleri Bakanı Carl Bildt, 16-17 Ekim 2011 tarihlerinde Türk Dışişleri Bakanı devşirme Ahmet Davutoğlu'nun daveti üzerine gittiği Ankara'da, bu ders kitaplarındaki ırkçılık konusunda sessiz kaldı. O, bu resmi ziyaretinde, evrensel Sami tüccar tekellerin programları çerçevesinde Türkiye-İsveç ikili ilişkileri, Türkiye'nin AB üyelik süreci, Kıbrıs sorunu "AKP'nin Kürt açılımı" ve PKK'ye karşı birlikte savaş konularını konuştu.

Cumhuriyet Gazetesi'nin Dêrsim Arşivleri

Cumhuriyet Gazetesi 1937-38 yıllarında Dêrsim katliamını Türkiye kamuoyuna devletin eşkıyaya karşı savaşı gösterdiği gibi o gün bu gündür Türkiye'nin kuruluşundan beri resmi düşünceleri sürekli tekrarlanarak, Kürt soykırımına meşrutiyet kazandırmaya çalışıyor. Bugün ise bu kervana Hürriyet, Sabah, Taraf ve Zaman Gazeteleri gibi bütün Türk basını, Kürtlerin en temel doğal hakları için mücadele veren Kürt Özgürlük Hareketi'ne karşı, Batı'nın ileri karakolu olan uygarlık yıkıcı Türk Egemenlik Sistemi'nin faşizan barbarlığına devletin teröristlere karşı savaşı diye zamana yayılan Kürt soykırımlarını örtbas etmek için manipülasyon yöntemine başvurarak, katliamları ve soykırımları doğal göstermeye çalışıyorlar. Böylece, birkaç kuşak önceden ailesinin zorla Türkleştirildiğinin farkında olmayan devşirme Türklerin beyinleri resmi ideolojiyle yıkanıp kışkırtarak, Türk Ordusu'na alınan gençlerini, Kürt köylerini yakıp yıkmaya yolluyor, Zagros dağlarında halkının özgürlüğü için çalışan Zerdüş çocuklarını üzerine saldırtıyor ve sokaklarda ise Kürtleri linç etmek için üzerine saldırtıyorlardı.

TC'yi kuran İttihatçıların onlarca yıl önceden Kürtlere Koçgiri, Dêrsim, Amed, Ağrı ve çevresinde süper güçlerin yüzlerce yıl önceden planlanmış katliamları "Kürtler ayaklandı da, karakollara baskın yapıldı da, İngilizlerle işbirlikleri oldu da, bu yüzden devlet üzerlerine yürüdü, katletti." gibi çok iyi bildikleri yalan ve iftira yöntemlerine başvurdu. Uluslararası saldırgan tekelci güçlere hizmet eden örgütlü faşist devletin sivillere karşı katliamları ve soykırımları, barbarlıkları bazı sudan bahane gerekçelerle haklı göstermeye çalıştılar. Hiçbir savaş ve insanlık suçu, bazı sudan bahaneler gösterilerek haklı gösterilemez!

“Kılıçdaroğlu’nun açılmasını istediği Genelkurmay arşivini açıklıyoruz”

İşte Dêrsim arşivi

Cumhuriyet, Genelkurmay’ın Dêrsim ayaklanmasıyla ilgili belgeleri açıklıyor.

Barkın Şık

28.Şubat 2011

Genelkurmay arşivindeki belgelerde, Bakanlar Kurulu’nun gizli kararları, kentteki aşiretlerin silahlanması, askeri operasyonlar tüm ayrıntılarıyla anlatılıyor. Bölgeyi inceleyen Mülkiye Müfettişi Hamdi Bey eski yönetimi suçlayarak nedensiz ve sonuçsuz şiddetin bölgeyi karıştırdığını vurguluyor. Diyarbakır Valisi de halkın öldürülme ya da göç ettirme korkusu içinde olduğuna dikkat çekiyor.

Ayaklanmayı Karakol tetikledi

Cumhuriyet/Ankara Büro- Cumhuriyet, CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu’nun “Tüm arşivleri açın” çağrısı yaptığı Dêrsim konusunda Genelkurmay arşivini açıklıyor. Arşivdeki belgelere göre Dêrsim (Tunceli) ayaklanmalarını bölgede yeni kurulan karakol inşaatları tetikledi. Karakollara yapılan baskınlar üzerine askeri operasyon düzenlendi.

Genelkurmay arşivindeki belgelerde kurumlar arasındaki yazışmalar, Bakanlar Kurulu’nun gizli kararları, kentteki aşiretlerin silahlanması, ayaklanmaya yönelik yapılan askeri operasyonlar tüm ayrıntılarıyla anlatılıyor. Cumhuriyet’in ulaştığı Genelkurmay Başkanlığı arşivine göre, Dêrsim’deki gelişmeler belgelere şöyle yansdı:

Cumhuriyetin ilanını takip eden senelerde özellikle Şeyh Sait Ayaklanmasından sonra Ankara, Doğu illeri ile beraber Dêrsim’i dikkate almış ve ıslahatı için incelemeler başlatmıştı. Mülkiye Müfettişi Hamdi Bey 2 Şubat 1926 tarihinde İçişleri Bakanlığı’na şu raporu sundu:

“Yaptığım temasların bende hasıl ettiği izlenime göre, Dêrsim gittikçe Kürtleşiyor, ölküleşiyor ve dolayısıyla tehlike büyüyor. Hükümeti senelerden beri meşgul etmekte bulunan Dêrsim meselesi, eski idarenin günah mirasından başka bir şey değildir. Yeni hükümetin bazen adil davranış, bazen zayıf ve bazen de sebepsiz ve neticesiz şiddet gösterme gibi dengesiz politikası Dêrsim’i daimi hercümerç yuvası haline getirmiştir.

Cehaletin, geçim darlığının, iç ve dış aldatmaların, Kürtlük eğilimlerinin, son irtica hareketini tedibden doğan intikam hislerinin, dini ve içtimai devrimler vesilesi ile kara kuvvetlerinin uyandırdığı kötü telkinlerin etkisi altında bulunan avam halk; reis, şeyh, bey ve ağanın esir ve oyuncağıdır. Şekavet, bunların kışkırtması ile olmaktadır. Tunceli Kanunları kapsamında, Kahmut, Sin, Karaoğlan, Amutka, Danzik ve Haydaran gibi bucak merkezlerinde yapılan karakol inşaatları, bölgedeki aşiret reisleri ile ağaları rahatsız etti. Yukarı Abbas Uşağı aşireti reisi Seyid Rıza, Haydaran, Demenan, Yusufan, Kureyşan aşiretlerine adam göndererek, hükümet aleyhine ittifak sağladı.

Dêrsim harekâtının başlamasına neden olan ilk olay 1937’de 20 Mart’ı 21 Mart’a bağlayan gece 23.00 sıralarında yaşandı. Pah bucağı ile Kahmut bucağını birbirine bağlayan Harçık Deresi üzerindeki tahta köprünün yıkılması ve telefon hattının tahrip edilmesi üzerine 4’üncü Genel Müfettişliği, askeri birlikleri bölgeye gönderdi. 26-27 Mart gecesinde Sin Karakolu ile bucağı arasındaki telefon irtibatı kesildi ve kimlikleri bilinmeyen kişiler tarafından ateş baskını yapıldı. 4. Genel Müfettişlik bunun üzerine, bölgedeki askeri birliklerinin takviye edilmesini istedi. 26 Nisan 1937 tarihinde Sin bucağının Hozat bölgesinde bulunan Askisor Karakolu saat 20.00 sularında 100 kadar eşkiya tarafından kuşatıldı. Karakolda 36 kadar asker vardı ve çatışmalar sabaha kadar sürdü.”

Dêrsimlilerin millet kanısı

Diyarbakır Valisi Cemal Bey de Dêrsim’de yaptığı incelemelerin ardından Ankara’ya şu raporu geçti:

“Dêrsim seyahatimde Türkçe bilmeyene ve Kürt tipine rastlamadım. Sünniler, Alevilere Kürt, Aleviler de Sünnilere Türk derler. Kürtlerle komşu Dêrsim Alevilerinde Türk’ten başka bir millet oldukları kanısı vardır ve memurlar dahi bu hataya düşmüşlerdir. Dêrsimliler öldürülmekten, göç ettirilmekten korkuyorlar.”

Bölgedeki eşkıya sayısı 1.000 olarak gösterilirken, bölgedeki asker sayısı şöyleydi:

“122 Subay, 36 askeri memur, 4.683 er, 234 gayri muharip er, 828 hayvan, 545 çeşit araba, 259 çeşit motorlu araç, 12 dağ topu, 709 bin 965 tüfek mermisi.” (Cumhuriyet Gazetesi, Barkın Şık, İşte Dêrsim arşivi, 28 Şubat 2011)

Haberin altına, birkaç kuşak önceden ailesinin zorla Türkleştirildiğinin farkında olmayan ve beyni resmi ideolojiyle yıkanmış, günübirlik yaşayan bir devşirmenin aşağıdaki yorumu bile, Cumhuriyet Gazetesi’nin hâlâ Dêrsim katliamını meşrulaştırmaya çalıştığını gösteriyor:

“İsyanlar bastırılır, bu kadar basit. Kendi devletine karşı gelenler, ülkenin rahatına çomak sokanlar durdurulur, hem de ne pahasına olursa olsun tüm ülkenin iyiliği için.”

Dêrsim belgeleri

01 Mart 2011

Ömer Leventoğlu

Gelin hep beraber konuyu yeniden masaya yatırıp ele alalım, enine boyuna inceleyelim. Olanlar şunlar: CHP, şaşırtıcı bir şekilde Dêrsim katliamının belgelerinin açıklanması için canhıraş bir çaba içerisine girmiş bulunuyor. Genel başkan üst üste açıklamalar yapıyor, çağrıda bulunuyor. Bir bakıma hükümeti köşeye sıkıştırıyor; “Gücünüz yetiyorsa Dêrsim belgelerini açıklayın.” diye dayılanıyor.

Size göre de burada bir garabet yok mu?

Katilin cenaze törenine katılarak ağlayıp sızlaması, “Bu işin peşini bırakmayacağım, bu cinayeti aydınlatacağım.” diye bağı-

rıp çağırmasına benzemiyor mu? Ama iş bununla da sınırlı değil. Cumhuriyet Gazetesi dün flaş bir haber yayınladı. Dêrsim belgelerine ulaşmış gazete... (...)

Gazete, sözü edilen belgeye Genelkurmay Başkanlığı arşivinden ulaştığını ileri sürüyor. Buna göre gazetenin ulaştığı belgeler, kurumlar arasındaki yazışmaları ve bakanlar kurulunun gizli kararlarını içeriyor. Belgelerde ayrıca kentteki aşiretlerin silahlanması, ayaklanmaya yönelik yapılan askeri operasyonlar tüm ayrıntılarıyla anlatılıyor.

Birkaç masum soru geliyor insanın aklına:

1. Genelkurmay Başkanlığı 73 yıldır gözü gibi koruyup sakladığı belgeleri nasıl oldu da bir gazete muhabirinin ulaşabileceği bir yere koydu? Yoksa ordu ile CHP, seçimler öncesi ve Ortadoğudaki kaos sürecinde ortak bir proje mi geliştiriyorlar?

2. CHP, bütün tarihi boyunca Dêrsim belgelerinin açıklanmasına karşı cansiperane bir çaba harcamışken, şimdi ne oldu? Birdenbire, durup dururken CHP'nin katliama attığı imza mı silindi? CHP bu katliam ile ilgili kendisine nasıl bir aklanma garantisi sağlamış olabilir?

3. AKP hükümetine yönelik bu dayılanmanın mantıklı temeli nedir? 1937-38'de AKP yoktu, neden "Gücü yetiyorsa, cesareti varsa belgeleri açıklasın." deniyor? AKP'nin hiçbir zaman kendisi kadar devlete dahil olamadığı mı kanıtlanmak isteniyor? Yoksa AKP'nin 1930'lara uzanan politik bağları mı yer alıyor bu belgelerde? Dêrsim katliamında şeriatçı güçlerin kullanıldığına dair kanıtlar mı tespit edildi?

4. Yoksa AKP Dêrsim'i açıklarsa CHP de AKP'nin yakın tarihte Kürdistan'daki herhangi bir katliamının belgesini mi açıklayacak? Bu durum, ortak suçlar işleyenlerin bir restleşmesi mi?

**

Önce şu genel akıl ilkesini ortaya koyalım: Eğer gaddarlığı, despotizmi, kurnazlığı, entrikaları ve şiddetiyle tarih yazmış bir siyasal grup, hükümet, parti, medya, kurum ya da kişi, kendi aleyhine olan somut tarihsel bir vakiada, açıkça suçlu olduğu bir konuda şaşkırtıcı bir şekilde gayretkeş, aceleci bir çabayla belge pe-

şine düşmüşse, konunun üzerine gidiyor ve durumu aydınlatmak istiyorsa, bu işte bir bit yeniğı vardır. En hafifinden, durum yine Kùrtler için endişe vericidir. Yani kuşkuya kapılmamız için paranoyak olmamız gerekmiyor. Gene bir Osmanlı oyunu oynanacak, başımıza çorap örülecek demektir.

Kuşkusuz AKP hükümeti son 8 yıl içerisinde Kürdistan'da gerek askeri, gerekse politik entrikalardan oluşan büyük suçlar işledi. Dêrsim katliamını aratmayan operasyonlara kalkıştı; ancak Kùrtlerin ulaştığı örgütlülük düzeyi ve direniş tecrübesi bunları boşa çıkardı ve Dêrsim benzeri bir katliama izin vermedi.

Fakat ne olursa olsun 1937-38 katliamı somut, suç ve suçlusuyla, katliama uğrayan mağdurları ve uluslararası belgeleriyle tespit edilmiş; ancak açıkça ortada henüz sorgulanmamış, cezalandırılmamış planlı bir devlet katliamı, insanlık suçu ve faşizm uygulaması karşımızda hala duruyor. Hitler'in iç operasyonlarda, Avusturya ve Polonya'da, Fransız sınırında ve bütün cephelerde kullanmadığı silahlar Dêrsim'de kullanıldı. Hitler ve ekibi bu katliamlar için lanetlendi, eylemleri yargulandı ve mahkûm edildi.

Oysa bizde durum farklı ve endişe verici... Ben kendi payıma, bayram değil seyran değil CHP'nin ve Genelkurmay'ın, gazetesiyse, medyasıyla Kemalist cenahın bu çıkışından endişeliyim. Paranoyak olduğumu da sanmıyorum. Ayrıca paranoyak olmanız, size bir operasyon hazırlığı olmadığının garantisi değildir.”⁴⁴

İngiliz Dışişleri Bakanlığı Arşivlerinde Dêrsim Soykırımını

“Sir P.Lorraine’den bay Eden’e (28 Mayıs’ta alındı) No: 293
Ankara-17 Mayıs 1937

Efendim,

11 Mayıs’ta, majestelerinin Trabzon Konsolosluğu’nda görevli Konsolos Yardımcısı’ndan bir telgraf aldım. Bu telgrafta, iyi haber alan bir kaynağa göre son sıralarda Dêrsim bölgesinde çok ciddi karışıklıklar olduğu, bir olayda 10 civarında subayın ve 50 askerin Kızılbaş asilerince öldürüldüğü ve duruma hâkim olmak üzere birliklerin Erzincan’da yoğunlaştırıldığı bildirilmektedir.

2. Dêrsim bölgesinde yaşayan Kızılbaş aşiretler ile ilgili bir rapor, Bay Morgan’ın 24 Ekim 1934 tarihli 503 No’lu raporuna eklenmişti. Bu bölgenin (şimdiki adı Tunceli) yönetimi ile ilgili alınan önlemler 3 Ocak 1936 tarihli 6 No’lu raporumda anlatılmıştı. Bu önlemlerin uygulanmaya konulmasıyla ilgili bilgiler ise, 3 Nisan 1936 tarihli 172 No’lu raporumda iletilmişti. Bugünkü duruma bakılırsa, hükümet güçleri en azından belli bir direnişle karşı karşıyadır ve İçişleri Bakanı’nın Büyük Millet Meclisi’nde sınır bölgelerindeki koşullarla ilgili yaptığı konuşma (9 Nisan tarihli 204 Nolu raporumun ekinin 2.sayfasına bakınız) ve Dr. Aras’ın bana yaptığı açıklamalar (ki bunları Bay Rendel’e 1 Mayıs tarihli mektubumda ilettim) söz konusu belgede her şeyin iyi gitmediğini doğrulamaktadır.

3. İlgili Genel Müfettişliğin başında bulunan General Abdullah Alpdoğan’ın eli altında hazır olarak bulunan birlik karargâhı Erzincan’da bulunan 3.Piyade Tümeni’dir (Yaklaşık 2.000 kişilik

hazır güç). Genelde, 9.Kolordu (Karargâhları Erzurum'dadır) askerlerinden de yararlanabileceği varsayılmaktadır, ayrıca özel olarak dağ savaşı için yetiştirilmiş jandarma birliklerinden de yardım alacaktır. On gün kadar önce, majestelerinin büyükelçiliğinde görevli hava ataşesi, Hava Kuvvetleri Komutanı'nın, acilen Kızılbaş bölgelerine gönderilecek uçaklarla ilgilendiği için, bir İngiliz firmasının temsilcisiyle yapacağı görüşmeyi iptal ettiğini öğrendi. Majestelerinin Mersin'deki Konsolosundan bana gelen telgrafta ise doğruluk dereceleri bilinmemekle birlikte, alınan haberlere göre, Elazığ bölgesinde (Elazığ, Dêrsim bölgesinin idari merkezidir) Kızılbaşlara karşı halen yirmi bombardıman uçağı kullanılmaktadır.

4. Hükümetin elindeki güçlere bakılırsa, Türklerin hareketi bastırmada ciddi bir zorlukla karşılaşmaları ihtimal dışı gözükmemektedir.

Saygılarımla,
Percy Loraine"⁴⁵

**

"Sir Loraine'den Bay Eden'e (28 Mayıs'ta alındı) No: 309

Ankara-22 Mayıs 1937

Efendim,

Dêrsim bölgesindeki duruma ilişkin 17 Mayıs 1937 tarihli 293 No'lu raporumu gönderdikten sonra, majestelerinin Trabzon'daki Konsolosluğu'nda görevli Konsolos Yardımcısı'ndan bir telgraf daha aldım. 15 Mayıs tarihli ve telgrafta, kendisine gelen bilgilere göre sayılarının 1.500'ün üstünde olduğu söylenen Kızılbaş asilerinin Türk kuvvetlerine ciddi kayıplar verdirilmeye devam ettiği ve ellerine düşen subayların vücutlarını vahşice parçaladıkları söylenmektedir (Burada İngiliz ve onlardan emir alan Türk Ordusu'nun psikolojik savaş propagandası da devrededir. A.R.). Bay Falanga'nin eklediği bir bilgide de, 3.000 kişilik bir Türk kuvveti-

45 İngiliz Dışişleri Bakanlığı 424/281 Bölüm XXXIII Sayfa.148 No:104

nin Erzincan'da toplandığı ve Diyarbakır'dan uçakların getirildiği bildirilmektedir.

2. Majestelerinin Mersin'deki Konsolosluğun 19 Mayıs tarihli raporunda, yerel haberlere göre hükümet güçlerinin 40 Kızılbaş köyünü yaktığı ve bir uçak kaybettiği ya da düşürüldüğü, ayrıca Kızılbaşların bir Türk subayını ve yöreden askere alınan on iki yedek eri esir aldığı ve katlettiği bildirilmektedir.

Saygılarımla

Perci Loraine⁴⁶

**

Sir Percy Loranine'den Bay Eden'e (28 Mayıs'ta alındı) No: 311 İstanbul-23 Mayıs 1937

Efendim,

Dêrsim bölgesindeki karışıklıklara ilişkin 17 Mayıs 1937 tarihli 293 No'lu ve 22 Mayıs tarihli 309 No'lu raporlarıma referans olarak, Elçiliğimizde görevli askeri ataşenin konuyla ilgili bir yazısını ilişikte size sunmaktan şeref duyarım.

2. Binbaşı Ross, bana bu yazıyı verirken dayandığı bilgilerin az olduğunu, yazıda çizilen genel tablonun doğru bir tablo olduğunu, ancak ayrıntılı enformasyon eksikliğinden dolayı, bu tablodan çıkarılacak sonuçların her durumda doğru olmayabileceğini söyledi.

3. Karışıklıklarla ilgili olarak, bir istisna dışında Türk basınının tamamen sessiz kaldığını da eklemeliyim. Tek istisna 'Son Telgraf' gazetesiydi, 14 Mayıs'ta yayınladığı bir makalede, Doğu vilayetlerinde karışıklık olduğunu belirtti. Gazete derhal kapatıldı ve ancak epey bir gün geçtikten sonra yayınına tekrar başlatabildi.

Saygılarımla

Percy Loraine⁴⁷

**

46 İngiliz Dışişleri Bakanlığı 424/281 Bölüm XXXIII Sayfa.131 No:88

47 Dışişleri Bakanlığı 424/281, Bölüm XXXIII, Sayfa.132 No:89

“Bay Morgandan Bay Edenê (24 Haziran'da alındı) No: 361
Ankara-17 Haziran 1937

Efendim,

16 Haziran tarihli 21 No'lu telgrafıma referans olarak, Şimdi Türk basını, Dêrsim bölgesindeki son askeri operasyonları izlediğini beyan eden bir gazeteciden gelen bir dizi telgrafi yayınlamaktadır. İskenderun sorununun tatminkar bir çözüme kavuşturulduğu bugünkü ortamda bu telgrafların üzücü bir özelliği, bütün karışıklığın “Güneyden gelen casuslar” tarafından yaratıldığı şeklinde içte kapalı bir imayı içeriyor olmalarıdır. Bu telgrafın çizdiği tabloda, Türklerin yöneticilik dehası sayesinde eski yaşam tarzlarından vazgeçip asayiş ve düzenin hüküm sürdüğü yeni bir yaşama başlayan bir halkın mutluluğunu bozan bireyler vardır.

2. Gazetecinin verdiği bilgilere göre isyan, hükümeti jandarma karakolları kurmaktan, silahları toplamaktan vazgeçmeye çağırarak bir aşiret ultiyatomuyla başladı. ultiyatomdan sonra da Türk kuvvetlerinin üzerine saldırıldı ve köprüler yıkıldı. Böylece acil ve başarılı baskı tedbirleri gerekli oldu. Asiler Şu anda kuşatma altına alınmıştır (James Morgan, Dêrsim Şu an kuşatma altına alınmıştır denilmiyor da bilinçli olarak Türklere öğretildiği gibi katliamlardan geçirilecek olan asiler, silahlandırıp desteklediğimiz özel savaş devleti tarafından kuşatma altına alınmıştır, dediğini iyi anlıyoruz. A.R.) 5000 Ölü ve yaralı vermişlerdir ve nihai mücadele, görünüşe göre Sultanbaba Dağı'nda olacaktır. Gazetecinin ileri sürdüğü iddialardan biri de, “Daha önce hiçbir zaman teslim olmamış Dêrsimlilerin, bölgeye ne asker ne de silahla gelen yeni Genel Müfettişe neden teslim olduklarını araştıran” ve Türk makamlarına aitmiş süsü verilen sahte bir mektup aracılığıyla isyan liderlerinin -ki gazeteciye göre bunların adları Hasan Mekki ve Seyid Rıza'dır- halkı kandırdıkları iddiasıdır.

Saygılarımla,

James Morgan⁴⁸

**

“Sir Ploraine’den Bay Eden’e (23 Temmuz’da alındı) No: 432
İstanbul-16 Temmuz 1937

Efendim,

3. Temmuz 1937 tarihli 40 No.lu raporuma referans olarak, yanımda görevli bir personelimin, Dêrsim bölgesinden yeni dönen ve Bayındırlık Bakanlığı’nda çalışan bir müfettişle -kendisinin eski bir dostu oluyor- yaptığı ilginç bir konuşmayı size iletmekten şeref duyarım.

2. Müfettiş çarpışmaların hâlâ sürdüğünü, General Alpdoğan’a ayaklanmayı bastırması ve Kızılbaşları pasifize etmeye yönelik idari önlemleri alması için tam serbestlik tanındığını söyledi. General’in idari önlemleri alması için tam da bir sömürge valisine yakışır bir şekilde serbestlik tanındığını söyledi. General’in idari kapasitesini ve başiboş, ele avuca sığmaz unsurları çekip çevirmedeki yeteneği sıcak bir şekilde övdü. Müfettişin söylediğine göre; General, geçmişte Kızılbaşlara karşı aşırı şekilde şiddet gösterildiği, bunun sonucunda da ayaklanmaların sürüp gittiği kanısındadır ve bu müzmin huzursuzlukta kabahat büyüklüğü de jandarmanındır. İsyan (yani Kürtlerin binlerce yıllık özerk bölgesi olan Dêrsim) bölgesini tümüyle işgal etmek için bu yıl her hangi bir girişimde bulunulmayacaktır. Birlikler bir hata kadar belirlenmemiş- ilerleyecekler ve orada duracaklardır. Bu esnada Kızılbaşları kazanmak ve pasifize etmek için önlemler uygulamaya konacaktır. Gelecek yıl işgal tamamlanacak ve ilerde bölgede daha az jandarma, daha fazla düzenli birlik bulundurulacaktır. Birkaç kaçınılmaz istisna dışında, şu anda bile daha yumuşak yöntemlere duyarlık gösteren Kızılbaşlara karşı büyük bir merhametle davranılacaktır.

3. Müfettiş konuşmasında devamla, General’in yol göstericiliği altında Milli Eğitim ve Bayındırlık Bakanlığı yetkililerince Dêrsim bölgesinin kalkınma ve yeniden inşasına başlandığını söyledi. Kendisi de Kızılbaş ismi kullanarak köprüler inşa etmekteydi. Mümkün olduğu yerde Kızılbaş ismi kullanıyordu, böylece

Kızılbaşların fesatlık yapma fırsatı kalmıyordu ve Anadolu Türklerinden daha zeki, iyi ve istekli işçiler olduklarını kanıtlıyorlardı. Bu yöntemlerin, gelecek yıl, daha fazla kan dökülmeden bölgenin geri kalan kısmının da pasifleştirilmesini mümkün kılacağı umulmaktadır.

4. Çarpışmalara gelince müfettişin söylediğine göre, Türk tarafının kayıpları Kızılbaşlarınkinden daha ağır olmuştu. Kızılbaşların pusu kurup ateş açmaları sonucu Türkler büyük kayıplar vermişti.

Saygılarımla,

Percy Loraine»⁴⁹

**

“Sir P.Lorraine’den Bay Eden’e (8 Temmuz’da alındı) No: 40
İstanbul-Temmuz 1937

Efendim,

Bay Morgan’ın 17 Haziran 1937 tarihli 361 No’lu raporuna referans olarak, 28 Haziran’da Majestelerinin Trabzon Konsolosluğu’ndan gelen bir telgrafa göre, Dêrsim bölgesindeki ayaklanmanın artık tamamıyla bastırılmış olduğunu size bildirmekten şeref duyarım.

2. Bay Matthews’in güvenilir bir kaynaktan öğrendiğine göre, sayısı 500 ile 600 arasında değişen son asi gurubu da 24 Haziran’da ya da bu tarih civarında Türk yetkililerine teslim olmuştur. Hükümet güçlerinin kayıplarının ağır olmadığına inanılmaktadır. Fakat jandarma arasında ve ayaklanmanın bastırılmasında önemli bir rol oynayan hava kuvvetlerinde bir hayli kayıp olduğu söylenmektedir. Atatürk’ün evlatlık kızlarından biri ve tanınmış bir havacı olan Sabiha Gökçen’in asilerin güçlü mevzilerinden birini başarıyla bombalamış olduğu bildirilince, bu haber Türk basınında büyük bir coşku yarattı. (Dün olduğu gibi bugün de Batı’nın hizmetindeki Türk Ordusu’nun Kürt soykırımları ahlaksız, ırkçı-şovenist Türk basınında coşku yaratmıştır.)

3. Bay Mathews’a, posta ve telgraf iletişimi aksaksız devam et-

mekle birlikte, isyan bölgelerinde sıkıyönetimin hüküm sürdüğü bildirilmiştir. Teslim olan asi liderlerinin sorgusunda asılacağı beyan edilmiştir.

4. Mersin'deki İngiliz Konsolos Yardımcısı da ayaklanmanın bastırıldığı ve isyan liderlerinden çoğunun teslim olduğu yolunda yerel kamuoyunda bir görüş birliğinin var olduğunu bildirmektedir. Önde gelen en önemli liderlerden biri olan Seyid Rıza ise halen kaçaktır.

5. İstanbul basını, Dêrsim bölgesinde gerçekleştirilecek reform programının ayrıntılarını yayınlamıştır. Bu program, jandarma karakolları kurulmasının yanı sıra, yolların, köprülerin, okulların ve kıışların da yapımını öngörmektedir. Görünüşe göre bir banka sisteminin kurulması da önerilmektedir ve Bay Catton yakın bir gelecekte İş Bankası'nın Dêrsim bölgesinde bir dizi yeni şubeler açacağını öğrenmiştir. Basında ayrıca, feodal sistemin lağvedileceği ve önde gelen Kızılbaş liderlerinin Türkiye'nin diğer bölgelerine, uzak kesimlerine gönderileceği yazılmaktadır.

Saygılarımla,
Percy Lorayine⁵⁰

**

“119 Nödaki kapalı Evrak-Yarbay Ross'tan Bay Morgan'a,
İstanbul-5 Eylül 1938

Efendim,

Görevli ataşelerin 31 Ağustos'ta Elazığ'a yaptıkları ziyaret sırasında, General Abdullah Alpdoğan'ın Tunceli bölgesi hakkında kısa bir konuşma yaptığını size bildirmekten şeref duyarım.

Bildiğiniz gibi bu deneyimli subay, iki yıldır, elinde tuttuğu işlevler itibarıyla bölgenin hem sivil, hem de askeri valisidir ve bölgedeki pasifleştirme tedbirlerinden büyük ölçüde sorumludur, karargâhı Elazığ'dadır. Yaptığı konuşmayı ve Tunceli bölgesiyle ilgili bazı başka bilgileri aşağıda özetliyorum.

General Abdullah Alpdoğan, hem Dicle'nin hem de Fırat'ın kaynağının bölgede bulunduğuna işaret ederek, bu durumun belli bir önem arz ettiğini söyledi. "Yapısı nedeniyle bölge geçmişte, doğudan göç eden nüfus akımına sahne olmuştu. Türklerin kendileri de Asya'dan gelmişlerdi ve Türklerle Tunceli'de yaşayanların kökeni aynıydı." Bu yüzeysel teori şüphesiz, Türklerin ulusal asimilasyon politikası için uygun bir kılıftır.

5 Eylül 1938 tarihli raporumda da yazdığım gibi, bu yıl yürütölen askeri operasyonların ikinci safhası, geçen yıl yarım kalan bir göreve, Tunceli Kızılbaşlar arasında hala görölebilen isyankâr davranışları sindirme görevine ayrılmıştı. Bu iş için 14 kolordu, bazı takviye birlikleri ve yaklaşık kırk kadar uçak kullanıldı. Ataşelere sunulan harita ve fotoğraflar bölgenin ne denli dağlık bir bölge olduğunu ve pasifleştirme (yani Türklere verdiğimiz soykırım) görevinin güçlüğünü göstermektedir. Ele geçmiş bazı asi liderleri direniş gösterdi, muhtemelen her iki tarafta da kan dököldü ve Ağustos ayında Elazığda Türk yaralılarının göröldüğü rapor edildi. Türklerin eylemlerinin olduğuça başarılı bir şekilde sonuçlandığına inanıyorum. Bir miktar ölü verilmiş olabilir.

Bazı Kızılbaş liderlerin ve muhtemelen Kızılbaş sakinlerin küçük bir bölümü Türkiye'nin başka yerlerine gönderildiler ve epey bir miktar silaha da el konuldu (basına göre 12.000 adet). Nüfusun geri kalan kısmı yerel garnizonların, denetimine bırakıldı ve bu garnizonlar için kritik noktalarda askeri kışla inşasına başlandı. Ayrıca, iki dağ piyade alayından ve bazı toplu ünitelerinden oluşan yeni bir dağ tugayı kuruldu ve Mansur (veya Murat) nehrinin kaynağında konumlandırıldı. Ancak, Tunceli bölgesinin tamamen pasifleştirilmesi (katliamdan geçirilmesi), Türk makamlarının almakta olduğu önlemlerin gelişimine bağlıdır, bölgede küçük çapta yeni karışıklıkların çıkması ihtimalini tümüyle bir kenara atmıyorum. Türkler şu anda 3 milyon TL'lik bir yapım programına giriştiler. Halen iki anayol -ki ikisi de Erzincan'ı Elazığ'a bağlıyor- inşaat halindedir. Birisi Tunceli vilayetinin Batı bölümünden, diğeri de Doğu bölümünden geçmektedir. Çeşitli noktalarda bu iki yol yatay olarak

birbirine bağlanacaktır. Böylece bölgede bir ulaşım ağı ortaya çıkacaktır. Bu ulaşım ağının iki ya da üç senede tamamlanması beklenmektedir. Şu ana kadar, toplam uzunlukları 684 metre olan dokuz adet köprüyle birlikte, 420 km'lik yol yapılmıştır. Basına göre bölgede halen, dokuz kışla, sekiz askeri karakol, beş hükümet binası ve doksan iki memur lojmanı inşa edilmiştir. Ayrıca telefon sistemine de 5.000 km eklenmiştir.

Mareşal Fevzi Çakmak, bana Mansur (veya Murat) nehrinin kaynağında bir barajdan muhtemelen hidroelektrik enerjisi de elde edileceğini söyledi. Genel Kurmay Başkan Yardımcısına ve diğer Türk subaylarına göre son derece güzel bir yer olan Tunceli bölgesinin ileride ikinci bir İsviçre haline getirilmesi umulmaktadır. Ama bana kalırsa, bölgenin erişilmez yapısı ve Türkiye'de seyahat eden yabancıların karşılaştıkları güçlükler, bu rüyanın gerçekleşmesini ciddi bir biçimde engelleyecektir.

Saygılarımla,

Askari Ataşe

A.Ross⁵¹

İngiliz arşivlerin perde arkası

Azad Ronî

Bugün Batı uygarlığının önderliğini yürüten Amerika'daki saldırgan kapitalist tekeller nasıl ki, 1990'dan beri 100-150 milyarlık dev baraj projeleriyle -yerli halklara karşı yüzyıllardır yürütölen soykırımların bir parçası olarak- Kürdistan'ın her ırmağı üzerinde Ortadoğu ileri karakolları olan Türkiye eliyle yüzlerce baraj yapma projelerini planlayıp o coğrafyayı insan-sızlaştırmak istiyorlarsa, dün de Batı uygarlığının önderliğini yürüten İngiltere politikalarıyla Türkiye üzerinden Kürdistan'a baraj yapmayı planlıyorlardı. Bu demek oluyor ki, özel savaş devleti Türkiye kurulduğu günden beri, Batı uygarlığı ile ortak politikalar yürüten mimar tanrı, bu coğrafyada Türk-İslam ideolojileriyle inşa ettiği yabancı bir egemenlik olan uygarlık yıkıcı Türk devleti eliyle katliam, soykırım ve savaşlara yönelik lobi faaliyetlerini yürütmekle kalmıyor, on bin yıldan beri Kürtlerin yaşadığı bu bölgeyi ekolojik olarak da değişikliğe uğratmak istiyor.

Mimar tanrının tarihsel programlarını yürüten Batı, Ortadoğu ileri karakolu olan Türkiye üzerinden Libya, Mısır, Tunus, Yemen, Irak ve Suriye'ye, Fethullah Gülen, Milli Görüş, Talabani Cemaatları gibi İslam okullarında yetiştirdikleri mobil cihatçıları sınır boylarında Türk subayları tarafından özel askeri kamplarda eğitiyor. Bu özel askeri timlerini, Müslüman olmayan insanların kafasını kesen, öldürdüğü insanların göğsünden ciğerlerini çıkarıp yiyen barbar El Kaide, El Nusra, IŞİD gibi mobil cihatçı çetelerini NATO'nun lokal savaşlarında kullanılmak üzere, NATO üyesi Türkiye üzerinden o ülkelere gönderiyor. Türkiye, ABD-AB politikaları çerçevesinde Ortadoğu'da savaş kışkırtıcılı-

ğı yapıyor, Suriye'deki işbirlikçi muhalif güçlere Batı'nın taşeronu olarak silah, lojistik ve para vermeye çalışıyor, kendi ülkesinde ise yerli halklara karşı sürdürdüğü savaşı dünya kamuoyundan gizliyordu. Savaş uçaklarıyla Roboski'de olduğu gibi sivil Kürt insanları üzerine bomba yağdırıyordu. Irak ve Suriye hava sahasını ihlal ederek, orda da Kürt köyleri ve şehirlerini bombalıyordu. Gerillalara karşı kimyasal silah kullanıyordu. Türk Genelkurmay Başkanı Necdet Öz, 11 Mayıs 1999 tarihinde Şırnak'ın Silopi ilçesine bağlı Ballıkaya köyü yakınlarında çıkan çatışmada gerillaya karşı kimyasal silah kullanmıştı. Kimyasal silahların kullanıldığı bu olayda yirmi insan hayatını kaybetmişti. Türkiye'nin defalarca gerillaya karşı kimyasal silah kullanarak işlediği bu insanlık suçuna Batı bir şey demiyordu.

Türk başbakan Erdoğan, demokratik haklarını kullanmak için sokaklara çıkan muhalif güçleri Alman panzerleriyle ezip dağıtıyor. "Kadın da olsa, çocuk da olsa güvenlik güçlerimiz gerekeni gereken yerde yapacaktır!" diyerek devlet şiddeti kullanmaları için güvenlik güçlerine emir veriyor, şiddet kullanan polislere taş atan çocukları koyduğu cezaevinde adamlarına tecavüz ettiriyordu. Mardin'in Kızıltepe ilçesinde polis tarafından terörist denerek babasıyla birlikte evinin kapısı önünde 13 kurşunla öldürülen 12 yaşındaki Uğur Kaymaz gibi onlarca Kürt çocuğu sokak ortasında yargısızca infaz ediliyordu. Bütün bu işledikleri insanlık dışı suçlarını görmeyen Türk Başbakan, "Muhalefete karşı silah kullanma iktidarını bırak git." dedikleri Esad gitmeyince, önce Özgür Suriye Ordusu adı altında Libya, Afganistan, Çeçenistan'dan getirilmiş kiralık El Kaide, El Nusra, IŞİD gibi cihatçı çetelerini Türkiye sınırındaki kamplarda 200 Türk subayı tarafından eğitilip silahlandırılarak Rojava'da Kürtlerin üzerine, Suriye'de Alevilerin üzerine, Şam'da ise Esad'ın üzerine saldırdırtilar. Onlar Esad'ın rejimini yıkmayı başarmayınca, Batı'dan NATO güçlerin Libya gibi Suriye'ye müdahalesini istediler. O da olmayınca, ABD'ye kırmızı çizginin aşıldığını göstermek için savaş hilelerine başvurdular...

CIA'nın bilgisi dahilinde, Türkiye ve El Kaidе'nin yan örgütü

El Nusra, tam da Kimyasal Silahları soruşturma komisyonunun Suriye’de olduğu 21 Ağustos 2013 tarihinde Şam’ın Guta bölgesinde sivillere karşı sarin gaz kullandı.⁵² Esad’ın üzerine attı. Ve ABD’yi kırmızı çizgiyi aşmaya zorlayarak, hilelerle savaş kışkırtıcılığı yaptı.

Eylemin failleri olan devşirme Türk yöneticileri, “Esad, kendi halkına karşı kimyasal silah kullandı. Amerika sözünde dursun, müdahale etsin!” diye bağırmaya başladılar.

Kendi halkına karşı kimyasal silah kullanmaktan tereddüt etmeyen Türkiye, başka ülkenin topraklarında da sivil halka karşı kimyasal silah kullanarak insanlık suçu işliyordu. Ama Batı, müttefiki olan Türkiye’nin işlediği insanlık suçlarını görmezden, bilmezden geliyordu.

Şimdi biz, “Türkiye Dêrsim’de soykırım yaptı. Askeri baskı sonucunu mağaralara sığınan Kürtlere karşı kimyasal silah kullandı.” diyerek soykırım ve kimyasal silah kullanarak insanlık suçu işleyen Türkiye’yi, Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) ya da Avrupa İnsan Hakları’na versek de inanın ki, Sami tüccarlar’ın Büyük Ortadoğu Projeleri için çalışan Batı, Türkiye’nin soykırımlarını, insanlık suçlarını görmezden, bilmezden gelecektir. İşte Batı ülkelerin insanlık halleri böyle acınacak durumda...

**

Rojavalı Kürtlere saldırının arkasında Esad rejiminin olmadığı görüşünde olan PYD (Demokratik Birlik Partisi) Eşbaşkanı Salih Müslim, 28.08.2013 tarihinde Reuters haber ajansına yaptığı açıklamada, Beşar Esad’ın, Şam’a bu kadar yakın bir yeri kimyasal silahlarla vuracak kadar aptal olmadığını söyledi. Müslim, Esad’ın ülkesindeki iç savaşta güçlü konumdayken bu tür silahlara başvuracağını düşünmediğini, kimyasal saldırının Suriye

---

52 Amerikalı gazeteci Seymour Hersh’in 4 Nisan 2014 tarihinde London Review of Books sitesinde “The Red Line and The Rat Line” (Kırmızı Hat ve Gizli Hat) başlıklı bir makalesi yayınlandı. Hersh, Amerikalı istihbarat yetkililerinin ifadeleri ve istihbarat belgelerine dayanarak, 21 Ağustos 2013’de Şam’ın Guta bölgesindeki sarin gaz saldırının Türk Başbakan Erdoğan’ın bilgisi dahilinde Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) ve jandarmanın aktif desteği ve teşvikiyle El Kaide bağlantılı El Nusra tarafından yapıldığını açıkça ifade ediyordu.

rejimini suçlu göstermek isteyen başka kesimlerin işi olabileceği görüşünü dile getirdi ve şunu ekledi: “Ayrıca kimyasal silah sahibi olan sadece hükümet değil. Silahın soruşturma komisyonunun orada olduğu bir zamanda kullanılması da akıllıca değil. Rejim, ‘Gelin beni yakalayın’ diye yapmaz. Esad aptal değil. Bu, soruşturma isteyen bir konu” yorumunu yaptı. Müslim, BM heyetinin kimyasal saldırıyı Esad’ın değil de, muhaliflerin gerçekleştirdiğini kanıtlamaları halinde herkesin saldırıyı unutacağını savunarak, hangi tarafı cezalandıracaklar? Katar Emirini mi, yoksa Suudi Arabistan Kralı’nı mı ya da Erdoğan’ı mı?” diye konuştu.

Suriye Devlet Televizyonu, 21.08.2013 tarihinde kimyasal silah kullandığı iddialarını şöyle reddediyordu:

“Kimyasal silah iddiası BM soruşturmasını rayından çıkarmak içindir. Biz kullanmadık...”

Uzmanlar da aynı fikirde. BM kimyasal silah konusunda uzman bir ekibin Şam’da bulunduğu bir sırada Esad rejiminin kimyasal silahlar kullanmasının kendi ayağına kurşun sıkmakla eş anlamlı olduğunu söylüyorlar. Bunlardan birisi de iddiaların doğruluğu için uzmanların bölgeye gitmesi gerektiğini söyleyen Moskova Devlet Uluslararası İlişkiler Enstitüsü’nden (MGIMO) Prof. Veniamin Popov “Muhalefet birliklerinin rejim üzerine suçu atmak için kendisi bu silahı kullandığı ihtimali de dışlanmamalı.” diyordu.

Gizli örgütlerin Irak için, “Saddam’ın kimyasal silahları var.” iddialarından ağzı yanan İngiltere Parlamentosu, Esad’ın kimyasal silah kullandığına dair kanıt isteyerek Suriye savaşına katılmayacakları kararını aldı. İngiltere parlamentonun Suriye’ye yönelik savaşa hayır demesinin en önemli nedenlerinden birisi kimyasal silahların muhalefetin kullandığı bilgisinin yayılmasıydı. İkinci neden ise, orda Türkiye’nin eğitim ve silah verdiği El Nusra, El Kaide Cephesi’nin olmasıydı. Sadece Avrupa parlamentoları, politikacıları değil, televizyon programlarına çıkan uzmanlar da Türkiye’nin El Nusra, El Kaide Cephesi’ne nasıl yardım ettiğini sorguluyorlardı. Haber programlarında spikerler, “Bir NATO ülkesinin El Kaide’ye yardım etmesini nasıl görüyorsunuz?” diye

soruluyordu. Aynı spikerler, nedense Batı ülkelerinin dolaylı yollardan silah verdikleri Türkiye, Suudi Arabistan, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri gibi El Kaide, El Nusra ve IŞİD cihatçı örgütlerin arkasında olduklarını, onlara yardım ettiklerini bilerek dile getirmiyorlardı.

Bırakın “Bir NATO ülkesi olan Türkiye’nin El Nusra, El Kaide’ye yardım etmesini nasıl karşılıyorsunuz?” sorusunu, bütün NATO ülkeleri direk ya da dolaylı olarak Suriye’deki muhalif güçleri silahlandırdılar. Milyonlarca dolar para verdiler. ABD, İngiltere, Fransa, Suudi Arabistan, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri ve özellikle de Türkiye, El Nusra ve El Kaide cihatçı çetelerini Türk subayları tarafından eğitip silahlandırdılar. Özgür Suriye Ordusu’nun El Kaide sözcüsü Ağustos 2013’de, “Türk devleti, iki gün önce, bize 400 ton silah ve cephane gönderdi.” diyordu. Bu silahların bir kısmı ABD’den bir kısmı Almanya’dan gidiyordu. Buna savaş sever NATO’nun lokal-sınırlı savaşları demek daha doğru olur. NATO ülkeleri, savaş silahlarını, en çok insan hakların ihlal edildiği Türkiye, Suudi Arabistan, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri üzerinden barbar El Kaide ve IŞİD çetelerine vererek lokal-kontrgerilla savaşlarını yürütüyorlar.

Suriye’de, Özgür Suriye Ordusu adı altında eğitip silahlandırılan El Kaide, El Nusra ve IŞİD terörist örgütlerin en büyük destekçisi NATO ülkesi Türkiye’dir. Türkiye’nin desteği olmadan bunlar özelde Rojava’daki Kürtlere, genelde ise Suriye’deki halklara karşı savaşı bir gün bile sürdüremezler. Çeçenistan, Afganistan, Libya, Avrupa ve dünyanın her tarafından İstanbul havaalanına gelen mobil cihatçılar MİT elemanları tarafından karşılanıyor. Oradan Hatay, Antep, Kilis ve Urfâ’daki Türk subayların denetimindeki eğitim kamplarına gönderiliyorlar. CIA ile birlikte çalışan MİT’in ve Türk subayların denetimindeki kamplarda eğitilip örgütlemesi yapılıyor. Daha sonra silahlandırıp askeri donatıyla Suriye ve Rojava Kürdistan’ına geçmelerini sağlayarak; Soğuk Savaş dönemindeki NATO Gladyosundan azbiraz farklı, yeni biçimlendirilmiş NATO Kontrgerillasını olarak savaşa sürüyorlar. Batı’nın önce Özgür Suriye Ordusu adı altında Suriye’de destekleyip silah-

landırdıkları El Kaide ve El Nusra çete örgütlerine Irak'ta planlı olarak iyi koşullar hazırlanarak Musul'un işgal edilmesini ve dolayısıyla daha ağır silahların kullanılması için devlet organizasyonu (IŞİD) haline getirmesini sağladılar. Günümüzde artık Türkiye ve Irak eliyle yürütemedikleri Kürt soykırımlarını bu cihatçı çete örgütleri eliyle yürütmeye çalışıyorlar. NATO ülkesi Türkiye ve Batı gizli servislerin silah ve lojistik destek verdiği IŞİD'in Kobani ve Şengal bölgesinde Kürtlere katliam yapmaya başlaması bunun göstergeleriydi. Öyle anlaşılıyor ki Batı ülkeleri endüstri, dev enerji firmaları ve kartellerin ekonomik, ticari çıkarları için kendi halkını yetiştirip silah verdikleri El Kaide, El Nusra ve IŞİD terör örgütleriyle şok etkisiyle korkutuyorlar, kandırıp aldatarak NATO-sınırlı-lokal savaşlarını yürütüyorlardı.

Kürt soykırımları gibi, bundan da Türkiye ve dünya kamuoyunun haberi yoktu!

Evet, bir taraftan El Kaide, El Nusra, IŞİD cihatçı örgütlerini Batı halklarına terörist gösteriyorlardı. Afganistan'da ve dünyanın her yerinde bu terörist örgüt ile savaştıklarını söyleyerek dünya halklarını kandırıyorlardı. Öbür taraftan da Türkiye, Katar, Suudi Arabistan gibi İslam ülkeleri üzerinden eğitip silah verdikleri bu terörist El Kaide, El Nusra, IŞİD örgütleriyle birlikte Suriye'de Esad rejimine ve Kobani, Şengal, Rojava'da Kürtlere karşı sınırlı-lokal savaşlarda kullanıyorlardı. Artık savaş tanrısına hizmet eden NATO devletlerin yalanları Batı halklarına inandırıcı gelmiyordu. "Savaşa hayır!" diyorlardı.

**

İngiliz Dışişleri Bakanlığı'nın *Dêrsim*'deki Zerdüş inancına sahip Kızılbaş Kürt soykırımlarına ait arşiv belgeleri gösteriyor ki; Batı uygarlığın o zamanki önderliğini yürüten İngiltere ve arkasındaki mimar tanrı olan paralı uluslararası süper güçlerin Ortadoğu ileri karakolunda uygarlık yıkıcı bir etmen olarak kullandıkları Türk Ordusu'na sırasıyla Ermeni, Pontus Rumları, Süryani ve en son olarak da Kürtlere soykırımlar yaptırdılar. Yani ulus-devlet çağında, Avrupa merkezci ırkçı düşünce olan Türk milliyetçiliğiyle beyin ve vicdanlarını yıkayıp teslim alınan dev-

şirme Tùrklere, toplumun mühendisliğiyle uğraşan mimar tanrı, Anadolu ve Kürdistan'ın yerli halklarını soykırımdan geçirme görevi vermiştir!

Özel savaş devleti olan Türkiye'nin kuruluşundan beri tüm iç ve dış politikasını -Koçgiri, Bingöl-Amed, Ağrı-Zilan, Dêrsim soykırımlarında ve son 35 yıllık Kùrt Özgürlük Hareketi'ne karşı yürüttüğü kirli savaşta görüldüğü gibi- on bin yıldan beri bu topraklarda yaşayan ve insanlık tarihinde ilk neolitik devrimi yaratan Kùrtleri soykırımdan geçirip mezara koyma üzerine kurduğu özel konumu da bunun göstergelerden biridir. İnkâr ve imha politikaları bu iç ve dış soykırım politikaları üzerine şekillenmiştir.

Yukardaki belgelerde Ortadoğu ileri karakolunda taşeron olarak kullandıkları uygarlık yıkıcı, barbar Türklerin yöneticilik dehası sayesinde kendilerine özgü özerk yaşam tarzlarından zorla koparılarak, soykırımdan geçirilecek olan Kùrtler, kapitalist sistemin hüküm sürdüğü yeni bir yaşam tarzına başlayan Türk halkın mutluluğunu bozan bireyler olarak düşman gösteriliyor. Ve o düşmanını benden sürekli silah alarak öldür, imajları veriliyor.

Dikkat edilirse Anadolu'da katliam, soykırım ve siyasi cinayetlerde kullandıkları ve geçmişte Çinlilerin, Bizansların, Abbasilerin uygarlık düşmanı olarak gördükleri barbar Türk Ordusu'na, Birinci Dünya Savaşı'ndan bu yana uygarlık düşmanı demiyorlar artık. Onun yerine, Tilkinin ormanda peynir ağzındaki Karga'ya, "Karga kardeşim, karga kardeşim, tüylerin ne kadar da güzeldir! Sesin de tüylerin kadar güzel mi? Hele bir türkü söyle de, güzel sesini dinleyelim." deyip kandırarak peyniri ağzından aldığı gibi, uygarlık yıkıcı Türklerin yöneticilik dehası sayesinde kapitalist sistemin ilişkilerini Kürdistan'a soktuklarını söylüyorlar.

Soykırımlar tam istedikleri plan çerçevesinde yürüyor mu diye sürekli görüşme halinde oldukları Ankara Hükümeti dışında, Türk generali Abdullah Alpdoğan ve Mareşal Fevzi Çakmak'ın ne düşündüklerini ne yaptıklarını günlük raporlarla İngiltere Dışişleri Bakanlığı'na aktarıyorlar. Ama İngiltere Majestelerinin kullandıkları bu Türk generallerine, özellikle Mustafa Kemal'e ne emirler verdiklerini ve Samsun üzerinden Kürdistan'a gönderil-

meden önce İstanbul'daki İngiliz Başkonsolosluğuna nasıl askeri brifingler verdiklerini majesteleri bildikleri için aktarma gereğini duymuyorlar. Dolayısıyla onları bu arşivlerde göremiyoruz. Onlar daha gizli.

Alman subaylarından sonra, Türk askerlerin üzerinde titizlikle duran, soykırımları teşvik edip destekleyen, enformasyon ve gizli istihbarat alıp veren İngilizler, 1937'de Dêrsim'de başlayan askeri harekâtı çok dikkatli, özenle takip ediyorlardı. Ve daha bir yıl önceden (16 Temmuz 1937 tarihli rapor) Türk askerlerin bir yıl sonra neler yapacağını bilip söyleyebiliyorlardı: "Kızılbaşları kazanmak ve pasifize etmek için önlemler uygulamaya konacaktır. Gelecek yıl işgal tamamlanacak." denilerek, 1938 yılında Dêrsim halkı ikinci defa soykırımdan geçirilerek ve işgal istedikleri politikalar çerçevesinde tanımlanacaktı! Ki, öyle de oldu.

Batıdan günün en yeni teknolojiyle üretilen savaş silahları, savaş uçakları, panzer, uluslararası alanda yasak olan kimyasal silahlar ve gizli kanallardan para yardımı alan Türkiye, kurulduğu günden beri Kürtlere barbarca soykırım uygulamaktadır. Kürt halkını soykırımdan koruyan Kürt Özgürlük Hareketi'ne karşı savaş yürüten Türk Genelkurmay dün olduğu gibi, bugün de askere aldığı yerli halkların ve göçmen çocukların ölümlerini bilinçli olarak sürekli çok az göstererek kamuoyunu her zaman aldatmaya çalıştığı görülmektedir. Oysa İngiliz arşivlerinde, Dêrsim'e bir halkı topyekûn kökünü kazımak, soykırımdan geçirmek için giren Türk Ordusu'na, elinden geldiğince meşru savunma hakkını kullanarak karşı koyduğunu ve bu yüzden İngiliz askeri yerine çalışan tecavüzcü Türk askerlerin büyük kayıplar verdiği yazılıdır. Bunu Türk kaynaklarında görmek mümkün değil.

Türk Genelkurmay'ın arşivlerindeyse hiçbir gerçek kayda değer görülerek yazılmamıştır. Çünkü tarihleri yalanlar üzerine inşa edilmiş devşirme Türkler; bir, gerçeklerden, iki, yerli halklardan nefret ederler. Sistem onlara bunu inandırmış. Onlar hem gerçek yerine yalana inanıyor, hem de farkında olmadan mimar tanrının askerleri olarak yerli halkları sürekli ama sürekli soykırımdan geçirmekle uğraşmaktadırlar.

İngilizlerin projeleri çerçevesinde Dêrsim bölgesinde soykırım yaparak savaş ve insanlık suçu işleyen Arnavut devşirmesi General Alpdoğan övülüyor. Onun emirleriyle askerler yeni yapılan jandarma karakollarında Kürt kadınlarına tecavüz ederek provokasyon yaratıyorlardı. On yıldır dünya ile ilişkisi kesilen Dêrsim'e girip vurmak için sefer hazırlığını gören özel savaş devleti, bu tecavüz olaylarıyla Dêrsimlileri adeta isyan etmeye çağırıyordu. Nitekim İngiliz yetkili Türk askerlerin Dêrsim'deki tecavüz olaylarından bahsetmeden "İsyan, hükümeti jandarma karakolları kurmaktan, silahları toplamaktan vazgeçmeye çağıran bir aşiret ültimatomuyla başladı. Ültimatomdan sonra da Türk kuvvetlerinin üzerine saldırıldı ve köprüler yıkıldı." diye bildirmektedir.

Berlin Dêrsim 1937-38 Konferansı

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tarihçi Dr. Nick Brauns Berlin Konferansında konuşurken

Tarihçi, araştırmacı, yazar ve tanıklardan sonra, Konferansın dördüncü bölümünde, gene bilim insanları, tarihçi, yazar ve Avukatlar konuştu.

Oturuma moderatörlük yapan **tarihçi Dr. Nick Brauns** şöyle konuştu:

“Uluslararası kamuoyu Dêrsim katliamını görmezden geldi. Avrupa ve Türkiye basını Anadolu’daki katliamları kamuoyuna duyurmamak için öylesine bir işbirliği yapmışlar ki, Dêrsim üzerine Avrupa silah fabrikalarında üretilen bombalar yağarken, kimse bunu protesto etmedi. Bombalar Avrupa’dan, panzer ise Rusya’dan gönderilmişti. Yani Ankara hükümeti, bombaları ve gazları Avrupa ülkelerinden alırken, panzerleri de Rusya’dan almıştı. Savaş uçaklarını ise Hitler Almanya’sından getirilmişti. Bundan dolayı bu soykırımı uluslararası boyutta ele almak zorundayız. Türkiye bu katliamı kabul etmeli ve özür dilemelidir. Mağdurlara tazminat verilmelidir.”

Dr. Christian Hanke de kısaca şunları söyledi:

“Kürtler özgürlük savaşlarını yürütürken bazılarında duyuyorum, Kürtlerin milliyetçilik yaptığını. İnsanın geçmiş tarihine, kültürüne, diline sahip olması milliyetçilik değil, kimliğine sahip olması demektir. Kürtler de eski tarihlerine, kültürlerine sahip olmaya çalışırken milliyetçilik yapmıyorlar. Kendilerine unutturulmak istenen eski tarihlerine, kimliklerine sahip çıkıyorlar. Burada anlatılanlardan anladığım kadarıyla Kürtlerin yaşamış oldukları katliamlara yabancıyım. Bu anlamda burada anlatılanlar ışığında Dêrsimde yaşananın bir jenosit olup olmadığını bilim insanları araştırmalı. Benim için önemli olan yaşanan gerçeklerdir.”

İnsan hakları savunucusu **Avukat Eren Keskin:**

“Sansür, sürgün kanunları, OHAL ve benzeri hukuksal yapılanma ile Kürt bölgelerine farklı bir tutum sergilemektedir. Tunceli Kanunu’nun gerekçesinde Tunceli’nin bir çibanbaşı olduğu vurgulanıyor. Ne tartışırsak tartışalım, bu Dêrsim soykırımı Kür-

distan'da yürütülen soykırımların sadece bir aşamasıdır. Öyle tanımlanması gerekiyor. Kürt önderi Seyid Rıza, Mustafa Kemal'e bir hediye verilir gibi idam edildi. Şeyh Said de öyle.

Günümüzde Avrupa'dan alınan kimyasal silahlarla öldürülen gerilla cenazelerini ailelerine vermeyen zihniyet aynı zihniyettir."

Yazar Sema Kaygusuz:

"Dêrsim katliamını yaşamış babaannem bana Dêrsim 38'i anlatmadan öldü.

Kendi kendime sordum:

"Bir insan yaşadığı soykırımı neden anlatmaz? Bir insan niçin susar?"

Çok düşündüm. Utanç, insanı en çok susturan şey. Bir insan, bir insana bunları nasıl yapar? Babaannem belki bana mağdur duygusu bırakmak istemedi. Belki kin, intikam duygusu aşlamak istemedi. Ama tehlikedir, insanın kendi acısıyla kabuklanması."

Avukat Barry A. Fisher

Amerikadan gelen Avukat Barry A. Fisher, Yahudi ve Ermeni Soykırımı ile ilgili birçok davaya katılmış, tecrübeli bir avukattı.

Moderatör Dr. Nick Brauns'un söz verdiği Avukat Barry A. Fisher özetle şöyle konuştu:

"Kürt sorunu ve katliamları hakkında fazla bilgim yok. Ama bu Konferansta edindiğim bilgi ve belgelere göre Yahudilere, Ermenilere, Süryanilere yapılan soykırımlar Kürtlere de yapıldığını söyleyebilirim. Tanıkları, araştırmacıları dinledim. Kürdistan'ın birçok yerinde olduğu gibi Dêrsim bölgesinde yapılan katliam çok büyük acılar yaratmıştır. Bu katliamlar sadece o yıllarla sınırlı bir olay değildir. 1937-38 yıllarını anlamamız için araştırmacıların da değiştiği gibi öncesini de bilmek lazımdır. Kürdistan'da yapılan katliamlar bir bütünün birer parçalarıdır. Bunun için katliam öncesi ve sonrası yapılan katliamları da incelememiz lazım. Türk Başbakan Erdoğan, "Dêrsim'de 50 bin insan katledilmiştir." demiştir. Türkiye'de suskunluk duvarları yıkılmıştır. Artık geriye dönülemez. Türkiye, bu katliamları, soykırımları kabul etmek zorundadır. Bunlarla yüzleşmek zorundadır. Dünyada Dêrsim Katliamına ben-

zer katliamların davalarını üstlendim. Bunları ancak basın ve siyasi baskılarla kazanma şansına sahip olduk. Kürt sorunu ve katliamları da Demokratik Kitle Örgütleri, İnsan Hakları Örgütleri, Parlamentolar, basın ve her türlü siyasi baskı mekanizma kollarıyla dünya kamuoyuna, dolayısıyla uluslararası mahkemelere taşınmalıdır. Dünya kamuoyunu Kürt sorunu ve katliamları hakkında Hükümetler ve basın başta olmak üzere tüm kolektif araç kollarıyla aydınlatılınca uluslararası mahkemelerde sorunu çözmek kolaylaşır. Bütün uluslararası mahkemelerde bu yöntemi kullandık.

Avukatlık yaptığım Almanya ve Avusturya'daki soykırım davalarını, Çinli ve Koreli seks kölelerin hukuksal davalarını bu şekilde uluslararası platformlara getirme yöntemi kullanarak başarı kazandık. Kürt katliam ve soykırımları da bu yöntemle uluslararası platformlara taşınmalıyız. Her ülkenin kendi imkânları doğrultusunda yapabileceği işler, atabileceği adımlar vardır. ABD farklı bakabilir. Fransa, Almanya farklı cepheden bakabilir. Her ülke böyle kendi payı ölçüsünde Kürt sorununa bir katkı sunabilmelidir. Parlamentolar bu konuda önemlidir. Soykırımları kabul etmeyen Türkiye'ye ticari ve siyasi ilişkilerle baskı yapılabilir. Ekonomik ve stratejik çıkarları için katliam ve soykırımları görmek istemeyen devletler bu konuda daha samimi yaklaşabilirler olaya

Av. Barry A. Fisher Berlin Dêrsim 1937-38 Konferans'ında konuşurken

Mağdurlardan özür dilenmeli⁵³

“Herkesin nelerin yaşandığını bilme hakkı vardır. Mağdurları ve yaşanan acıları bilme hakkı vardır. Bu farklı ve zor bir istek olabilir ama temel bir gerekliliktir. Devlet mağdurlardan özür dilemeli, tazminat ödemeli, topluma tanıtmalı, desteklemeli ve korumalıdır.”

Uluslararası alanda tanınmış Avukat **Barry A. Fisher**, Türk devletinin Dêrsim’deki uygulamalarını herkesin bilme hakkı olduğunu söyledi. Devletin bu istemi gerçekleştirmesinin zor, ancak gerekli olduğunu vurgulayan Fisher, “Mağdurlardan özür dilenmeli, tazminat ödenmeli ve topluma tanıtılmalıdır.” dedi. ABD’li avukat Barry A. Fisher, “İnsani görevim gereği, Kürtlerle beraber Türklere ve diğer azınlıklara barışı, eşit ve özgür temelde bir yaşama desteğimi sunmak istiyorum.” diyor.

Fisher, Uluslararası İnsan Hakları Avukatları kuruluşunun eski başkan yardımcısı, Amerikan Barosu Birinci Yasa Değişikliği Komitesi’nin başkan yardımcısı ve aynı kuruluşun Din Özgürlüğü Alt Komitesi’nin başkanı, Amerikan Barosu’nun Orta ve Doğu Avrupa Hukuk Kurumu’nun danışmanı, Uluslararası Din ve İnanç Özgürlüğü Akademisi’nin üyesi, 1993 Unesco BM Viyana İnsan Hakları Deklarasyonu’nun Uygulanması İçin Konferans delegesi.

Fisher, çok sayıda araştırma yürütüp, rapor hazırladı. Özellikle ırk, etnisite ve dinle ilgili davalarda uzman olarak değerlendiriliyor. Romanya, Moldova, Arnavutluk, Bosna ve Beyaz Rusya’da anayasa hazırlık çalışmalarına katıldı. Aralarında Rusya, Meksika,

---

53 Gazeteci Nihal Bayram ve Ali Güler’in avukat Barry A. Fisher ile Dêrsim 38 Katliamı Konferansı’nda yapılan röportaj. Yeni Özgür Politika Gazetesi, 7.12.2010

İspanya, Arjantin, Kanada, Almanya ve İngiltere'nin de bulunduğu çok sayıda ülkede hukuki konularda danışmanlık yaptı. Çok uluslu müzakere gruplarının içinde yer aldı. Almanya ve Avusturyadaki soykırım davalarında avukatlık yaptı, Çinli ve Koreli seks kölelerinin hukuki temsilini yaptı. Fisher ile 24 Kasım'da Berlin'de gerçekleştirilen Dêrsim 38 Katliamı Konferansı'nda sohbet ettik...

Öncelikle şunu öğrenmek istiyoruz sizden. Bir hukukçu olarak Kürtlerin şu anki durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Kürt sorununa ilişkin temel düşüncelerimden biri şudur: Her şeyden önce Kürtlere karşı gerçekleşen saldırıların uluslararası boyutların araştırmak gerekiyor. Kürtlere karşı açık yürütülen bir savaş vardır. Bu bir gerçektir. Tabii ki, bu konuda 'Kürtler' terimini üzerine birçok siyasi tartışmalar yürütülmektedir. Çünkü bu insanlar, büyük bir coğrafyada yaşamaktadırlar. Kürdistan terimi bana göre bir şemsiye gibi büyük bir alanı kapsıyor, çok yıllar önce bazı eski haritalarda bu isim altında bahsedilen bir alandır ve bu alan birçok insanı kapsıyordu. Ve bu insanlar diğer kültürlere, diğer inançlara karşı çok açık, hoşgörülü insanlardır. Milliyete, belli bir alfabe yapısına, belli bir inanca veya belli bir dile (veya dil lehçesine) daralmamış bir halktır.

Alevileri var, Müslümanları var, birçok dillerde konuşan bir halkı vardır. Ve bu bir asıl nüsha yani bir özelliğidir ki, bu halk bu kadar uzun bir süre dayanmış ve kimliğini bu şartlar altında korumuştur. Dünya tarihinde bunun eşine, benzerine çok az rastlarız.

Kürdistan'ın şemsiye olma özelliği çok sayıda dili, inancı ve kültürü korumaktadır. Ve Kürtler diğer insanlar gibi yaşamak için mücadele vermektedirler... Bu konuda önemli çabalar sarf etmektedirler.

Bu da olumlu ve dünyaya çok güzel bir model örnektir. Yine Kürtler bence sadece 4 ülke parçalarından ibaret değildir. Dağlara sığınan büyük bir halk tabanı var, uzaklara sürgün edilen ve serpiştirilen büyük bir Kürt kitlesi var, Arap ülkelerinde farklı kimlikler altında yaşayan Kürtler var. Bunların büyük bir kısmı

tespit edilmemiş veya edilemiyor. Zazaki'nin özel bir tarihçesi ve özgünlükleri ve buna benzer hassasiyetleri de göz önünde bulundursak, armoni ve birlik içinde yan yana yaşamak mümkün olacaktır.

Uluslararası arenada Kürtler nasıl görülüyor?

Dünyada ülkeler arasında birçok ilişki var, oynanan birçok oyun var. Bazen bu oyunları kaybedersiniz... Çünkü dünya değişiyor. Kürt halkının bu konuda rolü, dengelerin korunması veya sarsılması açısından önemlidir. Uzun süreden beri kabul edilmeyen insanlar olarak damgalanan Kürtler, bugün kendi kimliklerinin arayışındadır. Kürtler 'Kimiz biz?', 'Dilimiz nedir?' 'Dinimiz nedir?' bu ve benzeri sorular ile önemli çabalar sarf ediyorlar. Birçok farklılıkları ile bu insanlar bir coğrafyada yaşıyorlar... Bu coğrafya bir birlik içinde, diğer dini yapılanmalara karşı, etnik ve kültürel gruplara karşı açık ve büyük hoşgörü içinde.

Dêrsim '38 Konferansı'nda Kürtlerin zengin bir halk olduğunu vurguladınız. Söylediklerinizi açabilir misiniz?

Bence Kürtler, dünyanın en zengin insanları arasındadırlar. Ekonomik zenginlik boyutunda bunu söylemiyorum. Birlik ve tanımlama açısından çok zengin. Biliyorum, dünden bugün sorunlar çatışmalar vardır ve bu çatışmalar bu birliği değiştirmek istiyor... Zazaların ve Kurmançların kimliklerini eritmek istiyor. Bu insanlar bir coğrafyada yanyana ve bir armoni içinde yüzyıllarca yaşadı. Bu bakış açısından bu meseleye bakıyorum ve Kürtlerin konumunu tanımlıyorum.

Dilin bu zenginlik içinde yeri ne?

Evet günümüzün Türkiye'sinde sadece Türkçe ve Kürtçe konuşulmuyor. Lazca konuşanı, Gürcüce konuşanı, Ermenice konuşanı ve onlarca azınlık dili vardır. Fakat Türkiye, Türkçe konuşmaya, Türkçe düşünmeye, Türkçe yaşamaya zorluyor. Bu kabul edilemez. Türkiye mozaik ve çok renkli bir ülkedir. Bu renkler güzelliğini korumalıdır. Bu insan hakları açısından da önemli bir

noktadır. Dillerin, dinlerin, kültürlerin zenginliği olan bu coğrafyada herkes kendi rengi ile yaşamalıdır. Bunun en temelinde mozaik yapıyı görsel hale dokunduran bir harita sunulmalı ve bu haritada “Burası Kürtlerin, burası şu ve burası şu azınlıkların yaşadıkları bölgeler” şeklinde hakların topluluğu tanıtılmalıdır. Buna benzer sorunları Hindistan da yaşadı. Orada herkese ‘Hindu’dur gözü ile bakıldı. Fakat o coğrafyada o kadar çok ve o kadar farklı halklar, o kadar farklı diller, o kadar farklı inanç sistemleri yanyana yaşıyorlar ki...

Türkiye’de ise var olan tüm okul ve üniversitelerde tarihi olgular, toplumsal gelişmeler, hatta savaş ayrıntıları taraflı yazılmıştır ve Türk ulusu neredeyse kutsanmaktadır. Kürtler ve diğer azınlıklardan ya hiç bahsedilmemekte ya da onlardan olumsuz bir şekilde bahsedilmektedir. Çocuklara bu şekilde farklı uluslara karşı derin bir düşmanlık ve küçümsemeyi okullarda aşıyorlar. Bu hatalar bir an evvel düzeltilmelidir.

“Yer isimleri üzerindeki yasaklar kaldırılmalı”

Dêrsim Soykırımı’na ilişkin son günlerde hedeflerden biri de tazminat istemidir...

Tazminat istemine gelince bu konuda birçok düşünce ve fikirlerim var fakat bunun için var olan Sayın Eren Keskin gibi, Sayın Erdal Doğan gibi Kürt ve Türk avukat meslektaşlarıma danışarak ortak bir komisyon tarzında bu atılması gereken adımları ortak kararlaştırmak ve önümüzdeki süreçte kamuoyuna sunmak istiyorum. Bu şekilde birey olarak insani görevimi yerine getirmek, Kürtlerle birlikte barışa ve özgür bir yaşama destek sunmak istiyorum. Fakat tazminat tartışmalarına geçmeden önce şu bakımdan bir kararlılık bir birlik tanımlama kazanmamız gerekiyor. Bu kıyım kültürel bir kıyım mıdır? Kürtler aşiretleri ile kültürel özellikleri ile kıyımdan geçirildiler. Bunun tespiti önceliklidir. İnsanlara Türk isimlerin zorla dayatılması, köylerin, şehirlerin Kürtçe isimleri yerine Türkçe isimlerin dayatılmasıyla bir kültürel kıyım gerçekleşmektedir. Bu konuda iyi niyet bir an evvel göstermeli ve Kürtçe isimler üzerinde yasaklar kaldırılmalıdır.

‘Hukuksal platformlara taşınmalı’

Peki, tazminat davası açılırsa... Sizce kaç yıl sonra sonuçlanabilir?

Böyle bir soruya cevap vermek zor. Ki önce tazminatın içeriğinin tartışılması gerekir. Soykırım statüsünde bu konuyu ele alırsak, tazminattan önce bir mahkeme sürecini, bir kabul sürecini aşmak zorunludur. Kürtlerin varlığı ve soykırımın gerçeği... Öncelik bunların kabulüdür. Soykırım bir kültürel kırimdır ve bunun hukuksal platforma taşınması gerekiyor. Her kültürde olduğu gibi Kürt kültüründe yaşam damarı dilidir. Çoğunluk tezi bu konuda önemli bir noktadır. Çok dilli bir ortamda tek dilli olma baskısı ön plandadır. Bu ve benzeri sorunların hukuksal boyuta ulaşması gerekiyor.

“Kürtlerin ilişkileri önemli”

Siyasi işbirliği uluslararası mahkemelerce etkili bir hale gelmiştir. Dêrsim Soykırımı hukuksal bir aşamaya geldiğinde, sizce uluslararası işbirliği hangi boyutta davaya yansiyacak?

Her ülkenin kendi imkânları doğrultusunda yapabileceği işler, atabileceği adımlar vardır. Bu ABD’de farklıdır, örneğin Almanya’da farklıdır. Her ülke böylece kendi payı ölçüsünde bir katkı sunabilir ve sunabilmelidir de. Parlamentolar bu konuda önemlidir. Ticari ve siyasi ilişkilerde baskı yapılabilir. Hükümetler bu konuda daha samimi yaklaşabilirler... Fakat bu, aynı zamanda Kürtler ile bu ülkeler arasında kurulacak veya var olan ilişkilere bağlıdır.

Şu anda Kürtler açısından enteresan bir durum var...

Irak’ta kurulması planlanan hükümet modeli sonuçlanmıştır. Ve bu sonuçlanma Kürt toplumu sayesinde de hızlanarak sonuç almıştır. Bu İran, Suriye ve Türkiye’ye model olabilir... Ki şu anki Erdoğan ile Öcalan arasındaki ilişki arayışları bunu gösteriyor. Kürtlerin Irak ile anlaşması bu konuda örnektir. Fakat Türkiye bu

modeli kabul etmeyebilir

Miloseviç davasında birçok tanık karanlıkların aydınlığa çıkmasına destek sunmuştur. Oysa Dêrsim Soykırımı'nda şurada bu kadar fazla bir tanık yok. Ya da dün olduğu gibi susmayı tercih ediyorlar; çünkü susturulmuş, kendilerine ölüm tehditlerinde bulunulmuştur?

Bu konuda başta STK'lar olmak üzere halkın kendisine büyük görevler düşüyor. Olayları belgelemek, sözleri yazıya dökmek, sessizliği kırmak başta Kürtlerin elindedir. Yazılı ve görsel dökümantasyonlar yapmak mantıklı ve önemlidir. Böylece güçlü bir kamuoyu oluşturmak mümkün olabilir ve fikir alışverişi sağlanabilir. Yazılan birçok yanıyla doğruyu açığa çıkarabilir, önyarguları kırabilir. Dost kazandırabilir. Eğer bir insan kendi geçmişi ve kendi tarihiyle yüzleşebilir ise bu gelecekteki ilişkileri de belirler. Bugün nasıl ki, birçok bilim insanı, Dêrsim gerçeği üzerine belgeler ile konuşuyor ise bu daha yaygın bir hale dönüşmelidir. Orada insanlar vardı ve bu insanlar bunu yaşadılar. Bu belgelenmeli, aydınlığa kavuşturulmalı.

Eğer, Türkiye katliamı, Dêrsim Soykırımı'nı kabul ederse, nasıl bir mahkûmiyet yaşayabilir? Bunun maddi, manevi ve siyasi boyutları nedir?

Türkiye, barış içinde çok kültürlülüğü kabul etmek zorundadır. Yani kendi coğrafyasında yaşayan kültürleri kabul etmek zorundadır. Dilleri, dinleri, insanları kabul etmek zorundadır. Bunun dünya üzerinde birçok örneği vardır. Hindistan buna bir örnektir. Afrika buna bir örnektir. Türkiye'nin şunu anlaması ve kabul etmesi gerekiyor. Türkiye'nin eğitim ve kamu hizmetinde birçok hataları ve günahları vardır. Herkesin nelerin yaşandığını bilme hakkı vardır. Mağdurları ve yaşanan acıları bilme hakkı vardır. Bu farklı ve zor bir istek olabilir ama temel bir gerekliliktir. Mağdurlardan özür dilemeli, tazminat ödemeli, topluma tanıtılmalı, desteklemeli ve korumalıdır.

Soldan sağa Av. Erdal Doğan, Av. Eren Keskin, Dr. Nick Brauns, Prof. Dr. Ahmet Özer, Av. Barry A. Fisher

Dêrsim soykırımı

Avukat Erdal Doğan

Konferansın bilim insanları, tarihçi ve Avukatların konuştuğu oturuma moderatörlük yapan tarihçi Dr. Nick Brauns'un söz verdiği Avukat Erdal Doğan, Dêrsim Soykırımı'nın aynı zamanda tüm insanlığın sorunu olduğunu belirterek, soykırımın belli yönleri ile günümüzde de çeşitli biçimlerde devam ettiğini genişçe analiz ettikten sonra, soykırımı uluslararası mahkemelere götürmenin hukuksal yolları üzerinde durmaya çalıştı:

«Sayın Milletvekili Gıyasettin Sayan,
Sayın Başkan Haydar Işık,

Saygıdeğer Bayanlar ve Baylar,

Anadolu'daki katliamlar ve soykırımlar gibi Dêrsim meselesi de 1870'lerde başlamıştır. Ermeni Soykırımı'nda, Süryani Soykırımı'nda Koçgiri Soykırımı'nda, Ağrı soykırımlarında ve Dêrsim Soykırımı'nda olsun, suçun mağdurları halen mağdurdur. Bu soykırımlarda bir halkın eli yoktur; Kürdistan'ı dört parçaya bölen uluslararası gerici güçlerle işbirliği halinde olan örgütlü, faşist bir devletin daha önceden planlayarak yaptığı soykırımlardır. Bunu Hrant Dink de söylemişti. Soykırım ile ilgilenen mahkemeler kurulabilir. Kurbanların yakınları bu mahkemelere başvurabilir.

Hukuksal açıdan soykırım

Öncelikle insan hakları alanında çalışan biz hukukçular, hukuksal hak mücadelesine başlamadan önce önümüze gelen vaka-yı iyi tespit edebilmek için olayın tarihsel geçmişi, gelişimi ve onu etkileyen her tür detaylarını ayrı ayrı bilmemiz, araştırmamız ve değerlendirmemiz zorunludur. Aksi halde hem dillendireceğimiz sorunun adı, hem de talep edeceğimiz haklar manzumesini eksik ve stratejik yönden hatalı yapabiliriz. Bu hususu dillendirme gereği ise Dêrsim yöresinin demografik yapısı ve o yapıya ilişkin yapılan kırımların neden ve sonuçlarını iyi irdeleyebilmek ve hukuki mücadelede doğru araç ve argümanları kullanabilmek içindir. Yapılan yüzeysel araştırmalardan dahi Dêrsim'in tek başına yalnız Kürtlerden, Zazalardan, Ermenilerden mütevellit olmadığını tespit etmek çok zor değildir. Aksi halde bu coğrafyayı tek ırka indirgemiş olur ve geçmişten gelen birçok geleneği, kültürel birikim ve refleksi anlamlandırmakta çok zorlanırız. Ya da yanlış değerlendiririz. Dêrsim'in demografik yapısına ilişkin çeşitli kaynaklardan yapılan çalışmalarla ile yine çok az yapılmış olsa da var olan arkeolojik çalışmalardan çıkan sonuçlara dair analizler bizlere ciddi anlamda ufuk açıcı veriler sunmaktadır. Çıkan sonuçlardan Dêrsim'in en az 10.000 yıllık tarihi bir geçmişi ile Anadolu'da yaşamış birçok uygarlık ailesini/ halkına ev sahipliği yapmış olduğunu biliyoruz. O yüzdendir ki Dêrsim anayurdu çok farklı etnik, kültürel izleri içinde barındıra gelmiştir. Tek tanrılı

dinlerin ilk dönem yayılma zamanları ile yine otoriter, emperyal, saldırgan, kolonici iktidar yayılmacılığında canını, benliğini kurtarmak isteyen Anadolu, Ortadoğu ve Kafkas halklarının birçoğunun kendisini bu dört yanı sarp dağlar, geçit vermez kanyonlar ve ırmaklarla çevrili coğrafyaya attığı en azından bu konferans salonunu dolduran konukların malumudur. Yani bu coğrafyanın hem kendisi hem de yaşayan eski halkının kendilerine sığınan diğer kadim halkları korumaya aldıkları bir vakadır. Bu coğrafya bir bakıma insanlık hazinesini koruyan bir sanduka gibidir. Şunu söylersek abartmış olmayız, binlerce yıllık tekçi iktidar yapıların diğer halklara uygulamaya çalışa geldiği siyasi asimilasyon politikalarına boyun eğmeyerek onlara dönüşmeyen Dêrsim ve oraya sığınmış diğer kadim halkları böylelikle insanlık ailesinin binlerce yıllık katmerli kültür izlerini bünyesinde koruya gelmiştir.

Dêrsim coğrafyasına kimler yerleşmedi ki! İlk bilinenler mesela Gutiler, Hurriler, onlardan sonra Hurri-Mitanni uygarlığı, sonra yine takip eden çağ ve tarihlerine göre sırasıyla Hititler, Urartular, Kimmerler, İskitler, Ermeniler, Medler, Persler, Büyük Dikran Ermeni Krallığı, Akkoyunlar, Dimilliler. Yine tüm bunlar arasında sayamadığımız, eksik bırakmış olduğumuz uygarlıklar ve halk kesimleri olduğunu da belirtmemiz gerek.

Böylelikle Dêrsim halkların farklı dini inançları, farklı kültür ve dilleri ile o zengin özel coğrafyasında Anadolu içinde, genelde de Mezopotamya uygarlığının belleğini içinde taşır. Bu durumun bizzat kendisi süregiden çağlar boyunca tüm o coğrafya çevresinde gelip geçen tüm imparatorluklar için de birer tehlike oluşturmuştur. Aynı durum varlığı son bin yıllık tarihinde, Selçuklu ve Osmanlı Devletlerinin Anadolu'yu tek tip bir din inançla zorla Sünni-İslamlaştırma geleneğine, son yüzyılda Türkleştirme kimliği eklenerek tek ırk, tek devlet, tek bayrak ve tek dil şiarını hedefleyen Türkiye Cumhuriyet rejimi için de büyük tehlike oluşturmuştur. Egemen görüş Selçuklu Devletinden bu yana Türk Egemenlik Sistemi'nin değişik kültür ve inançlara hoşgörülü davrandığını, çok kültürlülüğü benimsediğini söylese de, tarihsel pratik bize bunun tersini söylemektedir. Çünkü Anadolu halk-

ların küçük bir hak arayışı sürekli kanla bastırılmış; birbirinin üzerine tepeler gibi yığılan kesilmiş kurukafa tarihin bize gösterdiği Osmanlı devlet terörün fotoğraf kesitleridir. Hiçbir devlet, Dêrsimin Zerdüşt kökenine dayanan Kızılbaş kültürü gibi, 72 ırkın yarattığı çeşitlilik ve farklılığı içinde barındırmamış ve hoş-görüyle davranmamıştır. Bu bölgenin kendine özgü hesap sorulabilir, şeffaf yönetim biçimi, insancıl ve doğacı adalet yaşamı ile imparatorlukların ya da devletlerin tekçi inanç yapılarının baskısı ile primader yapılanan idari yönetimleri için potansiyel bir tehdit oluşturmuştur. Kendi inanç ve yaşam biçimleri nedeniyle mevcut devlet düzenlerine biat etmeyen Dêrsimliler önceki imparatorluklar gibi Osmanlı'nın da bitmez tükenmez saldırılarına bu nedenle hep maruz kalmışlardır. Osmanlı padişahı Yavuz Sultan'ın Anadolu'da Aleviler üzerinde gerçekleştirdiği soykırımdan kurtulabilenlerin ilk sığındıkları yer yine Dêrsim olmuştur. Yine tahmin edileceği üzere soykırımcı Osmanlı Padişahı Yavuz Sultan Dêrsim'e girememiştir. Dêrsim'i ele geçirme seferleri için 1870 li yıllardan sonra tekrar plan ve raporlar hazırlanmıştır. Osmanlı'nın bu askeri seferleri yeni cumhuriyete kadar devam etmiştir. Yeni Cumhuriyetin İttihatçı lider ve kadroları da çok kimlikli ve kültürlü coğrafyayı tek ırk, tek devlet, tek bayrak ve tek dile dönüştürmek için tüm ırkçı şiddetini sürdürürken, ilk hedeflerinde yine Dêrsim'in olması şaşırtıcı değildir. Bu hedefin zaman içinde halka halka Dêrsim civarındaki Kürt halkına da yönelmiş olduğunu bilmekteyiz.

Bu bakımdan yüzyıllardan beri amaçlanarak, onlarca yılda hazırlanan rapor, plan ve strateji ile 1937-38 tarihinde gerçekleştirilen askeri hareketle Dêrsim'i tümünden "imha etmenin" amaçlandığını, devletin kendi resmi talimatlarına yansıtacak kadar fütursuz davrandığını görmekteyiz. Kanımca bu bölge özelinde gerçekleşen tüm süreci ve yaşananları dikkate aldığımızda; yüzyıllardan beri Kürdistan'ın diğer parçalarında zamana yayılan Kürt soykırımlarının bir parçası olmasına rağmen; tarihsel olarak her zaman Kürt soykırımlarının son halkası olan bu bölgenin soykırımını Dêrsim Soykırımı diye adlandırmak en doğru yak-

laşım olacaktır. Aksi halde Dêrsim’de olanları, Kürt, Zaza veya Ermeni soykırımı diye adlandırmanın kendisi birçok eksik ve yanlış beraberinde getirir. Bunlar gözetilmeden sorunu sadece dini inanç ve etnik kimlikle tek başına tespite yaklaşmak çözümü zorlaştıracığı gibi çözülmüş sanılanın çoğu şeyin aslında çözülmemiş olarak daha sonra başka sancılı problemlerle karşımıza çıkacağını şimdiden söyleyebiliriz.

Mesela Dêrsim’in en önemli karakteristik özelliklerinden birisi olan halkın seküler yaşam biçimine damgasını vuran binlerce yıllık Zerdüşt inanç ve kültürünün neden, niçin sürekli merkezi devlet iktidarlarının potansiyel tehlikesi olageldiği, birer tahakküm hedefine yerleştiği gözetilmeden, 1937-38 Dêrsim soykırımının neden ve sonuçlarını tespite yönelmek çok ciddi bir hata olur.

Diğer yandan Dêrsim’i çevreleyen coğrafya etrafında gerçekleştirilen Ermeni, Pontus Rumları, Asur, Keldani, Kürt-YÊzîdî soykırımlarının dinsel ve etnik vurgu ile adlandırılması ne kadar doğru ise aynı dinsel ve etnik adlandırmanın veya nitelendirmenin Dêrsim için yapılması bir o kadar doğru olacaktır. Hem Dêrsim, hem de diğer soykırımların da ortak faillerinin ideolojisinin ortak paydasının Türk-İslam ideolojisi ile harekete geçen (nihayetinde de Türkçülüğün) devlet aygıtının ya da anlayışının olduğunu da çok rahatlıkla söyleyebiliriz.

Bütün bu soykırımların bir başka ortak paydası ise: soykırımı uğramış tüm halk kesimlerinin halen mağdurluklarının devam etmiş oluşudur.

Hukuki olarak bu durumun tespiti mağdurların manevi ve maddi zararlarının kısmen de olsa karşılanması açısından önemli olduğu kadar bu talepleri karşılayacak araç ve olanaklarının hangileri olması gerektiği hususu da bu toplantının gündem konularından birisidir.

Ermeniler 1915 den beri maruz kaldıkları mağdurlukları halen devam etmektedir. Keza aynı şekilde Dêrsimliler için de durum hiç de farklı değildir. Soykırımı karşı devletin tüm mağdurlara karşı inkâr siyasetini sürdürmesi, sorumluları resmi ola-

rak açıklamaması, sürgün edilenlerin topraklarından uzaklaştırılmasına devam edilmesi, evlatlık verilenlerin akıbetlerinin ve katledilenlerin mezarlarının nerelerde olduğunun gizlenmesi gibi hususlar ilk akla gelen can alıcı mağdurluğun devamlılığını sürdüren olgulardır. Yine failleri devlet görevlisi olarak halen görevlerine devam ediyor oluşu veya emekli resmi devlet maaşlarını alıp korunmalarına devam edilmesi ile binlerce katledilen Kürt vatandaşın bedenlerinin veya mezarlarının nerede olduğunun bilinmezliği, sürdürülen iç savaş sonucu Kürtlerin öldürülmeye ve sürgün edilmeye devam ediliyor olmalarının yanı sıra ana dillerinde eğitim ve hizmet almayışları, dini faaliyetlerini ile kültürel faaliyetlerini sürdüremiyor olmalarının hepsi bir bütün olarak, 1998 tarihli Roma statüsü kapsamında kültürel soykırımın en bariz örneğini oluşturur.

Hukuki yollar:

Soykırımlarda zamanaşımı yok. Hukuki yollar bakımından mevcut durumun soykırım olarak tanınması ya da mağdurluklarının giderilmesi için ilk etapta dört yol düşünülebilir. Bunlardan ilki konunun Lahey Adalet Divanı önüne götürülerek çözülmesi, ama bilmekteyiz ki Lahey Adalet Divanı önüne konunun taşınabilmesi için tarafların devlet statüsünde olması ve onların başvurusu ile gerçekleşebileceğidir.

Diğer husus BM'ler bünyesinde insan hakları ile ilgili organlarının harekete geçirilerek konunun BM Konseyinin önüne getirilmesi ve yaşananlar için uluslararası bir mahkeme kurulması için gerekli kararın çıkarılmasıdır. Bu yol oldukça zordur. Özellikle Kürtlerin bölgelerindeki stratejik konumu ile Kürt meselesinin bölgede çözümsüz bırakılması bazı siyasi ve ekonomik aktörlerin ortak buluşma paydası olduğu için bu yöntemde başarılı sonuç alınması oldukça zordur.

Diğer bir yöntem ise, 1998 tarihinde yürürlüğe giren BM Uluslararası Ceza Mahkemesi için kurucu antlaşması olan Roma statüsünde kabul edilen yargı yolu, başvuru konuları ve yargı organıdır. Roma statüsünde kabul edilen sözleşmeye göre bu mahkeme önüne ancak 1998 tarihinden sonraki olaylar getirilebilir. Bu açıdan ise toplu öldürme, zorla göç ettirme gibi meseleler ile

birlikte hem Dêrsim soykırımı hem de hali hazırda yaşanan Kürt halkına ve kültürüne yapılan saldırılar (dilini kullanamaması, dini faaliyetlerini gerçekleştirememesi, kültürel faaliyetlerinin engellenmesi gibi hususlar) dikkate alınacak olunursa bu konu UCM önüne “kültürel soykırım” olarak da rahatlıkla taşınılabılır.

Bir başka hukuki araç ise: Türk Ceza Kanunu’nda 2005 yılında yapılan değişikliklerle 76. ve 77. maddelerinde soykırım ve insanlığa karşı suçlar kategorisinde suçlar ihdas edilmiş ve bu suç failleri ile mücadele için yaptırımlar düzenlenmiştir. Ayrıca bu suçlarda zamanaşımı sorunu da bulunmamaktadır. Yani soykırım olarak adlandırdığımız olaylar yargılama konusu olabileceği gibi, birer devlet cinayeti olarak adlandırabileceğimiz Abdi İpekçi, Musa Anter, Uğur Mumcu, Vedat Aydın, Hrant Dink, Zirve Yayınevi, Maraş, Çorum, Sivas Katliamları gibi birçok vaka da yeniden yargılama konusu olabilecektir. Buradaki sorun bu suçlara bakacak ehil, bağımsız, insan hakları alanında nosyon sahibi, saygın yargıç ve savcılardan oluşacak bir yargı organının oluşturulmasıdır. Ve ayrıca böyle bir organa aynı nitelikler esas alınarak soruşturma ve araştırma yetkisine sahip bir adli kollukla bir yazı işleri kaleminin oluşturulması zorunludur. Yoksa bu suçların pozitif iç hukukta bulunması ve onlar için soruşturma veya kovuşturma yapılması için iç hukuktaki özel yetkili yargı organları ile ona bağlı polis ve askerden müteşekkil adli kolluğun yeterli olacağını ileri sürmek ve düşünmek anlamsızdır. Çünkü mevcut yargı organlarının (özel yetkili ağır ceza mahkemeleri) biricik misyonu mevcut devlet organ ve anlayışının bir bütün olarak sorgulamadan korumak ve kollamaktır. Bu nedenle bu mahkemelerin kuruluş felsefesi ve misyonu olan (eski adı bu durumu daha iyi adlandırıyordu: Devlet Güvenlik Mahkemeleri) o ideolojik hukuk anlayışına sahip yargıç ve savcıların o reflekslerle soykırım veya insanlığa karşı işlenmiş suçları çözümlmeleri olanaklı değildir.

Kürt siyasi hareketinin gerçekleştirdiği bugünkü Dêrsim Soykırımı başlığı altındaki konferans bir ilk olmasının ötesinde çok anlamlıdır. Tabii ki bu toplantıda emeği geçen Sayın Haydar Işık, Erdal Er ve tüm arkadaşlarının emeğini anmadan geçmek olmaz.

1937-38 yılında Dêrsim'de gerçekleştirilen katliam 1948 tarihli BM Soykırım Suçunun Cezalandırılması ve Önlenmesi Sözleşmesindeki tanımına birebir uygunluğu tartışmasız bir malumun ilanıdır. Dêrsimde onlarca yıldır hazırlanarak gerçekleştirilen katliamları soykırım dışında başka tespitlerle açıklamaya girişmenin tek nedeni vardır o da bu tür tanımlamalarla siyasi ve pragmatik öngörülerle hareket ederek, hukuku yok sayarak, egemenlerin ekonomik ve siyasi hesaplarını ön plana çıkaran yaklaşımlardır.

Niyet ve hukuksal kararlılık

1937-38 de Dêrsim'de yaşatılan soykırımın hukuki olarak tescili için bu çok değerli ve anlamlı girişimi başlatarak bu konferansı gerçekleştiren Kürt siyasi çevresinin sonuç alıncaya kadar kararlılığının önemi ortadadır. Ayrıca benliklerinin biricik parçası olan, kendilerini farklı dil ve kimliklerle anlamlandıran halk kesimlerini de inkar etmeden, ötekileştirmeden bu çok değerli hukuki mücadeleye dahil edebilmenin önemini vurgulamak gerekir.

Girişilecek bu tür bir hukuksal mücadelenin siyasi yansımalarının ve etkilerinin olacağı kesindir. Bu bakımdan parlamenter siyasi mücadele yürüten Kürt siyasi hareketinin soykırım döneminin siyasi sorumlusu hükümet kurucusu Cumhuriyet Halk Partisi'nin soykırımdaki siyasi sorumluluğu ortada iken, bu konuda CHP'nin herhangi bir özeleştirisi ve buna bağlı olarak sorumluluğun gereklerini yerine getirmemişken onlarla yapılacak siyasi bir seçim veya iktidar ittifakının kendisi başlı başına bu hukuksal mücadele sürecine maddi ve manevi yönden çok zarar verecektir.

Çünkü Türk-İslam ideolojisinin gerçekleştirdiği soykırım halkalarından biri olan Dêrsim Soykırımı için yürütülecek hukuksal mücadelenin de tutarlılığı için geçmişle yüzleşmeyi esas alan insancıl siyasi kararlılık da çok önemlidir. Aynı ideolojik ve kurumsal yapıların daha öncesinde;1894-1897 yılları arası ve 19. yüzyıl başında 1915-1922 tarihleri arasında gerçekleştirdikleri Ermeni, Süryani, Keldani, Kürt-YÊzîdî halklarının soykırımla-

rından Dêrsim Soykırımını ayıramayacağımız da bir gerçektir. Haliyle Dêrsimden önceki bu soykırımlarda Kürt halkının en azından kendi hesabına düşen tarihi yüzleşmeyi yapması da bir zorunluluktur. Çünkü Dêrsim'den önceki soykırımlarda hem sivil hem de kurumsal (Hamidiye Alayları ile bölgede örgütlenen Teşkilatı Mahsusa yapısı içinde) yapılarda yer alarak İttihatçılarla işbirliği rolünün açıkça deşifre edilip ve samimi bir özeleştirme ile geçmiş ile yüzleşildiğinde, Cumhuriyet Türkiye'sinin hangi ırkçı saiklerle inşa edilmiş olduğunu da en güzel ifşa etme olanağı sağlar. Egemen resmi görüşün aralıksız yüzleşmeme gibi bir eğilim göstermesi, inkar ve imha politikası sürdürmesi yarıda kalan soykırımların devam etmesini sağlamak içindir. Bu süreç ile yüzleşme sorumluluğu "Kürtleri devlet kullandı" ya da „Kürtler devlete karşı çıktı“ kandırdı şeklinde edilgen bir rol alınarak bu sorumluluk savuşturulup, geçiştirilmekte katliam ve soykırımları devam ettirmek isteyen devletin değirmenine su taşımak dışında hiç kimseye bir faydası olmaz. Çünkü siyasi Kürt Halk mücadelesinin hem halkta yarattığı bilinç, hem de halkın vicdanına güvenmek lazımdır. Aksi halde Kürt halkı için gerçeklerden uzak bir resmi tarih yazımı söz konusu olacaktır. Geçmişle yüzleşmek, Türkçü ideolojinin bu topraklarda yaptığı ile halen mevcudiyetini sürdüren bu ırkçı cumhuriyet ideolojisinin deşifre edilerek yalnızlaştırılmasını sağlar ve böylelikle tüm cumhurları içine alan demokratik bir cumhuriyete dönüşmesi için olmazsa olmaz bir adım olur. Bu durumun kendisi Dêrsim soykırımının hukuki tescili ve mağdurlarının mağdurluğunu gidermek için çok önem arz ettiği gibi, siyasi asimilasyonla süregiden kültür soykırımının da engelleyebilecek bir güce ve önemi haiz olur.

Alevi (Kızılbaş) inancında kin olgusu olmadığı için kendisine yapılan zulümleri belleğinde ancak içgüdüsel bir korunma şeklinde ve daha çok duygusal tepkimelerle saklar. Bu durumun kendisi ise katliamların hesabını yapanlardan sorma gibi uzun soluklu bir mücadele geleneğinin oluşmasına hep engel oluşturmuştur. Elbette ki bu durumun daha ayrıntılı sosyal antropolojik, sosyolojik, siyasal, psikolojik vs. nedenleri vardır. Bu nedenlerdir

ki, binlerce yıldır hep kıyım uğramakta olan Alevi halkı, ona iyi niyet gösteren veya ona bir adım atana o 2 adım atarak fazlasıyla gönül borcu ödemektedir. Alevileri ve Dêrsim halkının büyük çoğunluğu bu soykırımının siyasi sorumluluğunun tartışmasız birinci dereceden sorumlu kişisi Atatürk'ü bile katliamdan izole etmeye çalışırlar. Tabii ki bu durumu veya yanlısamaları yaratan, sağlayan kesimler soykırım sorumlusu iktidarla işbirliği içinde olan Alevi bazı dede, pir ve Bektaşî babalarının rolünü burada anmadan geçemeyiz. "Atatürk'ün bu olan bitenden haberdar olmadığını, O'nun hasta yatağında olduğunu, O'nun Hz. Ali'nin görünen yüzü olduğu" gibi yalanları, sorumluluk karartmalarını yaparak halk içinde yayan bu kişiler en az soykırımcılar kadar katillerdir. Mağdur halkı bilgi kirliliği ile celladına âşık ettiren bu zatların işbirlikçiliği ve sorumluluğu en açık şekilde deşifre edilmesi ise Dêrsim'in geleceğinin yeniden barış ve güven içinde kurulması için kaçınılmazdır. Aksi halde Alevilerin (Kızılbaşların) saflık derecesindeki kendilerine söylenenleri inanma zafiyetini eskiden olduğu gibi bugün ve gelecekte de kötüye kullanacak birçok sol ve sağdan siyasi aktör fütursuzce varlığını sürdürecektir. Şu son yüzyıl içinde bunlar içindeki en başarılı aktörün Cumhuriyet Halk Partisi olduğuna şüphe yoktur. Alevileri yalanlar ve katliamlar üzerine kurulu bu demokratik olmayan cumhuriyete bekçilik yapma konusundaki tüm güç ve entrikalarını İttihatçılardan miras aldıkları gibi aynı zamanda Alevilerin o çok zayıf belleğinden de yararlanırlar. Dêrsim Alevilerinden Kılıçdaroğlu'nun CHP başkanı olduktan sonra Dêrsim Soykırımını hatırlatan gazetecilere sarf ettiği "ben o tarihte doğmamıştım" sözü ile soykırımı neredeyse alaya alırcasına sorumluluk savması dehşet verici olması yanında, büyük bir terbiyesizlik ve ayıptır. Bu söz aynı zamanda Dêrsim halkına bundan sonra ki soykırımın da devamlılığını muştular mahiyettedir.

İşte soykırımın hukuksal boyutu üzerinde dururken, toplumun da resmi inkâr ve yalanlarından kurtulup soykırımı bilince çıkarmasını unutmamak gerekiyor. Soykırımın uluslararası hukuksal arena taşınabilmesi için öncelikle Dêrsimlilerin de

kendi içindeki Türk-İslam kurdunu temizlemesi gerektiğine inanıyoruz. Hala birçok kesimde Atatürk ve İsmet İnönü'nün soykırımdan habersiz olduklarına dair inanç var. Kendi kâbuslarını bir aşk gibi yaşıyorlar. Bu siyasette de var. Atatürk ve CHP'nin mit ve kâbusundan kurtulmayınca kadar ne TC de, ne de uluslararası alanda bir ciddiyet yakalanamaz. Fakat tüm olumsuzluklara rağmen hukukçular olarak konuyu uluslararası ceza mahkemelerine taşımaya gayret edeceğiz. Eğer el ele verirse sonuç alabiliriz.

Son olarak bu konferansı düzenlemekte emeği geçen sayın Haydar Işık ve değerli arkadaşlarına, yine çok değerli çalışmaları ile belleğimizi taze tutan Mehmet Bayrak ve diğer tüm araştırmacılara teşekkürü borç bilirim.

Sonuç olarak;

Bu kadar tanıgın, belgenin, delilin arasında bu dehşeti yaratımların sorumlulukları ile yüzleştiremezsek, kalan mağdurların mağduriyetlerini gideremezsek eğer; dağlardan, mağaralardan ve derelerinde çınlayan o on binlerin çığlıklarını kulaklarımızda ve yüreklerimizde işitmeye devam edeceğiz demektir. Aynı zamanda soykırımlarla yüzleşmemek demek, bu tür insanlık suçlarının devam etmesine müsaade etmek ve göz yummak anlamına gelir ki, bu çok korkunç bir şey! Atom bombası gibi çok tehlikeli bir şey!

İlgiyle dinlediğiniz için hepinize teşekkürler.»

Avukat Erdal Doğan

Azad Roni'nin yorumu:

Konferansta, Dêrsim soykırımının hangi aşamalarda planlandığı, nasıl işlendiğinin yanısıra, Avrupa Türkologların Türk milliyetçiliğiyle yetiştirip kendi halkına düşman ederek ve yerli halkların „iç düşman“ olarak gösterildiği İttihatçı geleneğinin soykırımdan geçirdiği yerli halklardan artakalanların, Balkan ve Kafkas göçmenleriyle birlikte siyasi asimilasyon politikalarından geçirerek kendi kültüründen uzaklaştırıp yabancılaştırarak yapay bir Türklük yaratıldığı üzerinde de duran tarihçi ve bilim insanları, bu sorulara da genişçe yanıt vermeye çalıştılar. Benim tarihsel anlayışıma göre bütün bu soykırımlar yüz-ikiyüzyıl önceden hazırlanmıştı. Soykırım dozerlerini, halklara savaşlar dayatılarak üzerlerinden geçirme zamanı geldiğinde, yetiştirdikleri M. Kemal, Mussolini, Hitler gibi kişiliksiz etiketler iktidara getirilerek kullanılmış ve başta zor araçlarına sahip devletin askeri, polisi, gizli servisi, yargı ve basın olmak üzere herkes faşist şefle birlikte hareket ederek görevini tamtakır yapmıştı. Görevini yapmayan soykırım dozerin altında eziliyordu: Ya toplama kamplarında, ya da herhangi bir yerde faşist güçler tarafından öldürülüp yok ediliyordu.

Konferansın dördüncü oturumuna moderatörlük yapan tarihçi Dr. Nick Brauns, son sözü verdiği Prof. Dr. Ahmet Özer, İttihatçıların Avrupa merkezci Türk milliyetçiliği programları üzerinde durmaya çalıştı.

Prof. Dr. Ahmet Özer

«Berlin Eyaleti Parlamentosu Başkanı Sayın Walter Momper,
Sayın Milletvekili Gıyasettin Sayan,
Sayın Başkan Haydar Işık,
Saygıdeğer Bayanlar ve Baylar,

Asıl mesele tarih ile yüzleşmektir. Geçmişini bilmeyen bugünü anlayamaz. Bugünü kavramayan da geleceği inşa edemez. Siz 70 sene bir topluma, bir kitleye yalan söylerseniz bu 70 yılın

yalanını 70 günde düzeltmek mümkün değildir. Eğer sonuçları değiştirmek istiyorsanız, nedenlerini kaldırmanız gerekiyor. Eğer nedenleri kaldıramıyorsanız, sonuçlarını da değiştiremezsiniz.

DêrsimDE YAŞANAN TARİHİ GERÇEKLERİN BİLİNMESİNİN GÜNÜMÜZ SORUNLARINI ÇÖZMEDEKİ İŞLEVİ⁵⁴

Prof. Dr. Ahmet Özer⁵⁵

1937-38'de gerçekleşen Dêrsim Katliamını anlamak için 1925'lerde ki olaylara bakmak gerekir. O dönem anlaşılmadan Dêrsim anlaşılabilir. Çünkü Kürt sorununun bir parçası olarak Dêrsim operasyonu o zamandan beri tasarlanan bir hadisedir.

Bilindiği üzere Milli mücadele dönemi boyunca verilen sözler Cumhuriyet kurulduktan sonra yerine getirilmeyince 1925'de Şeyh Said İsyanı başladı.

Neydi bu sözler, ne zaman ve kimler tarafından, nasıl verilmişti? Önce buna bakalım, sonra Şeyh Said ve sonrasında meydana gelen ve 20. yüzyıl boyunca resmi ideolojinin Kürt sorununun belirleyen politikalarının oluşturucularına bakalım.

Bilindiği üzere Mustafa Kemal, 19 Mayıs 1919'da İngilizlerin bilgisi dâhilinde, padişahın görevlendirmesi ile Samsun'a gitti.⁵⁶ Bu aralar böbreklerinden rahatsız olan M. Kemal buradan Havzaya, sonra da Amasya'ya geçip bir müddet dinleniyor. Oradan doğuya gidiyor. Bu noktadan sonra yeni bir sürecin içine giren M. Kemal giderek İstanbul hükümetinden kopuyor.

23 Temmuz – 7 Ağustos 1919 Erzurum kongresini gerçekleştiriyor: Bu kongrede delege olmadığı için Beyazıtlı bir Kürt delege

---

54 24. Kasım 2010 Çarşamba günü Berlin Eyalet Parlamentosu'nda düzenlenen konferansa sunulan konuşmanın metni.

55 SDÜ. Sosyolog, aozero@fef.sdu.edu.tr

56 Bu gezinin amacı, başta İngilizler olmak üzere itilaf devletlerinin padişaha yaptıkları baskı neticesinde görevlendirilen M. Kemal'in Türk çetelerinin Rumlara yaptığı baskıları yerinde incelemek ve gerekirse önüne geçmektir.

istifa ettirilerek M. Kemal kongre delegesi yapılıyor, İttihatçı ve Laz delegelerin karşı gelmesine rağmen Kürt delegelerin yardımı ile kongre başkanlığına seçiliyor. M. Kemal'in Milli Mücadele liderliğine giden ilk dönemeç bu kongre başkanlığına seçilmiş olmasıdır.

4-12 Eylül 1919 Tarihlerinde Sivas Kongresi gerçekleştiriliyor: Bu kongreden murat Anadolu ve Rumeli'de (daha önce İttihat Terakki cemiyetince örgütlenen) iki cemiyeti Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirmek ve bir temsilciler heyeti seçmektir ki bunlar yapılıyor. M. Kemal daha sonra İstanbul'dan gelen Osmanlı heyeti ile görüşmek için Amasya'ya gidiyor.

18 Ekim 1919 Amasya'ya geçiliyor ve daha sonra bilinen süreçler yaşanıyor Milli Mücadele Kürtlerin de yardımı ile kazanılıyor.

Son derece pragmatik bir lider olan M. Kemal daha önce Doğuda yaptığı görevler nedeniyle iyi tanıdığı Kürtleri (özellikle Kürtlerin ağa ve beylerini) "din elden gidiyor, halife efendimiz zordadır, mücadele etmezsek hem din elden gidecek hem de Ermeniler geri gelecek" çağrılarıyla Kürtleri mücadeleye katmayı başarıyor.

Bu dönemden 29 Ekim 1923 tarihine kadar Kürtlerin hakkını teslim eden, onlara özerklik vaat eden, Türk dediği yerde Kürtlerden de bahseden, Kürt, Kürdistan laflarını sıkça kullanan bir M. Kemal görüyoruz tarih sahnesinde.

Bu dönemin Kürtlere ilişkin verilen önemli sözler ve gelişmeler şunlardır.

1.) 20 -22 Ekim 1919 Tarihinde Amasya Protokolleri imzalanıyor: İstanbul'dan gelen Osmanlı heyeti ile Ankara'dan giden M. Kemal başkanlığındaki heyet arasında imzalanan ve sonraki dönemlerde sansürlenmiş bu protokollerin ilgili maddelerinde Kürtlere özerklik verilmesi hususu imza altına alınıyor.

2.) 1921 Anayasası son derece demokratik bir önermeyle yerel yönetimlerin şuralar şeklinde kendilerini özerk bir biçimde yönetmesini öngörüyor.

3.) 22 Temmuz 1922'de M. Kemal'in El Cezire komutanına yazdığı mektupta livaların ve dolayısıyla Kùrtlerin kendilerini özerk biçimde yöneteceklerini söylüyor.

4.) 16 – 17 Ocak 1923 Tarihinde M. Kemal ünlü İzmit konuşmasını yapıyor. Burada Ahmet Emin Yalamanın sorduğu “Kùrt sorunu nasıl çözülecek Paşam?” sorusunu bir çeşit özerklik verilerek çözüleceğini kayda geçiriyor.

5.) Ayrıca bütün bu gelişmeleri ve sözleri Birinci Meclisin kürsüsünden yapılan konuşmalardan ve mülahalalardan da takip etmek mümkündür.

Nihayet 24 Temmuz 1923 tarihinde Lozan imzalanıyor. Lozan'da İsmet İnönü sadece Türkleri değil Kùrtleri de temsil ettiğini ileri sürüyor ve buna kanıt olarak o dönemde bazı Kùrt eşraf ağa ve şeyhlerinin Lozan'a çektiği telgrafları kanıt olarak gösteriyor.

Sonrasında meydana gelen üç gelişme Kùrtlerin kendilerine verilen vaatlerin yerine getirilmediğini/getirilmeyeceğini gösteriyor. Özellikle ardı ardına gelen üç gelişme Kùrtlerde kandırıldıkları hissiyatını kuvvetli biçimde uyandırıyor ve bunun üzerine ayaklanmalar başlıyor.

Bunlar;

a) 24 Ekim 1923 Cumhuriyetin ilanı: Kùrtler Cumhuriyetin ilanında kendilerine dair hiçbir şey görmüyorlar

b) 3 Mart 1924 Hilafetin kaldırılması: Hilafet Türklerle (Sünni) Kùrtler arasındaki tek bağ iken kaldırılması ile bu bağ da ortadan kalkmış oluyor.

c) 1924 Anayasası 88 madde: Lozan'ın imzalanmasına yönelik gerçekleştirilen 1924 Anayasasında Kùrtlere dair bir hak olmadığı gibi Kùrtleri Türk sayan ret ve inkâr anayasal metinle başlatılıyordu. (1924 Anayasası, mad. 88: “Türkiyede din ve ırk ayırt edilmeksizin vatandaşlık bakımından herkese Türk denir.”)

Bu gelişmelerin sonucu olarak 13 Mart 1925'te Şeyh Said İsyanı ortaya çıktı. İsyan bahanesiyle Kùrtler açısından sonraki dönemleri de etkileyecek üç önemli karar hayata geçirilmiştir:

1.) Takriri Sükûn Yasası çıkarıldı

2.) Doğuda / Şark (Diyarbakır) ve Batıda / Garp İstiklal Mah-

kemeleri Kuruldu.

3.)Şark İslahat Planı yapıldı.

Bu üçlü saç ayağı ile eş zamanlı kanlı bir bastırma hareketi yapıldı, idamlar gerçekleştirildi, sürgün ve mecburi iskânlar yapıldı.

Takriri Sükun Yasası ile herkes susturuldu, basına olayları yansıtma yasağı getirildi, daha doğrusu kendilerini istediği biçimde verilmesi sağlandı. Şark İstiklal Mahkemeleri ile Şeyh Said ve 46 arkadaşı Diyarbakır'da yapılan göstermelik bir yargılama sonucu idama mahkûm edildiler ve 29 Haziran 1925 günü hüküm temyize bile gidilmeden infaz edildi.⁵⁷

Şark **İslahat Planı** ile de üç amaç gerçekleştirilmek isteniyordu. Bunlar daha sonra çok dilli, çok kültürlü, çok dinli ve çok etnisiteli bir imparatorluktan, tekçi ve homojenleştirici bir ulus devlet yapısını kurmak isteyen Cumhuriyetin de amaçları oldu: Bir siyasal ve toplumsal mühendislik projesi çerçevesinden gerçekleştirilmek istenen bu üç hedef şunlardı:

- 1.) Kürtleri Türkleştirmek
- 2.) Alevileri Sünnileştirmek
- 3.) Sünnileri de Laiklik sopasıyla terbiye etmek.

Rejim bu üç amacı gerçekleştirmek için her türlü ırkçı söylemle birlikte ideolojik araçları (Güneş Dil Teorisi, Türk Tarih Tezi gibi) devreye soktu; bunların yetmediği yerde ise askeri araçları (orduyu ve askeri operasyonları) harekete geçirdi.

1930 yılının Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında peş peşe yaşanan üç gelişme bu amaçların gerçekleştirmek için mülki ve askeri erkânın nasıl işbaşında olduğunu göstermesi bakımından ilginçtir.

20 Haziran 1930 Tarih 1850 Sayılı yasa ile Doğu bölgesinde suç işleyenler her türlü cezai işlemde muaf tutuldu. Bu yasa ile adeta "orduya atış serbest, öldürmek mubah" deniliyordu, adeta adam öldürme ve suç işleme serbestisi getiriliyordu.

6 Temmuz 1930'da Cumhuriyet Gazetesi Zilan'da 15 bin kişi-

---

57 Bu Mahkemelere ölüm emri vermeleri durumunda infaz yapmaları yetkisi tanınmıştır.

nin katledildiğini “Zilan Deresinin lebalep cesetle dolduğu müjdesini” vererek duyuruyordu.

31 Ağustos 1930’da Ödemiş’te Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt, “Ülkede yegâne efendinin Türkler olduğunu, Kürtlerin ancak köle olma hakkı bulunduğunu, bütün dünyanın bunu böyle bilmesi gerektiğini” haykırıyordu.

Bütün bunlar olup biterken, Atatürk 1935 yılında İsmet İnönü’yü 1925 İslahat Palanının sonuçlarını yerinde görmek üzere Doğuya gönderdi. İnönü bütün bölgeyi dolaştıktan sonra hazırladığı meşhur “Şark Raporu’nu 1935 yılının Ağustos ayında Atatürk’e sundu. Bu rapor aynı zamanda Dêrsim’in kaderini de belirleyen önemli bir rapordur. Rapor genel olarak Kürtlerin demografik yapısını ikili bir işleme bozmayı hedefliyordu. Hem bölgeye dışardan getirilecek göçlerle hem de bölgeden batıya Kürt nüfusunun göçü ile bozmayı esas alıyordu. Yanı sıra asimilasyona dayalı Türkleştirmek politikasını hayata geçirmenin yol ve yöntemlerini tanımlıyordu. Raporun sonuç kısmında ise Dêrsim meselesinin nasıl hal edilmesini gerektiği yazılıyordu.

Bu raporun bölgeyle ilgili genel önerilerinin bazıları şunlardı: Kürtlerin etkisini azaltmak için Karadeniz’den buraya muhacir getirmeli... Kürt ve Türk şehirleri ayrı şekillerde hizmet almalı... Boşaltılmış Ermeni köylerine Kürtlerin yerleştirilmesi engellenmeli... Kürtler asimile edilmeli... vb.

Raporun sonunda bir bölüm olarak yer alan Dêrsim meselesini (ki sonra yapılanlar İnönü’nün raporunun Dêrsim operasyonu için esas alındığını gösteriyor) zora dayalı halli ise şu şekilde öneriliyordu: Dêrsim ıslahına bir program halinde tevessül edeceğiz.

Bu; 1.) Hazırlık 2.) silahtan arınma 3.) İskân şeklinde olacak.

Görevli kolordu kumandanı vali olacak...

Görevli zabıtlar kaza kaymakamı olacak...

İdama kadar infaz ilde bitecek...

1936’da yollar ve karakollar yapılacak...

1937’de kuvvetler İllerin emrine verilecek...

Dêrsim süratle silahtan arındırılacak...

Daha sonra İktisat Vekili Celal Bayar’ın raporundan başka iki

ayrı rapor daha sunulacaktı. Bunlardan biri mülkiye müfettişi Hamdi Beyin raporudur: Bu rapor, öz itibariyle şöyle diyordu: “Dêrsim bir çibanbaşdır, ne olursa olsun temizlenmelidir.” Diğeri ise Genelkurmayın raporudur: Bu da, “ Dêrsimli okşanmakla kazanılmaz. Silahlı kuvvet müdahalesi Dêrsime daha çok teshir eder. Türk camiası içinde Kürtlük eritilmeli, ondan sonra öz Türk hukukuna mazhar kılınmalıdır.”, deniliyordu.

Bu raporların neticesinde;

Aralık 1935’de Tunceli kanunu çıkarıldı, Dêrsim’in adı “Tunç-eli” olarak değiştirildi.

Ocak 1936’da Tunceli’nin de bağlı olduğu merkezi Elazığ olan 4. Genel Valilik kuruldu. (Bu genel valiliğe bağlı diğer iller, Bingöl, Erzincan, Sivas, Malatya, Erzurum ve Gümüşhane’ydi). Bölge Valiliğine, yaptığı kıyımlarla Koçgiri fatihi diye nam yapan Sakallı Nurettin Paşanın damadı Korgeneral Abdullah Alpdoğan getirildi. Ardından da (soykırım kamuoyundan gizli tutulmak için) Tunceli yasak bölge ilan edildi.

18 Haziran 1937’de Bakanlar Kurulu II. Dêrsim Islahat Planı yaptı.

20 Eylül 1937’de İnönü görevden alınarak yerine Celal Bayar başbakan atandı. Bütçeye 1 milyon lira tahsisat konuldu. 50 bin asker ve kırk savaş uçağı filosundan oluşan bir ordu Dêrsimi “ıslah etmek” için görevlendirildi.

Diyarbakır üstünden kalkan, içinde Atatürk’ün manevi kızı Sabiha Gökçe’nin de bulunduğu uçak filosu Dêrsim’i bombalamaya başladı. Ordu harekete geçti, kıyımlar ve katliamlar başladı 1889 Lahey anlaşmasıyla orduların zehirli gaz kullanması yasaklanmasına rağmen, Çağlayangil anılarında; “Ordu zehirli gaz kullandı. Bunları mağaralarda fareler gibi zehirlediler” diyordu. Böylece Dêrsim nicelik ve nitelik olarak Türkiye tarihinin en büyük katliamına sahne oldu.

Bu katliamın iki boyutu var:

Kızıl katliam: Resmi rakamlara göre 15 bin 943 kişi, gayri resmi makamlara göre ise 50 – 60 bin kişi katledildi.⁵⁸ Dêrsimlilere

göre ise 90 bin kişi katledildi.

Beyaz katliam: Bunun da üç boyutu var:

a) 7-12 bin insan (kimilerine göre 10-12 bin kişi) Batıya sürüldü, mecburi iskâna tabi tutuldu. b) Sürülenler “her köye bir aile yerleştirme” politikasıyla hızlı asimilasyona tabi tutuldu

c) Genç kızlar ve diğerleri bulunduğu ortamlardan kopararak adeta “Celladına aşık kuşaklar” şeklinde yetiştirildi.

d) Bu coğrafyanın toprakları “yasaklı bölge” ilan edildi. Bu yasak 1947’de kısmen kalktıysa da 1950 yılına kadar devam etti.

e) Yasağın kalkmasından sonra kimse korkudan dönmek istemedi, dönenler ise gördükleri manzara ve muamele karşısında yılıp çoğunlukla geri gitti.⁵⁹

İskân kanunu ile Dêrsim, Erzurum, Bitlis, Siirt, Van, Bingöl, Diyarbakır, Ağrı, Muş, Erzurum, Elazığ, Kars, Malatya, Mardin illerinden 5 bin 74 haneden 25 bin 831 kişi (yarısı Dêrsimli olmak üzere) batıya sürüldü. 1937/38 Türkiye tarihinin en büyük kitle kırımından sonra Bakanlar Kurulu 6 Ağustos 1938 tarihli kararıyla sadece Dêrsim havalisinden 1246 haneden 5 bin kişiyi 15 şehrin 50 kasabasına bağlı 922 köyüne, her köye bir aile yerleştirilmesi politikasıyla zorunlu iskâna tabi tuttu.

Örneğin, Denizli’ye 158 hane 161 köye, Aydın’a 100 hane 100 köye, Bilecik’e 100 hane 50 köye, Bursa’ya 200 hane 100 köye, Balıkesir’e 104 hane 77 köye, Isparta’ya 20 hane 20 köye, Kütahya’ya 24 hane 23 köye, Burdura 62 kişi merkez ve iki ilçeye, Muğla’ya 28 hane 28 köye, Eskişehir’e 50 hane 50 köye, Çanakkale’ye 150 hane 150 köye, Edirne’ye 50 hane 50 köye, Zonguldak’a 300 hane, Tekirdağ’a 75 hane 75 köye yerleştirildiler. (Aygün, 2010) 1947’de 5098 sayılı kanunla oturma zorunluluğu kaldırıldı. Ancak yasaklar 1950’ye kadar devam etti. Dêrsim bir daha dirilmemek üzere

---

katletti” demektedir.

59 1937 / 38 yıllarında Dêrsim’de katliamdan kurtulan binlerce Dêrsim Kürt ve Ermeni hala yaşamaktadır. Almanya ve Avrupa ülkelerine sığınan bu insanların bir kısmı bu kırımdan kurtulan, diğerleri ise onlardan doğanlardır. Bunlar kendilerine yapılanları unutamamaktadır. Çünkü bugüne kadar ne kendilerinden özür dilenmiş, ne hakları tanınmış ve ne de bu kırımın kurbanı olarak tazminat verilmiştir.

tarihe gömülmek istendi. Nitekim İnönü hadiseden sonra “Dêrsim engelisten tamamıyla kurtulduk” demiştir.

Sonuç: Türkiye Cumhuriyeti kuruluşu ardından ülkedeki farklı etnik ve dini grupları ortadan kaldırmak için, tek millet, tek dil, tek mezhep politikasını uygulandığında, bu ideolojiye uymayan sadece Kürtler kalmıştı. Bu yıllarda merkezi otorite; önce Koçgiri’de sonra Piran ve Zilan’da Kürtleri katliamdan geçirerek sindirdi. Osmanlının onlarca kez sefer yaptığı ama zafer kazanmadığı bölgesel Kürt ve **Zerdüş kökenli** Kızılbaş otonomisini 1930’lu yıllara kadar sürdüren Dêrsim’e karşı Bakanlar Kurulu 4 Mayıs 1937 günü Ankara’da toplanıp, daha önce kanunla adını değiştirip “Tunceli” yaptığı ve ‘Dêrsim bir çıban başıdır’ dediği bu bölgeye karşı orduyu harekete geçirdi.

Böylece ‘Gayet Gizlidir’ damgalı kırım fermanıyla Dêrsim Kürtleri; tenkil, tehcir ve tedibe uğratıldılar. Başta Seyid Rıza ve oğlu olmak üzere onlarca hareket önderi asıldı. Seyid Rıza ve beraberinde asılanların mezar yerleri söylenmedi.

Dêrsim Kürtleri, kimlik, dil kültür ve inançlarından ötürü planlı sistematik bir katliama ve en acımasız asimilasyona maruz bırakıldı ve coğrafi isimleri değiştirildi. Ancak tüm bunlara rağmen, geçici süreler için bastırma ve sindirmeler sonuç almış gibi gözükse de, zaman içinde kullanılan bu yöntemlerin fiyaskoyla sonuçlandığı ortadadır. Aksine bu yöntem ve yaklaşımlar sorunu çözmek yerine daha da büyütürük günümüze kadar gelmesine yol açmıştır.

O halde bugün ne yapılmalı;

1. Tarihle yüzleşmeli, tabular yıkılmalı gerçekler ortaya çıkarılmalıdır. (Dêrsim arşivleri bütün boyutlarıyla araştırmacılara açılmalıdır)

2. Askeri yöntemin sonuç alamadığı artık görülmeli ve bu yöntemden artık vazgeçilmelidir.

3. 1937-38 yıllarından Dêrsimde yapılan katliamın üzerinden 72 yıl geçmesine rağmen, devlet resmen sorumluluk almamakta, diğerlerinde olduğu gibi bu katliamla hala yüzleşmemektedir. Bu yüzleşme sağlanmalı, devlet Dêrsimden özür dilemeli, Seyid Rı-

za'nın mezarı gösterilmelidir.

4. Türkiye Cumhuriyeti günümüze dek süren 'tek dil ve tek millet, tek mezhep' politikasını terk etmeli.

5. Türkiye, küçük bir nehir olan Munzur üzerinde yirmi baraj yapmayı palanlarken, Dêrsim Kùrtlerini kendi sosyal köklerinden koparıp bu "Teklik" politikası içinde eritmek istemektedir. Bundan vazgeçilmeli.

6. Kùrt meselesi gelinen noktada gecikilmeden eşitlik, özgürlük ve adalet temelinde, demokrasi içinde çözüme kavuşturulmalıdır.

7. Bunu için "4+4 dediğimiz formülasyonla" (niyet, empati, barış dili, bölünme paranoyasından kurtulma ile) önce meselenin psikolojik alt yapısı oluşturulmalı, ardında barışa götürecekt kalıcı somut (yeni anayasa, anadilde eğitim, genel af, ademi merkeziyetçi yerel yönetim) adımları atılmalıdır.

Sonuç olarak ekleyeceğim bir şey varsa o da; bu konferansta sayın yazar Haydar Işık ve sayın Avukat Erdal Doğan'ın dile getirdikleri gibi; "Dêrsim'de yaşanan derin beyaz soykırım" meselesi.. Psikolojik savaş propagandasının etkisinde olan Dêrsimliler katliamın birinci derecede sorumluları olan M. Kemal ve İsmet İnönü'nün soykırımdan habersiz olduklarına kendilerini inandırmışlar. Katillerine adeta âşık olmuşlar. Şimdi bu öylesine bir toplumsal travma ki; bir bakıyorsunuz ruhi bunalımla mı, onun gibi diktatör biri çocuklarını öldürmesini diye mi, yoksa Türkleştirilmenin sembolü olduğundan dolayı mı, her nedense hemen hemen her Dêrsimli aile erkek çocuklarının ismini Kemal koymaya başladı. Bir ailede Kemal ismi varsa, mutlaka İsmet ismi de vardır. Bu psikolojik travma bütün Türkiye'ye yansımıştır. Bir yerde Mustafa Kemal Mahallesi, caddesi ya da semti varsa, onun bitişiğinde İsmet İnönü Mahallesi, caddesi ve semti de vardır..»⁶⁰

Soldan sağa Dr. Nick Bns, Prof. Dr. Ahmet zer, Av.Barry A. Fisher

Konferansta genç bir kadın bomba gibi patladı

Azad Ronî

Prof. Dr. Ahmet Özer daha sözünü bitirmeden ve herkesin soluğunu kesmiş anlatılanları özümsemeye çalıştığı bir anda birden 300 dinleyicinin olduğu konferans salonunda söz almadan bomba patlar gibi, opera oyun sanatçısı sesiyle bağırarak bir kadın sesi duyuldu. Genç kadın damarına basılmış gibi bağırarak ama terbiye edilmiş güzel sesiyle konuştuğu için, herkes konuşmacı Prof. Dr. Ahmet Özer'i bırakmış, bağırarak kadına bakıyordu...

Bütün konferansı dinledikten sonra, ansızın çatlayıp patlayan genç kadın bağırarak konuştuğu, Dêrsim katliamını yaşayan bir ailenin ferdi olarak, toplumsal travmanın derin beyaz soykırım yansıma perdesini opera sahnesinde araladığı açıkça görülüyordu:

“...Siz Dêrsimlilere Kùrt diyorsunuz ama biz Zaza'yız! Zaza diliyle konuşuyoruz. Ne olmuş yani, benim ailemde **Kemal** ismi var ama İsmet ismi yok! Siz diyorsunuz ki; „bir ailede Kemal ismi varsa, mutlaka İsmet ismi de vardır. Ailemde **Kemal** ismi var ama İsmet ismi yok işte...”

Genç kadın, 6 saatten beri konferansın birçok bölümlerini dinlemiş, bütün bu gerçekler kafasını karıştırmış, inansın mı, inanmasın mı ikircikliği içinde birden bilince çıkaramamış, Kemal ismi bardağı taşıran son damla olmuş olmalı ki, çatlayıp patlayarak bağırmişti.

Ne var ki, Prof. Dr. Ahmet Özer'in konuşmasını engellemiş, usulen söz almadan kelimelerin üzerine basa basa şimdi salondaki dinleyicilere, ancak tarihçi ve psikologların anlayabileceği toplumsal travmatik şeyler anlatarak kendisi konuşuyordu: Ailesinde Kemal ismi var, ama İsmet ismi olmadığını dile getirmeye çalışıyordu. Ama susmuyordu. Susacağı da yoktu. Tarihsel acısını

dillendiren Prof. Dr. Ahmet Özer'e kızgınlığını bağırarak dile getirmeye devam ediyordu. Konferansın devam edebilmesi için sorumlu arkadaşlar müdahale etmek zorunda kaldılar. Arkadaşlar koluna girip salondan dışarıya çıkarınca, ben de onlarla birlikte salondan, standların olduğu koridora çıktım. Kadınla konuştum. „Dêrsimlilerin Kürt değil, Zaza bir halk olduğu“ söylemlerinin bir Türkleştirme programı olduğunu, bu tarihsel Türkleştirme projelerin de Türklere ait değil, Sami tüccarlara ait olduğunu anlatmaya çalıştım. “**Zazaca** ya da **Kırmancki** günümüz Kürtçesinin bir lehçesidir; hatta Guti, Subaru ve Lulubi'lerin konuştuğu Kürtçenin ta kendisidir” dedim. Ama beni dinlemek bile istemiyordu. Biz Kürtler üzerinde soykırımlar ve çok ağır siyasi asimilasyon politikaları uygulandığı için kendisini çok iyi anladığımı, eğer isterse bu konular üzerinde daha geniş bir zamanda konuşabileceğimizi ekleyerek telefon numaramı verdim. Salona döndüğümde, dördüncü oturum bitmiş, konuşmacılara sorular soruluyordu.

Berlin Dêrsim 1937-38 Konferansı'nda soru soran bir bayan

Yerli halklar neden kendi katillerine bu kadar aşık?

Azad Ronî

Dêrsim Konferansında, „Kürtler, neden kendi katillerine bu kadar aşık?“ diye bir soru soruldu. Evet, bu nasıl bir paradoks çelişkiydi? Hiç kuşkusuz gene, 1400 yıldan beri İslam'ın arka perdesinde ekonomik, siyasi ve tarihsel projelerini Ortadoğu'da çeşitli etiketli iktidarlara (Emevi, Abbasi, Selçuklu, Osmanlı ve Türkiye) pratiğe uygulamak isteyen Sami tüccarlar'ın tarihsel plan ve projelerinin henüz bilince çıkarılmamış olmasında yatmaktadır. Mezopotamya ve Anadolu halkları bin yıldan beri bu diyarlarda ne olup bittiğinin, zulüm, katliam ve soykırımcı iktidarların kendilerine neler yaşattıklarının pek farkında değillerdi. Halk, Osmanlı'nın 24 devlete ayrılmasıyla birlikte Sami tüccarın Anadolu'ya yapay bir Türk ulus-devletin yerleştirilmesi amacıyla Ermeni, Pontus Rum, Süryani ve Kürtlerin katliam ve soykırımlardan geçirildiğini, artakalanların da kıyı bölgelerine yerleştirilen Balkan ve Kafkasya göçmenleriyle birlikte militarist zorla siyasi asimilasyona tabi tutarak Türkleştirildiğini bilmiyordu. Bilseydi, bu diyarlarda kendisine neler yaşatıldığının farkında olsaydı, „bu kadar haksızlığa, katliam ve soykırıma yeter“ der, Ortadoğu'da uluslararası süper güçlere hizmet eden uygarlık yıkıcı Türk egemenlik sistemi'ni tarihin dönüşü olmayan çöplüğüne gönderirdi. Ama ne yazık ki, bilmiyordu işte! Bilmediği için de katillerine âşık oluyor, ona tapıyor, „Ata“ diyordu.

Hinduların dini liderlerinden Pandit şu gerçeği dile getiriyor: “Kuran'ın Allah'ı da, Peygamberi de savaş severdir.” Bilgi ve tecrübe sahibi Gandhi: “Elbette İslam kılıçla yayılmıştır. İslam'ın ya-

yılmasının vasıtası kılıçtır; o gün kılıçtı, bugün de kılıçtır!” diyor. Rus düşünürü Nikolay Danilevski, “Rusya ve Avrupa” adlı eserinde uygarlık yapıcı toplumları sıraladıktan sonra, uygarlık yıkıcı toplumları ise şöyle sıralıyordu: „**Moğollar, Hunlar ve Türkler tarihin uygarlık yıkıcı etmenleridir.**“⁶¹

Ey insanlık uyan artık! Savaş sever kötü tanrı Ahriman (son bin dört yüz yıldır Sami tüccar), Mezopotamya ve Anadolu’da yerli halkları cihatçı Arap orduları ve uygarlık yıkıcı Türk egemenlik sistemi aygıtlarıyla sürgün, katliam ve soykırımlardan geçiriyordu!.. Bütün bu gerçeklerin birçok insan tarafından bilinmemesi kendi katillerine tapınmayı kutsallaştırdığı gibi, katliam ve soykırımların da devamını sağlıyordu.

Dün de, bugün de uluslararası en büyük savaş sever tanrımızın din kılıfı altında geliştirilip, „Allah için savaşan cennete gider; savaş hile ve tuzaktır; Müslümanların savaş sırasında gayrimüslimlerin mallarına ve kadınlarına zor kullanarak ganimet toplamak helaldir“ cihad ve fetva taktiklerinin de çok ince bir şekilde işlendiği İslam ideolojisini, sömürgeci devletler hep „terör aracı“ olarak kullanılageldiler. Emevi, Abbasi, Selçuklu, Osmanlı, Türkiye ve Irak Şam İslam Devleti (İŞİD) gibi devlet organizasyonlarının hepsi de aynı cihat metodu kullanarak, Sami tüccarlar’ın tarihsel programları çerçevesinde Aryen halkların yaşadıkları bölgelerde etnik temizlik yaptılar. Yağmalayıp talan ederek ülkelerine sahip oldular...

İşte kendi gerici devlet-dini dışında, öbür bütün dini inançları, düşünceleri düşman gören İslam zihniyetin geleneğine, -insanlarda dini inançların zayıfladığı bir dönemde, Avrupa merkezci ulus-devlet fikrinin filizlendiği 19. yüzyılda bir de ırkçı-şoven Türk kimliği eklenmiştir. Çağımızın dini olan milliyetçilik fikriyle bu kez aynı Sami tüccarlar, dinsel olarak Sünni-İslam, etnik olarak Türk olmayan öbür halkları devşirme Türklere düşman gösterebilmiş; bu topraklarda Filistin-İsrail sorunu gibi bitip dökenmez bir Kürt-Türk, Ermeni-Türk, Rum-Türk, Sürya-

61 Aleksandroviç Sorokin, Bir Bunalım Çağında Toplum Felsefeleri, Göçebe Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 1997, s. 79

ni-Türk kavgasının düğümünü (Tevrat, Kuran ve Siyonist Önderlerin Protokolları'nda yazıldığı gibi) yüzyıllar önce atmışlardı. Türk-İslam ideolojileriyle beyinlerini yıkayıp vicdanlarını teslim aldıkları devşirme Türk yönetici kadrolarla arda arda yaptıkları Ermeni, Pontus Rum, Süryani, Alevi, Êzîdi ve Kürt soykırımlarıyla uygarlığın beşiği sayılan Anadolu ve Mezopotamya topraklarını kan gölüne çevirdiler. Tevhid dinleriyle oralara kin ve nefretin tohumlarını ektiler... Çöl iklimine çevirdiler... O güzelim uygarlık bize küstü, insanoğlunun ilk uygarlık merkezinden uzaklaştı gitti...

Savaş sever en büyük tanrının ileri karakolu Türkiye'nin inşası, Birinci Dünya Savaşı'nın savaş ortamında Türkleştirilen yerli halklara, Balkan ve Kafkasya göçmenlerine devşirme „Türklerin Kurtuluş Savaşı“ diye yutturuldu. Sami tüccarlar'ın tarihsel plan, proje ve programları çerçevesinde yerli halklar olan Ermeni, Pontus Rum, Süryani, Alevi, Êzîdi ve Kürtler soykırımdan geçirip insanlık suçu işleyerek Anadolu'ya „Siyonizmi“ yerleştiren İttihat Terakki örgütün üyesi ve Teşkilat-ı Mahsus'a'nın tetikçileri olan devşirme diktatör de „Türklerin önderi“ ya da „Türklerin Atası“ olarak gösterildi. Oysa mimar tanrının inşasıyla oluşturulan ve kendisini Türk diye tanımlayan bu topluluğun en fazla % 3'ü Türktü. Yani şu an 79 Milyon nüfusun içinde sadece 2,5 ya da 3 milyon gerçek Türk ya vardı ya yoktu. Bu azınlık Türkün de, tıpkı Osmanlı dönemindeki gibi siyasal iktidar yönetiminde hiçbir söz hakkı yoktu. Gerçek Türkler sözüne ve özüne sadıktır. Ama bu Sami tüccarlar'ın vekalet savaşçıları olarak kullandıkları devşirme Türkler ne sözüne, ne de özüne sadıktır!

Pekii, kimdi bu iktidardaki devşirme beyaz Türkler? Türkiye'nin en güçlü lobisi, Sami tüccarlar'ın yüzyıllardır üzerlerine her türlü felaket yağdırıp endişe, korku, ruhi bunalımla kendilerine muhtaç ettirerek, Sümerler'den çaldıkları iman ve itikat programları içinde kullandıkları Sabataycılar değil miydi? Sabataycılar kimdi? Sabataycılar gönüllü mü Sami tüccarlara hizmet ediyorlardı? Hayır. Zor kullanarak ve Tanrı'nın seçkin kulları olarak bazı imtiyazlar verilerek angarya işlerinde kullanıyorlar.

Tanrı'nın üç bin yıllık angarya işlerinde çalıştırma olayını; Sami tüccarlar, peygamberlik geleneğiyle getirdikleri "Tevhid dinleri" gibi Sümer kültüründen kötü bir şekilde ihraç ettiler. 1500 tane tanrıları olan Sümerler'in de seçkin kulları vardı. Tanrılar, seçkin kulları olarak hizmetlerine aldıkları İsrailoğulları'na da, dünya halkların en büyük katliamlarını, en büyük soykırımlarını yaptılar. Acaba Musevi din ideolojisiyle programlanmış Sabataycılar-Yahudiler bunun farkında mıydı? Bazıları farkında olsa bile tanrı katında birşey değişmiyordu. Sami tüccarlar bildiğini okuyordu; en iyi akademik kadrolarını (Siyonistler, Mason) yüz yıllardır korku, endişe, ruhi bunalım yaşattıkları İsrailoğulları'nı içinden çıkarıp kullanıyorlardı.

Gelgelelim İsrailoğulları tarihin hiçbir döneminde gönüllü olarak Sami tüccarlar'ın tarihsel programları çerçevesinde yürümediler. Onlar ekonomik ve siyasi ilişkilerinde öbür dünya halkları gibi normal, barış içinde yaşamak istiyorlardı. Hiçbir suçları ve günahları da yoktu. Fakat Tanrı; kendi ekonomik, ticari, siyasi çıkarları için onları suçlu ve günahkar olarak gösteriyordu dünya halklarına. Bundan dolayı ne yazık ki, kötü Tanrı'nın bu tarihsel program, plan ve projeleri çerçevesinde yürümedikleri onlar için onlara tarihin belirli dönemeçlerinde tuzaklar hazırlamıştı; Fravun, Babil Kralı Nabukadnezar, Roma Kralı Titüs ve Hitler Almanyası gibi çeşitle devlet organizasyonları eliyle felekatlar yağdırdılar üzerlerine... Sırf tarihsel program, plan ve projelerini pratiğe uygulayıp bugünkü dünya imparatorluklarını kurabilmek için...

Diyeceksiniz ki, bunun Dêrsim Soykırımıyla ne ilişkisi var? Soykırımların perde arkasıyla ilgili olarak bal gibi ilişkisi var. Üç bin yıl önce Sami tüccarları Filistin halklarını hangi dini kod ve hangi zihniyetle katliamlardan geçirdiyse; bugün de Anadolu'da benzer dini kod ve ırkçı-şoven zihniyetle katliam ve soykırımlardan geçiriyorlar. Üç bin yıl önce nasıl ki, hangi dini kodlar ve zihniyetle Filistin'in yerli halkları katledilerek Babil'e karşı Mısır'a ileri karakol kurmak amacıyla Musa önderliğinde Filistin'de zorla İsrail kavim-devleti kurulduysa; yirminci yüzyılda da aynı

dini kodlar ve zihniyetle Anadolu'da yerli halklar soykırımdan geçirilerek, çocukluğunda Sabetaycı Cemaatin Feyziye okulunda Sabetaycı akımın inanç ilkeleri (Akaid-i Diniye) dersleri aldığı öğretmeni kabalist Şimon Zwi zamanında „Sema Yisrael“ duasını okumadan yatağa girip uyumayan Sabetaycı Mustafa Kemal önderliğinde Anadolu'da kendilerine hizmet eden ve aynı zamanda Batı-modern kapitalist sistemin uygarlık yıkıcı ileri karakolu olarak yapay Türk ulus-devleti inşa edilmiştir. Anadolu'da yapay Türklüğün inşa edilmesi için yerli halkların katliam ve soykırımdan geçirilmesi gerekiyordu. Herkesin Türkleştirilmesi, Türk ve Sünni-İslam olmayanların katliam, soykırım, sürgün ve siyasi asimilasyon politikalarından geçirilmesi bu tarihsel programların birer parçası olarak yürülüğe konulmuştur. Selanik'e bazı dini ve Avrupa merkezci düşünce olan Türk milliyetçiliğiyle yetiştirilen İttihat Terakki ve ardılları olan Cumhuriyet kadroları Sami tüccarlar'ın tarihsel plan, proje ve programlarını Anadolu'ya uygulamışlar. Ve uygulamaya da devam ediyorlar. Sonuç: Cinayetler, tecavüzler, katliamlar, soykırımlar...

Mustafa Kemal'in hem Türkiye'nin inşasında, hem de Kürt katliam ve soykırımlarında başarılı olmasının sırrı; kabalist Şimon Zwi'den (Şemsi Efendi'den) Musevi din (Akaid-i Diniye) dersler alarak Sabetaycı karakter kazanması, bunu Avrupa merkezci Türk ırkçı-şoven milliyecilikle birleştirmesi ve en önemlisi de Sami tüccarlar'ın „programlarımı pratiğe uygulayan kulum yürü arındayız“ demelerinden sonra Sabetaycı karakterle kendisini olduğundan başka göstererek; „**emperyalizme karşı savaşta başarılı olursak, tabii ki Sovyetler Birliği'ne benzer bir hükümet tarzı kuracağız**“ diyerek Sovyetler Birliği'ndeki Bolşevikleri, „bu devlet Kürt ve Türklerin devleti olacak, Kürtlere özerliklik verilecek“ diyerek Kürtleri, „Halifeliği kaldırmayacağız“ diyerek İslamcıları, „Halifeliği kaldıracamız, laikliği getireceğ“ diyerek Alevileri, “Türklerin kurtuluş savaşını veriyoruz” diyerek Türkmenleri fena halde dolandırıp kandırmasında saklıdır!

Seyid Rıza boşuna İttihat Terakki üyesi olan Mustafa Kemal ve ekibine, „Ben sizin hile ve yalanlarınızla başedemedim. Bu bana

dert oldu. Ama ben de sizin önünüzde diz çöküp eğilmedim. Bu da size dert olsun!“ “ dememiştir! Bu cümlede gerçekten kendi tecrübesi ve derin tarih anlayışıyla uygarlık yıkıcı Türk egemenlik sistemini ne kadar çok iyi tanıdığı gizlidir.

Bütün bunlar inceleyip araştırarak keşfettiğimiz önemli hakikatlardır. Bu hakikatlar pençeresinden baktığımızda yerli halklar vekalet savaşçıları olan İttihat Terakki ve ardılları tarafından katliam ve soykırımlardan geçirilerek, jeopolitik bir coğrafyada kurulan Türkiye Cumhuriyeti'n kendisi; Birinci Dünya Savaşı sonrası Sami tüccarlar'ın ve Batı-kapitalist sisteminin bir projesi olarak inşa edilmiştir. TC'nin kuruluşundan bugüne, tek partili CHP döneminden AKP'sine kadar, göstermelik seçimler ve demokrasi oyunlarıyla işbaşına getirilen hükümetlerin hepsi de, Sami tüccarlar'ın ve Batı uygarlığının birer projeleri olarak iktidara getirilmişlerdir. İstedikleri gibi kullanmışlardır.

Eğer okuyucu hala haklı olarak, „en temel insan haklarını, en ufak demokratik hak ve özgürlük taleplerini Osmanlı gibi kanla bastıran Türkiye'yi hangi ekonomik çıkarları için, hangi mimar Tanrı, hangi kadrolarla inşa etmişti?“ diye soruyorsa; açık ki, kurumsal faşist sistemin ve „Anadolu Siyonizmin“ teşhir edilmemesiyle ilgili somut bir olgu da önümüzde duruyordu...

Emevi ve Abbasi devletlerinden İslam mirasını devralan Selçuklu, Osmanlı ve Türkiye devlet organizasyonları eliyle Anadolu'nun kolayca –üç bin yıl önceki Filistin toprakları gibi- yerli halklardan temizlenmesi, ancak milyonlarca olayın birikmesi sonucu; yüzyıllar boyu süren katliam, soykırım, sürgün, asimilasyon politikalarıyla; önce devşirip zorla İslamlaştırarak, sonra da devşirip zorla Türkleştirerek başarabilmişlerdir. Yani beyinlerini Türk-İslam Sentezi denilen ideolojilerle yıkayıp vicdanlarını teslim almamış olsalardı bu binlerce yıllık tarihsel plan, proje ve programlarını gerçekleştirmeleri mümkün olmayacaktı. Çünkü Selçuklu, Osmanlı ve Türkiye devletlerinin kararlaştırdığı ve organize edip gerçekleştirdikleri katliam ve soykırımlar; Müslüman ve devşirme Türk nüfusun doğrudan ya da dolaylı katılımı, rızası ve onayı olmadan mümkün değildi.

Bu yüzden bin yıl önce hiçbir Müslümanın, hiçbir Türkün olmadı Anadolu; önce İslamın ileri karakolu olarak Selçuklu, ardından Osmanlı yerleştirerek toplumlar zorla İslamlaştırılmış, son yüzyılın ulus-devlet çağında ise zorla Türkleştirerek binlerce yıllık plan, proje ve programlarını pratiğe uygulamışlardır. Bütün bu milyonlarca olayın sonucu olarak sırasıyla hep aşama aşama yapılan (Ermeni, Süryani, Pontus Rumları, Kürt soykırımları) ve yapılacak olan katliamlar-soykırımlar gündeme geldi... Bakın, bugün iktidarda olan AKP Hükümeti de, Sami tüccarlar'ın bir projesi olan ırkçı-şoven, Türk-İslam-Sentezi gibi inkar politikaları yürüterek ve Sünni-İslam kitlelerin % 50'sinin onayını alarak siyasi soykırım, katliam, sürgün, asimilasyon politikalarını kolayca sürdürebiliyor...

Yani nasıl olup da, hiçbirisi Türk olmayan İttihat Terakki Örgütü ve tetikçi Teşkilat-ı Mahsusa kadrolarıyla birlikte yerli halkları katliam ve soykırımların yanısıra, „sizi emperyalizmin işgalından kurtarıyorum“ yalanı ve demokrasi oyunuyla fena halde dolandırıp kandırarak; Sami tüccarlar'ın tarihsel plan, proje ve programları olan yapay Türklüğü, daha doğrusu gizli siyonizmi Anadolu'ya yerleştiren Golem Mustafa Kemal'in (Kemalizmin) gerçek Mussolini-Hitler-Franco yüzünün dünya kamuoyununa acilen açıklanıp teşhir edilmeye ihtiyacı var!..

Türkiye'nin arkasında hangi güçler var

Çünkü 6 bin yıllık derin tarih bilgisinin bize öğrettiği gerçek şu ki; Türk eğitim sistemi, İttihat Terakki zihniyetiyle, daha doğrusu Sami tüccarlar'ın 20. Yüzyılda Anadolu'da uygulanan tarihsel programlarına göre; fiziki ve siyasi soykırımların yanısıra farklı kimlikleri, farklı dini grupları inkar ve imha eden bir eğitim sistemiyle yürüyor. **Tek tipleştirici faşist karakterde. „Tek millet Türk, tek din Sünni-İslam, tek dil, tek bayrak, tek vatan“** diye dikte edilen militarist baskı, çağdışı zihniyet ve jeopolitik konumundan dolayı Batı-kapitalist Uygarlığı'nda yer alan ülkelerin söz konusu olan bu soykırımları tanımama ya da görmezden gelme,

sadece Anadolu ve Kürdistan'daki çatışmaların ve sorunların değil, bütün Ortadoğu'daki savaşların ve sorunların ana kaynağıdır!

Bu durum, Türkiye'nin demokratikleşmenin önünde de en büyük engeldir.

Yerli halklarla sürekli savaşta olan devşirme Türk yöneticilerin ve ordusunun iki de bir horozlanmasına bakmayın; onların arkasında (maddi, manevi ve modern savaş silahlarıyla destekleyen) iki temel güç var;

a.) Sami tüccarları,

b.) Batı Uygarlığı ve o kapitalist sistemin kurumları.

Bütün kötülüğün kaynağı olan bu iki süper gücü dünya kamuoyuna teşhir ettik mi, onların suçlarını insanlık vicdanında mahkum ettik mi; Anadolu, Kürdistan ve Ortadoğu halkları gerçek özgürlüğüne kavuşur.

Platonik aşk

Selanik'te en büyük Sabetaycı kabalist Şimon Zwi tarafından, Anadolu ve Kürdistan'da soykırımları yapsın diye, savaş sever tanrıların emirleriyle özel olarak yetiştirilen Sabetaycı Mustafa Kemal'in mesih ilan edilerek, devşirme beyaz Türkleri kurtardığı iddialarına insanlar iyice inandırılmış ve ırkçı-şoven-tekçi Türk-İslam ideolojisiyle beyinleri yıkanmış, vicdanları teslim alınmıştır. İdeolojik manipülasyonla beyin ve vicdanları teslim alınmakla yetinilmemiştir. İnsanlar, asimilasyoncu eğitim sisteminin yanı sıra, devletin şiddet aygıtlarından biri olan asker sopsası, yargı, polis ve basınla -Osmanlıdan daha beter- korunan açık hava hapishanesine hapsedilmiştir. Bu açık hava hapishanesinde her türlü devlet baskısı devreye sokularak devşirilip köklerinden uzaklaştırılan insanların düşüncelerine kendi sömürgeci düşüncelerini, dillerine kendi sömürgeci dillerini, dinsel inançlarına kendi -Sami tüccarlar'ın işgalci-ilhakçı semavi- din inançlarını, iradelerine kendi sömürgeci iradelerini, kültürlerine kendi sömürgeci kültürlerini üfleyerek İsrailoğulları gibi yerli halklara nefret ve kin duymanın „Melodramatik“ koşullarını yarattılar.

Sami tüccarlar ancak; -Emevi, Abbasi, Selçuklu, Osmanlı ve Türkiye'nin devşirme ordularıyla- (tabii ki, tarih boyunca bu iktidarların nasıl oluştuğu, hangi aşamalardan geçtiği, hangi tüccarların altın gücüyle ekonomik ve devlet güvencelerinin sağlandığını gerçek anlamda bilenler için söylüyorum.) yüzyıllar boyu süren „Melodramatik“ koşulları yarattıktan sonra amaçlarına ulaştılar.

Yani bin yıl önce Anadolu'da bir tek Müslüman ve bir tek Türk yokken; son 850 yıl içinde Anadolu'da herkes zorla İslamlaştırılarak, son 96 yıldan beri de herkes zorla Türkleştirilerek Ermenilerin, Greklerin, Kürtlerin, Pontus Rumların ve Süryanilerin ülkelerine Sami tüccarları Tevrat⁶² ve Siyonist Önderlerin Protokolları'nda yazdıkları gibi sahip olmaya çalıştılar. Hayallerini, Kutsal kitapların ideolojileriyle beyinlerini yıkayıp kurdukları iman ve itikat sistemiyle boyun eğdirip; katliamcı, tecavüzcü kültürü aşladıkları uygarlık yıkıcı toplumlarla gerçekleştirmeye çalıştılar ve çalışmaya devam ediyorlar!..

İşte bu tarihsel plan, proje ve programlar çerçevesinde son yüzyılda Türk-İslam-Sentezi'n cihatçı çılgın kültürün fırtınalı soykırım dalgalarından artakalanlar, Balkan ve Kafkasya göçmenleri siyasi asimilasyon politikalarıyla beyaz soykırımdan geçirilmiş; bu açık hava hapishanesinde insanlık suçu işlemiş olan katilleri, katliamcıları, tecavüzcüleri sevimli birer baba, Ata ya da Peygamber olarak gösterilmiştir. Herkesi önce şiddet kulanarak İslam, sonra her türlü devlet baskısıyla Türk yapmak isteyen ırkçı ve tekçi zihniyet diktatöryası ya da Türk-İslam terörizmi altında gerçekleşti bütün bunlar...

Yerli halklar, katliam ve soykırım yapanlara aşık olmuşlardı. Bir nevi platonik aşkı bu...

Evet, bu diyarlar artık tecavüzcülerin, insanlık suçu işlemiş olan katillerin, katliamcıların, soykırımcıların yettiği diyarlardır! Sokaklara, caddelere, okullara, üniversitelere, hastanelere,

---

62 “Mısır Irmağı'ndan büyük Fırat Irmağı'na kadar uzanan bu toprakları -Ken, Keniz, Kadmon, Hitit (bugünkü Ermenilerin ülkesi), Periz, Refa, Amor, Kenan, Girgaş (bugünkü Kürtlerin ülkesi A.R.) ve Yevus topraklarını- senin soyuna vereceğim.” Tevrat, Tekvin, Bad 15

köprülere bu insanlık suçu işlemiş katillerin, tecavüzcülerin isimleri verilmiştir.

Yalan dünyasında yaşayan insanlar, Ata ya da Peygamber olarak bildiği bu kendi soyuna düşman edilmiş Mussolini, Hitler, Franco gibi diktatörlerin, yani Arap ve devşirme Türk önderlerinin savaş ve insanlık suçu işlemiş birer katil, katliamcı ve tecavüzcü olduklarını bilmiyorlardı. Bilmiş olsalar, kurumsal faşizm ve „Anadolu Siyonizmi“ hemen kristal cam parçaları gibi dökülüp, Osmanlı gibi tarihin geri dönüşü olmayan yolundan bu topraklardan edebiyen kaybolup gidecekti! Ama bilmiyorlardı işte!..

Berlin Dêrsim 38 Konferansı'nı dinledim, bu kitabı okudum kimliğim değişti

Azad Ronî

Üç ay sonra bir kadın aradı, benimle konuşmak istediğini söyledi. Biraz konuşunca **Dêrsim 38 Konferansı**'nda „Ailemde **Kemal** ismi var ama **İsmet** ismi yok işte. Biz **Zaza'yız!**“ diye bağırın kadın olduğunu anladım. Bir kahvede randevuleştik. Randevuleştığımız kahvede biraraya gelip iki saat konuştuk. Bu konuşmamızda, Berlin ve bazı Avrupa Üniversitelerinde hangi uluslararası güçlerin yıllardır sözüm ona dilbilimcilerine(!) bilim insanlarına (!) ısmarlama kitap yazdırdıkları ve Zaza seminerlerini düzenledikleri üzerinde uzun uzun konuştuk. İçinde kendi kültüründen uzaklaştırılan Dêrsimli Yrd. Doç. Dr.(!) vardı. Bunlar Türk değildi, ama yurt dışında Türkiye lobisini çok muazzam yapan mimar tanrının etiket olarak kullandıkları akademisyen kadrolardı.

TU Berlinde (Technische Universität Berlin), Sami tüccarlar'ın tarihsel plan ve projeleri için etiket olarak kullandıkları genel dilbilimcisi (İran ve Slav dilbilimcisi) Georg Hinch 1971-1995) ve FU Berlinde, akademisyen Tessa Hofmann, Avrupa Merkezci Düşünce ve Oryantalist zihniyetle Kırmancı'nin (Zazaca'nın), Kürtlerin çok eski ve çok geniş alanda konuşulan bir Kürtçe dili olduğunu; yüzyıllardan beri katliam ve soykırımlardan geçirilen o mazlum halkla birlikte yok olma durumuna getirilerek konuşma alanları (coğrafyası) daraltıkları için konuşmaya konuşmaya günümüzde nerdeyse 8 bin yıllık o zengin eski dil ailesinin Dêrsim eyaletine sıkıştırılmış bir lehçesi durumuna getirildiğini inkar ediyorlar. Bu gerçekleri bilim adına, modern kapitalist sistemin ekonomik ve siyasi çıkarları için çarpıtıp inkar ediyorlardı.

Sami tüccarlar'ın hakim oldukları bu iki Berlin üniversitesinde çalışan iki akademisyen, Batı oryantalizm bilim insanların 20. yüzyılın başında, "Kürtlerin o bölgeye Avrupa'dan geyikleri takip ederek gittikleri" tezin bir alt versiyonu olarak, Kırmanski (Zazaca) Kürtçe değil, Farsça dil ağaç grubunun bir dili olduğu, bu dili konuşan halkın da ayrı bir millet (Zaza halkı) olduklarını iddia ediyorlardı. Georg Hıncha, tam da Sovyetler Birliği'nin yıkıldığı, daha doğrusu modern kapitalist sistemin sosyalist sisteme karşı dünya çapında büyük bir çöktürme planının başlatıldığı 1989'da altı ay kaldığı Çin'de, üniversitelerde okuyan gençlere modern kapitalist düşüncesini aşlamadan döndükten hemen sonra öğrenci ayaklanmaları başgöstermişti. Onun, sosyalist Çin'de öğrenci ayaklanmalarını tetikleyip, öğrencileri sisteme karşı kuşkırttığı birçok çevre tarafından dile getirildi. Sami tüccarlar'ın akademik kadrosu ve CIA'nın akademisyen görünömlü elemanın sebep olduğundan kuşku duyulan bu gösterilerde 300 öğrenci ve sivil yaşamını yitirmişti. İşte Zülfü Selcan, bu "Hind-Avrupa dil ailesinin İrani diller grubunda olan Zazaca Kürtçe değildir. Zazalar da Kürt değildir." diyen ve dilbilimini Sami tüccarlar'ın tarihsel plan, proje, ekonomik ve siyasi çıkarları çerçevesinde kullanan Georg Hıncha'nın öğrencisidir. Yüksek okulun makine mühendisliği bölümünü bitiren Selcan, dilbilimci değildir. Ona sonradan kendi çıkarları çerçevesinde dil dersleri veren Sami tüccarlara çalışan Yahudi dilbilimcileridir. Yahudi Alman öğretmenlerinin bu siyasi tezleri üzerinde çalışma yapan yerli akademisyen Zülfü Selcan gibi Zazaca konuşan Dêrsimli Kürtleri, yardımcı bilim insanları(!) ve dilbilimcilerini Pentagon'da oturan uluslararası saldırgan Sami tüccarlar'ının paralarıyla destekleyen aracı kişilerden biri Georg Hıncha, biri de Yahudi Dr. Tessa Hofmann, 1983 yılından beri „wissenschaftliche Angestellte am Osteuropa-Institut der Freie Universität Berlin“de bilimsel çalışmalar yürütüyor.

Asıl mesleği makine mühendisliği olan Zülfü Selcan'nın geçmişini kısaca şöyle özetlenebilir: Selcan; Haydar Dalgalı, Haydar Gündoğdu, Ömer Çoşkun, Arif Turan, Sait Bingöl gibi Kürt arkadaşlarıyla birlikte 1975'e Berlin'in Kreuzberg semtinde, "Kul-

tur-und Hilfsverein der Arbeiter der Türkei / Türkiye İşçi-Kültür Yardımlaşma Derneği“ diye bir Kürt Derneği kurmuştu. O dönemde Kürdistan kelimesi adı altında bir kurum kurmak hem politik kaygılardan, hem de Alman Hükümeti tarafından kabul görmeyeceğinden ve yardım almayacaklarından dolayı öyle bir isim vurmuşlardı. Zülfü Bey, o zaman Kürt olduğunu, konuştuğu Kırmancki'nin (Zazaca'nın) asıl en eski Kürtçe olduğunu söylüyordu. 1978 yılında Frankfurt am Main'de yapılan dernek kongresinde KOMKAR'ın genel sekreterliği'ne aday oldu. Fakat KOMKAR genel başkanı A. Uçar, genel sekreterliğe de A. Saydam seçilip, kendisi genel sekreter olmayınca, bazı üyeleri peşine takıp kongreyi terk ettiği gibi, derneğin bütün dökümanlarını da beraberinde götürdü ve çoktan beri yanına gidip geldiği öğretmeni Georg Hinch'a'nın “Zazalar Kürt değil” diyen tezlerine dört elle sarılmaya başladı. Bunu gören Türkiye oltaya takılıp, akvariuma aktardığı balığına yem vermeye başladı. Ve Türkiye'nin Almanya'daki bir numaralı yerli akademisyen-işbirlikçi Zazacısı oldu. Şimdi Dêrsim'de uygarlık yıkıcı Türk egemenlik sistemin asimilasyoncu “Tunceli Üniversitesi'nde” Kürt çocuklarının beyinlerini Dehak'a yediyor. Tunceli, Dêrsim'de yaşayan halkın katliam ve soykırımlarla ortadan kaldırma, doğasını ve inancını yok etmenin adıdır. Dêrsimliler hiçbir zaman bu ismi kabul etmedi. Selcan'ın, Sami tüccarlar'ın tarihsel programları çerçevesinde “Tunceli Üniversitesi'nde” Zaza öğretmenleri yetiştiriyor olması hangi güçlere çalıştığının göstergesidir.

Zülfü Selcan, Sami tüccarlar'ın akademisyen kadrolarından Georg Hinch'a'nın tezlerini öğrencilerine ballandıra ballandıra şöyle anlatıyordu:

„Zaza halkı bir yandan şiddetli ve zoraki Türk asimilasyonuna maruz kalırken, diğer yandan da Kürt baskı ve asimilasyonu karşılıklıdır. Devletin bazı kurumları 1990 yıllarında Zazaları Türk, Zazacayı da Türkçenin bir lehçesi olarak tanımlıyorlardı. Kürt milliyetçilerdi de bunun tersine Zazaları Kürt, Zazacayı da Kürtçe'nin bir lehçesi olduğunu propağanda etmektedir. Devlet bu iddiadan kısmen vazgeçti, fakat öbürleri halen devam ediyor. Her

iki iddia da siyasi bir asimilasyon ideolojisidir. Yani biri Türkleştirmeye, öbürü de Kürtleştirmeye çalışıyor. İkisinin amacı da Zaza dilini eriterek yok edip, Zaza halkını tarih sahnesinden silmektir.“

Sayın Zülfü Bey, kendisini zorlayarak, sorunu yarı doğru yarı yanlış anlatıp sorunu çarptırarak, binlerce katliam ve defalarca soykırım yapmış Türk devleti ile (Alevi ve Sünni) mazlum Kürtleri aynı kefeye koyup bir tutuyor. Aslında bu yanlış zihniyette amaç, hiç kimsenin memnun olmadığı devleti az biraz eleştirip, asıl Kürt Özgürlük Hareketi'ni okuyucuya düşman göstermektir; „ikisinin amacı da Zaza dilini yok etmek, Zaza halkını tarih sahnesinden silmektir.“ diyerek CIA ajanı öğretmeninden öğrendiği siyasi tezleri, Türk Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan çok daha demojik bir şekilde iyi işletiyor. TC. ve Avrupa ülkeleri de, bu yapay Zaza Hareketi etrafında topladıkları Kürt çocuklarına, yani “Zazalara,” Kürt Özgürlük Hareketi'ni düşman gösterip güçlerini bölüp parçaladıkları için bu siyasal “Zaza” akımını üstü örtülü ya da açık bir şekilde de destekliyorlar. Bu yüzden Türk devletini iş olsun diye eleştirmelerine hiç ses çıkarmıyorlar. Çünkü, Sami tüccarlar'ın bu “Zaza dili, Zaza milleti” projeleri Kürt aydınlarını bölüp parçalayıp güçten düşürüyorlar.

1980 askeri cuntasından sonra Sami tüccarlar'ın vekalet sa-vaşçıları olan devşirme Türklerin eline verdikleri **Beyaz Kitap**'ta, „Dağların yüksek kısımlarında, tepelerde yaz kış erimeyen karlar vardı. Güneş açınca üzerleri buzlaşan camsı parlak bir tabaka ile örtülürdü karın yüzü. Üstü sert altı yumuşak olurdu.

Bu kar'n üstünde yürüyünce, ayağın bastığı yer içeriye çöker, 'kurt-kürt' diye ses çıkarırdı. Doğulu Türkmencilere Kürt demesinin nedeni buydu. Bölücülerin Kürt dedikleri, yüksek yaylalarda, karlık bölgelerde yaşayan Türklerin karda yürürken ayaklarından çıkan sesin adıydı aslında.“ diyerek Kürtler dağlı Türkler ilan edildi. Dikkat edilirse Zazalar demiyordu. Çünkü Kırmancki (Zazaca) konuşan Kürtler de, Dağlı Türkler dedikleri Kürtlerin içindeydi.

„Her iki iddia da siyasi bir asimilasyon ideolojisidir.“ diyor. Ama kendisi, hem daha kötü bir siyasi asimilasyon ideolojisi üreterek işi daha da karmakarışık hale getiriyor, hem uygarlık yıki-

cı Türk egemenlik sistemin asimilasyoncu ideolojilerine hizmet ediyor, hem de kapısında hizmet ettiği iktidar sahiplerin yanında olmadığını göstermek için muazzam bir çaba harcayarak kendisini sinsice olduğundan başka göstermeye çalışıyor. Böyle olmamış olsaydı, Zülfü Bey, AKP Hükümetin üniversitelerden attığı binlerce akademisyenin içinde olurdu. Kamu görevinden atılan yüz bin üzerindeki insanın içinde olurdu. Ve en önemlisi de belediye başkanının kuyyum adı altında işgal edilip özerklik konumlarının tekrar dağıtıldığı, eş başkanları ve milletvekillerinin cezaevlerine konulduğu Dêrsim gibi bir yerin üniversitesinde TC'ye Zazaca öğretmen yetiştirmesi, Tunceli Üniversitesi Yayınları'ndan kitaplarının çıkması imkansız olurdu.

Mezopotamya'nın çok geniş coğrafyasında yaşayan ve yüzyıllardır Sami tüccarların tarihsel programları olan Türk-İslam ideolojileriyle katliam ve soykırımlardan geçirilerek yok edilmek istedikleri için, toprakları Birinci Dünya Savaşı'nda dört ulus-devlet arasında parçalara bölünen Kürtlerin günümüzde kendi fiziki, siyasi, kültürel soykırım ve coğrafi parçalanmışlığı gibi değişik bölgelerde konuşulan beş lehçesi ve onlarca şivesi vardır. Kürtçe'nin başlıca lehçeleri şunlardır: 1.) Kurmanci, 2.) Kırmancki (Zazaki), 3.) Sorani, 4.) Gorani (Hewrami) 5.) Lorî. Bir halkın konuştuğu dilin beş lehçe durumuna getirilmiş durumu, Kürtlerin özellikle son bin beşyüz yıllık katliam ve soykırımlarından ayrı ele alınamaz. Kürtçe'nin lehçelere ayrılmış doğal halini bile, kötü siyasi amaçları için kullanıyorlar. Her bölgede konuşulan dili ayrı bir halk olarak kabul edip kolay yutulabilir bir lokma haline getirmek, hiç kuşkusuz Kürtlerin ülkelerini dört parçaya bölüp yok etmek isteyen Sami tüccarların ulus-devlet projelerinde yaşayan şeytan aklıdır.

Kürtçe, Farsça'dan çok daha eski bir dildir

Güney Rusya'nın Khoaresmiş steplerinden M.Ö. 635-625 yıllarında Kassitlerin ülkesine göç etmek zorunda kalan yarım kan İsket-Aryen ırkıdan olan göçmenler, çok fakir bir durumda olmaları ve Kassitlerin de kendilerine acıyarak ülkelerinde yer-

leşebilecekleri bir toprak parçası vermeleri nedeniyle tarihte ilk defa Kassitler ve Medler tarafından bunlara Kırmancki dilinde **dilenci** anlamında kullanılan “Pârs’eki” adını verdiler. **Persler**’in ismi bu “Pârs’eki” kelimesinin kökünden geliyor. Yani göçmen olarak ülkelerine gelen Perslere isim verenler bugünkü Kürtlerin atalarıdır. Bu yarım kan İsket-Ari ırkından olan göçmen aşiret reislerinden Akamenid M.Ö. 614 yılında Medlerin yanında Asurlara karşı savaştı. Üç yüz yıldan fazla Asur tiranlığına karşı çok şiddetli mücadele veren Medlerin başarıya ulaşmanın son yıllarında Akamenid aşiretiyle birlikte savaşta yerini almıştı. Onun torunu Kuraş (II. Kyros) iyi bir Med subayı olarak yıldızı parlayan Med imparatorluğun kralı Astyag’ın kızıyla evlendi. Medlerle ailevi ilişkilerini derinleştirdi. Fakat daha sonra bunun göz koyduğu Med imparatorluğun tahtını ele geçirmek için kullandığı ortaya çıkacaktı. Perde arkasında, insancıl ve doğaya önem veren Zerdüşt kültürüne sahip Medleri, Anadolu ve Balkan halklarıyla savaştıramayacaklarını çok iyi bilen o dönemin egemen süper güçleri vardı.

Sami tüccarları, bin yıllık Asur devletinin fiziki katliam ve siyasi asimilasyon politikalarını kullanarak bitirip mezara gömdüğünü sandığı Kürtler, Med çocuklarının Zagros yüceltilerinde tutuşturdukları özgürlük ateşi ve üçüncü Zerdüşt ideolojik ruhu ile mezardan çıkarılarak geçmiş tarihlerine sahip çıkan özgür insan ve özgür kimlik temelinde yeniden yaratılmıştı. Medler bin yıllık Asur devletini yıkınca sadece kendilerine değil, Babil’deki sürgün İsrailoğulları’nı esirlikten kurtardıkları gibi, bütün Mezopotamya halklarına da özgürlük ve eşitlik getirmişlerdi. Üçüncü defa reformdan geçirdikleri Zerdüşt kültürüyle bütün dünya halklarına ışık tutmuşlardı.

Hiç kuşkusuz Sami tüccarlar’ın uygarlık yıkıcı bir etmen olarak kullandıkları Türk egemenlik sisteminin fiziki katliam, soykırım ve siyasi asimilasyon politikalarıyla bitirip mezara gömmek istedikleri Kürtler, Zerdüşt çocuklarının Zagros yüceltilerinde tutuşturdukları özgürlük ateşi, azimli mücadelesi ve dördüncü Zerdüşt ideolojik-devrimci ruhu ile mezardan çıkarılıp geçmiş

tarihlerine, insancıl kültürlerine sahip çıkarak özgür insan ve özgür kimlik temelinde yeniden yaratılıp örgütlenmiş bugünkü Kürtler de, bin yıllık uygarlık yıkıcı Türk egemenlik istemini tarihin dönüşü olmayan çöplüğüne atarlarsa, sadece kendilerine değil, İsrailoğulları da dâhil bütün Ortadoğu ve Anadolu halklarına özgürlük ve eşitlik getireceklerdir. Ve bütün dünya halklarının ilham alacakları büyük devrimle insanlığın yolunu aydınlatmış olacaklar.

Erdemli Sümer uygarlığının temelini atan ve yaşadıkları kadim topraklarda insanlık tarihinde ilk neolitik devrimi gerçekleştiren Kürtler eğer uyanmışsa; evet, eğer bu insanlığın çekirdeğini oluşturan hümanist ve doğayı seven dev toplum uyanmışsa, artık Sami tüccarlara hizmet eden Türkiye'nin kaderi, Akad ve Asur⁶³ devletlerinin kaderini paylaşmaktan başka şansı yoktur! Birkaç yüzyıl içinde tarihin geri dönüşü olmayan tünelinden geçerek buharlaşıp kaybolmaya mahkumdur.

Medlerin bu büyük başarısını kıskanıp siyasi iktidara oynamak isteyen Akamenid Pârsêkın torunu Kuraş, önce Medlerin Pathrakata (Pasargada) şehrini yakıp yıkarak, evinde kaldığı ve yemeğini yediği kayınbabası Astyağ'a ihanet ederek, ona karşı savaş açtı. İki yıl süren iktidar savaşından sonra ve Sami tüccarlar'ın altın gücüyle satın aldıkları Med başkomutanı Harpagos'un da kendi halkına ve kralına ihanet ederek Kyros'un safına geçmesi sonucu; 80 yıl önce dedesi Rusya steplerinden gelen göçmen dilenci Akamenid'in torunu Kyros, Medler'in başkenti Ekbatan'ı da yakıp yıkarak, yerleştiği kayınbabasının sarayında, ona esir muamelesi yapmadı. Utandı. Ama kendi sarayında misafir gibi ağırladı, kızıyla evli olduğundan dolayı. Böylece dağdan gelen bağdakini kovar misali Med devleti yerine ve Kürtler'den büyük güç alarak Pers Akamenik devleti kurulmuş oldu. Persler, yani

---

63 Akad devletini bugünkü Kürtlerin ataları olan Guti ve Lulubiler yıktı. Asur devletini de bugünkü Kürtlerin ataları olan Medler yıktı. İşin ilginç yanı Akad ve Asurların arkasında hangi gerici güçler varsa, Türkiye'nin de arkasında aynı gerici Sami tüccarlar vardı. Akad ve Asurlar gibi, Kürtleri öldürüp katliamdan geçiren Türkiye'nin eceli hiç kuşkusuz Kürtlerin elinden olacak!

Pârs'ekler sadece Mezopotamya halklarını özgürleştiren Medlerin iktidarını ellerinden almakla yetinmediler, binlerce yıllık Êzîdî-Zerdüşî kültür ve inancına da entegre olup üzerine konarak egemen sınıflara hizmet eden güçlü bir iktidar kurdular.

Hiç kuşkusuz Perslerin güçlü bir iktidar kurmaları, Kürtlerin o bölgede Neolitik devrim döneminden beri binlerce yıldır biriktirdikleri bilgi, tercübe, Êzîdî-Zerdüşî kültürü ve inancına borçluydular. Yüzyıllar boyu devlet aygıtını kullanarak dört-beş bin yıllık bu Êzîdî-Zerdüşî kültürünü kendi hesaplarına yazdılar. Hesaplarına yazmakla kalmadılar; aydınlık ve karanlığın, iyilik ve kötülüğün mücadelesini esas alan hümanist-doğa Zerdüşî kültürünün içini boşaltarak siyasi iktidara oynadılar. Herodot tarihi Medlerden bahsederken, Med ve Perslerin oluşturduğu federasyona "Med federasyonu" diye bahseder ve çoğunlukla Medlerin erdemli tarihini ve ihanetçi-işbirlikçi Harpagos'un Kyros'a nasıl yardım ettiğini yazar.

Ancak iktidarı Medler'den hile, tuzak ve ihanetle gasp eden Perslerin Grek ve Fenikelilere karşı başlattıkları savaşlarla, yani Pers-Yunan savaşların başlamalarıyla birlikte tarih artık daha çok Persler'den bahsetmeye başlar. Bu yüzden olacak ki, son yüzyılların tarihçileri de Pers devletin resmi tarihine bakarak Mezopotamya tarihini yazdıkları için hep Perslerden bahsettiler, Kürtlerden, Kürtlerin atalarından hiç bahsetmediler, bu bir...

İkincisi, iktidar özlemlerini ateşleyen bu yabancı-Pers yönetici göçmenlerin perde arkasında Sami tüccarları vardı. Nitekim dünyanın o dönemdeki bu süper güçler için çalışan Akamenid devleti kurulur kurulmaz, onların tarihsel projeleri çerçevesinde Yunan kent devletleriyle savaflara girişti. Kürtlerin tarihsel komşuları olan Grek ve Ermenilere saldırdı. Medlerin hiçbir zaman yapmayacağı şeyi, göçmen Akamenid'in torunu Kyros M.Ö. 547 yılında İyonya'yı işgal ederek Aryen halkı olan Grekler'e karşı savaş açtı. Pers Kralı Darius, Medli olmasına rağmen Pers devlet politikası gereği onu takip etti. Pers krallarından Kserkes, M.Ö. 480'de Ermeni ve Greklerin ülkeleri olan Anadolu'yu baştan başa işgal ederek, Hisarlık yakınlarında bin tane boğa kurban keserek

özlem duyduğu iktidarın büyüklüğünü dünyaya duyuruyordu. Bununla yetinmemiş olacak ki, Çanakkale Boğazı'ndan geçerek, Ege denizinin öbür tarafındaki Grek ülkesini de yağmalayıp talan etmeye başlamıştı. O yetmedi Fenikelilere karşı da savaş ilan ederek Doğu-Batı savaşlarının fitilini ateşlediler.

Kürtlerin acıyıp toprak verdiği göçmen Persler, hile yaparak, entrikalar çevirerek iktidarı Medler'den aldıktan hemen sonra önce Kürtlerin ülkesini adım adım işgal ettiler, harabeye çevirdiler. Sonra komşu ülkelerinin topraklarını işgal edip harabeye çevirdiler.

Aynı şey, ülkelerine gelip, siyasal İslam bayrağı altına gizlendiklendikleri Sami tüccarlar'ın vekalet savaşçıları olan göçmen Türkler (1071'de), Kürt Beylikleri kuvvetlerin büyük desteğiyle iktidara getirdiklerinde de Kürtlerin başlarına geldi. Önce din ve Hilafet bahane edilerek, "İslamı dünyaya yayacaklarını" söyleyen göçmen Türkler tarafından Kürtlerin ülkeleri adım adım işgal edildi. Perde arkasındaki Sami tüccarlar'ın devlet güvencesi verdikleri Selçuklu, Osmanlı ve Türkiye çete organizasyonlarıyla Mezopotamyanın en kadim halkı olan Kürtler hem adım adım köleliğe, karanlığa, cehalete süreklendi, hem sürekli katliam ve soykırımlara tabi tutuldular, hem de ülkeleri önce göçmen Türkler (Osmanlı) ve göçmen Persler (İran) tarafından iki parçaya bölündü, sonra dört parçaya bölünerek yağma ve talan ederek harabeye çevirdiler. Sonra İslamın ileri karakolu olarak komşuları Grek, Ermeni, Rum ve Süryanilerin ülkelerini işgal edip, yamalıyıp talan ettiler. Böylece yaşayan bir beynin vekalet savaşçıları olan göçmen Türkler'in, tarihsel komşularını katliam, soykırım ve sürgünlerle bu coğrafyadan temizlendikten sonra, şimdi sıranın kendilerine geldiğini anlamaya başladılar.

Demek ki, perde arkasındaki süper güçler, göçmenler eliyle kendilerine ait olmayan coğrafyayı daha kolay tahrip edebilecekleri ve yerli halkları daha kolay katliam soykırımlarla yerlerinden edebilecekleri tarihsel bilgi ve tecrübeleriyle özellikle Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti'nde devşirmeciliği (Türk-İslam-Sentezi) geliştirilip derinleştirilerek barbar göçmen guruhunu bu coğraf-

yada canlı tutmaları boşuna değildir. Bunun ürününü bugün devşirme Türklerle yönetildiği ileri karakolları Türkiye’de biçiyorlar.

**

Kyros, Batıda Yunan şehir devletlerini, doğuda Babil’i, güneyde Filistin, Kuzeydoğusunda Rusya Steplerinde yaşayan Massaget’lere kadar uzanan toprakları işgal edip hükümdarlığına katmaya çalıştı.

Her tarafa savaş açan Kral Kyros kanla doyuruluyor

Massaget’lerin kralı ölünce, yönetimi ele alan Kraliçe Tomrişe elçileri aracılığıyla evlenme teklif eder. Niyeti Med Kralı Astyag’ın kızı ile evlendikten sonra nasıl ki hile, tuzak ve planlar kurarak Med devletine sahip çıktıysa, aynı evlenme taktikleriyle Massaget’lerin ülkesini de hükümdarlığına katmak istemesiydi. Ancak Kraliçe Tomris, Kyros’un asıl isteğinin kendisi değil, Massaget Krallığı’nı hükümdarlığına katma oyunu olduğunun farkında olduğu için evlenme isteğini reddeder. Bu yanıtı kızan Kyros, büyük bir ordu toplayarak M.Ö.529’da göz diktiği Massaget’lerin topraklarına akınlar düzenlemeye başlar. Artık başlayan savaştan kaçmanın yarar sağlamayacağını anlayan Massaget Kraliçesi, bir taraftan pozusuyonu güçlendirmek için geri çekilirken, diğer taraftan da hala barışçıl kalmaya özen gösteren bir savunma politikasıyla elçiler aracılığıyla şu haberi gönderir:

„Kral bu savaştan vazgeç. Yaptıkların senin hayrına mıdır, değil midir bilemezsin. Bırak diyorum, sen kendi halkına hükmet, bizim de kendi halklarımıza hükmetmemize karışma. Ama sanırım yolunu bu öğüde göre çizmek istemeyeceksin. Eğer illede Massaget’lerle boy ölçüşmek istiyorsan, o zaman ırmağın iki yakasını birleştirmek için bu kadar zahmete katlanma. Biz ırmaktan üç günlük yola kadar çekileceğiz. Suyu geç ve ülkemize gel.“ diyerek barış ve savaş çelişkisi içinde uygun bir alana çekilmekten başka çaresi kalmaz.

Bu ara Kyros, bir hileli plan düşünmüş, iki ordunun arasına kurduğu eğlence çadırın içine güzel kızlar, bol yiyecek ve şarap koymuş, geri çekilmiş. Kraliçenin oğlu ve beraberindeki güçler

çadırı basmış, birkaç Persliyi öldürmüş, şarap içerek kızlarla eğlenmeye dalmışlar. Birkaç saat sonra Pers ordusu eğlence çadırını basıp, şarap içerek şarhoş olan Massagetleri kolayca öldürür. Kraliçe Tomris sevdiği oğlunun ölümüne çok üzülür.

Yemin ederek şöyle der:

“Ey kana susamış Kyros, sen oğlumu mertlikle değil, o içtikçe zıvanadan çıktığın şarapla öldürdün. Ama Güneşe yemin ederim ki, seni kanla doyuracağım!”

Kraliçe Tomris, ülkelerine saldıran Pers ordusunu uçsuz bucaksız toprakların içine çekerek; ok atmakta ve savaş arabalarını kullanmakta ustalaşmış yurtsever Massagetler sayesinde, sayı olarak kendilerinden çok daha büyük ve savaş köpeklerine sahip Pers ordusunu darbeleyip bozguna uğratarak zafer kazanır. Pers Kralı Kyros da savaş meydanındaki ölümler arasındadır.

Savaş sonunda Kraliçe Tomris, Kyros’un kesik başını kan dolu bir fiçiyâ atarak:

“Hayatında kan içmeye doymamıştın, şimdi seni kanla doyuyorum.” der.

Hile ve tuzak kurarak Medlerden aldığı iktidarı kötüye kullanarak dünya halklarına karşı savaş açan Kyros, ancak öldürölüp kendi kanıyla doyurulduktan sonra hükümdarlığına son verildi verilmesine ama, onun Aryen halkları arasında ektiği düşmanlık tohumları yüzyıllar sonra biçilmeye devam edildi. Evet, Pers hanedanların, Sami tüccarların tarihsel programları çerçevesinde Aryen halkları arasına ektikleri bu düşmanlık tohumları 195 yıl sonra Büyük İskender’in Doğu seferi (M.Ö.334) fırtınasına dönüşmüştür.

**

Eğer “Med olayı”ndan sonra iktidar göçmen “Pârsek” hanedanları tarafından gasp edilip yönetilmemiş olsaydı; ne Medlerin Greklerle savaşları olurdu, ne Massaget Krallığı’na saldırısı, ne de Büyük İskender’in Doğu seferi olurdu. Tarih, başka bir yolda seyrederdi.

Pers hanedanları, M.Ö. 550-M.S. 640 yılları arasındaki iktidarlarını Kùrtler ve Zerdüş öğretisi sayesinde ellerinde tutabildi-

ler. Ve bu süre içinde hem Medlerin ülkesine iyice yerleştiler, hem de binlerce yıllık kültür ve inançları üzerine oturup iktidar yolunda çarçur ettiler. Müslümanlığı kılıç zoruyla kabul ettikten sonra bu kez Mezopotamya'da karanlık bir çağ başlatan gerici siyasal İslam iktidarı için çalışmaya başladılar. Bugünkü mollalar sistemin temelini attılar. Ve üç bin yıl gerilere giderek bugün, Medler dönemindeki gibi Zagros dağlarında özgürlük ateşi yakan Zerdüş çocuklarını Allah, Kuran ve Muhammed adına darağaçlarında asıyorlar. Gerici Arap kültürü onların beyinlerini yıkamış; Allah, Kuran ve Muhammed adına Müslüman olmayan kafir insanların başlarını Muhammed'in şair Eşrefoğlu Ka'b'in başını kestirdiği gibi⁶⁴ keserlerse cennete gideceklerine inanacak kadar mantıklarına başvurmayan cahil koyun sürüleri olmuşlar.

Batı'nın Fransada yetiştirip onay verdiği Humeyni'yi aynı ülkenin uçağıyla İrana gönderdiler. İran İslam Devrimi ile başlattıkları sürecin emperyalizm ve Sami tüccarlara hizmet ettiğinin farkında değiller. Medlerden bunlara miras kalan erdemli hümanist Zerdüş kültürü nerde kaldı?

Batı bilim insanları, Akamenid (Pârsek) devletinden öteye gidemedikleri için, onlardan en az altı bin yıl önce, Sümerler döneminden beri o kadim topraklarda yaşayan Guti, Subaru, Lulubi Lor ve Hurriler'in dilleri olan Kürtçeyi "Farsça dil ağaç grubuna" sokarak, sosyal bilimlerde büyük bir hata ve yanlışlık içine girdiklerinin farkında değiller. Ya da farkındalar, Sami tüccarlar'ın hâkimiyet kurdukları devlet üniversitelerden mezun olan akademik kadrolar (devlet memurları) oldukları için bilinçli olarak çarpıtıyorlar. Hakikatı araştıran yeni sosyal bilgilere, yeni arkeolojik buluntulara, yeni yazılı belgelere ulaştıkça, ellerindeki bilgilerin bir şeye yaramadıklarını görecekler. Kürtçe, Farsçadan çok daha eski bir dil. Nasıl oluyor da Kırmacki (Kürtlerin dili), Guti, Subaru, Lulubi, Lor ve Hurriler'den binlerce yıl sonra Kassitlerin ülkesine **pârsek** (dilenci-sığıntı) olarak gelen bu göçmenlerin dil ağaç grubuyla açıklanabiliyor?..

64 Turan Dursun'un, "Tabu can çekişiyor, Din Bu 1" kitabın 53. Sayfasına bakınız lütfen.

Çok açık ki, Avrupa Merkezci Düşünce yapısı ve Oryantalist zihniyet çerçevesi içinde açıklanacak bir konu değildir. Batı'nın kurumsallaşmış evrensel değerlerinin ikiye bölünmüşlüğü gibi, bilim, siyaset ve üniversiteler de hegemonik egemenlikle sıkı ilişkisinden dolayı gerçekleri çarpıtma yoğun bir şekilde işlenmektedir. Yanlış ve eksikleri çoktur.

Benzer tarih olguları Prof. Egon von Eickstedt şöyle açıklıyor:

«Böylece sonradan gelen yarım kan İsket-Ari ırkıdan olan bu aşiretler güçlükle kassitlerin ülkesine bir sığıntıyken, sonradan (Medler sayesinde A.R.) dünyanın en güçlü devletini kurmayı başardılar. Ve İsketler olsun, mecburiyet karşısında güney Rusya'nın Khoaresmiş steplerinden buraya akan göçmenlerdi. Bunlardan İsketler (MÖ. 635-625) Medlerin ülkesine gelince, Medlerin kurdukları düzeni alt üst edip kendileri egemen oldular.»⁶⁵

Dün Medler'in hümanist doğa Zerdüş't öğretisini güçlü hegemonik devletler kurmak amacıyla kullanmış olan Persler, bugün cihatçı Arap ordularının kafalarına zorla yerleştirdikleri İslam'ı kullanarak güçlü hegemonik devletler kurma peşinde koşuyorlar. Bu somut olgular çok net gösteriyor ki, bunlar sadece kendilerini fakir gösterip Kürtlerden toprak dileyen **pârsək**'ler (dilenciler) değil, aynı zamanda tarihin kültür dilencileridir. Hangi ideoloji kendilerine güçlü devletin yolunu gösteriyorsa onun yolunda koşuyorlar. Bu, derin tarih bilgisi olmayan kültürsüzlüktür.

**

Tam da Kürt Özgürlük Hareketi'nin yavaş yavaş yükselmeye başladığı bir dönemde, Pentagon'un emriyle askeri darbe yapan Türk generallerine "Doğu'da Kürtlere İslam propagandası yapın" denildiği 1980 yılların ortalarında Dêrsimli Dr. Zülfü Selcan her nedense, Sami tüccarlar'ın hâkimiyetindeki Berlin TU'ye, öğretmeni Georg Hıncha tarafından Kürt derneklerinden transfer ediliyordu. Kendisine Ernst-Reuter-Platz'da, üzerinde „Technische Universität" yazılı gökdelenin en üst katında bir büro vermişlerdi. Seminere katılan köylüm Ali Kırmızııkaya misafirim olduğu

---

65 Prof. Egon von Eickstedt, Türken, Kurden und Iraner seit dem Altertum, Stuttgart 1961

için, bir kez tesadüfen onunla birlikte Dr. Zülfü Selcan'ın oturduğu yerden Brandenburger Tor'u gören bürosuna uğramış, onun bilimsel olmayan, Kürtleri, düşmanın planlarına göre bölüp parçalayan saçma-sapan tezlerini dinlemiştim. "Biz Kürt değil, Za'za'yız" diyordu. Onu dinlerken, her nedense Alişer'in başını kesip düşmana 2,50 liraya teslim eden kirvesi Zeynel Top ve Rayber gibi milisleri hatırladım. Osmanlı medreselerinde okuyup Sivas'a vali olarak gönderildikten sonra, daha önce yıllarca Dergâhında hizmet ve müritlik yaptığı Pir Sultan Abdal'ı Sami tüccarlar'ın ekonomik ve siyasi çıkarları için idam eden Hızır Paşa'nın sofrasında oturmuş maaşlı bir devlet memurunu hatırladım.

Birileri, birçok katliam ve soykırımların yapıldığı Dêrsim Alevi Kürt insanların kişilikleriyle, tarih boyunca defalarca katliam ve soykırımlardan geçirilen Yahudiler gibi çok oynamış! 1237-39'da yılındaki Baba İshak-İlyas isyanı döneminde Dêrsim eyaletinde, Anadolu halkının büyük direnişi karşısında artık yıkılıp tarihe karışmak üzereyken, Sami tüccarlar'ın Hıristiyan inancındaki zırhlı Frenk askerlerini altın gücüyle satın alıp, Müslüman inancındaki devşirme Selçuklu ordularına takviye etmesiyle birlikte taze kan alan egemen süper güçlerin Hıristiyan-Müslüman orduları 50 bin Zerdüşt ve Hıristiyan inancındaki insanları katletti. Katletmekle yetinmedi, zırhlı Frenk askerleriyle tarihin dönüşü olmayan çöplüğüne atılmaktan kurtarılan uygarlık yıkıcı Türk Egemenlik Sistemi, Osmanlı ve Türkiye devletleriyle hep kendisini ve devşirme ordularını yeniden üreterek, o gün bugündür sürekli yerli halklarla savaş halindedir. 1511 yılında aynı bölgede Şah Kulu isyanında binlerce Alevi katledildi. 1514 yılındaki Çaldıran savaşı sırasında Dêrsim eyaletinde Yavuz Sultan Selim önderliğindeki devşirme Osmanlı ordusu 50 bin Zerdüşt (Alevi) inancındaki insanı katletti! 1937-38 yıllarında ise gene Dêrsim eyaletinde, Sami tüccarlar'ın Tevrat protokollerinde yazıldığı haliyle (Tevrat, Yaratılış, Bap 15 ve Tevrat, Çıkış, Bap 23) birbirlerini takip eden tarihsel plan, proje ve programları çerçevesinde çalışan İttihatçı Mustafa Kemal ve ekibi önderliğindeki devşirme Türk ordusu tarafından 90 ile 120 bin Zerdüşt (Alevi) inancındaki Kürt -tıpkı

komşuları Ermeniler gibi- katledilerek büyük bir soykırım yapılmıştır! Kendi kendisini yöneten yerli halkların binlerce yıllık bölgesel özerklik yönetimleri ortadan kaldırılarak, Anadolu'ya Sami tüccarlar'ın tarihsel programları çerçevesinde yapay bir Türklük oluşturulmuştur. Mimar tanrı, kendisine hizmet eden uygarlık yıkıcı Türk Egemenlik Sistemi eliyle tarih boyunca çeşitli devlet organizasyonlarıyla (Selçuklu-Osmanlı-Türkiye) devam eden bu katliam ve soykırım vahşetlerinin ağırlığını Dêrsim insanının ruh derinliğine iyice işlemiş, İsrailoğulları gibi kendisine iman ve itikat etmesini istemiştir. Bugün kendisine soykırım yapan sistemin iyi kadroları içinde çalışan Dêrsimliler örneğinde olduğu gibi. Bu yüzden olacak ki, Sami tüccarlar'ın kendi ekonomik ve siyasi çıkarları için -Musa'nın dinini bahane edip- Mısır'dan zorla çıkarılıp yolda, Filistin'de, Avrupa'da sürekli katliam ve soykırımlar yaparak, kişiliği ve karakterleriyle oynayıp korku, endişe ve ruhi bunalım yaşatarak kendisine iman ve itikat etmesini istediği bu insanları istediği gibi **dünya ticaret ve siyasi ağı** içinde güvenli kadroları olarak kullanıyordu. Kullanan ise, dünyayı yöneten en büyük kötülük tanrısı Ahriman'dı (Sami tüccarları'ydı).

Bu anlamda Türkiye'nin Türk-İslam-Sentezi ideolojisiyle yerli halkları toplu cezalandırma saldırganlığı neyse, İsrail devletin de Musevilik dini adına yaptığı o'dur. İkisi de aynı zihniyetle inşa edilen devlet organizasyonlarıdır.

Kırmancki konuşan Dêrsimli Yrd. Doç. Dr. Zülfü Selcan'ın Zazaca konuşması, onu geliştirmeye çalışması iyi de, Kırmancki'yi illa ki "Kürtçe değildir. Zazalar da Kürt değildir." diye gerçekleri çarpıtıp siyasi yönüne ağırlık vermesi, Kürtleri ve Kürtlüğünü Kamer Genç gibi inkar etmesi benim için kapitalist sistemin üniversitelerinde okuyup mezun olan bir Hızır Paşa ya da Rayber'di. Siyasi asimilasyonla neslini inkar edip kaybetmiştir! Zerdüş kökenli Aleviler, "soyunu inkar eden haramzadedir" derler. Bugün Kırmancki'nin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olması, İslam'ın ileri karakolu olan Selçuklu devleti'nden, Batı'nın ileri karakolu olan Türkiye devleti'ne kadar uygarlık yıkıcı Türk egemenlik sistemi'n aşama aşama Dêrsim eyaletindeki Zerdüş

Kürtlerine karşı -kah cihatçı İslam adına, kah ırkçı-şoven Türk milliyetçiliği adına- yürüttüğü katliam ve soykırımların sonucudur. Dêrsim'in insanı, dili, Zerdüşt doğa kültürü, coğrafyası ve demografik yapısıyla tümenden soykırıma uğratılmıştır. Binlerce yıllık otonom özerkliği 1937-38 yılında büyük bir soykırımla ortadan kaldırılmıştır. Bunun neticesinde de Kırmancki yok olma tehlikesiyle karşı karşıya gelmiştir. Soykırımcı Türk devletine hizmet eden Selcan Bey, CHP Genel başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, CHP Dêrsim milletvekili Kamer Genç gibiler bu somut gerçeği kendi çıkarları için görmek istemiyorlar. Selcan Bey, daha sonra Alman vatandaşlığına geçti. Yıllarca TU Berlin'de çalıştıktan sonra, yanılmıyorsam 2012 yılında, Sami tüccarlar'ın tarihsel projeleri çerçevesinde akademik ve demogojik bir dille, "Zazaca Kürtçe değil, Zazalar Kürt değil" diyerek Kürt çocuklarının beyinlerini yıkasın ve kendi halkını Kürt değil, Zaza olduklarına inandırсын diye Dêrsim Üniversitesine gönderildi. Dêrsim (Tunceli) Üniversitesinde, „Ben Kürdüm“ diyen öğrencilerini, ders verdiği sınıftan çıkaracak kadar kendi tarihinden, insanlıktan uzak, keklik soylu devşirilmiş bir Hızır Paşa oldu. Şimdi Pentagon'daki tanrılarımızın tarihsel projeleri çerçevesinde Kürtleri bölüp parçalamak amacıyla onların dilleriyle çok kötü politika yaparak demogojikle oynuyor, Kırmancki (Zazaca) yazdığı ısmarlama kitaplarını "Tunceli Üniversitesi Yayınları"ndan çıkarıyor.

İlk defa Berlin'de 1987 yılında 5 Dêrsimli iki Vartolu olmak üzere 7 kişiyi bir araya getirip üç günlük Seminer veren Selcan bey, Keklikleri düşmanın kafeslerine çağıran Kamer Genç gibi bir zattır. Bunun karşılığında „Technische Universität Berlin“den akademisyen maaşı alıyordu. Ama belki kendisi bile Amerika'da oturan Sami tüccarlar'ın kendisini Georg Hıncha üzerinden yönlendirdiğinin farkında bile değildi. Daha sonra sadece Berlin TU'da değil, Avrupa'nın birçok üniversitesinde okuyan Kürt çocuklarını toplayıp Zazaca seminerini verenler Avrupalı profesörler olmaya başladı. Demek ki, savaş ve soykırım kararların alındığı Pentagon gibi belirli bir merkezden yürütülüyordu bütün bu programlar. Bunların ektiği tohumlarla şimdilerde düşmanın kafeslerine girip

sistem içinde asimile olan keklikler çoğaldı. Kekliklere en iyi para verip besleyen ùlkelerin başında İsviçre geliyor. İsviçre, uluslararası süper güçlerin Kürdistan'ı dört parçaya ayıran Lozan Antlaşması'na da ev sahipliği yapmış bir ùlkedir. İsviçre tıpkı Almanya, Fransa, İngiltere ve ABD gibi zamana yayılmış Kùrt soykırımını kendi kamuoyundan gizliyor ve onları tehlikeli, her an şiddete başvurmaya eğilimli göstererek, bilinçli olarak Pentagonun soğuk savaş taktikleriyle kriminalize ediyor ki; Avrupa halkı, kendisi gibi Arı halkı olan Kùrtlerin özgürlük mücadelesi yanında yer almasın!

“Yok, ben Kùrt değilim, ben Zaza'yım” diyorlar. Öbür Alevi Kùrt, “Ben Kùrt değilim, ben Aleviyim” diyor. Kùrt olduğu halde, kendisini Kùrt'ten saymıyorlar. Daha dil, din ve etnik terimlerini birbirinden ayırt etmeyecek kadar cahil bırakılmıştır, devşirme Kùrtler.

Bugün dünya hükümetlerine, finans merkezlerine, basın ve üniversitelere hâkim olan Sami tüccarları neden milyonlarca Euro harcayarak Avrupa Üniversiteleri'nde bu profesörlere Zazaca Kürsüleri veriyor ve Kùrt çocukları için Zazaca seminerleri düzenliyorlardı? Dêrsim'de Kırmancki dilini konuşan Kùrtlere soykırım yaparak kökünü kazmaya çalışan ve özel savaş devletine karşı özgürlük savaşı veren Kùrtleri „terörist“ gösteren bu dış güçler değilmiş gibi timsah gözyaşlarını akıtarak ne kadar insan-cıl, ne kadar barışçıl olduklarını göstermeye çalışıyorlar.

Neden özellikle sürekli Kırmancki konuşan Guti, Subaru, Lor, Hurri ve Medlerin torunlarına “Siz Kùrt değil, Zazasınız” propagandası yapıyordu? Çok açık ki, son üç bin yıldan beri toplumun mühendisliğiyle uğrasan Sami tüccarlar, bu yalanları ùlkelerini ellerinden almak için Hıristiyanlık gibi yüzyıllarca tekrarlayarak birilerinin kafalarına sokmaya çalışıyor. Bu yüzden de onların projeleri çerçevesinde ısmarlama kitap yazan yazarlara 50 bin Euro veriyorlardı! Ve hakim oldukları üniversite profesörlere de öğrencilerine bu “Zazaca'nın Kùrtlerin dili olmadığı, Ermeni, Süryani ve Kùrt soykırımların olmadığı; Ermeni, Süryani ve Kùrtlerin dış güçlerle işbirliği yapıp hainlik yaparak Türkleri

arkadan vurduğu” yalanlarını akademik dille sürekli tekrarlamalarını istiyorlar. Mezopotamya'nın en eski halkı olan Kürtlerin gücünü tam ortadan böl-parçala-yönet, işbirlikçi üret projeleri çerçevesinde bir de, soğuk savaşın beyaz soykırım politikası olarak Kürt Alevilere, „siz Kürt değilsiniz. Siz Alevisiniz. Alevi milliyetindesiniz“ diyorlardı.

Oysa Zerdüş kökenli Alevilik etnik, ulusal bir kimlik değil, dinsel bir kimlikti. Zerdüş dini, Kürtlerin binlerce yıl önceki hümanist dinydi. “Alevi milliyetindesiniz” diyenler ideolojik manipülasyonun peşinde koşanlar değil miydi? Uygarlık yıkıcı bir ideoloji olarak din kılıfı altında işgal ettikleri bölgelerde ganimet toplayan İslam, Kuzey Mezopotamya'ya gelmeden önce Kürtlerin hemen hemen hepsi Zerdüş ve Êzidi inancındaydılar. Bugün Müslüman olan Kürtler -atalarının, dedelerinin- kılıç zoruyla İslam edildiklerini unutmuşlar, bilmiyorlar. Arabizme, Türklüğe asimile olmuşlar. Arabizme ve Türklüğe asimile oldukları için ülkeleri dört parçaya bölünerek ellerinden alındı...

Aleviliğin İslam içi bir mezhep olarak ya da millet olarak, Zazaların millet olarak insanlara inandırılması ideolojik manipülasyonlara dayanmaktadır. Zazacanın Kürtçe olmadığı da... Amaçları yüzyıllardır soykırım dayatılan Kürtlerin birliğinin önüne geçmek, çeşitli kanallar ve ideolojilerle parçalayıp bölmek, güçsüz düşürmek. Güçsüz düşürdüler mi daha kolay ve daha hızlı bir şekilde soykırımdan geçirebilirlerdi.

Bazı Yahudi ve devşirme Türk yazarlarına ısmarlayıp yaydıkları kitaplarda “Türkiyedeki Türklerin Hazar Yahudi Türkleri olduğu, Hitler'in soykırıma uğrattığı Yahudilerin büyük bir çoğunluğu Türk kökenli Yahudiler olduğu ve Avrupa'dan İsrail'e göç etmiş Yahudiler Türk kanı taşıyan Yahudilerdir. Yahudilerin Türklerle kandaş olduklarından dolayı İsrail'in Türkleri kardeş bellemesi gerektiğine,” hatta “Türklerin İsrailoğullarının kaybolan 13. kabilesi olduğuna” dair tezleri işleyip insanları bu yalanlara inandırmaya çalışmaktadırlar. Türk yazarlara da, “Alevilerin Horasandan geldiği, Zaza ve Alevilerin Kürt olmadığı” tezlerini yazdırıyorlar.

İşte devşirme Türk ve Yahudi yazarlara yüzlerce kitap yazdırıp yayınlayarak bu yalanları yaymanın asıl amacı Ortadoğuda ikiz kardeşler olan Türk-İsrail işbirliğini geliştirmek, ileri karakollarını güçlendirmektir! Onun için özellikle 1950 yılından beri eser üreten yazarlara, kitap-dergi-gazete basan yayınevlerine gizli kanallardan para vererek bu konuda ideolojik manipülasyonu bilerek yayıyorlar. Bu ideolojik manipülasyon da tıpkı, “Zazaca konuşan Kürtlerin Kürt olmadığı” fikri gibi hakim oldukları üniversitelerde, CIA laboratuvarlarında yazarların kafalarına ekilip işletilmektedir. Hiç kuşkusuz toplumun mühendisliğiyle uğraşan mimar tanrı, bununla Ortadoğu ileri karakolları olan ikiz kardeşlerin siyasi politik işbirliklerinin satranç taşlarıyla oynayıp sağlamlaştırıyor.

Kötü tanrının siyasi propagandaları ve kültür soykırımlarının etkisinde kalıp konferansta “biz Zaza’yız!” diye bağırان genç kadına bunları anlatırken, kafası daha da karmakarışık oldu. Başka diyarlara gidip geldi. Mahallemizden, köyümüzden, sınıf arkadaşlarımızdan birinin karşımızı çıkıp, “ben Zaza’yım” demesinin arkasında hangi güçlerin olduğunu görebildi mi diye gözlerinin içine bakıyorum. Gözleri derin bir okyanus gibi. Göremiyorum. O, yanıtını aradığım sorular dışında bir şeyler anlatıyor bana. İlgisiz dinlediğimi görünce bir müzik grubunda şarkı söylediğini sözlerine ekleyerek susuyor.

Ayrılrken birkaç kitap verdim kendisine. Onları da tahmin etmediğim kadar çok kısa bir zamanda okuyup bana geri verdi. Altı ay sonra, bu ara „Berlin Dêrsim 38 Konferansı ve Kürt Soykırımları“ kitabını hazırlayıp tamamlamıştım. Kitabın taslağını biraz da, görmediğim imla hatalarını düzelterip okuması için kendisine verdim.

Bir hafta sonra okuduğu şu elinizde tuttuğunuz kitabı getirip bana verdiğinde, gülümseyen o genç kadının dudaklarından şu cümleler döküldü:

«Berlin Dêrsim 38 Konferansı'nı dinledim, bu kitabı okudum kimliğim değişti...

Meğerse Türkiye'nin resmi yalanlarının anlatıldığı gibi ben

Zaza değilim! Zazaca, yani Kırmancki Kürtçe'nin kendisiymiş ya da katlim ve soykırımlardan geçirilerek Dêrsim eyaletine sıkıştırılan Kürtçenin bir lehçesiymiş! Belki de Kürtlerin en eski dili. İşte bu kitabı okuduğumda, o Berlin Dêrsim 1937-38 Konferansı'nda anlatılanları ancak aylar sonra, şimdi daha iyi bilince çıkardığımı anladım. Belki de bu kitabı okuduktan sonra kimliğim değişti. Ufkum gelişti. Türkleştirme programlarıyla Türkleştirilmiştim. Oysa ben Türk değilim, Zaza da değilim. Alevi halkı da değilim. Zaza ve Alevi halkı diye birşey de yoktu. Ben Kürdüm. Kırmacki (Zaza) Guti, Subaru, Lulubi, Lor, Hurri ve Medler'den beri benim anadilim. Bütün tarihçiler Guti, Subaru, Lulubi, Lor, Hürri, Mittani, Kassit, Urartu ve Medler'in bugünkü Kürtlerin ataları olduğuna dair hemfikirlerse tabii ki, Kırmacki Kürtlerin dilidir. "Ben Zaza'yım, ben Aleviyim." demek kendini Sünni Kürtlerden ayırtmaktır. Oysa bu durum savaş sever tanrıların oyunudur.

Çünkü Kürtlerin son 6 bin yıllık tarihlerinde dini inanışlarında en az üç-dört kez büyük değişiklikler oldu. Çok tanrılı dönem. Aryen halkların çok tanrılarını azaltmasıyla başlayan üç tanrılı dönem. Örneğin İndra, Mitra ve Varuna tanrıçalarına inanış dönemi. Ahura Mazda tanrısıyla tek tanrıya geçiş dönemi. Êzîdî ve Zerdüşt inancı hem çok tanrılı dönemi, hem de tek tanrılı dönemi kapsıyor. Zerdüşt kültü, ilkel Aryen inanç sisteminde; birinci Zerdüşt, ikinci Zerdüşt, üçüncü Zerdüşt olmak üzere M.Ö. 4.000 ile 600 yılları arasında üç kez reformdan geçirilmiştir. Ardından peygamberlik geleneğiyle getirilen tek tanrılı dinler olan Musevi, Hıristiyan ve Müslüman gibi inançlar da Kürt toplumunu etkilemiş, inançları arasına girmiştir. Bu kadar çok inanç değişikliği yaşamış bir toplum.

Ama etnik kimlikleri -son 6 bin yıllık tarihlerinde çeşitli isimler olsa da- hiç değişmedi. Sami tüccarları, bin yıl önce Hurri ve Medlerin topraklarda İslam'ı kılıç zoruyla yüzlerce yıllık katliamlarla hâkim kılınca, Kürtleri birbirine kırdırtmak ya da Arapların iktidar ve kültürel kavgaları için Sünni-Alevi diye mezheplere bölünüp parçaladılar. Üç-dört bin yıl gerilerde seyreden gerici Arap kültürü ve Kuran'la beyinleri yıkanınca ülkeleri ellerinden gitti.

Fiziki ve kültürel soykırımla öylesine cahil bırakıldılar ki ve her an karşı karşıya oldukları katliamlardan koruma refleksiyle kendi Zerdüşt Aryen kültürünü, vekalet savaşçılarına cennet ve ganimet vaad ederek şiddete başvuran İslamın baskısı altında geliştiremediler. M.Ö. 6.000 ile 1.000 yılları arasında o dönemin en gelişmiş kültürü ve medeniyeti bu ülkeden, bu coğrafyadan Hind-Avrupa koridoru üzerinden dünyaya yayılıyordu. Doğu'da Hindistan üzerinden Çin'e, Batı'da Yunanistan üzerinden Avrupa'ya yayılıyordu. Ekonomik ve kültürel olarak Avrupa halklarından çok daha ilerdeydiler. Avrupa halkları gelişmiş kültürü ve medeniyeti onlardan öğreniyordu. Bugün ise, özellikle bin yıllık İslamın ve uygarlık yıkıcı Türk egemenlik sistemin baskısı altında Avrupa halkların çok çok gerisine düştüler. Dinlerinde reform yapan Avrupa halkları son ikiyüz yıldan beri daha çok dinsel inançlarına değil, etnik kimliklerine, tarihsel kültürlerine önem verirken; Kürtler ise hala tam tersine etnik kimliklerine, tarihsel kültürlerine değil, dinsel inançlarına önem veriyorlardı. Binlerce yıl önce dini onlar dünya halklara öğretirken; bugün gerici Arabizmin beynin hücrelerine yerleştirdikleri Sünni-İslam, Sii-İslam ve Alevi inancını henüz tümüyle aşıp etnik kimliklerine, koparıldıkları geçmiş tarihlerine ulaşmış değiller. Her ne kadar Kürt Özgürlük Hareketi'nin 1980'li yıllarda ortaya çıkmasıyla birlikte etnik kimliklerinin ve geçmiş tarihlerinin farkına varanlar günbegün çoğalıyorsa da, kafalarını bu dini mezheplere yorup uğraşarak, ne yazık ki çoğunluk hala etnik kimliklerinden uzak duruyor. Arabizm ve Türk sistemi etnik kimliklerine değil, dinsel inançlarına önem veren Kürtlerden oldukça güç aldığı için bilinçli bir şekilde Sami tüccarların tarihsel programları olan siyasal İslam ideolojisine yatırım yapıyorlar.

Oysa Avrupa halkları ikiyüz yıldan beri önce etnik kimliklerine sahip çıkıyorlar. Din onlar için çok sonradan, dış güçler tarafından, dışardan verilen bir öğreti oluyor. Kürtler ne zaman, Yunanistan üzerinden Avrupa'ya yayılan kendi eski Aryen kültürünü geliştiren Avrupa halkları gibi etnik kimliklerine öncelik verip demokratik özerkliği inşa etme yoluna girecekler?

Bu yüzden “Zaza’yım, Zaza halkı, Alevi halkı” iddiasında bulunmak siyasi ve ideolojik manipülasyondur. Kim söylese söylesin, mimar tanrıya hizmet eden hangi üniversite, hangi profesör, hangi akademisyen tezlerine konu ederse etsin, bu siyasi ve ideolojik manipülasyonun asıl sahipleri Sami tüccarlarıdır. Kökü üç-dört bin yıllarına kadar uzanacak kadar derindedir.

Koçgiri, Amed-Bingöl, Ağrı-Zilan ve Dêrsim Kürt soykırımlarını, bize “Türklerin önderi, yurdu kurtaran adam” diye gösterilen, aslında ise, kitabın da belgelerle açıkladığı gibi, İngiltere ve Fransa’nın işbirlikçisi olan Mustafa Kemal ve ekibi tarafından işlendiğini bilince çıkardığımda birçok gerçeği daha net gördüm. Önce, soykırımı sessiz sedasız, dünya kamuoyundan habersiz yapabilmeleri için özellikle Dêrsim eyaletinin dünya ile ilişkisi üst üste hazırlanan Kürt raporları çerçevesinde planlı bir şekilde yıllar önceden kesiyorlar. Böylece ilk aşamada Dêrsim’in yakın eyaletleri ve dış dünya ile ilişkisi kesiliyor. İkinci aşamada, liderler düşman ilan ediliyor. „Liderler teslim olursa Dêrsimlilere zarar gelmeyecek“ diyorlardı. Üçüncü aşamada, ekonomik ambargo uygulanıyor. Dördüncü aşamada, „silahlarınızı teslim ederseniz devlet size dokunmaz“ deyip girişilecek katliama direnecek olan Dêrsimlilerin silahlarını topluyorlar. Ve büyük paralar dökerek bazı Dêrsimli aşiretleri ücretli asker (milis kuvvetler) olarak satın alıp, kardeşi kardeşe vurdurarak, kellesini 2,50 lira karşılığında kestirerek, bir nevi Osmanlı gibi Dêrsimlileri birbirine kırdırma politikalarıyla iç hazırlıklara girişiyorlar. Sonra köyler, şehirler havadan bombalanıyor... Böylece zalim Osmanlı padişahı Yavuz Sultan Selim’in başarmadığını faşist Mustafa Kemal 20. yüzyılın en gelişmiş silah tekniğini kullanarak başarıyor...

Dêrsim köylerinden toplanan binlerce savunmasız sivil insan derelere götürülüyor, faşist devletin görevlendirdiği ölüm timleri tarafından makineli tüfeklerle taranarak öldürülüyor. Üst üste yığılan insan cesetleri derelere dolduruyor. Timurlenk, Yavuz Sultan Selim ve Mustafa Kemal’in uygarlık yıkıcı Türk ordusu önünden Dêrsim dağlardaki mağaralara sığınan binlerce savunmasız ihtiyar, çoluk çocuk, kadın, erkek Avrupa ülkelerinden alınan

kimyasal silahlarla –onların deyimiyle “fareler gibi zehirleyerek”- öldürüyorlar. Kökü kurutulmak istenen Kürt halkın akan soykırım kanı, kutsal Dêrsim topraklarından tertemiz bir ana sütü gibi akan Munzur Irmağı gibi ırmaklara karışıp kıpkırmızı akıyor. Dêrsim ırmakları günlerce, aylarca insan kanıyla akıp durdu...

Ay ışığı, güneş ışığı ve yıldızlar, kökü kurutulmak istenen bir halkın soykırımına şahitlik ettiler. Fakat Türkiye ve dünya kamuoyu bu soykırımdan, Mustafa Kemal, ekibi ve yalancı-manipülasyoncu Türk basınının planları çerçevesinde habersiz bırakıldı...»

Dêrsim Kürt soykırımı kimler ve nasıl vahşice yapıldığını ilk defa görüyormuş gibi gözleri yaşardı, hüngür hüngür ağlamaya başladı.

**

Dördüncü bölümden sonra bir film gösterisi yapıldı.

Berlin-Dêrsim 38 Konferansı, soykırımı uluslararası mahkemelere götürme kararı aldı. Avukat Eren Keskin, Av. Erdal Doğan ve Avukat Barry A. Fisher Dêrsim soykırımını uluslararası mahkemelere götürme görevlerini üzerlerine aldılar. Böylece üç avukat tarafından Dêrsim Soykırımı Uluslararası Mahkemelere taşınma yol güzergâhı çizildi. Sonuç bildirgesi okunarak konferansa son verildi.

Berlin-Dêrsim 38 Konferansı Sonuç Bildirgesi

Azad Ronî

24 Kasım 2010 tarihinde, Almanya'nın Berlin Eyalet Parlamentosunda tarihi bir gün yaşandı. 1937/38 Dêrsim Katliamını uluslararası yargıya götürme Konferansı, nitelikli katılım ve oldukça net konuşmalarla sonuçlandı. Dêrsim'de yapılan katliamın, Birleşmiş Milletler "Soykırımı Önleme ve Cezalandırma Konvansiyonuna" göre SOYKIRIM olarak adlandırılması ve soykırım çerçevesi içinde yargı yolunun açılması için izlenmesi gereken yol haritası karar altına alındı.

Farklı düşünce ve farklı kesimlerden konferans konuşmacılarının birleştiği ortak nokta; Dêrsim'de Kürt-Alevilere uygulanan vahşetin soykırım olduğu, benzeri katliamları yaşayan diğer halkların maruz kaldıkları soykırım süreçlerine de bakarak Dêrsim'deki katliamın da aynı kategoride değerlendirilmesi gerektiği ortak noktasından hareketle; uluslararası yargının kapısını aralamak ve Türk devletinin katliamda mağdur olan Dêrsimlilerin haklarının iadesi ve tazmini için bir dizi kararlar aldılar.

Türk devleti, sistemli olarak Kürt katliamları yapmaktan kaçınmadı. Kuruluşundan beri otuza yakın Kürt katliamı yapan T.C., Dêrsim'de, Kürt-Alevilere karşı katliam uygularken Kürdistan'ın başka yerlerinde farklı inançtan Kürtlere karşı katliam yapmaktan geri durmadı. Kürtleri; Alevi, Sünni, Şii ya da değişik inançtandır farkı gözetmeksizin katletti. Beytüşşebap, Ağrı, Zilan, Şeyh Sait, Hazro vb. gibi daha birçok ayaklanmalarda aynı vahşet Kürt-Müslümanlara karşı da uygulandı. Birilerinin söylediği gibi, Dêrsim'de Kürtler sadece Alevi oldukları için katledilmediler. Bu konudaki yanlış anlayışlar mahkûm edilirken, Dêrsim 1937-38 Soykırım Konferansı referans olabilecek tarihsel gerçekliklere

vurgu yaparak bilinç saptırılmasına karşı ciddi uyarı anlamında sonuçlara da ulaşmış oldu.

Dêrsim Konferansı, tarihin gerçekliklerini analiz edip canlı tanıkları dinlenmekle bir ilke imza attı. Konferans kararları, katılımcıların oyu ve katılan kitlenin açık desteğiyle kararlaşılmaya gitti. Aldığı bir dizi kararla, artık hiç kimse; Dêrsim ve diğer Kürt direnişlerinde katledilen Kürtlere karşı yapılan katliam ve soykırımları görmezden gelmeyecek, 'Kürtler avukatsız ve sahipsizdir' denilmeyecektir. Her karanlığın sonu aydınlık olduğu gibi, Kürtlerin de artık sahibi var. Kendi acısının da, coşkulu gününün de sahibi olduğunu tüm dünyaya ilan etmektedir.

Bu konferansla yetmiş üç yıllık sessizlik ve kimsesizlik aşılarak, Kürde karşı işlenen soykırımın uluslararası mahkemelere taşınması kararı çıktı.

Kürdistan Özgürlük Hareketinin tek yanlı da olsa, silahların susturulması kararı ve Demokratik Özerklik Projesi bağlamındaki sürecin gelişimi, Dêrsim Konferans Kararlarının hayata geçirilmesi üzerinde yararlı etkileri olacağı kuşkusuzdur. Dêrsim'de yaşayan Kürtlerin inanç anlamında Zerdüş kökenli Alevi oluşu, diğer Alevi camiasının alınan Konferans kararlarına aktif katılımın önünü açmada ve Alevi inancına mensup olanların hakkını aramada mükemmel tarihsel fırsat sunuyor. Aleviler tek yanlı silahların susturulması kararını, Türk devletine de dayatıp, barışçıl ortamın ortaklaşmasını, silahların çift taraflı susturulması için Türk ordusuna baskı yapmalı, eylemliliklerle barışa desteklerini gündemleştirmelidir. Dêrsim Konferans Kararları çerçevesinde hak mücadelesi sürecinde yerini alarak Alevilerin insana bakış açısının olgunluğunu göstermelidirler.

Kötü tanrının Doğuda uygarlık yıkıcı etmen olarak kullandığı Türkiye, tabii ki konferansta söylenenlerin hiçbirini duymadı. Ne yaptığı soykırımlarla yüzleşmek istiyordu. Ne anayasasında "Herkes Türk'tür" maddesini kaldırıyordu. Ne Avrupa ülkeleri gibi bütün etnik ve dinsel azınlıkların en temel hak ve özgürlüklerini yasal güvenceye alıyordu. Ne Kopenhag Kriterleri'ni yerine getirip Avrupa Birliği'ne giriyordu. Ne de Kürt sorununu barışçıl koşullarla

çözüyordu. Ne de toplumun mühendisliğiyle uğraşan mimar tanrının programları çerçevesinde soykırımlar yaptığını kabul ediyordu. O, mimar tanrının programları çerçevesinde ve Batı uygarlığın ileri karakolu olarak yerli hakları sürekli ama sürekli Türkleştirme, katliam ve soykırımdan geçirmeye devam ediyordu...

Konferans bir dizi kararlar yanında, davanın Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne (UCM) taşınması için bir hukuk ve tarih komisyonu kurulma kararı aldı.

Berlin Dêrsim 38 Konferans Kararları:

1. 1937/38 Dêrsim katliamı soykırım olarak tanınmalı.
2. Devlet, soykırım kurbanlarından ve ardıllarından özür dilemeli,
3. Yıllardır Kürdistanda yapılan tüm katliamlarla devletin yüzleşmesi ve özür dilemesi,
4. Sürülenler ve onların çocuklarına yardım ederek, isteyenlerin dönüşü sağlanmalı,
5. Dönüş yardımı verilmesi,
6. Soykırımdan kurtulanlara ve ikinci nesil çocuklarına tazminat ödenmesi,
7. Devlet arşivlerinin açılması, belgelerin dokumentasyon merkezleri veya müzelerde toplanması okul kitaplarının yeniden düzenlenmesi,
8. Dêrsim isminin iade edilmesi,
9. Seyid RIZA ve diğer katledilenlerin mezar yerlerinin açıklanması,
10. Dêrsim'de ve Avrupa'nın önemli merkezlerinden birinde Katliam Anıtının dikilmesi çalışmasının başlatılması,
11. Bu talepler TC. tarafından yerine getirilmediği takdirde Uluslararası Mahkemelere gidilmesi,
12. Munzur'a yapılan barajların durdurulması,

13. Anadilde eğitim-öğretim hakkının verilmesi,
14. Barış sürecinin başlatılması,
15. Bu kararların hayata geçirilmesi için hukuk komisyonu gibi gerekli komisyonların oluşturulması.

Dêrsim Gesellschaft für Wiederaufbau e.V
Föderation der Demokratischen Aleviten (FEDA) e.V.
Rat der Kurden und Kurdische Vereinigungen Berlin-Brandenburg (in Gründung), YEK- KOM e.V. , Akademiya Tigris e.V.

Berlin Dêrsim 1937-38 Konferansı

Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin kararı

Azad Ronî

Yukarda değindiğimiz gibi, 24 Kasım 2010'da Berlin'de yapılan Dêrsim Konferansı'nda soykırımın Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne (UCM) taşınma kararı alındı. Avukatlar, bu karar çerçevesinde Dêrsim soykırımına ilişkin hazırladıkları 225 sayfalık dosya dilekçesiyle 23 Kasım 2012'de Hollanda'nın Lahey Şehrinde bulunan Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne başvurular.

Avrupa Merkezci Düşünce çerçevesinde ve oryantalist zihniyetle çalışan Uluslararası Ceza Mahkemesi, kibarca Ortadoğu ileri karakolları olan Türkiye taraf olmadığı ve soykırımı kabul etmediğinden dolayı dilekçeyi işleme koymayarak geri çevirdi. Yıllarca birlikte çalıştıkları Irak diktatörü Saddam Hüseyin ve Libya diktatörü Kaddafi'yi tarihin çöplüğüne atacakları sıralarda her nedense böyle gerekçelere başvuramıyorlardı. Yani, işlerine gelmediği için başvuruyu siyasi bir kararla reddettiler. Batı uygarlığının bu kurumlaşmış evrensel değerlerinin ikiyüzlü ve sahtekârlığı, uygarlıkları dışında savaşımlara, katliam ve soykırımlara onay veriyor olmaları, Kürdistan ve Anadolu'da olan soykırımlarla Yahudi soykırımı gibi yüzleşmemeleri, bilme biçimlerinin pozitivist şiddete yatkınlıkları, BM, IMF, UCM, hukuk ve demokrasinin Sami tüccarlar'ın hegemonik egemenliğiyle sıkı ilişkisi olduğunu göstermektedir.

Avrupa'nın uluslararası ve yerel mahkemelerin hukukları sermayenin çıkarları gözetilerek yapılan yasaların paragraflarına göre düzenlendiği için yargıçlar bile ne toplumun, ne kendi irade ve vicdanlarına dayanarak, ne de gerçek anlamda halk adına konuşabiliyorlar. Önerilerine konulan kapitalist sistemin hukuk yasaları ve paragraflarına göre karar vermek zorunda kalıyorlar. Ne tuhaf ki, kararlarını „halk adına“ açıklıyorlar.

Böylece defalarca soykırım yaparak insanlık suçu işlemiş olan NATO ittifakı Türkiye'nin hiçbir suçunun Batı ülkeleri ve modern kapitalist sistemin kurumları tarafından görölmek ve işitilmek istenmediğı avukatlar tarafından da açık bir şekilde göröldü!

Bu karar aynı zamanda; NATO ittifakı ve AB üye adayı Türkiye, eskisi gibi katliamlar, soykırımlar yapmaya devam etse de, insanları Sivas'ta, Cizre'de olduğı gibi bodrumlarda yaksa da, Dêrsim, Ağrı, Maraş'ta IŞİD gibi insanların kafalarını kesse de, vatandaşlarına karşı kimyasal silah kullansa da, komşu ülkelerine savaş açsa, onlara karşı kimyasal silah kullanıp büyük insanlık suçu işlese de, Batı hiçbir zaman ileri karakolları Türkiye'yi yargılamayacağı anlamına geliyordu...

BEŞİNCİ BÖLÜM

Brüksel’de Dördüncü Dêrsim 38 Konferansı

Dördüncü, “Dêrsim 38 Gerçeği ile Tarih, Siyaset ve Hukuk Üçgeninde Yüzleşme” başlığı adı altında 26 Mayıs 2011 tarihinde yapıldı. Konferans, Belçika’nın başkenti Brüksel’deki Avrupa Parlamentosu’nda AP Sol Grup (RUE/NGL), Demokratik Aleviler Federasyonu, Dêrsim’i Yeniden İnşa Cemiyeti ve Kurmeşliler Derneği tarafından organize edildi. Konferansın kısa açılış konuşmalarını AP Sol Grup Başkanı Lothar Bisky, Kürdistan Aleviler Federasyonu (FEK) Başkanı Ali Köylüce ve Dêrsim Yeniden İnşa Cemiyeti Temsilcisi Haydar Işık yaptı.

GUE/NGL Group Başkanı **Lothar Bisky**, Konferans açılış konuşmasında özetle şunları söyledi:

“Dêrsim soykırımını yaşıtan zihniyet bugün hala devam ediyor. Türk devletin bugünkü baskı politikalarına baktığımızda da görüyoruz ki Türk ordusu bugün de Dêrsim’i bombalıyor, kölelerini yakıp boşaltıyor. Anlamadığımız bir şey var ki Türk devleti hâlâ demokratik girişimlere şiddetle yanıt veriyor. Diplomasi olmadan çözüm olmaz. Ve Türk devleti bugüne kadar halen bu sorunu şiddetle çözmeye çalışıyor. Bizler Sol Parti AP Grubu olarak çözüme yönelik her türlü şiddeti kınıyoruz. Bizler Avrupa’da yaşayanlar da bu soykırımdan sorumluyuz. Bizler de savaş ortakları olarak Türkiye ile işbirliği yapmış ülkeleriz. Biz de bu konuda kendimizle yüzleşmek zorundayız.”

Dêrsim Yeniden İnşa Cemiyeti temsilcisi Haydar Işık, Berlin Dêrsim Konferansında anlattığı gibi Dêrsim’deki soykırımı yaşadıklarından yola çıkarak anlattı ve soykırımın bugün de Kürdistan’da sürdüğünü belirtti.

Kürdistan Aleviler Federasyonu (FEK) Başkanı Ali Köylüce ise, “Bu konferanslar sayesinde soykırım ve inkâr teşhir edildi.

Bu uygulamanın tümü devlet arşivlerinde saklı ve açıklanmıyor. Umarız bu hatadan dönülür. Devlet yaptıkları ile yüzleşir ve barış noktasına ulaşılır.” diye konuştu.

Açılış konuşmaları ardından Dêrsim soykırımı tanıklarının konuşma ve arşiv görüntülerinden oluşan sinevizyon gösterimi yapıldı.

Konferansın “Tarihte Dêrsim ve 38 Gerçeği” başlıklı birinci oturumuna gazeteci Olivier French moderatörlük yapıyordu. Oturumun konukları tarihçiler Nurşen Gürboğa ve Ayşe Hür’dü.

Soykırımın gelişimini tarihsel olaylar bağlamında ele alarak, oradaki soykırımların bölgeyi şekillendirmek için yapıldığını anımsatan ilk konuşmacı tarihçi **Nurşen Gürboğa** “Bilgilerin çoğu arşivlerde saklıdır. Birinci katliam döneminde İnönü, ikinci katliam döneminde ise Celal Bayar, Dêrsim’de Alevileri Kürtlerden ayırdı. Aleviler, ne makbul ne de müstakbel vatandaş kategorisinde sayılmadılar. Alevilerin modern devletin arzu ettiği yurttaş tipine hiçbir açıdan uygun değillerdi. Bundan dolayı Alevilere, fayda sağlanamayacak bir toplum gözüyle bakıldı.” diye konuştu.

İkinci konuşmacı olarak söz hakkı verilen **Tarihçi ve Gazeteci Ayşe Hür** özetle şunları söyledi:

“Dêrsim’de yaşananların süreklilik içinde ele alınması gerekir. Birçok açıdan ayrılıkçı olduğu için Dêrsim’e yüzlerce sefer yapılmıştır. Dêrsim’e yüzlerce sefer yapılmıştır fakat zafer yapılmamıştır... Mustafa Kemal, sürecin her aşamasında yer aldı. Bütün bunlardan Dêrsim’le ilgili tüm hayati kararları Atatürk başkanlığındaki heyetin verdiği anlaşılıyor. Dêrsim’de yaşanan korkunç olayların sorumluluğundan, ne Atatürk, ne İsmet İnönü, ne Celal Bayar ne de Fevzi Çakmak kurtulur. En az bu şahsiyetler kadar sorumlu olanlar ise tarihimizin bu karanlık sayfalarıyla hesaplaşmaya, mağdurlardan özür dilemeye, kayıp kızları bulmaya, kısacası Dêrsim’in yaralarını sarmaya teşebbüs etmeyen siyasetçiler, bu konuyu gündeme getirmeyen aydınlar, bilim insanları, gazetecilerdir...”

Alman gazeteci Edgar Auth’un moderatörlüğünü yaptığı “Politikada Dêrsim 38 ve Yüzleşme” başlıklı ikinci oturumunda ga-

zeteci Oral Çalışlar, gazeteci-yazar Nuray Mert ve BDP PM Üyesi Hatice Çoban konuşmacı olarak katıldılar. Oturumun açılış konuşmasını yapan Alman gazeteci Edgar Auth, Türk devletinin katliam ve soykırımlarla yüzleşmesi gerektiğini söyleyerek sözü gazeteci **Oral Çalışlar**'a verdi.

Çalışlar, “Türk devleti, yıllarca yeni bir ulus-devlet, Türk-İslam-Sünni bir vatandaşlık yaratmak için İslamlaştırma ve Türkleştirme politikalarını pratiğe uygulandı... İkinci Dêrsim katliamı gerçekleşemez. Çünkü yeni bir halk rüzgârı, yeni bir halk dalgası vardır. Kürt halkı ayaktadır. Fakat Türkiye'nin Batı'sı halen olayın farkında değil. Bütün bunlar aslında tümünden bir yüzleşmeye bağlıdır. Farklı kimlikler ve Kürtler, bu konuda bir katkı yaratmıştır. Bu konuda bir teşekkür gerekirken, Kürtlere karşı her zaman bir öfke yansıtılmıştır. Toplumun siyasi güçlerin, her kesimim yüzleşmesi gerekiyor, sadece Türk devleti değil.”

Gazeteci Nuray Mert:

“Silinmiş bir kimliğin geri çağırılması, onurlandırılması, ikinci bir olgu ise yüzleşme. Türkiye kendi tarihi ile yüzleşmekte isteksiz görünüyor. Türkiye'nin tarih ile yüzleşmesi gerekiyor. Türk kirlili Tarihin ortaya çıkması, unutulmuş, yitirilmişlerin tekrar gün ışığına getirilmesi, gelecek için çok önemlidir. Bu insanlığı ilgilendiren bir konudur. Avrupa ülkeleri de bu konuda biraz daha samimi davranmalı. Örneğin KCK davası konusunda daha büyük bir ses çıkarmaları gerekiyordu. Çıkmadı. Bu Türkiye'yi daha cesaretlendirecek...”

Dün nasıl zorla halka baskı uygulanmış ise, yol yapımları ve askeri ablukalar gündemde yoğun şekilde tutulmuşsa; bugün de bir taraftan siyasetçiler tutuklanıyor, diğer tarafta askeri operasyonlar sürüyor. Dêrsim konusunda sadece Mustafa Kemal değil, Fevzi Çakmak da korunmuştur. Bu konuda CHP'nin Kemalist düşüncesini daha derinden analiz etmek gerekiyor...”

Oturumun üçüncü konuşmacısı BDP PM Üyesi Hatice Çoban, Dêrsim soykırımında yaşananlar ile yüzleşmenin önemine vurgu yaptı. Kürdistan'daki inkâr ve imha politikaları sonucu dün

ve bugün yapılan katliamları anlatan Çoban, “Burada herkesin bir öyküsü ve acısı vardır.” cümlesiyle konuşmasını tamamladı.

“Dêrsim 38, Uluslararası Hukuk ve Deneyimler” başlıklı üçüncü oturumun moderatörlüğünü Avrupa Parlamento milletvekili Jürgen Klute yaptı. Konuşmacılar ABD’li avukat Barry Fischer, Prof. Mithat Sancar ve Av. Erdal Doğan’dı.

Dêrsim soykırımını diğer farklı coğrafyalarda yaşanan katliamlarla karşılaştıran ilk konuşmacı avukat **Barry A. Fischer**, “Dêrsim bölgesi bir uzun tarih katliamıdır. Türkiye’de insan hakları milyonları ilgilendiren bir konudur. Türkiye’de azınlıklara yönelik baskılar Avrupa tarafından da izlenmiştir. Dêrsim, duyulan geçmiştir. Fakat 2011’in de tarihidir ve bugün yaşadığımızdır. İsim değiştirilmiş, barajlar yapılıyor. Avrupa Parlamentosu’nun yapması gereken, Dêrsim katliamını gündeme almak ve uluslararası mahkemelere taşınmasıdır... Uluslararası gerici güçlerin Ortadoğu kapısı önünde Truva Atı gibi kullandığı Türk devleti mutlaka katliamlarla yüzleşmeli ve hesap vermelidir!”

İkinci konuşmacı **Prof. Mithat Sancar** da konuşmasının büyük bir bölümünü “Türkiye bu katliamlarla yüzleşmeli” konusuna ayırdı: “Geçmiş unutmak değildir yüzleşme, tam tersi geçmiş tekrar hayata geçirmek. Yüzleşme, sadece tarihsel kayıtları ortaya çıkarmak ve bir yerlerde arşivlemek değildir. Yüzleşme sadece günah keçilerini bulup, intikam duygularını geliştirmek için değildir. Yüzleşme adalet ile yapılır. Adalet iki yönlüdür: Birincisi hukuksal cezalandırma. Burada failler aranır ve cezalandırılır. Diğeri ise, onurlandırıcı adalet. Bu adalette faillere değil, mağdurlara yoğunlaşırsınız. Toplumsal bazda sorunları gidermeye çalışırsınız. **Yüzleşmek, bir daha yaşanmaması için yapılan adaletli bir dönemdir.**”

Üçüncü konuşmacı **Av. Erdal Doğan**, İslamlaştırma ve Türkleştirme projesinin, Abdülhamit’ten günümüze kadar uzanan bir soykırım tarihi olduğunu dile getirerek özetle şunları söyledi:

“Süreci yargılarken failleri tespit etmek gerekiyor. Geçmişin faillerinden hesap sormayız. Fakat olayın arka planı halen devam ediyor. Bugün de Dêrsim’e gittiğinizde her yerde mobese

kameraları, kontroller, barajlar ile bölgeyi insansızlaştırma, dili küçümseme, Yatılı Bölge Okulları'nda bunun aşırısını yaparak çocukları kandırmak ve kimliklerini eritmek şeklinde sürüyor. Yani bir soykırım ve siyasi asimilasyon devam ediyor. Dêrsim konusu seçim malzemesi haline getiriliyor. Dêrsim, uluslararası ceza mahkemelerine taşınabilir. Fakat bunun için mahkeme yetkililerinin, daha da samimi olması gerekiyor. Samimi değillerse ve kendi burjuva yasalarına bile uymamak için bahaneler arıyorlarsa, bu mahkeme yetkililerin bilinçli olarak adaleti yerine getirmediği ve uluslararası gerici güçlerle birlikte çalıştığını söyleme hakkımız doğar!”

Tarihçilerin, bilim insanlarının, yazarların, gazetecilerin ve sivil toplum örgütlerinin konuşmacı olarak katıldığı **Dêrsim 1937-38 Konferansı**, Roj TV televizyonunda 26 Mayıs 2011 tarihinde canlı olarak Brüksel'den yayınlandı. Türkiye'nin katliam ve soykırımlarla yüzleşme çağrıları yenilendi. Hemen hemen her konferansın bitiminde olduğu gibi sonuç bildirgesi yayınlandı. Ama Kürtlere hâlâ Hitlerin Yahudilere yaptığı gibi dünkü şiddetinden hiçbir şey kaybetmeyen soykırımları uygulayıp devam ettiren Türkiye, ne **sonuç bildirgesini** gördü ne işitti. O, uluslararası süper güçlerin kendisine “Kürtleri mezara gömün!” talimatlarını yerine getirmek için büyük bir çaba harcıyordu.

Dördüncü Dêrsim 38 Konferansı'nın sonuç bilgesi:

Konferans bileşenleri, önceki konferansların sonuç bildirgelelerini kabul ederek, Türkiye'nin şimdiye kadar yerine getirmediği taleplerini yineledi. Bunlara ek olarak şu maddeler sıralandı:

1- Konferans bileşenleri Avrupa Birliği'ne, Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde tarihiyle yüzleşmesi için Hakikatleri Araştırma ve Adaleti Sağlama Komisyonu'nun oluşumunun bir şarta dönüştürülmesi çağrısı yapar. Bunun için Avrupa Parlamentosu'nun daha aktif çaba göstermesini talep eder.

2- Türkiye'ye ayrımcılığa ve soykırıma yol açan etnik, kültür, din, cins ayrımını, kırımını ve asimilasyonu içeren politikalardan vazgeçmesi çağrısında bulunur, bunun için yasal ve idari düzen-

lemelerle önlem alınmasını talep eder.

3- Dêrsim soykırımının uluslararası alanda tanınması için Avrupa başta olmak üzere ÷lke parlamentolarında duyarlılıkların oluşturulması amacıyla yerel konferansların gerçekleştirilmesini talep eder.

4- Dêrsim 38'de yaşananlarla ilgili Türk devletinin ve uluslararası alanda diğer devletlerin konu ile ilgili arşiv belgelerinin açığa çıkartılması ve bunun kamuoyuyla paylaşılması bu belgelerin üniversitelerde, tarih enstitülerde bilgi bankasının oluşturulmasını ve ayrıca uluslararası soykırım araştırma merkezlerinin Dêrsim'de 38'de yaşananlara karşı daha duyarlı olmasını ister.

5- Konferans bileşenleri, Türkiye'de siyaset yapan ve Parlamentoda temsil edilen partileri ve gruplarından Dêrsim 38 gerçeğinin açığa çıkartılması için çaba göstermesini ve açık tutum sergilemelerini talep eder.

6- Dêrsim 38 gerçeğinin açığa çıkartılması için başta Birleşmiş Milletler olmak üzere bütün ilgili uluslararası kurumların girişimde bulunmalarını talep eder.

7- Seyid Rıza ve arkadaşlarının mezar yerlerinin belirlenmesi, 1938'de alıkonulan insanların akıbetlerinin belirlenmesini ve Dêrsim isminin iadesini talep eder.

8- Günümüzde de geçmişteki politikalarının güncelleyen HES'ler aracılığıyla yapılan doğa katliamlarının sona erdirilmesi için tüm kesimleri

9- Dêrsim 38 gerçeğinin uluslararası hukuk alanına taşınmasını destekler.

Demokratik Aleviler Federasyonu adına Avrupa Parlamentosu'nda söz alan Haydar Munzur'un konuşma metni.

Alevilik öğretisi ve Dêrsim Katliamı

Haydar Munzur

“Yaşadığım katliam

Öncelikle bu konferansta bize ev sahipliği yapan, değerli parlamento üyeleri başta olmak üzere, Dêrsim Konferansına ev sahipliği yapan sol partiye ve çok uzak ülkelerden gelen akademisyenler siyasetçiler ve bu acılara tanıklık yapmış halkımızın değerli dostları ve bütün katılımcı misafirlerimizi Demokratik Alevi Federasyonu FEDA adına saygıyla selamlayarak başlamak istiyorum.

Dêrsimin Halvori köyünden mağdur edilmiş Dêrsimli Kürt ve Alevi bir ailenin hala unutamadığı bu acılarla büyümüş biri olarak Avrupa Parlamentosu'nda konuşacağım.

Ben de tüm ailem, yakınlarım ve köylülerimin de içerisinde olduğu toplam 484 kişi köy meydanında topladılar. Silahlı askerler bizi sürü gibi önüne koydular, götürülüp insanlık dışı yöntemlerle Munzur nehri yamaçlarında kimisini kurşuna dizdiler; kimisini de süngülerle vurarak o korkunç uçurumlardan aşağı doğru atarak katlettiler. Bu köylülerimizin arasında, Menes ve babamın bacası Gülabi Cınargillerden toplam üç kişi Türk jandarmalarının süngü darbeleriyle uçurumlardan Munzur'a atılırken; bu ismini saydığım kişiler kayalığa sarılı olarak dal budak veren yabani üzümün dalları arasından havada asılı kalmışlardı. Sonradan 1990 dönemlerine kadar sağ olarak yaşayan Menes teyzenin anlattıklarına göre; askerler bunları kayalıklardaki üzüm asmalarına asılı kaldıklarını görünce, boşuna mermi sıkılmayalım diye, omuzlarının üstüne kaldırdıkları büyük kaya parçalarını, onların asılı kaldığı üzüm asmaların üzerine yuvarlamışlar, yamaçlarda ve ırma-

ğın kıyısında yığılı olan ölü bedenlerin üzerlerine düşürmüşler.

Türk askerın süngüleyip uçurumdan aşağıya yuvarladıkları yaralı Menes Hanım o dönem hamile, karnında taşıdığı çocuğı doğurduğunda, çocuğın vücudunda süngü darbelerin izi bulunuyordu. Alnında bir yara izi olan çocuğa Ahmet Akkaya ismi konuldu. Biz bu alnındaki izin, 1938'de anasının karnına saplanan süngü darbesi izi olduğunu daha sonradan öğrenmiştik. Ölü bedenlerin güneşin kavurucu sıcaklarında Akbabalara ve yaban hayvanlara yedirilen, suçsuz günahsız Aryen insanlarıydı bunlar. Daha ilk ve ortaokul yıllarına kadar çocukluk hafızalarımızda silinmeyen ve peşimizi hiç bırakmayan o tramvayı sanki dün yaşamışız gibi taptaze hala hafızalarımızda canlı duruyor. Yani 70 yıl önce yaşadığımız o korkunç katliamın üzerimizdeki ruhi bunalımlarını, korkularını, endişe ve çok derin etkilerini hâlâ yaşıyoruz. Çocukluğum Munzur nehri kenarındaki değirmenimizin bulunduğu ve katliamın yaşandığı yerde geçti. Daha o yıllarda Munzur nehri kenarındaki bir karış toprağa karışmış kemik yığınlarını karıştırıp, onların içerisinde nazar boncukları, gümüş yüzük ve kolye bilezik boş kovanları, hatta insan kemiklerini toplayıp ipe takıp oyuncak olarak kullanıyorduk. Bunlar katledilen atalarımızın arta kalan belgeleri olduğunu çok sonralardan öğrenmiştik.

Alevilik öğretisi ve Dêrsim katliamı

Dêrsim'in Kürtçe anlamı Gümüş Kapıdır. Yukarı Mezopotamya olarak adlandırılan Dêrsim çok önemli bir yerleşim merkezi olarak Kızılbaş Kürt Alevi kültürüne beşiklik etmiştir. Zerdüş öğretisinin temel yerleşik ve toplumsal yaşam merkezi olan Dêrsim doğal güzellikleriyle kendisine özgün binlerce yıllık kültürel zenginliğe ev sahipliğı yapmıştır. Bundan dolayı Dêrsim Kürdistan'daki işgal ve soykırımlar sürecinde en ağır uygulamayla tecrit ve kültürel soykırım politikasına tabi tutulmuştur.

Dêrsim Kızılbaş Kürt Aleviliğine mekân kurmuş bütün Kızılbaş Alevilerin Kâbe'si durumundadır. Kürt kültürü ve Alevi felsefesi Dêrsim'inengin coğrafyasında binlerce yıl özünü koru-

mayı başarmıştır. Bu nedenden ötürü Aleviler için kutsal sayılan bütün Ocakları, Dêrsim'in en güzel dağlarına mekân kurmuştur. Doğa Zerdüşt kökenli Kızılbaş Alevi inancı doğuş itibariyle insan merkezlidir. Kâbe'sinde insan vardır. İnsanla cemal cemale gelir, insanla yüzleşir. Temel yapılanmasında talip yani insan ilişki düzenini üzerinde şekillendirmiştir. Dolayısıyla Alevilik kendi süreğinde değişip dönüşerek, birçok toplumsal reform evrelerinden geçerek günümüze ulaşmıştır.

Katı Devlet ve hiyerarşik sistemin gelişimiyle birlikte Alevi inancı yasaklanmış, İslam devletin Anadolu'ya girmesiyle bolca katliam yaşadığından dolayı acılar yaşayarak günümüze kadar devam edegelmiştir. Kızılbaş Kürt Alevi inancı, kaynağını Mezopotamya ve Anadolu coğrafyasından almaktadır. Köken olarak bu bölgenin kültürüdür. Dolayısıyla Alevilik kavramı bu coğrafyada yaşayan toplumlar için kullanılmıştır. Böylesi kendisine özgü yasaları ve töreleri olan bir felsefi yapılanmaya sahip olan bir inanca, dünyanın hiçbir yarında rastlamak mümkün değildir.

Aleviliğin felsefi, kültürel yönden, gerekse sosyal inanç alanında, kutsadığı değerler, büyük oranda Mazda inancı ve Zerdüşt öğretisinin bir devamı niteliğindedir. Dêrsim'in coğrafyasına ve burada yaşayan toplumsal yapıyı incelediğimizde Zerdüşt Öğretisinin birçok izine rastlanmak mümkündür. Bundan dolayı Dêrsim kendisini Gümüşkapı olarak adlandırmıştır. Dünyanın hiçbir yerinde böyle doğal bir kültüre rastlamak mümkün değildir. Dêrsim'de Kızılbaş Aleviliğini koruyan ve ona tarihsel misyon kazandıran bu doğa sevgisinden kaynaklanmıştır.

Alevi öğretisinin demokratik ekolojik evrensel özellikleriyle humaniter, insan merkezli bir yapılanmaya sahip olmasından dolayı yaşanan bütün acılar, Kızılbaş Aleviliğini daha da çekici kılan, onun bu doğal yapılanmasından kaynaklanmıştır.

Osmanlı padişahı Yavuz Sultan Selim dönemi, aynı zamanda İslam Halifeliğinin ele geçirildiği bir dönemdir. İslamiyet'le en sıcak teması da yaşadığı bir dönemdir. Bu aynı zamanda, içte Osmanlı diktatöryası, öbür tarafta, Şiilik kılığındaki İran'ın, Kürt Alevi inancını bütün mekânlarının kuşatıldığı bir dönemdir. Dêr-

sim de, bu iki kıskacın tam orta yerinde, bu güçlerin hedefi olmuştur. Yavuz ile Şah İsmail arasındaki savaşın özünde Bu Kürt Aleviliğinin bütün mekânlarını kuşatıp Dêrsim'e sürme hedeflenmiştir.

Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında da nüfusunun yaklaşık % 98 Alevi olan ve 1936 yılına kadar binlerce yıl özerk yaşayan Dêrsim, Kızılbaş Aleviliğinin kadim geçmişiyle, ortaklık toplumunun en güçlü sosyal tabanına sahiptir. Dêrsim üzerinde uygulanan, Dêrsim'i ısla ve soykırımdan geçirme planları aktif olarak 1850 yıllarından başlayarak 1938 yılına kadar devam etmiştir.

Başbakan İsmet İnönü'nün bölgeye yaptığı gezilerden sonra TBMM ve Askeri yetkilere verdiği raporda, Dêrsim, Erzincan Kürtleşirse, Kürdistan'ın kurulacağından korkuyorum. Bundan dolayı Dêrsim üzerinde 1935 yılından başlayarak 1940 yılına kadar, 5 yıllık kapsamlı, özel bir Askeri hareketin bir an önce uygulanmasını talep etmiştir. "Atatürk'ün 1935 Kasım'ındaki Meclis açılış konuşmasında belirginleşen Dêrsim'in yola getirilmesi planına, isminin 'Tunceli' diye değiştirilmesiyle başlanır. Dêrsim'in başına da sözü kanun olan ve olağanüstü yetkilere sahip askerî bir vali atanır. Şaşıracaksınız ama amaç, bu girilemeyen 'vatan' toprağını ana yurda bağlamaktır. Dêrsim'e kışla ve karakollar yanında yollar, sağlık ocakları ve okullar yapılır ki iktidar kolayca katliamlarla birlikte siyasi asimilasyon politikasını topluma iyice uygulayabilsin diye.

Dêrsim 1937-38 işgal hareketinde, Türk devleti bütün askerî ve siyasal gücünü, Dêrsim üzerine çekmiş, halka en ufak bir yaşam kapısı bırakmamıştır. Adeta Dêrsim coğrafyasında, insan yaşama dair bütün izler yok edilmiştir. 1938 Dêrsim katliamı aşamasında, Tunceli Valiliği ve Kumandanlığınca Elazığ'da basılan bir kılavuzda köylerin ve ormanların nasıl yakılacağı bile belirlenmiştir. (Bu gizli kitapçığın künyesi şöyledir: Tunceli Bölgesinde Yapılan Eşkiya Takibi Hareketleri, Köy Arama ve Silah Toplama İşleri Hakkında Kılavuz, 1938.)

Dêrsim'de 90 ile 120 bin insana varan bir topluluk, korkunç bir biçimde katliamdan geçirilmiştir. Binlercesi devlet eliyle sürgüne gönderilmiştir. Yine binlerce çocuk küçük kızlar, toprağından ko-

partılarak, Türk subayları tarafından alıp beraberlerinde götürülmüştür. Çağlayangil'den Dêrsim Katliamı ile ilgili dikkat çeken en önemli cümleler, şunlar: “Ordu zehirli gaz kullandı. Mağaraların kapısının içinden. Bunları fare gibi zehirledi.” Oysa zehirli gazların kullanımı 1889'dan beri Lahey Sözleşmesi ile yasak. Ancak Türkiye'nin bunu kullanmaktan geri durmadığı anlaşılıyor. Ayrıca Dêrsim katliamında zehirli gazların kullanıldığına ilişkin çok sayıda tanık anlatımı vardı, katliamın aktörlerinden Çağlayangil'in itirafları da anlatımları doğrulamaktadır.

CHP 1923'te kurulduğu günden bu yana, Alevilerin dostu gibi görünmüş, fakat Alevilere yönelik, yapılan bütün katliamlarda kendisi başrolde oynamıştır. Alevileri Türk-İslam-Sentezi içerisinde eritmeyi hedeflemiştir. Öbür yanda özel yetiştirip eğittiği Alevileri, kendi siyasal iktidarını güçlendirmek için kullanmıştır. “Dêrsim'e bir ameliyat şarttır... Türkleştirme ya da siyasi asimilasyon politikalarından” sık sık söz edenlere de Ankara'da rastlanılıyordu. Kürdistan'ın öbür bölgeleri gibi Dêrsim'de mezraları ve köyleri yok edip halkı belli merkezlerde toplama, 1925'te hazırlanan Şark Islahat Planı'nın bir öngörüsüdür ve bu uygulama 1960 darbesinden sonra yeniden gündeme getirilmiştir.

Dêrsim halkına; kendi tarihsel değerlerinden, inançlarından, kültürlerinden, ulusal ve insan değerlerinden vazgeçmeleri dayatılmıştır. Geçmişten günümüze birçok katliam, sürgün ve göçertme politikalarıyla yüz yüze kalan Dêrsim, uzun bir zamandır ciddi bir kuşatma altındadır. Evrensel bütün hukuk normlarının ve insani değer yargılarının hiçe sayılarak, Türk devletinin tek millet, tek din, yaratma stratejisinin en acımasız bir biçimi uygulanmıştır. Dönemin Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak'ın Dêrsim'e koloni (sömürge) yönetimi getirilmesini istemesinin arkasında bu somut resim var. Öfke, nüfuz edilemeyene yönelikti.

Özelde Dêrsim'e, genelde ise Zerdüşt kökenli Kürt Alevilere yapılan katliamın temel amacı, Kürt Kızılbaş Aleviliğini yok etmek olmuştur. Dêrsim, Kürt ve Alevi olmasaydı, böyle bir katliama maruz kalmazdı. Dêrsim, Yavuz Sultan Selim döneminde başlayan katliamın günümüzdeki aşamasıdır. Ortada ne bir isyan

hazırlığı, ne de devlete karşı bir örgütlenme yoktur. Ayrıca Koçgiri katliamı daha Cumhuriyetin ilk kuruluş yılında planlanan bir katliam olmuştur. Unutulması mümkün olmayan ve yüzyıllar önce planlandığı için sıranın eninde sonunda Dêrsim'e geleceği bilinmekteydi. Günümüzde benzer katliamları sürdüren AKP Hükümeti bu korkunç katliamı sadece bir seçim malzemesi olarak birçok yerde dile getirmiştir.

CHP Dêrsim Milletvekili Kamer Genç, Meclis Başkanlığı'na sunduğu yazılı soru önermesine yanıt olarak, Başbakan Erdoğan, "Dêrsimliler vergi vermedi diye köyleri kim bombaladı? CHP bombaladı... 20 bin, 30 bin, 40 bin, 50 bin kişinin yargısız infaz edildiği söyleniyor." diye hatırlattı.

CHP'li Kamer Genç, Başbakan Erdoğan'a şu soruları yöneltti: "1937-1938 yılları arasında Tunceli'ye yapılan askeri harekâta kaç asker ve komutan katılmıştır? Bunların ad ve soyadları nelerdir? Bu askeri harekâta katılanlar arasında sizin, Abdullah Gül'ün ve hâlâ kabinenizde bulunanların yakınları var mıdır? Varsa kimlerdir? Bu askeri harekât emrini kim vermiştir? O tarihlerde Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Genelkurmay Başkanı kimlerdir? O tarihte öldürülen kişileri siz 20 bin, 30 bin, 40 bin, 50 bin olarak söylemektесiniz. Bu rakamların hangisi doğrudur? Bu askeri harekât esnasında zarar gören vatandaşlara ne gibi tedbirler düşünüyorsunuz? Bu askeri harekât kesin olarak hangi tarihte bitmiştir?" (DHA, Anka)

Avrupa'nın buna göz yumması, Avrupa demokrasisinin normlarıyla asla bağdaşmamaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nden beklentimiz adalettir. Bütün soykırım mağdurları olarak, bu vahşetin uygulayıcıları, insanlık karşısında halkımızdan özür dilemelerini istiyoruz. Yüz binin üzerinde insanın katledildiği, on binlercesinin sürgüne gönderildiği bu halkın acıları ve yaralarının sarılmasını talep ediyoruz. Ve katliamla ciddi anlamda yüzleşmelerini istiyoruz.

Dêrsim'de uygulanan bu fiziki, siyasi, ekonomik ve kültürel soykırım politikaların yanı sıra, doğal coğrafyasına da ciddi müdahaleler yapılmaktadır. Hiçbir ekonomik getirisi olmama-

sına rağmen Dêrsim’de yapılan siyasi barajlara ek olarak 17 baraj daha yapılmak isteniyor. Bu baraj projeleriyle bir bütün olarak kutsal Dêrsim coğrafyası ve onun kutsadığı Munzur sularına gömülmek istenmektedir. Yapılan bu barajlar yüzünden birçok insan yerlerini yurtlarını bırakarak başka yerlere göç etmek zorunda kalmıştır. Yeryüzünde istisnai bitki ve böcek türüne sahip olan, Munzur vadisi kültürel soykırıma tabi tutulup çoraklaştırarak, tarihle olan bağları koparılmak istenmektedir. Türk Devleti, Dêrsim’i bir pilot bölge olarak seçmesi onun tarihsel misyonundan kaynaklanmıştır.

Değerli konuklar tarihin çözülmemiş eski sorunlarından kaynaklı, kutsal şehitlerimizin vasiyetlerinden büyük acılar çekiyoruz. Değerli büyük yurt sever, Nuri Dêrsimli’nin tarihimize tanıklık ederek bizlere devrettiği vasiyetnamesinde, büyük bir duyguyla yapılması gerekenleri yeni kuşaklara ve bizlere devretmiştir. Şehitlerimizin hiçbirisinin bir mezar türbesi bile bulunmamaktadır. Analar 73 yıldır ağıtları hala dinmemiştir. Şehitlerimizin kanlı gözyaşları, bizden ve bütün insanlık soyundan, bir insanlık abidesini inşa etmemizi istemişlerdir.

Bu korkunç Dêrsim mahşeri karşısında hiçbir insan sessiz kalmamalıdır. Tarihin kördüğüm attığı bu sorundan kaynaklı zorluklarımız, daha fazla atalarımızın ve tarihin bize bıraktığı çözümlenmemiş, komplolarla oyuna getirilmiş toplumumuzun ağır sorunlarından kaynaklandığının farkındayız.

Dêrsim katliamı öyle sıradan bir katliam değildir. Tanıklara göre 90 ile 120 bin arası katledilen insanların mezarları yoktur. Katledilen binlerce insanın cesetleri güneşin kavurucu sıcaklığı altından aylarca ortalıkta kalmıştır. Bundan dolayı katliamın yapıldığı Dêrsim’in köyleri, vadileri ve dağları hala çürümüş insan kemikleriyle dolu bulunmaktadır. Bu katliam bölge halkı üzerinde hiç silinmeyecek derin izler bırakmıştır. Zulmün döktüğü kan hiç kurumamıştır. O gün bugündür Dêrsim’de asker postalı hiç eksik olmamıştır. Onur Öymen 11 Kasım 2009 tarihinde TBMM Genel Kurulu’nda şöyle demişti:

“Maalesef bu ülkenin anaları çok ağladı. Tarihimiz boyunca

çok şehit verdik. Çanakkale Savaşı'nda 200 bin şehidimiz vardı, hepsinin anası ağladı. Kimse çıkıp 'Bu savaşı bitirelim' demedi. Kurtuluş Savaşı'nda, Şeyh Sait isyanında, Dêrsim isyanında, Kıbrıs'ta analar ağlamadı mı? Kimse 'Analar ağlamasın, mücadeleyi durduralım' dedi mi? İlk siz diyorsunuz. Çünkü sizin terörle mücadele cesaretiniz yok."

Bu açıklama gündemi uzun süre işgal etmiş ve CHP içinde çok tartışılmıştır.

600 yıllık Osmanlı döneminden 1938 Dêrsim katliamına kadar, resmi kayıtlara göre, Dêrsim'e 106 kez sefer yapılmıştır. Osmanlı Sultanı, Abdülhamit'ten başlayarak, en son Cumhuriyet döneminde de devam eden Devletin Yatılı Bölge Okulları, 1940 yıllarından itibaren, Dêrsim katliamında da kimsesiz kalan çocuklar bu Yatılı Okullara alınmış, Aileleri katledilen bu çocuklar, askeri kışlalarda, askerlerin ranzalarında ve yataklarında yatırılmış; orada siyasi asimilasyon politikalarıyla Türkleştirilmişlerdir. Öylesine ki; insanlık dışı uygulamalarla Hitler esir kamplarını aratmayan bir yöntemle, Cumhuriyetin birer askeri, birer misyoneri gibi yetiştirilmişlerdir.

Alevilikte Mezar hep kutsal yer olarak ele alınmıştır. Tarihten bugüne bütün Kızılbaş Alevi önderleri, bilge ve pirlerin mezarları yok edilmiştir. Zerdüş, Mani, Halac-ı **Mansur, Seyit Nesimi, Seyid Rıza**.

1. Biz Dêrsim ve Kürt Kızılbaş Aleviler olarak Pirimiz Seyid Rıza ve Arkadaşlarının Mezarlarını istiyoruz. Bu mezarlar bizim tarihte kalan arşivimizdir

2. Dêrsim 1937-38 katliamının bütün arşivleri açılmalıdır.

3. Dêrsim soykırımı Uluslararası Mahkemelere taşınmalı, dinsel ve etnik kökenlerinden dolayı korkunç bir katliamla toptan ortadan kaldırılmak istenen bu savunmasız sivil insanların katledilmesi bir soykırım tanımına kavuşturulmalıdır.

4. Kızılbaş Kürt Alevi kimliği resmi olarak tanınmalı ve Alevi öğretisi uluslararası sözleşme, yasa ve hukukla güvence altına alınmalıdır.

5. Türk devleti, tarihi ile yüzleşmeli; ama yaptığı katliam ve

soykırımlarla ciddi bir yüzleşmeli, Dêrsim başta olmak üzere bütün Alevilerden ve katliamlardan geçirdiği bütün halklardan özür dilemelidir.

*Ya tî jîya serê **şodirî** !*

Xêr ama xêr şêrê

Mi pê yaxê xo gureto amû huzurê to

Bê comerdiye

Virende dar û ber

Mar û milawunî rê

Vergê yabanî rê

O ra dime ki ma neçaronê xo rê

Çêverêde xêr cisane

Ma motacê mixeneti meke

Vile cewyt meverde

Bindestîye ra az û uzê ma memisne

Fesat û fizilî çêverê m ara dûrî fîye

Ey sabah güneşi

Hoş geldin güle güle de gidesin

Yakamı tuttum senin huzuruna geldim

Cömert ol

Önce Ağaca, taş

Yılana kertenkeleye

Ondan sonra da biz çaresizlerine

Hayırlı bir kapı aç

Bizi muhhanete muhtaç eyleme

Boynu bükük bırakma

Kapı kulluğunu çoluk çocuğumuza gösterme

Fesadı kapımızdan uzak tut

Saygılarımla,

Haydar Munzur

Demokratik Alevi Federasyonu

FEDA

Brüksel’de Beşinci Dêrsim 37-38 Konferansı

AP Sol Grup ve Yeşiller Grubu’nun ev sahipliği yaptığı beşinci Dêrsim Konferansı, “1935-38 Dêrsim Katliamından Günümüze Tarihsel Perspektif-Türkiye’nin ve Uluslararası Hukukun Rolü” başlığı altında 07 Haziran 2012 tarihinde yapıldı.

Dêrsim’i Yeniden İnşa Cemiyeti, Dêrsim Genosit Karşıtı Derneği, Kurmeşliler Derneği, Demokratik Aleviler Federasyonu ve Ermeni, Yahudi, Süryani kurumların da destek verdiği Konferansa gene çok sayıda bilim insanı, tarihçi, yazar, siyasetçi, hukukçu, gazeteci, milletvekili ile dönemin tanıkları ve mağdurları katıldı.

Naklen yayın verecek ve konferansa katılan konuşmacılarla röportajlar yapacak olan Kürt televizyonu Nuçe TV’den Erdal Er ekibiyle birlikte oradaydı.

İşin ilginç yanı dördüncü konferansa kadar, Dêrsim soykırımının uluslararası platformlarda tartışılmaması için elinden geleni ardına bırakmayan Türk Egemenlik Sistemi’n dünkü katliam sorumlusu CHP (Şafak Pavey) ve bugünkü katliam sorumlusu AKP’den (İsmail Aydın) birer milletvekilleri de konferans düzenleyicileri tarafından çağrılmıştı. Bunlar ta başta partileri adına değil, kişisel olarak bu konferansa katıldıklarını belirtince; zaten hem sistem partilerin Kürt soykırımları hakkında düşüncelerinin hiç değişmediğini, hem de Kürt Soykırımları hakkında kendi kişilerin düşüncelerinin içinde çalıştıkları partilerin düşüncelerinden farklı olduğunu dile getirmiş oluyorlardı.

Yeşiller Grubu’n seçkin kesimi, Batı’nın Ortadoğu ileri karakolu Türkiye aleyhine olacak olan soykırım kelimesinin, nerden talimat almışlarsa bu kez Beşinci Konferansın Sonuç Bildirgesi’ne konulmamasını direktmeye çalışarak, soykırımın arkasındaki egemen güçlerden yana tavır aldıklarını da ortaya koymuş oldular. Avrupa Parlamentosu’ndaki Sol Grup ise Kürtlerden yana tavır

olarak soykırım kelimesinin Sonuç Bildirgesi'ne konulmasını isterken, Yeşiller Grubu'nun Avrupa'da Türkiye'nin lobisini yapan çevrelerin politik baskısı altında kalarak çekimsiz kalmaları ve "Eğer öyle bir şey yazacaksanız bile, şimdi değil, bizim olmadığı-mız daha sonraki bizsiz toplantıda sonuç bildirgenizi yazın." tavrını takınmaları düşündürücüydü. Böylece Sonuç Bildirgesi'nin birkaç gün geç çıkmasına engel oldular, ama Kürtlerin bilinçlenmiş olması ve dünya koşullarının telekomünikasyon araçlarıyla değişmesi nedeniyle artık engel olmaya da güçleri yetmiyordu. Dêrsim soykırımını araştıran Prof. Dr. h.c. Ronald Mönch, İsmail Beşikçi gibi bilim insanların, tarihçi, gazeteci ve yazarların araştırmalarına baksınlar, sonra da biraz internete baksınlar, Dêrsim'de yapılan soykırım manzaralarını görsünler...

Gün boyu süren konferansta,

1. 1935-38 Dêrsim Katliamı: Tarihsel Perspektif ve Yaklaşım,

2. Hukuksal Sorumlulukların Belirlenmesi ve İzlenmesi Gereken Yol,

3. Gerçeklerin Ortaya Çıkması ve Uzlaşmaya Doğru Siyasal Perspektifler; Dêrsim Dramı ve Türkiye'deki Değişik Siyasi Partilerin Tutumu,

4. Türkiye'de Çoğulculuk, Azınlık Hakları ve Ayrımcılık: Alevi ve Kürt Sorunu konuları masaya yatırılarak tartışıldı.

Saat 9.30'da başlayan Konferansın açılış konuşmalarını AP milletvekili Jürgen Klute, Dêrsim Belediye Başkanı Edibe Şahin ve Dêrsim Yeniden İnşa Cemiyet Başkanı Haydar Işık yaptı.

AP milletvekili Jürgen Klute, "Şimdiye kadar Avrupa Parlamentosu'nda gerçekleşen konferanslarda konuşan tarihçi, yazar, bilim insanı, gazeteci ve tanıkların anlatımlarından çıkardığımız sonuç şudur: Devlet Dêrsim'de bir soykırım yapmıştır! Türkiye, hem Dêrsim soykırımıyla hem de geçmişte yaptığı bütün soykırımlarıyla yüzleşmek zorundadır." diyerek çok kesin ve kararlı bir dille konuştu.

Dêrsim Belediye Başkanı Edibe Şahin özetle şöyle konuştu:

"Dêrsim soykırımını, on yıllar önceden, ta yerli halklara soykırım programları çizip hazırlayan İttihat Terakki'den başlayarak

üst üste raporlar hazırlanıp ince ince planlanan; faşizmin İtalya, Almanya ve İspanya gibi Avrupa ülkelerinde ve Türkiye’de pratiğe geçirilip uygulandığı koşulların uygun hale getirildiği anda hayata geçirilen çok kapsamlı ve planlı bir soykırımdır. Zamana yaydılarak sürdürülen o soykırım hâlâ belediye başkanı olduğum Dêrsim bölgesinde devam ediyor...

Dün, İkinci Dünya Savaşı koşullarında Dêrsim’de Kürtlere yönelik yapılan soykırım bugün farklı biçimlerde hala devam edip gidiyor. Dêrsim çok bilinçli politikalarla dejenere edilmek isteniyor. Fiziksel ve siyasi soykırımın yanı sıra, kültürel ve tarihi soykırım da devam ediyor. Bununla yetinmeyen devlet bir de Dêrsim’de kültürel yozlaşma dayatmak istiyor. Kent merkezinde açılan birahanelerde kadın ticareti yapılıyor, uyuşturucu satılıyor. Kadın ticaretine, uyuşturucu satışına dur dediğimizde, bir de bakıyoruz devletin gizli örgütleriyle ilişkide olanlar karşımıza çıkıyor. Kadın ticareti, uyuşturucu kullanımı ve hırsızlık gibi olaylarla Dêrsim kültürünün içeriği boşaltılmak isteniyor...

Baraj çalışmaları ve ormanların yakılması ise katliamcı devletin Dêrsim’i insansızlaştırmaya dönük yeni uygulamaları olduğunu iyi biliyoruz.”

1. 1935-38 Dêrsim Katliamı: Tarihsel Perspektif ve Yaklaşım, başlıklı ilk oturumun moderatörlüğünü Avrupa Parlamentosu milletvekili Jürgen Klute yaptı. **Profesör Martin van Bruinessen**, Star gazetesi yazarı Doç. Dr. Berat Özipek, araştırmacı yazar Munzur Çem, Dêrsim Soykırımı Derneği Başkanı Ayfer Ber konuşmacı olarak katıldılar.

Kürt soykırımları hakkında kitapları olan Hollandalı araştırmacı-yazar ve **Kürdolog Martin van Bruinessen** şöyle konuştu:

“Dêrsim soykırımı, Türkleştirme politikasının bir parçasıdır. Ailelerden alınıp zorla başka ailelerin yanlarına verilen çocuklar olduğunu biliyoruz. Büyük Ermeni Soykırımından sonra Dêrsim Soykırımı olmuştur. Ermeni, Süryani, Pantos Romları ve Kürt Soykırımlarıyla Anadolu’da bir ulus-devlet yaratılmak isteniyordu. Ve bu ulus-devlet de haliyle herkesin Türkleştirilmesi hedefleniyordu. Yerli haklar katliamlarla kendi geçmiş kültürlerinden

uzaklaştırılarak yapay bir Türklük yapılmak isteniyordu. Erkekleri katlettiler, erkek çocukları katlettiler, kadın ve kız çocuklarını Türk ailelerine verdiler...”

Star gazetesi yazarı Doç. Dr. Berat Özipek, “Dêrsim’de yaşananın bir isyan olmadığını belki kimimiz çok önceden biliyordu ve birçoğumuz ise çok sonradan anladık.” diye konuştu.

Araştırmacı yazar Munzur Çem, “Dêrsim, planlanan, programlanan, iç ve dış koşulların uygun görüldükleri anda hayata geçirilen bir soykırımdır. Eğer bir tek gün içinde Dêrsim bölgesinde yaşayan Kürt-Alevi halkından 15 bin, 20 bin civarında insan katlediliyorsa bu bir soykırımdır. Soykırım tanımına bakabilirsiniz.” dedi.

Ayfer Ber’in tam konuşma metnini en sona aldık.

2. Hukuksal Sorumlulukların Belirlenmesi ve İzlenmesi Gereken Yol, başlıklı ikinci oturumun moderatörlüğünü hukukçu Erdal Doğan yaptı. Konuşmacılar; Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu Başkan Yardımcısı Yusuf Alataş, avukat ve hukuk uzmanı Profesör Roland Mönch, Dêrsim Katliam Davası avukatlarından Profesör Barry Fisher katıldı.

Yusuf Alataş, Dêrsim Katliamı konusunda Türk devletin şimdiye kadar sorumluluğunu yerine getirmediğini, sorumluluğunu gerçekçi anlamda yerine getirmesini isterken; **Avukat ve felsefeci Edip Yüksel** ise, “Ben bir katliamdan bahsedeceğim. Bizler hepimiz suçluyuz. Bir Türkiyeli olarak biz hayatta kalan katillerin çocuklarıyız. Kanlı tarihimizi aydınlatmak için beyinlerimize kazılmış kirli sistemle yüzleşmeliyiz.” diye konuştu.

Avukat Erdal Doğan, “Özür dilemekten ya da tazminattan öte kimliğini bilmeyen, kendi dilinde yazı yazamayan ve dilini konuşamayanlara destek verilmesi gerekmektedir. Yani özür dileyip, özrün gereğini yerine getirerek tarihle gerçek anlamda yüzleşeceksen; önce hala çeşitli kılıflar altında sürdürülen Kürt soykırımlarını samimiyetle durduracaksın ki, senin iyi niyetine inanayım.” derken, kendisiyle birlikte Dêrsim Soykırımı’nı uluslararası arenaya taşıyan Avukat Prof. Barry Fisher ise, daha sert ve gerçekçi açıklamalarda bulunuyordu.

Brüksel'de 2012'de yapılan Beşinci Dêrsim 37-38 Konferansı

“Türkiye, düzenli olarak yerli halklarla savaş halindedir”

Avukat Prof. Barry Fisher, zamana yayararak sürdürülen Kùrt soykırımlarını çarpıcı bir şekilde şöyle anlatıyordu:

“Bir yıl önce ben burada konuşmuştum. Olayın uluslararası bölümünü araştırdım. Kùrtler bugün daha ağır bir savaşın altındadır. İnsanlar fiziksel ve kültürel soykırımdan geçiriliyor. Öldürülüyor, cezaevlerine tıkılıyor...”

Geçmişte İttihat Terakki döneminde yerli halklara yapılan soykırımlar, tek şef M. Kemal ve ekibinin ırkçı Türkleştirme programlarını yürüttüğü tek parti CHP döneminde, çok partili dönemdeki bütün hükümetler döneminde ve bugünkü AKP Hükümeti döneminde hızından hiçbir şey kaybetmeden devam edip gidiyor.

Türkiye, düzenli olarak yerli halklarla savaş halindedir. Bu savaş başka ülkelerle değil, kendi halkı ile yapılıyor. Dêrsim bunun en bariz örneklerinden biridir. Türk yazarların kitaplarında ve Türk devletin okul kitaplarında, Türk rehberlerinden hiçbir za-

man Kürtler, Ermeniler, Süryaniler, Rumlar üzerinde söz edilmiştir. Bu yerli halklara yapılan soykırımlar okullarda anlatılmamıştır. Soykırımını araştırdığımız Dêrsim’de ve özellikle Kuzey Kürdistan’da din, dil ve etnik farklılıklara Türkiye’nin kuruluşundan beri baskı uygulanıyor. Temel çözümü ise Hakikatleri Araştırma Komisyonu’nda görmekteyim. Bir yüzleşme ve barışma ile ilerlemenin sağlanacağına inanıyorum.”

Avukat ve hukuk uzmanı Prof. Dr. Roland Mönch:

“2008’de Avrupa Parlamentosu’nda yapılan ilk Dêrsim 1937-38 Konferansı’nda, ‘Eğer Mustafa Kemal ve ekibi bugün sağ olsaydı, bu Dêrsim soykırımından dolayı uluslararası mahkemede yargılanacaktı’ dediğim için Türkiye beni istenmeyen adam ilan etti ve ülkeye girişimi yasakladı. Bakıyorum, dört yıl sonra, konuyu araştıran birçok bilim insanı, tarihçi, yazar da benim gibi düşünmeye başladı. Türkiye, gerçeklere gözlerini kapatarak, kamuoyunu yalanlarla aldatıp uyutarak gerçeğin önüne geçebilir mi? Hayır. Deveküşu gibi kafasını çöl kumlarına gömen Türkiye, herhalde ben egemenlik sınırları içinde gerçeği görmesem, kimse gerçeği görmez diye düşünüyor.”

3. Gerçeklerin Ortaya Çıkması ve Uzlaşmaya Doğru Siyasal Perspektifler, konulu üçüncü oturumun moderatörlüğünü AB-Türkiye Karma Parlamento Komisyonu’nun Eşbaşkanı Hele-Flautre yaptı. Konuşmacılar ise TBMM Dilekçe Komisyonu, Dêrsim Araştırma Komitesi Raportörü AKP Milletvekili İsmail Aydın, CHP Milletvekili Şafak Pavey, BDP Eşbaşkanı Gültan Kışanak’tı.

TBMM Dilekçe Komisyonu ve güya Dêrsim Araştırma Komitesi Raportörü olduğunu iddia eden soykırımcı AK Parti Milletvekili İsmail Aydın, Kürt meselesi ile terör sorunu birbirinden ayrı tutulması gereken iki şeydir. İttihat Terakki anlayışı olan tek dil, tek din yaklaşımının sorunun temelini oluşturduğunu söyledi. Ama AKP Hükümeti’nde İttihat Terakki’nin tek, dil, tek din, tek millet, tek vatan, tek bayrak anlayışını daha çağdaş kılıflara sokarak yerli haklara soykırımlar yapmaya devam ettiği gerçeğini

söyleme cesaretini bulamadı. AKP Hükümeti'nin diktatör şefi devşirme Gürcü Recep Tayyip Erdoğan'ın; Türklüğün ve İslamlığın kazanç kapısı olduğunu bildiği uygarlık yıkıcı Türk Egemenlik Sistemi'nin sınırları içinde, kurumsal faşizmin tekerlemeleri olan tek dil, tek din, tek millet, tek vatan, tek bayrak kelimeler dilinden eksik oluyordu.

Dilekçe Komisyonu'nun çalışmalarından söz eden İsmail Aydın, katliamcı derin devletin Dêrsimle ilgili en fazla belgenin Genel Kurmay Başkanlığı'ndan geldiğine dikkat çekti. Adalet Bakanlığı ve MİT'ten istemelerine rağmen kendilerine konuyla ilgili herhangi bir arşiv belgesinin ulaştırılmadığını, Dêrsim incelemesiyle halkın acısını bir nebze hafifletmek umudunda olduklarını, Seyid Rıza'ya ait mektupların da kendilerine ulaştırıldığını sözlerine ekledi.

CHP Milletvekili Şafak Pavay ise Alevilerin geçmişte ve günümüzde yaşadıkları katliam ve sorunlardan bahsetti ama bu Alevi katliamların bazılarının CHP iktidarı döneminde yapıldığından hiç söz etmedi. Alevi toplumunun halen Sünnilerce kültürel soykırma uğratıldığını, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Sünni anlayış üzerine kurulduğunu söyledi fakat bu soykırım politikaların ideolojisi Türk-İslam sentezine oturtulmuş ırkçı Türk devletin fiziksel, ekonomik, siyasi ve kültürel soykırımları olduğu gerçeğini söylemekten çekindi. Bunun yerine devletin dini kılıf altında yönlendirip yerli halklara karşı kullandığı Sünnilerin Alevi toplumunu kültürel soykırma uğrattığı çarpıtmasına başvurdu.

Türkiye gerçeğini, AP milletvekili Jürgen Klute'den sonra bilimsel anlayışla açıklayan ikinci politikacı BDP Eşbaşkanı Gültan Kışanak'tı.

Kışanak şöyle konuştu:

“Türkiye Cumhuriyeti, Türk ve Sünni-İslam ikili sacayağının üzerine tek ırkçı ulus mantığıyla kurulmuştur. Türk-İslam sentezi ideolojisiyle kurulan ırkçı devletin; Dêrsimlilere hem etnik olarak Kürt, hem de dinsel olarak Alevi olmaları sebebiyle katmerli bir acı çektirmiştir! 1938'den sonra da bu acıyı yaşatmaya devam ettirmiştir...

Kürt sorunu Türkiye'nin en büyük ve en acı sorunu olduğu halde, bu sorunu dış güçlere havale eden Batı bağımlısı Türkiye, bugün en temel hak ve özgürlüklerimizi ABD ve Avrupa ile pazarlık konusu yapılabiliyor. ABD ve Avrupa'ya, Türkiye ile ilişkilerini gözden geçirmelerini, Kürt bölgesinde yaşanan acıları, katliam ve soykırımları daha fazla görmezden gelmekten vazgeçmeleri çağırısı yapıyoruz.

Herkesin soykırımlar üzerinde konuştu bir dönemde, AKP hükümeti tarafından kurulan TBMM Dilekçe Komisyon çalışmaları sorunu çözmeye yönelik değil, soykırımların üzerlerini örtmeye yönelik olduğu için derde deva olmaktan uzaktır! Yüzleşme Komisyonu kurulacaksa, gerçekten resmi "Demokratik Yüzleşme Komisyonu" olmalıdır."

4. Türkiye'de Çoğulculuk, Azınlık Hakları ve Ayrımcılık: Kürt ve Aleviler, konulu dördüncü oturumun moderatörlüğünü Sanatçı Ferhat Tunç ve Doç. Dr. Nuray Mert yaptı. Konuşmacılar; BDP Milletvekili Sebahat Tuncel; (Türkiye ve Aleviler) Hubyar Sultan Alevi Kültür Dernekleri Başkanı Ali Kenanoğlu, Yeni Şafak Gazetesinden gazeteci Hilal Kaplan, Eski AKP Milletvekili Dengir Mir Mehmet Fırat bulunuyordu.

Kurucu üyesi olduğu AK Parti'den yeni ayrılan Milletvekili **Dengir Mir Mehmet Fırat**, "Ayrıldığım parti ile yollarımın ayrılması, partinin başta Kürt ve ülke sorunlarını çözmeye diye tespit ettiği hedeflerden sapması nedeniyle oldu. Araç yoldan çıkınca partinin ikinci adamlarından da olsam istifa etmeyi kendime şeref addettim.

Türk Başbakan, Dêrsim katliamını, devlet arşivlerinden bazı belgeleri çıkarıp politik malzeme yaparak açıklıyor; devletin Dêrsim'de 50 bin insanı katlettiğini kabul ediyor ve sözde özür dileyerek seçmenlerden alkış topluyor. Ama özrünün gereğini yerine getirmek bir yana, aynı devlet eliyle benzer katliamları yapmaya devam ediyor! Ben bu özürden ne anladım?"

BDP Milletvekili Sebahat Tuncel de Türk Başbakanın sahte özür dileme konusuna değindi: "Sözde özür dilediğini ve acıla-

rımızı paylaştığını iddia etmek sorunlarımızı çözmüyor. Eğer öz-rün gereği yapılmıyorsa, tarihle gerçek anlamda yüzleşmiyorsa, Dêrsim soykırımından dolayı devlet adına sözde özür dilediğini söylemek, halkı kandırıp aldatmaktan başka ne işe yarar?” sözlerine yer verdi.

**

07 Haziran 2012 tarihinde Avrupa Parlamentosu'nda yapılan Dêrsim
1935-38 Konferansı'ndaki konuşması:

“Türkiye Yaptığı Soykırımlarla Yüzleşmek Zorundadır.

Ayfer Ber

“Saygıdeğer milletvekilleri, değerli konuklar, kıymetli basın mensupları, hepinizi Dêrsim Soykırım Karşıtı Derneği adına saygıyla selamlıyorum.

İnsanlık tarihi henüz hak, hukuk, adalet, eşitlik vb. insan hakları gibi kavramları bilmez, tanımazken; sömürgecilik çağında Asya ve Afrika'da büyük kırımların yaşandığı ve irili ufaklı birçok medeniyetin bu soykırımlardan ötürü yok edildiğini hepimiz tarih sayfalarında okumuş öğrenmiş, hatta yakın tarihlerde yaşanan soykırım tanıkları bunları bizzat görmüş ve yaşamış olduklarını bize taze taze anlatmaktadırlar.

Birinci Dünya Savaş öncesi ve sonrasında birçok katliam ve soykırım yapılmış, bazı soykırımların (Ermeni, Süryani ve Pontus Rum soykırımları) üstü bilinçli olarak örtülmüştür. Osmanlı'nın son dönemlerinde Padişah Abdülhamid'i 1909'da tahtından indirerek iktidarı ele geçiren İttihat ve Terakki Cemiyeti, 1914-16 yılları arasında Ermenilere büyük bir soykırım yapmış; 1,5 milyon Ermeni katledilmiştir. Pontus Rumları ve Süryanilere soykırım yapılmıştır. Geriye kalanlar da Anadolu'da Türk ulus-devleti kurulması için yerinden yurdundan ederek sürgüne gönderilmiş ya da asimile edilerek Türkleştirilmiştir!

İkinci Dünya Savaşı öncesinde ve sonrasında; 1937-38'de Dêrsim halkı etnik köken ve dinsel inancından ötürü, 1938-1945 yılları arasında ise yine hepinizin bildiği gibi Almanya'da Yahudi ve Romanlar soykırımından geçirilmişlerdir. Dêrsim soykırımı; Ermeni, Süryani ve Yahudi soykırımlarıyla büyük benzerlikler arz

etmektedir. İnsanlığa karşı uluslararası yasak olan kimyasal gaz Dêrsim ve Yahudi soykırımlarında kullanılmış ve topyekûn bir imha amaçlanmıştır.

Son 30 yılda Kürdistan, Ruanda, Bosna Hersek gibi ülkelerde savaşlar ve katliamlar yaşandı ve yaşamaya devam ediliyor.

1915'de 1,5 milyon Ermeni, 1921 Koçgiri'de on binlerce Kürt Kızılbaş, 1925 Şeyh Said Hareketinde on binlerce Kürt, 1930'da Ağrı-Zilan'da 80 bin Kürt, 1937-38 Dêrsim 90 ile 120 bin Kürt Kızılbaş katledilmiştir. Daha sonra sırasıyla Maraş, Sivas, Gazi Mahallesi ve cezaevlerinde yapılan katliamlar... En son da Uludere katliamıyla Türkiye tarihinde katliamlarıyla öne çıkan ülkelerin başında gelmektedir.

Tarihsel anlamda yapılan soykırım ve katliamlara baktığımızda; hepsinin tıpa tıp aynı marangozun elinden çıkmış olması ve benzerlikler taşıması Türk-İslam sentezinin bir zihniyet ürünü olduğu açıkça görülmektedir. Dêrsim'de yapılan soykırım, onlarca yıl önce *Şark Islahat Planı ve Dêrsim Raporu* ile plan ve programları önceden yapılan bir soykırımdı. Dêrsim halkı devlete savaş açmamış, eline silah alarak isyana kalkışmamış ve en önemlisi de binlerce yıl kendi dilinde, kültüründe, inancında özerk yaşamasını bilmiş; bu otonom durumunu dış güçlere karşı hep korumasını bilip başarmış bir Aryen halkıydı. Dêrsim'in demokratik özerk (otonom) durumunu yıkmak için Osmanlı'dan Cumhuriyete kadar 108 sefer yapılmış, fakat hiç birinde başarılı olunamamıştır. Onların deyimiyle "Dêrsim islah edilememiştir." Yani işgal edilememiş! İşgal edilip insanların topyekûn soykırımdan geçirme durumu yeni kurulan Türkiye'ye bırakılmış. Yeni kurulan Türkiye, Lozan'da kabul ettiği Kürtlerin bölgesel özerkliğini gasp etmesine tepki gösteren Şeyh Said Hareketi'nden hemen sonra, on yıl önceden (1925'de) başlayarak Dêrsim eyaletin çevre bölgelerinde (Bingöl-Amed, Ağrı-Zilan) Kürt soykırımlarını yaparak dünya ile ilişkisini kesmişti. Aynı zamanda Kürt Alevilerin yaşadığı bu bölgeye Osmanlıdan beri ekonomik ambargonun da uygulana geldiğini belirtmek gerekir. Sünni-İslam devletin egemenlik sınırları içinde Kürt Alevilerine bilinçli olarak açlık ve

eğitimsizlik dayatılmıştır. En sonunda soykırımın başlangıç tarihi olan 04 Ocak 1936'da çıkarılan özel bir kanunla **Dêrsim** eyaletin adı **Tunceli** diye değiştirildi. Böylece Dêrsim'de dünya tarihinde eşine ender rastlanan bir soykırımın önkoşulları hazırlanıp planlanarak pratiğe uygulanmıştır. Soykırım hazırlığını yıllar önce yapan devlet, hemen hemen bütün Türk Silahlı Kuvvetleri ile dört koldan Dêrsim bölgesine girerek, Aryen halkından olan Kürtleri topyekûn kökünden soykırımdan geçirmek istemiştir. Soykırımdan artakalanlar tutuklanarak hukuk dışı göstermelik ve siyasi iktidardan emir alan Şark İstiklal Mahkemelerinde etnik kökenlerinden dolayı suçsuz yere bir celsede idam kararı verilmiş, general ve vali görevini yürüten Abdullah Alpdoğan'ın imzasıyla hemen idam edilmişlerdir!

Minareyi çalan kılığını uydurur misali, hileli ve yalancı katillerin gerçekleri çarpıtan gerekçeli söylemleri de hazırды:

“Onlar isyan ettiler! Devlet isyanı bastırmaya gitti!”

Karakollar yapıldıktan sonra Dêrsimli kadınların Türk askerleri tarafından tecavüz edildiğini ve oraya bir halkı topyekûn soykırımdan geçirmek için gittiklerini hiç söylemediler. Gerçekleri Türkiye ve dünya kamuoyundan hep gizlediler.

Türkiye, başta kendi Ceza Kanununu, uluslararası hak ve hukuku çiğneyerek; bir gece vakti Kürt-Kızılbaş oluşu için 75 yaşındaki Dêrsim lideri Seyid Rıza'nın yaşını göstermelik mahkeme kararıyla 58'e, 16 yaşındaki oğlu Reşik Hüseyin'in yaşını ise 21'e çıkartarak, 6 Dêrsimli ile birlikte Elazığ Buğday meydanında idam etti.

Dêrsim soykırım tanıkları; askeri soykırım sonrası dağ başlarındaki mağaralarda kimyasal silahlarla öldürülmüş insanlara rastladıklarını, yol ve dere kenarlarında süngülenerek ya da başı kesilerek katledilmiş, ırmaklara atılmış on binlerce insanı gördüklerini söylemektedirler.

On binlerce insanımızı yaşlı, kadın, çoluk-çocuk demeden önlerine çıkan herkes kıyımdan geçirildi, kurşuna dizildi, başı kesildi, diri diri yakıldı. Şehirler, köyler ve kutsal dağlarımız bombalandı. Dêrsim'in dereleri mevsimler boyu kan aktı. Kefen-

siz gidenlerin ölü bedenlerini taşıyamaz oldu Munzur. Ölenler öldü. Ya soykırımdan artakalanlara ne oldu? Ailesinden, toprağından, ülkesinden kopartılarak sürgüne gönderildiler. Çocuklar ailelerinden alınarak Türk subaylarına evlatlık ya da Yatılı Bölge Okulları'na verilerek, oralarda siyasi asimilasyon politikalarıyla Türkleştirildiler.

Bu anlamıyla biz soykırımdan geçirilmiş bir halkın çocukları olarak, Türkiye'nin „1937-38'de Dêrsim'de yaptığı Soykırım gerçeğın Birleşmiş Milletler, uluslararası mahkemeler, devletler ve parlamentolar tarafından tanınmasını talep ediyoruz!

Ordu, polis, yargı, basın ve ağır silahlara sahip bir devletin, Dêrsim bölgesindeki Kürt-Kızılbaşlara yaptığı bu soykırım, Yahudi soykırımı gibi büyük bir insanlık suçudur!

Dêrsim'in kitlesel imha fermanı 4 Mayıs 1937'de Cumhurbaşkanı, Başbakan ve bakanlar kurulu toplantısında alındı. Yani tek şef M. Kemal ve tek partinin olduğu dönemde, ne yazık ki bugün de Genel Başkanının Dêrsimli olduğu CHP tarafından verildi.

Soykırımdan sonra bir eser bırakılmaması için bütün il, ilçe ve köylerin Kürtçe isimleri siyasi asimilasyon politikaları çerçevesinde değiştirilerek Türkçeleştirildi. Soykırımı gerçekleştirerek insanlık suçu işlemiş olan katillerin isimleri okullara, hastanelere, havaalanlarına, cadde ve sokaklara verildi.

Dêrsim'de yapılan vahşeti bizlere hatırlatan katliamcılarının ve uygulayıcılarının tüm izlerinin silinmesini; soykırım sonrası mahallelere, sokaklara, yollara, okullara ve havaalanlarına verilen katliamcı katillerin adlarının değiştirilmesini ve bir an önce Dêrsim'in il, ilçe ve köy isimlerinin iade edilmesini talep ediyoruz.

Devletin soykırım kurbanlarından demokratik kurallara uyararak özür dilemesi gerekir.

“Literatürde yeri varsa Dêrsim halkından özür diliyorum.” diyen Başbakan Erdoğan'ın özrünü gereklerini yerine getirmesi gerekir. Başbakan'ın bu söylemi veya soykırımı kabul edişi önemlidir. Ancak gereğini yerine getirmesini bekliyoruz. Tıpkı Willy Brand'ın Yahudilerden özür dileyişi gibi ciddi olmalıdır. Ciddi

olmayıp oyalama politikaların bir parçasıysa ve özrün gereklerini yerine getirmiyorsa, özrün hiçbir değeri yoktur!

Eğer gerçekten özür dileyecekse, Dêrsim'e gidilmeli, orada devlet akranları ile birlikte Dêrsim ve Kürt halkından özür dlenmelidir. Özür dilemenin gereklerini yerine getirmelidir. Ama Gürcü bir devşirme Türk Başkanı Erdoğan'dan bunu beklemek çok saflık olur. Çünkü hiçbir kişiliğe sahip olmayan Gürcü Erdoğan, uluslararası süper güçlerin taşeronudur. Onların, yerli halkları soykırımdan geçirme politikası" diye bilinen yolundan gitmektedir.

Bu yüzden bize göre, Türk Başbakan'ın bu sözde özür dilemesi ciddi değildir. Dêrsimlilere umut dağıtıp oyalama siyaseti dışında, Dêrsim köylerini bombalaması, ormanlarını yakmaya, ırmakları üzerine onlarca politik amaçlı baraj yapmaya başlaması, o haramilere ait pelerinin altında saklı kanlı hançerini kullanmak istediği politikası iyice açığa çıkmıştır!

Son 2 yıldır devletin nezdinde soykırım, halkı umutlandırıp oyalama anlamında kabul görülse de, titizlikle gözden geçirilmiş arşivler açılmaya çalışılmaktadır. Bunlar dışında, Adalet Bakanlığı ve diğer bakanlıklardaki arşivlerin su basması sonucu yok olduğu iddiası sizce de düşündürücü değil midir?

Soykırımı yapan inkâr, imha ve yalancı katillerin arşivlerinin de çok eksik olduğunu biliyoruz. Onlar çok eksik ve çaptırılarak yazılan arşivlerini bile açıklamaktan korkuyorlar. Bir yerde onların gerçeği yansıtmayan arşivlerine de ihtiyacımız yok. Çünkü Dêrsim'de biz Kürt halkına yapılan soykırımı, soykırımı bizzat yaşayan tanıklar sonraki kuşaklara söylencede ve Nuri Dêrsimli, Haydar Işık gibi birçok yazarlar tarafından yazılı olarak aktarıldı ve en ince detaylarına kadar biliyoruz! Hiçbir halkın başına gelmesini istemediğimiz bu korkunç felaketi yüzlerce kez dedelerimiz, ninelerimiz, baba ve annelerimiz bize anlattı. Kimlerin bu soykırımı planladığını, nasıl yapıldığını, aşağı yukarı kaç kişinin öldürüldüğünü inanın ki devletten ve devleti yöneten devşirme **Türklerden çok daha iyi** biliyoruz biz Kürtler. Dêrsim soykırımı konusunda onlarca kitap yazıldı. Tarihi, yazar, gazeteciler de

bu konuları yazdı. Alın okuyun, Türk devletin bize neler yaptığını bizden öğrenin. Dêrsim halkın önderi, 75 yaşındaki Seyid Rıza'nın onca barış istemlerinin devleti yönetenler tarafından ellerinin tersiyle itilmeleri, asıl amaçlarının ne olduğunu gösteriyordu. Yavuz Sultan Selim'den beri Türk Egemenlik Sistemi'n yüzyıllarca birikmiş bir kinle, büyük ordu ve ağır silahlara sahip devletin orada, silahsız, savunmasız bir halka soykırım yapmak istediği açıkça kitaplarda anlatılıyor. O kitaplarda soykırımı yaşayan tanıklar konuşuyor. Makineli tüfeklerle taranan insanların cesetleri altında kalarak kurtulan tanıklar kaç kişinin öldürüldüğünü, kaç köyün yağmalandığını, sonra da yakılıp yok edildiğini, köyleri bombalanan sivillerin nasıl büyük bir telaşla sağa sola kaçıştıklarını, M. Kemal'in Ermeni asıllı manevi pilot kızı Sabiha Gökçen'in nasıl Dêrsim köylerini bombaladığını anlatıyorlar.

Bu anlamda samimi olmayan bir şekilde ve sadece seçmenlerin oylarını toplamak için bilenen Dêrsim arşivlerini politik amaçla açıklamak geçmişle yüzleşmek değil, umut yaratarak arkasında koşanları oyalayıp aldatmaktır.

Geçmişle gerçek anlamda hesaplaşmak, yüzleşmek ve gereğini yerine getirmek, geleceğe barış ve huzur içinde şekil vermektir. Soykırımcı zihniyetten vazgeçmektir. Türkiye tarihi, yüzleşilmesi gereken katliam ve soykırımlarla doludur. İnsan hak ve özgürlüklerinin yolu, geçmişle gerçek anlamda yüzleşmek, ancak demokratik özgür bir toplumun koşullarını yaratmaktan geçer. Oysa birçok yerli halkın yaşadığı Anadolu'da Demokratik Özerkliğin koşullarının bulunmadığı, herkesin zorla Türkleştirildiği kurumsal faşizmin sürdüğü Türkiye'de bu mümkün değil. Bu anlamda Demokratik Özerklik Projesine şiddetle ihtiyaç vardır.

İçinde geçtiğimiz süreçte 12 Eylül 1980 Askeri Cuntası ve Dêrsim'le yüzleştiğini iddia eden AKP Hükümeti, Sivas'ta 35 insanı katledenlerin asıl sorumlularını bulup cezalandırmadan ve insanlığa karşı işlenmiş olan bu suçu zaman aşımına uğratarak yakalanan İslamcı katilleri de serbest bırakması üzerine Türk Başbakan Erdoğan'ın, "Milletimiz için, ülkemiz için hayırlı uğurlu olsun, yıllar yılı içerde olan vatandaş, içlerinde kaçak olanlar

vardı.” sözleriyle değerlendirmesi, katillerden yana tavır aldığı zalim yüzünü açığa çıkarmıştır! Yıllarca Madımak katillerini aradığını iddia eden Türk-İslam zihniyetli devlet, bu katillere askerlik yaptırmış, ama bulamamış! Nikâh kıydırmış, ama bulamamış! Resmi ehliyet belgesi vermiş, ama bulamamış! Hapistekilere de her türlü rahatı sağlamışlardı; hapiste buldukları sırada, artık izin alıp uğradıkları evde mi, yoksa hapishane odasında mı eşleriyle birlikte olup çocuk bile yapmışlar!

Katillerin, cellatların, insanlık suçu işleyenlerin korunup ödüllendirildiği ülkenin insanlarıyız. Baksanıza Uludere’de, çoğu çocuk olmak üzere 34 Kürt köylüsünü Türk Hava Kuvvetleri’ne ait savaş uçaklarıyla kasıtlı bir şekilde katlederek, Türk Genelkurmay Başkanı Necdet Özel ile birlikte insanlık suçu işleyen Başbakan Erdoğan, bu Roboski katliamına karşı çıkıp katillerinin yargılanmasını isteyenleri, AKP hükümetin projesi olan kürtaj yasağına karşı çıkanları aynı görmesi bizi ciddi bir şekilde endişelendirmektedir. Katillerin ve insanlık suçu işleyenlerin bizi yönettiği bir ülkenin insanlarıyız. Böyle bir ülkenin vatandaşı olmaktan utanç duyuyoruz.

Hukukçuların, siyasetçilerin, öğrencilerin, milletvekillerin, belediye başkanlarının ve on binlerce insanın Hitler rejimini andıran manzaralarla tutsak edilerek zindanlara doldurulduğu bir ülkenin insanlarıyız. Geçmiş bir yana bırakalım; bize sık sık yüzleşmeden bahseden ikiyüzlü Ankara Hükümeti acaba şimdi yaptığı bu güncel katliamlarla ne zaman, nasıl yüzleşecek, nasıl hesaplaşacak? Önce bugün Roboski katliamında, Sivas’taki Madımak katliamında ve gerillaya karşı uluslararası yasak olan kimyasal silah kullandığı için işlediği insanlık suçlarıyla yüzleşsin, hesaplaşsın, ciddiyetini görelim. Ondan sonra geçmişteki katliamlarla yüzleşsin.

Pozantı cezaevinde tecavüze uğradıklarını açıkladıkları için tekrar tutuklanarak cezaevine konulan Kürt çocuklarına verilen cezalar başka bir dönemde mi gerçekleşti?

Bu anlamıyla bugün yürütülen katliam, siyasi ve kültürel soykırımların psikolojik savaş elemanlarının Ankara şefi olan Türk

Başbakan Erdoğan, halkta bir umut yaratma demagoji söylemiyle sözde özür dileme taktiğine başvurması, sadece oyalama politikalarını yürüterek zaman kazandı. Bu yüzden olacak ki, özrün gereklerini yerine getirmediği gibi, geçmişte Türk devletin bize yaptığı katliamların aynısını yapmaya devam etti ve ediyor.

Bu sözde özür dilemek aynı zamanda çevresi daralan Türkiye'nin yaptığı soykırımlarla yüzleşmek zorunda olduğu gerçeğini elinden geldiğince erteleyip zamana bırakma taktiğinin bir dışavurumudur. Türkiye yaptığı soykırımlarla yüzleşmek zordur. Bu gerçek, er ya da geç kapısını çalacaktır.

Saygıdeğer misafirler,

Devletin soykırım mağdurlarına vermek istediği tazminata Dêrsim halkının ihtiyacı yoktur. Dêrsim'de katledilen 100 bine yakın halkımızın kanı asla parayla satın alınmayacaktır.

1937-38'de Dêrsim'de Türk devleti tarafından organize edilip pratiğe uygulanan büyük felaket, dünya tarihinde eşine ender rastlanan bir soykırımdır. 4 Mayıs 1937 tarihinde başlayıp, 1938 yılın sonuna kadar devam Dêrsim soykırımında 90 bin ile 120 bin arasında insan katledilerek yok edilmiştir. 100 binden fazla insan soykırım kısılcığında kalarak, katliamdan çok etkilenmiş, on binlercesi sürgün edilmiş, savaşın getirdiği maddi ve manevi kayıplar yüz milyarlarla ifade edilmektedir.

Tarihin ilerici nüanslarını bugünlere taşıyan Dêrsim halkı nerede yaşarsa yaşasın bu ilerici nüanslara sahip çıkmalıdır. Bizleri yan yana getiren sadece güçlü aile bağlarımız değil elbette.

Biz, kendi etnik kimliğimiz, tarihimiz, kültürümüz yasak ettirilmiş bir halkız.

Bizler halen kendi dilimizi serbestçe konuşan bir halk değiliz.

Bizler halen inançlarımızı serbestçe, yaşayan bir halk değiliz.

Bizler halen düşüncelerimizi serbestçe konuşan bir halk değiliz.

Halen yakılıp yıkılan, insansızlaştırılmaya çalışılan, baskı ve sömürüyü kemiklerimize kadar yaşayan bir halkız.

Ormanlarımız yakılıyor, dağlarımız her gün bombalanıyor. Munzur'umuz, alabalıklarımız, kutsal mekânlarımız, doğamız

tahrip ediliyor. Siyasi amaçla yapılan barajlar ve hidroelektrik santraller, var olan onlarca köy ve araziye sular altında bırakarak insanlarımız, zamana yayılmış soykırımın bir parçası olarak evlerinden, yurtlarından ediliyor. Bir çeşit sürgün hali olarak gördüğümüz bu uygulamaları tıpkı Dêrsim 1937-38'de yapılan soykırımın devamı olarak bakıp değerlendirmek gerekir.

Bunun için barajlara gömülen Munzur'umuzun özgür akması, yapılmak istenen siyasi barajların derhal durdurulması gerekir...

Yıllardır Kürdistan'da yapılan tüm katliamlarla devletin yüzleşmesi, savaşa son vermesi, operasyonların son bulması gerekir.

Dêrsim soykırımının derin acılarını yaşamış bir toplumun bireyleri olarak görüyoruz ki kendi soykırım tarihiyle yüzleşmekten kaçınan, hatta yanaşmayan Türkiye, psikolojik ve hileli savaş mantığıyla saldırı, büyük bir müdafaadır anlayışıyla hâlâ bu soykırımı sıradan bir isyan gibi göstermeye çalışarak kamuoyuna kandırıp aldatmaya devam etmektedir. Yaşadığımız bu acıların evlatları olarak davanın Uluslararası Mahkemelere götürülmesi, Avrupa ve dünya kamuoyu nezdinde güncelleşerek, Türkiye'nin bu soykırımla gerçek anlamda yüzleşmesini sağlayarak, bu tür katliam ve soykırımların bir daha olmamasını sağlamaktır

Sivasların, Maraşların, Roboskilerin, Gazi ve Cezaevi katliamlarının bir daha yaşanmaları için Türk devletinin Dêrsim Kürt ve Alevi halkına hesap vermesi ve gerçek anlamda tarihiyle yüzleşmesini, yüzleşmenin de gereklerini yerine getirmesini istiyoruz.

Tarih ile yüzleşecek olan devletin gizli tuttuğu tüm arşivlerini Türkiye ve dünya kamuoyuna açıklamasını istiyoruz.

Seyid Rıza ve arkadaşlarının mezar yerlerinin açıklanması istiyoruz.

Dêrsim'de soykırım anıtın yapılmasını istiyoruz.

Kaç kişinin nereye sürüldüğünü?

Kaç kişinin kimlere evlatlık verildiğini?

Bir de devletin bizden gizlediği arşivlerden öğrenmek istiyoruz.

Değerli dostlar,

Dêrsim Yeniden İnşa Cemiyeti, Demokratik Alevi Federasyonu, Berlin Halk Meclisi, Yekkom, Kurmeşliler Derneği, Avrupa Parlamentosu sol ve Yeşiller partisiyle birlikte çeşitli demokratik kitle örgütlerinin desteğiyle ve siz değerli halkımızın katkılarıyla bugüne kadar Uluslararası 5 önemli Konferans örgütleyerek değerli çalışmalar yürüttük.

Dördü Avrupa Parlamentosunda ve biri de Berlin Eyalet Parlamentosu'nda düzenlediğimiz konferanslara kendi dallarında uzman birçok bilim insanı, tarihçi, yazar, avukat, gazeteci milletvekili, aydın, siyasetçi ve çeşitli demokratik kitle örgütleri temsilcilerini katarak Dêrsim'de yaşanan soykırımı uluslararası platformlara tartıştılar. Bu soykırımın uluslararası mahkemelere götürme kararları alındı. Ve avukatlar alınan kararlar doğrultuda çalışmalarını yürütmektedirler. Bugünkü konferans, geçmiş konferansların bir parçası ve devamıdır.

Bu Konferanslara karşı Türkiye sessiz mi kaldı? Hayır, onlar da bugüne kadar dünya kamuoyundan gizledikleri Dêrsim soykırımının uluslararası platformlarda tartışılmaması için ellerinden gelen her şeyi yaptılar. Avrupa'daki lobi gruplarını harekete geçirerek karşı propaganda yürüttüler. Engel olmaya çalıştılar. Engel olmaya güçleri yetmeyince, bu kez zaman zaman konferans katılımcılarını hedef alan açıklamalar yaptılar. Avrupa'da düzenlenen konferanslarımıza Türkiye'den katılan Sayın Nuray Mert'i hedef alan Başbakan Erdoğan'ın tehditvari söylemleri gündemi uzun zaman meşgul etmiş, devletin Dêrsim politikasının derinliğini gözler önüne sermiştir. Sözde özür dileyerek Dêrsim halkını kandırıp oyalamaya çalışan başbakan, öbür tarafta bu soykırımın uluslararası platformlarda tartışmasını ve dünya kamuoyuna duyurulmasına şiddetle karşı çıkmaktadır.

İnsan toplumların gelecekte barış ve huzur içerisinde yaşaması için, geçmişte yapılan bu tarihi haksızlıkların ortadan kaldırılması, haksızlıklara uğrayan halkların mağduriyetlerinin giderilmesi gerekir. Bu vesileyle biz Dêrsimlileri, Kürtleri, Alevileri büyük görev ve sorumluluklar beklemektedir. **Tarihi Dêrsim davasını, Uluslararası Mahkemelere** götürmeye kararlıyız. Geçen

sene yapmış olduğumuz imza kampanyası sonrası 10 bin imza toplayarak 36 ülkenin parlamentosuna sunduk. Almanya ve İsveç devletinden olumlu yanıtlar aldık.

Sürekli katliamlar yapan Türkiye'nin **Uluslararası Ceza Mahkemesi** yetkisini çok uzun zamandır tanımadığını bilmekteyiz. Bu konuda özellikle 2008 yılında dönemin Genelkurmay Başkanı ve Savunma Bakanlığı'nın görüşleri doğrultusunda hükümetin hareket ederek mahkemenin yetkisini tanımadığı gündeme geldi. Nedeni ise açıkltı: Her gün küçük veya büyük çapta çatışmaların sürdüğü Kürdistan'da olası savaş suçları ya da insanlığa karşı işlenen olası suçlar işlenebileceğini çok iyi bildikleri için, Türk Genelkurmay Başkanı, Başbakan ve bürokratları şimdilik sorumluluktan kurtarmaktı. Nitekim tüm dünyanın gözleri önünde Roboski köyünde çoğu çocuk olmak üzere 34 sivil köylü Kürt insanlık Savaş uçaklarıyla bombalanarak katleden Genelkurmay Başkanı Necdet Özel, Başbakan Erdoğan ve ekibi insanlığa karşı bir suç işlediler. Bunun hesabını vermediler.

Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne başvurumuz yalnız 1937-38'e dair işlenmiş katliam ve soykırımlar değildir. Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yargı yetkisini kazandığı 2002 yılından itibaren Türk devletin sürdürdüğü siyasi asimilasyon politikaları sonucu olarak anadil ve inanç üzerinde sürdürdüğü yasak ile inancın kutsal mekânı olan doğa üzerinde gerçekleştirdiği barajlar, mayınlamalar, orman yakmalarla Dêrsim halkına fiziki soykırım sonrasında kültürel, siyasi, ekonomik soykırımın yapılmış olması da gündeme getirilecektir.

Dêrsim soykırımını, Avrupa Parlamentoların ve Avrupalı siyasi grupların da bir insanlık suçu olarak kabul etmesi gerektiğine inanıyoruz. Uluslararası hukukta kendilerini bağlayan böyle bir gerçeklikle Avrupa Konseyi üyesi ve AB adayı bir ülkenin halkına yaşattığı bu Anadolu'daki soykırımlar ve siyasi asimilasyon politikalarına sessiz kalışlarında kendilerinin bir nevi bu suçlara ortak olma sorumluluğu altında kaldıklarını belirtmek gerek. Tarihsel anlamda yapılan bu soykırımlara karşı sessiz durmanın da bu insanlık suçlarını onaylamak anlamında olduğunu belirtme-

liyiz. Çünkü bizler sadece mahkemeye başvurmayı amaçlamıyoruz, insanlığa karşı işlenen suçların hala devam ettiği bir süreçte, Türk devletin kayıtsızlığının, katliamlarının sonlandırılması için kendisini bağlayan her türlü hukuki ve siyasi yapıya uygun hareket etmesi açısından, ilgili Avrupa devletlerini, parlamentoları ve Avrupa Konseyi'nin harekete geçmesini istiyoruz. Her kaybedilen zaman suça ortak olmakla beraber yeni suçların ve katliamların yaşanmasına da neden olmaktadır.

Dêrsim'de halen devam eden kültürel ve siyasal soykırım olgusu nedeniyle bugünkü Türk devlet yöneticilerinin sorumluluğunu ve devam eden Türk-İslam tekleştirme politikaların sonlandırılması için Lahey'deki Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi'nin gündemine taşıyacağız.

Bu süreçte Dêrsim davasını uluslararası mahkemelere götürürken, Avrupa'nın da sorumluluğu olan böyle bir konuda duyarlılığını ve desteğini bekliyoruz. Türkiye'nin soykırımlarla dolu geçmişiyle yüzleşmesi için, insan hak ve hukukunun, İnsan Hakları Evrensel değerler seviyesine getirmesi noktasında özellikle Avrupa Konseyi'nin, Avrupa Parlamentosu'nun bu noktada önemli bir rolünün olacağını düşünüyoruz.

Bugün Avrupa Parlamentosu'nda 4. Konferansımızı yapmamıza yardımcı olan ve bizlere bu olanakları sunan, konferanslarımıza ev sahipliği yapan Sol ve Yeşiller Partisi'ne şükranlarımızı sunuyoruz. Avrupa Parlamentosu'nun da sadece konferanslarla değil, halen Kürdistan'da devam eden soykırımları önlemek için çalışmalarımıza daha fazla destek vermelerini, T.C. devletin kendi tarihiyle yüzleşmesi, insanlık suçlarının bir daha işlenmesi açısından üzerine düşeni yapması, ayrıca tarihi Dêrsim davasını Uluslararası arenada hak ve hukukumuzun meşruluğunu kazanması için de katkılarını ve desteklerini her zamankinden daha fazla vermelerini arzulamaktayız.

Soykırım Karşıtı İnişiyatifi olarak yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, Konferanslardan çıkan sonuç bildirgesini kendimize esas alan kurumumuz, üzerine aldığı çok önemli bir

misyonla günümüze kadar yapılmış olan başta Dêrsim soykırımını olmak üzere tüm soykırımların ve katliamların hesabını sorarak bu yüzleşmeyi sağlayacaktır.

İnsanlığın geleceği açısından da oldukça önemli olan bu hak-sızlıkların ortadan kaldırılması katliam ve soykırımların bir daha yaşanmaması adına bu davanın gidişatına herkesin katılmasını, destek vermesini istiyoruz. Ancak sizlerin bu desteğiniz sayesinde daha da anlamlı ve başarılı olacağımıza inanıyoruz.

Bugün ve önümüzdeki süreçte yapacağımız çalışmalara omuz vermenizi, tarihi Dêrsim davası üzerinde bütünleşip yoğunlaşırken, aynı zamanda insanlıkla bütünleştiğimiz farkında olarak davamıza herkesin sahip çıkmasını ümit ederken, konuşmamı önder Seyid Rıza'nın o meşhur sözleriyle son vermek istiyorum.

“Ben sizin yalan ve hilelerinizle baş edemedim, bu bana dert oldu. Ama ben de sizin önünüzde diz çökmedim, bu da size dert olsun.”

Beni sabırla dinlediğiniz için hepimize teşekkürlerimi sunuyorum.”

Dêrsim Soykırım Karşıtı İnisyatifi Başkanı
Ayfer Ber

**

Avrupa Parlamentosu'nda gerçekleşen Beşinci Dêrsim 1935-38 Soykırım Konferansının sonuç bildirgesi:

1. Türkiye devleti, 1935-38 yılları arasında Dêrsim'de yaşanan ve 70 ile 90 bin arasında insanın hayatına mal olan vahşeti Bileşmiş Milletler “Soykırım Önleme ve Cezalandırma Konvansiyonuna” göre “soykırım” olarak tanımalı.

2. Yüzleşmenin çağdaş dünya normlarına göre olabilmesi için; bağımsız çevrelerden oluşturulacak Hakikatleri Araştırma ve Adaleti Sağlama Komisyon'u kurulmalıdır. Soykırımı tüm yönleriyle araştırarak ve yetki sahibi olacak bir Komisyonda TBMM'de kurulmalı ve Dêrsim'den Roboski'ye kadar ülke tarihinde yaşanan katliamları gündemine almalı.

3. Uluslararası Dêrsim Mahkemesi kurulmalı.

4. Türkiye devleti, Dêrsim Jenosit'inde uluslararası hukuktan doğan sorumluluklarının gereğini yerine getirilmeli. Dêrsimlilerin haklarının iadesi, tazmini için adım atmalı.

5. Jenositin neden olduğu tahribatı ortadan kaldırmak, etkisini azaltmak ve gelecek kuşaklara aktarmak için; rehabilitasyon çalışmaları başlatılmalı, jenosit okul kitaplarında ders olarak okutulmalı, bilgi bankası, dokümantasyon merkezleri ve müzeler kurulmalı.

6. 16 Kasım 1937 tarihinde Elazığ'da idam edilen Seyid Rıza, oğlu ve diğer Dêrsimliler başta olmak üzere, mezar yerleri bilinmeyen kişilerin cesetlerine ne yapıldığı açıklığa kavuşturulmalı, kemikleri ailelerine verilmeli ve jenositin yapıldığı yerlerde anıtlar yapılmalıdır. Jenosit sırasında askerler tarafından alınan ve kendilerinden bir daha haber alınamayan kayıp kız ve erkek çocukların akıbeti açıklığa kavuşturulmalı ve kurbanlar için ülke genelinde anma programları düzenlemeli.

7. Türkiye devleti, AB ülkeleri, ABD ve Rusya Federasyonu'nun elinde bulunan Dêrsim Jenosit'ine ilişkin tüm arşivleri açmalı, sorumluluklarını açıklamalı ve AB harekete geçmeli, sorunun çözümüne katkı sunmalıdır.

8. Dêrsim'i inansızlaştırma ve yaşanmaz bir hale getirmeyi amaçlayan barajların yapımı derhal durdurulmalı ve Dêrsim adı başta olmak üzere, tüm değiştirilen kasaba, köy ve coğrafya isimleri iade edilmelidir.

9. Kızılbâş Alevilerin ibadet yeri olan ziyaretler, cemevleri, yasal güvenceye kavuşturulmalı, zorunlu din dersleri uygulamasına son verilmeli, Alevi köylerine cami yapımı uygulamasına ve siyasi asimilasyon politikalarına son verilmelidir.

10. Kürt halkı üzerindeki inkâr, imha, siyasi asimilasyon politikalarına derhal son verilmeli; anadilde eğitim-öğretim hakkı tanınmalı ve barış süreci başlatılmalı, çok kimlikli, kültürlü ve çok inançlı Türkiye gerçeğini anayasal güvenceye kavuşturmalıdır.

ALTINCI BÖLÜM

Birleşmiş Milletler'in soykırım Suçu ile ilgili Sözleşmenin orijinal metni:

1.2.10. SOYKIRIM SUÇUNUN ÖNLENMESİ VE CEZALANDIRILMASI SÖZLESMESİ

Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi

Genel Kurulunun 9 Aralık 1948 tarihli ve 260 A (III) sayılı Kararıyla kabul edilmiş ve imzaya ve onaya veya katılmaya sunulmuştur.

Yürürlüğe giriş: 12 Ocak 1951

BAŞLANGIÇ

Sözleşmeciler, Taraflar,

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 11 Aralık 1946 tarihli ve 96(I) sayılı kararında soykırımın, Birleşmiş Milletlerin ruhuna ve amaçlarına aykırı olan ve uygar dünya tarafından lanetlenen, Uluslararası hukuka göre bir suç olarak beyan edilmesini dikkate alarak,

Tarihin her döneminde soykırımın insanlık için büyük kayıplar meydana getirdiğini kabul ederek,

İnsanlığı bu tür bir iğrenç felaketten kurtarmak için Uluslararası işbirliğinin gerekli olduğuna kanaat getirerek,

Aşağıdaki hükümlerde anlaşmışlardır:

1. Madde

Önleme ve cezalandırma görevi

Sözleşmeciler Devletler, ister barış zamanında, isterse savaş zamanında işlensin, önlemeyi ve cezalandırmayı taahhüt ettikleri soykırımın Uluslararası hukuka göre bir suç olduğunu teyit eder.

2. Madde

Soykırım oluşturan eylemler

Bu Sözleşme bakımından, ulusal, etnik, ırksal ya da dinsel bir grubu kısmen ya da tamamen ortadan kaldırmak amacıyla işlenen aşağıdaki fiillerden herhangi biri, soykırım suçunu oluşturur.

a) Gruba mensup olanların öldürülmesi;

b) Grubun mensuplarına ciddi surette bedensel veya zihinsel zarar verilmesi;

c) Grubun bütünüyle veya kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracakları hesaplanarak, yaşam şartlarını kasten değiştirmek;

d) Grup içinde doğumları engellemek amacıyla tedbirler almak;

e) Gruba mensup çocukları zorla bir başka gruba nakletmek;

3. Madde

Cezalandırılacak eylemler

Aşağıdaki eylemler cezalandırılır:

a) Soykırımda bulunmak;

b) Soykırımda bulunulması için işbirliği yapmak;

c) Soykırımda bulunulmasını doğrudan ve aleni surette kışkırtmak;

d) Soykırımda bulunmaya teşebbüs etmek;

e) Soykırıma iştirak etmek;

4. Madde

Kişilerin cezalandırılması

Soykırım suçunu veya üçüncü maddede gösterilen fiillerden birini işleyenler, anayasaya göre yetkili yöneticiler veya kamu görevlileri ya da özel kişiler de olsa cezalandırılır.

5. Madde

Uygulama mevzuatı

Sözleşmeciler Devletler, bu sözleşmenin hükümlerine etkililik kazandırmak ve özellikle soykırımdan ya da üçüncü maddede belirtilen fiillerden suçlu bulunan kimselere etkili cezalar verilmesini sağlamak için, kendi anayasalarında öngörülen usule uygun olarak gerekli mevzuatı çıkarmayı taahhüt eder.

6. Madde

Soykırım suçu ile suçlanan kişilerin yargılanması

Soykırım fiilini veya üçüncü maddede belirtilen fiillerden birini işlediğine dair hakkında suç isnadı bulunan kimseler, suçun işlendiği ülkedeki devletin yetkili bir mahkemesi ya da yargılama yetkisini kabul etmiş olan sözleşmeciler devletler bakımından yargılama yetkisine sahip bulunan uluslararası bir ceza mahkemesi

tarafından yargılanır.

7. Madde

Suçluların iadesi

Soykırım fiili ve üçüncü maddede belirtilen diğer fiiller, suçluların iadesi bakımından siyasal suçlar olarak kabul edilmez.

Sözleşmeciler Devletler bu tür olaylarda kendi yasalarına ve yürürlükteki sözleşmelere göre suçluları iade etmeyi üstlenir.

8. Madde

Birleşmiş Milletlerle işbirliği

Sözleşmeciler Devletlerden herhangi biri, soykırım fiillerinin ya da Üçüncü maddede belirtilen herhangi bir fiilin önlenmesi ve sona erdirilmesi için gerekli gördükleri takdirde, Birleşmiş Milletlerin yetkili organlarından, Birleşmiş Milletler Şartı'na göre harekete geçmesini isteyebilir.

9. Madde

Sözleşmenin yorumlanması ve uygulanması

Sözleşmeciler Devletler arasında, bu sözleşmenin yorumlanması, uygulanması ya da yerine getirilmesi ve ayrıca soykırım fiillerinden ya da Üçüncü maddede belirtilen fiillerin herhangi birinden bir devletin sorumluluğu ile ilgili olarak çıkan uyuşmazlıklar, uyuşmazlığın taraflarından birinin talebi üzerine Uluslararası Adalet Divanı önüne götürülür.

10. Madde

Orijinal metinler

Bu Sözleşmenin eşit ölçüde geçerli olan Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri 9 Aralık 1948 tarihini taşır.

11. Madde

İmza, onay ve katılma

Bu Sözleşme 31 Aralık 1949 tarihine kadar Birleşmiş Milletler Üyelerinin ve Üye olmayıp da Genel Kurul tarafından bu Sözleşmeyi imzalamaya davet edilen Devletlerin imzasına açıktır.

Bu Sözleşme onaylanır ve onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tevdi edilir.

Bu Sözleşmeye 1 Ocak 1950 tarihinden sonra Birleşmiş Milletler Üyeleri ile Üye olmayıp da yukarıda belirtildiği gibi davet

edilen Devletler katılabilir. Katılma belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine tevdi edilir.

12. Madde

Sözleşmenin uygulama alanının genişletilmesi

Bir sözleşmeci taraf herhangi bir zamanda, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine hitaben göndereceği bir bildirimle, bu Sözleşmenin uygulanmasını, bu Sözleşmeci Tarafın dış ilişkileri bakımından sorumlu olduğu ülke veya ülkeler bakımından genişletebilir.

13. Madde

Yürürlüğe giriş

İlk yirmi onay veya katılma belgesinin tevdi edilmesinin tamamlandığı gün, Genel Sekreter bir tutanak düzenler ve bunun bir kopyasını Birleşmiş Milletlerin bütün üyelerine ve on birinci maddede belirtilen üye olmayan devletlere iletir. Bu Sözleşme, yirminci onay veya katılma belgesinin tevdi edilmesini izleyen doksanıncı gün yürürlüğe girer.

Daha sonraki bir tarihte tevdi edilen bir onay veya katılma belgesi, bu onay veya katılma belgesinin tevdi tarihini izleyen doksanıncı gün yürürlüğe girer.

14. Madde

Sözleşmenin yürürlükte kalış süresi

Bu Sözleşme Yürürlüğe girdiği tarihten itibaren on yıl süreyle yürürlükte kalır.

Bundan sonraki beş yıllarda, bu sürelerin bitiminden en az altı ay önce çıkma beyanında bulunmamış Sözleşmeci Devletler bakımından yürürlükte kalmaya devam eder.

Çıkma, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine hitaben gönderilecek yazılı bir bildirimle yürürlük kazanır.

15. Madde

Sözleşmenin yürürlükten kalkması

Sözleşmeden çıkmalar nedeniyle bu sözleşmeye taraf devletlerin sayısı on altının altına düşerse, Sözleşme bu çıkma bildirimlerinden en sonuncusunun yürürlük kazandığı tarihten itibaren yürürlükten kalkar.

16. Madde

Sözleşmenin değiştirilmesi

Sözleşmeci Taraflar Genel Sekretere hitaben gönderecekleri yazılı bir bildirim vasıtasıyla her zaman bu Sözleşmede Değişiklik yapılmasını talep edebilirler.

Genel kurul, böyle bir talep karşısında yapılması gereken işleme karar verir.

17. Madde

Bildirimler

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, bütün Birleşmiş Milletler üyelerini ve on birinci maddede belirtilen üye olmayan devletleri aşağıdaki konularda bilgilendirir:

- a) On birinci maddeye göre alınan imzalar, onaylar ve katılmalar;
- b) On ikinci maddeye göre alınan bildirimler;
- c) On üçüncü madde gereğince sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarih;
- d) On dördüncü maddeye göre alınan çekilme bildirimleri;
- e) On beşinci maddeye göre sözleşmenin yürürlükten kalkması;
- f) On altıncı maddeye göre alınan bildirimler;

18. Madde

Depozitörlük işlevi

Bu Sözleşmenin orijinal metni Birleşmiş Milletler arşivinde saklanır.

Sözleşmenin onaylı bir örneği, Birleşmiş Milletler Üyelerine ve on birinci maddede belirtilen üye olmayan Devletlerin her birine iletilir.

19. Madde

Kayıt

Bu Sözleşmenin Yürürlüğe girdiği tarih Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından kayda geçirilir.

T.C.'nin insanlık suçlarını görmek istemeyen Batı

Azad Ronî

Daha önce soykırımlar yaşanmıştı, vardı. Ancak 1944'dan sonra özellikle Nazilerin dünya kamuoyuna teşhir edilmesi, kurulacak olan Nürnberg Mahkemeleri'nde çalışacak olan birçok hukukçu ve akademisyen Hitler ve kadrosunun hangi yeni hukuksal terimlerle cezalandırılacağı tartışılıyordu. Daha da önemlisi Türkiye'den sonra İsrail devletinin de Batı uygarlığının bir ileri karakolu olarak Ortadoğu'ya konumlandırılması, petrol, su ve enerji kaynaklarının güvenliğinin alınması ve Yahudi soykırımını yaptırılarak suçlu hale getirilen Hitler Almanya'sı tarafından finanse edilmesi konusu da dünyanın ekonomik ve siyasetini yönlendiren saldırgan küresel kapitalist sistem güçleri tarafından gündeme getirildi. İsrail devletinin, Batı uygarlığı ve Sami tüccarların siyasi, ekonomik, ticari çıkarları doğrultusunda Ortadoğu'ya konumlandırılıp Arap dünyasıyla sürekli savaş halinde olma ortamının yaratılması amacıyla daha önce beyinleri Avrupa merkezci Alman milliyetçi virüsüyle aşılınmış ve genleriyle yapay bir şekilde oynayıp taşeron olarak kullanılan Nazilerin dünya kamuoyuna teşhir edilmesi, soykırımdan geçirilen Yahudilerin uluslararası mahkemelerde mağdur gösterilmesi gerekiyordu. Bu görevle Polonya Yahudisi ünlü hukukçu Raphael Lemkin görevlendirilmişti. Soykırım sözcüğü, Alman subayların başında bulunduğu faşist Türk ordusu tarafından 1912-1918 yılları arasında Anadolu'nun yerli halkları olan Ermeni, Grek, Pontus Rumları, Süryaniler ve bazı bölgelerde Kürtlere toplu halde kendi anavatanlarında katliamlarla imha edilip yok etmeyi amaçlayan soykırımları betimlemek için -ilk

olarak İstanbul Harp Mahkemesi'nde- ortaya atılmıştı. İstanbul Harp Mahkemesi katliam ve soykırım yaparak insanlık suçu işleyen Enver Paşa, Talat Paşa, Dr. Nazım, Kaymakam Kemal Bey gibi bazı İttihatçılara ve Mustafa Kemal'e idam cezası vermişti. Mussolini ve Hitler'in öğretmeni M. Kemal işgalci İngilizlerin onayıyla İstanbul'da esir alınan son Osmanlı Padişahı tarafından görevlendirilerek Samsun üzerinden Kürdistan'a gönderildikten ve Türkiye'yi, Batı'nın uyarlık yıkıcı ileri karakolu olarak yeniden Anadolu'da inşa etme görevi verildikten sonra bu idamdan kurtuldu.

Erzurum, Sivas ve Amasya Kongreleriyle Kürtleri demokrasi oyunuyla özerklik verilecek sözleriyle kandırıp dolandırarak ve İngilizlerin gizli ajanı olarak Anadolu halkların işgalcilere ve emperyalizme karşı hareketin önderliğini bin bir hile, tuzak ve komplolarla alarak, Türk devletin tek adam, tek diktatör şef görevini Lozan'da güvenle cebine indirdikten sonra Ermeni, Süryani ve Pontus Rumların kanlı eliyle Kürt soykırımlarına başladı...

Nasıl ki Türk askerlerin başında bulunan Alman subayları Ermeni, Pontus Rumları, Süryani ve Kürt soykırımlarından bilgi ve tecrübe edinerek, 23 yıl sonra aynı benzer soykırımı Almanya'da Yahudi ve Roman halklarına yaptılarsa; Lemkin de, sonuçları itibariyle Hitler ve ekibini hukuksal anlamda yargılamak için, barbar İttihatçıların Ermeni, Grek, Pontus Rumları, Süryani ve Kürt soykırımları örneklerinden yaralandı. Ve onları Nürnberg Mahkemeleri'nde -çoğunluğu Yahudi olan- hakimlerin eline verdiği jenosit hukuksal terimle yargıladılar. Bu anlamda gönül isterdi ki, Avrupada Yahudi ve Roman soykırımını gerçekleştirenler dünya kamuoyuna teşhir edilip cezalandırıldıkları gibi; Ermeni, Grek, Süryani, Pontus Rumları ve Kürt soykırımlarını gerçekleştiren uyarlık yıkıcı Türkiye'nin de o dönemki yönetici kadrosu, başta Mustafa Kemal ve ekibi olmak üzere uluslararası mahkemelerde dünya kamuoyuna teşhir edilip savaş ve insanlık suçu işlediklerinden dolayı cezalandırılıyordu. Fakat Batı ülkeleriyle ortak politik, siyasi, askeri ve ekonomik çıkarlar yürüten saldırgan Sami tüccar tekeller, Ortadoğu ileri karakollarının savaş ve insanlık

suçlarını bilerek teşhir edip cezalandırmadılar. Çünkü Ortadoğu ileri karakollarını hem zamana yayılan Kürt soykırımlarında kullanmaya devam edeceklerdi! Hem Ortadoğu petrollerini enerji ve su kaynaklarını denetim altında tutacaklardı. Hem de Batı ile ortak politika, ekonomik çıkarlar yürüten Sami tüccarlar, ikinci ileri karakolu olan İsrail devletinin olmazsa olmaz güvencesiydi. Bu anlamda dünyayı para gücüyle yöneten Sami tüccarlar denetimindeki Batı politikacıları, ileri karakolları Türkiye'siz yapamazlardı. Sürekli ve sistematik olarak yerli halklara katliam ve soykırım yapan Türkiye'nin insanlık suçlarına göz yummaları, görmez ve işitmezden gelmelerin sebebi buydu.

Sami tüccarlar'ın ayrıcalıklı kulları olan Yahudilerden başka hiçbir halka soykırım yapıldığını görmek istemeyen ve insanlık tarihini Yahudi tarihiyle başlatılan yanlış anlayış gibi, soykırımı Yahudi soykırımıyla başlatan Holokost Ansiklopedisi'nin Soykırım tanımına bakalım.

Soykırım Nedir?

Soykırım 1944 öncesine kadar mevcut değildi. Soykırım, bir grubun varlığını ortadan kaldırma amacıyla gruplara karşı işlenen şiddet içeren suçlara karşılık gelen çok özel bir terimdir. İnsan hakları, ABD Haklar Bildirgesi ya da 1948 Birleşmiş Milletler Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'nde görüldüğü üzere, bireylerin haklarıyla ilgilidir.

1944'te Raphael Lemkin (1900–1959) isminde bir Polonyalı-Yahudi, Avrupalı Yahudilerin imha edilmesi de dahil, sistematik cinayet içeren Nazi politikalarını tanımlamaya çalıştı. Irk ya da kabile anlamında Yunanca *geno* kelimesini, öldürmek anlamındaki Latince *cide* kelimesiyle birleştirerek “genocide” (soykırım) kelimesini oluşturdu. Bu yeni terimi önerirken, Lemkin'in aklında “toplulukları ortadan kaldırmak hedefiyle ulusal toplulukların yaşamının esas temellerini imha etmeyi amaçlayan çeşitli eylemlerden oluşan bir koordineli plan” vardı. Bir sonraki yıl, Almanya, Nürnberg'de toplanan Uluslararası Askerî Mahkeme'nin üst rütbeli Nazilere karşı suçlaması insanlığa karşı işlenen suçlardı.

“Soykırım” kelimesi hukukî değil de, tanımlayıcı bir terim olarak iddianameye dâhil edildi.

Birleşmiş Milletler 9 Aralık 1948’de, Holokost’un gölgesinde ve Lemkin’in yorulmak bilmez şahsî çabalarının da önemli katkısıyla Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi’ni onayladı. Sözleşme soykırımı sözleşmeye taraf ulusların önlemeyi ve cezalandırmayı üstüne aldığı bir uluslararası suç olarak tayın etti. Soykırım sözleşmede aşağıdaki gibi tanımlanır:

Bu Sözleşme bakımından, ulusal, etnik, ırksal ya da dinsel bir grubu, kısmen ya da tamamen ortadan kaldırmak amacıyla işlenen aşağıdaki fiillerden herhangi biri, soykırım suçunu oluşturur:

- (a) *Gruba mensup olanların öldürülmesi,*
- (b) *Grubun mensuplarına ciddi surette bedensel ya da zihinsel zarar verilmesi,*
- (c) *Grubun bütünüyle ya da kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracak hesaplanarak, yaşam şartlarını kasten değiştirmek,*
- (d) *Grup içinde doğumları engellemek amacıyla önlemler almak,*
- (e) *Gruba mensup çocukları zorla bir başka gruba nakletmek,*

Tarih boyunca birçok grup-hedefli şiddet vakası vuku bulmuşken ve hatta sözleşme yürürlüğe girdiğinden bu yana, terimin hukukî ve uluslararası gelişimi iki ayrı tarihsel döneme yoğunlaşır: Terimin keşfinden uluslararası hukukta kabulüne kadarki dönem (1944–1948) ve soykırım suçunu kovuşturmak için uluslararası suç mahkemelerinin kurulmasıyla terimin etkinleştiği dönem (1991–1998). Sözleşmenin diğer bir temel yükümlülüğü, soykırımı önlemek, ulusların ve bireylerin yüzleşmeye devam ettikleri bir zorluk olarak duruyor.

Daha fazla bilgi için, lütfen Birleşik Devletler Holokost Anı Müzesi Vicdanî Komitesi’nin sitesini ziyaret edin (bkz. aşağıdaki ilgili linkler). Vicdan Komitesi’nin görevi, ulusal vicdanı uyandırmak, politika oluşturanları etkilemek ve soykırım ya da benzeri insanlığa karşı suç fiillerini durdurmaya çalışmaya ve bu fiillere karşı koymaya yönelik dünya çapında eylem teşvik etmektir.⁶⁶

SOYKIRIMIN ZAMAN ÇİZELGESİ

Bu, soykırım kavramının gelişiminde ciddi kavramsal ve hukukî ilerlemenin kaydedildiği bir zaman sürecini kapsar. Soykırım olarak kabul edilebilecek bütün olayların detaylandırılması na kalkışmaz. Daha ziyade soykırım teriminin nasıl şiddet karşıtı grupların yaygın tehditlerine yanıt veren siyasî, hukukî ve etik sözlüğün bir parçası hâline geldiğini açıklamaya çalışır.

1900: Raphael Lemkin

“Soykırım” sözcüğünü üreten Raphael Lemkin, 1900 yılında Polonyalı Yahudi bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Anılarında önceden Osmanlıların Ermenilere karşı yaptığı saldırıların (birçok bilgin bunu soykırım olarak görür) tarihini, antisemitik katliamları ve bir gruba yönelik şiddetin tarihiyle ilgili okuma yaptığı anlatılır. Bu da grupların yasal olarak korunmasına ilişkin inançlarını pekiştirmiştir.

1933: Adolf Hitlerin Yükselişi

Adolf Hitlerin 30 Ocak 1933'te Şansölye olarak atanmasıyla, Nazi Partisi Almanya'nın kontrolünü ele geçirdi. Kasım ayında, Alman delegeler Cenovadaki silahsızlanma görüşmelerinden ayrıldı ve Nazi Almanya'sı Milletler Cemiyetinden çekildi. Kasım ayında, Madrid'deki uluslararası bir hukuk konferansında Raphael Lemkin (sonradan soykırım sözcüğünü üreten kişi) grupların korunmasına yönelik yasal önlemlerin alınmasını önerdi. Önerisi desteklenmedi.

1939: II. Dünya Savaşı

II. Dünya Savaşı, 1 Eylül 1939'da Almanya Polonya'yı işgal ettiğinde, bu durumun antlaşma uyarınca Anglo-Fransızların Almanya'ya karşı savaş ilan etmesi ile başladı. 17 Eylül 1939'da Sovyet ordusu Polonya'nın doğusunu işgal etti. Lemkin Sovyetler Birliği'ni geçerek Polonya'ya firar etti ve sonunda Birleşik Devletlere ulaştı.

1941: Adı konulmamış suç

22 Temmuz 1941'de Nazi Almanya'sı Sovyetler Birliği'ni istila etti. Alman Kuvvetleri doğuya doğru ilerlerken SS, polis ve askerî personel halka zulmetti ve durum İngiliz Başbakanı Winston Churchill'in Ağustos 1941'de şu sözleri söylemesine yol açtı: "Adı konulmamış bir suça tanık oluyoruz". Aralık 1941'de Birleşik Devletler, Müttefik Kuvvetlerin yanında II. Dünya Savaşı'na girdi. 1941'de mülteci olarak Amerika Birleşik Devletleri'ne gelen Lemkin, Churchill'in sözlerini duymuş ve Churchill'e yanıt olarak "genocide" (soykırım) sözcüğünü ortaya attı.

1944: "Genocide" sözcüğü bulundu.

Nazi liderliği kitle cinayetini araç olarak kullanarak, zorla Avrupa'nın etnik oluşumunu yeniden yapılandırmayı hedefleyen bir dizi nüfus politikası oluşturdu. Söz konusu politikalara kitle cinayetini içeren, artık Holokost diye bahsettiğimiz olay, yani bütün Avrupalı Yahudilerin, Avrupa nüfusundaki Romanların (Çingene) çoğunluğunun öldürülmesi girişimi, Polonya ve eski Sovyetler Birliğindeki sınıf liderliğinin ortadan kaldırılması girişimi dâhildir. Ayrıca bu politikalara artık etnik temizlik diye isimlendirdiğimiz, kaba kuvvet ve cinayet yoluyla gerçekleştirilecek daha küçük çaptaki yeniden yerleştirme politikası da dâhildi.

Washington D.C.'ye taşınan ve Birleşik Devletler Savaş Bakanlığı ile çalışan Raphael Lemkin, 1944'te *Axis Rule in Occupied Europe* isimli yazısında "genocide" sözcüğünü ortaya attı. Söz konusu metin Nazilerin ele geçirdiği topraklardaki yıkım ve işgal yöntemlerini belgeledi.

1945–1946: Uluslararası Askerî Mahkeme

20 Kasım 1945 ve 1 Ekim 1946 arasında, Nürnberg'deki Uluslararası Askerî Mahkeme önde gelen Nazi liderlerinden 22'sini barışa karşı işlenen suçlar, savaş suçları ve insanlık suçları ve bu suçların her birine işlenişine katılım iddialarıyla savaşın önde gelenlerini yargıladı. Uluslararası mahkeme, ilk kez ulusal liderleri adaletin önüne getirecek savaş sonrası mekanizmalar olarak kullanıldı. "Genocide" hukukî olarak değil, tanımlayıcı bir ifade olarak iddianamede yer aldı.

1947–1948: Soykırıma ilişkin uluslararası sözleşmenin oluşturulması

Raphael Lemkin "genocide" sözcüğünü dünyanın her yerinden gelen delegelerin soykırımla ilgili uluslararası terimleri tartıştığı, henüz tam olgunlaşmamış Birleşmiş Milletlere getirdi. 8 Aralık 1948'de, nihai metin oybirliğiyle kabul edildi. Birleşmiş Milletler Soykırım Suçunun Önlemesi ve Cezalandırması Sözleşmesi, 20 ülkenin onaylamasının ardından 12 Ocak 1951'de yürürlüğe girdi.

1950–1987: Soğuk Savaş

Sivil halka karşı işlenen büyük suçlar İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ve Soğuk Savaş sırasında çok yaygındı. Bunların "genocide-soykırım" olup olmadığı, soykırım suçunu Soykırım Sözleşmesi'ne taraf olarak önlemeyi ve cezalandırmayı taahhüt eden ülkeler tarafından pek düşünülmedi.

1988: Birleşik Devletler Soykırım Sözleşmesi'ni imzaladı

5 Kasım 1988'de, ABD Başkanı Ronald Reagan Birleşmiş Milletler Soykırım Suçunun Önlemesi ve Cezalandırması Sözleşmesi'ni imzaladı. Birleşik Devletlerin ulusal bağımsızlığını kısıtlayacağı gerekçesiyle sözleşmeye karşı çıkanlar ve destekleyenler vardı. Sözleşme'nin ateşli savunucularından Wisconsin Senatörü William Proxmire, 1968-1987 yılları arasında Kongre'de Sözleşme'nin imzalanmasını destekleyen 3.000'den fazla konuşma yaptı.

1991-1995: Eski Yugoslavya Savaşları

Eski Yugoslavya savaşları ağır savaş suçları ve insanlığa karşı işlenen suçlarla göze çarpar. Bosna'daki çatışma (1992-1995) II. Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupadaki en sert savaşların ve katliamların olmasına yol açtı. Küçük bir kasaba olan Srebrenitzada, 7.800 Bosnalı yetişkin erkek ve çocuk Sırp Kuvvetleri tarafından öldürüldü.

1993: Karar 827

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Lahey'de eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICTY) kurulmasını öngören, Bosna'daki zulümlere yanıt niteliğinde karar 827'yi yayınladı. ICTY Nurnberg'den bu yana kurulan ilk uluslararası ceza mahkemesiydi. ICTY'nin soruşturabileceği ve yargılayabileceği şunlar şunlardır: 1949 Cenevre Sözleşmesi'nin ağır ihlalleri, savaş kanunları ya da geleneklerinin ihlali, soykırım ve insanlığa karşı işlenen suçlar. Mahkemenin karar yetkisi eski Yugoslavya topraklarında işlenen suçları kapsıyordu.

1994: Ruanda Soykırımı

Nisandan Temmuz'a kadar, çoğunluğu Tutsi azınlık grubun-

dan 800.000 kadar insan Ruanda'da öldürüldü. Muazzam bir boyut, kapsam ve hızla öldürüldüler. Ekim'de, BM Güvenlik Konseyi ICTY'nin kapsamını genişleterek Raunda için Tanzanya, Arusha'da ayrı fakat bağımlı bir mahkeme, Uluslararası Raunda Ceza Mahkemesi (ICTR) kurulmasını sağladı.

1998: Soykırım suçundan ilk mahkûmiyet

Jean-Paul Akayesu'nun Taba kasabasının belediye başkanırken iştirak ve idare ettiği soykırım suçu ve insanlığa karşı suç kapsamındaki eylemleri nedeniyle suçlu bulunduğu 2 Eylül 1998'de ICTR dünyada tarihinde ilk kez soykırım suçu nedeniyle mahkûmiyet kararı verdi.

Söz konusu mahkemeler ve kurulmakta olan Uluslararası Ceza Mahkemesi hukukî anlamda emsallerin ortaya çıkmasına ve kendi yargı yetkileri kapsamında suçların tahkik edilmesine yardımcı olsa da soykırım suçunun cezalandırılması zor bir iştir. Bundan daha da zor olan, soykırımın önlenmesidir.

2004: Darfur'daki Soykırım

Birleşik Devletler tarihinde ilk kez, devam etmekte olan bir kriz "soykırım" adlandırıldı. 9 Eylül 2004'te, Devlet Bakanı Colin Powell Senato Dış İlişkiler Komitesi huzurunda şöyle bir ifade verdi: "Darfur'da soykırım yapıldığı ve hâlâ yapılmakta olduğu sonucuna vardık/vardım. Bu soykırımdan Sudan Hükümeti ile Janjaweed sorumludur."⁶⁷

---

67 Holokost Ansiklopedisi sitesinden alınmıştır.

Dêrsim'de katliamlar yapılırken halkın önderi de idam ediliyordu

Azad Ronî

Dêrsim'de bu katliamlar sürerken; 15 Kasım 1937 günün ilk saatlerinde hukuksuz ve göstermelik olarak kurulan mahkemede; **Kürt halkın önderlerinden Seyid Rıza** ve altı Dêrsimliye hukukun hiçbir zaman işlenmediği Türk mahkemesi daha önceden hazırlanan senaryolar çerçevesinde idam cezası veriyordu. Ve birkaç saat sonra da idam cezası verdikleri siyasi tutsakları, sanki birileri mahkemeleri basıp onları zalimlerin elinden kurtaracakmış korkusuyla alelacele idam ediyorlardı.

İdam edilenlerin isimleri şöyle:

1. 75 yaşındaki Seyid Rıza
2. Seyid Rıza'nın 16 yaşındaki oğlu Reşik Hüseyin
3. Yusufhan aşiret reisi Qemer Hafız'ın oğlu Fındık Hafız
4. Demenanlı Cebrail Ağa'nın oğlu Hesên Ağa
5. Kureyşan aşiret reisi Seyit Hüseyin
6. Kureyşanlı Ulkiye oğlu Hasan
7. Mirza Ali oğlu Ali Ağa

Elazığ Buğday Meydanı'nda sadece Kürt oldukları gerekçesiyle idam ediliyorlardı.

Ve sadece birileri „yargıldılar“ desinler diye göstermelik Türk mahkeme kararlarıyla hukuksuzca, düşmanın eline geçen siyasi esirler keyfince idam ediliyordu.

İdam etmeden önce Seyid Rıza'ya son isteğini sordular. O da, “Saatimi oğluma verin. Eğer oğlumu asacaksanız benden önce asmayın, gözüm görmesin. Hiçbir baba yüreği bu acı sahneye dayanmaz.”

Fakat uygarlıktan nasibini almayan barbar devşirme Türkler, önce oğlunu asarak o acı sahneyi babaya zevkle seyrettirdiler.

Göstermelik mahkeme sadece usul yerini bulsun diye kurulmuştu. 72 kişinin yargılandığı Dêrsim davasında 7 kişiye idam kararı çıkmıştı! 50'den fazla suçsuz Dêrsimli insana da aynı davadan değişik ağır cezalar ve ömür boyu hapis cezaları verildi. Bu siyasi tutsakların bir kısmı sonraki yıllarda konuldukları tabuta benzer cezaevlerinde öldüler.

Dêrsimde soykırım sürdüren Türk devleti, savaşın bütün tuzak ve hilelerine de başvurmuştu: “Gelir bizimle konuşur anlaşırsan halkını katliamdan kurtarmış olursun.” diyerek barış görüşmeleri için davet göndermişti Seyid Rıza'ya. Bunun üzerine görüşmeler için 5 Eylül 1937 günü Erzincan'a doğru yola çıkmıştı. Yol güzergâhının Muti Köprüsü'nde kendisine pusu kurulmuştu. Türk askerleri barış görüşmeleri için gelen Seyid Rıza'yı esir alıp Erzincan'a götürmüş, cezaevine atmışlardı. Görüşmeler için giden yaralı babasının Erzincan cezaevine konulduğunu öğrenen 16 yaşındaki Reşik Hüseyin babasının yokluğuna dayanamadı, “Babamı görmeye gideceğim de gideceğim.” deyip babasının ardından yola çıktı. Gittiği Erzincan'da o da tutuklanıp babasıyla birlikte suçsuz yere idam edilmişti.

M. Kemal'in Ermeni asıllı manevi kızı pilot Sabiha Gökçen,⁶⁸ Diyarbakır Havaalanında kalkan onlarca uçak filosuyla Dêrsim'i bombaladığı sıralarda, bombalardan biri Laçınan Deresi'nde saklanan ailesini bulmuş, 33 güzelim insan gözleri önünde paramparça olmuştu. O cehennem ateşinde yiğit eşi Bese ve oğlu Şex Hesen'i yitirmiş, kendisi de kolunda yaralanmıştı. İşte kolundan

---

68 Atatürk'ün beynini Türk milliyetçiliğiyle yıkayıp yerli halkların katliamında kullandığı manevi kızı Sabiha Gökçen, aynı devlet tarafından katledilmiş Antep'li Ermeni ailenin kızıydı. Asıl ismi Hatun Sebilciyan'dı. Türk pazarında devşirip Türkleştirerek ona Sabiha Gökçen adını verdiler. Ne acıdır ki, soykırımdan geçirilmiş Ermeni halkın devşirilen bir kızı olarak ona Dêrsim'i bombalattılar. Kürt soykırımında kullandılar. Bütün iyi katliamcılarının adını caddele-re, sokaklara köprülere, havaalanlarına, okullara veren uygarlık yıkıcı sistemin karakter ve zihniyetiyle onun da adını İstanbul'da havaalanına verdiler ki, aynı katliamlar, soykırımlar devam edip etsin diye.

yaralı yattığı Elazığ cezaevinden mahkemeye götürülen 75 yaşlarına merdiven dayamış Seyid Rıza'nın yaşı idam edilmek için 58'ye indiriliyor; 16 yaşındaki oğlu Reşik Hüseyin'in yaşı da 21'e çıkarılıyordu.

Göstermelik mahkeme, insanlık hukukunda idam edilmeyecek çok yaşlı ihtiyarın ve daha çocuk yaşlarında bir çocuğun yaşlarında da sahtekârlığa başvurmuştu.

Seyid Rıza'nın, yaşının 58 olduğuna dair mahkemenin hukuk dışı, düzmece ifadelerle oğlu yaşlarında Bırae Dergu adlı birisini tanık olarak gösterme senaryosuna yanıtı şöyle olur:

“Tanık benim büyük oğlumdan iki yaş küçüktür. Oğlumdan küçük biri yaşımı belirler ve yasa da bunu kabul ederse, benim buna itirazım olamaz...” diyerek uygarlık yıkıcı Türk Egemenlik Sistemi'nin uluslararası hiçbir hukuka, hiçbir yasaya dayanmayan, insanı değerleri tanımayan, adaleti itibarsızlaştıran iktidarın zalim ve zulmünü gözler önüne seriyordu.

Sami tüccar ailelerin ellerindeki Hükümet yanlısı TAN Gazetesi'nin 16 Kasım 1937 tarihi manşet haberi şöyle:

“Dêrsim Şakilerinin Akıbeti: Tunceli hadisesine ait muhakeme bitmiştir. Tunceli'de isyan eden 58 suçluya ait karar tefhim edilmiştir. Bu karara göre suçlulardan 11'i idama mahkûm olmuş, fakat içlerinden dördü hakkında idam cezası yaşlarının geçkin olmalarından dolayı 30 sene ağır hapse tahvil edilmiştir. Diğer yedi İdam mahkûmları şunlardır: Seyid Rıza ile oğlu Hüseyin, Seyhanlı aşireti reisi Hasso Seydi, Yusufhanlı aşiret reisi Kamer oğlu Fındık, Demenanlı aşiret reisi Cebrail oğlu Hasan, Kureyşanlı Ulikeye oğlu Hasan ve Mirza Ali oğlu Ali'dir. İdam hükümleri bu sabah infaz edilmiştir. 14 suçlu hakkında beraat kararı verilmiştir. Diğer suçlular da muhtelif ağır cezalara mahkûm olmuşlardır.”⁶⁹

Aynı TAN Gazetesinin bir başka haberi M. Kemal Atatürk ile ilgili:

Cumhurreisi Dün Elaziz'de Karşılandı: Cumhurreisimiz Atatürk, bugün saat 13.00'te Elaziz'i ilk defa olarak şereflendirdi-

ler. Elazizler, Büyük Şefe karşı emsalsiz karşılama tezahüratı yapıyorlardı. Önderimizin şehre ayak basmaları top ateşleriyle selamlandı ve Atamız kendilerini karşılayan mekteplilere, askerlere iltifatlarda bulundular...”⁷⁰

Dêrsim soykırım tanıklarından Kheke İsmail Khekili anlatıyor:

“Seyid Rıza’yı astıklarında, Atatürk’te orada hazır bulunuyordu.

Seyid Rıza’nın yaşını küçültmek için Rayber, Bırae Dergu’yu biraz para verip kandırarak mahkemeye yalancı tanık olarak getiriyor. Bırae Dergu, fakir bir adamdı. Kureşanlı’ydı. Rayber, kendisine diyor: “Mahkemede de ki, ‘Seyid Rıza’nın yaşı küçük’ bir de de ki, ‘Halvoriye’de hükümete karşı silah kullanmaya yemin etti. Rusya’ya geçip, Türkiye’yi şikâyet etmek için Erzincan’a geldi. Niyeti oradan geçip Rusya’ya gitmekti.”

Bırae, mahkemede Rayber’in tembihlediği gibi ifade verince, Seyid Rıza ona dönüp diyor: “Kureşanlım, ben sana ne diyeyim, sen ceddinden bulasın!”

Qop için de diyor ki, “Toprak senin başına Rayber. Benim sonum güz günüdür kısadır, senin bir yaz günü gelecek sonun, benimkinden uzun mu uzun acılar çekeceksin!”

İkisi de Seyid Rıza’nın beddualarıyla geri dönüyorlar. Bırae Dergu, İştéro’ye dönüyor, üç günün akşamı karın ağrısı çekiyor, o gecenin sabahına kalmadan can veriyor.

Seyid Rıza’nın oğlu Usen aranmıyordu. O da Rayber’in yüzünden kahredip gidip Harput’ta babasına kavuştu. Babasını Erzincan’dan Elazığ’a getiriyorlar, Usen’i de Elazığ’da tutuklayıp babasının yanına kapatıyorlar. İkisini birlikte asıyorlar. Devlet bedbahttı! Şimdi de kimse de baht kalmamış. Seyid Rıza’yı dara çektiklerinde üç kere ip kopuyor. Bir kez ip koptuğunda hakkı odur ki, onu bir daha asmasınlar. Seyid Rıza’nın yaşı çok büyüktü.

Atatürk, onu mahkeme etti, yaşını küçültüp öyle astı.

Seyid Rıza asıldığında Elazığ'da çok insan vardı. Onlar gözleriyle görmüşler. Kendileri anlattılar bize, dediler: "Seyid Rıza asıldığında Atatürk de izleyenler arasındaydı. Tanınmamak için subay elbisesi giyinmişti."

Şimdi insan asılmadan önce duşunu aldırıyorlar, yakasız gömleğini giydirip suçu neyse kâğıda yazıp boynuna asıyorlar. O şekilde darağacı altına getiriyorlar. İdam sırasında görevli gardiyanlardan biri bizim oralıydı. Tanık kendisi bize anlattı, dedi:

"Seyid Rıza hücrelerinden çıkarıldığında memurlar iki yanda sıra halinde dizilip bir koridor oluşturdular. Atatürk, subay elbisesi giyinmiş görevlilerin arasında yer alıyordu. Seyid Rıza, onu tanıyınca, ona öyle bir bağırış bağırıldı ki, herkes irkildi. Atatürk'e bakıp hiddetle seslendi, 'Sen Ankara'dan buraya beni asmaya mı geldin?' (Meğerse Seyid Rıza bunu Atatürk'e söylemiş! Oysa devşirme Çağlayanlı kitabında bu kelimeyi Seyid Rıza'nın kendisine söylediğini yazarak tarihi bir çarpıtmaya imza atmış. A.R.)

Seyid Rıza kendisine bağırınca, Atatürk geri çekilip kendisini sakladı. İnsanlar şaşakaldı, Atatürk'ü nasıl tanıdı diye."

Dêrsim ağalarını astıktan sonra cesetlerini götürüp Çorçuğ Tepesi'de yaktılar. Abasanlılardan Seyid Rıza, Oğlu Resik Usen. Yusufanlılardan Qemer Ağa'nın oğlu Fındıç, Denanlılardan Arekiyeli Cıvrail Ağa Hesen ile Alie Mirze Sile Hemi, Kureşanlılardan Usene Seyiti ile Hesene İbrahim Qıcı'yı astılar. Ağaların hepsini birlikte asıp cesetlerini birlikte yaktılar. Daha sonra ben de gidip yakıldıkları yeri gördüm, cesetlerin yakıldıkları yere beton döküp düzlemişlerdi.

Hükümet yetkilileri demişler:

"Bunların mezarlarında ot bitmesin, ot biterse koyun keçi gelir otlansın, mezarlarında biten ottan yiyen hayvanların sütünü içen Kırmancılar (Kürtler), dikbaşı Seyid Rıza gibi önderlerin ruhuyla donansın yine."⁷¹

71 Cemal Taş, Dağların Kayıp Anahtarı-Dêrsim 1938 Anlatıları, İletişim Yayınları, 2011, s. 209-212

Seyid Rıza'yı idam etme görevi Çerkez İhsan Sabri Çağlayangil'e veriliyor

Osmanlı'nın dağıldığı bir süreçte İttihat Terakki Cemiyeti, önce halkların desteğini alıp devleti ele geçirmek için “özgürlük, eşitlik ve vatan” sloganları atmıştı. İktidarı ele geçirdikten sonra da katliamlarla Rumları yurtlarından çıkardılar. Ermenilere, Pontus Rumları ve Süryanilere soykırım yaptılar. On yıl sonra aynı senaryo yenileniyordu. Bu kez İttihat Terakki'nin gizli örgütü Teşkilat-ı Mahsusa'nın üyesi Mustafa Kemal önce Kürtlerin desteğini alıp devleti ele geçirmek için, “Kürtlere özerklik verilecek! Devlet, Kürtlerin ve Türklerin devleti olacak!” diyordu Erzurum, Sivas kongrelerinde ve Lozan'da. Uygarlık yıkıcı devşirme Türkler hiçbir zaman sözünde durmazlar. Çünkü arka perde onları yönlendiren başka güçler var.

“Emperyalizme karşı savaşıyorum.” psikolojik savaş propagandası sloganıyla Kürtlerin, sosyalistlerin, İslamcılarının desteğini alarak, Doğu halkların sosyalizm ve demokratik özerklik mücadelesini yürüttükleri bu zor süreçte onlar gibi görünerek desteklerini almalı, önce devleti ele geçirmeli niyetiyle yerli halkları kandırıp dolandırarak, “Türklerin Kurtuluş Savaşı” adı altında kendi iktidarını sağlamlaştırmak⁷² ve Batı'nın Ortadoğu ileri

---

72 82 yıl sonra, 2002 yılında İslamcı çevrelerin ve Kürtlerin desteğini alıp başbakan olduğu günden 2012 yılına kadar 12 defa Kürdistan seferine çıkan Recep Tayyip Erdoğan da, başbakanlığının ilk yıllarında eski başbakan Mesut Yılmaz gibi „Avrupa'nın yolu Diyarbakır'dan geçer” sloganları atıyordu. M. Kemal'i taklit ediyor, onun gibi Kürtlerin gücünü arkasına almadan iktidarını sağlamlaştırmayacağını biliyordu. Bunun için Diyarbakır'a Amed diyerek Kürtlerin sempatisini topluyor, “Kürt sorunu benim sorunumdur, ben çözerim“ sloganlarıyla Kürtlerin desteğini alarak seçimlerde ikinci kez başbakan seçildi. Sahte „demokratik açılım, Kürt açılımı, Alevi açılımı“ gibi oyalama tiktikleri ve Kürt Özgürlük Hareketi'n barış ve demokratik çözüm süreçlerini kendi iktidarını sağlamlaştırmak, dini siyasi ve ekonomik çıkarları doğrultusunda kullanan bir mafya örgütü olan Gülen Cemaati'n okullarında Türk-İslam ideolojileriyle beyinleri yıkanıp vicdanları teslim alınan cihatçı kadroları devlet kurumlarına yerleştirmek için kullandı. Böylece Pantagon'nun projeleri çerçevesinde 2007'de askerle anlaşarak iktidarını sağlamlaştırdınca, 2008'de hem Oslo'da Kürtlerle gizli

karakolunu bin bir İngiliz oyunları, hile, komplo ve özenle örülen tuzaklarla Anadolu'da İsrail gibi Siyonist bir devlet inşa eden İngiliz gizli ajanı devşirme Mustafa Kemal; Ankara Hükümeti'ne saldırgan kapitalist güçlerin sayesinde Lozan'da devlet güvencesi aldıktan sonra İttihatçı arkadaşlarının yarıda bıraktığı yerli halkların soykırımlarına yeniden başladı. Kürt önderi Şeyh Said ve 47 arkadaşını 29 Haziran 1925 günü, sabah güneşin ışınları ortalığı aydınlatır aydınlatmaz Amed Dağkapı Meydanında asılırken, ahşaptan yapılmış tribündeki koltuklarda zafer şenliğin çığlıklarını atıp seyreden devşirme Türk büyükleri gibi; Kürdistan'da bir bir idam ettiği Kürt önderlerini sevkle seyretmek amacıyla gizlice Elazığ üzerinden Diyarbakır'a gideceğini, Elazığ'a uğrayacağı 15 Kasım 1937 tarihinde, Dêrsim Kürt önderi Seyid Rıza'nın idamında hazır bulunacağını devletin gizli örgütü ve Çağlayangil gibi bazı emniyet görevlilerine bildirmişti.

Bu nedenle M. Kemal'in gizlice Elazığ'a uğrayacağı o Pazartesi günün sabahı Seyid Rıza'nın idamının alelacele hazırlığın yapılması için Emniyet Genel Müdürlüğü'n emrinde çalışan Çağlayangil görevlendiriliyor.

Neden devşirme Çağlayangil görevlendiriliyor?

Kafkas halkları olan Çerkezler Rusya ile 1763 yılında başlayıp, 101 yıl süren özgürlük savaşları 1864 yılında yenilgiyle sonuçlanmış; Rus orduları Çerkezyan'ın **siyasi** başkenti olan Sochi'ye girmiş, 3,5 milyon Çerkez ülkelerini terk etmek zorunda kalmıştı. 1,5 milyon kişinin bu göç sırasında hayatını kaybettiği tahmin ediliyor. Mimar tanrının Rusya eliyle topraklarından sürdüğü 2 milyona yakın Çerkez onların planları gereği Osmanlı'ya sığınyor. Osmanlı, katliamlardan dolayı kendisine sığınan Çerkezleri Karadeniz bölgesinde Pontus Rumların yaşadığı topraklara

---

barış görüşmeleri başlatıyordu, hem de ona paralel olarak soykırım operasyonları başlatarak on binlerce Kürdü zindanlara doldurdu. 2014 ise hem Kürtleri "barış süreci sürüyor, yasa çıkaracağım" diye oyalayıp zaman kazanıyor, hem de Kürtlere Kobani, Şengal ve Rojava'da saldırıp katliam yapan IŞİD'e her türlü yardım etmeye ve Kürtleri katletmeye devam ediyor. Ortadoğu'da ABD'nin ve kendisine 2004 yılında "Cesaret Ödülü" veren küresel süper güçlerin taşeronluğunu yaptığını açıkça göstermiş oluyordu.

yerleştiriyor. Balkan göçmenleri gibi, bu Kafkas göçmenlerini de İttihat Terakkiciler Türk-İslam ideolojisiyle devşirip eğiterek, onların eliyle önce yerli halklar olan Pontus Rumları, sonra Ermeni ve Kürtleri katliamlarından geçirirken kullandılar. Şu an 5 milyon Çerkez (Çeçen, Abaza, Lezgiler, Gürcü, Laklar, Kabartaylar, Ubuhlar, Adigeler) Türkiye’de yaşıyor. Hepsi de Sami tüccarlar’ın tarihsel programları çerçevesinde kendi tarihinden, kültüründen uzaklaştırılıp Türkleştirilmiş. Türklerden daha çok Türk olduğunu bağıırıyorlar.

İşte Hıristiyan dedesi bu göç sırasında Osmanlı’ya sığınmış Çağlayangil, Türkiye okullarında Türk ırkçılığı ile yetiştirilmiş, Kürt katliamlarında ve Kürt önderlerini idam etmede kullanılan Mustafa Kemal’in askerlerinden biriydi. O, Çerkez kökenli olmasına rağmen beyni ırkçı-şovenist Türk-İslam ideolojisiyle yıkanıp vicdanı teslim alınmış biriydi. Artık uygarlık yıkıcı sistem bu tip devşirmelere istediğı katliam, istediğı soykırım, istediğı idam hazırlığı yaptırabilirdi.

İdamı hemen pazartesi sabahı organize etme görevi verilen göçmen kökenli Çerkez İhsan Sabri Çağlayangil, olayı egemen görüş doğrultusunda birçok yerinde çarpıtarak anlatıyor.

Çağlayangil, Seyid Rıza’yı idam etme hazırlığını şöyle anlatıyor:

“Yıl 1937.

Şükrü Sökmensüer, Atatürk dönemin ünlü Emniyet Genel Müdürlerinden.

Bir gün beni çağırdı. ‘Atatürk, Diyarbakır’da Singeç Köprüsü’nü açmaya gidecek.’ dedi.

O tarihte Seyid Rıza, Dêrsim’in lideri. Aynı zamanda kendisi peygamber sülalesinden geliyor. Seyid Rıza’nın bir de dini kimliğı var.

Fırat, Şeytan Köprüsü denen mevkide dört metreye kadar daralır. Derinliğı de deniz gibi 17 metre olur. Burada bir köprü yapmışlar. Köprü’nün başında bir karakol. Karakolda da otuz üç askerimiz var. Askerlerin başında İsmail Hakkı adında bir yedek teğmen duruyordu.

Köprüye Dêrsimliler bir baskın düzenliyorlar. Baskında karakol yakılıyor ve otuz üç askerimiz şehit ediliyor.

İşte bu olay, Dêrsim isyanının başlamasıdır.⁷³

Atatürk olayla ilgileniyor ve ilgililere kesin talimat veriyor: “Bu meseleyi kökünden hallediniz.”

Elazığ’da o tarihte Müfettiş-i Umum-i Hüseyin Abdullah Akdoğan Paşa var:

Malatya emniyet Müdürlüğü’nden Ankara’ya tayin edilmişim. Vali İbrahim Ethem Akıncı. Şövalye, çeteci bir adam. Demirci Efe ile birlikte Kurtuluş Savaşı’nda çete kurmuş. Vali, bakanlığa şifre çekmiş. “Emniyet Müdürüm Ankara’ya tayin edildi, biz Elazığ’a gidip Dêrsim Harekâtını birlikte görmek istiyoruz.” demiş. O zaman bu isyan olayı ile ilgili türlü rivayetler var:

Uzatmayalım, biz Ankaradan müsaade istihsal edilerek (izin alınarak) Vali Akıncı ile birlikte Elazığ’a varıyoruz. Müfettiş-i Umum-i Abdullah Paşa’nın misafiri oluyoruz. İsteğimizi anlatıyoruz kendisine, Dêrsim harekâtını incelemek istediğimizi söylüyoruz. Paşa bize, “İyi ki geldiniz.” diyor. “Ben de yarın orada bir mevkiye gideceğim. On beş gün önce tercüman aracılığı ile asilerle konuştum. Kendilerine, ‘Aşiretlerinin başı olan kişileri teslim ederseniz harekâtı durduracağız, barış yapacağız’ dedim. Yarın da son gün. Gideceğimiz mevki biraz tehlikeli. Ne olacağı belli olmaz. İsterseniz sizi de alabilirim.” dedi.

Yemek yedik. Zeytinyağlı sıcak bir yemek. Ben alışkın değilim, hastalandım. Ateşim otuz sekiz. Ama olayı da kaçırmak istemiyorum. Hasta hasta, önceden belirlenen harekât sahasına varmak için yola çıktık.

Asilerle karşı karşıya

Önümüzde ve arkamızda birer kamyon. Biz ortadayız. Kamyonun birinde askerler var. Diğerinde, fırından yeni çıkmış sıcak

73 Olayı tek yanlı, yalanlarla dolu resmi görüş doğrultusunda anlatan Çağlayangil, öldürülen otuz üç askerin karakola aldıkları Dêrsimli bir Kürt kadına tecavüz eden barbar suçlular olduğunu anlatmıyor. Yazının sonundaki “Dêrsim’e girme provokasyonları: Tecavüz olayları” konusuna lütfen bakın. A.R

sıcak ekmekler. Yollar devriye dolu. Devriyeler mevzilenmiş. Bu arada devriyeler bize yanlışlıkla ateş de açtılar. Önlendi.

Gideceğimiz yere geldik. Yüksek bir yerden aşağıya indik. İndiğimiz yere silahlı asker dizildi. Abdullah Paşa, muhtemel bir pusuya karşı önlemler aldırılmıştı. Benim yanımda fotoğraf makinası var.

Bir süre bekledik. Ortalarda kimseler yok. Bağırдық çağırдық, bir tercüman çıktı ortaya.

Abdullah paşa, “Geldiniz mi?” dedi.

“Geldik.” dediler:

Ortaya, göğsü bağı açık, uzun boylu levent adamlar çıktı.

Abdullah Paşa, gelenlere çuvalarla ekmeği dağıttı. Açtılar. Hemen ekmekleri kırıp yemeye başladılar. Kalanları da koyunlarına soktular.

Paşa onlara sordu: “Listede yazılı olanları getirecek misiniz?”

“Üç kişi hariç, on iki kişiyi getireceğiz.” dediler.

Abdullah Paşa, “Olmaz.” dedi. Onlar da son derece kararlı bir biçimde:

“Paşam n’idek, olmazsa olmaz.” dediler.

Asiler dağlara sığınmışlar. Bir mavzerli, bir alayı durdurur. Paşa onlara biraz sert, “Devletle baş edemeseniz.” dedi ve ekledi: “Niçin teslim etmiyorsunuz?”

İçlerinden en uzun boylu olanı öne çıktı: “Bir kadının tek kocası olur. Şimdi siz hükümsünüz. Askeriniz var. Bugün buradasınız. Bunları size veririz, alır gidersiniz. Biz yarın yine onların elinde kalırız. Bunlar, bu ağalar bizim külümüzü atırırlar: Siz Dêrsim’e giremiyorsunuz. Jandarmanızı sokamıyorsunuz.”

Abdullah Paşa, durdu, düşündü, sonra tercümana şunları söyledi: “Ben Kastamonuluyum. Kastamonu’nun tarihini bilir misiniz? Şehrin ortasından bir dere akar. Etraf birdenbire dağ gibi meyillenir. Vaktiyle bir tarafında Kastlar, öte tarafında Tuman’lar varmış. Kenti bunlar kurmuş. Bunun için ‘Kastuman’ demişler, kelime zamanla Kastamonu olmuş. Ben sizin aşiretiniz de bugünkü Demenan. Siz benim akrabamsınız. Atalarımız bir yerde buluşurlar: Yapmayın. Size on beş gün daha izin vereyim. Gidin ve on

beş gün sonra bu listedekileri getirin.”

O listede Seyid Rıza da var. Ve teslim etmeyecekleri üç kişiden birisi de Seyid Rıza. Ben bu sırada olayın resimlerini çektim. Döndük.

Asilerle konuşmaktan döndüğümüzde Erkan-ı Harp, Kurmay Albay Neşet Bey-Çanakkale Valisi olduğumda bu zatı Çanakkale Garnizon Kumandanı olarak buldum, bize “Bu işleri hep Seyid Rıza yapıyor, Seyid Rıza, Peygamber sülalesinden değil. Kendisine küçükken hastalık gelmiş. Ailesine demişler ki ‘Bunu kundağı ile kiliseye götürüp bırakın, sabahleyin alın, bir şeyi kalmaz.’

Denileni yapmışlar. Bırakıp sabahleyin almışlar. Rivayete göre, çocuklar değişmiş.” dedi.

Neşet Albay iddia ediyor ki Seyid Rıza, peygamber sülalesinden değil. O Seyid Rıza büyümüş. Şeytan Köprüsü’nü yakmış. Dini lider olmuş. Dêrsimlilerin başına geçmiş, isyanı da o idare ediyormuş.

Bu olaydan sonra Ankara’ya döndüm. On beş günlük ikinci müddet bitmiş, Abdullah Paşa’ya listedekileri teslim etmemişler.

Aradan aylar geçti, Seyid Rıza ve çevresi yakalandı. Mahkemeleri sürüyor. İşte bu sırada Atatürk, Diyarbakır’daki Murat Suyu üzerinde yeni yapılan Singeç Köprüsü’nü açmak için Elazığ’a gelecek. Karayoluyla Singeç Köprüsü’ne geçecek.

Emniyet Genel Müdürü Şükrü Sökmensüer Bey bana, “Atatürk, Singeç Köprüsü’nü açmaya gidecek. Dêrsim harekâtı bitti. Beyaz donlu altı bin doğulu Elazığ’a dolmuş. Atatürk’ten Seyid Rıza’nın hayatını bağışlamasını isteyecekler: Beyaz donluların Atatürk’ün karşısına çıkmalarına meydan vermeyelim.” dedi.

1937 yılında resmi tatil, cumartesi öğleden sonra. Atatürk, pazartesi günü Elazığ’a gelecek. Bizden istenenler, asılacak asılsın ve Atatürk’ün karşısına beyaz donlular çıktığı zaman iş işten geçmiş olsun.

O dönemde Elazığ Valisi Şefik Bey, Savcı Hatemi Senihi Bey, Emniyet Müdürü Serezli İbrahim Bey, savcı yardımcısı ise, Hukuktan sınıf arkadaşım.

Şükrü Sökmensüer bana, “Sivillerden Emniyet Genel Müdür-

lügü'nün siyasi şubesinden istediklerini al. Atatürk'ün istasyondan halkevine kadar korunması de size ait.” dedi. Başta Macar Mustafa olmak üzere altı kişi alıp yola çıktım. Trenle Elazığ'a vardım. Emniyet Müdürü İbrahim Bey'e gittim. Savcı için, “Kural dışı bir şey yapmaz, mümkün değil.” dedi.

Savcıya gittim. Durumu kendisine anlattım. Bu konuda Adalet Bakanlığı'ndan bir telgraf aldığını Cumartesi tatil olduğunu, tatilde ise sonuç almanın mümkün olmadığını bana bildirdi.

Ve ekledi, “Ben de mahkemeleri etkileyemem.”

Oysa mahkemenin kararını Atatürk gelmeden verilmesini ve Seyid Rıza meselesinin kapanmış olmasını istiyorduk. Ben bunu hal etmek için hükümet tarafından buraya gönderilmiştim.

Savcı yardımcısı arkadaşım bana, “Sen valiye söyle, bu savcı rapor alsın gitsin, ben senin istediğini yaparım.” dedi.

Biz, mahkemenin tatil günü işlemlerini ve alınacak sonucun infazını istiyorduk.

Savcı rapor aldı. Arkadaşım vekil olarak savcının yerine geçti.

Mahkeme hâkimini evinde buldum. Gittiğimde mahkemenin aldığı kararı yazdırıyordu. Hâkimle konuştuk. Kendisi, kararı daktiloya çektirmekle meşguldü.

Hâkim bana, “Cumartesi mahkeme toplanmaz, ancak pazar-tesi günü mahkemeyi toplar; kararı veririz. Salı günü de idam hü-kümlerini yerine getiririz.” dedi.

O zamanlar dördüncü bölgede temyiz hakkı yok. Abdullah Paşa, sıkıyönetim kumandanı olarak kararı tasdik edecek. O da, “Yukardaki karar tasdik olunur” demiş, basmış boş kâğıda imzasını. Yukarıya, “Abdullah Paşa'nın idamı” diye yazsanız kendisi asılacak.

Hâkime “Dediğiniz gün Atatürk geliyor. Maksat hâsıl olmuyor ki.” dedi.

Hâkim, “Başkaca bir şey yapılamaz.” diyerek kestirdi attı. Ben de kendilerine “Sizin saat 17.00'den sonra davaya devam ettiğiniz olmuyor mu?” diye sordum.

“Ooo, çok oluyor. Gün oluyor dokuzlara onlara kadar çalışıyoruz.”

“Eee, sondan beş saat ihlal ediyorsunuz da baştan beş saat ihlal etseniz, olmuyor mu? Yani pazar akşamı sahurdan sonra mahkemeyi açarız. Pazartesi günü, saat 24.00’ten sonra başlıyor.” dedim.

Hâkim, “Elektrikler kesiliyor.” dedi.

Ona da çare bulduk. Otomobil farları ile hapishaneyi aydınlatırız. Halkevine lüksler koyarız.

Hâkim bu defa, “Samiin (izleyiciler) yok.” dedi.

Ona da çare bulduk. Samiin de getiririz.

“Kaç kişi asılacak?”

“Onu karardan önce söyleyemem.” dedi. Ama ekledi: “Savcı, 27 kişinin idamını istedi.”

“Biz ona göre mi hazırlığımızı yapalım?”

“Bilemem.” dedi.

“Beni asmaya mı geldin?”

Ceza İnfaz Kanunu, her asılanın ayrı bir yerde asılmasını, asılanların birbirini görmemesini emrediyordu. Bu şartı da yerine getirmeye çalıştık. Her meydana dört sehpa kurduk. Vali, bir de çingene cellat buldu. Gece 12.00’de hapishaneye gittik. Farlarla çevreyi aydınlattık. Mahkemenin 72 sanığı var.

Sanıkları aldık. Mahkemeyle götürdük. Çingene de geldi. Adam başına on lira istedi, peki dedik.

Sanıklar Türkçe bilmiyor: Mahkeme kararı açıklandı. Yedi kişi ölüm cezasına çarptırılmış, sanıklardan bazıları berat etmiş, bazıları da çeşitli hapis cezaları almıştı.

Kararlar okununca hâkim, ilamda idam lafını kullanmadığı ve ölüm cezasına çarptırılmaktan bahsettiği için verilen hükmü iyi anlamadılar:

“İdam tunne” diye bir velvele koptu.

Biz Seyid Rıza’yı aldık. Otomobilde, benimle polis Müdürü İbrahim’in arasına oturdu. Jeep, jandarma karakolunun yanındaki meydana durdu.

Seyid Rıza, sehpaları görünce durumu anladı.

“Asacaksınız.” dedi ve bana döndü:

“Sen Ankaradan beni asmak için mi geldin?”⁷⁴

74 Özel savaş devletin en üst kademelerinde görev almış, bir dönemin emniyet görevlisi ve Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil, konuyu bilinçli olarak çarpıtarak yazıyor. İşgalciler tarihini avcılar yazdıkları sürece, hayvanları avlar gibi katliam ve soykırımdan geçirdikleri yerli halkların tarihlerini de kendileri yazacaktı. Selçuklu, Osmanlı ve Türkiye dönemlerinde devşirme geleneğiyle kendi kültüründen uzaklaştırılıp Türklüğü kazanç ve geçim kapısı olarak görüp yetişen devşirmeler ciddiye alınmayacak ölçüde kişiliksiz, tutarsız ve yalancı karaktere sahip oldukları tarihi bir gerçektir. Kafkasyada Ruslar tarafından yenilgiye uğrıtılan Çerkez dedesinin Osmanlı'ya sığındığını çok iyi bilen Çağlayangil, Türklük pazarında yalana başvuruyor; Seyid Rıza'nın kendisine, “Sen Ankaradan beni asmak için mi geldin?” dediğini aktarıyor. Fakat yukarıda Dêrsim soykırım tanıkların ağızından aktardığımız belgelerden anlaşılıyor ki, bu doğru değil. Dêrsim soykırım tanıkları, bu kelimenin orijinalinin Seyid Rıza'nın kendisine değil, 15 Aralık 1937 günün sabahı Mustafa Kemal'e, “Sen Ankaradan buraya beni asmaya mı geldin?” diye söylediğini şöyle aktarıyorlar: “İdam sırasında görevli gardiyanlardan biri bizim oralıydı. Tanık kendisi bize anlattı, dedi.

“Seyid Rıza hücrelerinden çıkarıldığında memurlar iki yanda sıra halinde dizilip bir koridor oluşturdular. Atatürk, subay elbiseleri giyinmiş görevlilerin arasında yer alıyordu. Seyid Rıza, onu tanıyınca, ona öyle bir bağırış bağırıldı ki, herkes irkildi. Atatürk'e bakıp hiddetle seslendi, ‘Siz Ankaradan buraya beni asmaya mı geldiniz?’” (age.)

Saklanıp gizlenmeye çalışan ve biraz sonra bir Kürt önderin idamını zevkle seyrederek olan M. Kemal'den ses yok. İnsanlık suçunu sessiz kalarak geçiştiriyor: “.....”

„Ben sizin hile ve yalanlarınızla başedemedim. Bu bana dert oldu. Ama ben de sizin önünüzde diz çöküp eğilmedim. Bu da size dert olsun!“ diye bir diyalogun geçtiği gün gibi açık. Oysa “Atatürk bir gün sonra Elâzığ'a geldi.” diyen Çağlayangil, Seyid Rıza'nın idam öncesi Mustafa Kemal ile görüşüğünü bilinçli olarak gizliyor; olayları tıpkı MİT elemanı Mehmet Eymür gibi özel savaş devletini kötülemeyecek ve zarar vermeyecek şekilde çarpıtarak anlatıyor. Herhalde “Bu bir devlet sırrıdır, anılarını yazacaksın Atatürk'ün idam sırasında orda olduğunu asla ve asla yazmayacaksın.” diye kendisini sıkı sıkı tembihlemiş olacaklar ki yalana başvurmuş.

Mustafa Kemal, 15 Kasım 1937 günün sabahı Seyid Rıza'nın idamını seikle seyrettikten sonra, o gün hemen Diyarbakır'a gitti. Diyarbakır havaalanında Hitler Almanyasının gönderdiği onlarca savaş uçağını denetledi ve Dêrsim'i bombalayacak olan pilotlarla görüşüp moral verdi. 16 Kasım 1937 tarihli Ulus Gazetesinin manşeti şöyledir: “Atatürk dün akşam Diyarbakır'a şeref verdiler.”

Bakıştık. İlk kez idam edilecek bir insanla yüz yüze geliyor-

Zaten, “1937 yılında resmi tatil, cumartesi öğleden sonra. Atatürk, pazartesi günü Elazığ’a gelecek. Bizden istenenler; “Asılacak asılınsın” ve Atatürk’ün karşısına beyaz donlular çıktığı zaman iş işten geçmiş olsun.” diyen Çağlayangil, her nedense sanki Kürtler diktatör Mustafa Kemal’in karşısına çıkıp Seyid Rıza’nın affedilmesini isteyeceklermiş de sanki Kürt soykırımları ve Kürt önderlerin idamlarıyla hiçbir ilişkisi olmayan(!) o çok iyi, mavi gözlü adam, yufka yürekli diktatör de affedebilecekmiş de, bütün bunların olmaması için pazartesi günü Atatürk’ün Elazığ’a ayak bastığı sabahı idam gerçekleşmiş, iş işten geçmiş olsun diye yazarak, hakkını yememek gerek gerçekten hilebazlar tarafından kurgusu iyi yapılmış. O sabah subay elbiselerini giyip büyük devşirme Türk büyükleriyle Seyid Rıza’nın idamını seyreden Mustafa Kemal’i Kürt Alevilerin gözünde karalamaktan kurtarmak için bilinçli olarak yalana başvurmuştur. Devletin kirliliğini saklayan Çağlayangil, Seyid Rıza ile Mustafa Kemal arasında geçen konuşmaları tahrif etmiş, sanki bu sözler kendisine söylemiş gibi yansıtmaya çalışmıştır. Nerden bakarsanız bakın gerçek bu.

O dönemde Dêrsim soykırımının birinci derece baş sorumlusu olan Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal’in insanlık suçlarını; Türk Genelkurmay Başkanı, Korgeneral Arnavut devşirmesi Abdullah Alpdoğan, gizli örgütler ve emniyetçiler psikolojik savaş propagandalarıyla halktan gizliyorlardı. Hem onun emirleriyle katliamlar yapıyorlardı, hem de Dêrsimli Alevi Kürtlerine, “Atatürk Alevidir ha, bu katliamlardan haberdar değildir. Haberdar olsaydı karşı çıkardı. Atatürk’ün ailesi Malatya’dan Selanik’e gitti. O aslen Malatya Alevilerinden! Böyle bir zulmü Atatürk’ün Alevilere yapması imkânsızdır!” diye psikolojik savaşın kara propagandasını yapıyorlardı ki, Alevi Kürtler kendi katilleri Mustafa Kemal’e sempatiyle baksınlar. Bu konuda oldukça başarılı oldular. Son dönemlere kadar bu psikolojik savaş propagandaların etkisinde kalan Kürt Aleviler Cem evlerine Ali’nin yanına Atatürk’ün resimlerini asmayı ihmal etmediler. Böylece topraklarına sahip olabilmek için saldırgan Sami tüccarları, katliamcı ve işgalci Arap orduların başkomutanlarından biri olan Ali de tıpkı M. Kemal gibi Kürtlere sevimli göstermişlerdi. İşte ancak bu yoz Arap-İslam/Türk-İslam kültürünü kafalarına yerleştirip beyinlerini yıkadıktan sonra ülkelerini işgal edebilmişlerdi. M. Kemal’in, Arap Ali gibi sevimli gösterilmesi aynı politik zihniyete hizmet ediyordu.

Ben, Hıristiyan dedesi Osmanlıya sığınıp geçim sıkıntısı için Müslüman olan ve daha sonra kazanç kapısı olarak gördüğü Türklüğü gönüllü kabul eden, katil Mustafa Kemal’e toz kondurtmayan devşirme Çağlayangil’e değil, Dêrsim soykırım tanıklarına inanıyorum. Gerçek hiç kuşkusuz Dêrsim soykırım tanıklarının anlattığı gibidir. Özel savaş devletin maaşlı askerlerin anlatımları yalan üzerine kurgulanmış çarpıtmalardır.

dum. Bana güldü.

Savcı, namaz kılıp kilmayacağını sondu. İstemedi. Son sözünü sorduk.

„Kırk liram ve saatim var: Oğluma verirsiniz“ dedi.

Bu sırada Fındık Hafız asılıyordu. Asarken iki kez ip koptu. Ben, Fındık Hafız asılırken Seyid Rıza görmesin diye pencerenin önünde durdum.

Fındık Hafız'ın idamı bitti. Seyid Rıza'yı meydana çıkardık. Hava soğuktu ve etrafta kimseler yoktu. Ama Seyid Rıza, meydan insan doluymuş gibi sessizliğe ve boşluğa hitap etti.

“Evladı Kerbelayih. Bi hatayih. Ayıptır: Zülümdür. Cinayettir.” dedi.⁷⁵

Benim tüylerim diken diken oldu. Bu yaşlı adam rap rap yürüdü. Çingeneyi itti. İpi boynuna geçirdi. Sandalyeye ayağı ile tekme vurdu, infazını gerçekleştirdi.

Oğlu yaşında bir subayı öldürecek kadar katı yürekli olan bir insanın bu mukadder akıbetine acımak zor: ama ihtiyarın bu cesaretini taktir etmekten kendimi alamadım.

Asabım çok bozuldu. Emniyet Müdürüne “Ben üşüdüm, otele gidiyorum.” dedim.

Seyid Rıza asılırken ilerden oğlunun da sesi geliyordu:

“Kulun kölen olam. Sığırtmacın olam. Gençliğime acıyın, öl-

---

75 Kürt önderlerini asmakla görevlendirilen Ankara emniyetçisi Çağla-yangil anılarında bilinçli ve kasıtlı olarak Seyid Rıza'nın son sözlerini, Türklerin Selçuklu devletiyle Anadolu'ya yerleştirdikleri egemen İslam görüşün Kerbela kültürüyle geçiştirerek, resmi ideoloji doğrultusunda yazdığı kitabında gerçeği anlatmaktan çekinmiştir. Dersim bölgesinde Seyid Rıza'nın idam sehpasında şu sözleri söylediği anlatılır:

“Ben sizin hile ve yalanlarınızla baş edemedim. Bu bana dert oldu. Ama ben de sizin önünüzde diz çöküp eğilmedim. Bu da size dert olsun!

Bu yaptığının günahı büyüktür! Bu esarettir! Bu yaptığınız Kerbeladır! Bu zülümdür! 75 yaşındayım, şehit oluyorum. Kürdistan şehitlerine karışıyorum. Fakat Kürtlük ve Kürdistan yaşayacaktır. Kürt gençleri intikamımı alacaklardır. Kahrolsun zalimler! Kahrolsun kahpe ve yalancılar! Yaşasın Kürtlük ve Kürdistan!” sözlerini Kırmancki ile söylemiş ve ücretli cellatta fırsat vermeden ipi kendisi boynuna geçirmiş, çıktığı sandalyeye de ayağıyla tekme vurarak infazını gerçekleştirmiştir.

dürmeyin beni!”⁷⁶

O dönemde (1933-1945) Türk Emniyet Genel Müdürün en kötü işler için kullandığı devşirme Çerkez İhsan Sabri Çağlan-gil’in, 1986 yılında, bu soykırırında ailesinin birçok kişisi öldürülen ve siyasi asimilasyon politikasını gönüllü kabul ederek, İttihatçıların Türkleştirme planlarına göre hareket eden Dêrsimli Kemal Kılıçdaroğlu’nun teybine konuştuklarını anımsadım:

“Neticeyi söylüyorum. Bunlar kabul etmediler, mağaralara iltica etmişlerdi. Ordu zehirli gaz kullandı. Mağaraların kapısının içinden, bunları fare gibi zehirledi. Ve yediden yetmişe o Dêrsim Kürtlerini kestiler...”

Bu nasıl bir vahşetti?

1937-38’deki Dêrsim soykırırını ve 1920-38’deki bütün Kürt soykırırılarında uygarlık yıkıcı Türk Egemenlik Sistemi’n kullandığı CHP, devletin ve kurucu şef Mustafa Kemal başkomutanın tek partisiydi. Dün olduğu gibi bugünde CHP’nin başında bir Kemal var. Soykırırım ve devşirmecilik Kürdistan’da duygu, düşünce ve ideolojide o kadar derinleştirilmiş ki, bugünkü Genelbaşkanı olan Dêrsimli Kemal Kılıçdaroğlu, Akşehirli Türk olduğunu iddia ederek soyunu inkâr etmektedir. Herhalde soyunu inkâr etmeseydi CHP Genelbaşkanı olamazdı. Oysa tek şef Mustafa Kemal’in devlet partisi CHP’nin Dêrsim’de yürüttüğü soykırırırında, K. Kılıçdaroğlu aile yakınları ve aşiretinin bir çoğunu kaybetmişti. Ne çabuk unuttu bunları!?!..

CHP’nin otuz yıldan beri Dêrsim milletvekili ve Kürtlüğünü inkâr edip soykırırımcı Türk devletine Alişer’in kafasını götüren Rayber gibi ruhunu satmış Asimilados ve para karşılığında çalışarak işbirliği yapan düşkün Kamer Genç, bakın 2011 Haziran seçimlerinden önce ne diyordu:

“Dêrsimli Kürt mürt değil, Türkoğlu Türk’tür. Bize ne Kürt meselesinden? Öyle bir mesele de yok. Ferhat Tunç saz çalmaktan başka ne bilir? Ferhat Tunç’un Dêrsimle ne alakası var? BDP’yi Kürtleri buraya soktular. Devletle aramızı bozdular.” diyerek asıl Kürt halkı için çalışan sanatçı Ferhat Tunç’u karalıyor, uygarlık

yıkıcı Tùrk devletin Kùrtlük meselesinden dolayı ilişkilerinin de bozulduğunu itiraf etmektedir. Guti, Hurri ve Medlerden bu yana sekiz bin yıldan beri Kùrtlerin dili olan Kirmancki Kùrtçeden başka bir dil olduğunun propagandasını yaparak, devletin Tùrkleştirme projelerini Kùrtler arasında yaymaya çalışmaktadır.

Dêrsimde soykırımı gerçekleştiren bir parti olan CHP Genel Başkanlığı'na getirilen Dêrsimli Kemal Kılıçdaroğlu, CHP milletvekilleri Kamer Genç ve Hùseyin Aygùn gibi ruhunu uygarlık yıkıcı Tùrk devletine satmış Asimiladoslar, keklik gibi Kùrtlerin önüne girerek oylarını CHP'ye vermeleri için çalışmaktadırlar. Oysa Dêrsim Kùrtlerin CHP'ye oy vermesi; Yahudileri soykırimdan geçiren Hitler partisine oy vermek gibi Dêrsim'in yüzkarasıdır. Dêrsim bu yüzkarasından ne yapıp yapıp kurtulmalıdır. Dêrsim halkı, Dêrsim soykırımın gerçekleştirildiği sıralarda Tùrk Genelkurmay, vali, kaymamak ve polisin, "Mustafa Kemal Alevidir! Dêrsim katliamı yapıldığı zaman o hasta yatağındaydı." gibi bilinçli olarak psikolojik savaşın ahlaksızca sürdürölen kara propagandalarından kendilerini kurtarmalı, Kemalistlerin hangi devletlerden savaş uçakları, panzerler, zehirli gazlar aldıklarını, soykırımın hangi güçler, hangi etiketler, hangi partiler tarafından işlendiğini iyice bilince çıkarmasalar; bu coğrafyada uluslararası saldırgan tekelci güçlerin kendisine uygarlık yıkıcı görev verdikleri Tùrkiye'nin bu soykırımlarla yüzleşmesi mümkün değildir!

Türkiye Milli İstihbarat Teşkilatı'n gizli raporu

Elinizdeki bu kitap Türkiye'de basıma girmeden iki hafta önce Dêrsim Soykırımıyla ilgili dönemin Milli İstihbarat Teşkilatı'na (MAH) sunulan gizli raporda; Mustafa Kemal'in, idamdan hemen önce Seyid Rıza ile görüştüğü ortaya çıktı. Mustafa Kemal'in içki masasında Seyid Rıza ile yaptığı görüşmede, "Af dilersen idam edilmeyeceksin" dediği, ancak Seyid Rıza'nın, "Af dileyecek birşey yapmadım" diye karşılık verdiği belirtiliyor.

Kitabın Avrupa'da çıkan birinci ve ikinci baskısında bütün tarihi fotoğrafları yan yana getirdiğimizden dolayı şöyle kesin bir yargıya varmıştık: Seyid Rıza öldürülmeden önce Mustafa Kemal ile görüştüğü, şahitlerin "Seyid Rıza'yı astıklarında, Atatürk'te orada hazır bulunuyordu," dediklerini ve,

"Siz Ankara'dan buraya beni asmaya mı geldiniz?"

Saklanıp gizlenmeye çalışan ve biraz sonra bir Kürt önderin idamını zevkle seyredecek olan M. Kemal'dan ses yok. İnsanlık suçunu sessiz kalarak geçiştiriyor:

».....«

„Ben sizin hile ve yalanlarınızla başedemedim. Bu bana dert oldu. Ama ben de sizin önünde diz çöküp eğilmedim. Bu da size dert olsun!“ diye aralarında bir diyalogun geçtiğini yazmıştık. Oysa „Atatürk bir gün sonra Elağız'a geldi“ diyen Çağlayangil, Seyid Rıza'nın idam öncesi Mustafa Kemal ile görüştüğünü bilinçli olarak gizliyor; olayları tıpkı MİT elemanı Mehmet Eymür gibi özel savaş devletini "kötülemeyecek ve zarar vermeyecek şekilde" çarpıtarak anlatıyor. Herhalde „bu bir devlet sırrıdır, anılarını yazacaksın Atatürk'ün idam sırasında orda olduğunu asla ve asla yazmayacaksın“ diye kendisini sıkı sıkı tembelemiş olacaklar ki yalana başvurmuş, diye yazmıştık. Bu gizli belge kitapta yazılı olanlar bütün bilgi ve belgeleri doğrulamaktadır.

**

Yeni Şafak Gazetesi'nin 20 Nisan 2015 tarihinde „işte o gizli görüşme“ diye yayınladığı gizli istihbarat raporu şöyle:

“MAH Başkanlığına

-Hususi-

Ankaradan alınan şifreli talimatname ile İhsan Sabri beyle görüşülüp ve İhsan beyin vereceği emir ve talimatnamelere harfiyen riayet edilmesi gerektiği, bunlarla ilgili raporunda süratle Başvekalet'e iletilmesi emredildi.

Bunun üzerine İhsan Sabri beyle görüşüldü. Bize hafta sonu Seyid Rıza ile alakalı mahkemenin toplanacağı ve karar verileceği ve idamların hafta sonuna yetiştirilmesi gerektiği ifade edildi. Yalnız en önemli nokta mahkeme kararını verdikten sonra Seyid Rıza ile Reisicumhurumuz'un biraraya getirileceğini, bunun çok çok gizli olması gerektiğini, bunun için lazım gelen tüm tedbirlerin büyük bir hassasiyetle yürütülmesi, ayrıca MAH bünyesinden Zazaca bilen en güvenilir görevlinin bu yolculuğa hazırlanması talimatını verdi.

Biz de gerekli hazırlığı son süratle yapmaya başladık. Emniyet Genel Müdürü Şükrü Sökmensüer beyle görüşülüp, Şükrü beyin gerekli asayiş ve güvenliğin, gizliliğin azami dikkatle nasıl yapılması gerektiği konuşulup fikir teatisinde bulunarak hazırlıklarımızı süratle bitirdik. Tam bir teyakkuz halinde yola çıktık.

Görüşmenin çok gizli kalması için çalışmalar

Mahkeme birkaç görüşmeden sonra gerekli yasal mevzuatlar yerine getirilerek idam kararları imzalatıldı. İdamların yapılacağı Buğday Meydanı'nı aydınlatmak için traktörler ve araçlar ayrıca idam edilecek 7 kişi için idam sehpaları ve küçük bir çingene çocuk temin edildi. Gün içerisinde bütün alınacak tedbirler, özellikle görüşmenin çok gizli kalması için her şey büyük bir dikkatle defalarca gözden geçirilerek bütün hazırlıklarımız tamamlandı.

'Aralarından Seyid Rıza alındı'

Gece 12.20'de Seyid Rıza ve suç ortakları mahkemeye getirildi. Mahkeme verdiği kararı okumaya başladı ve 14 kişi beraatine ettirilirken Seyid Rıza dahil 7 kişi ölüme, diğerleri de çeşitli cezalarına çarptırıldı. Mahkemede idam kelimesi geçmediği için ölüm kelimesi 'idam çino, idam tunne' sesleri salonda duyuldu. Mahkeme takriben 1,5 saat sürdü. Aralarından Seyid Rıza alındı. Emniyet Genel Müdürü ile İhsan Sabri beyin jeepine bindirildi. Peşlerindeki 4 araç ile birlikte jeep hareket etti. Elazığ Merkez Tren İstasyonu'na geldiğinde herkes araçlarından inmeye başladı. Asayiş için alınan tedbirler eksiksiz alındığı için tren istasyonu kapatılmış, görevliler evlerine gönderilmişti. İstasyonda MAH görevlileri dışında hiç kimse yoktu. Gizliliğe azami şekilde uyularak yapıldığından bu durumu bilmeyenler için her şey olağan gözüküyordu.

Görüşme

Reisicumhurumuz'un beyaz treni kör makasta bekliyordu. 8-10 dakika bekledikten sonra trene Seyid Rıza ile birlikte girdik. Reisicumhur'un yanında Alpdoğan paşa, Kazım Orbay ve Reisicumhur'un yaveri vardı. Masada yemek yeniyor ve içki içiliyordu. Reisicumhur, Seyid Rıza'ya kafasını kaldırarak, tepeden aşağı süzerek oturmasını söyledi. Seyid Rıza da oturmayı reddetti. Reisicumhur, Seyid Rıza'ya mahkemenin idam kararı verdiğini, bunun bu gece infaz edileceğini hatırlattı ve eğer pişman olduğunu söyleyip af dilerse idamların olmayacağını affedeceğini söyledi. Seyid Rıza da af dileyecek, pişman olacak bir şey yapmadığını, yaptıkları şeylerin kendi canlarını, mallarını, yerlerini, yurtlarını korumak için yaptıklarını söyledi. O ayları hep devlet görevlilerinden dinlediğini, kendisinin asıl gerçeklerini anlatmak istediğini söyledi.

Seyid Rıza gerçekleri anlatıyor

Reisicumhur başıyla onaylayarak anlatmasını söyledi. Seyid Rıza sakin bir dille Dêrsim'in Osmanlı döneminde büyük zulüm gördüğünü birçok baskıya rağmen Dêrsim'i koruduklarını, Osmanlı'ya asker vermediklerini, Milli Mücadele'ye birçok asker gönderdiklerini, cumhuriyete güvendiklerini, bilhassa halifeliğin kaldırılmasından sonra güvenlerinin daha da arttığını, silahların toplanmasına yardım ettiğini, silahların çoğunun toplandığını, isyan etmek niyetleri olsaydı silahları teslim etmeyeceğini, gerçekten Dêrsim'in cumhuriyete isyan etmek istemediğini söyledi.

İsyan ettirmek için jandarmanın tahrikleri

Jandarmanın isyan ettirmek için halkı devamlı tahrik ettiğini, aşiretlerin arasında husumeti bilerek artırdığını, saldırmak için bahane icat ettiklerini söyledi. Birçok silahsız masum halkın tayyareden atılan bombalarla parçalandığını, kaçıp mağaralara sığınan kadın, çoluk çocuğun da topluca öldürüldüğünü söyledi. Alpdoğan paşa konuşmaya girmek istedi. Reisicumhur el hareketiyle Alpdoğan paşayı susturdu. Seyid Rıza'ya devam etmesini rica etti.

'Sizlere daha nasıl güveneceğim'

(Seyid Rıza teslim olmadan önce kendisine söz verildiğini anlatıyor) "Benimle erkânı harp dairesinden bir subay görüştü. Sizin beni Erzincan Valiliği'ne beklediğinizi sulh için görüşeceğinizi söyledi. İnandım, büyük yemin etmişti, inanarak, yanıma üç arkadaşımı alarak Erzincan Valiliği'ne gittim, bizi tutukladılar. Sonra da Elazığ Hapishanesi'ne gönderdiler. Yine bana oyun oynamışlar, yine hile yapmışlardı. Sonra mahkeme başladı, büyük oğlumdan iki yaş küçük olan birinin şahitliğiyle yaşımı büyütüp oğlumun yaşını küçülttüler. (Burada MAH mensubu bir hata yapıyor. Rıza'nın yaşı küçültülmüş, oğlunun ise yaşı büyütülmüştü.) Bugün de sizin emirlerinizle idam kararı verdiler. Sözlere güvenerek kendi ayağımla gelmeme rağmen beni idam edeceksiniz. Sizlere daha nasıl güveneceğim" dedi.

Türklük şuurı

Reisicumhur, bunları şimdi öğrendiğini tahkikat yaptıracağını söyleyerek, “Sana son olarak gel benden af dile, yaptıklarından pişman olduğunu söyle ki seni affedeyim. Eğer bunları yaparsan Dêrsimè daha faydalı olursun. Bizimle işbirliği yaparsın. Cumhuriyet Dêrsimè çok faydeli işler yapacak, Dêrsimliler Horasan’dan gelmiş, Oğuz Türkleridir. Türklük şuurunu yeniden kazandıklarında, cumhuriyete çok faydeli işler yapacaklar. Ben buna inanıyorum. Gel bu fırsatı kaçıрма” dedi.

‘Sizin planınız Dêrsim’i yok etmekte’

Seyid Rıza, “Ben sulh için cumhuriyet için çok şey yaptım. Silah toplamaya yardımcı oldum. Silahlar toplandı. Şu adamlar teslim edilecek dendi, teslim ettim. Her istediklerinde ‘bu son’ dediler. Sonra daha fazla şeyler istemeye başladılar. İstekleri hiç bitmedi. Ben bunu önceleri anlayamamıştım. Sonra çıkan Tunçeli Kanunu’ndan iyice anladım. Emin oldum ki biz Dêrsimliler ne yaparsak yapalım bu sizi durdurmayacak. Sizin de başından beri planınız Dêrsim’i toptan yok etmek, ortadan kaldırmaktı. Bunu çok geç de olsa anladım. Ben yaptığım hiçbir şeyden pişman değilim, af da istemiyorum, bu benim son sözlerim, başka da bir şey demeyeceğim” dedi.

‘Size boyun eğmedim bu da size dert olsun’

Reisicumhur, sinirlenerek ayağa kalktı, eliyle Seyid Rıza’yı göstererek ‘götürün gereğini yapın’ emrini verdi. Seyid Rıza’nın koluna girip dışarı çıkarken birden durdu. Reisicumhur’a dönerek “Ben sizin hilelerinizi anlayamadım, onlarla başedemedim, bu yüzden görüşmek için geldim. Ölüme gidiyorum. Bu bana dert olsun, ama ben de size boyun eğmedim bu da size dert olsun” dedi. Reisicumhur eliyle işaret derek ‘götürün’ dedi. Onu alarak kompartımandan çıktık. Araçlara geçtik. Trenden gelecek İhsan Sabri beyi bekledik. İhsan Sabri bey gelerek öndeki jeepe geçti, hareket ettik. Bizler de peşlerinden giderek Buğday Meydanı’na

geldik.

‘Evlad-ı Kerbelayız, ayıptır, zulümdür, cinayettir’

İdamlar bitmişti. Sıranın kendisine geldiğini bilen Seyid Rıza gitti. Oradaki Çingen çocuğu eliyle iterek uzaklaştırdı. Sandalyeye çıktı, çok gür bir sesle “Evlad-ı Kerbelayız, ayıptır, zulümdür, cinayettir” dedi. İpi boğazına geçirerek sandalyeyi tekmeledi. Bu kadar yaşlı adamın cesareti herkesi hayrete düşürdü. Sonuç olarak idamların hepsi tamamlanmış oldu. 15 Kasım Pazartesi tüm gün asılı olarak halka teşhir edildi. 16 Kasım ise tüm cesetler Elazığ içinde dolaştırılarak halka teşhir edildi.

Cesetler yakıldı

İhsan Sabri bey saat 12.00’da valiliğe toplantıya çağırdı. 12’de valilikte Şefik bey, Elazığ Emniyet Müdürü İbrahim bey oradaydılar. İhsan Sabri bey bizlere, “Seyid Rıza’nın alelacele vakti idam edilmesi efkarı umumiyede merak hasıl olacağı muhakkaktır. Bizim devlet olarak Ankara’nın da talimatıyla herkese Seyid Rıza’nın Reisicumhur Elazığ’a gelmeden önce idam edilmesi mecburiydi. Çünkü Reisicumhur’un, Seyid Rıza’yı affetmesi ihtimali mevcuttu. Ayrıca cesetlerin yakılarak gizli bir yere azami gizlilik kurallarına riayet edilerek gömülmesi sağlanacak, bu görevide MAH bünyesindeki arkadaşlar gerçekleştirecek” diyerek toplantının bittiğini söyledi.

Cesetler alınarak boş bir araziye gaz dökülerek yakıldı. Kalan kırıntılar da çuvallara konularak Elazığ Merkez Tren İstasyonu ile Yolçatı Tren İstasyonu arasında çukur kazılarak defnedildi. Gömülen yerin haritası ve tutanakları, trendeki konuşmalar, ses kaydı ile birlikte harita ile, İhsan Sabri beye teslim edildi. İş bu rapor iki nüsha hazırlanmış, 1. Nüshası Başvekalet, bir nüshası İhsan Sabri beye teslim edilmiştir.”⁷⁷

---

77 Yeni Şafak Gazetesi’nde 20.04.2015 tarihinde yayınlanan Türkiye Milli İstihbarat Teşkilatı’n gizli raporu.

Seyid Rıza, adil yargılama hakkı ihlal edilmiş, Türk usulü göstermelik Mahkemenin idam kararından sonra, gecenin bir hayli ilerlenmiş saatlerinde istasyondaki trende kurulan sofrada rakı içen Mustafa Kemal'in huzuruna götürülür. Şeyh Said'dan sonra, bir Kürt öderin daha idamını kutlayıp seyredecek olan Mustafa Kemal, çok içmiş, sarhoştur. O sarhoş, diktatörlere has sert, cıyak sesiyle Kürt ve Dêrsim halkın önderi olmak dışında hiçbir suçu olmayan 75 yaşındaki yaşlı adama diyor ki:

„Mahkeme idam kararını verdi, bu gece infaz edileceksin. Sana son olarak gel benden af dile, yaptıklarından pişman olduğunu söyle ki seni ve oğlunu affedeyim.“

Elleri kelepçeli olan Seyid Rıza:

“Af dileyecek bir şey yapmadım.” diye karşılık veriyor.

“Vaktin yok, ne desen boşuna! Darağacına çekileceksin ağa! Ama sana bir şans vereceğim. Yalnız bir şartım var. Şansını kullanır da üç defa elimi öper af dilersen, ben de seni affeder, bağışlarım...”

Çünkü yıllar önce (1916'da), Zerenig'te seni bağımsız Kürt devletinden vazgeçirmem için bana üç defa elini öptürmüştün. Sen bana nasıl elini üç defa öptürdüysen, ben de sana üç defa elimi öptüreceğim ve seni o zaman belki affetmem mümkün olabilir. Bak, dikkat et! Affederim de demiyorum, zira kendi hal ve hareketlerine de dikkat et. Kimin karşısında olduğunu unutma sakın.”

Dêrsim'e karakolların girmesiyle tecavüz olayları başlıyor

Azad Ronî

Özel savaş devleti Türkiye, Dêrsim'e girmek için pratikteki gerekli hazırlıklarına 1926 yılında Müfettiş Hamdi Bey'in raporu ile başlamıştı. Türk Ocakları'nda Türkleştirilen Hamdi Bey, Mustafa Abdülhalik Renda, İsmet İnönü, Fevzi Çakmak, İbrahim Tali Öngören gibi, başka halklardan devşirilmiş Türklere on yıl içinde defalarca para vererek Dêrsim ve Kürdistan raporları hazırlatır. Bu raporları Türk olmayan devşirmelere hazırlatırken, aynı zamanda çok büyük bir soykırım yapılacak olan Dêrsim bölgesi bilinçli olarak on yıllık bir süre içinde dünya ile ilişkileri kesintiye uğratıldı. Yavaş yavaş çember daraltıldı. Ve soykırımı yapacak olan kadrolar seçildi.

25 Aralık 1935 tarihinde 2844 sayılı Tunceli Vilayetinin İdarresi hakkındaki kanun çıkarıldı. Dêrsim'in adı "Tunç-eli" diye değiştirildi. Dêrsim adının değiştirilmesi soykırımın başlangıç tarihidir! Dêrsim'e bütün idari ve askeri işlerden sorumlu koldu komutanı Abdullah Alpdoğan sömürge valisi olarak atandı. Atanan sömürge valisi Arnavut devşirme Abdullah Alpdoğan, Koçgiri harekâtının kurmay başkanı ve aynı zamanda Koçgiri soykırım komutanı Arnavut Sakallı Nurettin Paşa'nın damadıydı. Arnavut devşirmesi Alpdoğan, soykırım konusunda Koçgiri'de kayınbabası Sakallı Nurettin Paşadan dolayı oldukça tecrübe sahibi olmuş biriydi.

"Tunceli Kanunu"na göre sömürge valisi Alpdoğan aynı zamanda en yüksek yargı ile donatılmış, mahkemenin idam kararlarını imzalayarak yürürlüğe koyma yetkisine sahipti. Alpdoğan, gerekli gördüğü insanları ya da aşiretleri topluca Dêrsim'in dışına

sürgün etme yetkisine de sahipti. Soykırım harekâtının hazırlıkları 1936 yılında başlayınca, binlerce yıldır Zerdüş doğa kültürünün kendisine özgü özerk yönetimini koruyan Dêrsim'in yüksek, kutsal dağlarına karakollar yapılmaya, köprüler inşa edilmeye, askeri araçların gideceği yollar açılmaya başlandı. Unutmamak gerekir ki, bu askeri ve siyasi amaçla yapılan köprüler, yollar, okullar Dêrsim'in ekonomik yapısını değiştirmeye ya da devletin vatandaşlarını uygarlaştırmaya yönelik yatırımları değildi; Kürt halkın Dêrsim bölgesine sıkıştırılmış özerklik yönetimini çıbanbaşı gösterip soykırıma girişilen uygarlık düşmanı Türklerin askeri yatırımlarıydı. Türkiye ve Franco İspanya'sının Guernika katliamı gibi faşist rejimler dışında dünyanın hiçbir yerinde halkın özerk yönetimlerinin çıbanbaşı olarak gösterilerek soykırım yapıldığı görülmemiştir!

Koçgiri'de de ilk kurulan Meclis'e Mustafa Kemal'in yukardan tayin ettiği milletvekillerini kabul etmeyip yasalar çerçevesinde halkın kendi iradesiyle milletvekillerini seçmesi üzerine, Ankara diktatörü öfkelenip "Kötü örnek oluyorsunuz, benim seçtiğim ve-killeri benimsemiyorsunuz, öyle mi?" deyip Sakallı Nurettin Paşa komutasındaki orduyu ve Karadeniz bölgesinde Pontus Rum katliamlarını yaptırdığı Topal Osman çetesini, batı Dêrsim bölgesi olan Koçgiri'de kendilerine özgü özerk yönetimi yaşamaya devam eden Kürt halkını soykırımdan geçirmeye gönderiyordu...

Dêrsim'e girme provokasyonları: Tecavüz olayları

Azad Ronî

Yeri geldiğinde hizmet ettiği Türk Egemenlik Sistemi için yalan söylemekten çekinmeyen ve Yeniçeri askerinden az bir farkı olan Çerkez devşirmesi Çağlayangil, İttihatçıların onlarca yıl önceden planlayıp bir takım provokasyonlarla sırasıyla pratiğe uyguladıkları Ermeni, Süryani, Koçgiri, Bingöl-Amed, Ağrı-Zilan Kürt soykırımların bir aşaması olan Dêrsim soykırımını başlatmalarını, çarptırıp manipüle ederek Kürtlerin köprüyü yıkmaları ve otuz üç askeri öldürmeye bağlıyordu. Neden öldürdükleri konusunda da, “Şaki, haydut ve vahşiydi, onun için asker öldürüyorlardı.” diye açıkça soykırımı gizleyip meşru gösteren yalanlar söylüyorlardı. Sen hırsız, yağmacı, talan ve katil olarak otonom özerkliğine sahip Dêrsimlilerin ülkesine, evlerine girip kadınlara, kızlarına tecavüz edeceksin, insanlarını öldüreceksin ve o meşru savunmasını kullanıp seni öldürmesin öyle mi?

Özel savaş devleti ve Batı'nın ileri karakolu olan Türkiye'nin kuruluşundan beri bir tek doğru kelime siyasetçilerin ağzından çıkmamıştır. Dolayısıyla Dêrsim soykırımının nedenleri konusunda söylediklerinin hiçbirisi doğru değildir. Gerçek onların söylediklerinin tam tersi olduğunu Dêrsimliler şöyle anlatıyor:

“Devletin yaptığı propagandalara kandık; biz de dedik karakol gelir, medeni devlet gelir içimize. Bize yol yapar, çocuklarımızı okula gönderir, bize yardım eder. Bunlar uygar bir devletin görevleri değil mi? Ama bu vahşi barbarların uygarlıkla, medeniyetle bir ilişkileri yok ki! Selçuklu Devleti'nden bu yana bu topraklarda uygarlığı yok ediyorlar. Çünkü baktık ki, askeri harekâta kolaylık olsun diye yollar yapıldı, askeri garnizonlar, karakollar inşa edildi, uçakların talim uçuşları Dêrsim üzerinde gerçekleşti.

Karakollara askerler yerleşir yerleşmez kadınlarımıza, kızlarımıza cinsel sarkıntılık yapıldı. Kadınlarımıza tecavüz edildi ki, çok alçakça ve hiç alışık olmadığımız tecavüzcü bir kültürle Dêrsim'e girdiler. Yani Türk devleti gelir gelmez bizim namusumuza, malımıza, canımıza kastetti. Jandarmalar kadınlarımıza, kızlarımıza tecavüz etti. Demenanlı dilenci, fakir bir kadın kendisine yardım toplamak için yollara düşmüştü.

Yolda askerler o zavallı dilenci kadına tecavüz ediyorlar... Kadınlarımızı karakola çekip tecavüz ediyorlar... Böyle bir namusuzluk, ırza geçme olayı Dêrsim'de hiç görülmemiş bir şeydi! Askerlerin Dêrsim'e girmesiyle tecavüz olayları kasıtlı olarak hızla artarak devam etti.”

Bütün hazırlıkları yapmış olan Türk ordusu, 13 yaşındaki yatılı okul kızlarına Ankara'da tecavüz eden başkomutan Mustafa Kemal'in⁷⁸ topluma yaydığı tecavüzcü kültür olaylarıyla adeta Dêrsimlileri provokasyonla silaha sarılmasını teşvik ediyordu. M. Kemal herkesin gözleri önünde Ankara'da kız öğrencilere tecavüz etme tavır ve karakteriyle Osmanlı İmparatorluğu'nda sarayda-

---

78 Milletvekili Dr. Rıza Nur, Mustafa Kemal'in 12-13 yaşlarındaki kız öğrencilerine tecavüz ettiği olayını şöyle anlatıyor:

«Kız öğrencilerin başına gelenler

Ankara'ya geldiğim ikinci günü Darül Mauallimat (Yatılı Okul) Müdürü Şahende Hanım geldi. Bir vaka anlattı. Meğerse biz Rusya'da iken pek çirkin bir vaka olmuş. Diyor ki: „Bir gece yarısı bir otomobille Mustafa Kemal, yaveri Salih (Salih Bozok), mektebin kapısına geldiler. Öğrencilerden bir kızını alıp götürdüler. Ertesi günü Eğitim Yardımcısı Hamdullah Suphi Bey'e gidip şikayet ettim. Bu çocukların babası o demektir. Ama o 'Ne yapalım, olur ya. Kızı sevmiş, almış,' dedi. Hayret içinde kaldım. Sizi hatırladım.“

Ben de, „O olsaydı kıyameti koparırdı,“ dedim.

Mebuslara sordum. Bu iş Meclis'te gürültüye neden olmuş. Bir açıklama yapmak istemişler. Mustafa Kemal korkup kızını birkaç gün kullandıktan sonra yaverlerinden bir zabite nikâhla vermiş, o da almış. Sonra zabiti terfi ettirmiş. Bu vaka çok çirkin ve namussuzca bir iştir. Devlet ve milletin ırzına geçmiş ve onun hayat ve namusunu kurtarmak için çalıştığını iddia eden şu adam, okuldan milletin masum kızlarını zorla alıp gönül eğlendiriyor. Kız kaçırıyor, eşkıyalık ediyor. Bu iş grubu epeyce birlikteliğe getirmiş.” (Rıza Nur, Hayat ve Hatıratım, İşaret Yayınları, cilt 3, İstanbul 1992, s.182)

ki haremlerle sınırlı olan tecavüz olaylarını toplumsallaştırarak topluma yayıyordu. Bugün toplumda tecavüz olayların yaygın olması, karakollarda polislerin kadınlara tecavüz etmesi, yatılı bölge okullarında müdür ve öğretmenlerin kız çocuklarına tecavüz etmesi, günde üç-dört kadının erkekler tarafından öldürülmesi Anadolu halklarını kandırıp dolandıran tecavüzcü M. Kemal'in kurduğu sahte Cumhuriyet'in temelinde yatmaktadır. Gene Osmanlı da devşirmecilik "Yeniçeri Ocağı" denen askeri okullarıyla sınırlıyken Sami tüccarlar'ın para gücü ve Lozan'da devlet güvencesi verdikleri Mustafa Kemal, onların tarihsel plan, proje ve programları çerçevesinde çalışarak, soykırımlardan artakalan herkesi ve Balkan-Kafkasya göçmenlerini ırkçı ve tekçi zihniyetle Türkleştirerek, ulus-devlet çağında Osmanlı devşirmeciliğini toplumsallaştırıyordu. Dolayısıyla onun temelini attığı bu tecavüzcü ve ırkçı Türk milliyetçiliğiyle herkesin Anadolu'da Türkleştirildiği Türk Egemenlik Sistem'i var oldukça yerli halkların çocuklarına, kız ve kadınlarına tecavüz olayları sürüp gittiği gibi yerli halklara katliam ve soykırımlar da sürüp gidecekti...

Nitekim bin yıldan beri devşirme yoluyla kendisini sürekli yenileyen tecavüzcü, karakersiz, kişiliksiz sistemin yalan, hile ve dolanlarıyla baş edilmiyordu. Benzer komplo provokasyonunu Şeyh Said'e yaptılar. Azadi Örgütü'nü 1919'da Erzurum'da Kùrt aşiret ağalarıyla birlikte kuran ve hareketin askeri komutanı olan Miralay Cibranlı Halit Bey, uluslararası devlet güvencesini cebine indiren Ankara'daki yeni İttihatçılar tarafından Erzurum'dan Sarıkamış'a ordu teftişi bahanesiyle çağrıldı. Ve 20 Aralık 1924 tarihinde siyasi bir operasyonla tutuklanıp cezaevine konulması üzerine, bu kez Kürdistan Azadi Cemiyeti'nin başına onun propaganda kolunu yürüten Şeyh Said'in yeni geçtiğini İngiliz istihbaratından öğrenen Türk devleti, Kürtlere demokratik özerklik hakkını isteyen Hareket daha ilk gelişme ve toparlama aşamasındayken; 13 Şubat 1925'de Piran köyünde Türk askerleri tarafından tezgahlanan bir provokasyon sonucu, Kùrt bağımsızlık savaşını tarihinden çok önce başlatmak zorunda kaldı. Şeyh Said, kendisini provokasyona çağırın Türk

askerlerine teslim olmadı; Piran, Darahine, Xani, Gımgım, Lice ve Elazığ'ı ele geçirdikten sonra Kürdistan'ın başkenti Amed'e yöneldi. Fakat Amed surları önüne geldiğinde, yabancıların çıkarlarına çalışan Kürt işbirlikçileri, İngiliz ve Türk istihbaratına bilgi veren Şeyh Said'in bacanağı bin başı Kasım Ataç gibi içteki istihbarat adamları yüzünden ve bir de hareketin hazırlıksız oluşu eklendiğinde Amed kuşatması ne yazık ki yenilgiyle sonuçlanmak zorunda kaldı.

Yani hep tekrarlanan bir komplo ile Kürt önderlerinden Şeyh Said ve yakın arkadaşları askerlerle çatışmaya zorlanan bir operasyonla kovalandı; Şeyh Said'in ansızın kendiliğinden büyüyen yürüyüşü bir halk direnişine dönüşerek Amed Surlarına kadar ilerledi... Amed Surları önünde, 15. Şubat 1925 tarihinde⁷⁹ yenilgiye uğramasıyla önderler tutuklandı. Kürt halkına karşı katliamlar ve sürgünler başlatıldı. Şeyh Said onlarca Kürt büyükleriyle birlikte darağacına asıldı. Ve işte devletin "Şeyh Said İsyanı" dediği süreç böyle gelişti. Aslında Şeyh Said Hareketi'nde isyandan çok, Kürtlerin örgütlülüğünün önüne geçmek, onların var olan örgütlülüğünü, siyasi ağını dağıtarak demokratik özerklik istemlerinin önüne engel olmak için işgalci Türk devleti isyanı bahane ediliyordu. Bu bahaneyle Kürtleri katliamdan geçiriyor, sürgün ederek yerinden yurdundan ediyordu.

Türk devleti Azadi Örgütü etrafında örgütlenmiş ve ulusların kendi kaderini bizzat tayin etme hakkını isteyen Kürt halkı ve onun aydın çocuklarını belini doğrulmayacak şekilde ağır bir katliamdan geçirmek istiyordu. Ve bu katliamda Cibranlı Halit Bey, Bitlis Milletvekili Yusuf Ziya Bey, Şeyh Said ve 47 arkadaş gibi onlarca Kürt önderlerini, binlerce Kürdü İstiklal Mahkemeleri'nde idam ederek gerçekleştirdi. Geri kalanları da sürgün etti. Bütün bunları İngiliz ve Fransızların Ankara Hükümeti'ne

---

79 Kürt halk önderi Öcalan'ın da tam da aynı tarihlerdi; 15 Şubat 1999'da uluslararası komplo ile tutuklanarak Türkiye karakollarına teslim etmeleri ardından Şeyh Said'in idam edildiği 29 Haziran (1925) gününde, aynı gün (29 Haziran 1999) idam kararının Yargıtay tarafından onaylanması elbette tesadüf değildi. Yaşayan bir beynin Kürt halkına biçtiği kaderin küçük ayrıntılarıydı.

verdiği gizli istihbarat ve askeri destekle gerçekleştirildi. Mustafa Kemal, İngilizlerle işbirliğini çarptırıp soykırımdan geçirdiği Kürtlerin üstüne atarak Türkiye ve dünya kamuoyunu Osmanlı sadrazamları gibi yalanlar ve büyük hilelerle kandırmaya çalıştı. Bunlar uygarlık yıkıcı barbarlardır. Seyid Rıza'nın dediği gibi, "Bunların yalan ve dolanlarıyla baş edilmez." Bunlar Sami tüccarlar'ın kâh uygarlık yıkıcı İslam ideolojisi, kâh uygarlık yıkıcı Türk milliyetçiliği ile beyinlerini yıkayıp vicdanlarını teslim aldıkları ve kâh İslam olmayanlara, kâh Türk olmayanlara düşman ettiği lanetli devşirme Türklere! Sami tüccarlar'ın bin yıldan beri Anadolu'da uygarlık yıkıcı etmen (iktidar gücü) olarak kullandığı bu devşirme Türkleri iyi tanıyın!

Tek şef Mustafa Kemal'in Ankaradan verdiği idam emirlerini Amed'de pratiğe uygulayan Şark İstiklal Mahkeme Başkanı Ali Saip Ursavaş'a, Şeyh Said alaylı bir tebessümle şöyle der:

"Ali Saip Bey, hani kurtulmuş olsaydım Xınıs'da kuzu yiyecektik!"

Ali Saip, "Ne yapalım Said Efendi? (Mustafa Kemal bırakmadı) Hınıs'ta kuzu yiyemeyeceğiz.

Şeyh Said, "Ben pratikteki gerçeğe (Kuran'a) göre doğru olanı yaptım. Mahkeme'de de doğruları söyledim. Doğru söylemenin cezası idam mı?"

Ali Saip, "Şeyh Efendi bundan daha hafif ceza olur mu?"

Şeyh Said, "Seninle öbür dünyada hesaplaşacağız Ali Saip Bey."

İşte, Ebu Müslim Horasanî'den bu yana din dükkanında elini Kuran'a basarak, "Bu işi yaparsan doğru cennete gidersin." deyip sana iş yaptırdıktan sonra sözünde durmayıp vücudunu ülkenin gibi dört parçaya bölerek seni öldüren vahşi işgalci Arapları. Seyid Rıza'ya, "Gelir bizimle görüşürsen, teslim olursan, Dêrsim halkına karışmayacağız." diye söz verip sözünde durmayan, Şeyh Said'e, "Seninle Xınıs'ta kuzu kebabı yiyeceğiz." diye söz verip de, sözünde durmayan, Dêrsimlilerden sözde özür dileyip de, özrünün gereklerini yerine getirmeyip toplumun mühendisliğiyle uğraşan Sami tüccar tanrıya hizmet eden, bu insanlıkla hiçbir ilişkileri olmayan, uygarlıktan nasibini almayan devşirme Türk taşeronları-

nı iyi tanı!

İyi tanı da büyü...

Ve kurtuluşunun çaresine bak!

İşte diyorum ya, aynı şeyi Dêrsim’de yaptılar. Binlerce yıldır var olan Zerdüş kùltürü ve Dêrsim özerkliğın kaldırılması amacıyla Türkiye’nin bu bölgede hâkimiyetini güçlendirmesi ve karakolların girmesiyle birlikte tecavüz olayları başlıyordu.

Dêrsimli Mehmet Ali’nin evine Alpdoğan Paşa’nın gönderdiği eli silahlı askerler geliyorlar. “Biz açız, bize yemek ver!” diyorlar. O da askerlere acıyarak karısına, “Zavallı aç askere yemek hazırla!” diyor. Karısı mutfağa gidiyor, yemek hazırlamaya. O an yemek yeme bahanesiyle eve gelen eli silahlı askeri yetkili Alpdoğan Paşa’nın verdiği emirler doğrultusunda Mehmet Ali’nin karısına tecavüz etmeye kalkışıyor. Aslında Alpdoğan Paşa, namusuna düşkün Kürtlerin bu askeri öldüreceğini de çok iyi biliyordu. Zaten askerine değer vermeyen Türk devleti, bilinçli olarak askerlerinin ölmesini istiyor ki bir bahaneye sarılsın. Bahaneler de soykırımı örtmek ve kendilerini aklamak için gerekiyordu. Bu anlamda tecavüz olayları bardağı taşıran son damladan çok, hem Şeyh Said’e yapıldığı gibi, daha önceden Türk askeri tarafından hazırlanan bir provokasyondur hem de işgalci ve vahşi devşirme Türklerin tecavüzcü kùltürünü topluma yaymaktan başka bir şey değildi. Mehmet Ali, kapının arkasına bırakılan askerin silahıyla karısına evinde tecavüz etmeye kalkışarak insanlık suçu işleyen askeri yetkiliyi Alpdoğan Paşa’nın beklediği gibi öldürüyor...

Aynı günlerde ve aynı taktikle bir başka tecavüz olayı da Pax karakolunda gerçekleşiyordu.

Eğer Kürt kaynakları, gerçekleri tahrip eden Türk kaynaklarına dayanarak yazıyorlarsa onların da gerçekleri tahrip ettiğini bu olayda gördüm. Kitabın birinci ve ikinci baskısında karakoldaki 33 askerin öldürüldüğünü yazmıştım. Ve ben beş kaynağa baktığım halde böyle bir yanlış ortaya çıkmıştı. Demek ki bu kaynaklar aynı yanlış birbirinden kopya etmişlerdi. İnsanların yalan dünyasında yaşadıkları bir ülkenin kaynaklarına baktığım için ben de yanlış yazmıştım. Okuyucularımdan özür diliyorum. Düzelt-

tiyorum.

Yanlışın farkına varmama Dêrsimli Seyit Mahmut Yıldız'ın yapıcı eleştirisi sebep olmuştu. Bir gün kitabın çevirisi için Bayan Dorohte Eren ile görüşmek üzere Berlin Cemevi'ne uğramıştım.

Orda sevimli yaşlı bir amca bana yaklaşarak şöyle dedi:

“Azad, kitabını okudum. Eline koluna sağlık. Çok güzel yazmışsın. Başımıza gelen felaketi insanlara duyurmanı takdirle karşılıyorum. Bir nebze yüreğimi serinlettin. Yalnız ‘Newroz günü karakolu basarak tecavüzcü komutan ve 33 askeri öldürürler’ diye yazmışsın. Bu doğru değil, Azad. Karakolun basılıp yakıldığı yıl ben 7 yaşındaydım. Olayları yaşayarak büyüdüm. Daha sonra büküklerimden aynı olayı defalarca dinledim. Sadece tecavüzcü komutan ve iki yardımcısı öldürüldü. Öbür 30 asker öldürülmedi! Ellerinden silahları alındı. Askerler götürölüp Mazgirt'te tabura teslim edildiler.”

Ben şaşırđım. “Öncelikle kitabı okuyup yapıcı eleştiri yaptığın için size çok teşekkür ediyorum. Anlattığınızı başka bir canlı tanıkla kanıtlayabilir misiniz? Kanıtlayabilirseniz kitabın üçüncü baskısında mutlaka düzeltme yaparım.” dedim.

Seyit Mahmut Yıldız gülümseyerek, “Evet, işte yanımda oturan Emine Karabulut benden iki yaş daha büyük. Ona sorun.” dedi.

Yaşlı Emine hanıma sordum. O da Seyit Mahmut Yıldız'ın anlattıklarının aynısını anlatarak onayladı.

1930 Dêrsim doğumlu Seyit Mahmut Yıldız ve 1928 Verenez doğumlu Emine Karabulut, Berlin Cemevi'nde, 10 Kasım 2013 tarihinde bana Pax karakoldaki tecavüz olayı ve 33 askerin kimler tarafından öldürdüğünü anlattılar. Soykırım tanıkların anlattıklarını aşağıya alıyorum:

T.C. bu bölgeye hakimiyet kurmadan çok önceleri Dêrsimliler Harçık suyu üzerinde ağaçtan bir köprü yapmışlardı. Pax'ın karşı tarafında, tilki ve ayıların yaşadığı Sahar'dan (sedir ormandan) köylüler ağaçlar getirmiş, baharda suyu çoğalan yaz aylarında ise nerdeyse kuruyan derenin üzerinde karşıdaki ilçeye gidip gelmek amacıyla köprü yapmışlardı. Gelgelelim ağaç köprüünün başında

(sahar tarafında) yapılan yeni karakolla birlikte köprüden geçen Kürt köylülerine kimlik kontrolü yapılıyor, üzerinde kimliği olmayan köylüler günlerce karakolda tutuklu kalıyordu. Angarya ve işkence görüyorlardı. Köylüler bu angaryadan bıkmışlardı: “Ağaçtan yaptığımız bu köprüyü yıkalım.” diyerek bu angarya ve işkencelere karşı tepkileri gün gittikçe büyüyordu. Nihayet karakolda yaşanan tecavüz olaylarından biri bardağı taşıran son damla oluyordu.

Olay şöyle gelişiyor:

Pax-Kalmut nahiyelerini birbirine bağlayan Hançık suyu üzerindeki Pax köprüsünün başındaki Karakol komutanı Sıdık Bey, aradığı Demenanlı bir Kürt erkeği evinde bulamayınca eşini rehine alarak, götürüldüğü karakolda, Ankara'da Yatılı Bölge Okulu'ndaki küçük kızlara tecavüz eden başkomutan Mustafa Kemal'in⁸⁰ tecavüzcü askerleri tarafından kadına tecavüz edilir. Komutan Sıdık Bey kadına zorla tecavüz ettikten sonra iki yardımcısına da aynı şeyi yapmalarını ister. Onların işi bitince, öbür askerlerin de sıraya girerek kadına tecavüz etmelerini ister. Ama askerler kadına dokunmayacaklarını söylerler. Komutan hemen silahına sarılıp askerleri zorlayarak ve tehdit ederek aynı şeyi yapmalarını söyler: “Bana karşı mı geliyorsunuz? Kadını S...mesenez sizi öldürürüm.” Bunun üzerine askerler öldürülmekten korkarak istemeye istemeye kadının üzerinden geçiyorlar.

Demenanlı adam sabahleyin karakola eşini almaya gidince kadın ağlayarak Kırmacki kocasına, önce karakol komutanı ve yardımcıları, sonra da karakoldaki bütün askerlerin komutanın direktmesi sonucu kendisine zorla tecavüz ettiğini söyler.

Demenanlı kadının karakolda tecavüze uğradığı olayı duyulur duyulmaz, önce Dêrsimli aşiretler toplanıp, Türk askerlerin kabul edilmez bu tecavüz olayları ve insanlık suçları hakkında konuşur-

---

80 Rıza Nur, Hayat ve Hatıratım, İşaret Yayınları, cilt 3, İstanbul 1992, s.183-186. Rıza Nur, bu kitabında, M. Kemal'in Ankara'da Yatılı Bölge Okulu'ndaki 12-13 yaşında kızlara tecavüz ettiğini ve bu olayın parlamentoya yansımaları üzerine korkup kızı birkaç gün kullandıktan sonra yaverlerinden bir zabite nikâhla verdiğini yazıyor.

lar. “Biz Türklerle birlikte bir devlet kurma kararı alırken, böyle kendi dilimizi, kültürümüzü yok eden, kadınlarımıza, kızlarımızı-za tecavüz eden talancı, yağmacı, çapulcu, tecavüzcü bir devlet istemedik.” denilerek tecavüzcülere gereken yanıtın ve suçlulara da gereken cezanın verilmesi gerektiği kararı alırlar. Yani medeniyetten nasibini almayan uygarlık yıkıcı devletin katil ve tecavüzcü askerlerine ceza vermek istemeyerek adaletsizliği, tecavüzcü kültürü yaydıkları bir ortamda; Dêrsimliler, Kürt halkı adına tecavüzcüleri cezalandırma kararı alıyorlar. Öyle ya, belinde devletin verdiği resmi silah, omzunda devletin verdiği üniformayla sivil kadınlara her köşe başında tecavüz eden eli silahlı barbar suçlu Türk askerlerini eğer devlet cezalandırmak istemiyorsa, onları halk adına yargılayıp cezalandırmak kadar doğal bir şey olabilir mi? Dêrsim halkı da öyle yapıyor.

Demenan, Haydaran ve Keçelan aşiret beylerin aldığı karar doğrultusunda, Mehmet Ali'nin de içinde bulunduğu aşiret mensuplarından silahlı bir grup, Kürtlerin bin yıllık Asur tiranlığına başkaldırıp yıktıkları Newroz günü (21 Mart 1937) karakolu basarak tecavüzcü komutan Sıdık Bey ve onun iki yardımcı askerini öldürürler. Komutanla birlikte sadece toplam üç asker öldürülüyor. Öbür esir alınan askerleri öldürmüyorlar. Silahlarını ellerinden alıyorlar, götürüp Mazgirt'te tabura teslim ediyorlar. İşte Türk askerlerin barbarlığına karşı Kürtler o kadar insancıl davranıyorlar.

Gelgelelim Dêrsim'de soykırım yapma hazırlığını yıllardır sürdüren Türk devleti provokasyon ve bahanelerin alt zeminini oluşturarak askeri harekâta başlamak istiyordu. 33 asker öldürülmeden de, Yavuz Sultan Selim zamanından beri bu bölgede Zerdüştinancı ve Kürt kimliklerinden dolayı sık sık yapılan katliamların doruk noktası olan bu soykırım yapılacaktı. Fakat toplumun katliamlara tepkisini çekmemek amacıyla kandırıp dolandırarak ve gelecek kuşaklara oradaki eşkıyalara neden katliam yaptıklarını açıklamak için manipülasyon haberlerle yarattıkları bahanelere şiddetle ihtiyaçları vardı. Bu yapılmadan, uygarlık yıkıcı yüzlerini gizlemeden devlet olarak ayakta kalmaları mümkün değildi.

Ne var ki Mazgirt'te tabura teslim edilen askerlere önce komutanlar, "Dêrsimlilerin eline esir düşeceğinize ölseydiniz daha iyiydi. Neden son kurşuna kadar savaşarak ölmediniz? Demek ki siz de onlardansınız!" diyerek hakaret ediliyor, suçsuz yere ırkçı zihniyetle yargılayıp cezalandırmaya çalışıyorlar. Birkaç gün sonra, Dêrsimliler tarafından teslim edilen bu esir askerler Abdullah Alpdoğan Paşa'nın emriyle infaz edilmek üzere bölüklerinden alınıyor, Hozat ilçesinde bunlara birkaç Kürt kökenli asker daha eklenerek sayıları 33 yükseltiliyor. Özel olarak seçilen 33 Kürt kökenli asker Hozat'ta ağır makinalı silahlarla taranarak öldürülüyor. 33 Kürt kökenli askerinin öldürme emrini Ankaradaki diktatör şefine çalışan Arnavut devşirme Abdullah Alpdoğan veriyor. Askerleri öldürdükten sonra manipülasyon haber yaparak olayı tersine çeviriyor: "Dêrsimliler bizim 33 askerimizi öldürdüler." haberini bizzat General Alpdoğan'dan alan Ankara Hükümeti seviniyor... Herhalde dünyada askerlerinin öldürüldüğü haberini alarak sevinen tek ülke Türkiye'dir!⁸¹ Böylece onca provakasyon-

81 Türkiye bugün kendisine askerlik yapan birçok Kürt çocuğunu askerde „intihar etti“ adı altında, sadece Kürt olduğu için katlediyor. Son yirmi yıl içinde 1200 Kürt genci intihar adı altında katledilmiş! Askerine değer vermeyen Osmanlı da, Türkiye'nin Dêrsim soykırımında katlettiği insan kadar, 90 bin askerini Sarıkamış'ta katletmiş, sonra da „vatan müdafaasında şehit düştüler“ diye yalan yazdırmış tarihçilerine... 1913 yılında Osmanlı İmparatorluğu'na gönderilen 42 kişilik Alman askeri heyetin başkanı olarak atanan general Liman von Sanders mareşalliğe yükselmiş ve İstanbul'daki 5. ordunun komutasını ele almıştı. Çanakkale Savaşları'nı yönetmiş ve öbür cephelede de devşirme Osmanlı komutanlarına dolaylı olarak emir vermişti. Osmanlı İmparatorluğu'nda mareşalliğe yükselen von Sanders'in emrinde çalışan devşirme Enver Paşa, Sami tüccarlar'ın programlarını Ortadoğu'da uygulamak isteyen Almanlar'a çalışmaktan memnundu. Liman von Sanders İstanbul'u iki Alman savaş gemisiyle Rusların işgalından korumaya çalışırken Enver Paşa'yı da Doğu'da Rusyalara karşı savaşmaya gönderir. Sami tüccarlar'ın tarihsel plan, proje ve programları için çalışan İttihatçı Enver Paşa çöküşe giden Osmanlı'nın yerli halklardan Kürt, Ermeni, Rum ve Süryanilerden oluşan büyük ordusunun dörtte birini bilerek gönderildiği Doğu cephesinde dondurarak kırmıdan geçirdi. Ayağında camus derisinden yapılmış çarık ve üzerinde ağır kış şartlarına uygun olmayan giysilerle askerleri bir metre karın olduğu karlı dağlara sürmek, gerçekten onları bilerek öldürmekti. Nitekim 22 Aralık 1914 tarihinde Sarıkamış'ı Rusya'dan alma

lara karşın Dêrsimlilerin karakolda öldürmediği askerleri devlet kendisi öldürerek sebep yaratılmış, büyük soykırıma girişme programlarını pratiğe uygulama olanağına sahip olmuş oluyordu. Tabii bu katliam, askerleri bizzat öldüren Alpdoğan tarafından Dêrsimlilerin üzerine atılıyor. Fakat daha sonra yapılan araştırmalarda 33 askerin öldürüldüğu yerde ağır makinalı silahlara ait

---

adı altında, güya Rus Ordusu'na karşı sefere gönderilen 90 bin asker, Ruslara karşı tek bir kurşun atmadan, karlı yollarda donarak hayatını kaybeder. Halk şairinden biri „Sarıkamyş“ adlı türküsünde “Askeri kırdıran Enveri paşa” diye gerçeği dile getirmiştir. Bu büyük Sarıkamyş faciasi devşirme Enver Paşanın devşirme torunları tarafından hep, „Sarıkamyş tamamen bir vatan müdafaa-sı ve kaçılmazdı“ diye çok iyi bildikleri yalan ve demogojiye başvurarak hem devletin yaptığı katliamı, hem de askerleri bilerek öldürten Enver Paşanın savaş suçunu gizlemeye çalışırlar. Seyid Rıza boşuna bu devşirme Türklere, „Ben sizin yalanlarınızla baş edemedim bu bana dert oldu. Fakat ben de sizin önünüzde diz çökmedim bu da size dert olsun!“ dememiş. Devşirme Türklere ağızlarını açtiklarında yalan söylerler... 11.04.2014 tarihinde Türk Ordusu, barış sürecinde Ağrı'da daha önce planı yapılan bir provakasyonu devreye sokarak, PKK'nın olduğu bölgeye helikopterlerle asker indirmiş. Daha sonra 15 askeri „PKK öldürsün de, öldürülen askerler üzerine politika yapayım ki, HDP brajı aşmasın“ düşüncesiyle çatışma bölgesinde bırakıp geri çekiliyorlar. Bunun AKP'nin bir provokasyonu olduğunu gören civar köylerdeki Kürt halkı çatışma alanına akın ediyor. Oraya ulaştiklarında, 15 askerden 8'zini yaralı buluyorlar. Ve bu askerler, „bizi kurtarın!“ diyor halka. Kürler de 8 yaralı askeri sırtından taşıyarak kurtarıyorlar. İlginçtir ama o sıralarda Türk ordusuna ait helikopterler yaralı askerleri alıp hastaneye kavuşturmak yerine yaralıları taşıyan halka ateş açıyordu. Çok açık ki, Türk devleti sadece Kürt halkın meşru savunma hakkını savunan gerilla'yı değil, yoksul halk çocuğu olan askerleri de bilerek ölüme sürüklüyor. Onların cenazeleri üzerine politika yapıyordu...

Gene 21.10.2007'de Hakkari-Dağlıca'da gerillalar tarafından esir alınan 8 askerine Türk devleti haftalar boyu sahip çıkmamıştı. Devletin sahip çıkmaması üzerine, asker aileleri kendi inisiyatifleriyle İnsan Hakları Derneği'ne başvurdular. İHD heyeti ve bazı Kürt milletvekillerinin araya girmesi üzerine; PKK, esir askerleri İHD heyeti gözetiminde 05.11.2007 tarihinde ailelerine teslim etti. Adalet Bakanı, esirlikleri sona eren askerler için, tıpkı Abdullah Alpdoğan'ın İttihat Terakki zihniyetiyle, PKK'ya „esir düşeceklerine keşke ölseydiler!“ diyordu. Van 3. Ağır Ceza Mahkemesi de, sağ kurtulan 8 askeri, „suçu ve suçluyu övmek, basın yoluyla terör örgütünün propagandasını yapmak“ gibi Türk usulü ile yargılayıp 2,5 yıl hapisle cezalandırıyor.

kovanlar bulundu. Ağır makinalı silahlar ve Otomatik tüfekler o dönemde Dêrsimlilerin elinde yoktu. Çok açık ki, devlet, soykırım öncesi katliamı kendisi yapmıştı.

Türk basının kaynağı Türk Genelkurmay olduğu için, Alpdoğan'nın yaptığı manipülasyonlu haber günlerce Türkiye'nin gündemini şöyle işgal ederek dünya kamuoyunu bu yalanlara inandırmaya çalışıyordu:

„Dêrsimliler köprü'nün başındaki karakola baskın düzenledi. Otuz üç askerimiz şehit oldu.“

Türk basının bu manipülasyon haberlerini duyan Dêrsimliler çok şaşırıldılar. Tercübelerinden biliyorlardı ki, Türk Egemenlik Sistemi, yapmadıkları bir katliamı üzerlerine atıyorsa, bu çok büyük katliamların habercisiydi.

Asker, polis, yargı ve basın kurumlarıyla donanımlı devletin karakollarını yıkmak ve üç tecavüzcü askerlerini öldürmeyi yanlarına bırakmayacaklarını bilen Demenan Haydaran ve Keçelan aşiretleri hem askerlerin geçişini engellemek, hem de devlet angaryasından kurtulmak için kendilerinin ağaçtan yapmış oldukları Pax köprüsünü yakıp imha ederek dağlara çıkıyorlar. Köprü yanıp yıkılınca ve devlet 33 askerini Dêrsim'e girmek için kurban niyetine öldürünce kötülüğün sembolü olan Pepuk kuşu ötmeye başlıyor. Yani uygarlık yıkıcı Türk Ordusu'na sinyal verilmiş oluyordu! Savaş ve insanlık suçu işlemeye yeminli Türk generali devşirme M. Kemal ve Abdullah Alpdoğan Paşa, Yavuz Sultan Selim zihniyetiyle, ama günün en modern savaş silahlarına ve örgütlü devletin bütün zor aygıtlarına sahip olmanın dev avantajıyla sivil Dêrsim halkını katliamdan geçirmek için, provokasyonlarla hazırlığı yapılan bahaneyi de bulmuştu. “Katledin!” diye emir vermeleriyle katliam başlamıştı!

Keçelan kabilesinden Usen Ağa, birçok aşiret beylerine adam yollayarak ya da mektup göndererek, bu haksızlığa ve namussuzluğa karşı direniş çağrısı yaptı ve onlardan yardım istedi. Sahan Ağa'ya yolladığı mektubunda şöyle yazıyordu:

“Komutanlar, jandarmalar, kadınlarımızı zorla karakola çekip tecavüz ettiler. Bunun üzerine biz de, karakola baskın düzenledik.

Komutan ve iki yardımcısını öldürdük. Namus belasına kalkıştığımız bu işin sonrasında, biz artık silahlarımızı elden bırakmayacağız, üzerimize gelecek askerlere de karşı koyacağız. Başka bir çaremiz yok! Bize destek vermenizi bekliyoruz!”

Olaylar bu şekilde gelişmesine rağmen, ideolojik manipülasyon araçlarına sahip devletin resmi görüşünü dile getiren Çerkez devşirmesi İhsan Sabri Çağlayangil, “Köprüye Dêrsimliler bir baskın düzenliyorlar. Baskında karakol yakılıyor ve otuz üç askerimiz şehit ediliyor. İşte bu olay, Dêrsim İsyânının başlamasıdır.” diyerek, işgalcı Türk askerlerin korkunç ve vahşi tecavüz olaylarından ve 33 Kürt askerinin Hozat’ta devletin sömürge valisi Arnavut Abdullah Alpdoğan Paşa’nın emriyle ağır makineli silahlarla taranarak öldürüldüğünden hiç bahsetmeden, olayı çarpıtıp tersyüz ederek tecavüzcü ve işgalci Türk devletini haklı çıkaracak şekilde anlatıyor.

Aslında yukardaki olaylardan ve defalarca yaptığı soykırımlardan anlaşıldığı gibi, Batılıların Lozan’da devlet güvencesi verdikleri ve soykırımcı İttihat Terakki kadroların kurduğu faşist Türkiye’nin devletle uzaktan yakından bir ilgisi yoktu. O, dün de, bugün de sürekli yerli halklarla savaş halinde olan Ortadoğu’nun ileri karakollarıydı.

Doğu faciası “Dêrsim”

Necip Fazıl Kısakürek

“En aşağı 50.000 Müslümanın kanını ve canını ihtiva etmesi bakımından, kalın hatlarıyla bir harita gibi çizdiğimiz ve şu anda yalnız ana prensip ve manasıyla tespit ettiğimiz bu facianın, tarihte bir benzeri gösterilemez.

Babalarını arayan ve yanına gitmek istediklerini söyleyen iki masum çocuğun Hozat Kaymakamı tarafından süngületerek babalarının yanına gönderilmesi... Kendisinin öğretmen ve köy halkıyla alakasız bir şahıs olduğunu iddia ederek alevler içinden fırlamak isteyen bir gencin, kalasla itilip alevler içine atılması ve karşısında sigara içilmesi... Buğday sapları üstünde yakılan, daha evvel kurşunlanmış bütün bir köy halkı... Annesinin karnından sivri uçlu aletle çıkartıldıktan sonra yaşamaya devam eden ve hala topuğunda bu sivri uçlu âletin izini taşıyan çocuk... Bir dere içinde boğazlanan ve bu fiili yerine getiren cellâdın bulunması bir hayli zorluğa yol açan yirmi masum... Ve buna benzer daha neler, daha neler!

Cesetleri değil, manaları muhakeme ve idam eden tarih, baka-lım bu 50.000 çocuk, genç, ihtiyar, kız, kadın, hasta, alil Müs-lüman cesedine karşılık kaç ferдин manası üzerinde ebedî idam kararı verecektir?

Elazığ Ortaokulunda okuyan iki çocuk... Tatili geçirmek üzere memleketleri olan Hozat'a geliyorlar ve facianın tam üstüne düşüyorlar. Hozat yakınlarındaki köylerine geldikleri zaman babaları Yusuf Cemil'in öldürtülmüş olduğunu öğreniyorlar ve ağlamaya başlıyorlar.

Onlara şu karşılık veriliyor:

“Sizi de onun yanına götüreceğiz!”

Çocuklar odadan sürükletilerek çıkartılıyor ve jandarma muhafazasında gittikleri yolda süngületiliyorlar. Böylece babalarının yanına gönderilmişler.

Her evi ayrı ayrı tutuşturulduktan sonra dört bir etrafı ayrıca çalı çırpı içine alınıp alev alev yakılan bir köyden, deli gibi bir adam çıkıp, çalı yığınları gerisinde manzarayı seyredenlere doğru ilerliyor ve haykırıyor:

“Durun, ben köy ahalisinden değilim! Muallimim! Müsaade edin, kendimi size ispat edeyim!”

Fakat sözüne mukabele, bir kalasla itilerek alevler içine atılması oluyor. Adam, evvela göğsünün kılları tutuşarak alev alev yanarken, çalı yığınları gerisinde amir, zevk ve istihza ile sigarasını içmektedir. (Bu vaka, bana, 1944 yılında, Eğridir’de askerliğini yaparken, resmî şahıslar huzurunda, yanan adama karşı sigarasını zevkle içtiğini söyleyen Amirden bizzat dinleyenlerce anlatılmıştır.)

Yusuf Cemil’in köyünden 200 kadın ve çocuk öldürtölmüş ve bunların cesetleri buğday sapsarı üzerinde yakılmıştır. Öldürülenler arasında, Elâzığ’da askerliğini yapan ve o sırada izinli olarak köyünde bulunan Rüstem adında biri de vardır. Bu zavallı, mezun olduğunu ve isterlerse hüviyet ve izin kâğıdını da gösterebileceğini söylediği halde derdini dinletemiyor ve dört çocuğu ile seksenlik anası arasında, onlarla beraber kurşunlanıyor.

Hozat’ın Karaca köyünden Cafer oğlu Kasım... Bu adam, o tarihten 30 sene kadar evvel Amerika’ya gitmiş, orada 15 yıl kalmış, epeyce para kazanmış ve sonra köyüne dönmüştür. Kasım, Amerika dönüşünde, Birinci Dünya Harbinde Kafkas cephesi Köprüköy muharebesinde şehit düşen kardeşi Yüzbaşı Şükrü’nün iki çocuklu karısı Şirin Hatun’la evlenmiş, Hozat’a gelip yerleşmiş, orada bir mağaza açmış ve ticarete başlamıştır. Hükümetle de bazı taahhüt işlerine girişmektedir. Dêrsim hareketi esnasında, işbu Cafer oğlu Kasım, taahhüt bedelinden alacağı olan 6.000 lirayı tahsil etmek üzere Ovacık Kaymakamlığına müracaat ediyor. Muamelesini tekemmül ettirip parayı kendisine veriyorlar.

Muamele biter bitmez “Seni Hozat’tan çağırıyorlar!” diyerek, onu mahfuzen yola çıkarıyorlar. Cafer oğlu Kasım, kasabadan ayrıldıktan bir saat sonra jandarmalara öldürtülüyor. Koynundaki 6.000 lira da, iki alakalı idare amiri arasında taksim ediliyor.

Zavallının zevcesi Şirin Hatun, o esnada, dört çocuğuyla birlikte, komşularına oturmaya gitmiştir. Kadın, evine döndüğü zaman bir de görüyor ki, kapısı kırılmış ve bütün eşyası etrafa dökülüp saçılmıştır. Haykırmaya başlıyor:

“Yetişin, evimize eşkıya girdi!”

Bu feryadına karşılık olarak kadın, kapısının önünde, çocuklarıyla beraber öldürülüyor ve dolgun miktarda altını, parası ve eşyası yağma ediliyor.

Bu arada Hozat’ın Zımbık köyünde Shakespeare’in hayaline bile taş çıkartacak, bir vaka cereyan etmektedir. Erkekleri tamamıyla doğranmış olan köyün 100 kadar kadın ve çocuğu, sivri uçlu âletle (süngü) öldürülüyor. Öldürülen kadınlar arasında biri doğurmak üzere bir gebedir. Bu kadının karnına giren sivri uçlu alet, bağırsaklarını yere döküyor, rahmini parçalıyor ve kendisini öldürüyor. Tehlike geçtikten sonra gizlendikleri yerden çıkan birkaç kadın, ölüleri gözden geçirirken, bu kadının rahminden düşen çocuğun sağ olduğunu dehşetler içinde görüyorlar. Muazzam bir kader cilvesi olarak yaşamaya devam eden çocuğu alıyorlar, emzirtip büyütüyorlar ve ona “Besi” adını koyuyorlar. Bu kız bugün hâlâ aynı köyde ve hayattadır. Sivri uçlu alet annesinin karnına girip rahmini deldiği zaman da onun topuğunda bir yara açmıştır ve kız hâlâ bu yarayı topuğunda taşımaktadır. (.....)

Hozat’ın Dolantanır köyünden Veli isminde bir genç, Elâzığ Muallim Mektebinde okuduktan sonra öğretmen olarak Trakya’ya gönderilmiş, orada evlenmiş, 3 çocuk sahibi olmuş ve tam da Dêrsim hareketi başlamak üzereyken, karısı ve çocuklarıyla, yaz tatilini geçirmek üzere köyüne gitmiştir. Genç muallimin köyü, erkekli ve kadınlı, çocuklu ve ihtiyarlı doğranırken, kendisi, karısı ve çocukları da aynı akıbete mahkûm edilmiş ve cesetleri yakılmıştır.

Mazgirt Tersemek nahiyesinin halkı doğranmakta... Merhamet sahiplerinden biri, birle on yaşı arasında 20 kadar çocuğu alıp bir derenin içine saklamıştır. Vaziyet birden haber alınıyor. Çocukların öldürülmeleri emri veriliyor. Fakat bu emri yerine getirebilecek kimse zuhur edemiyor. En katı yürekli bile, böyle müdafaasız masumlara silâh kullanamayacaklarını söylemeye mecbur kalıyorlar. Tecrübe birkaç defa akamete uğruyor ve hayli sıkıntı mevzuu oluyor. Nihayet en kara yüzlü çingenelerden daha karanlık suratlı bir adam bulunuyor ve bir dere içinde titreşe titreşe bekleyen 20 masumun işi bitiriliyor. Murat suyunun kandan kıpkızıl aktığını görenler olmuştur.

Celâl Bayar'ın Başvekil ve Mareşal Fevzi Çakmak'ın Genelkurmay Başkanı bulunduğu 1938 yılında cereyan eden Dêrsim faciası, bütünleştirilmesini okuyucularımızın hayaline ve istikbaldeki tarihçinin kalemine bıraktığımız birkaç teferruat çizgisi halinde budur! Dayandığı tek sebep de birtakım asayişsizlik ve itaatsizlik bahanesi altında, bütün Doğu Anadolu'yu kapsayıcı olarak, o mıntıkanın bir türlü sulandırılmayan koyu İslami rengidir.

Bir kıvılcım halinde gösterdiğimiz Dêrsim yangınının kömürleştirilmiş 50.000 cesedinde, kutup şahsiyetler dışı bir yığın olarak din mazlumluğunun en çarpıcı levhasını seyredebilirsiniz.”⁸²

---

82 Necip Fazıl Kısakürek, Son Devrin Din Mazlumları, Büyük Doğu Yayınları, 1990

Özel Savaş Yürüten Teşkilat-ı Mahsusa amacına ulaştı

Azad Ronî

Alman generallerin emrinde çalışan Türk devşirme Gagavuz Enver Paşa'nın kendi köküne düşman edilmiş yaveri İsmet İnönü'nün Dêrsimli Kürtlerini nasıl kandırıp oyuna getirerek Ermenilere karşı savaştırdığını Kahraman Aytaç şöyle anlatıyor:

“İsmet Paşa'yla Segedek köyünde yapılan toplantıya, amcam Said Hüseyin (Cesur) de katılmıştı. Toplantıyı bütün Dêrsim biliyor. Benim doğrudan amcamdan dinleme olanağım olmadı ama babamdan defalarca ayrıntılarıyla dinledim.

İsmet Bey, Enver Paşa'nın yaveri sıfatıyla geldiğini söylüyor. Osmanlı ordusunun yenik sayıldığını, mütareke gereğince dağıldığını, bu nedenle düzenli ordu ile mücadele imkânlarının bulunmadığını, ama halkın örgütlenerek işgali sona erdirme yolunda çalışabileceği, ordunun da el altından gereken yardımı yapacağını söylüyor. İsmet Paşa öncelikle Erzincan'ın Ermenilerden kurtarılmasını istiyor. İstenilen ayakkabı ve silahların en kısa zamanda ulaştırılacağı sözü veriliyor, fakat bu söz hiçbir zaman yerine gelmiyor. Silah ve ayakkabı gelmiyor ama bir askeri danışman gönderiliyor.

Seyid Rıza, Sansa geçidinin tutulması görevini bizim Kureyşan aşiretinden Çamurek köyünden Zeynel Ağa'ya (Aytıntaş); Dêrsim'in en savaşkan, en gözü pek aşiretleri olan Haydaranlar, Alanlılar, Balaban, Deman ve Kureşanlıları da emrine veriyor.

Zeynel Ağa, Sansa vadisine yerleştikten sonra, Rus ordusu ve askerlerinin teçhizatın yakından görüyor. Gördükleri karşısında ürküp şaşıyor. Çünkü Rus askerlerinin elinde çok modern silah-

lar var. Toplar var makinalı tüfekler. Buna karşılık Kürtlerin ancak beşte birinde silah var. Onların çoğu da namludan dolan, ya da sopadan farksız eski tüfekler.

Zeynel Ağa Seyid Rıza'ya gidiyor. Gördüklerini anlatıyor. Bu silahlarla başa çıkmanın imkânsız olduğunu, ama kullanacağı silahları yine Ruslardan alacağını, bunun için yaptığı planı anlatıyor.

Zeynel Ağa onay aldıktan sonra ayrılıyor planın uygulamak üzere Rus karargâhı ile ilişki kuruyor. Komutanla görüşmek istediğini bildiriyor. İsteği kabul oluyor. Rus generalle buluşur.

Zeynel Ağa generale, "Sizinle alıp veremediğimiz bir şey yok. Biz Kürt'üz. Bizim sorunumuz Osmanlıyla. Bağımsızlık için yıllardan beri mücadele halindeyiz. Ama silah bakımından güçsüz olduğumuz için, amacımıza ulaşamıyoruz. Eğer silah yardımı yaparsanız, bu kez başarıya ulaşmamız mümkün olacaktır." diyor.

General, Zeynel Ağa'yı dikkat ve ilgiyle dinliyor. Ama kesin bir şey söylemiyor. Ne evet ne hayır diyor. İstedığinin kendisini aştığını, durumu hükümetine bildireceğini söylüyor.

Bu görüşmeden yirmi gün kadar sonra, Rus generali Zeynel Ağa'ya 'görüşelim' diye haber gönderiyor: Zeynel, Rus karargâhına gidiyor. General gereken yardımın yapılacağını bildiriyor: El sıkışıyorlar. Gerçekten de silah ve cephane veriyorlar. Ama beklenenin çok üstünde bir yardım yapıyorlar. Tam 117 katır yükü silah. Cephane ve giyim eşyası veriyorlar. Rus karargâhından Dêrsim dağlarına günlerce silah ve cephane taşınıyor. Bu sayede Dêrsimli silahlanıp, ayağına ayakkabı, üstüne elbise giyiyor. Artan silah ve cephane mağaralara depo ediliyor.

Dêrsimliler işte bu silahlarla Erzincan'ın üstüne yürüyor. Rus silahlarıyla Rusları vuruyorlar.

Hazırlıklar tamamlandıktan sonra, Dêrsimliler Seyid Rıza'nın önderliğinde Erzincan'ın üstüne yürümeye başlıyorlar. Kırkmerdivenler bölgesine geldiklerinde, danışman olarak gönderilen Kör Halil Paşa, kendini başkomutan gibi görüp sağa sola emirler vermeye başlıyor. Dêrsimliler, adamdan zaten hoşlanmamışlar. Komutan edası karşısında öfkeleniyorlar. Aşiret reisleri Seyid Rıza'ya gidiyorlar ve 'Bu türediyi başımızdan alın' diye diretiyorlar.

Seyid Rıza, bunun üzerine Paşa'yı çağırıyor, görevinin sona erdiğini söyleyip uzaklaştırıyor. Dêrsimliler bundan sonra rahat ediyorlar ve yürüyüşlerine devam ediyorlar. Şehri kuşatma altına alıyorlar. Şehirdeki komutan, yardım göndermesi için Karakoçan'daki karargâha haber veriyor. Karakoçan'daki Rus birlikleri harekete geçiyor. Fakat Sansa deresine geldiklerinde şaşkınlık içinde ateşle karşılaşıyorlar. Aldatıldıklarını anlıyorlar ama çok geçtir. Orada büyük çatışmalar oluyor. İki taraftan da binlerce kişi ölüyor. Dêrsimliler, kayıplarına rağmen Ruslara geçit vermiyor. Böylece Erzincan'a yürüyenlerin arkası güvene alınıyor.”

Kürtleri oyuna getirerek Ermenilere karşı savaştıran devşirme Türkler ile ilgili olayların başka bir boyutunu Nuri Dêrsimi'den dinleyelim:

Dêrsim'de Kurulan Türk Yönetimi (Yıl 1918)

“Rus orduları Erzincan'ı boşaltmış, Erzurum-Erzincan cephelelerinde Ermeni kuvvetlerinden başka bir şey kalmamıştı.

Vehip Paşa'nın Ovacık aşiretleriyle ilişkiye girmesi Erzincan'daki Ermeni yöneticilerini kuşkulandırmaya başlamıştı. Kumandan Govdonlu Murat Paşa'nın Dêrsimlilerle ittifak için yaptığı girişim, ileri sürdüğü koşulların pek ağır olması nedeniyle sonuçsuz kalmıştı. Murat paşa şartlarını düzelterek ve her iki tarafın kabulünü olanaklı kılacak önerilerde bulunmak yerine, Kürt köylerine hakarete ve Kürtlere karşı konferanslar vermeye başlamıştı.

Buna karşılık Dêrsimliler de Erzincan bölgesine önemli kuvvetler göndermeye ve yöredeki Kürtleri korumak için Ermenilere karşı cephe almaya başlamışlardı. Bu durum elbette Türk yöneticilerinin işine yaramış ve ele geçen bu fırsattan yararlanarak birtakım aşiretlerden milis alayları oluşturmaya ve Ermenileri o bölgeden geri atmaya iyi bir neden olmuştu.

Ermeniler Türk kuvvetlerinin hücum hazırlıklarını öğrenince, Erzincan'ı boşaltarak yollarının üstündeki Kürt köylerini yağmaya ve halkı imhaya başlamışlardı. Bu hareket Kürtleri Türklere

daha çok yakınlaştırmaya neden olmuştu.”⁸³

Öyle anlaşılıyor ki Nuri Dêrsimi henüz bu Kürt köylerinin Teşkilat-ı Mahsusa tarafından yağmalanıp talan edildiğinin farkında değildi. Sadece Nuri Dêrsimi değil, bütün saf Dêrsimliler, Karadeniz bölgesinde Pontus Rumlara sistematik olarak katliam ve soykırım yapan Çerkez Topal Osman (Koçgiri soykırımında da Topal Osman’ı kullanacaklardı), Ege bölgesinden Rumların sürülmesi için katliam görevi verilen Çerkez Ethem ve Demirci Efe çetelerinden habersizdi. Dikkat edin, Çerkez babası 50 yıl önce Kafkasyadan gelen göçmen çocuğu Topal Osman Karadeniz’de yerli Pontus Rumların üzerine sürülüyordu. Çerkez babası 50 yıl önce Kafkasyadan gelen Çerkez Ethem ise Ege’de Rumların üzerine sürülüyordu. Her ikisi de görevini yaptıktan sonra bizzat M. Kemal tarafından tasfiye edildiler.

Dêrsim eyaletinde göçmen çocuklarını Ermenilerin üzerine süremiyorlardı. Burada başka türlü hileler dönüyordu. Devşirme Türk subayları büyük bir çaba harçayarak Kürtleri Ermenilerin üzerine sürmeye çalışıyorlardı. Bunun için iç Anadolu’da devşirme Türk subaylarına ve parayla satın aldıkları milislere gizlice katliamlar yaptırıyorlardı. Bütün bu özel savaş yürüten işbaşındaki Teşkilat-ı Mahsusa’nın ahlaksızca yaptığı kirli cinayet ve katliamlarının henüz ortaya çıkmadığı bir dönemde, bu katliamların Teşkilat-ı Mahsusa tarafından yapılıp Ermenilerin üstüne atıldığıının farkında olmadıkları için, binlerce yıllık iki komşu halk çok kolay devşirme Türklerin oyuna getirilmiştir. Mimar tanrı, Ermeni halkını Hıristiyan, Kürt halkını ise zorla İslam yaparak, bu iki komşu Aryen halkları birbirine düşman eden iklimi yaratmıştı. Öte yanda devşirme Türkler, Sami tüccar tekeller hesabına işledikleri Ermeni soykırımından artakalan travmatik ruhi bunalmı Ermenilere, “Kendi hakim olduğunuz Erzincan bölgesinde Kürtleri temizlemesiniz orası size yar olmaz.” diyorlardı; diğer taraftan Kürtlere “Ermeniler sizin köylerinizi basıyor, Kürtleri esir alıyor, koşun onları kurtarmaya!” siyasetini hakim kılmaya

---

83 Nuri Dêrsimi, Kürdistan tarihinde Dêrsim, Mezopotamya Yayınları, 1999, s.125.

çalışarak, iki komşu Arı halkını birbirine karşı savaştırarak zayıf düşürmeye çalışıyorlardı.

Biz özellikle özel savaş devletin, Osmanlı'nın Teşkilat-ı Mahsusa geleneğinden beri yaptığı katliam ve cinayetlerini hep başkalarının üstüne attığı gerçeğini yıllar sonra ortaya çıktığını bugün nasıl biliyorsak; Teşkilat-ı Mahsusa hakkında çok bilginin ortaya çıkmasından sonra da artık Osmanlı'nın dağılıp 24 devlete ayrıldığı bir dönemde Sami tüccarlar'ın onlarca yıl önce Selanik'te yetiştirdiği faşist zihniyetli İttihatçı tetikçiler tarafından Balkan, Kuzey Afrika ve Anadolu'da katliamların yapıldığını çok iyi biliyoruz. Bu katliam ve soykırımların gerçek adresini biliyoruz: 24 devlete ayrılan Türk egemenlik sisteminin devşirme geleneğinin bir ürünüydü! Sami tüccarlar, İsrail devletinden önce kendilerine Ortadoğu'nun kapısı önünde ileri karakol kurmak amacıyla Anadolu'da yapay bir Türklük yaratmak istiyorlardı. Bu yapay Türklüğün yaratılıp, ileri karakolun inşa edilmesi için yerli halkların katliam ve soykırımlardan geçirilmesi gerekiyordu. Bu konuda 3 bin yıl önce Babil'e karşı Mısır'a ileri karakol kurma derin bilgi ve tecrübelerinden yararlandılar. Nasıl ki İsrailoğullarını Mısır'dan çıkarıp Filistin'e getirdiklerinde oranın yerli halklarını temizleyip İsrail kavim-devletini kurdularsa; Anadolu'da da benzer bir "Siyonist devlet" kurmak için önce Türk-İslam ırkçı ve tekçi ideolojisiyle beyinlerini yıkayıp vicdanlarını teslim aldıkları İttihatçıları yetiştirmişlerdi. Onların eliyle yerli halkları katliam ve soykırımlardan geçirerek ileri karakollarını inşa etmişlerdi. Türkiye'nin İsrail'e benzemesi, aynı mimar marangoz elinden çıkması, hatta onun ikiz kardeşi olması bu tarihi gerçeklere dayanmaktadır.

Türk kaynakları, Ermeni soykırımının olmadığını söylüyor. Ermeni ve Kürtlerin birbirinin düşmanı olduğunu iddia ediyorlar. Büyük bir yalan. Kürtler, Osmanlı'nın askeri ya da Hamide Alayları gibi paralı milisleri olarak hizmet ettikleri uygarlık yıkıcı Türk Egemenlik Sistemi'nin yürüttüğü katliamlara katılmış olabilirler. Hatta cahil Sünni-Müslüman Kürt köylülerini "Gavur öldürürseniz cennete giderseniz. İşte size gavur Hıristiyan Ermeniler, öldürün!" deyip üzerine sürmüşlerdir. Fakat bu Osmanlı'nın askeri

olan Kürtlerin Ermenileri ya da Süryanileri katlettiği anlamına gelmez. Çünkü katliamları zorbalıkla yaptıran, teşvik eden uygarlık yıkıcı Türk egemenlik sistemidir. Sünni-İslam devlet yapısıdır.

Her iki komşu halkın beş bin yıllık tarihine baktığımızda Ermeni ve Kürtlerin ne birbirlerine karşı düşmanlığı olmuştur, ne de birbirlerine karşı savaşmışlardır. Tam tersine Hurri-Mitani ve Hititlerden beri ülkelerini işgal etmeye çalışanlara karşı hep birbirine arka çıkmışlardır. Bugünkü Ermenilerin Ataları olan Hititler ile bugünkü Kürtlerin ataları olan Hurriler bu bölgelere girmek isteyen barbar ve talancı Sami halkların yağmalarını organize eden Mısır ordularına karşı M.Ö. 1306 yılında **Kadeş** anlaşmasıyla yağmacı Sami tüccarlarına karşı yüzyıllar süren birleşik bir cephe kurmuşlardı. Bu birleşik cephede yağmacı ve talancı barbar Sami halklarına karşı yüzyıllarca birlikte savaşmışlardı. Gene her iki Arı halkı Hititler ve Mittaniler de Arap çöllerinden gelen işgalci akınlar karşısında yüzyıllarca birbirleriyle dayanışma içinde oldular. Bu dayanışmanın en güzel örneğini Hitit kralı I. Şuppiluliuma ile Mittani kralı Mativaza'nın M.Ö. 1350 yılında kendi aralarında yaptıkları anlaşmada iyi görülüyor. O dönemde kim savaşı kazanıyorsa, onun tanrısının daha güçlü olduğuna inanılıyordu. Arı halkları olan Hititler kültür olarak Hurri ve Mittanilere çok yakındılar. Hatta savaşları kazanan Hurri ve Mittanilerin tanrılarını onlar da alıp aynen tapıyorlardı. İkisi de İndra ve **Varuna** tanrılarına tapıyorlardı. İkisi de Mezopotamya'dan dünyaya dağılan Hint Avrupa kültürünü yaşayan halklardı.

İşte Hititlerin, Hurri ve Mittanilerle birlikte işgalci Sami akınlarına karşı birleşik cephe oluşturdukları bir dönemde, Sami tüccarların peygamberlik geleneğiyle eski Sümer kültüründen kökenini alan tek tanrılı dinleri geliştirmelerinin tek amacı Arı halkların yaşadıkları Mezopotamya ve Avrupa bölgelerini işgal ederek yağmalayıp talan ederek bugünkü dünya imparatorluklarını kurmaktı. Sami tüccarlar, Musevi, Hıristiyan ve İslam inancını ezilen ve sömürülenleri boyunduruk altında tutmak amacıyla kullandıkları devletlerin eline birer araç olarak vermişler. Devletler bu aracı, bu kültür iklimini kullanarak katliamlarını yapmaktı.

tadır. Yağmalayıp talan etmek, katliam yapmak kapitalist sistemle sürüp gitmektedir.

Sami tüccarlar, ancak tek tanrılı din silahı olan Semavi dinlerini (Musevilik, Hıristiyanlık, Müslümanlık) deniz dalgaları gibi art arda ticaretle birlikte geliştirip yayarak, Mezopotamya, Anadolu ve Avrupa halkların kafalarına yüzyıllar süren katliamlarla iyice yerleştirdikten sonra onların birliğini bozdu. Yaşadıkları topraklar üzerinde din kılıfı altında hakimiyetlerini kurdular. Önce her birini başka bir dini inanca, başka bir mezhebe bağlayarak birbirlerine kırdırdı. Ta ki en sonunda kendilerine çalışan İslam ve milliyetçi ideolojilerle donatılmış ırkçı devşirme Türkler eliyle soykırımlardan geçirip köklerini kurutmaya çalışıncaya kadar sürdürdü bu saldırılarını...

Bugün başka kimlikler, başka dini kılıflar altında gizlenmiş olarak, Arı halkların eski kültürlerini, tarihlerini, ırmaklarını, ülkelerini daha hızlı bir şekilde yağmalayıp talan etmeye devam eden işgalci ve bütün dünyayı para gücüyle arkasına almış saldırgan Sami tüccarlara karşı savaşıyorlardı, Kürtler ve Ermeniler. Tarih sayfalarında bir gezinti yaptığımızda; Sami tüccarlar'ın, din kılıfı altında tarihsel siyasetlerini, ekonomik ve politikalarını yürüten semavi dinleriyle bu iki komşu ve erdemli Arı halklarını zayıflattıklarını görüyoruz. Yani milyonlarca olayın birikimi sonucu, Selanik'te özel okullarda yetiştirdikleri İttihatçılara 1914-18 yıllarında Ermeni soykırımı yaptırdılar. Artakalanları Türk ulus-devletini Anadolu'da kurmak için sürgün edildikten sonra, soykırım sırası gelen Kürtler komşularından oldular ve öksüz kaldılar. Ermeni soykırımında Dêrsim'e sığınan 20 bin Ermeni'yi Kürtler korumuş, düşmanlarına teslim etmemişlerdi. Hiç kuşkusuz bu her iki yerli halkı, Balkan ve Kuzey Afrika'daki halklar gibi birbirine kışkırtan ve katliam hazırlıklarını yapan Teşkilat-ı Mahsusa ve Türk subayların kirli işiydi. Teşkilat-ı Mahsusa'nın bir numaralı adamı Mustafa Kemal'di ki o da o sıralar çeteci devletin başına getirme planları peşinde koşuyordu. Osmanlı'nın Balkan ve Kuzey Afrika ülkelerini kaybedeceği sıralarda; o, "Osmanlı devletini neden bırakıyorsunuz?" diyerek oradaki halklara katliam yapma

peşinde koşuyordu. 19 Mayıs'ta Samsun'a çıktığında da Topal Osman'a "Katliamlarına ara vermeden devam et!" diyordu.

Komutan Halit gibi devşirme Türk subayları Dêrsimlileri Ermenilerin üstüne sürmek için bin bir hile ve tuzakla ikna etmeye çalışıyorlardı. Kürtleri Ermenilerin üzerine süremeyince, bu kez Balkan ve Kuzey Afrika ülkelerinde yaptıkları gibi Kürt köylerini parayla satın aldıkları milislerin,⁸⁴ yani Teşkilat-ı Mahsusa'nın ajanlarına yağmalatıp Ermenilerin üstüne atıyorlardı. Kürtlere de, "Bakın Kürt köylerini yağmalıyorlar, Kürtleri esir alıyorlar. Kürtler imha edilme tehlikesiyle karşı karşıya, onları kurtarın" diyerek tavşana kaç, tazıya tut İngiliz oyunlarına getiriyorlardı. Seyid Rıza'yı da bu oyuna getirerek Erzincan'da Ermenilerin üzerine sürdüler.

Ve nitekim Nuri Dêrsimi de, "Kumandan Halit, Seyid Rıza'yı kandırmaya çalışıyordu. Bunu başaramayınca özel postalarla bazı Dêrsimlileri Erzincan'a ve oradan Seyid Rıza ile ilgisi olan tanınmış birtakım Kürt şahsiyetlerini de Seyid Rıza'nın yanına gönderdi. Bunlar bir hafta içinde Dêrsim'den Erzincan'a yardım kuvvetleri yetişmediği takdirde, Erzincan Kürtlerinin Ermeniler tarafından imha edilme tehlikesiyle karşı karşıya bulduklarını Seyid Rıza'ya söyleyerek, onun milli duygularını heyecana getirdiler ve Seyid Rıza'nın aşiretiyle birlikte Erzincan üzerine harekete geçtiğini söyleyerek, Ermenilere karşı savaşmak istemeyen Seyid Rıza'nın Türk özel savaş subayları tarafından nasıl Osmanlı entrikalarıyla teşvik ve ikna edildiğini yazıyor.

Nuri Dêrsimi devam ediyor:

---

84 Sadece geçmişte değil, bugün de hem ülke içinde katliam ve siyasi cinayetler işleyip ahlaksızca başkalarının üstüne atıyorlar, hem de aynı şeyi başka ülkelerde yapmaya devam ediyorlar. Batı Uygarlığının Ortadoğu ileri karakolu olan uygarlık yıkıcı Türkiye, 1995'de Azerbaycan devlet Başkanı Haydar Aliyev'e başarısız bir askeri darbe girişiminde bulunmuştu. 2011 yılında Libya'daki Kaddafi rejimi, 2012 yılında ise Suriye'deki Esad rejimini ABD'nin projeleri çerçevesinde yıkmak ve muhaliflerini sınırdaki askeri kamplarda bizzat yetiştirip eğittiği silahlı milislerini, o ülkelerde iç savaşı kışkırtmak için yollamıştı. Yetiştirdiği El Nusra, El Kaide çeteleriyle birlikte Şam'da kimyasal silah kullanarak Esad'ın üstüne attı. Türkiye bütün bunları Batı'nın ve Sami tüccarlar'ın Truva Atı olduğu için yapıyordu.

“Türkler zayıflamış olan ordularını düzenleyerek hücum hazırlığına başlamışlardı. Palu bölgesinde bulunan Dokuzuncu Kolordu Kumandanı Ali ihsan Paşa, Hasan Lütüfi adındaki bir binbaşyı doğu Dêrsime ve Halit adındaki diğeri bir subayı da batı Dêrsim bölgesine göndermişti. Bunlar Dêrsimlilerin ruhi durumundan yararlanarak ve para vererek savaşa katılmalarını sağlamak üzere yerinde örgütlenmeye gitmişlerdi.

Erzincan ve Erzurum bölgelerini kurtarmak ve Kara Kazım Paşa ordusuna rehberlik etmek amacıyla Dêrsimlilerden önemli kuvvetler seferber edilmişti.

Dêrsimlilerden bir kısmı artık Rus ordularının çekilmiş olduğunu hesaplayarak Türk hükümetine karşı önceden yaptıkları isyanları unutturmak için hoş görünmek gerektiğini düşünerek ve verilen maaşlara kapılıp, milis olarak kaydoluyorlardı. Seyid Rıza ise bu harekete asla razı olmuyor ve sonucun tehlikesini düşünerek Kürtlerin bu olayda tarafsız kalmalarını istiyordu. Dêrsim'in birçok aşireti de Seyid Rıza'nın bu düşüncesine ortak olarak yapılan örgütlenmeye katılmıyorlardı.

Kumandan Halit, Seyid Rıza'yı kandırmaya çalışıyordu. Bunu başaramayınca özel postalarla bazı Dêrsimlileri Erzincan'a ve oradan Seyid Rıza ile ilgisi olan tanınmış birtakım Kürt şahsiyetlerini de Seyid Rıza'nın yanına gönderdi.

Bunlar bir hafta içinde Dêrsim'den Erzincan'a yardım kuvvetleri yetişmediği takdirde, genel Erzincan Kürtlerinin Ermeniler tarafından imha edilme tehlikesi altında bulduklarını Seyid Rıza'ya söyleyerek, onun milli duygularını heyecana getirdiler ve Seyid Rıza aşiretiyle birlikte Erzincan üzerine harekete geçti. Seyid Rıza'nın hareketi sadece Kürtleri korumak amacındaydı. Çünkü gerek Seyid Rıza ve gerekse Dêrsimliler Ermenilere karşı düşmanlık konumuna girmek istememişler, hatta doğu ve batı Dêrsim aşiretlerinden büyük bir kısmı bu harekete bile katılmamışlardı.

Seyid Rıza'ya ancak bir kısım Ovacık aşiretleri katılmış ve bunlar Munzur dağlarını aşarak Hicri 13 Şubat 1334'te Erzincan merkezini savaşarak işgal etmişlerdi.

Erzincan'ın işgalinden sonra Erzurum'a doğru hareket başlar-ken Seyid Rıza ile birlikte bulunan ve Deli Halit adıyla tanınan kumandan Seyid Rıza'ya "Aman seyidim, Kara Kazım'dan evvel Erzurum'a biz girelim." demiş ve gerçekten de Erzurum'a ilk olarak Seyid Rıza kuvvetleri girmişti.

Seyid Rıza kuvvetleri Erzurum'u Bayburt yönünden ilerle-mekte olan Kara Kazım Paşa kuvvetlerine terk ederek Dêrsim'e dönmüşlerdi.

İşte Türkler bu şekilde, Ermeni-Kürt anlaşmazlığını kendi çıkarları için kullanmayı başarmış oluyor ve iki kardeş kuvvetin çarpışmasından ortak düşman yararlanmış oluyordu.

Bu olayları yazarken duyduğum derin acı ile Kürt ve Ermeni aydınlarını uyanmaya davet etmeyi bir boyun borcu bilirim.”⁸⁵

Dêrsim Generali

“Erzincan muhasaraya alınmıştı ama savunma güçlüydü, mevziler iyi tahkim edilmişti. Bir türlü gedik açılmıyor, kayıplar veriliyor ama şehre girilemiyordu. Muhasara tam 12 gün sürdü. 12 günün sonunda Dêrsimliler savunma mevzilerini yarıp kente girmeyi başardılar. İki taraf da çok kayıp vermişti.

Dêrsimliler dalga halinde şehre girerken, Seyid Rıza'ya 1500 kadar Erzincanlının camide rehin tutulduğu, karşı tarafın bunları öldüreceği yolunda tehditler savurduğu haberi geliyordu.

Onun için, kente girilirken Seyid Rıza camideki insanların kurtarılması için büyük bir güç ayırmış, tümünü sağ olarak kur-tarmayı başarmıştı.

Dêrsimliler pek çok tutsak ele geçirmişti. Tutsaklar arasında, Seyid Rıza'nın dostu Ermeni komutan Boğos Paşa da bulunuyor-du. Ve ağır yaralıydı.

Boğos Paşa, ölmeden önce Seyid Rıza'yı görmek istediğini söylüyor. Seyit yaralı olduğunu duyunca bulunduğu yere gidiyor ve onu yerde yatar halde buluyor. Seyid Rıza onunla şakalaşarak

---

85 Nuri Dêrsimi, Kürdistan tarihinde Dêrsim, Mezopotamya Yayınları, 1999, s.125-127

gönlünü almaya çalışırken Bogos şöyle diyor:

“Seyid Rıza, boşuna bana moral vermeye çalışma. Aldığım yara öldürücü. Bunu sen de biliyorsun. Seni yaramı görmen için çağırmadım. Kirvem, yüzüne söylemek istediğim bir sözüm var: Yanlış yaptın.

Bize yapılanlar yarın siz Kürtlerin de başına gelecektir. Söylemek istediğim buydu. Sözümü unutma. Siz de sıranızı bekleyeceksiniz.”

Seyid Rıza, Bogos Paşa'nın sözünü hiçbir zaman unutmuyacaktı. Erzincan'ın kurtarılmasından sonra, Seyid Rıza Osmanlı nezdinde kurtarıcı oldu. Alkışlanıyor, devletçe kutsanıyordu. Armağan, unvan ve övgülere boğuluyor, bir “fatih” muamelesiyle taltif ediliyordu. Vatan “minnettardı” ona...

Devletin bölgedeki eli, kolu, varlığı ve simgesi bir ordusu vardı. Ordu komutanı ise Kara Kazım paşa (Kazım Karabekir) idi. Kara Kazım, Seyid Rıza'nın “vatana üstün hizmetlerini devlet adına kutlamak, takdir ve teşekkürlerini sunmak üzere yanına koştu. Paşa, Seyid Rıza'yı hareketle kucakladı. Devletin şükranlarını sundu. Bununla da kalmadı; “Sultan Halife Hazretlerinin buyurduğu yerine getirdiğini söyleyerek, memlekete hizmetlerinin karşılığında, lütfen kabul buyurması ricasıyla, önüne bir üniforma koydu. Bu bir generallik üniformasıydı. Kazandığı zafer, memlekete sunduğu hizmetle bunu hak etmişti. Sultanlık onu, Dêrsim Genarali unvanıyla ödüllendirmişti.

Karabekir, Seyit'in üniformayı giymesine bizzat yardım etti. Apoletlerini kendi elleriyle düzelttikten sonra, yakasına bir de, “memlekete üstün hizmetlerinin nişanesi” olarak madalya taktı. Seyit artık bir paşaydı...

Verilen bu rütbe, giydirilen üniforma ve göğsüne takılan madalyadan habersiz olanlar, onun 1937'de, kırım ve kan sesi arasında bazı Avrupa devletlerine “general” unvanıyla yazdığı mektupları yadırgayacaklardı. Onu, kendi kendine unvanlar veren hafif biri diye küçümseyeceklerdi.

Oysa kendine bir bağlı değildi generallik rütbesi. Madalya ile onaylanmış “Dêrsim Generali” unvanı Osmanlılar tarafından

ona verilmişti.

Bu arada, Sansa deresi efsanesini yaratan Zeynel Ağa da unutulmamıştı. Ona da çavuşluk rütbesi verilmiş, üniforma armağan edilip, göğsüne madalya takılmıştı.

Devletin minnet ve şükran duygularının anlatımı bu kadarla da kalmadı. Kara Kazım Paşa, Seyid Rıza ve Zeynel Çavuş'u yanına aldı. Arabasına bindirip birlikte seyahat etti. Erzurum'daki karargâhına götürdü. İzzet ve ikramlarla ağırladı. Kars'a kadar götürüp gezdirdi. Sonra törenlerle Dêrsim'e uğurladı. Seyid Rıza, Dêrsim Generali olarak şimdi bir başka efsaneydi."⁸⁶

Nuri Dêrsimi'nin Fransızca yazıp İngiltere Dışişleri Bakanlığı'na yolladığı Seyid Rıza'nın Mektubunu⁸⁷ şöyle:

“İngiltere Dışişleri Bakanlığına;

Sayın Bakan,

Yıllardan beri, Türk Hükümeti Kürt halkını asimile etmeye çalışmakta ve Kürt dilinin gazete ve yayınlarını yasaklayarak, anadillerini konuşanlara eziyet ederek, Kürdistan'ın bereketli

---

86 Ahmet Kahraman, Kürt İsyanları, Mezopotamya Yayınları 2002, s. 237-239

87 Kürt aydını Nuri Dêrsim'i ve Dêrsim önderleri herhalde Anadolu ve Kürdistan'daki bütün soykırımların perde arkasında Batı Uygarlığının o dönemdeki önderliğini yürüten İngiltere ile ortak politikalar yürüten paralı saldırgan kapitalist tekeller olduğunu bilmiyor olacaklar ki, devşirme Türk Ordusu eliyle onları soykırımdan geçirmek isteyen o günkü dünya patronu İngiltere'ye mektup gönderiyorlardı. Oysa Kürt halk önderi Abdullah Öcalan örneğinde de çok net bir şekilde pratikte görüldüğü gibi, İngiltere ya da Amerika ellerinde gelse Kürt önderlerini uluslararası komplolarla tutuklayıp öldürmeyi çok iyi bilen uygarlık yıkıcı Türklere teslim edecektir! Roboski katliamında da çok net görüldü ki, günün en gelişmiş teknolojik savaş silahları ve istihbaratı Ortadoğu ileri karakoluna veren, Sami tüccarlar'ın hegemonyası altındaki Amerika'dır. Onların bilgileri dahilinde öldüren de Türkiye'dir. Ortadoğu'da Türklere eliyle soykırımdan geçirip mezara koymak istedikleri Kürtlere hiçbir zaman yardım etmeyeceklerdir. Bunu Kürtlerin çok iyi bilmesi gerekir.

topraklarından gidenlerden büyük bir bölümünün telef olduğu Anadolu'nun çorak topraklarına zorunlu ve sistemli göçler düzenleyerek, bu halka zulüm etmektedir.

Son olarak Türk Hükümeti, kendisi ile yapılan bir anlaşma sonucu, bu baskılardan arındırılmış Dêrsim Bölgesi'ne girmeye kalkmıştır.

Bu olay karşısında Kürtler göçün uzak yollarında can vermek yerine kendilerini korumak için, 1930'da Ararat Tepesi'nde Zilan ve Beyazıt Ovası'nda olduğu gibi silahlara sarıldılar.

Üç aydan beri ülkemde, tüyler ürpertici bir savaş sürüyor. Savaş olanakların eşitsizliğine ve bombardıman uçaklarının, yangın bombalarının boğucu gazların kullanılmasına rağmen ben ve yurttaşlarım Türk ordusunu başarısızlığa uğrattık.

Direnşimizin karşısında Türk uçakları kasabaları bombalıyor, yakıyor...

Zindanlar yumuşak başlı Kürt halkı ile dolup taşıyor, aydınlar kurşuna diziliyor, asılıyor ya da Türkiye'nin tecrit edilmiş bölgelerine sürgün ediliyor...

Üç milyon Kürt, benim sesimden ekselanslarına sesleniyor ve bu hükümetinizin manevi etkisinden Kürt halkını yararlandırmanızı sizden istirham ediyor.

Sayın Bakan, en derin saygılarımın kabulünü rica ederim.

Dêrsim Generali Seyid Rıza
30 Temmuz 1937"

Seyid Rıza'nın 75 yıl sonra ortaya çıkan mektupları: Beş mektup!...

01009708

T. C.
DAHİLİYE VEKÂLETİ
Emniyet İşleri Umum Müdürlüğü

Şube : 6
Hassas : 4/57
Umumi :

R. C. U. Kâtipliğine

18 1 70 1937
H : Seyit Rıza'nın Mil-
letler Cemiyetine mura-
caatına dair .

A	v - 9
D	57
F	30

22769

Milletler Cemiyeti nezdindeki daimî Delegationten alın-
mış olan 29 Eylül 1937 tarihli ve 1497/940/16 numaralı bir tahri-
ratta :

Dersim Başkumandanı Seyit Rıza imzasıyla Suriye'de Dere-
cikli Murattin Yusuf isminde biri tarafından Milletler Cemiyeti
Umumi kâtipliğine bir mektup gönderildiği ve fakat buna ehemmi-
yet verilmediği gibi bir muameleye de tabi tutulmadığından bahis
Hariciye vekâletinden alınan 12/10/937 gün ve Üçüncü D. R. 10 Şu-
be 22026/3179 sayılı yazılarına bağlı gönderilmiş olan meşkûr
mektup sureti ilişik olarak sunulmuştur . Mektûbun Seyit Rıza'ya
aidiyeti hususunda kanaat hasıl olamamış, ancak Seyit Rıza imza-
sını taşıyan mektûbun cevapta bulunan Bedirhaniler tarafından
tasni edilerek gönderildiği şüphesi uyanmaktadır . Keyfiyetin
tahkik edilmekte olduğunu saygılarımla arz ederim .

Dahiliye Vekili

S. Kaya

6/22

1/6969

Karşılık yazılacak Bittye ait olduğu şubenin gün ve sayısının yazılması.

(Suret)

30 Temmuz 1937

Uluslar Kurumu

Dersim-Kürdistan	
A	14-3
D	52
F	20-1

Bay Genel Sekreter .

Türkiye hükümeti senelerdenberi Kürd kavmini temsile uğraşmakta ve bu uğurda bu kavme zulmî tazyik yapmakta,Kürd dilile gazete ve negriyatı men eylemekte,kendi dilleriyle konuşan kimselere işkencede bulunmakta, Kürdistan'ın münbit arazisinden Anadolu'nun gayri mezru yerlerine cebri ve sistemli tehcirler tertip ederek muhacirler oralarda büyük kitlelerle telef olmaktadır .

Ahiren Türkiye hükümeti Dersim'in Türkiye hükümetiyle mevcut bir itilâf sayesinde bu zulümlerden masum kalmış olan havalisine hülûl ve nüfuz etmeğe kalkışmıştır . Bu hal karşısında Kürdler uzak muhaceret yollarında helâk olmaksızın 1930 da olduğu gibi,Ararat dağıyla Zilân ve Bayazıt yaylalarında müdafaai nefis için silâha sarıldılar . Üç aydanberi memleketimâ merhametsizce bir harp hüküm sürüyor . Mücadele vesatînin denksizliğine, ve bombardıman tayyarelerinin, yangın bombalarının,Boğucu gazların istimaline rağmen ben ve Yurdaşların Türkiye ordusunu ademi muvaffakiyyet-de bırakmağa muktedir olduk. mukavemetimiz karşısında Türkiye Tayyareleri,Köyleri bombardıman etmekte, müdafaasız kadınları ve çocukları öldürmekte ve böylece Türkiye hükümeti bütün Kürdistan ahalisine işkence yaparak muvaffakiyetsizliğinin acısını çıkarmaktadır . Hapishaneler sakın Kürd ahalisiyle dolmuştur ve münevverler kurşuna dizilmekte, asılmakta ve yaht Türkiye'nin ücre yerlerine nefi ve teb'ia edilmektedirler .

Üç Milyon Kürd kendi yurdlarında bulunuyorlar ve rnkılarını, Dillerini , ananelerini, horslerini ve medeniyetlerini muhafazetom sakinane ve hürriyet içinde yaşamaktan başka bir şey istemiyorlar . Benim lisanımla Ek elânenıza müracaat ederek, müessesenizin yüksek nüfuzu manâviyesinden Kürd Milletinin istifade ettirilmesini vebu zalimane haksızlığa bir nihayet verilmesini sizden niyaz ediyorlar .

Bay Genel Sekreter, yüksek saygılarımla ifadesini kabul buyurmanız dileğile gereflenirim .

(Dersim Başkumandanı)

Seyit Rıza

aslı gibidir .

T. Giray

01010580-7

Seyit Rıza tarafından Hozatta seyyar Jandarma Alay Kumandan-
lığına 27/6/933 tarihinde yazılı 29/6/933
tarihinde teslim edilen mektubun
suretidir .

--

Benleniz bir ferdim, benim ölümü istediğiniz ben dahi
gönderdim . Hükümeti Cumhuriyenin emrini kabul ettim. Evlât
benim değildi . Sizin evlâdınız idi . Hukukumu aramadınız. Biz
de vatan evlâdı değil miyiz ? Allah mehtmet versin hükümete
Kargı bir fenalığım yoktur . Şimdi ise kazamız reisi Kaymakam
Bey aşiretleri üzerime sevk ediyor . Benim bir kusurum yoktur,
Hukukumu aradığım için haksız mı oldum ? Haşa hükümetle düğman
olan Allah düğmanındır . Bendeniz fikri aşiretçe size mütiyim,
Çünkü biz cümlemiz hükümet evlâdıyız . Bir ata evlâdına ne der
de yapar hükümet benim terbiyesizliğimi görür de beni terbiye
etsin . Kargı gelemem aşiretle olursa aşirete katlanmam çünkü
aşiretler beni istemiyorlar . Ben hükümet emrine muhtacım.
Baki emri adalet hükümetindir .

CUL HURBAŞKANLIĞI ANCI
Yar. No. :
Dos. No. :
Vasiika No. :

aslı gibidir .

A	SV-15-b.
D	62
F	2-7

9/7/933

A	IV-6
D	XZ
F	5-8

0100530-11

Seyit Rizanın Elâziz Vilayetine gönderdiği mektubun

mühim parçaları .

Adaletli Merhametli efendim,

Bendeleri Mazgirt aşiretleri ile bir fenalığımız, bir birimizle olmadığından Mazgirdin Kureysan aşiretinden Ali Efendi ve Hüseyin Seydi gibi Ali Bert ile mahdumu Bakil ve Yusufan aşiretinden Murtaza oğlu Kamer ve Musa oğlu Mehmet şeyh Mehmetli aşiretinden Baka, Bahtiyar aşiretinden Pakireli Süleyman ve Torutlu Haydar ve Alişer ağaların Halvari köyüne 800 kişi ile hücum ettiler. Yedi kişi (S.E.K.C.F) 100 kişiye karşı iki gün müsademe ederek evvel Allah sayei devletlerinde bir şey beceremediğinden rezil ve melâmet olarak geri gittiler. Dedikten sonra müsademe müteakip yukarıda isimleri yazılı aşiret reislerine gönderdiği haberlere cevaben Hüseyin Seydinin Hozat kazasını muhafaza ettiği zaman sizlerden taraf adamlarımızı katlettiği fikrimizden çıkmamıştır. Vakti geldi . Şimdi intikamımızı sizden alıyoruz. Bendenizi ve şarkf Dersimlilere karşı kendisini de Hozat ve Ovacık kazalarının aşiretleri Mercan ve kalan mntakalarındaki aşiretlerle beraber harekete geçirmek istemişlerse de kendisinin hükümetten emir aldığı bir şey yapamayacağını yazmakta ve Şarkf Dersimlilerin hareketinin men'ini veyahut bunların vilâyete celple kendisi ile beraber muhakeme olmalarını ve kendisinin serbest bırakılmasını rica etmekte ve bundan sonra kendisinin büyük harpte Ruslara karşı aldığı vaziyet ve hükümete yaptığı hizmetlerden bahsetmektedir .

A	Sr. 15. b.
D	62
F	2. 11

CUMHURBAŞKANLIĞI ARŞİVİ	
Yer No. :	
Dos. No. :	
Ves'ika No. :	

A	77-6
D	12
F	8-10

Aslı gibidir .

1/7/933

R. K. aya

010580 - 22

CUMHURİYET BAŞKANLIĞI ARŞİVİ
Yaz. No. :
Diz. No. :
Vaskül No. :

Seyit Rıza tarafından Elâziz Vilâyetine gönderilen mektup
sureti

A	III-6
D	17
F	2-18

Hürmet ve tazimle ellerinizden öperim . Uğradığım haksız-
lığın esbabını arz etmeğe mecbur kaldım, Şöyleki :

Kırgan denilen aşiret Pertekli Memet efendi namında Sinde
oturan nahiye Müdüürünü ve jandarmalarını gasp ve garet et -
mek suretile iğlerinden kovdular . Bunun üzerine Dersim mu-
tasaffifi Sabir beyin istihsal ettiği tedip emrine ittibaan
ve Milis olarak bu harekette bulunan Kırgan aşiretinin ten-
kiline hükümet kuvvetleriyle birlikte Teştek namındaki köyde-
karargâh kuruldu .Kırgan aşiret efradı ve bunların başında-
ki serkerderleri bulunan Süleyman ağa Teştekteki hükümet
kuvvetleri karargâhına hücum ederek bir çok hükümet ve Milis
kuvvetlerimizi şehit ettiler . Bunun intikamına koğan kuvvet-
lerimiz tarafından âsi kırğanlıların reisi Süleyman ağa katil
edildi .Ve müteakiben kuvvetlerimizle Kırgan aşireti köyle-
ri ihrak ve tahrip ve âsiler oradan tenkil edildi Ç Bendeni-
ze iğbrar ve infial peyda eden Kırgan tedipten bir kaç sene
sonra Süleyman ağanın intikamını almak için kardeşim Seyit
ağanın oğlu Haydar ve bunun oğlu Deli Yusufu iğlerine çağı-
rıp kahpelikle katil ve şükrüyd cerhetttiler . Bu hal dolayı -
sile hükümetin savet ve gururuna yakışmıyacağını gören o
zamandan Hozatta askerî kumandanı bulunan Ali Halit Bey, ben-
deniz ve aşiretimî Pilvenkli kos Oğlu Süleyman ve Karaballı,
Koç ve Ferhat uşağı reisi Diyeb'a vasıtasile Milis yazdırdı.

A	IV-15-b
D	62
F	2-38

Kaynak: Abdullah Kılıç'ın Cumhurbaşkanlığı ve TBMM'nin arşivlerinden orta-
ya çıkarıp, www.habertürk.com internet sitesinde yayınlanan belgelerden alın-
mıştır.

Habertürk'ün⁸⁸ Mektuplar hakkındaki yorumu:

9 Mayıs 2012

Seyid Rıza'nın 75 yıl sonra ortaya çıkan mektupları

Atatürk'e mektup: "Kan dökmeyin, sürgüne razıyım. "

"1937'de başlayan Dêrsim Katliamının en önemli mağdurlarından Seyid Rıza, resmi kaynaklara göre bölgedeki isyanın da en azılı elebaşısıydı. Tarih kitaplarında Dêrsim'de devlete karşı isyanları teşvik ettiği ve yönlendirdiği yazıyordu. Ancak Habertürk TV Haber Koordinatörü Abdullah Kılıç'ın ulaştığı belgeler, Seyid Rıza'nın kanı durdurmak için çabaladığını, hatta Atatürk'e mektup yazarak yalvardığını ortaya koyuyor.

Kanlı Dêrsim Harekâtını o mu başlattı?

Seyid Rıza, bugüne kadar Dêrsim'deki isyanın sorumlusu gös-

88 www.habertürk.com internet sitesinde yayınlanan belgelerden alınmıştır.

terildi. Hedef haline getirildi. Daha fazla kan dökülmesinin önüne geçmek için 12 Eylül 1937'de oğlu ve iki adamıyla teslim oldu. 15 Kasım 1937'de ise önce çocukları sonra da kendisi apar topar idam edildi. Hakkında yalan yanlış pek çok şey yazıldı, söylendi. Resmi tarihe göre Seyid Rıza Dêrsim Başkomutanıydı ve binlerce kişinin canına mal olan Dêrsim harekâtının başlamasına neden olmuştu! Peki öyle mi?

Belgeler resmi tarihi yalanlıyor!

Habertürk TV Haber Koordinatörü Abdullah Kılıç'ın Cumhurbaşkanlığı ve TBMM'nin arşivlerinden ortaya çıkardığı belgeler, resmi tarihi yalanlıyor. 1938'den beri gizli tutulan vesikalar, Seyid Rıza'nın sadece kan dökülmesini önlemek için üstün gayret gösterdiğini⁸⁹ kanıtlamakla kalmıyor; yaklaşık 70 yıldır onun ismi etrafında yürütülen psikolojik savaşın da boyutlarını gösteriyor.

BM'den yardım istedi mi?

Arşivlerden çıkan 10'un üzerindeki mektuplardan belki de en önemlisi, Dêrsim Başkomutanı Seyid Rıza imzasıyla Birleşmiş Milletlerin temelini oluşturan Uluslar Kurumu'na başvurduğu iddia edilen mektupla ilgili Seyid Rıza, Dêrsim'in bağımsız olması için BM'den yardım istemekle suçlanıyordu. Ancak bu belge, mektubun Seyid Rıza tarafından yazılmadığını ortaya koyuyor. 18.10.1937 tarihinde Türk İçişleri Bakanı Şükrü Kaya imzasıyla Cumhurbaşkanlığı'na sunulan belgede bu mektubun Seyid Rıza

---

89 Bugün Kürt halk önderi Abdullah Öcalan'ın 16 yıldan beri barış için ve Anadolu halkların demokratik özerkliği için büyük çaba harcadığı gibi. Bu coğrafyada sadece yerli halkları (Ermenileri, Süryanileri, Pontus Rumları ve Kürtler) soykırımdan geçirip mezara gömmeye görevi verilen Batı'nın ileri karakolu Türkiye, Kürt önderlerin barış çağrılarına her zaman kulaklarını tıkamıştır! Çünkü o, Batı ile ortak politikalar yürüten uluslararası egemen süper güçlerin taşeronu ve Truva Atı'dır! Bu taşeronun Kürt sorununu çözecek iradesi yoktur. O, uluslararası saldırgan kapitalist güçlerden aldığı emirleri yerine getiren uygarlık yıkıcı bir etmendir! (A. R.)

tarafından değil, onun imzası kullanılarak Suriye'den Yusuf isminde biri tarafından yazıldığı belirtiliyor.⁹⁰

“Kaymakam Bey’in zulüm ve haksızlığının önüne set çekilmesini istirham ederim”

Seyid Rıza'nın 14 Haziran 1933 tarihinde Elazığ Valisi'ne gönderdiği ilk mektup şu cümlelerle başlıyordu: “Hürmet ve tanzimle ellerinizden öperim. Uğradığımız haksızlığın boyutlarını arz etmeye mecbur kaldım...” Sonraki cümlelerde Seyid Rıza, jandarmenin ve devleti temsil eden memurların Dêrsim halkına yaptığı zulümleri anlatıyordu. Mektubun ortasına gelindiğinde bugüne kadar söylenegelen ancak bir türlü belgesi ortaya koyulamayan o meşhur hikâyeye kendi ağzından vurgu yapıyordu: “Harb-i umumiye de hükümetin verdiği emirleri öpüp başıma koydum. 10 bin kadar milis kuvveti topladım. Halit Paşa kumandasındaki orduya katılarak topraklarımızı Ruslara karşı savundum. Cansiparane bir mücadele ortaya koydum. Komutanların ve paşaların takdirine mazhar oldum. Bugüne kadar hükümete hizmet etmekten biran geri durmadım. Hakkımızda kaymakam beyin yapmak ve yaptırmak istediği zulüm ve haksızlığın önüne set çekilmesini istirham ederim.”

Seyid Rıza'dan Hozat komutanına sitem dolu mektup

09 Temmuz 1933 tarihli Seyid Rıza'nın Hozat Jandarma Komutanı'na yazdığı mektubu sitem dolu. Kaymakamın görüşelim çağrısı üzerine oğlunu görüşmeye yollayan Seyid Rıza, bu mektupta oğlunun dönüş yolunda haince pusuya düşürülüp öldürülmesinden yakınıyor. Ve kendisine görüşme teklifinde bulunan kaymakamı suçluyor:

“Mevsim kış ben de yaşlı olduğum için görüşme davetinize gelemedim ancak oğlumun Kaymakama yolladım. Talebinizi Cumhuriyet hükümetinin emri kabul ettim. Evlat benim değildi, sizin

90 İslam devletini Anadolu'ya yerleştiren Selçuklu Türklerinden beri, Türk Egemenlik Sistemi hep gerçekleri ve tarih belgeleri tahrip etmekle uğraşmıştır! Böylece yalan, hile, tuzak ve manipülasyon yöntemleriyle gerçekler halktan gizlenmeye çalışılmıştır.

evladınızdı. Biz vatan evladı değil miyiz? Oğlumu katledenleri, Kaymakam Bey korudu. Allah merhamet versin! Şimdi kaymakam aşiretleri üzerine sevk ediyor. Benim bir kusurum yoktur, adalet aradığım için haksız mı oldum? Hükümete düşmanlığım yoktur, hükümeti düşman olan haşa Allaha düşman olur.”

Alpdoğan Paşa'ya: “Kan dökülmesin, sürgüne razıyım”

1937 yılında Dêrsim’de bir iç savaşın yaşanmasından endişe eden Seyid Rıza, bir yakınına Alpdoğan Paşa’ya yollayarak kanın durdurulmasını istedi. Dönüşte Sin Köyü’ne misafir olan arabulucu Alpdoğan’ın emriyle Kırgan aşiretinden iki kişi tarafından öldürüldü. İki suikastçı Hozat’a giderek askeri kışlaya sığındı.

Seyid Rıza da yanına aldığı 100 kişilik silahlı gücüyle Sin Köyü’nü ve bir karakolu bastı, katillerin kendisine teslim edilmesini istedi.

Bu sırada tekrar Seyid Rıza ile bir takım temaslar kurdu. Seyid Rıza yine kan dökülmesini istemiyordu. 20 Mayıs 1937 tarihinde Alpdoğan Paşa’ya şöyle bir mektup yazdı.

Seyid Rıza, “Kan dursun yeter ki! Beni ve aşiretimi, Erzurum’a yollayın. Ya da hükümet benden şüphe ediyorsa Halep’e gideyim Veyahut Türkistan’a gönderin.”

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri’nin imzaları var

Bu ve buna benzeyen birçok mektup, bugün gün ışığına çıktı. Bir dönemin asi, haydut diye gösterilen adamın aslında kan dökülmemesi için yoğun uğraş gösterdiği bu mektuplarda görülüyor. Seyid Rıza’nın yürek burkan ve belki de Dêrsim Harekâtının gerçek yüzünü ortaya koyan bu mektupları İçişleri Bakanı Şükrü Kaya’ya ulaşıyor ve o da Atatürk başta olmak üzere üst düzey devlet yetkililerine gönderiyordu. Çünkü mektuplarda hem Şükrü Kaya’nın hem de Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri’nin imzaları mevcut.

Ancak bu mektupların hiçbiri Dêrsim’de binlerce kişinin katledildiği harekâtı durduramadı. Çok kan döküldüğünü gören

Seyid Rıza, birkaç ay sonra “Canına bir zarar gelmeyecek.” sözü üzerine teslim olmaya giderken, 12 Eylül 1937’de adamlarıyla beraber tutuklandı. Bu olayı Başbakan İsmet İnönü, aynı tarihli yazısında Atatürk’e şu cümlelerle anlatıyordu: “Seyid Rıza’nın teslim olması, Cumhuriyet ıslahatının yeni bir safhasıdır Lütufkâr iltifatlarınız bizim için çok kıymetli bir teşviktir.”

15 Kasım 1937’de de idam edildi. İdamdan önce son dileğini soran cellada, “Oğlumdan önce beni asın.” diyecekti.

Öyle olmadı; önce oğlu, sonra da o asıldı.⁹¹ Ağzından dökülen son cümleler içleri acıtıyordu: “Kerbela’nın evladınız, ayıptır, zulümdür, cinayettir!” (www.haberturk.com)

**

---

91 Evet, öyle yapmadılar; cellatlar önce oğlunun asılmasını kendisine seyrettirerek yaşlı adama acı çektirdiler, sonra kendisini astılar. İşte burası Türkiye! Hangi vicdanlı insan gönül rahatlığıyla bu ülkede yaşamak ister? (A.R.)

Fikret Güneş'in Seyid Rıza ile ilgili yazdığı tarihsel öykü:

Dêrsim Generali

Fikret Güneş

Bundan tam yirmi sene önceydi, kader bu ya; biraz önce mola verdikleri yamacın tepesinde Erzincan'ı gözlemişti. Erzincan'ın dört bir yanında dumanlar yükseliyordu. Kadın ve çocukların feryatları yürekleri parçalıyordu.

Aksakallı Kartal yanındaki iki yardımcısına dinlenmeleri için bir işaret verdi. Yardımcılar, uygun bir yer konusunda biraz tartıştılar. İlerde ulu bir ağaç ve yanında bir çeşme vardı, oraya kadar sabretmesini Aksakallı'ya söylediler.

Ulu ağacın altında durdular. Epey yol almışlardı. Engin dağları, derin vadileri, gecenin karanlığı, asker baskınları gibi birçok engelleri aşmışlardı. Aksakallı Kartal'ı üşütmemesi için kalın bir yorgana sarmışlardı. Yanındakiler Aksakallı'yı katırın sırtından aşağı indirdiler. Üzerindeki yorganı alıp çeşmenin yanı başına oturttular.

Aksakallı sıcaktan bunalmıştı. Susuzluktan dili kurumuş, dudakları çatlamıştı. Biraz dinlendikten sonra çeşmede elini yüzünü yıkadı. Doyasıya su içti, içtikçe de "Oh! Mübarek ne kadar da tatlıdır. İçmekle doyulmuyor ki!" dedi. Yerinden kalktı, üstündeki paltosunu çıkarttı. Hafif bir rüzgar esiyordu. Yüzünü Erzincan'a çevirdi. Erzincan'a varmış durumdaydılar. Aşağı doğru inip köprüyü geçerse şehir içine gelmiş olurlardı. Aksakallı iki kolunu açarak uzun uzun Erzincan'ı süzdü. "Erzincan sana geliyorum. Bu cennet memleketi yakıp yıktılar, Kербela'ya çevirdiler" diye mırıldandı. Yanındaki "Ne dedin, anlamadım" dediyse de cevap vermedi. Aksakallı çeşmenin yanı başında uzandı. Uzanır uzanmaz hemen

uyudu. Yanındakiler üşütmesin diye üzerini yorganla örttüler.

Kısa bir zaman geçmişti ki Aksakallı, “Hayır, hayır, olamaz bu!” diye bağırarak fırladı uykusundan. Yanındakiler onu teselli etmeye çalıştılar. “Hayırdır inşallah. Mutlaka rüya görmüşsün.” dediler.

“Evet, bir rüya gördüm.”

“Hayra yor!”

“Bunun hayrı şehri yok artık. Çıktık bir kere yola. İnşallah testi kırılmaz. Kırılan testide su durmaz!”

“Rüyan neydi?”

“Nasıl anlatsam? Anlatsam mı, anlatmasam mı bilmiyorum!”

“Anlat, anlat. Sen de rahat edersin, biz de. Hem sonra merak-tan kurtulmuş oluruz.” dediler.

“Bir kartal, bazen gözümde sarı saçlı, mavi gözlü bir çocuk oluyor, etrafımda dolanıp duruyordu. ‘Gittiğin yol doğru yol değil’ diyordu. Ona ‘bu yol Erzincan’a gider, ben defalarca bu yoldan gidip geldim’ dedimse de bir türlü laf anlatamadım. ‘Hayır, yanlış yoldasın’ deyip duruyordu. Ona, ‘bindiğim katırın gözlerini bağlasam, katır bile beni oraya götürür’ dedim. Mavi gözlü çocuk bana ‘bu yol Erzincan’a gitmez, bu katır da seni oraya götürmez. Bu yol ve bu katır senin değil. Bu katıra binmeyecektin, bu yola çıkmayacaktın’ dedi ve kayboldu.” “Çocuktur işte. Anlaşılan to-runlarını özledin!” dedi yanı başında duran adam.

Aksakallı’nın içinden bir pişmanlık geçti, ama bunu dışarıya vermedi. Sustu. Dalıp gitti. Yanındakiler uyardılar “Kalk gidelim, geç kaldık.” dediler. Hemen toparlanıp aşağı doğru indiler. Fırat’ın üzerindeki köprüyü görüyorlardı. Köprünün iki başında askerler nöbet tutuyordu. Aksakallı, Erzincan valisine gelişini bildirmemişti. Bir an “Keşke bildirseydim, beni karşılardı. Bu tozda du-manda kimin kime ne yaptığı, ne oyun tezgâhladığı belli değil!” diye içinden geçirdi. Erzincan valisi, Aksakallı’ya haber üzerine haber yollamıştı, ‘gel görüşelim’ diye. Vali, “Devlet sizinle oturup anlaşmak arzusundadır. Paşa hazretleri bu savaşı bitirmek istiyor!” demişti. Bu haberler üzerine Aksakallı, arkadaşlarıyla yaptığı uzun müzakereler sonucunda valiyle görüşmeye karar verdi

ve bu vesileyle yola çıktı. Ama içine ansızın bir kurt düşmüştü.

Aksakallı ve yanındakiler köprüye vardıklarında askerler onları hemen durdurdular. “Kimsiniz, nereye gidiyorsunuz, kimliğiniz?” diye sordular.

Aksakallı kimliğini uzattı genç askere. Vali beyden davet aldıklarını, kendilerini mümkünse hükümet konağına götürmelerini söyledi.

Askerler hemen Aksakallı'nın başına toplandılar. Bir koşuşturma başladı. Belli bir süreden sonra gelen bir araca Aksakallı'yı ve yanındakileri bindirdiler. Askeri araç hükümet konağının önünde durdu. Aksakallı burayı iyi tanıyordu, birkaç kez buraya gelmişti, iyi karşılanmışlardı. Arabada beklettiler. Herhalde vali bey gelecek diye düşündü. Etrafta valiyi aradı. Lakin görünürde askerlerden başka kimseye gözü ilişmedi.

Nihayet arabanın kapısını açtılar. Aksakallı'nın ellerine kelepçe takmaya çalıştıkları zaman itiraz etti; “Vali beye haber verin, görüşme...” dedi, fakat kimse onu dinlemiyordu. Aksakallı ve yanındaki iki kişiyi araçtan indirdikten sonra doğruca hükümet konağının bodrum katına indirdiler.

Aksakallı, vali beyin makamının ikinci katta olduğunu biliyordu. Bir zamanlar Erzincan'ın valisi olarak adlandırılmış ve o koltuğa da oturmuştu.

Bundan tam yirmi sene önceydi, kader bu ya; biraz önce mola verdikleri yamacın tepesinde Erzincan'ı gözlemişti. Erzincan'ın dört bir yanında dumanlar yükseliyordu. Kadın ve çocukların feryatları yürekleri parçalıyordu. Ermeniler Erzincan'a girmiş, hükümet konağını ele geçirmişti. İsmet İnönü, Elazığ-Kovancılar'a yakın bir köyde bizzat Aksakallı'yla görüşerek yardım dilemişti.

Aksakallı Dêrsim aşiret çocuklarıyla Erzincan'a yürümüş, seviz gün savaşarak Erzincan'ı kurtarmıştı. O günü hatırladı. Hükümet konağına girdiklerinde bir kahraman gibi karşılanmışlardı. Vali makamına bizzat kendisi oturmuştu. Daha sonraki Erzincan'ı kurtarma törenlerinde Aksakallı hep Erzincan'ın kurtarıcısı diye takdim edilmişti.

Kazım Karabekir, vatana üstün hizmetlerinden dolayı, devlet adına kutlamak, takdir ve şükranlarını sunmak üzere Aksakallı'yı ziyaret etmişti. Karabekir, bizzat kendi elleriyle Aksakallı'ya üniforma giydirdikten sonra general rütbesini takmış, "Sen bundan sonra artık Dêrsim generalisin. Sana Halife Sultan Aziz Hazretleri'nin selamlarını getirdim!" demişti.

Aksakallı'yı hemen Elazığ'a götürdüler. Orada diğer dostlarıyla karşılaştı. Tam yetmiş iki kişiydiler. En küçükleri oğlu Reşik Hüseyin'di. Daha on sekiz yaşına basmamıştı. Hüseyin, Mustafa Kemal'in manevi kızı Sabiha Gökçen tarafından evleri bombalandığında yaralanmıştı. Bacağından hala topallıyordu. En yaşlısı 85 yaşındaydı, o da Erzincan'ın kurtuluşunda olağanüstü çaba sarf ettiği için istiklal madalyasıyla ödüllendirilmişti.

Yargılanma başladı; gecenin geç saatlerinde, hafta sonunda apar topar alınıp mahkeme denilen bir yere götürülüyorlardı. Kimin savcı, kimin hakim olduğu belli değildi. Tercüman yoktu. Neyle suçlandıklarını ve suçlarını, kimin için hangi ceza istendiğini bilmiyorlardı. Yalanların, iftiraların, sahte şahitlerin bini bir para olmuştu. Verilen sözler tutulmamıştı. Dökülen kanlardan, yakılan köylerden hiç söz edilmiyordu.

Bir "mahkeme" dönüşü bütün bu hileleri ve yolun sonunu gören Aksakallı yanındakine:

"İki dostumun bana söyledikleri aklımdan çıkmıyor!"

"Kim onlar?"

"Erzincan'ı kurtardıktan sonra tanıdığım yaralı Ermeni komutan Bagos bana 'Rızo yanlış yaptın. Bugün bize yapılan yarın size yapılır. Biz bu devletin sabah kahvaltısıysak siz Kürtler de öğle yemeği olursunuz' demişti."

"Peki, ikincisi kim?"

"Teslim olmadan önce Erzincan'ı seyrederken rüyama bir Kürt çocuğu girmişti."

"O ne dedi?"

"Dedi ki; gittiğin yol, bindiğin katır senin değil!"

İkisi de sustular. Anlaşılan söylenenler çok doğrudu. Fakat ne yazık ki artık iş iştin geçmişti. Testi kırılmış, su dökülmüştü.

Devletin oyununa gelip devletin katırına binmişti.

Sonbahar mevsiminin son günleriydi. Bütün doğa sararıp solmuştu. Bir ölüm sessizliği kaplamıştı her tarafı. Hava buz gibiydi. Ortalık kapkaranlıktı. Ay kara bulutların arkasına saklanmıştı. Ay ve yıldızlar anlaşılan bu zulme tanıklık yapmak istememişlerdi. Aya ve yıldızlara inat gecenin karanlığını yırtmak için buğday meydanının dört yanına arabaları yanaştırdılar. Arabaların farları ışığında Aksakallı'ya oğlunun asılmasını izlettirdiler. Hâlbuki ona son isteğini sormuşlardı, o da “Beni oğlumdan önce asın.” demişti. Anlaşılan yalancılar bir daha sözünde durmamışlardı. İki kara suratlı koluna girmek istedi. Aksakallı onları yana itip, sert adımlarla sehpaye doğru yürürken, karanlığa bağırdı:

“Ben sizin yalanlarınızla baş edemedim,
Bu bana dert oldu.
Fakat sizin önünüzde diz çökmedim,
Bu da size dert olsun!”

YEDİNCİ BÖLÜM

Dêrsim Konferansları hakkında çıkan yazılar

Die Linke'nin kamuoyuna ve basına yaptığı açıklama şöyledi:

“Linksfraktion im

Abgeordnetenhaus von Berlin

Niederkirchnerstrasse 5, 10111 Berlin

E-Mail: sayan@linksfraktion-berlin.de

KAMUOYUNA ve BASINA

1937/38'de Dêrsim HALKINA YAPILAN SOYKIRIM UNUTULMAMALIDIR!

“1937/38 yıllarında Dêrsim'de yapılan kitlesel katliam, SOYKIRIM olarak tanınmalıdır.”

Berlin'de 1938 Dêrsim soykırımından kurtulan binlerce Dêrsimli Kürt ve Ermeni yaşamaktadır. Almanya ve Avrupa ülkelerine sığınan bu insanların bir kısmı bu soykırımdan kurtulan, diğerleri ise onlardan doğanlardır. Bunlar kendilerine yapılanları unutamamaktadır. Çünkü bugüne kadar ne kendilerinden özür dilenmiş, ne hakları tanınmış ve ne de soykırım kurbanı olarak tazminat verilmiştir.

Bu nedenle yukarda bahsedilen konuda, **24. Kasım 2010 Çarşamba günü saat 10.00'dan** itibaren Berlin Eyalet Parlamentosunda bir konferans düzenlemiş bulunmaktayız. Konferansımızın stratejik amacı, Dêrsim katliamının soykırımı olarak tanınması konusunda politik ve hukuksal izlenecek yolun tespiti, adaletin tecelli etmesi için soykırım kurbanlarının haklarının verilmesi ve

Türkiye'yi enternasyonal mahkemelere götürüp sorumluluğunun gereklerini yerine getirmesini istemek olacaktır.

Aşağıdaki istemleri çıkış noktamız olarak öne sürüyoruz:

- * 1937/38 Dêrsim katliamı soykırım olarak tanınmalı,
- * Devlet, soykırım kurbanlarından ve ardıllarından özür dilemeli,
- * Sürülenler ve onların çocuklarına yardım ederek, isteyenlerin dönüşü sağlanmalı,
- * Dönüş yardımı verilmesi,
- * Soykırımdan kurtulanlara ve ikinci nesil çocuklarına tazminat ödenmesi,
- * Arşivlerinin açılması, belgelerin dokümantasyon merkezleri veya müzelerde toplanması okul kitaplarının düzenlenmesi,
- * Barış sürecinin başlatılması.

Türkiye Cumhuriyeti kuruluşu ardından ülkedeki farklı etnik ve dini grupları ortadan kaldırmak için devlet ideolojisi yaptığı; **“tek millet, tek dil, tek mezhep”** ırkçılığını uygularken, bu Kemalist ideolojiye uymayan sadece Kürtler kalmıştı. Kemalist hükümet önce Koçgiri’de sonra Piran ve Zilan’da Kürtleri katliamdan geçirdi. Osmanlı’nın onlarca kez sefer yaptığı ama zafer kazanmadığı bölgesel Kürt ve Kızılbaş otonomisini 1930’lu yıllara kadar sürdüren Dêrsim’e karşı, Bakanlar Kurulu 4. Mayıs 1937 günü Ankara’da toplanıp, daha önce kanunla adını değiştirip Tunceli yaptığı ve ‘Dêrsim bir çibanbaşdır’ dediği, bu Kürt Kızılbaş otonom bölgesi Dêrsim’e karşı ordusunu harekete geçirdi. Türkiye’nin ‘Gayet Gizlidir’ damgalı soykırım fermanıyla Dêrsim Kürtleri; tenkil, tehcir ve tedibe uğratıldılar.

Türkiye Devleti Başbakanı Erdoğan, **“Devlet, 1937/38’de Dêrsim’de 50.000 kişi katletti.”** demektedir. Yine devletin zirvesinde görevler üstlenen Dışişleri Bakanlığı görevi yapan katliam sırasında Malatya Emniyet Müdürü olan ve Dêrsim Generali Seyid Rıza’yı darağacına çeken İhsan Sabri Çağlayangil, Dêrsim’deki kitlesel katliamı itiraf ederken **“Mağaralara iltica etmişlerdi. Ordu zehirli gaz kullandı. Mağaraların kapısının içinden. Bunları fare gibi zehirledi. Yediden yetmiş o Dêrsim Kürtlerini**

kestiler.” Dêrsimlilere göre ise 70-90 bin kişi katledildi. 16 Kasım 1937’de Kürt halkının önderi Seyid Rıza ve yedi dava arkadaşı Elazığ’da idam edildi.

1. Katliamdan sonra binlerce Dêrsimli yerlerinden edilip sürgüne gönderildi. 1938 soykırım trajedisini, geride sadece ölü ve yaralıları, sürgünler, insansızlaştırılmış adı ve bütün varlığı yasak bir bölge bıraktı. Dêrsim Kürtleri, kimlik, dil, kültür ve inançlarından ötürü planlı, sistematik bir katliama ve en acımasız asimilasyona maruz bırakıldı. Bütün coğrafi isimler Türkleştirildi.

2. 1937-38 yıllarında Dêrsim’de Türk devleti tarafından yapılan katliamın üzerinden 74 yıl geçmesine rağmen, Türk devleti resmen sorumluluk almamakta, Kürt katliamlarında olduğu gibi bu katliamla hala yüzleşmemektedir. Türkiye Cumhuriyeti, günümüze dek süren ‘tek dil ve tek millet, tek mezhep’ politikasını sürdürmektedir. Türkiye, küçük bir nehir olan Munzur üzerinde yirmi baraj yapmayı planlarken, Dêrsim Kürtlerini kendi sosyal köklerinden koparıp bu teklik politikası içinde eritmek istemektedir. Yani Dêrsim 38 soykırımı sürmektedir.

3. Biz, aşağıdaki Kürt kurumlar; daha önce Avrupa Birliği salonlarında yaptığımız Dêrsim 38 Konferanslarıyla, Dêrsim soykırımının unutulmamasını ve Türk devletinin Kürt soykırımlarıyla yüzleşmesini istedik. Ancak yüzleşmek bir yana, devlet; Kürtlerin temel haklarını vermedi, Kürdistan Türk ordusunun savaş alanı haline getirildi, Kürt köyleri yakıldı yıkıldı, anadil yasağı sürdü, devletin teklik ideolojisi asimilasyon ve sosyal politik baskı soykırım politikası günümüze kadar sürdü. “Devlet Dêrsim’de 50.000 kişi katletti.” diyen Başbakan, devlet adına Kürt halkından özür dilemedi ve devletin teklik politikasını hayatın her dalında sürdürüyor. Devlet arşivleri açılmadı. Seyid Rıza ve beraberinde asılanların mezar yerleri söylenmedi. Subayların 1937/38 de besleme olarak götürdükleri Kürt kızlarının kaderi açıklanmadı. Devlet, Dêrsim’deki soykırımla yüzleşmedi.

Bu nedenle bu konferansı düzenleyen ve destekleyen kurumlar olarak, Dêrsim Kürt soykırımıyla yüzleşmeyen Türkiye’yi uluslararası soykırım mahkemelerine götürmeye karar verdiği-

mizi Türkiye, dünya ve Kürdistan kamuoyuyla paylaşıyoruz.

Daha fazla enformasyon ve Konferans Programını Milletvekili Gıyasettin Sayan'ın bürosundan veya destekleyen Kürt kurumlarından isteyebilirsiniz.

Akredite için müracaatlarınızı aşağıdaki E-maillere yapabilirsiniz.

Phone: ++49-(0) 30- 23 25 25 97 ve 0163 963 04 09

e-mail: sayan@linksfraktion-berlin.de

Dêrsimkonferenz2010@gmx.de

DÜZENLEYEN:

DIE LINKSFRAKTION IM ABGEORDNETENHAUS VON BERLIN

Unterstützt Vom:

Dêrsim Gesellschaft für Wiederaufbau e.V., Föderation der Demokratischen Aleviten (FEDA) e.V., Rat der Kurden und Kurdische Vereinigungen Berlin-Brandenburg (in Gründung) parmaksiz@gmx.net YEK KOM e.V., Akademiya Tigris e.V.

12 Kasım 2010

Berlin Dêrsim 1937-38 Konferansı'nda konuşan Dr. Christian Hank

Mağaralarda fare gibi zehirlemek!

Hasan Cemal

Berlin, 26 Kasım 2010

“Hayatımda ilk kez Dêrsim üzerine bir konferans izledim. Dêrsim, bugünkü Tunceli'nin gerçek adı. 1937 ve 1938 yıllarında ne olmuştu Dêrsim'de?

Bu soruyla ilgili olarak resmi tarihte gerçekler yer almaz. Yakın geçmişin bu kepeze sayfasını kapatır, unutturmak ister resmi tarihimiz. Dêrsim'de ayaklanma oldu, bastırıldı diye geçiştirmek ister, o kadar.

Oysa gerçek bu değildir. Dêrsim 1937-38, Cumhuriyet tarihimizin utanılacak sayfalarından biridir. O dönemde yaşanan da bir ayaklanma değil, Dêrsim'in Alevi Kürtlerine karşı gerçekleştirilen korkunç bir kırım, bir sürgün olayıdır. Üstelik her adımı devlet tarafından düşünülmüş taşınılmış, sistemli biçimde gerçekleştirilmiş bir kırım...

Demirel hükümetlerinin Dışişleri Bakanı ve Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil, Dêrsim'i yerinde ve çok yakından yaşamış bir emniyet müdürüdür.

Çağlayangil, 1986 yılında, kendisi de Dêrsimli olan CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun teybe kaydettiği konuşmasında demiştir ki, “Mağaralara iltica etmişlerdi. Ordu, zehirli gaz kullandı, mağaraların kapısının içinden. Bunları fare gibi zehirledi. Yediden yetmişe o Dêrsim Kürtlerini kestiler.”

Eski Hava Kuvvetleri komutanlarından, 12 Mart darbesinin altında imzası olan rahmetli Muhsin Batur Paşa anılarında, genç bir havacı subay olarak Dêrsim'deki özel görevinden şöyle söz eder: “Elazığ'ın biraz uzağında, Harput'un eteklerinde çadırı or-

dugâh kurduk. Bir müddet sonra ilk durak Pertek olmak üzere harekete geçtik. Ve iki ayı aşkın süre özel görev yaptık. Okuyucularımdan özür diliyor ve yaşantımın bu bölümünü anlatmaktan kaçınıyorum.”

Özel görev neydi? Muhsin Paşa onca yıl sonra anlatmaktan niçin kaçınmıştı? Aslında lafı uzatmak yersiz. Başbakan Erdoğan'ın daha yakın geçmişteki “Dêrsim’de 50 bin kişi katledildi” sözüyle birlikte, Çağlayangil’in tanıklığı ve Muhsin Paşa’nın söyledikleri bile kendi başına Dêrsim 37-38’in nasıl bir kırım olduğu gerçeğinin altını çiziyor. Acı olan bu.

Aradan 70 küsur yıl geçmiş olmasına rağmen tarihimizin bu rezil sayfasının bugün bile hâlâ gizli tutulmaya, unutturulmaya çalışılması ve devlet arşivlerinin yasak olmamasına rağmen hâlâ açılmamış olması, yalnız acı değil, aynı zamanda acıklıdır.

Berlin’deki konferansı bütün gün izlerken, hem Dêrsim’de yaşanan acıların ne kadar derine gittiğini öğrendim, hem de bu acıların üstüne şal örtülerek Türkiye’ye barış ve demokrasi açısından ne büyük kötülük yapıldığını bir kez daha düşündüm. Hayatın kendi gerçekleri var. Realiteler var. Bunları birtakım cılkı çıkmış klişelerin ve sıradan, sığ ezberlerin parantezine almak mümkün değil. Ne kadar gayret etseniz, sonunda hayatın gerçekleri, farklılıkları o klişe ve ezberleri gülünç hale getiriyor. Onları savunanları tarih önünde küçültüyor.

“Kürt yok” diyorsunuz, “Kürtçe yok” diyorsunuz. “Alevi yok, Alevi inancı yok” diyorsunuz. Farklılıkları, toplumun değişik renk ve kültürlerini inkâr ediyorsunuz, “ulus-devlet” diyerek, “birlik ve bütünlük” diyerek, “üniter devlet” diyerek... Bütün bunları, hayatın realitelerinden kopuk klişe ve devlet ezberleri halinde topluma tepeden tırnağa zorla giydirmek istiyorsunuz. Hayır diyenin tepesine iniyorsunuz, evinden barkından ediyorsunuz, evini barkını yakıyorsunuz, tıpkı Dêrsim 37-38’de olduğu gibi ya da özellikle 1990’ların Güneydoğu’sunda olduğu gibi...

Sonuç?

Barış mı? Demokrasi mi? Hukuk mu? İnsan hakları düzeni mi? Hayır, hiçbirini olmadı. Hiçbirini doğru dürüst kuramadık. El-

bette geçmişe takılıp kalınmayacak. Elbette geçmişin acılarının esiri olunmayacak. Ama oturup geçmişle hesaplaşmak var gündemde, yüzleşmek var. Ancak bu yolla olgunlaşabiliriz, ancak bu yolla barışı ve demokrasiyi yakalayabiliriz.

Tarihimizde neyin olup bittiğini anlamadan iç huzuruz mümkün değildir. Dêrsim’de yaşananlardan dolayı, bu kırımın mağdurlarına, mağdurların ailelerine devlet tarafından adalet duyusunun tattırılması ve onlardan özür dilenmesi gerekir. Herkesin kendi farklılıklarıyla, kendi diliyle, kültürüyle, kimliğiyle, inancı ya da inançsızlığıyla, bir yabancılık hissetmeden kendisi olarak barış ve demokrasi çatısı altında yaşadığı bir Türkiye’yi sonunda yakalayacağız.

Ben iyimserim.

Bu yol açılıyor çünkü...

Çok şey kırılıyor.

Berlin’deki Dêrsim Konferansı’nda bunu bir kez daha gördüm ve hissettim.”⁹²

Tertele Dêrsim

Cengiz Çandar

“Dêrsim’in acısını dindirmeyi ciddiye aldığımızı ortaya koyabiliriz. Her şeyden önce şu yapılabilir: Dêrsim’e Dêrsim denmelidir. Dêrsim’e adı iade edilmelidir.

Bir Dêrsimli, bir genç kadın “Niçin Türk halkının hassasiyetleri insanların hak taleplerinden daha öncelikli olmak zorundadır?” diye sordu.

Doğru ve haklı bir soruydu. Sorunun muhatabı ben ve bir nebze en solunda benim oturduğum kürsünün en sağında oturan Hasan Cemal’di. Her ikimiz de konuşmamızda, “Dêrsim Soykırımı” sözcüklerinin Türk halkında hassasiyet yaratabileceğini ima etmiştik. İma, besbelli, “çok hassas” Dêrsimlilerin dikkatinden kaçmamıştı.

Berlin’de Dêrsim Konferansının konuşmacıları arasındaydık. Benim katıldığım ilk Dêrsim Konferansı idi, sağımda diğer konuşmacılar, BDP Tunceli (Dêrsim) Milletvekili Şerafettin Halis ile Hasan Cemal’in dünkü yazısını ayırdığı 54 yıllık ömrünün 20 yılını Türkiye’de, yaklaşık 3,5 yılını ise Almanya’da hapiste geçirmiş olan Muzaffer Ayata ve en uçta Hasan Cemal dizilmişti.

Dêrsim Konferansının açılış konuşmacısı Berlin Eyalet Meclisi Başkanı Walter Momper idi. O ve Berlin’in merkezindeki Berlin-Mitte Belediye Başkanı Dr. Christian Hanke. İkisi de sabahtan akşama dek süren panellerin tüm konuşmacıları gibi dikkate değer konuşmalar yaptılar.

Walter Momper adını görünce şaşırdım. 1989 yılında Berlin Duvarı yıkıldığı, yani 20. Yüzyıl’ın sona erip 21. Yüzyıl’ın başladığı sırada Batı Berlin Belediye Başkanı, Berlin’in birleşmesinin ardından Birleşik Berlin’in Belediye Başkanı tarihi bir şahsiyet idi.

“Dêrsim Soykırımı” başlıklı bir konferansta açış konuşması yapması, “Holocaust” dosyasını kapatmış ve geleceğe doğru yola çıkmış bir ulusun, en tarihi dönemeç noktasında en tarihi şehrinin “Belediye Başkanı” sıfatını taşımış bir insanın Dêrsim’e ilişkin duyarlılığının yansımasıydı.

‘Dêrsim 1937-38’e ne isim koyacağız?’

Türkiye’nin bir insanı olarak bundan sevinmeli miydim? Daha Ermeni Soykırımı sözcüklerini sindirmemiş bir ülkede, tarihimizle yüzleşmek adına, buna bir de Dêrsim Soykırımının eklenmesinin “sindirimi” hepten imkânsız kılacağından kaygılanmıştım. Hasan Cemal de öyle. O nedenle dilim döndüğünce ve hayli üstü kapalı biçimde, Dêrsim’de olan bitene soykırım denmesinin sakıncasına işaret etmeye çalışmıştım.

Ama yakalanmıştık işte. “Türk halkının hassasiyetleri insanların hak taleplerinden niçin daha öncelikli? Öyle olmak zorunda mı?” sorusuyla karşılaşmıştım. Soruyu cevapsız bırakmadım gerçi, ama “Dêrsim 1937-1938”in soykırımdan başka bir şey olmadığına da, soykırım dememenin pragmatik açıklamalarını yaptığım sırada gayet iyi farkındaydım.

Dêrsim’de 1937-38’de olan biteni belgeleriyle, kanıtlarıyla, tanıklarıyla dinlediğiniz vakit, soykırımdan başka hiçbir tanım içine girmiyor yaşanmış olanlar.

“Dêrsim Katliamı” desek?’

Kulağa soykırımdan daha hoş geliyorsa, öyle diyelim. Yapılan zaten katliam, ama soykırım niteliğinde bir katliam.

En doğrusunu kurbanların kendisi bilir, söyler. Dêrsimliler “Tertele Dêrsim” diyorlar, 1937-1938’de olanlara. Bir Dêrsimli anlatıyor:

“Eski (yaşlı) insanlarımız hep iki Tertele’den bahsederlerdi.

Biri 1915'te Ermeni Tertele'sidir. Yani Tertele Hermeniu. Diğeri ise Tertelo péen veya Tertele Kırmancu dedikleri Dêrsim Tertele'si'dir. (Munzur Dergisi, sayı 30, s.55)

Yani, isim belli: Tertele Dêrsim! Başbakan Tayyip Erdoğan, Dêrsim'de 50 bin kişinin öldürüldüğünü haykırmıştı. 50 bin kişinin sistemli, planlı biçimde öldürülmesine ne isim koyalım?

'Dêrsim İsyanı' hiç olmadı

Bu arada, dilimize pelesenk olmuş "Dêrsim İsyanı" nitelemesinin doğru olmadığını da hiç kuşkuya yer bırakmayacak biçimde Berlin'de öğrendim. Katliam için yola çıkan askere bir direniş söz konusu ama bir ayaklanma sureti katiyen söz konusu değil.

Bir yalan tarihle, tarih yalanı ile bunca yıl yaşamış olmak, on binlerce insanın kuşaktan kuşağa aktardığı gerçeklerden habersiz yaşamış olmak ağır bir duygu. Dêrsim'in başına gelecek felaket, 1925'ten beri adım adım planlanıyor. 28 Haziran 1930'da 1850 sayılı yasa ile Doğu bölgesinde suç işleyenler her türlü cezai işlemde muaf tutuluyor. Bu yasa ile orduya, bölgede atış serbest, öldürmek mübah denmiş oluyor.

Dêrsim'in kaderini 1935 yılında Atatürk'ün talimatıyla bölgeye giden İsmet İnönü'nün "Şark Raporu" belirliyor. İnönü'den sonra, Celal Bayar'ın, Mülkiye Müfettişi Hamdi Bey ve Genelkurmay'ın Dêrsim raporları var. İkincisi "Dêrsim bir çıban başıdır, behemehal temizlenmelidir." derken, üçüncüsü "Dêrsimli okşamakla kazanılmaz. Silahlı kuvvet müdahalesi Dêrsim'e daha çok tesir eder. Türk camiası içinde Kürtlük eritilmeli, ondan sonra öz Türk hukukuna mazhar kılınmalıdır." diyor.

Bu raporların yol haritası işlevi gördüğü askeri harekâtı, o dönemde bölgede görev yapmış olan, eski dışişleri bakanlarından İhsan Sabri Çağlayangil, Kemal Kılıçdaroğlu'na "Ordu, zehirli gaz kullandı. Mağaraların kapısının içinden bunları fare gibi zehirledi. Ve yediden yetmişe o Dêrsim Kürtlerini kestiler.." diye anlatmıştı.

Evet, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu bir Dêrsimli.

Berlin'de hemşerilerinden dinledik, Kureyşan aşiretinden, aile fertlerinden çok sayıda insanı Dêrsim katliamı ya da Dêrsim soykırımında yitirmiş.

Ve yine Berlin'de öğrendik ki Kemal Kılıçdaroğlu, olan biten her şeyden haberdar; Dêrsim 1937-1938 ile ilgili tüm belgeleri yıllar öncesinden toplamış.

Erdoğan ve Kılıçdaroğlu'na düşen görev

Peki, bunların şimdi sırası mı? Olmayabilir. Peki, sırası ne vakit? Sıraya kim koyacak? Ne sıfatla, ne hakla koyacak? Sıra-nın şimdi değil, o vakit -hangi vakit ise- olması neye göre, niçin öyle olacak? Kaldı ki bir Dêrsimlinin ana muhalefet partisi genel başkanı olduğu, siyasi rakibi olan Başbakan'ın yüksek sesle "Dêrsim'de 50 bin kişi öldürüldü." dediği bir dönemin Türkiye'sinde, Dêrsim dosyası açılmayabilir mi?

Kemal Kılıçdaroğlu ve Tayyip Erdoğan, Dêrsim konusunda Berlinli Walter Momper'den daha az duyarlı olabilir mi? Her şeyden önce şunu Dêrsim'in adı iade edilmelidir. Zira soykırım önce ismi ve kimliği silmek demektir.

Ya Tertele Dêrsim ya Dêrsim..."⁹³

Dêrsim'den kim sorumlu?

Ayşe Hür

Taraf Gazetesi

29.05.2011

“Dêrsim'den Atatürk mü, İnönü mü, Bayar mı sorumlu ?

Gazetelerden okumuş olabilirsiniz, 26 Mayıs 2011 günü Brüksel'de, Avrupa Parlamentosu'nda (AP) “74. Yılında Dêrsim 38 Gerçeği ile Tarih, Siyaset ve Hukuk Üçgeninde Yüzleşme” başlıklı bir toplantı yapıldı. Toplantıda konuşma yapan Avrupalı ve Türküiyeli siyasetçi, gazeteci, hukukçu ve bilim insanları arasında ben de vardım. Bu toplantının ruhuna uygun olarak, bu hafta bundan 74 yıl önce Dêrsim'de yaşananları bir kez daha hatırlatmak istiyorum.

Bilindiği gibi bugün Tunceli, Bingöl, Erzincan, Elazığ'ı da içine alan bölgenin adı bir zamanlar Dêrsim'di. Osmanlı belgelerinde bölgedeki aşiretlerden genel olarak “Dêrsimli” veya “Dujik/Duşik” aşiretleri olarak söz edilir ve hepsi “Ekrâd (Kürtler) taifesinden” olarak sınıflandırılırdı. Dêrsim Sancağı 1847 yılında Erzurum Vilayetine, 1859'da Harput Vilayetine bağlanmıştı. Bu tarihten sonra bazen sancak, bazen vilayet, bazen mutasarrıflık olan Dêrsim merkezin bir türlü hâkim olamadığı bölgelerden biriydi.

Paşa raporları

Osmanlı dönemindeki ilk “Dêrsim Raporu” 1896 yılında hazırlandı. Bunu başka raporlar izledi. Hemen hepsi askerî komutan ya da paşalar tarafından kaleme alınan raporların ortak noktası, Dêrsimlilerin “vahşiler, ilkeller, cahiller, eşkıyalar, ikiyüzlüler”

gibi aşâğılayıcı bir dille ele alınmasıydı. Devlet için Dêrsimli demek kanun tanımaz, asi, otorite düşmanı, başına buyruk kişiler demektir. Devlet vergi ve asker vermektan kaçınan, merkezin atadığı memurları dinlemeyen Dêrsimlileri yola getirmek için nadi-ren ikna ve nasihati, çoğunlukla zoru seçti. Dêrsim'e 108 kez sefer yapıldığını söyleyen Türkçü Osmanlı aydınlarından Naşit Hakkı (Uluğ) sonucu şu vezir sözle özetlemiştir: "Devlet Dêrsim'e sefer etmiş ama zafer eyleyememiştir!"

Dêrsim çibanbaşdır

Ama Cumhuriyet döneminin modernleşmeci kadroları, bu durumu en kısa zamanda, en az maliyetle ve en radikal biçimde halletmeye kararlıydılar. Mülkiye Müfettişi Hamdi Bey, Şubat 1926'da hükümete sunduğu raporda şöyle demiştir: "Dêrsim, Cumhuriyet hükümeti için bir çibanbaşdır. Bu çiban üzerinde kesin bir ameliye yapmak ve elim ihtimalleri önlemek, memleket selameti için mutlaka lazımdır."

1931'de Birinci Umumi Müfettişi İbrahim Tali (Öngören) izlenecek yöntemi şöyle açıklamıştır:

A) Bütün Dêrsim'in hariçle münasebetini kat ederek (keserek) taarruzlarına ve ticaretlerine mani olmak, aç kalacak halkı zamanla kendiliğinden ilticaya icbar etmek (zorlamak) ve şu suretle Dêrsimi fenalardan tahliye.

B) Her tarafı esaslı surette kapadıktan sonra ihata çemberini tedricen darlaştırmak ve fenalıklardan dolayı yakalananları derhal Dêrsim'den çıkararak Garba atmak ve serpiştirmek.

Okşamakla olmaz!

Erkân-ı Harbiye Reisi Mareşal Fevzi (Çakmak) Paşa'ya verilen raporda ise açık konuşulmuştu: "Dêrsimli okşamakla kazanılmaz. Silahlı Kuvvetlerin müdahalesi Dêrsimliye daha çok tesir yapar ve ıslahın esasını teşkil eder. Dêrsim evvela koloni gibi nazarıtibara alınmalı. Türk camiası içinde Kürtlük eritilmeli, ondan sonra ve tedricen öz Türk hukukuna mazhar kılınmalıdır." Fevzi Paşa, Dêrsim'e karakol değil okul açılmasını önerenlere "Biz bunların cahilleriyle baş edemezken okumuşlarıyla hiç edeme-

yiz.” diye karşı çıkan kişiydi.

Nitekim önce 14 Haziran 1934’te Türkiye’yi etnisite esasına göre üç bölgeye ayıran 2510 Sayılı İskân Kanunu çıkarıldı. Kanunun gerekçesinde Osmanlı’nın tek Türk kimliği yaratmaktaki başarısızlığı, ağalık, şeyhlik kurumu eleştiriliyor, “Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nde Türk’üm diyen herkesin bu Türklüğü devlet için belli ve açık olmalıdır. Burada devlet hiçbir Türk’ün Türklüğünden bir soluk işkillenmek istemez.” deniyordu.

Tunçeli Kanunu

Başbakan İnönü’nün 1935’te yaptığı Dêrsim gezisi ardından Dêrsim’in adını Tunceli (“Tunç Eli”) olarak değiştiren 25 Aralık 1935 tarihli 2884 sayılı Tunçeli (Tunceli değil ‘Tunç Eli’) İlinin İdaresi Hakkındaki Kanun çıkarıldı. Kanun uyarınca Elazığ, Tunçeli, Erzincan ve Bingöl’ü içeren Elazığ merkezli Dördüncü Genel Valilik kuruldu. Elazığ’da ayrıca bir de İstiklal Mahkemesi kuruldu. O yıllarda genel valilikler bir çeşit sıkıyönetim komutanlığına tekabül ediyordu. Bu genel valiliğin başına atanan General Abdullah Alpdoğan Paşa, 1921’deki Koçgiri ayaklanmasını gaddarca bastıran Sakallı Nurettin Paşa’nın damadıydı ve aynen kayınpe-deri gibi çok sert bir askerdi. Kanunun kendisine verdiği sınırsız yetkileri sonuna kadar kullanmakta kararlı olan Alpdoğan Paşa bölgedeki stratejik yerlere kışlalar ve karakollar inşa ettirince bölge Dêrsimliler için bir açık hava hapishanesine döndü.

Kahmut Köprüsü olayı

20/21 Mart 1937 günü, Pah Bucağı ile Kahmut Bucağı’nı birbirine bağlayan Harçık Deresi üzerindeki tahta köprünün Demenan ve Haydaranlılar tarafından yıkılması ve telefon hatlarının kesilmesi üzerine devlet aradığı bahaneyi buldu. Askerî harekât öncesinde havadan uçakla atılan 4 Mayıs 1937 tarihli bildiri- de bölge halkı teslim olmaya çağrılıyor, “Teslim edilenler veya kendiliğinden teslim olanlar dahi Cumhuriyet’in adil muamelesinden başka hiçbir şey görmeyeceklerdir. Aksi takdirde, yani

dediklerimizi yapmazsanız, her tarafınızı sarmış bulunuyoruz. Cumhuriyet'in kahredici orduları tarafından mahvedileceksiniz." ihtarı yapılyordu.

Bildiriyle aynı tarihi taşıyan Bakanlar Kurulu'nun gizli kararında ise şöyle deniyordu: "Sadece taarruz hareketiyle ilerlemekle iktifa ettikçe isyan ocakları daimi olarak yerinde bırakılmış olur. Bunun içindir ki, silah kullanmış olanları ve kullananları yerinde ve sonuna kadar zarar veremeyecek hale getirmek, köyleri kâmiilen (tamamen) tahrip etmek ve aileleri uzaklaştırmak lüzumlu görülmüştür."

Aslında bu bildiriler etkisini göstermiş, pek çok aşiret elle-rindeki silahları yetkililere teslim etmişti. Sadece Seyid Rıza'nın liderliğindeki Abbasan, Haydaran, Demenan, Yusufan ve Kurey-şan aşiretleri direnme kararı almıştı.

Hükümet sözü daha fazla uzatmadı. 1 Mayıs'ta Diyarbakır'dan kalkan üç uçak filosu bölgeye bombalar yağdırmaya başladı. Bu uçaklardan birini Mustafa Kemal'in manevi kızı ve Türkiye'nin ilk kadın pilotu Sabiha Gökçen kullanıyordu. Haziran-temmuz ayları boyunca köyler yakıldı, yıkıldı, kadınlar ve çocuklar dahil sayısız kişi makineli tüfeklerle tarandı. 9 Temmuz 1937'de, 1921'den beri bölgede saklanan Koçgiri isyanının önderlerinden Alişer ve karısı Zarife öldürüldü, karı kocanın kesik başları Abdullah Paşa'ya gönderildi. Ağustos ortalarında Seyid Rıza'nın oğlu ve karısı dâhil 33 kişi öldürüldü. O sırada, 19. Piyade Alayı'nda stajyer olarak görev yaparken Dêrsim'e gönderilen, geleceğin Hava Kuvvetleri Komutanı ve Kontenjan Senatörü, 12 Mart Muhtırası'nın imzacılarından Muhsin Batur 1985'te *Anılar ve Görüşler* kitabında şunları yazacaktı: "...Elazığ'ın biraz uzağında Harput'un eteklerinde çadırli ordugâh kurduk ve bir müddet sonra ilk olarak Pertek olmak üzere harekete geçtik ve iki ayı aşkın bir süre özel görev yaptık. Okuyucularımızdan özür diliyor ve yaşantımın bu bölümünü anlatmaktan kaçınıyorum..." Batur kitabındaki bu ifadelerin anlamını soran gazetecilere de "Dêrsim'de tanık olduğuyşeylerin bir devlet sırrı olarak kendisinde kalacağını, ancak o dönemde o yörede tanık olduğuyşeylerin' günümüzde (1985'te)

yapılan ve karşısında olduğu ‘şeyler’ olduğunu” söyleyerek sözlerini noktalamıştı.

Yıllar sonra bile anlatılamayan olaylardan sonra durumun vahametini anlayan Seyid Rıza ve iki adamı, bazı kaynaklara göre 5 Eylülde, bazılarına göre 10 Eylülde, bazılarına göre teslim olmak için, bazılarına göre ise hükümetin canına zarar gelmeyeceği sözüne güvenerek Erzincan Valisi ile görüşmeye giderken tutuklanmıştı.

Hukuk dışı yargılama

Bunlar olurken, Ankara’da İnönü ile Atatürk’ün arasında başka konulardan dolayı ciddi bir tartışma yaşanmış, İnönü 20 Eylül 1937’de Başbakanlık’tan istifa etmek zorunda bırakılmış, yerine Celal Bayar atanmıştı.

Seyid Rıza ve arkadaşlarının duruşması 18 Ekim 1937’de Elazığ’da başladı. O döneme Malatya Emniyet Müdürlüğü’nde görevli olan ve Emniyet Genel Müdürü Şükrü Sökmensür’in emriyle, duruma el koyan İhsan Sabri Çağlayangil’e göre usule itiraz eden savcı izinli sayılarak göreve yardımcı getirilmiş, okuma-yazma ve Türkçe bilmeyen sanıklara ne iddianame, ne avukat verilmiş, asabilmek için Seyid Rıza’nın yaşı 57’ye indirilmiş, oğlunun yaşı da 17’den 21’e çıkartılmıştı. Bölge komutanı Alpdoğan Paşa, kararın yazılacağı boş kâğıdı önceden imzalamıştı.

Böylesi hukuk dışı bir yargılama sonunda 15 Kasım’da karar verildi. 58 kişiden 11’i idama, 37 kişi ağır hapis cezalarına mahkûm olmuş fakat idamlıklardan dördü hakkında idam cezası yaşlarının geçkin olmalarından dolayı 30 sene ağır hapse çevrilmişti. Çağlayangil hikâyeyi şöyle bitirmişti: “Seyid Rıza’yı meydana çıkardık. Etrafta hiç kimse yoktu. Ama Seyid Rıza meydan insan doluymuş gibi sessizliğe ve boşluğa bağırdı: ‘Evladı kerbelaylıh. Bihatayhı. Ayıptır. Zulümdür. Cinayettir’ dedi. Benim tüylerim diken diken oldu. Bu yaşlı adam rap-rap yürüdü. Çingene’yi itti, ip boynuna geçirdi, sandalyeye ayağı ile tekme vurdu ve kendini astı. Gömüleceği yer türbe olmasın diye cenazesi de yakıldı...”

Dêrsim müşkilesinden kurtulduk!

İdamlar üzerine İnönü “Dêrsim müşkilesinden kurtulduk.” demişti ancak olaylar durulmamıştı. Genelkurmay belgelerine göre, “Ovacık İlçesi Adliyesi ve Asker Alma Şubesi’nin istediği 1.149 kişi hakkında kanuni takibat yapan müfrezeeye Kaçkerek Köyü’nde 2 Ocak 1938 günü pusu kurulması ve toplam dokuz jandarma erinin öldürülmesi üzerine, Haydaran ve Kör Abbas aşiretlerine yönelik bir harekâta” karar verilmişti.

Ağır kış koşulları yüzünden yaza ertelenen ikinci harekât 11 Haziran 1938 günü başladı, 31 Ağustos 1938 günü bitirildi. Ancak bu ikinci harekât ‘isyan bölgesi’ ile sınırlı kalmadı, devlete vergi veren, askere giden Pertek, Mazgirt, Nazimiye, Pülümür ilçe ve köylerini, hatta Dêrsim’i aşarak Erzincan’ı da kapsadı. Genelkurmay belgelerine göre, “haydut”, “eşkıya”, “şaki”, “dağlı” diye nitelenen gruplar yine bu belgelerin diliyle “imha edildi”, “temizlendi”, “köyleri yakıldı”. Sadece 6-16 Eylül 1938 tarihleri arasındaki harekâtın bilançosu şöyleydi: “Tarama bölgesinden ölü ve diri 7.954 kişi çıkarılmıştır. 1.019 silah toplanmıştır.”

“Gazla fare gibi zehirledik”

Yıllar sonra Seyid Rıza’nın hukuk dışı yargılamasını örgütleyen İhsan Sabri Çağlayangil’in 1986 veya 1987 yılında, ilerde CHP Genel Başkanı olacak Dêrsimli bürokrat Kemal Kılıçdaroğlu’na yaptığı özel açıklamaya göre ordu, mağaralara doldurduğu Dêrsimlilerin üzerine zehirli gaz sıkışmış, Dêrsimlileri “fare gibi” zehirlemişti. Dêrsim davası böyle bitmişti. Hükümet otoritesi Dêrsim’e böyle girmişti.

Atatürk hastalığı dolayısıyla Celal Bayar tarafından okunan 1 Kasım 1938’deki Meclis’i açış konuşmasında Tunceli’de “haydutluk ve eşkıyalık olaylarının bitirilerek ulusal egemenliğin sağlanmasından duyduğu kıvancı” dile getirmişti. İngiltere’nin Trabzon Konsolosu Ankara’daki Büyükelçiliğe gönderdiği raporunu şöyle bitirmişti: “Artık söylenen şu: Türkiye’de Kürt sorunu bitmiştir.”

Bilanço neydi?

Resmî rakamlara göre 1937/1938 harekâtlarında 13 bin kişi öldürülmüştü. Gayrı resmî kaynaklara göre ise bu sayı kat kat fazla. Ancak tüm “Kurtuluş Savaşı” sırasında verilen şehit sayısının 9-10 bin civarında olduğu bilinince resmî rakamların bile ne anlama geldiği anlaşılıyordu. Ama bununla da yetinilmemişti. “Tarama”nın ardından İçişleri Bakanı Şükrü Kaya tarafından bizzat seçilen 3.470 kişiden oluşan 347 aile Tekirdağ, Edirne, Kırklareli, Balıkesir, Manisa ve İzmir gibi batı illerine, her aileden beş kişiyi aşmayacak şekilde serpiştirilerek yerleştirildiler. Aileler arasındaki irtibat tümüyle kesildi. Bunlara, bir de 1937’den beri asker-sivil “Türk” ailelerine evlatlık verilen; yatılı bölge okullarında Sıdika Avar türü misyoner öğretmenler tarafından asimile edilmeye çalışılan Kürt kızlarının trajedisini eklediğinizde, “Ortaya çıkan tablo 1948 Soykırım Sözleşmesi’ndeki soykırım tanımına uyuyor.” diyenlere itiraz etmek zor görünüyor.

Sorumlu kimdi?

Bilindiği gibi yıllardır 1937-1938’de Dêrsim’de devletin yürüttüğü kanlı harekâtın “asıl” sorumlusunun kim olduğuna dair bir tartışma yürür. Sağ muhafazakâr veya İslami muhafazakâr çevrelere göre Tek Parti Dönemi’nin sembol ismi İnönü “asıl” sorumludur. CHP’lilere göre 1946’da Demokrat Parti’yi (DP) kuran Celal Bayar “asıl” sorumludur. Suçun İnönü ve Bayar arasında paylaştırılmasını mümkün kılan Dêrsim’in Tunceli’ye çevrildiği 1935’ten Dêrsim’in dinî ve siyasi lideri Seyid Rıza’nın ele geçirilmesine kadarki dönemde İnönü’nün başbakan olması, 1938 yılındaki İkinci Harekât döneminde ise, Celal Bayar’ın başbakan olmasıdır. Her iki kesimin de ortak noktası, olaylardan Atatürk’ü sorumlu tutmama eğilimidir. Onlara göre Atatürk o sırada hasta olduğu için, Dêrsim’de gerçekleştirilen katliamlardan haberi yoktur. Bazı Dêrsimliler de, Atatürk’ü Hazreti Ali’nin bu dünyadaki görünümlerinden biri olarak gördükleri için, Atatürk’e toz konurmamaya destek verirler. CHP’li Onur Öymen gibi bazıları

ise, gerçek sorumlunun Atatürk olduğunu bilirler ancak bunu günümüzde Kürtlere karşı yürütülen baskı ve zulüm politikalarını meşrulaştırmak için kullanırlar. Kısacası 1937-1938’de Dêrsim’de yaşananların kimin sorumluluğunda olduğu meselesi geçmişe dair değil aynı zamanda günümüze dair bir meseledir.

Atatürk’ün sorumluluğu

Bana göre ise, bu üç şahsiyet de sorumludur ama en büyük sorumluluk, ölümüne kadar iktidarın hem hukuken hem de siyaseten rejimin en güçlü adamı olan Atatürk’ündür.

Öncelikle Atatürk, Dêrsim’de iplerin kopmasına neden olan uygulamaların yürürlüğe konulduğu dönemde, örneğin 1935’te “Tunçeli Kanunu” çıkarıldığında gücünün doruklarındadır. Öyle ki, Kemalizm bu dönemde katı bir ideoloji olarak tanımlanmıştır.

İkincisi Atatürk 1936’da TBMM açılışında yaptığı konuşmada “Bu korkunç çıbanı tümüyle temizleyip koparmak, kökünden kesip temizlemek ve bunu her ne pahasına olursa olsun yapmak gerektiği”ni savunurken sapasağlamdır.

Birinci Harekât

Dêrsimlilerin üstüne uçaklarla “Teslim olmazsanız Cumhuriyet’in kahredici ordusu tarafından mahvedileceksiniz.” bildirimleri atıldığı 4 Mayıs 1937 günü Dêrsim’in kaderini belirleyen Bakanlar Kurulu’na da Atatürk başkanlık etmiştir.

Atatürk, uçağıyla Dêrsim’i bombalayan manevi kızı Sabiha Gökçen’i 22 Mayıs 1937’de Ankara’daki Devlet Hava Yolları salonunda karşılamış, 10-12 Haziran 1937 tarihinde Trabzon’u ziyaretinde, bugün Atatürk Köşkü denen konakta Dêrsim’le ilgili harekât planlarını hazırlamıştır. Bugün müze olan köşkte sergilenen haritada bizzat Atatürk tarafından konulmuş kırmızı ve mavi işaretler (bizim kuvvetlerimiz ve isyancıların kuvvetleri diye) görülebilir.

Atatürk, Seyid Rıza ve adamlarının asılmasından birkaç gün önce yanına Sabiha Gökçen’i de alarak Dêrsim’i de kapsayan

bir geziye çıkmış, önce Elazığ yakınlarındaki Singeç (Soyungeç) Köprüsü'nü açmış, Seyid Rıza asıldıktan sonra da önce Elazığ'a uğramış, sonra da Diyarbakır'a doğru gezisine devam etmiştir.

Atatürk, 1 Kasım 1937 günü yaptığı TBMM'yi açış konuşmasında “Milletimizin layık olduğu yüksek medeniyet ve refah seviyesine varmasını engelleyecek hiç bir engel düşünmeğe yer bırakılmadığını ve bırakılmayacağını huzurunuzda söylemekle bahtıyarım. Tunceli'deki icraatımız neticeleri bu hakikatin ifadelidir” demiştir.

İkinci Harekât

Ocak 1938'de başlatılan ikinci harekât da Atatürk'ün kararıyla olmuştur. Bu kararın nasıl alındığını Celal Bayar yıllar sonra gazeteci Kurtul Altuğ'a şöyle anlatmıştır: “Şimdi, Mareşal Erkan-ı Harbiye Reisi (Genelkurmay Başkanı), ben Başbakan'ım. Atatürk malum... Üçümüz Dêrsim'de yapılan büyük ordu manevralarındayız. Manevranın da sonuna gelmek üzereyiz. Üçümüz bir arada ‘Ordunun emniyeti bakımından strateji ne olmalıdır?’, onu görüşüyoruz... O sırada biz konuşurken, Dêrsimlilerin Jandarma karakollarımızdan üç-dört tanesini bastıkları haberi geldi. Atatürk'le göz göze geldik. Birbirimizi anlıyorduk. Atatürk benim yüzüme baktı. ‘Ne olacak?’ dedi. Anlıyorum, orada emniyet tesis edilecek. Ne olursa olsun bana hitap edecekler. Hükümet reisi benim. ‘Anlıyorum efendim, bana hitap edişinizin manasını’ dedim. Atatürk: ‘Sorumluluğu üzerime alıyorum, vuracağız Dêrsim'i’ dedi ve vurduk...”

Atatürk'ün 19 Mayıs 1938 günü Atatürk Stadyumu'nda henüz resmen “milli bayram” olmayan gençlik ve spor gösterilerini izledikten sonra 16.30'da stadyumdan ayrıldığını ve Hatay'ın Türkiye'ye ilhaki projesi kapsamında planladığı Mersin gezisine başlamak üzere gara gittiğini biliyoruz. Bizim kuşağın zihnine nakşolmuş Atatürk'ün trenin penceresinden hüznüyle bakan yüzünü gösteren ünlü fotoğraf bu geziden kalmıştır. Yani Atatürk, o sırada bile bedensel açıdan değilse bile zihinsel açıdan gayet diridir.

Hepimiz sorumluyuz

Bütün bu bilgileri birleştirdince, Dêrsim’le ilgili tüm hayati kararları Atatürk başkanlığındaki heyetin verdiği anlaşılır. Kısacası, bundan 74 yıl önce Dêrsim’de yaşanan korkunç olayların sorumluluğundan, ne Cumhuriyetimizin kurucu babası Atatürk, ne CHP geleneğinin sembol ismi İnönü, ne sağ muhafazakâr geleneğin temsilcisi Celal Bayar, ne de İslami muhafazakârların saygıyla andığı Fevzi Çakmak kurtulur. En az bu şahsiyetler kadar sorumlu olanlar ise tarihimizin bu karanlık sayfalarıyla hesaplaşmaya, mağdurlardan özür dilemeye, kayıp kızları bulmaya, kısacası Dêrsim’in yaralarını sarmaya teşebbüs etmeyen siyasetçiler, bu konuyu gündeme getirmeyen aydınlar, bilim insanları, gazetecilerdir...

Not: Bu yazıyı yazarken yararlandığım kaynakları, yer sorunu yüzünden daha önce bu sayfalarda yazdığım Dêrsim’le ilgili yazılarda belirttiğimden tekrarlamadım.⁹⁴

Dêrsim

Ahmet Altan

Taraf Gazetesi, 18.11.2011

“CHP Tunceli Milletvekili Hüseyin Aygün, **“Dêrsim Katliamı'nın sorumlusu devlet ve CHP'dir. Atatürk de bu olaylardan haberdardır”** deyince ana muhalefet partisinde kıyamet koptu.

Bazı milletvekilleri Aygün'e karşı ayaklandı.

Parti yönetimi Aygün'ün savunmasını istedi.

Bu konuda yapılan açıklamaları okudum ama ne CHP yönetiminin, ne de CHP'li milletvekillerinin Aygün'e niye itiraz ettiğini anlayabildim.

Aygün'ün yalan söylediğini mi düşünüyorlar?

Katliamın emrini Atatürk verdi.

1937'de gerçekleşen Dêrsim Katliamı'nın sorumlusu olarak devleti ve CHP'yi görmüyorlar mı?

Dêrsim Katliamı'nı devlet yapmadı mı?

CHP yönetimi ve milletvekilleri, Dêrsim Katliamı'nın sorumlusunun Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nden başka biri olduğunu düşünüyorlarsa, söylesinler.

O katliamı devletten başka kim yaptı?

O tarihte devletin tek sahibi de CHP değil miydi?

Türkiyede devletten ve devletin sahibi olan CHP'den başka bir güç mü vardı?

Yoksa Atatürk kısmına mı itiraz ediyorlar?

Bence Aygün kibarca söylemiş, **“Atatürk de bu olaylardan haberdardı”** derken.

Ülkenin hâkim-i mutlakı olan Atatürk'ün **“haberdar”** olma-

ması zaten söz konusu değil, ama Atatürk sadece “**haberdar**” değildi, bu katliam için bizzat emir veren, planları yapan adamdı.

İlk dile getiren Onur Öymen’**di**

Trabzon’daki müzeye giderlerse Atatürk’ün üstünde çalıştığı harekât planını da orada görürüler, Atatürk harita üstünde birliklerin gideceği yerleri belirlemişti.

Bunun neresine itiraz ediyorlar?

Dêrsim Katliamı’nın devlet, CHP ve Atatürk’ten başka “**sorumlusu**” olabilir mi?

Yoksa buna itiraz etmiyorlar da Dêrsimde bir “katliam” olduğunun söylenmesine mi itiraz ediyorlar?

“**Dêrsim’de katliam olmadı**” mı diyorlar?

Orada binlerce adamın öldürülmesinin adı ne CHP’lilere göre?

Öldürülmediğini mi iddia ediyorlar?

Girsinler internete o katliamın korkunç görüntülerini rahatça bulurlar.

Zaten çok uzağa gitmeye gerek yok.

Dêrsim konusunu dile getiren eski CHP Milletvekili Onur Öymen’**di**, Kürtlere karşı sertleşme politikasını savunurken Atatürk’ün Dêrsim’de yaptıklarını örnek göstermişti.

İsterlerse biraz daha yakına gelsinler.

“**İnsanları mağaralarda fareler gibi öldürdük**”

Dêrsim Katliamı’yla ilgili sözleri için “savunma” isteyen partilerinin bugünkü başkanı Kemal Kılıçdaroğlu’na doğru yaklaşınlar.

Ona İhsan Sabri Çağlayangil ile Dêrsim konusunda neler konuştuklarını sorsunlar.

O konuşmanın kayıtlarını bulsunlar.

Çağlayangil’in tarihe geçen, “**İnsanları mağaralarda fareler gibi öldürdük**” sözünün altını çizsinler.

Binlerce insanın “**mağaralarda fareler gibi öldürülmesinin**” katliamdan daha başka bir ismi varsa onu söylesinler.

Hâlâ susturmaya çalışıyorlar

Askerlerin kesilmiş kafaları ellerinde tutan resimlerine bak-sınlar.

Sonra kamuoyuna Aygün'ün sözlerine niye itiraz ettiklerini anlatsınlar.

Dêrsim'de yaşananlar hakkında biraz bilgisi ve bir nebze vic-danı olan hiç kimse Aygün'ün sözlerine itiraz edemez.

İnsanları yakarak, bombalayarak, idam ederek, kafalarını ke-serek öldürdüler Dêrsim'de, sonra da utanmadan bunun konuşul-masını yasak ettiler.

Hâlâ gerçekleri susturmaya çalışıyorlar.

Katilin adını havaalanına veriyorlar

Tabii, bu ülkede Dêrsimlileri bombalayan Sabiha Gökçen'in adı bir havaalanına veriliyorsa sadece CHP değil bütün partiler utansınlar.

Kürtlerin katilinin adını taşıyan bir havaalanından Kürtleri yolculuk etmeye zorlayan bu devlet utansın.

O havaalanının adı bir gün değişecek.

Sivil halkın üstüne bomba atan birinin adı havaalanına veri-lemez çünkü.

Bu devlet Kürtleri böyle delirtiyor işte, öldürüyor, öldürdüğü-nün söylenmesini yasaklıyor, öldürdüğü söylendiğinde pişkince reddediyor, katilin adını havaalanına veriyor, sonra da “biz kar-deşiz” diyor.

Kardeşsek Habil'le Kabil gibi kardeşiz

Kardeş olduğumuza hiç inanmıyorum ama eğer kardeşsek de Habil'le Kabil gibi kardeşiz, kardeşlerden biri diğerini öldürdü, defalarca öldürdü.

Sonra da “yoo, öldürmedik” diye gözlerinin içine baka baka alay etti, “öldürdünüz” diyeni cezalandırdı.

Hâlâ da cezalandırıyor.

Belki de Aygün'ü, Dêrsim Katliamı'nı en yakından bilen in-sanlardan birinin yönettiği partiden atacaklar.

Dêrsim'de katliam olmamış mı olacak o zaman?

Yoo, sadece başta Kılıçdaroğlu olmak üzer bütün CHP gerçek-

leri saklamış, olayları çarpıtmış, yalan söylemiş olacak.

Benim onlara söyleyecek bir sözüm yok.

Ama sanırım Seyid Rıza'nın Kılıçdaroğlu'na bir sözü olacak:

"Ayıptır, zulümdür, cinayettir."

Bu söz, Aygün'den savunma isteyen Kılıçdaroğlu'na hayatı boyunca yeter."⁹⁵

Dêrsim katliamının resimleri

Berlin Dêrsi Cemaati arşivinden alınan katliam resimleri

Türk ordusu tarafından öldürülen Dêrsimli çocuklar.

Dêrsimli aileler makineli tûfeklerle taranmadan önce çocuklarıyla bir araya getirilmiş durumda.

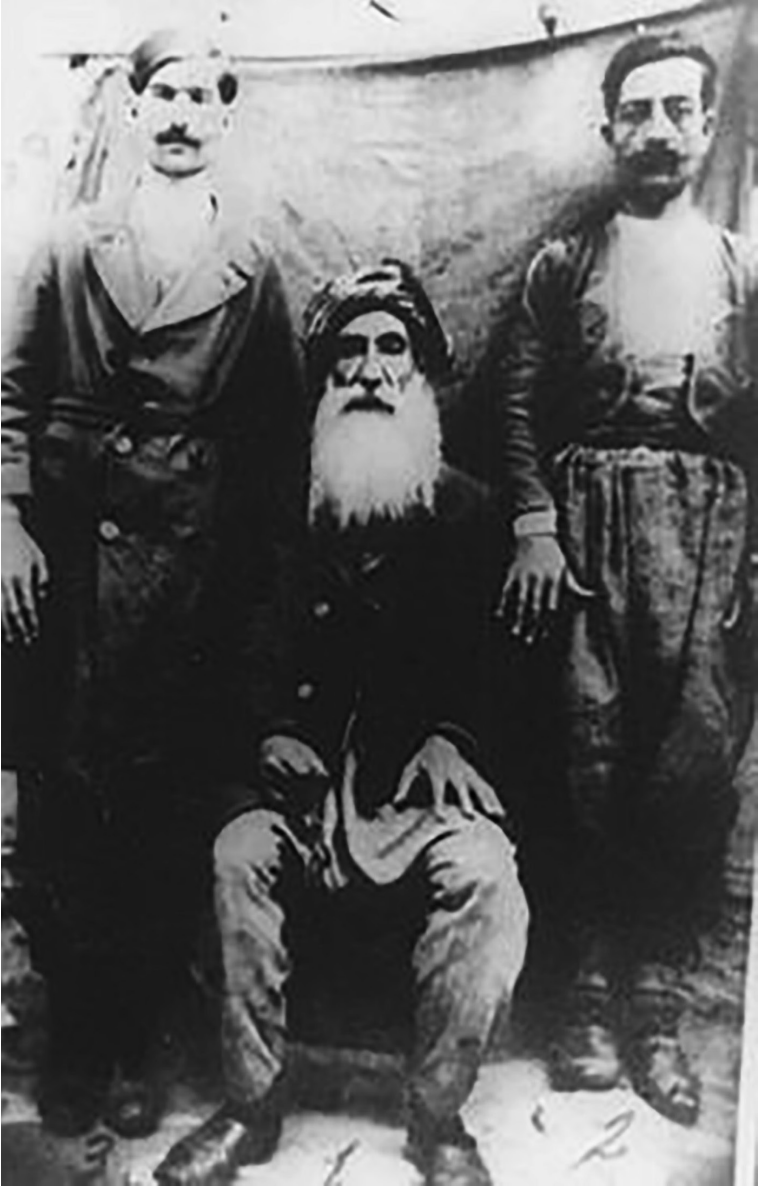
Soykırımда aileleriyle birlikte katledilen günahsız, suçsuz çocukların cesetleri.

Zincirlerle birbine bağlanarak asker çemberinde öldürülmeye götürülen Dêrsim'li köylüleri...

Altın bilezikleri ve parmaklarındaki altın yüzüklerine kadar bütün değerli eşyaları alındıktan sonra çırılçıplak soyulup ıssız bir köşede öldürülmeye götürülen Dêrsimli kadınları.

İdam edilen Seyid Rıza ve kafaları Dêrsimli Türk milisleri tarafından kesilen Alişer Bey ile Sahan Ağa.

Sığındıkları mağaradan çıkarıldıktan sonra Tùrk ordusu tarafından öldùrùlen Dêrsimli kùylùler.

Soykırım savaşında òlmemesi, òldùrùlmemesi için a çocuklarını ku-
caklayan bir anne...

Mustafa Kemal, Dêrsim milislerinden işbirlikçi Diyap Ağa gibilerini yanına alarak Kürt soykırımlarını sürdürüyordu. Bugünkü Cumhurbaşkanı R. Tayyip Erdoğan da öyle yapıyor...

Mustafa Kemal'in siyasi asimilasyon politikasından geçirip beynini yıkadığı Ermeni asıllı manevi kızı Sabiha Gökçen savaş uçaklarıyla Dêrsim'de sivil köylüleri bombalıyordu. İnsanlık suçu işleyenlerin yüceltildiği bir ülkede onun ismi havaalanına veriliyordu.

Bombardıman uçağı Breguet 19'un önünde Dêrsim'e atılacak bombayı tutan Sabiha Gökçen.

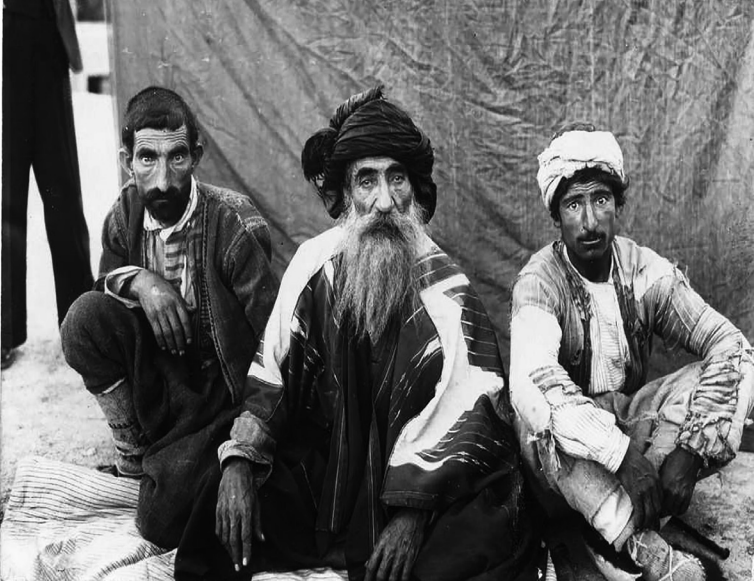

Öldürülen Dêrsimli köylülerin cesetleri.

Birbirine zincirle bağlanarak makineli tüfeklerle öldürülen Dêrsimli köylüler..

Seyid Rıza idam edilmeden önce iki çocuğu arasında görülüyor

Çocuğuyla birlikte eli kelepçelenmiş Seyid Rıza Mahkeme önünde

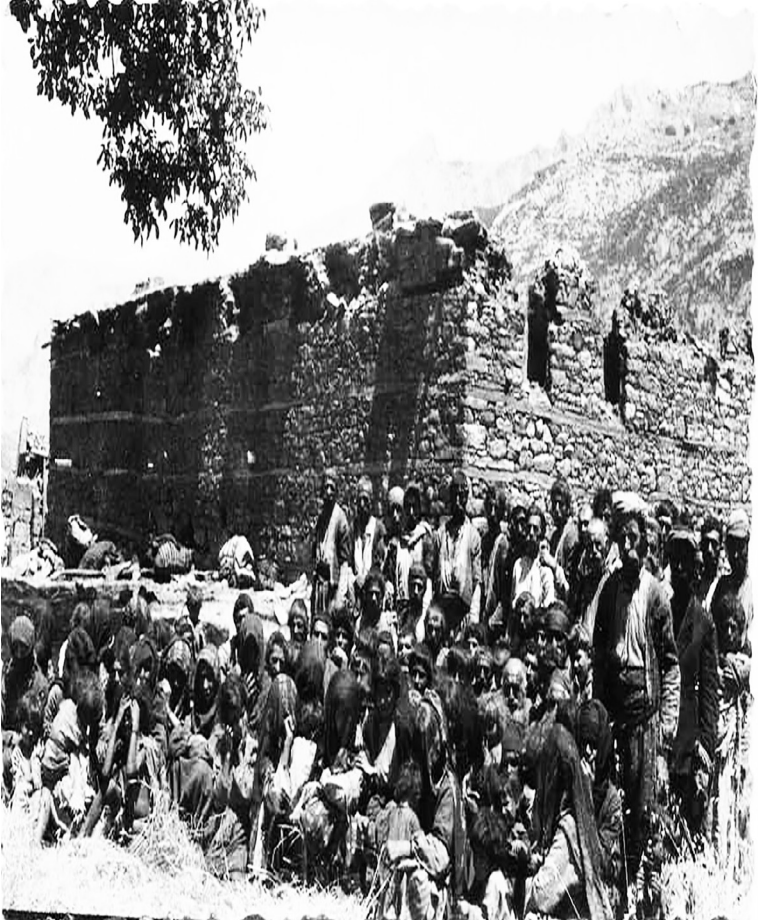

Seyid Rıza başta olmak üzere esir alınan Dêrsimlilerin 15-18 Kasım 1937 tarihleri arasında; adil yargılama hakkı ihlal edilmiş, hiçbir uluslararası hukuk kurallarına uymayan ve uygarlıktan nasibini almayan Türk usulü göstermelik olarak yargılandıkları mahkeme. Derşirme Türklerin kendi egemenlik sistemi içinde etnik bir grubu suçlayıp önderleriyle birlikte kısmen ortadan kaldırıp imha etmesi uluslararası hukukta insanlık suçudur.

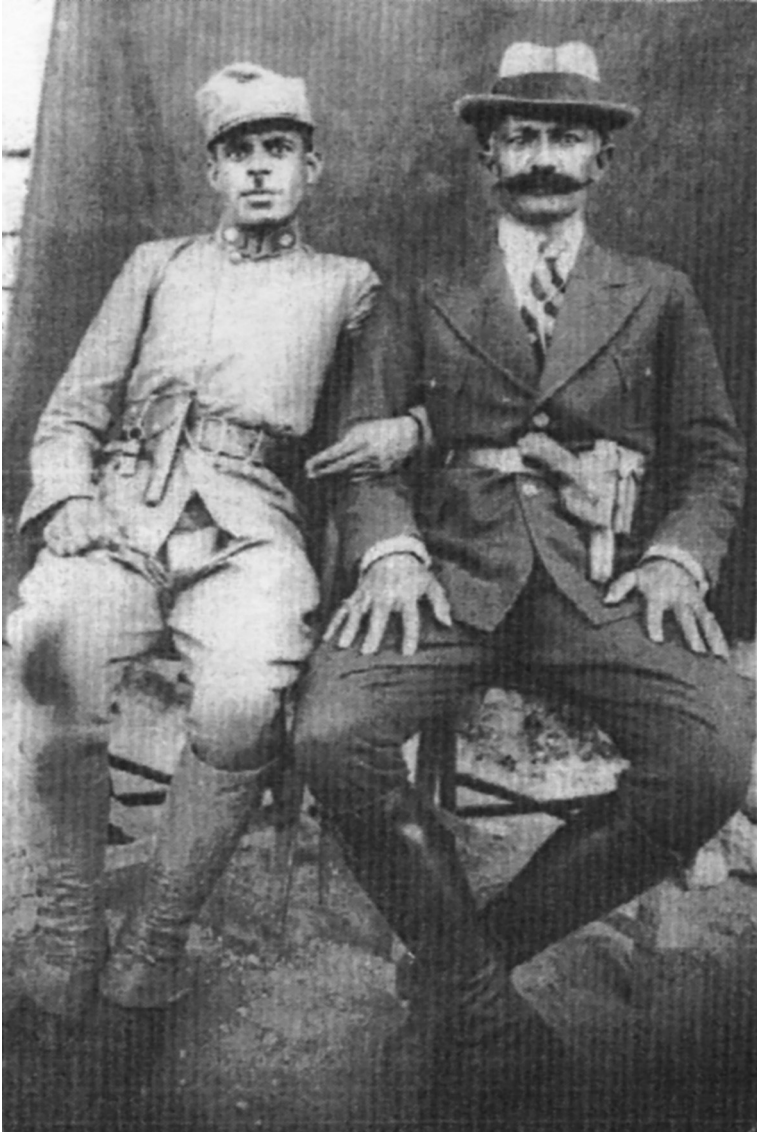

17 Kasım 1937 tarihinde Pertek Halkevi'nin önünde Mustafa Kemal ve Sabiha Gökçen. Bir gazetecinin, „Atatürk'ün olaylara bakış açısı ve bölgeye ne zaman geldiği“ sorusu üzerine Sabiha Gökçen şunları söylüyor: “1937 sonlarına doğru. Pertek'te bir köprü yapılmıştı, onun açılışı dolayısıyla Atatürk gelmişti. Yani bu mevzular görüşülmüyordu. Arazide geziler yapıyorduk bazen Atatürk ile. Ben gösteriyordum yerleri, şurası şudur burası budur diye.”

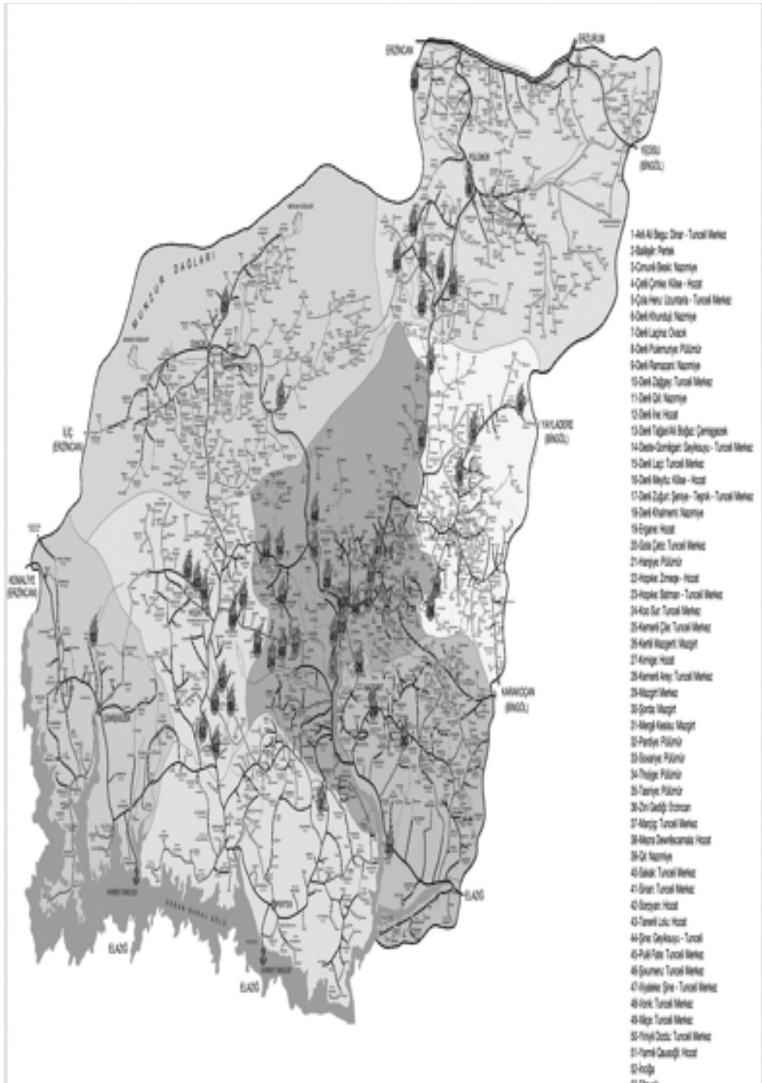

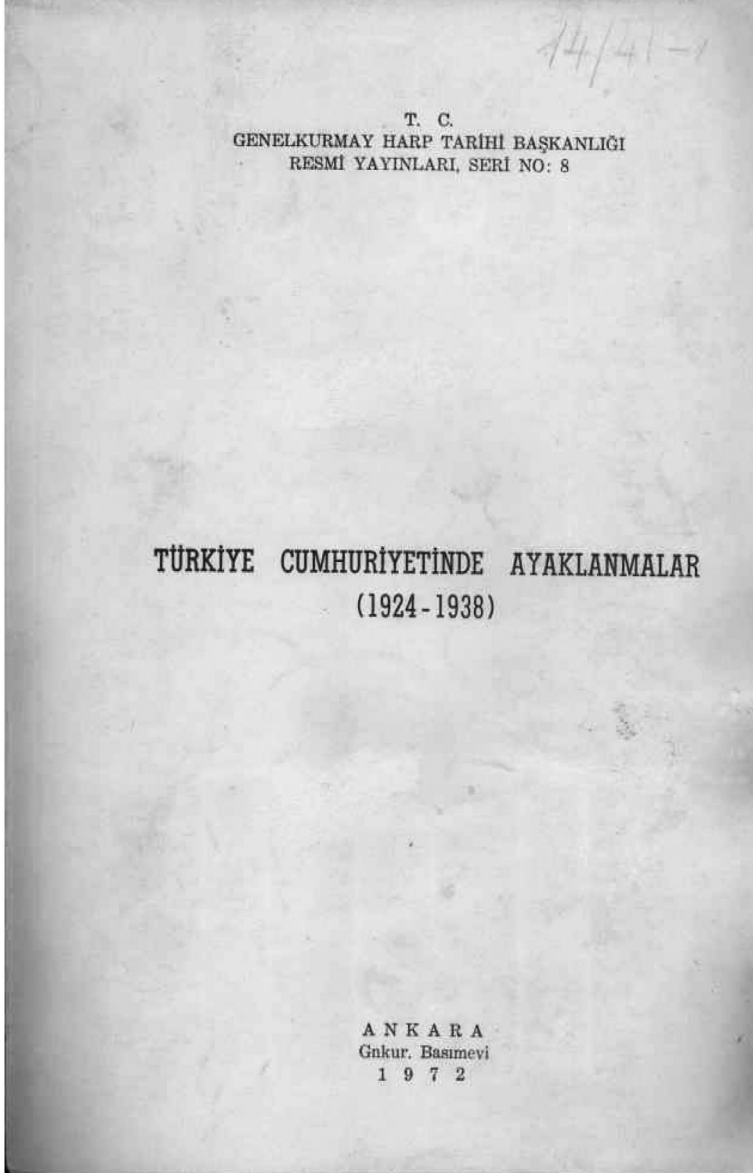
16. Ağustos 1938 tarihinde çekilmiş bu fotoğrafta, Dêrsim'in Vank köyünde bombalanarak yıkılmış kilisenin önünde toplanmış Hıristiyan Ermeniler görülüyor. Bu fotoğraf çekiminden hemen sonra Dêrsimli Alevi Kürtler ile birlikte ıssız bir köşede öldürülmeye götürülüyorlar.

Reyber ve işbirliği yaptığı bir Jandarma

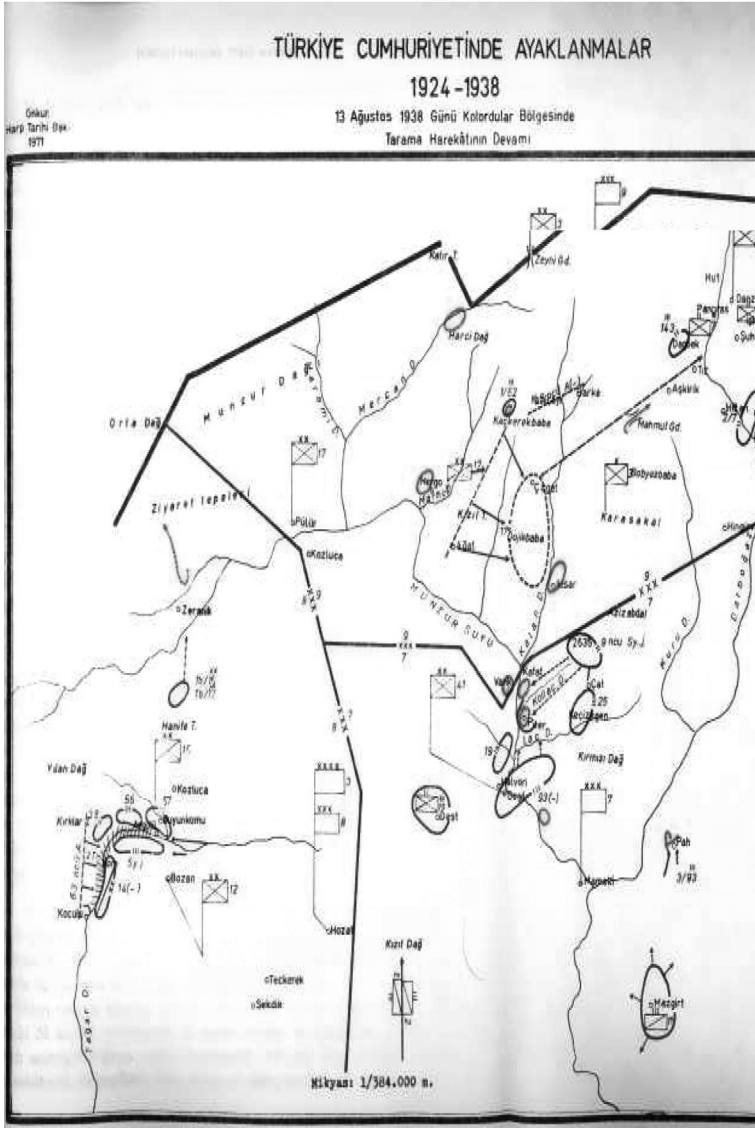

Dêrsim soykırım haritası

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti'nde Ayaklanmalar (1924-1938)
T.C. Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Resmi Yayınları, Seri No: 8
Ankara Gnkur. Basımevi 1972, 490 sayfa, Yayına hazırlayan Kurmay Albay R. Halli.

Dêrsim Soykırım kroki haritası

GİZLİ

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Hatay Valiliği

Sayı : 21714546-47201 (81340) 2.24 - 5826/424 38

15/03/2013

Konu : Bölgesel çıkarlarımız temelinde Suriye'de bölücü örgüt pkk uzantısı pyd güçlerine karşı desteklediğimiz El Nusra mücahitlerine aşağıda belirlenen çerçevede desteğin sunulması, İliniz sınırları içindeki kamu kurumlarına ait sosyal tesislerinde barındırılmaları

GENELGE: 2013/12

Milli İstihbarat Teşkilatımız denetiminde çeşitli ülkelerden getirilerek bölücü örgüt pkk uzantısı pyd'ye karşı savaşırılan, ağırlıkta Çeçen ve Tunusuların bulunduğu El Nusra'ya bağlı mücahitlerin, iliniz sınırları içinden Suriye'ye geçişlerinde, istihbarat görevlerine gerekli desteğin sağlanarak, güvenliklerine ve konunun gizliliğine riayet edilmesi önem arz etmektedir.

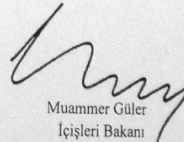
Bu bağlamda;

Mücahitlerin ülkemiz sınırlarından Suriye'ye geçişlerinde Hatay ilimiz stratejik bir konuma sahiptir. İslamcı gruplara lojistik desteğin aktarılması, eğitimleri ve yaralarının tedavisi ve mücahitlerin geçişleri ağırlıklı olarak buradan yapılacaktır. Milli İstihbarat Teşkilatımız ve ilgili merciler bu konuda görevlendirilmiştir. Hatay valiliğimizle koordineli olarak çalışacaktır.

Çeşitli sivil kurumlar tarafından karayolu veya havayolu ile ilinize gönderilen mücahitlerin büyük bir gizlilik içerisinde, konum itibarıyla Diyanet İşleri misafirhaneleri-bağlı kuruluşları ile MİT tarafından belirlenen kamu misafirhanelerinde konaklatılmaları uygun görülmüştür.

Genelgenin uygulanması hususunda büyük bir titizlik gösterilerek, bu çalışmaların gizlilik içerisinde yürütülmesi gerekmektedir.

Bilgi ve gereğini önemle arz ederim

Muammer Güler
İçişleri Bakanı

Yazarın yakında yayınlanacak olan kitabı

Batı'nın Uygarlık Yıkıcı İleri Karakolu Türkiye'nin

Anadolu'daki Soykırımları

ve

Kürt Soykırımlarının Perde Arkası

AZAD RONİ

Guernica

Halepçe

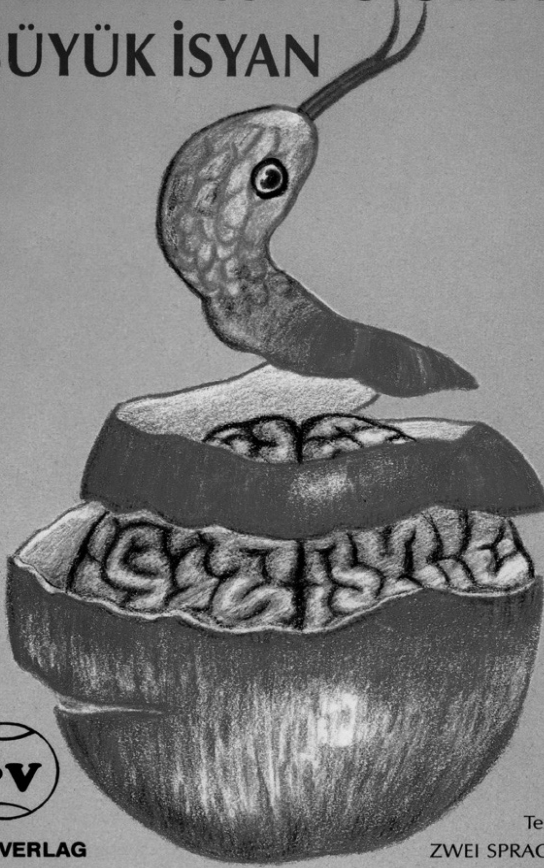
Yazarın yayınlanmış olan kitapları

Yazarın Berg Verlag'da yayınlanan kitabı

AZAD RONI
DER GROSSE AUFSTAND
BÜYÜK İSYAN

BERG VERLAG

Texte in
ZWEI SPRACHEN

Azad Roni'nin büyük bir araştırma yaparak insanlık tarihini şiire döktüğü kitap...

Bir solukta, severek okuyacağınız bu uzun şiir dizisi kitap, Almanca ve Türkçe karşılıklı sayfalar halinde...

Kısaca geçen kısaltmalar

Devşirme-Türkler: Türk devletin resmi ideolojileri olan Türk-İslam Sentezi ile okullarda beyinleri yıkanmış, vicdanları satın alınarak köklerinden uzaklaştırılıp Türkleştirilen ve İslamlaştırılan kişilerdir. Türk ve Müslüman olmayan halklara düşman edilmiş Sami tüccarlar'ın vekalet savaşçılarıdır. Devşirme, özüne, halkına, kavmine yabancılaştırılmış bahtsız insandır. Kendine, halkına ve insanlığa ihanet eden kişidir.

HES: Hidro Elektrik Santrali

HPG (Kürtçe. Hêzên Parastina Gel): Halk Savunma Güçleri

JITEM (Türkçe. Jandarma İstihbarat ve Terörle Mücadele): Eğitilmiş askerlerden oluşan Türk-Gladiusu.

KCK (Kürtçe, Koma Civakên Kurdistan): Kürdistan Topluluklar Birliği

KNK (Kürtçe, Kongreya Neteweyî ya Kurdistanê): Kürdistan Ulusal Kongresi

YJA STAR (Kürtçe, Yekîneyên Jinên Azad ên Star): Özgür Kadın Birliğ-Yıldız

YJA (Kürtçe, Yekîneyên Jinên Azad): Özgür Kadın Birliği

YPP (Kürtçe, Yekîneyên Parastina Gel): Halk Savunma Güçleri I

TÜRK OCAĞI: 1912'de Avrupa merkezci Türk milliyetçiliği düşüncesiyle beyinleri yıkanıp vicdanları satın alınmış Ahmet Ferit Tek, Yusuf Akçura, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Mehmet Emin Yurdakul, Ahmet Ağaoğlu, Ziya Gökalp, Mustafa Kemal, Fuat Sabit Ağacık, Mehmet Fuad Köprülü, Halide Edip Adıvar gibi hiçbirisi Türk olmayan devşirme Türk aydınları tarafından kurulan ve özellikle ırkçı-şoven söylemleri dile getiren siyasi bir dernektir.

Arkasında kendi tarihsel projelerini Türk-İslam ideolojileriyle yetiştirdikleri bu devşirme vekalet savaşçıları eliy pratiğe uygulamak isteyen Sami tüccarları oldukları ve onlar tarafından finanse edildikleri için dernek Osmanlı'nın çöküşe gittiği bir dönemde mantar gibi çoğalmaya başlar. Ve kısa sürede yüzden fazla şubesi açılıyor. İrkçı-şoven düşüncesiyle kurulan bu dernek bugün aynı karanlık süper güçler tarafından finanse edilen faşist parti MHP (Milliyetçi Halk Partisi), MHP'nin gençlik örgütü "Bozkurtlar," radikal İslam Refah Partisi, AKP ve onun yan örgütü **Osmanlı**

Ocakları tarafından devam ettiriliyor.

Örneğin milli şair ve gazeteci diye anılan Yahudi kökenli Mehmet Emin Yurdakul, bugünkü vekalet savaşçılarının Reisi Gürcü Erdoğan gibi Türk olmadığını çok bildiği halde, herkesin Türkleştirildiği o baskı ve ekonomik çıkar (Türkleştirme pazarı) ortamında Kürt kökenli Ziya Gökalp gibi Türk milliyetçiliğine öncülük ediyor ve “Ben bir Türküm, dinim, cinsim uludur.” diyerek kökenini, halkını, dinini inkar ediyor. Ekonomik çıkar karşılığında Türklük için çalışıyordu.

Yararlanılan kaynaklar;

Dipnotların sayfa düzeni:

1. Açıklama. A.R.(s.13)
2. Açıklama. A.R.(s.14)
3. Açıklama, İsviçre’li tarihçi Chritoph Dinkel. (s.15)
4. Belgenin fotoğrafı (s.27)
5. Özgür Gündem Gazetesi, 04.07.2014, İstanbul (s.38)
6. Açıklama. A.R.(s.47)
7. Al-ilah putun anlamı. A.R.(s.50)
8. Doç. Dr. Ali Seyyar’ın Meşhur körler ve sağırlar. (s.65)
9. Açıklama. A.R. (s.68)
10. Açıklama. A.R. (s.69)
11. Elazığ Halkevi Dergisi, Altan, Haziran-Eylül/1938 (s.132)
12. Dêrsim Raporu, Orgeneral İzzettin Çalışlar, İletişim Yayınları, 2010, 1. Baskı, s.50-51 (s.137)
13. Elazığ Halkevi/Altan Dergisi, 28 Eylül 1937 (s.139)
14. Hıdır Gökaş; Kürtler/İsyan-Tenkil, 1991, s.141 (s.140)
15. M. Bayrak: Kürtler ve Ul. Dem. Müc. 1993, s. 456 (s.141)
16. Açıklama. A.R. (s.144)
17. Akşam Gazetesi, Özlem Çelik’in röportajı, 16.11.2009 (s.146)
18. Cengiz Çandar, Radikal Gazetesi, 13.11.2009 (s.149)
19. Hüseyin Koca 1998 s.22, Aktaran Baki Öz Dêrsim olayı (s.152)
20. Türkiye Cumhuriyeti`nde Ayaklanmalar, Genelkurmay Başkanlığı Harp Tarihi Dairesi Yayınları, 1972. (s.156)
21. Genelkurmay Bşk., Harp Tarihi Başkanlığı, s. 176.(s.156)
22. Genelkurmay Bşk. aynı yayın s. 378 (s.157)
23. Genelkurmay Bşk. aynı yayın s. 378 (s.158)
24. Mehmet Bayrak, “Kürtler ve Ulusal-Demokratik Mücadeleleri, Özge Yayınları, 1993, Ankara, s. 456 (s.158)
25. Genel Kurmay Bşk. aynı yayın, s. 373.(s.159)
26. Genel Kurmay Bşk. aynı eser, s. 351-352. (s.161)
27. Kalman, Belge ve Tanıklarıyla Dêrsim Direnişleri, Nüjen Yayınları, İstanbul, 1995, (s.162)

28. Genelkurmay Bşk. a.g.e. (s. 165)
29. Kurtul Altuğ, Celal Bayar Anlatıyor. Tercüman Gazetesi, 17 Eylül 1986. Aktaran M. Kalman age. (s.169)
30. Genelkurmay, Harp Tarihi Başkanlığı, a.g.e., (s.170)
31. Genelkurmay Başk. Harp Tarihi Başkanlığı, a.g.e. (s.170)
32. Khalid, Fadel, Kurden Heute, 3.. aktualisierte u erw. Aufl., Wien; Zurich: Europa Verl., 1992, Kurden Im 20. Jahrhundertt, Kurdistan ASG FU, Berlin, (s.171)
33. Tercüman gazetesi, 10.09.1986.(s.172)
34. Genelkurmay Başkanı. Harp Tarihi Başkanlığı., a.g.y. (s.173)
35. Millet Meclisi Tutanak Dergisi D. V, C. 27, Sa. 3. (s.173)
36. Cemal Taş, Dağların Kayıp Anahtarı, Dêrsim 1938 Anlatımları, İletişim Yayınları 2011. (s.212)
37. Açıklama. A. R. (s.214)
38. Türkiye Cumhuriyetinde Ayaklanmalar, Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı, Genelkurum. Basımevi, s. 464 (s.248)
39. Azad Ronî, “Batı'nın Uygarlık Yıkıcı İleri Karakolu Türkiye'nin Anadolu'daki Soykırımları ve Kürt Soykırımların Perde Arkası” (s.256)
40. Yeni Özgür Politika Gazetesi, Yaşayan tarih katliamı anlattı, 04.03.2010.(s.261)
41. Y. Özgür Politika Gazetesi, Yunus Tosun ve Murat Eroğlu, Yaşayan tarih katliamı anlattı, 04.03. 2010.(s.265)
42. Y. Özgür Politika, İbrahim Aslan/ Deniz Tekin, 07.12.2011, Ankara. (s.270)
43. Açıklama. A.R.(s.275)
44. Y. Özgür Politika, Ömer Leventoğlu, 01.03. 2011. (s.286)
45. İngiliz Dışişleri Bakanlığı 424/281 Bölüm XXXIII Sayfa.148 No:104 (s.288)
46. İngiliz Dışişleri Bakanlığı 424/281 Bölüm XXXIII Sayfa.131 No:88 (s.289)
47. Dışişleri Bakanlığı 424/281, Bölüm XXXIII, Sayfa.132 No:89 (s.289)
48. İngiliz Dışişleri Bakanlığı 424/281 Bölüm XXXIII Say-

fa.147 No:103 (s.290)

49. İngiliz Dışışleri Bakanlığı 424/281 Bölüm XXXIII Sayfa.6 No.7 (s.292)

50. İngiliz Dışışleri Bakanlığı 424/281, Bölüm XXXIII, Sayfa 132,No.90 (s.293)

51. İngiliz Dışışleri Bakanlığı 424/281 Bölüm XXXIII. No:119 (s.295)

52. Amerikalı gazeteci Seymour Hersh'in 4 Nisan 2014 tarihinde London Review of Books sitesinde "The Red Line and The Rat Line"(s.298)

53. Y. Özgür Politika Gazetesi, 7.12.2010 (s.310)

54. Prof. Dr. Ahmet Özer'in Berlin Eyalet Parlamentosu'nda düzenlenen konferansa sunulan konuşma metni. (s.328)

55. SDÜ. Sosyolog, aozer@fef.sdu.edu.tr (s.328)

56. Açıklama, Prof. Dr. Ahmet Özer (s.328)

57. Açıklama, Prof. Dr. Ahmet Özer (s.331)

58. Açıklama, Prof. Dr. Ahmet Özer (s.333)

59. Açıklama, Prof. Dr. Ahmet Özer (s.334)

60. Prof. Dr. Ahmet Özer'in bölümünde yararlanılan kaynaklar (s.336):

Aker, Tamer; Ayata, Bilgin; Özeren, Melih; Buran, Behice ve Bay, Ayşenur. (2002). "Zorunlu İç Göç: Ruhsal ve Toplumsal Sonuçları", **Anadolu Psikiyatri Dergisi**, Sayı: 3, s. 97-103.

Akpınar, Alişan; Bilir, Sezer; Bozkurt, Serhat ve Dinç, N. Kemal. (2010). II. Abdülhamit Dönemi Raporlarında 'Dêrsim Sorunu' ve Zihinsel Devamlılık, **Herkesin Bildiği Sır: Dêrsim** (iç.), Derleyen: Şükrü Aslan, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 311-334.

Aslan, Şükrü. (2010). "Genel Nüfus Sayımlarına Göre Dêrsim'de 'Kayıp Nüfus': 1927-1955", **Herkesin Bildiği Sır: Dêrsim** (iç.), Derleyen: Şükrü Aslan, İletişim Yay., İstanbul, s. 397-412.

Aygün, Hüseyin. (2010). **Dêrsim 1938 ve Zorunlu İskan**, Dipnot Yay., Ankara.

Bal, Hüseyin. (2008). **Kent Sosyolojisi**, Fakülte Kitabevi, İsparta.

Çalışlar, İzzeddin. 2010. **Dêrsim Raporu**, İletişim Yay. İstan-

bul

Güler, Müzeyyen. (2007). “Kulu Ovası’ndan İskandinav Fiyordlarına Göç”, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, s. 118-143.

Hepkon, Zeliha. 2010. “İktidarın Gör Deddiği: 1935 yılı Türk Basımında Tunceli Kanunu”, **Herkesin Bildiği Sır: Dêrsim** (iç.), Derleyen: Şükrü Aslan, İletişim Yay., İstanbul, s. 373-396.

Saltık, Hasan. **Sabah Gazetesi**, 19 Kasım 2009.

Sır, Aytekin; Bayram, Yener ve Özkan, Mustafa. (1998). “Zoraki İç Göçün Ruh Sağlığına Etkileri Üzerine Bir Ön Çalışma”, **Klinik Psikiyatri**, Sayı: 2, s. 83-88.

Uluğ, Naşit Hakkı. (2009). **Derebeyi ve Dêrsim**, Kaynak Yay., İstanbul.

Yalçın, Cemal. (2002). “Çokkültürcülük Bağlamında Türkiyeden Batı Avrupa Ülkelerine Göç”, **C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt: 26, No: 1, s. 45-60.

Yüksel, Murat. (2010). “Ulus-Devletin Dêrsim’le Teması”, **Herkesin Bildiği Sır: Dêrsim** (iç.), Derleyen: Şükrü Aslan, İletişim Yay., İstanbul, s. 357-371.

61. Aleksandroviç Sorokin, *Bir Bunalım Çağında Toplum Felsefeleri, Göçebe Yayınları*, 2. Baskı, İstanbul 1997, s.79 (s.341)

62. Tevrat, Tekvin, Bad 15 (s.348)

63. Açıklama, A.R.(s.356)

64. Turan Dursun, “Tabu can çekişiyor, Din Bu 1” s.53. (s.361)

65. Prof. Egon von Eickstedt, *Türken, Kurden und Iraner seit dem Altertum*, Stuttgart 1961 (s.362)

66. Holokost Ansiklopedisi sitesi. (s.429)

67. Holokost Ansiklopedisi sitesi. (s.434)

68. Açıklama, A.R. (s.436)

69. Tan Gazetesi, 16 Kasım 1937 (s.437)

70. Tan Gazetesi, 16 Kasım 1937 (s. 438)

71. Cemal Taş, *Dağların Kayıp Anahtarı-Dêrsim 1938 Anlatıları*, İletişim Yayınları, 2011, s. 209-212 (s.439)

72. Açıklama, A.R. (s.440)

73. Açıklama, A.R. (s.443)

74. Açıklama, A.R. (s.448)

75. Açıklama, A.R. (s.450)
76. Çağlayangil'in anıları, Bilgi Yayınevi, s. 70-73(s.451)
77. Yeni Şafak Gazetesi ,20.04.2015 (s.458)
78. Rıza Nur, Hayat ve Hatıratım, İşaret Yayınları, cilt 3, İstanbul 1992, s.182. (s.463)
79. Açıklama, A.R. (s.465)
80. Rıza Nur, Hayat ve Hatıratım, İşaret Yayınları, cilt 3, İstanbul 1992, s.183-186. (s.469)
81. Açıklama, A.R. (s.471)
82. Necip Fazıl Kısakürek, Son Devrin Din Mazlumları, Büyüyük Doğu Yayınları, 1990 (s.478)
83. Nuri Dêrsimi, Kürdistan tarihinde Dêrsim, Mezopotamya Yayınları, 1999, s.125. (s.482)
84. Açıklama, A.R. (s.486)
85. Nuri Dêrsimi, Kürdistan tarihinde Dêrsim, Mezopotamya Yayınları, 1999, s.125-127 (s.488)
86. Ahmet Kahraman, Kürt İsyancıları, Mezopotamya Yayınları 2002, s. 237-239 (s.490)
87. Açıklama, A.R. (s.490)
88. www.habertürk.com (s.497)
89. Açıklama, A.R. (s.498)
90. Açıklama, A.R. (s.499)
91. Açıklama, A.R. (s.501)
92. Hasan Cemal, Milliyet, 26.11.2010 (s.515)
93. Cengiz Çandar, Radikal, 26.11.2010 (s.519)
94. Ayşe Hür, Taraf Gazetesi, 29.05.2011 (s.529)
95. Ahmet Altan, Taraf Gazetesi, 18.11.2011. (s.533)

(Endn)

